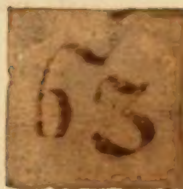

31
5
D
19

65

COMMENTARIORVM DE VERBI DEI CORRVPTELIS LIBER PRIMVS:

IN QVO DE SANCTISSIMI PRÆCVRSORIS DOMINI IOANNIS BAPTISTÆ HISTORIA EVANGELICA, CVM aduerſus alios huius temporis ſectarios, tùm contra nouos Eccleſiaſticæ hiſtorię conſarcinatores ſiue Centuriatores pertractatur.

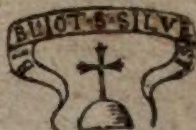
AVTHORE
D. PETRO CANISIO
Societatis IESV Theologo nunc primùm editus.

PSALM. CXVIII.
Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt Lex tua.

DILINGÆ,
Cum Priuilegio Cæſ. Maieſt. & facultate Superiorum,
Excudebat Sebaldus Mayer.

M. D. LXXI.

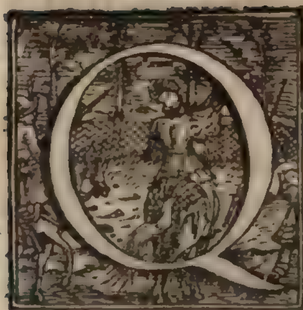

Epigramma ad Lectorem.

QVo maior nullus, quo non præstantior alter,
Cui neq; prisca parem sæcla tulere virum:
Et quem veridico laudauit Christus ab ore,
Supposuit sacrum cui Deus ipse caput:
Hunc violare tamen linguis petulantibus audent,
Qui solam toties occinuere fidem.
Verùm his egregia pietate Canisius obstat,
Bellipotente manu prælia sancta gerens.
Ergo vt præstigias, fraudes, mendacia nôris,
Vtq; hamum fugias, quem tegit esca nocens,
Hæc veneranda pio meditator scripta labore,
Atq; salutarem volue, reuolue librum.

SERENISSIMO ET ILLVSTRISS. PRINCIPI AC DOMINO, D. FERDINANDO Austriæ Archiduci, Sueuiæ Principi, Burgauiæ Marchioni, Tyrolis & Habspurgi Comiti &c. patrono ampliss. benignissimoq́; Petrus Canisius Theologus S.P.D.

VEMADMODVM in rebus humanis nihil est, FERDINANDE Princeps Illustrissime, verbo dei secundùm Catholicæ fidei regulam atq; interpretationem intellecto, et ad veræ pietatis studium accommodato præstantius, bonorumq́; animis iucundius, & magis Ecclesiæ salutare: ex hoc enim diuino semine in hominum animos insperso lætissima virtutum omnium seges exoritur, & fructus vberrimi sanè proferuntur: ita vicissim nihil ferè comperias, quod eodem verbo Dei per-

peram accepto, & ad impuros animi motus explendos detorto perniciosius, ad sanctissimæq; religionis disciplinam labefactandā ac dissoluendā opportunius, ad tetras deniq; impiarum opinionum pestes in Rempub. Christianam importandas vehementius esse posset. Ego verò cū ipse mecū diligentius cogitarē, quanta esset, his pręsertim tēporibus, multorū in sacris literis peruersè tractandis atq; corrūpendis vel licentia, vel insania, & quanti hinc malorum fluctus ac tempestates Christianum orbem obruerent, totamq; Christi Ecclesiam ex omni parte concussam exagitarent, operæ precium me facturum putaui, si omne meum studium eò potissimùm conferrem, vt multiplices verbi Dei corruptelas, quæ hac ætate nostra quàm latissimè patent, inuestigarem, & quantū quidē per occupationes liceret, literis consignatas in lucem aspectumq; proferrem. Quam ad rem inprimis me permouerunt vt noui, sic petulantes planè scriptores iȷ, qui ab historia illa sua Ecclesiastica per Centurias edita id nominis, vt Centuriatores dicerentur, vulgò sunt cōsecuti. Etenim in horū voluminibus, quę illi sanè multa & ingētia cōscripserunt, non pauca videre licet, quæ ob insignes locorum noui testamenti & historiæ Euangelicæ,

licæ deprauationes, partim iustã indignationem, partim verò cõmiserationem pijs omnibus non mediocrem meritò adferant. Quis enim de Christiana rep. benè sentiens, æquo animo ferre possit, audacissimos homines Dei verbum sic interpretari, vt omni antiquitate contempta, & cõmuni doctorum iudicio sępè repudiato, veritatem Euangelicam, qua nihil nobis antiqus esse debebat, ad sectas nouas cõtra veteris Ecclesiæ doctrinã corroborandas, & ad praua dogmatũ instituta confirmanda, omni abiecto pudore rapiant, malitioseq; conuertant? Quem autem non misereat, tam multos, præsertim rudiores, ex istorum authorum impuris lacunis aquas minimè salutares haurire, & pro antidoto exitiale venenũ bibere: neq; solùm horas bonas in huiusmodi Centurijs malis euoluendis perdere, verùm etiam Christianæ pietatis & fidei magnũ facere detrimentum? Iam verò quoniam Centuriarum libri syluam & materiam confutandi amplissimam continent, & ex ijs infinitæ propemodùm corruptelæ possunt ostendi, satis nobis in præsentia fore videbatur, si maximè honoratas Euangelij personas, de quibus tractatio institueretur nobis proponeremus, quasq; ab istorum iniurijs, quantum in nobis esset, diuina

ope confisi, vindicare conaremur. Inter has verò primum Ioanni Baptistæ locum tribuimus, de quo tam multa & admiranda nobis Euangelij scriptores tradiderunt, quęq; Christus ipse cæteris mortalibus illustri prædicatione longè anteposuit. Eius autem non solùm eximiam vitæ innocentiam & sanctitatem ab istis maleuolè oppugnatam defendimus, sed & cætera quæ de illo in sacris literis perscripta, ab istis verò insigniter deprauata sunt ex Patrum magis quàm nostra sententia, voluimus interpretari. Neq; enim nos fugit quàm præclarè dixerit, suoq; exemplo Christianos omnes admonuerit Basilius verè magnus, cùm ad Antiochenam Ecclesiam ita scripsit: πίστιν δὲ ἡμεῖς οὔτε παρ᾽ ἄλλων γραφομένην ἡμῖν νεωτέραν παραδεχόμεθα, οὔτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας διανοίας γεννήματα παραδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα λογίζωνται τὰ τῆς εὐσεβείας ῥήματα, ἀλλ᾽ ἅπερ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων δεδιδάγμεθα, ταῦτα τοῖς ἐρωτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν. Hoc est: Nos verò fidem neq; ab alijs scriptam, nobis nouitiã admittimus, neq; ipsi mentis nostræ germina siue cogitationes tradere audemus, vt verba religonis humana commenta esse non existimentur: verùm quæ à sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annunciamus.] Etsi verò cum primũ huic operi manus admouerem, planè constitutum

ſtitutum habebam, grauiores dũtaxat Centuriatorũ errores indicare; tamen in progreſſu non potui non mutare conſilium, propterea quòd re ipſa comperirem, plæraq; ab illis adferri, quæ cum multis eſſent communia, quæq; ab alijs ſectarum magiſtris malè accepta ipſi peius imitarentur. Quare huc etiam deducti ſumus, vt ad ſcriptores alios nouos, qui Catholicam doctrinã multis modis oppugnant, & æquè ſicut Centuriatores, ſpreto Eccleſiæ iudicio, verbi diuini & Euangelij nomine ſibi maximoperè blandiuntur, ſubinde digrederemur. Horum ego ſententias inter ſe comparatas, ſæpenumero diuerſas, nonnunq; planè contrarias, de Ioanne autem noſtro mira quædam & inaudita effutientes, & hiſtoriam demùm Euangelicam tot modis deprauantes inueni, vt eas quidẽ ſtultitias non potuerim non breuiter annotare, & adhibita quadam cenſura lectori proponere, vt ita demùm poſſent omnes de iſtorum malis artibus et corruptelis Euangelicis certiùs iudicare. Quamobrem factus eſt hic liber aliquanto maior, quàm fore initiò putabamus, propterea quod præter excerptas varijs è ſcriptoribus nouis corruptelas, quæ prætereundæ non videbantur, argumẽti propoſiti occaſio huc nos inuitaret, quaſiq;

ſicq; pertraheret, vt identidem loca è ſacris literis cognata interſereremus, & his graues nouatorum errores ac fœdas deprauationes aliqua ex parte coargueremus. Fateor equidem in hoc tam lato argumenti genere, quod neſcio an quiſq; antea ſcribendo ſit perſequutus, nõnulla contractius, alia copioſius à nobis explicata videri poſſe: ſed quoniam de corruptelis verbi Dei, & nõ de Ioanne tantùm nobis propoſitum erat ſcribere, haudquaq; ab inſtituto noſtro alienum putauimus, ſi rem varijs è ſcripturarum teſtimonijs auctiorem redderemus, & prout ſeſe daret occaſio, de corruptelis incidẽtibus iam breuius, iam fuſius diſſereremus. Tanto autẽ minus operæ huius nos pœnitet, quòd ſperemus aliquem vſum & fructum inde conſecuturũ, partim ad purum putum Dei verbi rectius accipiendũ & meliore fide tractandũ in Eccleſia, partim ad ſathanicas iſtorum technas accuratius deuitandas & fortius debellandas, qui pro diuinis eloquijs ſuas ipſorũ cogitationes atq; ſomnia paſsim venditant imperitis. Si enim antehac vnq;, nunc vel maximè videmus effectum, quod Apoſtolus Paulus in hæc ipſa procul dubio tempora proſpiciens, haud ſine prophetico ſpiritu, futurum ita prædixit: ERIT tempus, cùm ſa-

nam doctrinam non sustinebunt: & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas aũt conuertentur. Nam verè fabulosum ac friuolum habendum est, quicquid vafri homines veterisq; pietatis hostes ad corrumpendam diuinę veritatis synceritatẽ admiscent, quicquid pro suo priuato sensu, ad communem Ecclesiæ sensum & consensum eludendum excogitant, quicquid nouorum falsorumq; dogmatũ inuehunt ac prætextu verbi cõmendant atq; defendunt. Vt hinc meritò illis queat opponi, quod olim Propheta dixit regius: Narrauerũt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Et illud: Tempus faciendi Domine; dissipauerunt legem tuam, quodq; in eodem psalmo idem ille canit: Respondebo exprobrantibus mihi verbum. Verùm paulò pòst Lectorem pluribus admonebimus, quousq; istorũ progressa sit impietas, qui ex Dei verbo, non suũ modò, sed &, si liberè dicendum est, Sathanæ verbum efficere non reformidant.

Ego verò has operis nostri primitias, qualescunq; demùm illæ iudicabuntur, nulli sanè libentius, quàm tibi, Serenissime Princeps, offerendas dedicandasq; putaui: teq; etiam atq; etiã rogo, vt me Catholicis, hoc est, legittimis armis cum coniuratis Catholicorum hostibus

 depu-

depugnante, non modò spectator intentus, sed fidus etiam patronus adesse nõ graueris. Tantum enim est nomen tuum, tantaq; authoritas, vt quod patrocinio tuo cõmendatum est, aduersus æmulorum latratus & insultus sese facilè tueatur. Nam præter ingenij tui vim ac præstantiam singularem, quam in administratione Reip. non obscurè demonstras, & præter heroicam animi fortitudinem, qua res & labentes erigis, & arduas difficilesq; moderaris, eo generis etiam & natalium splendore cohonestatus es, vt nobiliores & illustriores in imperio Principes nullos habeamus. Noti sunt aui, noti proaui tui ex Austriaca stirpe progeniti, quos partim Catholica religio, partim ꝓbata vitæ morumq; integritas, partim bellica virtus in tantum culmen euexit, vt permagnã Europæ partẽ sibi subiecerint, & aliquot iam seculis sacrum Rom. Imperium summa cum laude gubernarint. Nihil dicam de optimo & æquissimo laudatissimoq; Principe & Imperatore D. FERDINANDO patre tuo, cuius mortem velut communi parente orbata Germania luxit atq; deplorauit. Ac fuit ille quidem felix, si hoc nomẽ mortalibus verè potest contingere, felix, inq;, non à subiugatis hostibus, quos etiã tyranni ferocissimi sæpenumero sibi

ſibi ſubiecerunt: nõ à reportatis amplis ſpolijs, quæ cupidiſsimos & rapaciſsimos homines delectare quidem poſſunt, explere autem et ſatiare nullo modo: ſed à vera & orthodoxa religione, quæ ad benè beateq́ꝫ viuendum inprimis pertinet, ſemper integrè conſeruata, & ab ea prudentia, qua difficillimũ ruentis imperij ſtatum mirificè ſuſtentauit, & ob vitæ ſynceritatem, quam & optimus Rex, & clariſsimus Imperator ita perpetuò præſtitit, vt nõ ſolùm apud vicinos, quibus maximæ fuit venerationi, ſed etiam apud exteros & immanes Turcas laudem & gloriam ſibi maximam conciliârit. Huius tu nomen auſpicatiſsimè nobis refers, & virtutes partim æmularis ſtrenuè, partim ad viuum quodammodo exprimis, ſi præſertim quotidianam in te ſobrietatem, ſi clementiam ſingularem & incenſum auitæ religionis ſtudium conſideremus. Quibus ſanè rebus id cõſequeris, vt magni paruiq́ꝫ te ſuſpiciant, tantumq́ꝫ tibi authoritatis deferant, quantum boni omnes in ſummo Principe venerantur atq́ꝫ colunt. His accedit iudicij ſolertia, quam cùm in te ſępè aliâs, tùm verò maximè, quo tẽpore ſereniſsimo patri tuo tibiq́ꝫ à ſacris concionibus eſſem, facilè animaduerti. Adeò dexterè ac peritè inter caſta et impura, inter ortho-

 doxa

doxa & adulterina dogmata potes discernere atque diiudicare. Nam & spiritualis vnctio, quæ Catholicum pectus de omnibus creditu necessarijs haud difficulter docet, abundè suppetit tibi, qui veteris religionis es tenacissimus custos. Tu verò ipse nihil habes antiquius, quàm matri venerandæ Ecclesiæ, non solùm de scripturis diuinis testanti, sed etiam genuinum earũ sensum interpretanti credere, eiusque decretis & authoritati obtemperare. Siquidem ex rege sapientissimo Salomone pręclarè didicisti, ad filiorum Dei officium vel maximè pertinere, vt non modò patris æterni disciplinam obseruent, verùm etiam Ecclesiæ matris legem non deserant, & à muliere aliena improbaque pellice, quæ typum hæreseos gerit fucoque meritricio multis imponit, magnoperè sibi caueant prospiciantque. Proinde nulla in parte Catholici dogmatis claudicas, sed quod optimi Principis proprium esse debet, integram veræ fidei & Ecclesiasticæ traditionis regulam inuiolatè custodis, neque tibi quicquam cum Ecclesiæ desertoribus negotij esse potest. Pridem enim intelligis, quantum detrimenti atque periculi Resp. capiat, vbi libera nouæ impietati sunt diuersoria: recteque iudicas, à tuis prouincijs, quæ Catholicum nomen pro-

profitentur hactenus, alienum prorsus esse oportere, vt cum suo Principe in religione discrepent, & in varias de fide opiniones atque sententias distractæ diuulsæque, grauissimis, vt fit alibi, seditionibus diuexentur. Prætereo insignem grauitatem & raram sapientiam paremque in religione Catholica propugnanda constantiam illorum, quos multis tu populis gubernatores, consiliarios ac præsides lectissimos præfecisti. Taceo, quàm crebrò diligenterque cures, vt in viam redeant, mentemque saniorem induant, quos nouandæ religionis insana libido velut ex curriculo recto detorsit, ac fermentum istud deprauatæ doctrinæ in morbum lethalem coniecit, vt nisi illi vi quadam in officio contineantur, neque suæ saluti, nec Reip. tranquillitati consulere, sed velut morbidę oues vicinum etiam pecus contagione sua inficere, sanisque adhuc membris pręsentem luem affricare posse videantur. Ac pluribus quidem ego virtutes tuas, Ornatissime Princeps, possem cōmemorare, cùm vitæ tuæ rationes nō solùm Oeniponti, quod oppidum Tyrolensis ditionis tuę caput est, verùm etiam in vrbe Pragensi, vbi cū totius regni Boëmici potestate multis annis laudabiliter præfuisti, probè cognitas habeā & exploratas. Verùm

& ego, vt ipſe noſti, ab adulandi vitio ſum alienus, & præſens locus non permittit in tuis me laudibus longius euagari, quæ alium profectò & eloquentiorem & vacuum magis encomiaſten requirunt. Quod supereſt hanc exiguam nominis IESV Societatem, quam beneuolè fuiſti ſemper complexus, in tuam fidem reuerenter cõmitto, ſimulq́ue Deum Opt. Max. ex animo precor, tanti vt patroni ſtudia pro religione & Reip. vtilitate ſuſcepta ad ſui ſancti nominis gloriam benè fortunet, eumq́ue nobis & Eccleſiæ Catholicæ ſoſpitem diu conſeruet. Oeniponti, Calendis Auguſti, Anno à ſalutifero partu quingenteſimo ſeptuageſimo primo ſupra milleſimum.

D. Gregorius Nazianzenus.

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος ποιοῦ Θεόν.

Hoc eſt:

Principium tibi ſit, tibi finiat omnia Chriſtus.

AD LECTOREM, DE CORRVPTELIS VERBI DEI FIDA PRÆMONITIO.

SVMMAS & amplissimas DEO Opt. Max. gratias ab omnibus vbique mortalibus agi par est, Christiane Lector, cùm ob alia multa, tùm ob insigne & ineffabile illud beneficium, quo verbum suum nobis patefecit, animæque pabulum saluberrimũ dedit. Quo vno si destitueremur, non possemus profectò in huius mundi deserto peregrinantes, vitã non viuere miserrimam, & velut absq; pastore oues, rapacibus lupis obuiæ circumerrare, & tanquàm pane orbati paruuli, fame dira confici & absumi. Ea est enim humanæ mentis conditio, vt cùm in alijs permultis, tùm in diuinis & spiritualibus rebus, quibus æterna salus continetur, probè certoq; nequeat iudicare, sed aut prorsus erret, aut saltem hallucinetur, & ea quæ ad benè beateq; viuendũ conferunt, adeoq; homini sunt necessaria, etiam magno labore longoq; tempore adhibito, perspicere & constituere nunquam possit. Est igitur verbum Dei, sicut sacris literis traditur, salutis scientia, lucerna splendens & lampas in loco caliginoso: est mysterium absconditum, cœleste manna, purum & probatum aurum: est scientia sanctorum, doctrina spiritus & veritatis, illustre speculũ, fons viuus liberque signatus, quo qui conuenienter vtuntur, hi θεοδίδακτοι, hi spirituales, sapientes & iusti, amiciq; & hæredes Dei fieri solent. Sed fit, nescio quomodo, vt quæ à diuina largitate beneficia summa tribuuntur, eadem extremam sæpenumerò perniciem hominibus adferant, quæq; ad salutem æternam proficere poterãt & debebant, his illi ad suã & aliorum offensionem atque animorum quandam internecionem miserabiliter abutantur. Tanta est, proh dolor, hominum ingratitudo,

Verbum Dei donum excellens, & homini necessarium est.

Verbum Dei varijs nominibus cohonestatur.

Hominum vitio in pessimũ vsum optima sæpè trãsire.

gratitudo, ea mutabilitas, stultitia, peruersitas, vt intra æqui honestiq; metas admodũ ægrè consistant, imò vt disruptis sapientię pietatisq; repagulis, ad suũ ipsi exitiũ vltro et præcipites sese deuoluant. Quamobrẽ etsi præstantia Dei munera velut ob oculos posita perspicuè vidẽt, & euidenter agnoscunt, tñ deteriora oẽs ferè sequuntur, & quemadmodum Christus ipse conquestus est, tenebras magis quàm lucẽ consectantur.

Ioan.3.

Hoc ita esse, si vsquam alibi, certè in ipso Dei verbo facile quiuis nõ planè stupidus deprehendat, ac nobiscum fateatur necesse est. An pulcherrimũ donum verbum Dei non est? quod summa illa æternaq; Dei bonitas, ad cõmunem omniũ institutionem, consolationem ac salutem per certissimos diuinæ veritatis testes Prophetas et Apostolos orbi terrarũ liberalissimè cõmunicauit, quodq; porrò per Ecclesiæ suæ pastores & doctores perpetuò iubet curatq; fidelissimè dispensari, vt omnes hoc cœlesti manna vescãtur, & de his vitæ fontibus bibant. Iam verò quid est vsquàm, q̃d præter hoc ipsum verbum, ad frequentiores rixas, ad acerbiores contentiones, magisq; pestiferas animorum distractiones hodie rapiatur? Quid est, quod in sensus adeò varios, peregrinos sibiq; repugnãtes, et ab omni veritate remotos magis inflectatur? Quid est, quod à turbulentis rerumq; in religione nouandarum cupidis auidius arripiatur, iactetur fastuosius, torqueatur violentius, deprauetur sceleratius, ac demùm maiore cum reip. Christianæ dissipatiõe atq; pernicie quasi in partes laceretur? Etenim vnde tot pestilentes errores, vnde tam variæ sectariorũ familiæ, vnde tã crebra nefariaq; schismata in Ecclesiã sæpius hodie, quàm vnquàm antea turmatim irrumpunt, ac velut cataclysmus quidam in totã Europam redundant? Quando sacrilegi rerum diuinarum & Ecclesiasticarum oppugnatores, pfaniq; prorsus illusores, tãta se vi, & multitudine, & virulẽtia & crudelitate aduersus Dei domũ & arcam, extra quam nulli salus obtingit, armauerunt? An vnquã tanta, tam subita, æquè præceps & furiosa paucis annis illius, quæ pauloantè florebat, Ecclesiasticæ pacis et disciplinę facta est perturbatio, quantã hac nostra ætate sumus experti? cùm in ædibus, scholis, templis, ciuitatibus, puincijs atq; regnis, quisq; sibi penè licere putat quodlibet de religiõe sentire atq; pronunciare, omnẽq; statũ ac or-

Quomodo verbum Dei per se bonum & sanctum, multis obsit maximè hoc seculo.

ac ordinem religionis, qui suam apud maiores dignitatẽ pulcherrimè retinebat, contemnere, irridere, ac tantùm non pedibus conculcare?

At enim dicet aliquis, Vnde hæc tanta licentia, tã improba stultitia, tam procellosæ ac diræ persecutionũ tempestates existunt? Nimirum in verbum Dei omnis culpa cõfertur ab his, qui eo vel maximè abutuntur, dum eius authoritate non solùm excusari, sed etiã vrgeri & cogi se vociferantur, vt in fide & religione tot nobis tetra & prodigiosa nouarũ opinionum monstra parturiant, gignant, educent atque tueantur. Nullum est profectò de venerandis mysterijs, quæ sacramenta vocamus, quod prætextu verbi aut pudendis non polluatur erroribus, aut impiè prorsus non reijciatur, ac è templis exterminetur. Nullum Ecclesiæ dogma tam firmũ, quod sub hac larua quibusdam artibus vel machinis non aliqua ex parte labefactetur: nullus diuinæ scripturæ liber tam integer, nulla historia tam probata, vt à deprauatorum iniurijs tutam se conseruare posſit: nullum denique tam impurum, pestilens & execrandum dogma, quod fanatici homines eiusdem verbi specie & vmbra nitentes, vel palàm non affirment ac disseminent, vel tacitè saltem non recipiant atque defendant. Tantum potestatis isti subdoli audacesq; magistri, non solùm in scripta hominum, quantumuis ingenio, doctrina, sanctitate præstantium, sed etiam in sacratiſsimum Dei verbum, quo nihil purius, veracius, augustius esse potest, sibi arrogant: & eo velut specioso pallio suos quantumuis impios, sacrilegos, seditiososq; conatus clã palàm obtegũt & excusant. Sed enim veram tantæ licentiæ perfidiæq; grassantis causam, ad illum, qui malorum omnium & author & incentor nequiſsimus est Sathanas, referre sanè oportebat. Is quippe, cùm sit tum diuinæ veritatis, tùm humanæ salutis infestiſsimus semper hostis, ferre non potest tantam bonarum frugum copiam ex verbi diuini semente colligi, & in Christi horrea reportari. Pergit igitur veterator pro veteri more suo, infelix lolium salutari tritico inspergere, nec desistit bono semini, quod Christus agro suo mandari iusserat, modis omnibus insidiari. Ad hoc autem corrumpendum non solùm ipse sibi angeli lucis personam induit, vt Paulus clarè testatur, sed ministros etiam fa-

Prætextu verbi Dei sacra ferè omnia oppugnari atq; contemni.

Sathan author malorum, quæ prætextu verbi Dei Ecclesia sustinet.

Matth. 13.

2. Cor. 11.

 miliares

miliares & commodos sibi adsciscit, qui, nimirum vt quò tectius, eò perniciosius spargant zizania, herbasq; planè noxias & fructus exitiales in pulcherrimum Christi agrum inducát, se in Christi ministros ipsi transformant, verbiq; ministeriũ sibi impudenter assumunt. Quare Tertullianus hæc velut propria tribuit Sathanæ, quod verbi administratores habeat, qui de scripturis agant, & de scripturis suadeant, qui veritaté interuertant, qui non modò Dei verba, sed res etiam Sacramentorum æmulentur, ac planè simias agant veræ Ecclesiæ. Nec periclitor, inquit, dicere, ipsas quoq; scripturas sic esse ex Dei voluntate dispositas, vt hæreticis materias subministrarent, cùm legam oportere hæreses esse, quæ sine scripturis esse non possent. Cui dissimile nõ est, quod à Cyrillo scribitur: Omnes hæretici de scriptura diuinitus inspirata sui colligunt erroris occasiones, ea quæ à Spiritu sancto rectè dicta sunt, sua malitia corrumpentes, & super sua capita flammã inextinguibilem haurientes.

De præscript. hæreticorum.

E verbo Dei hæreses omnes hauriri, duce Sathana.

1. Cor. 11.

Epist. 28.

Vbi nos operæ precium facturi videmur, si quoniã consilium est de corruptelis verbi Dei aliquid edere, scriptorum huius ætatis, qui nobis illas maximè nunc inuehunt, primùm meminerimus. Quos ego Neroni haud prorsus dissimiles esse dixerim. Sicut enim ille pestis vrbis & orbis, vt suæ libidini, aut potius crudelitati satisfaceret, ardentem patriam lætis est oculis contemplatus: ita isti ne parum inhumani & infensi esse hostes Ecclesiæ videantur, suum aduersus matrem odiũ plusquàm Vatinianum vix vnquàm expleuerint, nisi extremam Ecclesiæ πανολεθρίαν, quam perpetuò meditantur, illatam aliquando spectarint, vt nimirum Catholicæ pacis vinculo soluto planeq; dirupto, si fieri posset, Babylonicam ipsi confusionem suam, ex omnibus ferè sectis conflatam qualicunque ratione foueant, stabiliantq;. Plenis interim buccis identidem verbum Dei crepant. Factitarunt autem idem iam olim cum Sedecia pseudoprophetæ, nihil magis quàm verbũ Domini populo venditantes. Ad verbum audacissimè prouocant: à quo tamen iure illos excludi, & Apostoli iudicio itidem arceri probat Tertullianus. Verbi possessione propria & luce plusq; meridiana gloriantur, velut soli propemodum acuti homines in verbo et videát & sapiát. Ita verò illos Chri-

De nouatorum aduersus Ecclesiã odio vehementi.

Verbũ Dei ad nouatores propriè non pertinere.

3. Reg. 22.

Tit. 3.

De præscript. hæreticorum.

Matth. 11.

stri spiritus mitis et humilis nō docet:sed tantū audaciæ sugge-
rit hęreticorū mater ἀλαζονία, eiusq; filia, errorū vitiorumq;
omniū nutrix φιλαυτία. Quis autē in istos arrogantes nō me- 1. Cor. 14.
ritò dixerit, An à vobis verbū Dei ꝓcessit, aut in vos solos per-
uenit? Nimirum vt Esaias vaticinatur: De Sion exibit lex, & Esaiæ 2.
verbū Domini de Hierusalem. Hoc postea per Apostolos prę- 1. Timoth. 3.
dicatū gentibus, et Ecclesijs traditū, ad fines orbis terræ perue- Psal. 18.
nit, multosq; fructus Euangelio dignos attulit, quos tū apud Rom. 10.
maiores nostros, tum etiamnū in Ecclesijs benè cōstitutis ad-
spicere licet. Est enim hoc granum sinapis, primo quidē aspe- Matth. 13.
ctu minimum, sed postquàm creuerit, omnium olerum maxi-
mum fertilissimumq;.

Expendamus autē, obsecro te lector, quantū istiusmodi doctores & magistri in adamato verbo profecerint, & quo insuper iure, quantū alijs detrahunt, tantū in eo ipso verbo sibi arrogēt authoritatis. Neq; iā de omnibus verbi Christianæq; doctrinæ partibus, aut illis litē mouere, aut alioqui tractationē instituere laborabimus. De fide solùm agamus, ac de primo quidem fidei articulo, qui totius religionis & salutis humanæ caput & basin cōprehendit. Quod caput, sicut pueri nôrūt, de Deo diuinisq; personis fidem et cōfessionem integrā, nullaq; ex parte corruptā aut mutilā exigit. Cōferamus igitur nouatorum sententias, quę neq; cum verbo Dei, neq; cum Ecclesię doctrina cōgruunt, imò quæ nobilissimā & amplissimam diuini verbi portionē, & doctrinā Ecclesię scitu vel maximè necessariam, grauissimamq; semper habitam fœdis & impijs erroribus atq; corruptelis tantū non opprimūt & extinguūt. En tibi [a] Caluinū, qui Augustino apertè notā inurit (nā & musca insultat elephanto) quòd scripserit, [b] indurationē & excæcationē impiorū non ad operationē Dei, sed ad præscientiā pertinere. Docet igitur ipse, [c] sicut et sępenumero repetit, nō modò impiorū opera vti Deum, sed etiā cōsilia & affectus gubernare, scelerumq; omniū authorē esse. Nec alia Petri Martyris est ferè sententia, vt hęc eius verba testantur: [d] *Constituendū est, Deum non tantū permittere, sed etiā certo quodā modo velle peccatū.* Qua in re suā vt cōfirmet sententiā, ad Philippi Melāch. veterē doctrinā ꝓuocat: vti verbis eiusdē authoris explicare nobis difficile nō est: *Nos verò dicemus*, inqt Philippus, *nō solùm ꝑmit-*

Nouatores in primos & præcipuos fidei articulos impingere.

Quomodo Caluinus, Martyr, Philippus & Lutherus Deum malorum authorem faciant.

a Institut. lib. 2. cap. 4.
b Lib. de grat. & prædest.
c Institut. lib. 1. cap. 8.
d In lib. 1. Samuelis cap. 2.

Ex annotat. in

epist. ad Roman. cap. 8. iuxta editionē VVittenb. anni 24.

tere Deum creaturis vt operentur, sed ipsum propriè agere, vt sicut fatemur proprium Dei opus fuisse Pauli vocationē, ita fateamur opera Dei propria esse, siue quæ media vocantur, vt comedere, bibere, cōmunia cum brutis, siue quæ mala sunt, vt Dauidis adulterium, Manlij seueritatem animaduertentis in filium. Quibus hoc etiam adiungit, quod citra horrorem piæ aures ferre non sustinent: *Constat*, inquit, *Deum omnia facere non permissiuè sed potenter, vt Augustini verbo vtamur, id est, vt sit eius proprium opus Iudæ proditio, sicut Pauli vocatio.* Vbi falsò & nequiter Augustinum citat, cui nihil tale vnquam venit in mentem, & qui contrariam planè sententiam, vt etiam paulò antè monstrauit Caluinus, constanter adstruit. Neque tamen ignoro, Philippum suos correxisse locos, & priorem mutasse sententiam, longeq; aliter postea docuisse. Ita verò idem libros corrigendo profecit, totiesq; mutauit sententias, quod ne discipuli quidem eius inficiantur, vt tandem ex Confessionista, quemadmodum vocant, etiam Caluinista sit factus ac mortuus. Nos hoc loco de illis Philippi commentarijs agimus, quos tantopere probauit Lutherus, vt illos aliorum scriptorum omnium, qui in Paulum extant, interpretationibus anteponat, ac Philippū ipsum Paulo proximum esse dicat. Æmulatur autem Philippus in his quæ diximus, absurdam Lutheri Magistri doctrinam, qui pestiferum VViclefi dogma, de necessitate absoluta euenire omnia, illudq; Poëtę dictum: Certa stant omnia lege, obstinatè defendit: qui præterea de Deo prædicat impudenter, quod nō solùm permissiuè, sed etiā effectiuè sit idem causa peccati. Tùm alibi in hanc vocem planè blasphemā erumpit: *Si præsciuit Deus Iudā fore proditorē, necessariò Iudas fiebat proditor, nec erat in manu Iudæ, aut vllius creaturæ aliter facere, aut voluntatem mutare, licet id fecerit volendo, nō coactus, sed velle illud erat opus Dei.* Quid? quod longius etiam progreditur Illyricus, cuius verba Heshusius in hunc modum explicat. *Vnde sequitur*, inquit ille, *reuera diabolum esse creatorem, qui in genere humano nouas quasdam animas regnantes supra totum hominem creauerit, easq; etiam in infinitum propaget.* Tam pręclarè de Deo sentit Illyricus, vt propriū eius opus atq; officium, animarū scilicet creationem atq; propagationem, ad diabolū transferat, atq; sic demū Manichæorū deliria, tot ætatibus sepulta, in orbē reuocet atq; cōfirmet.

Philipus crebrò & malè sua scripta correxit.

In Præfat. libri eiusdem.

In resolut. art. 36.

Lib. de seruo arbitrio.

Illyrico nō Deus, sed dæmon creat animas.

Heshusi⁹ in epist. ad Illyricum de peccato originali, An sit substantia.

His

His verò ducibus, quos hucusq; commemoraui, comitem impietatis Robertus Stephanus se prębuit, ac a propterea Deum quoq; bonorum pariter & malorum authorem professus est. Magistros eosdem sequuntur b Celius Secundus, c Velcurius & alij, quos nihil pudet, iam olim toties fortissimeq; disiectam de fato impiam opinionem, quam præter alios d Iustinus, e Eusebius, & Augustinus iugularunt, scriptis publicis constabilire. Demùm ex his impuris fontibus aquæ illæ fœtentes promanârũt, quas apud Gallos malè hauserũt & peius sparserunt Libertini. Hi palam affirmant, f Deum omninò causam esse peccati, nec prohiberi oportere, quin pro suo quisq; viuat arbitrio. Negant præterea quicquam esse, cuius nos ipsi accusemus, cùm omnia fiant à Deo. Peccata igitur omnia excusanda, nec reprehendenda esse, cùm sint opera Dei, audent dicere. Hinc egregia scilicet illorum vox est: *Si quispiam homicidium commiserit, non ille fecit, Deus fecit.* Siquis verò ità cum ipsis non sentiat, imperfectum eum esse dicunt, nec posse probare omnia opera Dei. Quid autem Carollstadium nominem, de quo Lutherus grauiter asseuerat, adeò illum atheum fuisse, vt non crediderit, vel in cœlis, vel in terra Deum esse?

a In resp. ad catalog. quintũ suor. errorum.
b In annotat. super dialect. Perionij.
c In compendio Physices.
d In apol 1. pro Christianis.
e Lib. 6. de præpar. euang cap. 5.
De Libertinis mala omnia soli Deo imputantibus.
f Caluinus in Instruct. aduers. Libertinos. cap. 16. & 17.
Et Petrus Mart. in 2. lib. Samuelis cap. 16.
Deum non esse credit Carolstadius.

Horret sanè animus, hæc tam prophana, tam nefanda, tam perniciosa, quæ simpliciter narro, & exaggerare nolo, pluribus persequi. An Iudæi perfidi, an immanes Turcæ, barbaræq; gentes de Deo ac Dei erga nos voluntate beneuolentiaq; non rectius sæpe philosophantur? Quis non videat quæso, ab his nouis veluti magistris in Israël, prima fidei elementa vel crassè nesciri, vel insanè contemni, vel superbè violari? Nimirum vt verbum Dei illustrent ac vindicét, sic eos de primo rerum authore atque gubernatore docere, sic fatum vnà cum Stoicis astruere, sic ex vno creatore duos, bonum & malum confingere, sic Deum deniq; tyrannis omnibus crudeliorem inducere oportebat. Nam per Deum immortalem, quæ tyrannis grauior, quæ fœdior crudelitas potest excogitari, quàm si miseros mortales idcircò quod iniusti sunt, tam seuerè tùm viuos, tùm mortuos puniat Deus, quos tamen iniustos esse cogat? Sed enim qui de summa illa æternaq; bonitate sic sentiũt, qui tam impia & blasphema de rerum omnium

Intolerabilem esse nouatorum temeritatem de Deo tam impiè sentientium atq; docentium.

 opifice

opifice sapientissimo docent & spargunt, an illi debitam summo numini reuerentiam obedientiamque præstabunt, recteque præstandi alijs erunt authores? Ad illos iam porrò accedamus, qui cum impijs ter sacrosanctæ Trinitatis abnegatoribus in eadem naui, vt aiunt, nauigant, & ex Christianis Arriani, Sabelliani, Nestoriani facti, & nescio quibus non execrandis sectis addicti, non tantùm ab Ecclesia Dei, sed à Deo etiam ipso diuinisq; personis se prorsus nefariè præcisos esse declarant.

Summa Seruetianæ impietatis.

a Lib. 5. de Trinitate.

b In resp. ad articul. à Caluino collectos.

c Lib. 1. de Trinitate.

d Ibidem.

Libet Michaëli Serueto (ô vanissimum simul & in Deum contumeliosissimum hominem) scriptis tradere: a nullam aliquando in Deo realem generationem vel spirationem fuisse, nec b realem in essentia Dei distinctionem esse Patris & Filij & Spiritus sancti, vt rerum inuisibilium, sed esse solam personalem distinctionem inuisibilis Patris & visibilis Filij. c Tres enim illas res incorporeas in Dei vnitate distinctas cōsistere non posse, sed esse triadem imaginariam. d Omnes demùm qui Trinitatem statuunt in essentia Dei, hos Triteitas & veros ἀθέους vocat, qui nec Deum quidem, nisi tripartitum & aggregatiuum habeant. Quid? quòd Trinitatem illam Dei coæternam, quam sublimes in cœlo spiritus Seraphin ter adorandam esse noctes ac dies profitentur, hic impurissimus homo, & blasphemiæ spiritu plenus, triceps monstrum ac Cerberum quendā tripartitum, sed & diaboliscum phantasma, & illusionē Sathanæ, & Deos imaginarios, & tres dæmoniorū spiritus, & Geryonis monstrum audet appellitare? Iam verò quid omnino de Deo reuerenter idem aut sentiret, aut diceret, cui Deus in ligno lignum, & in lapide lapis, & in arbore arbor est, formam & substātiam scilicet ligni, lapidis et arboris veram in se habens? Libet nouis in Transsyluania ministris, qui probè Seruetianum spiritum imbiberunt, hoc palàm profiteri, quod tria probatissima fidei nostræ symbola, vtpotè Apostolicum, Nicenum & Athanasianum non admittant, nisi cum hac exceptione, quatenus verbo Dei cōsentiunt. Negant autem tres esse personas diuinitatis, & filiū quidem ac Spiritum sanctum non personas, sed altissimi Patris fingunt esse virtutes, quibus ille iam olim, & nunc quoq; in noui mundi creatione per Iesum Christum vtatur. Tum ne

Esaiæ 6.

Ex epist. Tigur. pastor. anno 53. ad Geneuen. Senatum.

Epist. 6. ad Caluinum.

De ministrorum Hungaricorum impietate.

illis

illis obstet authoritas Patrum, vtq; suas putidas feces extollant, Augustinum & alios veteres, quantumuis in Ecclesia receptos atq; laudatos, ac omnes demùm orthodoxos, qui tres in diuinitate personas tot seculis, tantoq; consensu profitentur, hos probrosè Trinitarios & Sophistas nuncupant. Præter mitto reliquas id genus execrandas blasphemias, & doctrinas dæmoniorũ, de quib. partim a Georgius Maior, partim b Petrus Carolinus haud pauca scripto cõsignauit. Libet Valẽtino Gentili, qui nõ minus impietatis quàm nominis gentiliũ hæres meritò videatur, libet inquam, separatis essentijs spiritus æternos tres cõtingere, solumq; Patrem immensæ substantiæ: Filium verò spiritũ ex Deo ineffabiliter generatũ, ac pro generationis modulo circumscriptibilem genitũ esse pronuntiare. Reliquas hominis blasphemi nugas pudendas omitto. Libet Paulo Iulano eiusq; in Transsyluania socijs, hanc vocẽ ex ore teterrimo euomere: *Dicimus vnum & solum Deum non Trinitatem, sed tantùm Patrem esse.* Æequè sunt detestandi, qui suum Tordani Conciliabulum paucis abhinc annis celebrârunt, in quo realẽ Triadem, Christiq; et Spiritus sancti realem, subsistentem, æternam & sicut vocant, Iehoualem deitatem & hypostases, perfidi abnegârunt. Vbi præterea λόγου & Spiritum sanctum virtutes esse quasdam Dei statuerunt, nec λόγου æternum Dei filium à patre ab æterno genitum, nisi carnis respectu, agnoscere voluerunt. Libet nouis in Polonia ministris dicere tres Deos, tres omnipotentes, tres æternos, tres essentias: qui nec differunt à Paganis, nisi quod hi plures quàm tres Deos inducant. Beza de his ita scripsit: Tritheitæ Arrianorum soboles, tres ὀυσίας pro tribus in vna ὀυσίᾳ hypostasibus substituentes, Christum apertè secundarium Deum faciunt, quorum etiam nonnulli iam Macedoniani facti, ex Tritheitis Ditheitæ euaserunt. Sed nec idem Beza impio vacat errore, cùm affirmat filium Dei non esse genitum de essentia patris: & cùm rursus fatetur aduersus Schmidelinum disputans, semper se duas vniones hypostaticas in Christo ponere, vnam animæ cum carne, alteram diuinitatis cum humanitate. Quid enim hoc est aliud, quàm hæresin damnatam Nestorij renouare? Nec cedit alijs impietate Caluinus, qui negauit in Synodo Lausanensi, per hypostasin personam

a In confutat. error. Georgij Blandratæ &c.
b In explicatione fidei contra eosdem.
In eius prothesibus.
In colloquio Albæ Iuliæ habito.
Ex confess. Debrecinensi Petri Melij.
Lib. de omnipræsentia carnis Christi contra Brentium.
Lib. in Heshusiũ.
Lib. de hypostatica duarum in Christo naturarum vnione.
De Caluini doctrina impia.

personam significari, dixitq; se symbolo Athanasij nec credere, nec discredere, donec ad scripturarum gnomonem illud examinasset. O præclarum examinatorem: qui præterea Deitatis respectu filium ex se ipso esse pronunciat: improprias autem locutiones & battologias facit, quando cum Ecclesia dicimus, Christus est genitus ex substantia patris, Deus de Deo, lumen de lumine. Et locutionem esse barbaram ait, qua dicitur, Deus est Trinitas. Æquè ridiculũ & absurdum [a] Heshusij dictum videri debet: Trinitas est vnitas. Quid [b] Bullingerus? qui non sine magna inscitiæ nota prædicat, se confiteri tres in diuinitate personas, nõ statu sed gradu, nec substantia sed forma, nec potestate sed specie differentes. Sic isti Catholicum dogma, summam scilicet trium personarum in diuinis æqualitatem esse, contemnunt & lacerant: nec intelligunt, vbi ea existit æqualitas, ibi non esse gradum: & vbi essentiæ substantiæq; indiuidua semper manet vnitas, illic tres personas forma vel specie distinctas esse non posse. Neq; fert Lutherus, sed ex Germanorum litanijs submouet hanc receptam, probatam & vsitatam precandi formulam: Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis. Libet deniq; [a] Cazanouio, processionem Spiritus sancti à patre & filio negare, sicuti fortassis à [b] Petro Martyre didicit, qui inter Latinos & Græcos de processione Spiritus sancti verborũ contentionem esse testatur. Ac * Hungarici quidem ministri apertè præ se ferunt, probari non posse quod Spiritus sanctus verus Deus in scriptura dicatur. Negant enim filium & Spiritum sanctum esse personas, Patris autem altissimi virtutes faciunt, & Spiritum fingunt esse motum in sanctis creatum, vel energiam Dei, aut donum Patris effusum, vt sic illum spolient vera & adoranda diuinitate. Ità nobis noui non desunt πνευματομάχοι, qui è Dei verbo peruersè accepto Deum ipsum, adeoq; tres personas diuinas oppugnent, multoq; turpius ferè quàm Iudæi ac Turcæ, palàm insectentur. Et nondum intelligit lector, quò nouatores isti demùm euadant? qui dicentes in verbo Dei se sapientes, vtinam stulti tantùm, & non impij quoq; iusto Dei iudicio efficerentur. Stulti quidem, quòd cùm velint plusquàm oportet sapere, et diuinæ maiestatis arcana curiosius perscrutentur, tantæ gloriæ velut splendore impediti ac re-

Instit. lib. 1. ca. 13.

a Lib. de præsentia corpor. Christi in cœna obiect. 5.
b De script. & Ecclesię authorit. aduers. Cochl. c. ij.

In enchir. precation. edito anno 43.
a In eius ad Caluinum epistola.
b In cap. 4. ep. ad Rom.
* In collo. Albæ Iuliæ habito Georg. Maior cõtra Blandratam.

Quomodo stultos & impios prodant se nouatores.
Rom. 12.

ac repercusi, infeliciter opprimantur atque succumbant, non intelligentes, vt Paulus inquit, neque quæ loquantur, neque de quibus affirment. Impij verò, quod qui præcellentes fidei magistri videri gestiunt, in primos & præcipuos fidei articulos, quibus æternæ salutis nostræ summa continetur, impingant: & quoniam Ecclesiæ spiritum in re venerationis plenissima fastidiunt, è Sathanæ spiritu eadem nobis depromant dogmata, quæ blasphemi olim hæresiarchæ totius orbis iudicio sæpè multumq; damnati, ad prima religionis firmamenta atq; omnis doctrinæ Christianæ principia euertenda sacrilegè fabricarunt. 1.Timoth.1.

Pergamus autem de solo Christo dicere, aduersus quem nequissimus ille Sathanas, qui secundum Ambrosium Antichristi quoq; nomen accepit, iam olim è Dei verbo disceptauit, & nunc finem disceptandi bellandiq; nullum facit, suis nempe ministris in hoc versutè subornatis, qui egregiè simulent, vulgoq; iactent, se Christi gloriam in primis asserere & illustrare, cùm eam reuera obscurent ac labefactent maximè. Obscurat planè Seruetus electum illud Sathanæ organum, dum impudenter affirmat, a Christum esse filium Dei quatenus genitus est à Deo in vtero virginis Mariæ, idque non solùm virtute Spiritus sancti, sed quia Deus ex sua substantia illum genuit. Verbum Dei de cœlo descendens dicit nunc esse carnem Christi, ita vt caro Christi de cœlo sit, ac duas demùm Christo personas asignat. Obscurant Franciscus Dauidis, Georgius Blandrata, & qui illis adhærent reliqui Sathanæ ministri, Arrianis quidem & Photinianis haud quaquam inferiores, quòd Christũ Iesum Dominũ nostrum non agnoscant neque recipiant vt sit filius Dei naturalis, & in mysterio à Patre ante tempora secularia genitus, ac Verbum illud æternum, cui duplex natiuitas diuina, nimirum & humana, competat. Christum enim hominem purum faciunt, licet singulari prærogatiua donatum, qui ante carnem nil fuerit, nec necessariò redemptor & Saluator, Deus idem & homo in mundum venerit, sed quem satis fuerit hominem esse: nec alium quidem Dei filium præter illum, quem

Lib.10.in Lucam cap.2.

Quæ impia dogmata contra Dei filium hodie disseminentur.

Matth.4.

a Lib. 1.de Trinit.cap.17.et 18. & ep.1. & 2. ad Caluinum.

Ibid.lib.4.

Vide Petrum Carolinum in explicat. fidei contra Georgium Blandratam.

d[illegible] virgo

virgo Maria edidit, in sacris literis reperiri contendunt. Obscurat a Mennon, fingens Christum ex Patris substantia cœlitus attulisse corpus, sicut & b Schvvenckfeldius. Nec dissentiunt Anabaptistæ, quibus hoc etiam tribuit c Sarcerius, quòd sentiant Christum è cœlo spirituale & cœleste corpus secum attulisse, & nihil à Maria sumpsisse, sed per illam tanquam per riuum aut fistulam transijsse, carnem verò suam ex elementis mundi traxisse, eamque mundo reddidisse, cùm sine carne in cœlum resurgeret. Proh nefas, quid hoc demùm est aliud, quàm ad veritatem verbi Dei Christianæq; fidei prorsus abolendam impiorum doctorum Valentini & Apellis extinctos stabilire furores, & horrenda deliria innouare? Et paucis tamen abhinc mensibus accidit, quod pudet fateri, vt Anabaptistis disputandi publica facta fuerit potestas, cùm de alijs grauissimis fidei rebus, tùm de hac ipsa quæstione, An substantiam carnis suæ Christus ex substantia carnis Mariæ virginis, aut aliunde assumpserit? Somniat Adamus Pastoris, Christum vt vnius personæ, ita & vnius esse naturæ. Verbi enim hypostasin siue personam in Christo, non magis quàm blasphemi magistri Photinus & Samosatenus, agnoscit. Iam verò an non palàm Arrianismum instaurant Sarnicius, Lismaninus, Georgius Niger alijque plures, qui, vt Stancarus quoque testatur, Christum Dei filium minorem Patre statuunt, quique symbolum Nicenum reijciunt prorsus, & quod Athanasij est, Sathanasij symbolum haud sine graui contumelia dicunt. Et nota est Caluini malignitas, qui Patres incusat, quòd Christum esse Patri ὁμοούσιον probent ex præclara illa sententia, Ego & Pater vnum sumus. Qui præterea Concilio sacro Niceno calumniam improprietatis καὶ κατάχρησεως intendit, vt diximus. Lutherus huic summo & sanctissimo Cõcilio nõ est æquior, dum ægrè sustinet, quòd in eo Patres Christum ὁμοούσιον dici haberique postulant. *Anima mea*, inquit, *odit hoc verbum* ὁμοούσιον. Quid verò aliud obsecro vel sentiret vel diceret, si ab inferis rediuiuus adesset, impius ille Arrius vnà cum toto conciliabulo suo? Nauseabant & illi ad hanc ὁμοουσίου vocẽ, quæ in verbo Dei non esset expressa, & Catholicos hoc nomine

a In colloq. Vuismariensi.
b Beza in 1. cap. ad Rom.
c In Postilla de festo Natiuit. Mariæ.

Mense Iunio anni 1571. prope Heidelbergam.

Cassander de duab. in Christo naturis.

Lib. contra Pinczouianos.

In Ioan. cap. 10.

Vocẽ homoousij Caluinus & Lutherus improbãt.

Contra Iacobum Latomum.

nomine Homoousianos probrosè vocitârunt. Tam isti ægrè concedunt, quod apertè tamen negare non audent, vná Filij cum Patre essentiam esse. Neq; dissimulandum est, quod magni criminis nõ vacat suspicione, Caluinum subinde, præsertim verò cùm in Genesin et Ioannem scribit, studiosè aliò detorquere testimonia, quæ fidem sanctissimæ Trinitatis & diuinitatis Christi nõ parum illustrant & astruunt, sicut ea Patres interpretantur. Schvvenckfeldius, vt de illo iterum planius dicam, de Christo tradit impiè, quòd etiã iuxta humanitatem suam verus Deus & nõ creatura sit: imò verò haud sine summa ignominia iniuriaq; fieri posse putat, vt humana Christi natura pro creatura existimetur. Docet igitur, carnẽ atq; sanguinem Christi, non creaturalem, sed supercreaturalẽ, vt ipse vocat, hoc est, spiritualẽ ac planè diuinã esse. Auget Schvvenckfeldianam impietatem Seruetus, cùm scribere non veretur: Corpus ipsum Christi, esse corpus Deitatis, carnem eius diuinam, carnem Dei cœlestem, de substantia Dei genitam. Sic isti, nescio quibus acti furijs infernalibus, hæresin renouant Eutychianam, quæ docet non mansisse humanam in Christo naturam, sed in diuinitatem transijsse: duplicem enim naturam in vna persona intelligere non possunt.

Lib. de diuina maiest. humanitatis Christi.

Lib. 2. de Trinit. pag. 73.

Vbi Centuriatores nostros præterire nõ possum, quibus Arriani hoc nomine gratias meritò dixerint, quòd negent isti λόγον seu verbum à Ioanne dictũ respectu Patris, quia sit cogitatione genitus: hoc enim ad humanas cogitationes pertinere contendunt, & veteres, præsertim Basilium & Augustinum, qui sic λόγον interpretantur, errasse videri volunt. Quæ autem isthæc impudentia, quod se ipsi probatissimis Patribus in re tanta præferunt, quodque Ioanni & veritati hunc sensum per se pulcherrimum, & rei præsenti accommodatissimum adimunt, vt impijs interim hæreticis Filij Dei contemptoribus magis gratificentur? Non dicam, quod à VVittenbergensibus annotatum, & à Schvvenckfeldio repetitum est, Illyricum Centuriatorum caput, in ea versari sententia, vt putet, scripturæ testimonijs conuinci non posse, quòd Filius Dei, Verbum æternum & figura substantiæ Patris nuncupetur. Hîc ego rem Sacramentariam seu Eucharisticam possem,

Cent. 1. lib. 2. cap. 4. pag. 56.

Contra Illyricũ. In der ablainung der funffzig lugen contra Illyricum.

De sacramẽtariorum impietate circa Christi corpus in Eucharistia.

possem, sed vereor attingere, quæ in tot hodie familias impiorum scissa est, tamque varios & repugnantes in eadem secta sensus nobis exhibet, vt de illis non ineptè dicamus, Ecce hic est Christus, ecce illic, sicut Euangelicum vaticinium fore prædixit. Nihil quidem planius aut expressius æterna veritas Christus dicere poterat, quàm quod consentienter à multis Euangelistis traditur, cùm is verum corpus suum velut incomparabile μνημόσυνον in extrema cœna instituturus, & ad perpetuam Ecclesiæ consolationem relicturus, pane in manus sumpto diuina illa verba pronuntiauit: HOC EST CORPVS MEVM, quod pro vobis tradetur. Quam perspicuam totq; seculis indubitatam verborum lucem videre non possunt, sed obscurare et extinguere cupiunt noui tum Capharnaitæ, tùm Berengariani. Igitur vt ex corpore Christi non corpus faciant, summoque thesauro defraudent Ecclesiam, ad vana & tetra confugiunt glossemata, quibus Christi verba, sensum & mentem apertè deprauant. Non est, inquiunt, hoc verum & viuum, quod in cruce pro nobis offerebatur corpus, non realis, corporalis & substantialis præsentia corporis & sanguinis Domini: sed hoc est symbolum corporis mei pro vobis occisi, vt a Zuinglius: hoc est figura vel mysterium corporis mei, vt b Oecolampadius. Sic vel talis res est corpus meum, nimirum vt cibus, quemadmodum c Svvenckfeldius: hic panis significat corpus meum, vt d Ochinus: hoc est Sacramentum corporis mei, vt e Martyr: hoc est, id est, significat corpus meum, vt f Beza: Hic panis est corpus meum, vt g Lutherus: hic panis est substantiale corpus meum, vt h Bremenses: Cum pane, in pane, & sub pane est corpus meum, vt i Schmidelinus alijque plures interpretantur. In tot demùm partes Christi verba, quibus nihil luculentius, Christiq; corpus, quo nihil amplectendum religiosius, nouatores isti secant atque discindunt, nihil vt reliquum ferè nobis faciant, quid in tanta opinionum confusione de Christi corpore & Eucharistiæ Sacramento maximo constituamus. Reprehendit Philippus, Heshusium, qui panem verum esse corpus Christi dixerit, & ex Paulo probare conatur, hoc loco κοινωνίαν corporis Christi significari. Martyr detestandam idololatriam vocat,

Matth. 24.

Matth. 26.
Mar. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 11.

a Lib. de vera & falsa relig.
b In exposit. de cœna Domini.
c Epist. de dissensione Lutheri & Zuinglij.
d De cœna Domini contra Vvestphalum.
e Dialog. de vtraque in Christo natura.
f Contra Heshusium.
g De verbis Domini, Hoc est corpus meum.
h Teste Philippo epist. ad Comit. Palat.
i In disputat. Tubing. cap. 65. & 66.
Epist. ad Comitem Palat.
In epist. ad Rom. cap. 14.

vocat, quod in pane & vino, vel ſub accidentibus panis & vini Chriſti corpus realiter & corporaliter eſſe creditur. Hinc Laſcus etiam Lutheranis tribuit ἀρτολατρείαν, eaſq; particulas ſub, in, cum, negat ferẽdas in Eccleſia. Statuit & Schmidelinus ſynecdochen in illis ineſſe verbis, Hoc eſt corpus meum. Contra verò docet Hemmingius, nullum hîc tropum eſſe, non in pane, non in vino, nec in corpore, nec in ſanguine, nec in verbo, eſt. Denique Caluinus a panem ait ſymbolicè vocari corpus, totam figuram in pane conſtituens, non in corpore: alibi verò b mauult toti orationi metonymiam immiſcere. Beza verò contendit, c corpus accipi μετωνυμικῶς pro pane, corporis ſacramento vel ſigno. Ex confeſsione Lutheri, d quam ante mortem edidit, ſatis liquet, vel tùm octo diuerſas & inter ſe pugnantes horum Chriſti verborum interpretationes extitiſſe, quarũ authores ipſe facit Carolſtadium, Zuinglium, Oecolampadium, Swencfeldium, Campanum, aliosq; complures. Quid? quod VVeſtphalus ex vno etiam Zuinglio, quintuplices hac tanta de re ſententias variantes colligit. Verùm in eo nunc omnes propemodum, qui ſacramentariã ſectam profitentur, conſpirare videntur, quod Chriſti Domini noſtri corpus & ſanguinem, in cœna verè & ſubſtantialiter, ſicut in cœlo, adeſſe pernegant. Hinc illud à Caluino dictum eſt: *Ego quamuis ſubſtantia carnis animas noſtras verè paſci fatear, ſubſtantialem præſentiam repudio.* Beza confeſsionem ſuam ſic explicat: *Hactenus præſentiam corporis & ſanguinis ponimus, non quod nunc ſit in terra Chriſti caro, ſed quòd manens in cœlis, nobis tamen per fidem in cœlum vſq; euectis verè per Spiritus ſancti omnipotentiam communicetur.* Addamus & Martyris teſtimonium, qui dicit corpus Chriſti nõ eſſe verè ac ſubſtantialiter alibi quàm in cœlo: *Non tamen inficior*, ait, *Chriſti corpus & ſanguinem illius verum, quæ pro ſalute humana tradita ſunt in cruce, fide ac ſpiritualiter percipi à fidelibus in ſacra cœna.* Ac per nos quidem licet, vt quod iſti ſectę principes volunt, habeant, ſignum nempe duntaxat & figuram ſymbolumq; corporis et ſanguinis Domini, & quod cũ ſua fide nihil ſubſtantiale manducẽt & bibant. Nam res ipſa docet, iſtiuſmodi omnes tã remotos eſſe à vero & naturali Chriſti corpore ac eius effectu, q̃; ſunt à myſtico & ſpirituali Eccleſiæ corpore alieni. Quid multis? vt ni-

Lib. cõtra VVeſtphalum.

In diſput. Tubing. cap. 73.

a In vlt. admonit. ad VVeſtphalum.

b In harmonia euang.

c Contra Claudium de Sainctes.

d Vide Lutherũ de verbis Chriſti, Hoc eſt corpus meum.

In apologia confeſs. de cœna Domini.

In quo ſacramentarij non ſentiant maximè.

In 2. defenſ. contra VVeſtphalũ.

Lib. 1. de re ſacramentaria.

In conuentu Piſſiacenſi.

Sacramentarijs concedi poteſt quod poſtulant, in cœna ipſorũ nec eſſe nec percipi verũ Chriſti corpus.

vt nihil est in terris Christi corpore, quod sacrosancta nobis exhibet Eucharistia præstantius, nihil diuinius, venerabilius, efficacius: ita nihil habent hodie sectarij, in quo Christũ Dei filium ac gloriæ regem magis illudant, iterumq; crucifigant, immanissimis etiam illis carnificibus crudeliores, qui mortẽ Domino acerbissimam cruentis manibus attulerũt. Nihil habent, inquam, quod horribilius insectentur, quod in grauiores contentiones rapiant, in quo indies magis ac magis sacrilegas et abominandas prophanationes perpetrent, vnde turbulentiores in populo distractiones & motus excitent, & quod illis demùm exitus præbeat infeliciores.

Circa Eucharistiã in Christum peccant maximè sectarij.

Ad Stancarianos veniam, qui solam humanam Christi naturam volunt esse mediatricem: & rogati, cur sint copulatæ duæ in Christo naturæ, tantùm hoc respondent, τὸν λόγον adesse humanæ naturæ ideò, vt possit humana natura perferre passionem, sicut Heltus quoque confirmat. At valeat cum authore suo vt nouum, sic impium quoque dogma. Rursus Osiandro visum est, Christum nostram esse iustitiam, si diuina duntaxat natura spectetur, ac totam diuinitatem sic in nobis corporaliter habitare docet, sicut in ipso homine Iesu habitat. Nec omittam insanum Brentij commentum, quo tradit humanam Christi naturam iam inde ab initio incarnationis in cœlo & in regno patris fuisse, & nunc vbiq; locorum præsentem esse. Quod mysteriũ porrò sic explicat Schmidelinus: *Cùm diuinitas in vnitatem personæ assumpserit hominem, cuius ratio & definitio est plenitudinis Dei communicatio, in quo omnis diuinitas corporaliter habitat, sequitur ipsam quoque humanitatem Christi vbique præsentem esse.* Fingunt igitur Brentiani, corpus Christi, quod idem ex beata virgine assumpsit, quod è sepulchro itidẽ & à mortuis resurrexit, per Dei omnipotentiã sic deificatum esse, vt sit non in vno, sed multis in locis, sed vbique, sed vndique in cœlo & in terris. Rectè autem vidit ac iudicauit Beza, hoc deforme Brentij monstrum, ex duabus furijs Nestorio & Eutychete in mutuã perniciem esse cõflatum, & Melanchton hanc πανϛκτοπίαν siue vbiquitatem, quæ sectæ nomen tribuit, haud perperam vocat portentosum dogma, ignotũ eruditæ vetustati, quod cùm docti alij passim explodunt, tum damnat etiam schola VVittenbergensis.

Lib. de Trinit. & mediat. Christo.

In Confessione cõtra Stancarum.

Vide supplicẽ libel. Naumburgi Principib. oblatum, & Illyricum aduersus Osiandrum.

In enarrat. Euãg. in die Ascensiõis.

In disput. Tubingeñ. cap. 34.

Lib. de omnipræsentia carnis Christi cõtra Brentiũ.

Profe-

Proferamus verò alium catalogum, qui rursus breuiter indicet detestandos istorum errores, ad IESVM Christum Dei & Mariæ filium nō ornandum sed blasphemandum excogitatos. A quibus verò? non à Iudæis quidem vel ethnicis, quod erat tolerabilius, sed ab hominibus Christianis, sed à verbi diuini ministris, sed à purioris doctrinæ iactatoribus, vt hinc dolere quidem boni omnes debeant, sed dolere tamen satis non posse videantur. Lutheri & discipulorum eius communis est error, Christum ab initio cōceptus & ortus sui plenum gratia non fuisse, sed more aliorum hominum vt ætatis profecit accessu & paulatim corpore factus est robustior, sic etiam dotium incremēta sumpsisse: sicut & Zuinglius docet, Christum sapientia profecisse, quia secundùm humanam naturam finitus sit atque mensus. Iam verò si Brentio creditur, fieri non potest, quin diuina natura in Christo facta sit passionis & mortis Christi particeps. Idem affirmat Christum nō fuisse mortalem humana sua natura, quippe quę in vtero matris cōcepta erat de Spiritu sancto, et nullum peccatū fecerat. Philippus Anabaptistis hunc tetrum errorem tribuit, quòd fingant Christum passum esse, non vt aboleret peccatum, sed vt aboleret mortem corporalem. Caluinus impudenter audet negare, quod sibi Christus meruerit et acquisierit quicquā, cùm in terris vitam mortalem ageret. Insectatur igitur eos, qui volunt Christum meritis assecutum esse, vt sit iudex mundi & caput angelorum, atque vt summo Dei imperio potiatur. Idem rursus confessionem suam aduersus Christum, qui nobis meruerit, his verbis luculentiorem reddidit: *Equidem fateor*, inquit, *si quis simpliciter & per se Christum opponere vellet iudicio Dei, nō fore merito locū, quia non reperietur in homine* (Christo) *dignitas, quæ posit Deū promereri*. An hoc etiam nō est in Christum esse cōtumeliosum, et Christianā fiduciam omnē labefactare, vt peccatoris animus Christi meritis & efficaciæ mortis eius nō posit inniti, neq; ex eius dignitate pendere in iudicio Dei? Caluinū sequitur Bernardin⁹ Ochinus, insignis apostata, cùm in hunc modū scribit: *Falsum est Christum, vt hominē, meruisse, qa plusq; debuerit in gloriā Dei fecerit, hoc est, fecerit superogationis opera, vt vocāt, atq; merita illa sua nobis cōmunicasse per verbū Dei et sacramenta*. Quàm verò iniustè ac irreuerenter isti de his, quæ

Alius index errorum ad iniuriam Christi pertinentium hodieq; vigentium.

In Euang. Dominicæ 1. post Epiphan.

In confess. ad Carolū quintū art. 1.

Contra Bullingerū de verbo Domini: In domo Patris mei, &c.

In locis cōmunib.

Institut. lib. 2. cap. 17.

Lib. de cœna Dñi contra VVestphalum.

Quæ affingantur Christo in horto precanti.
In 26. cap. Matth.
* In orat. Christi Ioan. 17.
In 26. Matth.
In harmonia. Euangel.
Christum erroris redarguit Caluinus, illiq; tribuit correctionem vel pœnitentiam.
In 14. cap. Marci.
Christo tribuunt dolores inferni, & sensum damnationis.
a In cap. 26. Matt.
b In Ioannem hom. 54.
a Concio. de passione Christi Oetingæ, & de cœna Domini Augustæ, & de 7. planetis cóc. 4.
b In Lucam par. 2. homil. 65.
Fingunt Christũ in cruce desperasse, vel desperabundũ orasse.
a Responſ. ad catalog. quartũ error. artic. 47.
b In harmonia Euangelica.

quæ Christus in horto gessit, ac nostra causa vltrò subire voluit philosophantur? Cythræus Christum in agone versantem ita depingit, vt accesserit ei tentatio, quod sustineret cruciatus, qui nemini vel paucis profuturi essent. * Petrus Palladius Christum in horto sic orantem inducit: Mi cœlestis Pater, fac ne succumbam in hoc agone. Fingit enim Christum iram Dei sine patris auxilio sustinere non potuisse, & ideò auxilium & liberationem petiuisse. Marloratum non pudet dicere: *Non fuit hæc meditata Christi oratio, sed vis & impetus doloris subitam ei vocem extorsit, cui statim addita fuit correctio.* Sed hęc ipsa verba Caluinum habent authorẽ, cui demùm si fides habenda est, sine ratione, sine spiritu Christus illud orauit: Pater si possibile est, transeat à me calix iste: quod votum subitò elapsum, eodem Caluino censore, castigauit Dominus atque reuocauit. Ità demùm Christus istis labitur, suumq; corrigit errorem summa & æterna sapientia, in quam nulla vel minimi vicij suspicio nullaq; pœnitentia vel correctio cadere potest. Prætereo quod Losius cum alijs hoc loco scribit, Christum sensu æternæ damnationis & intolerabilium cruciatuũ inferni affectum fuisse, cùm pauorem illum in horto experiretur. Fingunt enim duplicem Christi passionem, internam & externam, spiritualem & corporalem: spiritualem verò collocant in mœstitia cordis, in sensu iræ Dei, & horrore mortis & inferni, quemadmodũ idem a Losius interpretatur. Quare sic etiam à b Brentio dictum est: *Noluit Deus placari, nisi susciperet Christus supplicia peccati, hoc est,* inquit, *afflictiones ac dolores mortis & inferni.* Tùm a Schmidelino teste, Christus in anima & corpore non modò terrenas, sed infernales etiam afflictiones, terrores atque pœnas pertulit. Quis verò non horreat audire, quod rursus effutit b Brentius de illa Christi precatione: Deus Deus meus, vt quid dereliquisti me? *Hîc se Christus obiecit,* sicut ipse loquitur, *flammis inferni, vt non aliter affectus sit, quàm si sempiterna sibi internecione pereundum esset.* Nec multò pòst: *Sol retrahit lumen suum, & aër crassissimis tenebris obscuratur, quæ significare videntur, Deum ita alienatum esse* (nota quæso lector) *vt inuideat ipsi etiam vulgarem lucem.* Et a Roberto Stephano libuit hanc tueri sententiam: *Christus afflictus putet se derelictum à Patre.* b Caluinus in vocem omninò blasphemam

erumpit,

erumpit, quādo dicta Christi verba interpretatur: *Cùm, inquit, species tentationis Christo obiecta est, quasi Deo aduerso iam esset exitio deuotus, horrore correptus est.* Ac rursus: *Desperationis vocem emisit.* A c Pomerano sic dicitur: *Christus se derelictum clamat in cruce. Hic circumdederunt eum dolores mortis & pericula inferni inuenerunt eū.* Et rursus: *Quid potest esse grauius ea tentatione, quando non solùm desperatio vitæ est, sed etiam impugnat desperatio salutis, & nihil nisi separatio à Deo versatur ob oculos, id est, æterna damnatio. Non fabulam, sed rem seriam hîc agit Christus.* Igitur & Brentius, quem paulò antè citauimus, hunc Christi clamorem in cruce sic interpretatur, vt significet Christum doloribus inferni obrutū, & flāmis inferni accensum fuisse. Nec intelligunt sapientes isti, quod simpliciter ac verè scripsit in presentem Christi precationē Hieronymus, Hîc inquit, humani-
» tas loquitur, quomodo derelicta fuit in Adam, quando is pre-
» ceptū transgressus est. Vel in passione derelictus Christus, pro
» parte carnis.] Eadem Augustini est sentētia, hæc verba nempè dici partim ex persona Christi, quod ad formam serui attinet, partim ex persona sui corporis, quod est Ecclesia, vt sit vox Ecclesię in Christo patientis, vel in quo patitur nostra infirmitas. Antonius Coruinus, alicubi (neq; enim locus nunc occurrit) his verbis nō minore inscitia, quàm in Christum cōtumelia plenis scripsit: *Christus conquestus est, se derelictū à Deo, hoc est, quòd ipse de vita & beatitudine & ab omnibus bonis fuit derelictus.* Ac iterum: *Post mortem Christi oportebat animam suam pati in inferno, & martyrio affici à dæmonibus.* Quin & Æpinus hanc tuetur sententiam, Christum post mortem crucis exantlatam, gehennæ gustasse flammas, & pœnas inferni pertulisse, vt pro animabus exutis corpore satisfaceret. Et Caluini dictum est: *Oportuit Christum cum inferorum copiis, æternæq; mortis horrore, quasi consertis manibus luctari.* Quis verò Christiana mente præditus execrandas istorum blasphemias non horreat, cùm audit Christum in cruce desperasse, vel desperantis vocem edidisse, aut ad desperationem vsque dolores inferni & flammas tartareas, quin & illatum ab ipsis dæmonibus martyrium, & infernale supplicium etiam post mortem sustinuisse? Næ isti sunt in preciosam filij Dei mortem petulanter contumeliosi, meritumq; & virtutem Dominici sanguinis, quo salus nostra nititur, tantùm non euacuare cōtendunt.

Comment. in psal. 21.

In Catechismo anni 51.

In Psalm. 21.

De gratia noui Testamenti c. 6.

Commentar. in Psal. 16.

Christum etiam post mortem gustasse flammas & pœnas inferni.

Lib 2. institut. cap. 16.

Quis omninò Christianus ambigat, consummatũ esse in cruce mysteriũ redemptionis humanæ, quo sanctificantur Adæ filij, omniaq; in cœlis & terris pacificantur. Hoc mysterium isti certè vel vt prophani nesciunt, vel ingrati deprimunt, vel ceu rabiosi malo acti spiritu insectantur. Quàm multa, quàm grauia bone Iesu nostra causa vltrò suscepisti, perfecisti, tolerasti, tuum vt nobis incredibilem declarares amorem? & tamen hæc ipsa (ô impietatem) à nouis hostibus tuis vel ignorantur, vel contemnuntur, vel in disputationes & contentiones nefarias rapiuntur. Tanta tibi rependitur gratia benignissimo liberatori.

Omnes ferè articuli fidei de Christo à nouatoribus indignè impieq; tractati.

Non vacat neque decet hoc loco singulos commemorare, qui suas linguas blasphemas & virulentos impiosq; calamos in Christum Dominum hoc iniquissimo seculo exacuerunt. Eò demùm istorum peruasit audacia, quam scelerũ omnium nutrix impunitas atque securitas confirmauit, adeoq; immedicabilem propè reddidit, vt sanctæ fidei de Christo, redemptore & Saluatore nostro partem propemodum nullam satis integram inconuulsamq; seruemus. Anabaptistæ Christum verum hominem fuisse non putant, sed ex eius corpore phantasma quoddam extruunt, vt etiam Caluinus obseruauit. Libertini Christum non verè, sed sola opinatione mortuum esse contendunt. Quod Christus ad inferos descenderit, vt Christianus orbis in symbolo prædicat, Bucero ταυτολογία est, & inferorum nomen pro sepulchro accipit. *Descendere ad inferos*, inquit Brentius, *est prorsus interire, quod germanicè dicimus*, zu grund gehn. Caluino hic descensus accipitur pro lucta cum æternæ mortis horrore. Idem verò lymbũ Patrum, ad quos liberandos Christus descendisse creditur, pro fabula ducit: sicut & Bucerus dicere non dubitauit, inuenta hominum esse, quæ de lymbo Patrum & reali descensu Christi ad inferos seu loca quædam obscura proferuntur. Sic isti nouæ fidei doctores, præclarum illũ fidei articulum de Christi ad inferos descensu pro nihilo habent, & totam venerandam rident antiquitatem. Fuit & Schafhousæ quidam è nouis ministris, vt fide dignus Episcopus Ioannes Faber indicat, qui mortuum quidẽ Christum agnouit, sed eum corporaliter rursum à mortuis non resurrexisse tradidit, quoniam corpus eius perinde atque aliorum hominum cadaueribus accidere

Instruct. aduers. Anabapt. & Libertinos.

In cap. 26. Matth.

In catechismo anni 51.

Lib. 2. institut. cap. 16.

In 17. cap. Matth.

Lib. aduersus Svvencfeldium.

accidere solet, computruerit, fueritq; prorsus absumptum. Quæ verò maior aduersus resurgentis Domini maiestatem, quæ intolerabilior contumelia, quod nugacius figmentum potest opponi? Bezæ Christus per monumentũ clausum non resurrexit, vt eius caro illud peruaserit, sed monumentum cessit corpori resurgẽti. Putat Swencfeldius, post resurrectionem in Christo humanam non esse naturam, sed eam à diuina absorptam manere, sicut Cythræus admonet. Docet autem ita Swencfeldius: *Christus nunc iuxta naturam suam humanam clarificatus, deificatus, Deo incorporatus, ac omninò totus gloriosus, spiritualis & diuinus factus est.* Et rursus: *Etiam iuxta corpus perfectus Deus, imò etiam corporalis Deus est.* Vides igitur hæresin Eutychianam hîc renouari, dum humanam in Christo naturam non mansisse, sed in diuinitatem transiisse somniat Swencfeldius. Neque dissentit Bullingerus, cùm ita scribit, seu potius cauillatur: *Si assumptus ille homo, euectus est super omnes creaturas, desiit vtique esse creatura*: sicut hunc locum Beza citat. Nec reliquum nobis faciunt articulum, quo Christum in cœlos credimus ascendisse. Negat enim Illyricus hanc ascensionem in sublimes cœlos factam esse, cùm fingat localem quandam Christi eleuationem, quæ in cœlum, id est, in aërem duntaxat contigerit ad testandam eius glorificationem, vt Tiletanus rectè obseruauit. Negat & Brentius, Christum eiusque naturam humanam post resurrectionem die quadragesimo primùm in cœlos ascendisse, & affirmat eum ante ascensionem illam, imò iam inde ab initio incarnationis in cœlo fuisse. Statuit enim corpus Christi, quod nemo satis dignè miretur, in cœlo & in terra, imò suprà, infrà, intrà & extra omnia huius seculi loca. Vnde Brentij sectator Losius hæc quoque scripsit: *Corpus Christi post resurrectionem glorificatum est in omnibus locis, imò supra, infra, intra & extra cœlum & terram.* Breuiter, Schmidelinus & Brentiani in hoc laborant maximè, vt Christi ad cœlos ascensum eludant, & sessionem eius ad dexteram ita definiant, vt nihil ea ferè sit aliud, quàm omnipotente maiestate, plenitudine potestatis, omnipræsentia & cæteris diuinæ naturæ attributis Christi corpus præditum esse. His annumerari potest Ioachimus VVestphalus, qui negat particulam sursum, localiter exponendam

Lib. de omnipræsentia carnis Christi.

In 1. cap. Matth.

Lib. de collatione statuum Christi, collat. vltima.

Lib. de omnipræsentia carnis Christi.

De sacramentis cõtra Kemnitiũ.

In Lucam part. 2. homil. 50. & cõtra Bullingerum.

In 26. cap. Matth.

In disputat. Tubingensi cap. 27.

Libell. contra Ioannẽ à Lasco.

 esse;

esse, & contra sensum grammaticum, contra iudicium Patrum, contra totius Ecclesiæ consensum, ascendisse Christum in cœlum, nihil aliud esse docet, quàm disparuisse: cum verò in cœlo esse, pro eo quod est, vbique esse, interpretatur. Cui Lascus non malè respondit: *Vita, spiritu & gloria sua Christi corpus spoliant, qui illud vbique esse volunt.* Fœdus & ille Caluini lapsus est, cùm scribit, Christum traditurum Deo & Patri regnum, illiq; subijciendum esse, vt Paulus affirmat, secundùm vtrâq; Christi naturá intelligi oportere, quemadmodú à Stancaro etiam est annotatum. Eadem impietatis nota se Caluinus polluit, cùm verba Pauli tractans, quod semetipsum Christus exinaniuerit, locum illum ad vtramque Christi naturam refert, vt ita Christus vtrinque dicatur exinanitus, quod planè sapit Arrianismum. Postremò de Dauide Georgio, impiorum huius ætatis omnium, qui Christo aduersantur, quodam velut primipilo non possum non meminisse. Is post hominum memoriam (cohorresco referens) veri Messiæ personam, doctrinam, spiritum & officium in Germania sibi sumpsit, is Filium se illum à Patre dilectum, se regem Israël, hominum saluatorem & totius orbis extremum iudicem esse iactauit: is Ioanni Baptistæ & sanctis Prophetis omnibus, adeoq; Christo domino & redemptori nostro, suo velut ministro & præcursori, se longè anteponere, & mortalium saluté oím ad se vnum reuocare veritus non est. Tantundé verò dementiæ, plusque barbaricæ tyrannidis & flagitiosę obscenitatis fuit in Ioanne Leidensi, qui ex Holandico sartore coryphæ⁹ Anabaptistarú, & fastuosus rex Monasterij factus, nónne, sicut Apostolus quidam fore prædixit, dominationé spreuit, & maiestatem blasphemauit, ac se quoq; Christum esse arrogantissimè simulauit? Potest de illo etiam verè dici, quod Mahumeto alij tribuűt: *οὐκ ἦλθε διὰ θαυμάτων, ἀλλὰ διὰ ξίφους δοῦναι νόμον.* Inuenit tamen vterque phanaticus homo, quem dixi, sui similes, qui pessimis magistris crederét, illosq; duces sequi vellent, ac pro ipso Messia colerent, quos constat ex omni propemodum impietate fuisse conflatos. Et nondum vel intelligis, vel admiraris bone Lector, humanámne dicam dementiá, an Satanicum furorem in his, qui sacra fidei iura perfidè violarűt, & ab Ecclesia Catholica nefariè se præsciderunt, vt nouum, nescio cuius, doctrinæ genus pro sua libidi-

Lib. contra VVestphalum.

Lib. instit. cap. 7. parag. 17.

1. Corinh. 15.

In admonit. de libris Caluini.

Philipp. 2.

Summa impietatis Dauidis Georgij, de quo scriptum extat Basiliensium.

De impio rege Monasteriensium Ioanne Leidensi.

In Epistola Iudæ.

Infelix progressus et exitus schismaticorum huius temporis.

bidine profiterentur? Qui professores quid nostra non tentarunt ætate, vt sursum & deorsum sacra miscerent omnia? à quibus rapinis & prophanationibus sese abstinuerunt? quos motus exitiales passim non excitárunt? quam procacitatem, rebellionem & peruicaciam aduersus magistratus & principes non exercuerunt? quò demùm proiectæ impudentiæ simul & vesaniæ non proruperunt? O infestum & infensum Christianæ gentis hostem Satanam, qui cùm sit mundi princeps, his tantis ludibrijs Deum immortalem afficit, omnéq; subsannat Ecclesiam, dum suam crudelissimam tyrannidem per istiusmodi satellites & ministros quos diximus, in Christi Domini odium diuinique verbi deprauationem explicat & ostentat. Quis non credat, vinculis illum esse solutum omnibus, qui aduersus dominum & Christum eius tam aperto Marte, tantoq; rerum successu grassatur? Etenim quò minus tẽporis in suo regno sibi superesse cernit, eò studiosius in hoc vnum totus incumbit, vt quod Paulus vocat, mysterium iniquitatis, in suis filijs veriq; Antichristi præcursoribus strenuè operetur.

Satan per sectarios Deum & homines oppugnat.

Apoc. 20.

Apoc. 12.

2. Thess. 2.

Sed enim modus & finis tandem aliquis esto in hisce cõgerendis siue erroribus, siue furoribus, quos prophanum studium, & impia temeritas nouatorum in Europam nõ ita pridem inuexit. Quis autẽ Christiano spiritu imbutus, hanc tristem afflictæ Christi sponsæ Ecclesiæ faciem intueri, hanc fœdam sacrosanctæ religionis dissipationem ob oculos ponere, hanc miserabilẽ tot de fide opinionum atq; dissensionum cõfusionem secũ animo reputare potest, vt simul ex animo non ingemiscat, non ob summum summi Dei contemptũ, quando sic nomen & verbum eius blasphematur, horreat, neq; cũ Magdalena plorante iustas iungat lachrymas, & ad se quoq; pertinere non putet illam Magdalenæ lamentationem, Tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum? Pius enim animus, qui Deum timet, & est Christianæ reipublicæ studiosus, execrari potest, ferre non potest tam atroces, quas protulimus, in diuinam maiestatem contumelias euomi, & dánatę in alijs perfidiæ cineres, qui iam olim extincti iacebãt, velut ab inferis reuocatos excitari, nouasq; inde flammas summa cum hominum pernicie toto ferè orbe grassari. Quid verò, si nunc rediuiuus apud nos adesset vir sanctus & Episco-

Ioan. 20.

Officiũ verè piorũ in hoc afflicto Ecclesiæ statu.

Policarpus noua dogmata impatienter tulit.

pus verè Apostolicus ille Policarpus? quàm inuitus ac dolens hos prodigiosos audiret errores, quanta vi blasphemis doctoribus reclamaret? An non suas obturaret aures, ac pro cõsuetudine gemens iterum diceret: ὦ καλὲ θεὲ εἰς οἵους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι? Parum sit scilicet, per illiusmodi verbi Dei corruptores, quorum vberior seges in aquilonari orbe nunquam fuit, magistratus proscindi, Patres irrideri, synodos explodi, sanctis hominibus insultari, veneranda sacramenta conuelli, & quæcunq; demùm ad Ecclesiæ cærimonias, ordinem ac disciplinam pertinent, abijci atque aboleri.

Euseb. Hist. Eccles. lib. 5. cap. 19.

Quid maximè deplorandum in sectarijs nostri temporis.

Verùm enimuerò ipsa prima principia & quasi fundamenta fidei Christianæ funditus concuti, & adoranda magis quàm discutienda religionis nostrę mysteria per homines, nescio quos, in dubium reuocari, & ad vulgi iudiciũ referri, præterea vtramq; Christi dñi & saluatoris nostri naturã, ipsamq; spiritus sancti diuinitatem, ac totius indiuiduæ sempiternæq; Trinitatis incomparabilẽ maiestatẽ, tot modis confirmatam, tanto seculorum consensu probatam, petulanter iterum impeti & rabiosè conuelli, deniq; nihil ferè sanctum, nihil inuiolabile, nihil ratum, firmum ac solidum in religione et doctrina Christiana relinqui, id verò nefandũ, id inexpiabile, nec vllis omnino lachrymis dignè satis deplorandum scelus est, maiorum nostrorum ætate nulli haudquaquã impunè permissum, sed quemadmodũ par erat, à magistratibus semper acerrimè vindicatum. Equidem non video, cur hoc loco & tempore dicere non possit orthodoxus, quod laudatissimus idẽ & vetustissimus martyr Irenęus, cùm nouorum quorundã dogmatum improbitate fuisset offensus, ad Florinũ scribens aliquando respondit: Hæc dogmata, inquit, vt cum fiducia dicam, sanam sententiam non habent. Hæc dogmata dissentiunt ab Ecclesia, & in maximam impietatem eos conijciunt, qui ipsis obtemperant. Hæc dogmata ne hæretici quidem, qui extra sunt Ecclesiam, vnquam fuissent ausi pronunciare. Hæc dogmata tibi, qui ante nos fuerunt presbyteri, qui et Apostolorũ discipuli extiterũt, nõ tradiderũt.] Aut si fortè cuiquã placet magis Hieronymi confessio, licet cum illo hæreticorũ malleo aduersus noua istorum cõmenta sic quoq; liberè dicere: Quisquis es assertor nouorum dogmatũ, quęso te vt parcas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apostoli voce laudata est. Cur post

Vide apud Euseb. lib. 5. Eccles. Hist. cap. 19.
Irenæi & Hieronymi sententię contra nouorum dogmatum disseminatores.

Hieron. in Epistola ad Pammachiũ et Oceanũ.

" post quadringentos annos (nunc etiam post mille quingẽtos
" annos iure dixeris) docere nos niteris, quod ante nesciuimus?
" Cur ꝓfers in medium q̃d Petrus & Paulus edere noluerunt?
" Vsq; ad hunc diẽ sine ista doctrina mundus Christianus fuit.
" Illam senex tenebo fidem, in qua puer natus sum.]

Mirabitur hoc loco forsitan aliquis, cur ego tantopere laborem in tot portentis hæreseωn proponẽdis: cur præterea in enumerandis illorum erroribus verser, quos damnatæ memoriæ homines ab omnib. esse censendos Ecclesia iudicauit. Igitur vt consilij mei rationem habeas Lector, equidẽ scripturus de corruptelis verbi Dei, principiò grauiores huiusmodi ꝑtermittere non putaui, quæ bonis omnibus non solùm admirationem, sed et horrorem, ni fallor, adferunt: & quas indicasse, propemodum cõfutasse sit, præsertim quando cum ipsis totius religiõis & doctrinæ Christianæ principijs illa pugnãt. Deinde monet Christus Dominus in Euangelio, vt qui suæ saluti benè prospectum volunt, inprimis à Pseudoprophetis caueant, eos aũt tãquam putres arbores à noxijs seu pestiferis fructibus iubet agnosci. Nõ igitur erat abs re, si nos cum recẽtibus Pseudoprophetis congressuri, in huius opis limine cùm de alijs grauissimis verbi diuini corruptelis, tum de pestilẽtissimis nouæ doctrinæ fructibus lectorem commonefaceremus. Nec enim aliter fieri potest, quin malorum seminum mala sit seges, & malus coruus malum ouum pariat, vt vulgo dicitur. Præterea in verbo Dei de gigantibus et Babylonicę turris ædificatoribus, deq; vulpibus, lupis et viperis frequens fit mẽtio: nec dubium quin hisce nominib. illi designentur, quos antiquitas Paulum secuta hæreticos dixit, & longè nocentissimos Ecclesiæ hostes semper esse censuit. Quales verò illi hoc sint tẽpore, vt nemo in re summi momenti vel erret vel ambigat, ex his, quæ diximus, non erit difficilè iudicatu, atq; vt nos maximè taceremꝰ, seipsos illi clarissimè produnt. Adscribam tñ Pauli Eberi testimonium, qui post Lutherum & Melanchtonẽ primas tenuit in schola VVittenbergensi, vt vel inde cõstet certius, quales fructus nouæ istæ arbores, nouiq; doctores in suis Ecclesijs ferant. *Tot, inquit, & tantis confusionibus & scandalis deformatur totus cœtus* (Euangelicorũ) *vt nihil videatur minus esse quàm quod profitetur. Nam si ad docentes respicias, videas quosdam vel ambitione, vel æmulatione, vel curiositate, doctrinam*

corrum-

Quibus de causis multorum sectariorum errores hic repetantur.

Matth. 7.

Genes. 6. & 11.
Cantic. 2.
Matth. 7.
Act. 20.
Matth. 23.
Tit. 3.

Præfat. in commentar. Philip. super epist. ad Corinth.

Eberi testimõ. de doctrina & moribus magistrorum & ministrorum apud Euãgelicos.

corrumpere, & falsam doctrinam audacter spargere, aut pertinaciter tueri, aliquos non necessaria certamina serere & fouere implacabilibus odijs, aliquos religionem inflectere, fingere ac refingere ad nutum & cupiditates vel dominorum vel cætuum, quorum gratiam pluris faciunt, quàm gloriam Dei & veritatis propagationem, aliquos verò vniuersum id, quod vera docendò extruxerunt, morum licentia, & turpitudine vitæ rursus destruere. Hi næui conspecti in ordine profitentium doctrinam cœlestem, non possunt non contristare pios, & multos ab Euangelij studio reddere alieniores. Rursus si ad auditores oculos conuertas, videbis religionis & libertatis Christianæ fœdissimum abusum, contemptum et neglectionem sancti ministerij, disputationum profanitatem, direptionem bonorum Ecclesiæ, ingratitudinem erga fideles ministros verbi, disciplinæ laxationem, effrenem contumaciam iuuentutis, & aliorum vitiorum segetem indies vberrimam succrescentem, quæ mala intuens, non potest non vehementer animo percelli, & interdum quassari fluctibus dubitationum, ambigens, an hic cœtus possit esse Ecclesia, in quo tantum fit distractionum, confusionum & enormium vitiorum. Hæc vera nec minus ingenua Eberi est cõfessio, tùm de doctoribus, tùm de auditoribus Ecclesiæ nouæ, quæ de possessione verbi Dei, & incorruptæ doctrinæ, tantopere gloriatur. Potissimum autem propter mores nouorum doctorum, quos luculenter depinxit Eberus, hoc illius testimonium repetiuimus, ne quis fortasse suspicetur, nos in talium doctorum inuidiam aliquid fingere, qui miserabilem hanc speciem & summam deformitatem Ecclesiæ suæ tot tetris opinionibus & horrendis confusionibus reddunt indies deteriorem, vt hinc etiam apud illos multorum animi mirabiliter excrucientur, ac de suæ sectæ progressu haud obscurè desperent.

Quales verbi Dei auditores apud Euangelicos reperiantur.

Vt autem eò redeam vnde sum digressus, fuit & illa nobis causa præsentem tantorum errorum indicem proponendi, quod inde probatum & persuasum omnibus cuperemus, nouis quidem verbi Dei ministris & magistris fidem & auctoritatem non competere, sed eos à diuini verbi possessione meritò reijci & arceri, qui tam turpiter in primam & summam maximeq; necessariam verbi diuini partem impingũt. Etenim cùm Christianæ doctrinæ fontes, vt ita dicam in vera doctrina de Deo, de Trinitate, de Christo & vtraq; eius natura consistant, dici non potest quantopere hic isti hallucinẽtur, &

Ad disputationẽ ex verbo Dei non admittendi, qui primos fidei articulos malè tenẽt vel negant.

aut

aut veteres confirment, aut nouos eosq; perniciosos ferant errores. Atq; vtinam solùm errarent, verosq; gigantes non agerent, vt qui blasphemas linguas in cœlum mittere, ac immortalem Deum diuinasq; personas immani bello lacessere, & Christum Dominũ palàm incessere, haud sine furiosa quadam audacia molirentur. Quid autem in re tota Christiana minus ferendum, quid grauius incusandum ac seuerius castigandum est, quàm cùm aduersus æternam Dei maiestatem infidelitatis blasphemiæq; crimen perpetratur, & syncera de Deo fides opprimitur aut labefactatur?

Nihil minus ferendum magisq; detestandũ Christiano, quàm error in fide.

Quæ cùm ita sint parũ aut nihil, vt spero, Lector mirabere nos pro ea, quã ad ædificatiõem Ecclesiæ accepimus potestate in aduersariorũ aliquando libris versari, & velut è multo cœno sordes eruere ac in aceruum comportare, vt hac etiã in parte alijs prodesse possimus. Etenim sic aliorũ animos, qui adhuc mundi & synceri sunt, vt in officio maneant, cõfirmamus, omnesq; cautiores reddimus, vt aduersus impurioris doctrinæ fermentum, quod noui Theologi clàm, palàm inducũt & spargunt, sese præmuniant atq; tueantur. Quare nõ solùm in hoc ipso vestibulo, sed in progressu etiam operis istiusmodi corruptores sæpenumerò à nobis adducuntur, illorumq; sententiæ considerantur, & vitia deteguntur, vt verum à falso, piũ ab impio rectius discernatur, verbũq; θεόπνευστον, cui posthabenda sunt oĩa, aduersus deprauatorum iniuriam vindicetur. Vt omittã interim, sæpenumero vsu venire, quod sicut ex malis moribus bonæ leges natæ sunt, sic etiam ex libris nõ bonis falsaq; doctrina hæreticorum, Catholica veritas, quæ opprimi non potest, tùm illustrior, tùm solidior efficiatur. Cùm verò alijs veritatis Euangelicæ studiosis, tum illis maximè nostrã hanc operam cupimus esse salutarem, qui velut inter scorpiones versantur, atq; vt velint maximè tam venenatos serpentum afflatus effugere, & omnem cum hæreticis consuetudinem euitare difficillimè possunt. Hos velut medijs fluctibus interclusos & tanquam flammis aut carbonibus ardentibus expositos, vtinam propitio Christo iuuare possemus, sicut & grauis ipsorum postulat necessitas, ac præceptum nobis Apostolicum iniungit, quo dicitur: Hos quidem arguite iudicatos, illos verò saluate de igne rapientes.

Qua ratione, et in quorum gratiam hic contra sectarios doceatur.

In ep. ist. Iudæ.

Quoniam verò de corruptoribus verbi dictum est satis,

De vero vsu verbi Dei & communi etiam abusu admonitio.

nunc qua possum contentione maxima Lectorē obtestor, vt quò præstantius donū est verbi Dei, sicut initiò meminimus, eò auidius illud amplectatur, & studiosius colat, & religiosius obseruet, ac in eo ipso tum ornādo tum exprimēdo moribus, per omnem vitā accuratius elaboret. Hoc ēm est quod Paulus & Iacobus Apostoli inculcāt vel maximè, Christianos nō auditores tantùm, sed & factores verbi esse oportere: sicut & Christus beatos pronuntiat, qui verbum Dei audiunt atq; custodiunt. Retineamus interim, & magno cum animi dolore nobiscū sæpè versemus, nos in ætatem mundi senescentis verè ferream, & omnis impietatis refertam incidisse, qua cœlestis ille thesaurus verbū Dei, vilissimi precij merces euasit, virtutis norma turpitudinis pallium esse cœpit, arx aūt veritatis in mendacij præsidium conuersa est, & pietatis demùm ac ęquitatis omnis regula, decus atq; lumē, in impietatis, apostasiæ, impudentiæ, contumaciæ, seditionis ac rebellionis cōmune quoddam operculū est transmutatū. Quocirca negari non potest, quod olim de Christo Dño dictum simul & factū est, idē de sacro Dei verbo rectissimè vsurpari, positum illud videlicet esse in signum contradictionis, in petram scandali, in lapidem offensionis, ac beatum videri hominem, quem verbi diuini litera tanquam sagitta meridiana volans non vulnerat & occidit, beatū inquā qui scripturam diuinā ita legit ac tractat, vt parte saltē ex aliqua nō offendatur. Offenduntur sanè Schvvenckfeldiani, qui Christianos tantum nō scripturis diuinis excludunt, earumq; vsum & lectionem turpiter eleuāt, cùm voces nescio quas cęlestes et visa somniaq; libris biblicis anteponere, cùm itidē verbū Dei mortuā tantùm inanemq; literam esse fabulātur, cùm præterea indignè sentiunt de verbi diuini ministerio, quod grauissimas ob causas in Ecclesia necessariò retinetur. Nec pudet Sebastianum Franckium palàm effutire, scripturæ literā esse gladium Antichristi, quo sancti vincantur ac interficiantur, esse sedē in qua soleat insidere, & certā eiusdē Antichristi notā & insigne verumq; Silenum Alcibiadis. Offenduntur qui tam angustos limites verbo Dei circumscribunt, vt in solis literis et scriptis Biblicis quæ circumferuntur illud hærere contendant: nec intelligunt multo esse antiquius, latiusque Dei verbum patere, quod ante Mosen etiam prisci patres tenebant, verbum inquam veritatis,

Rom. 2.
Iac. 1.
Luc. 11.

Verbum Dei, sicut ipse Christus, petra scandali & signum contradictionis hoc tempore.

Luc. 2.
1. Pet. 2.
1. Cor. 3.

Quos hodie verbum Dei præcipuè scandalizet.

In præfat. de paradoxis.

tatis, verbum insitum, quod potest saluare animas, sicut Iacobus appellat, verbumque credentibus Euangelizatum, vt à Petro dictum est, quod Apostolorum viua voce traditum & Ecclesiæ cõmendatum, non minus quàm scriptũ illud manet in æternum. Offenduntur, qui verbum Dei ad nouum librorum indicẽ, siue vt vocant, scripturæ canonem reuocãt, suasq; priuatas opiniones in re tanti momenti, cõmuni Ecclesiæ iudicio anteponunt, vt pro libidine sua de libris sacris nõ sacros faciant, & quos ipsi demum velint, tum veteris tum noui instrumenti libros è suo dimoueant loco, sicut nonnullos hodie sacri canonis circumcisores isti leues ob coniecturas dimouerunt. Offenduntur, qui verbum Dei mala fide vertunt variasq; in linguas transfundunt, vt ita liberius non solùm à probata Ecclesiç versione latina discedant, sed etiam ad suum & sectæ institutum torqueant omnia. Vt proinde tutum nõ sit fidere nouis Bibliorum interpretationibus, quas citra omnem authoritatem nobis obtrudunt Lutherus, Zuinglius siue Tigurini, Pellicanus, Bucerus, Caluinus, Castalion, Beza, Robertus Stephanus. Et hi mirum quantopere inter se dissentiant, vbi de rebus etiam maximis agitur, quotq; prophanas vocum nouitates inducant, formam sanorum verborum, vt Paulus præcipit minimè obseruantes. Offenduntur, qui germanum diuini verbi sensum & iudicium sibi & alijs, adeoq; communi vulgo permittunt, et ne parum extra viam currant, sine duce, sine norma & amussi, probatis Ecclesiæ iudicijs Patrumq; suffragijs vel contemptis, vel prætermissis, in Dei verbo liberè philosophantur: qui præterea licet Dei verbum legant, tamen ea quæ dicta sunt benè, priuato spiritu freti, & sensu suæ carnis inflati intelligũt malè, & sicut Petrus de quibusdam dixit, quæ in scripturis difficilia reperiuntur ad suam ipsorum, sæpè & aliorum perditionem sceleratè deprauant. Non cogitãt isti quàm verè dixerit Gregorius Nazianzenus, non in verbis, sed in sensu hæresim esse. Atque hîc sanè locum habet, quod questus est iam olim Tertullianus, & iure nos cõqueri possumus, Ecclesiæ hostes esse alios, qui scripturas integras non recipiant, alios qui recipiant quidem, sed adiectionibus & detractionibus quibusdam eas ad dispositionem instituti sui interuertant. Negat igitur idẽ Tertullianus, & ex Paulo confirmat, ad scripturas esse prouocandum, & in his cõstituen-

Iacob. 1.
1. Pet. 1.
Esai. 40.
Circuncisores sacri canonis multi.
Non fidendũ nouis bibliorũ versionibus.
2. Tim. 6.
2. Tim. 1.
Non est omnium verbum Dei intelligere vel interpretari.
2. Pet. 3.
In tractat. de fide.
De præscription. hæreticorum.

tuendũ certamen, in quibus aut nulla aut incerta victoria, aut parũ certa sit, si nempe cum obstinato & peruicaci aduersario disceptetur, qui se in oẽs formas ita norit vertere, vt verbi testimonijs, exemplis & sentẽtijs perperã detortis, veteris Ecclesiæ doctrinam, instituta, legesq; cõuellat. Hæc verò generatim de his dicta sint, quos vel ægris oculis affectos verbi diuini lumen offendit, vt videntes non videant, & audientes legentésue nõ intelligãt, quã veræ doctrinæ lucẽ pater ille luminũ nõ mundi sapientibus, vel sicut Isaias loquitur, corã sese prudentibus, sed paruulis & morigeris Ecclesiæ filijs in verbo suo reuelare dignatur. Peior adhuc illorũ sors est, qui nõ solùm offenduntur in verbo, sed & (quod pessimum errantium est genus) alios palàm offendunt & illaqueant, atq; in sua impietate ita proficiunt, vt fiant, sicut scriptura loquitur, cæcorum duces, insipientium eruditores, infantium seu imperitorũ magistri, homines corrupti mẽte & reprobi circa fidẽ, & αὐτοκατάκριτοι. De his Paulus in Spiritu sancto sic est vaticinatus: Mali homines & seductores proficient in peius, errantes & in errorẽ mittentes. Cæterùm quoniam plus æquo excurrit oratio, & hanc præmonitionem prolixiorem fuisse sentio, abrumpam tandem cætera, quæ de verbo Dei & corruptelis eius, deq; Cẽturiatoribus ac toto illorum instituto subijcere cogitãram, ac iam ferè mihi conscripseram. Erit alius, vt spero, de his aliquando tractandi locus, cùm Christi bonitas fauerit, & occasio se obtulerit opportuna. Deum interim Opt. Max. precamur, vt Ecclesiam suam, qua nihil in terris habet charius, sacri verbi sui pabulo syncerè pascendam curet, eamq; à verbi corruptelis atque corruptoribus vindicet, & beatum hoc semen nobis incorruptum, frugiferum & salutare semper esse concedat.

Matth. 13. Luc. 8. Matth. 11. Isaiæ 5.

Mali, qui offendũtur: peiores, qui offendunt in verbo Dei.

Matth. 15. Rom. 2. Tit. 3. 2. Tim. 3.

IN LI-

IN LIBRVM PRIMVM DE CORRVPTELIS VERBI DEI, PRÆFATIO.

TRACTATVRI DE personis Euangelicis, ijsq; post IESVM Christũ Dei filium omnium præstantissimis, quas et Christianus orbis præcipuo quodam studio magnoq; consensu iam inde à primis nascentis Ecclesię temporibus semper est veneratus, à Ioanne Baptista admirabili sanè & incomparabili viro libenter ordimur. Nam & Marcus & Lucas historiam Euangelicam aggressuri, primũ Ioanni tribuunt locũ, & nullus est alius Christi Domini testimonio commendatior, qui sit inter natos mulierum hoc vno maior in lucem editus. Eum [a] Tertullianus antecursorem & præparatorem viarum Domini, vociferatorem in solitudinem, nec non limitem quendam inter vetera & noua constitutum appellauit. Dixit etiam [b] Gregorius Nazianzenus Ioannem veterum & nouorum esse mediatorem. Eundem [c] Paulinus Euangelij sacram ia-

Marci & Luc. 1.

Matth. 11.

a Lib. 4. aduersus Marcionem.

b. Orat. funebri in Athanasium.

c Natali 9. de Felice.

d Catechesi 8. illuminat.

nuam & legis metam: [d] Cyrillus verò Hierosolymitanus inter Prophetas maximum, & noui testamenti archiducem, qui ambo testamenta in se quodãmodo conglutinârit: [e] Chrysologus demùm legis & gratiæ fibulam, quæ diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in pectore, non inuenustè vocauit. Priusquàm verò de hoc altissimi Propheta (sic enim & à patre Zacharia nuncupatur) qui omnibus modis, vt prædixit Gabriel, magnus coram Domino fuit, dicere aggrediamur, non erit equidem præter institutum, vt opinor, lectorem submonere, quam tractandi rationẽ in hoc primo libro, atque adeò in opere ferè toto, CHRISTO adspirante, simus obseruaturi.

e Serm. 91.

Luc. 1.

Tractandi modus in hoc opere obseruandus.

Primùm quoties nouum inchoamus caput, nouam in Euangelio sentẽtiam, quæ de Ioanne, Maria vel Petro scripta sit, velut sequentis tractationis argumentum & scopum, nobis proponimus. Indicato autem huiusmodi loco Euangelico, ad Magdeburgicos historiarum consarcinatores, qui à tot tantisq; centurijs à se coagmentatis Centuriatorum appellationem adepti sunt, statim nos conuertimus, eorumq; sententiam, imò & verba propria subijcimus: his nostra deinde censura succe-

ſuccedit. Ea ſimul excutit & expendit errores
alios, qui propoſito argumento ſunt affines,
& à nouitatis ſtudioſis hodie in Eccleſiam in-
uectantur. Neque tamen vel ſtrictim attingi-
mus, vel copioſe pertractamus omnia. Quis
enim in confutandis tam multis tot aduerſa-
riorum corruptelis & maledictis, quibus infi-
nita illorum ſcatent volumina, aut modus, aut
finis eſſe poſſet? Illud nobis ſat eſſe viſum eſt,
velut ex ampliſsimo Euangelicæ ſcripturæ
campo, flores carpere, eoſq; ijs perſonis, de
quibus tractationem ſuſcepimus, accommo-
dare, ſimulq; id ſubindicare, qua fide ac re-
uerentia nunc ſectarij perſonas Euangelij præ-
cipuas eaſdemq; ſanctiſsimas tractent. Hinc
porrò iudicare licebit, quantum iſtiuſmodi
ſcriptores, potiſsimùm verò Magdeburgici,
in alijs tum perſonis, tum hiſtorijs deſcriben-
dis audeant, ſibiq; permittant, qui de optimis
quidem & in verbo Dei probatiſsimis homi-
nibus tam malè merentur. Igitur varios &
graues errores, & non ſatis antea cognitas, vt
quidem exiſtimamus, in verbo Dei hiſto-
riaqúe Euangelica corruptelas, pro ingenij
quidem noſtri mediocritate eruimus, iudi-
camus planeqúe reijcimus, vt non ſolùm
deprauata ſcripturæ loca cognoſcantur,
 verùm

verùm etiam germano sensui multa illorum restituantur. Nihil autem ardentius exoptamus, ac opere hoc toto spectamus magis, quàm vt Christianę veritatis salutarisq; doctrinæ fons Euangelica historia constet integrè, & verbum Dei manna illud verè cæleste incorruptum maneat, neq; ad omnem tum serendam, tum fouendam impietatem deprauatorũ libidini audacięq; inseruiat. Nec enim nefarias nequissimi ac versutissimi Satanæ machinationes pestiferaq; cõsilia ignoramus, qui suos passim satellites (Paulus falsos fratres, & iniquitatis operarios Satanæq; ministros vocat) ad verbum Dei adulterandũ excitat ac impellit: atq; hinc tot sectarũ alit propagatq; in Europa familias, vt earum neq; instituta percenseri, neq; numerus iniri facilè possit. Quod ad me attinet, quoniam nullius hominis lędendi, sed sinceræ tantùm fidei & doctrinæ orthodoxæ vindicandæ causa hoc mihi onus imposui, Dominũ IESVM veritatis authorem ac vindicem ex animo precor, vt his qualibuscunq; tandem cœptis propitius adesse, nostrosq; conatus in sui sancti nominis gloriam, & ad lectorum commodum benè fortunare dignetur.

Tit. 3.
2. Cor. 2.
2. Cor. 11.

LIBRI PRIMI

DE CHRISTI PRÆCVRSORE IOANNE BAPTISTA,

CAPVT PRIMVM.

Exultauit infans in vtero eius: et repleta est Spiritu sancto Elisabeth. Luc. 1. Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu. Ibidem.

MAGDEBVRGENSES.

QVibus uerbis uelut punctis, indicat, Ioannem in primis annis fideliter in sacra doctrina imbutum, & feliciter in ea progressum esse, ita ut egregium pietatis specimen de se præberet. Et postea: *Verisimile est, Ioannem in bonorum uirorum scholis literarum semina percepisse.* Cent. 1. lib. 1. ca. 10. col. 357. Tum alibi: *Baptista in schola domestica sanctissimorum parentum, nempe Zachariæ & Elizabethæ, magna sedulitate institutus est. Deinde haud dubie alios quoque pios ac doctos uiros audiuit.*

CENSVRA.

Solus Lucas in Ioannis et Christi pueritia describenda versatur cap. 1. & 2.

Aucis perstringit Lucas, alij verò Euangelistæ ne attingunt quidem, Ioannis pueritiam, quemadmodũ & Christi saluatoris infantia non adeò prolixè ab eodem descripta est. Ac proposita quidem Lucæ sententia satis indicat, in Ioanne puero sapientiam, virtutem omnemq́ gratiam spiritualem, quam inde ab vtero matris acceperat, paulatim creuisse: necq solùm corporis robore, verùm etiam animi ornamentis ac dotibus paulatim illum confirmatiorem ac illustriorem euasisse, vt in dies magis ac magis in eo elucescerent diuini spiritus dona, quæ Christi præcursorem tantopere ab Angelo iam antè laudatum decebant. Quò minus admirari conuenit, quòd Ioannes in illa etiam molli, ac alioqui lubrica ætate, suos haud dubiè superârit æquales, neque cum alijs paria fecerit, neque id puer modò, verùm etiam adolescens. Hæc nos obiter annotamus ad Lucæ sententiam explanandam, vtq totus locus de Ioannis pueri studijs & educatione rectius intelligi queat. Cæterùm quid hîc aduersarij sentiãt, superiora illorũ verba non obscurè declarant, in quibus hoc potissimum reprehen-

prehendere cogimur, quòd nimium ſecundùm carnem & iudicent & loquantur, dum vulgarem duntaxat educationem Ioanni deferunt; nec aliam eius rationem haberi volunt, atque aliorum ferè ſtudioſorum, quos quotidie à ſuis parentibus et pædagogis ad literarum ſtudia morumq́ disciplinam ſenſim prouehi & informari cernimus. Nec enim deſunt præclara ſcripturæ teſtimonia, quæ teneram illam Ioannis ætatem apprimè commendent, eiq́ ſingularem tribuant prerogatiuam, et occaſionem alijs omnino præbeant hac de re ſublimius aliquid cogitandi. Neque enim à parentibus ſolùm & vicinis, ſed multò magis etiam ab alijs longius diſsitis vox illa celebrata eſt, Quis putas, vel ſicut nonnulli codices legunt, Quid putas iſte puer erit? Qui necdum natus tantam ſui admirationem vulgò concitarat, vt ſtupor omnium occuparet animos, certamq́ inijceret ſpem, & expectationem commoueret rerum maximarum, quas per illum DEVS aliquando operaretur. Neque verò illos iſta fefellit opinio, vel diuinatio potius: quoniam Lucas adiungit, Manus Domini erat cum illo, in imbecilla etiam ætate præſens & efficax: & totius quidem vitæ curriculo DEVM ſibi propi-

Quæ Ioannis pueritiam commendent.

Luc. 1.

Ibidem.

propitiũ sensit: nec solùm postquàm in hanc lucem est editus, sed etiam cùm in matris vtero gestaretur, se admirabilem præbuit.

Tribuũtur & Eliæ Thesbitæ puero miracula, sed quæ Ioannes alter Elias, quantumuis puer, facilè superat. Eliæ pater Sobacha vidit filium ab angelis albicantibus salutari, et igne tanq̃ fascijs inuolui, flammaq́ ignis velut cibo sustentari. Quod portentum cùm patrem animo dubium & admirabundum teneret, profectus est statim Hierosolymam, & ad sacerdotes visa retulit. Cui respondit oraculum, fore vt puer in luce habitaret, & quæ diceret, pondus atq́ autoritatẽ haberent, quodq́ue in gladio & igne Israëlẽ esset iudicaturus; quemadmodum [a] Epiphanius & [b] Dorotheus literis prodiderunt. Confert hunc puerum quoque [c] Bernardus cum alio etiam verè admirando puero Hieremia, sed Ioannem meritò anteponit. Ille quidem in vtero matris sanctificatus, inquit: hic spiritu sancto repletus fuisse cognoscitur. Id quod verbis etiam [d] Athanasij, quæ in synodo Chalcedonensi recitantur, potest comprobari. Ioannem longè gloriosior virtus impleuit (sic enim pergit dicere Bernardus) qui & sanctificatus est à peccato, & ita dominante Spiritu superfusus, vt

a In vitis Prophetarum.
b In synopsi.
c Serm. de excell. Ioan. baptistæ.
d Ex orat. contra Arrianos.

& pur-

,, & purgatus exeat & repletus. Verè magnus
,, coram domino, quem angelus nuntiat, sancti- Luc. 1
,, ficat Deus, Spiritus replet, vita commendat.
,, Fuit & Hieremias puer consecratus in Pro-
,, phetam, sed hic in plusquàm Prophetam, &
,, licet ille populo futura prædiceret, non tamen
,, conuersationis humanæ declinauit aspectus.
,, Ioannes autem ętatis supergressus infantiam,
,, & nobilioris generis generositatem oblitus,
,, soli vacat diuinitati.] Ex quibus illud demũ
est consequens, ob admirabilem & nunquam satis prædicatam Ioannis infantiam, haud sine graui ratione factum esse, vt quod sanctis alijs tribui non solet, dies eius natalitius solenni ritu, magnaq; religione ab Ecclesia quotannis celebretur. Qua de re non solùm Bernardus, sed etiam Chrysostomus, Augustinus, Maximus & Beda disertè monuerunt.

In homilijs & serm. de natiuit. Ioannis baptistæ.

Certè nisi præpotentis gratiæ prærogatiuis illum ornasset alijsq; prętulisset Deus, non angelico promissus & commendatus oraculo, non singulari miraculo conceptus, non ex effœtis parentibus procreatus, non ad sanctissimum amplissimumq; munus prædestinatus, neque inde à parentis aluo sanctificatus, imò etiam Spiritu sancto repletus, in sacro Euangelio legeretur. Adeò puer nullus post homi-

Insignia dona Ioan. baptistæ pueri.

Luc. 1.

num memoriam (vnum si Christum excipiamus) vberius atque felicius multiplici summi numinis benedictione præuentus, Ioannem vnquam aut superare potuit, aut æquare. Pleno cornu (vt dicitur) hausit Dei spiritum nondum natus: hoc præceptore, hoc duce didicit, agnouit, monstrauit Messiæ illius aduentum, à quo præ cæteris inde ab initio præcursor electus, amatus & honoratus fuit maximè. Quod Hieremiæ Prophetæ dicitur, in Ioannem quoque nostrum rectè competit: sicut graues docent * authores, & res ipsa comprobat: Priusquam te formarem in vtero, noui te, inquit, & antequã exires de vulua, sanctificaui te, & Prophetã in gentibus dedi te. Tam charum hunc puerum habuit DEVS, vt adhuc intra vteri materni viscera hærentem, per filium suum Opt. Max. cùm primùm Verbum caro factum esset, eiusq; matrem sacrosanctam inuiserit, & ab omni originalis peccati labe purgatum mirabiliter sanctificârit, eumq; velut electũ iam & purum organum pluribus etiam ac illustrioribus muneribus cumulârit atque amplificârit, quàm quisquam cogitando assequi facilè possit. Sic enim tyronem hunc præclarè instructum, & ad munus amplissimum ritè præ-

Hiere. 1.

* Ambros. ser. 63. de S. Ioanne. Hieron. in 1. cap. Hieremiæ.

Ioannes in materno vtero purgatus à labe originali.

præparatum militem accedere oportebat, qui lucernam ardentem & lucentem, vt eum CHRISTVS appellat, tum Iudæis, tum gentibus erat exhibiturus. Vnde illud etiam Ioan.5.
" Propheticum, Paraui lucernam Christo meo; Psal.131.
de illo [a] Tertullianus et [b] Cyrillus dictum esse interpretantur. Et agnouit statim Ioannes quamuis infans, acceptum hoc ingens Dei beneficium, qui primum suæ confessionis & gratitudinis specimen editurus, priusquàm seipsum quidem sentiret, in vtero materno exilit gestitq; lætitia, vt nouus Propheta, quod voce nondum poterat, gaudijs profiteatur, nouiq; redemptoris aduentum hoc qualicunq; salutationis officio cohonestet. An verò ille Spiritus, qui sanctum priusquàm natum infantem imbuit, & illa cælesti ac diuina luce collustrauit, puerum porrò destituit? Minimè verò: quin miraculum addens miraculo, id illi quamuis nobili & delicato suggessit & persuasit, quod nullus magister suum discipulum facilè docuisset vnq;, vt puer nempè domum paternam cum abditissima solitudine, amicorum colloquia cum summo silentio, vestitum etiã victumq; cõmodum cum austeritate vitę maxima cõmutaret.

a Cõtra Iudæos. b In Euang. Ioan. lib. 1. cap. 7.

Luc. 1.

Ioannes puer duce Spiritu quanta gesserit.

Quid igitur pijs & doctis magistris egeret, qui solo spiritu contentus, tam multa & diuina infantulus cognouit, puer verò præstitit, vt ne partem quidem eorum adolescentes alij, quantumuis benè & præclarè instituti, vel summa contentione longissimoq; studio assequi potuisse videantur? Ad hunc sensum

Luc. 1.

rectissimè Lucas, Puer, inquit, crescebat & confortabatur spiritu: quo sine profectò nec vitam in tenella ætate tam admirabili modo institueret, neque ad tam singularem & diuinam illam sapientiam primus Euangelij regniq; cœlestis præco perueniret.

Ioannes magnus coram Domino.

Magnus ille coram Domino esse debuit, quemadmodum angelus patri eius vaticinabatur: magnus videlicet fide, confessione, doctrina, sapientia, fortitudine, constantia: qui non tantùm vt Elizæus*, in spiritu, verùm etiã in virtute Eliæ* summi & admirandi Prophetæ ante Christum præcessit, vt * Origenes annotauit.

* 4 Reg. 2. * 3 Reg. 17. Eccles. 48. * Tract. 3. in 17. Matth.

Quis igitur, si è scripturis iudicet, remq; ipsam accuratè perpendat, huic lectissimo puero non plus largiatur, quàm à nouatoribus concessum est? Quis autem Bernardi sententiam non laudet atque comprobet, qua ille disertè pronuntiat: Ioannem non prædicatio, sed inspiratio docuit, quem repleuit spiritus in

Patrum testimonia de pueritia Ioannis.

Serm. in natiuit. Ioan. Baptistæ.

Ioannem non prædicatio, sed inspiratio docuit.

,, in vtero matris ſuæ, vt iam Chriſti ſentiret ad-
,, uentum, qui nec dum ſentire poterat vel ſeip-
,, ſum?] Atque iterum: Ioannes, inquit, in ſpiri-
,, tu tanquam Angelus eruditur.] Hoc eſt nimi-
rum, quod etiam ante Bernardum Chryſoſto- In Ioannem
,, mus & ſenſit, & ſcripſit: Ioannes cum omni- homil. 11.
,, bus ſe ſenſibilibus exuiſſet, alijs magiſtris non
indiguit, ſed cælitus eruditus eſt.] Sed & idē
,, Chryſoſtomus docet, Ioannem dum in matris Opere imperf. in
,, adhuc vtero exiſteret, diuini introitus ſcienti- Matth. hom. 3.
,, am matri donaſſe, & maternum os in confeſ-
,, ſionis verbo aperuiſſe, vt cuius non vide-
,, bat perſonā, cognoſceret illa dignitatem. Tum
affirmat Ambroſius, Ioannem, qui primùm De fide lib. 4. cap.
gratiā ſenſerit, cùm repletus eſſet Spiritu ſan- 4. & in Lucam
cto, matrem deinde ſuam repleſſe, & cùm octo lib. 2. cap. 1.
dies natus eſſet, patrem alloquentem intelle-
xiſſe, ſicut & Mariæ ſalutationem nec dum
,, natus audiuerit. Habebat intelligendi ſenſum,
,, inquit, qui occultandi habebat affectū.] Quin Hom. 7. in
,, & Origene teſte, Ioannes participem fecit ma- Lucam.
,, trem illius gratiæ Propheticæ, quam prior ac- Ioannis Prophe-
,, ceperat. Sancta erat beati Ioannis anima, ad- tica gratia in pa-
,, huc in matris vtero clauſa, vt idem affirmat, rentes redundat.
,, venturaq; in mundum quaſi per experientiæ
,, ſenſum ſciebat, quæ Iſrael ignorabat. Ex Lu-
ca nouimus de Zachariæ ſilentio, quod velut Luc. 1.

mulctam incredulo illi Angelus imposuit, sed hoc patris silentium eiusq; vinctam linguã Ioannes in lucem editus soluit, vt author etiam est Nazianzenus. Quod miraculum in Ioanne quoq; commendat Ambrosius. Videte, inquit, sancti Ioannis Baptistæ meritum: vocem patri reddidit, sacerdoti eloquentiam reparauit. Videte inquam meritum: os quod angelus alligauerat, Ioannes absoluit: quod Gabriel ostruxerat, paruulus reserauit.] Quocirca non temerè canit Ecclesia, quidam autorem esse Hilarium suspicantur:

De reconciliat. monach. & orat. 1. de pace. Sermon. 64.

Ille promissi dubius superni
Perdidit promptæ modulos loquelæ:
Sed reformasti genitus peremptæ
Organa vocis.

Exempla quorũdam, qui Deum tantùm habuêre doctorem.

Quid? quod Antonius magnus prædicatur, scripturas diuinas absq; vlla literarum scientia non memoriter tantùm tenuisse, sed et sapienter intellexisse? Qua de re prętera[a] Athanasiũ meminit etiã[b] Augustinus. Et fatetur[c] Bernardus, quicquid in sacris literis perceperat, id se potissimum in siluis & agris meditando orãdoq; consequutũ esse, & in hoc nullos aliquando magistros, nisi quercus & fagos, sibi contigisse. Quod igitur his multisq; alijs præstantibus viris (de Apostolis interim taceo, quibus die

a In vitâ D. Antonij.
b Lib. 1. de doctrina Christiana.
c Alanus in vita Bernardi.
Actor. 2.

die sacro Pentecostes linguarum donum diuinitus fuit infusum) sæpe concessum est, vt post diuini Spiritus afflatum subitò θεοδίδακτοι efficerentur, non est sanè, cur id vni Ioanni, omnium quidem sanctissimo probatissimoq́ue, adimamus; qui non humanitus, sed vt par erat, diuinitus didicit, quæ summum Prophetam & plusquàm Prophetam, de Messia, de Deo diuinisq́ue rebus nôn scire modò, sed etiam admirabili ratione palam proferre ac enuntiare oportebat.

Ioannes à Deo eruditus.

Atq́ue huc pertinent, quæ Ioanni puero laudes verè ac euangelicè à Patribus tribuuntur.
„ Ab Eusebio Emisseno ita scribitur: Felix qui
„ venturus in huius mundi labores, prius gra-
„ tiam suscipere quàm vitam, prius gratiam me-
„ ruit habere quàm lucem. Quid mirum, si in
„ eo culpa aditum non inuenit, cuius animam
„ sibi Deus in ipsis exordijs occupauit? Ma-
„ gnum est Spiritu sancto illustrari, sed mul-
„ tò est maius impleri. Et ideo sicut vas ple-
„ num balsamo, admixtionem liquoris expuit
„ & penitus excludit: ita in eum nil secularis
„ maculæ introire poterat, in quo sanctificatio-
nis plenitudo regnabat.] Maximus verò sic illum prædicat: Verè hic omnium beatissi-
„ mus paruulorum, qui intra viscera adhuc ma-

Elogia veterum Ioanni puero tributa.

Serm. 1. de Ioanne baptista.

Ingens Ioannis sanctitas.

Serm. 1. in natiuitat. Ioannis Bapt.

terna

terna conclusus, adesse saluatorem mũdi, quia "
necdum sermone poterat, prophetico gaudio "
reuelauit. Nullus ignorat, omnem paruulum "
materno ab vtero prodeuntem, inter ipsa lucis "
exordia mœstis concrepare vagitibus. Solus "
Baptista Domini vltra legem nascentium, na- "
tiuitatem suam lætitiæ exultatione præuenit.] "
Celebrat hunc quoque puerum Chrysologus,
Serm. 38. & quidem eleganter in hunc modum: Beatus "
Ioannes, qui antè Dei spiritũ intonaret, quàm "
hominis vagiret in fletu: beatus, qui antè di- "
uina possidere meruit, quàm sortiretur huma- "
na: beatus, qui antè meruit cœlum scire quàm "
terram: beatus qui antequã videret præsentia, "
futura meruit nuntiare: beatus, qui antè Deum "
capere potuit, quàm suo ipse caperetur à corpo- "
re: beatus & singulariter est beatus, qui ante- "
quã saperet querere, meritũ cõquisiuit: beatus, "
qui non peruenit ad gratiã per laborem, sed ad "
labores ipsius gratiæ dignatione descendit.] "
Serm. 91. Ac rursus alibi: Videtis, quemadmodũ Ioan- "
nes antè peruenit ad cœlum, quàm tangeret "
terram: antè accepit diuinum spiritum, quàm "
haberet humanum: antè suscepit diuina mu- "
nera, quàm corporis membra: antè cœpit vi- "
uere Deo, quàm sibi. Sexto mense, suæ matris "
exultat in vtero, & in vterum Virginis venisse "
nun-

,, nuntiat Chriſtum. Feruens nuntius, qui antè
,, geſtiuit nũtiare, quàm viuere: impatiens dux,
,, qui antequàm perueniret ad corpus, peruenit
,, ad regem: antè rapuit arma, quàm membra: an-
,, tè aciem petijt, quàm lucem, & vt vinceret
mundum, vicit antè naturam.] Sed & Orige- In Lucam
nes ad huius pueri commendationem multa hom. 10.
notauit, quæ inſtar miraculi poſſunt æſtimari:
vt quòd admirandum in modũ & conceptus,
& natus ſit, quòd in vtero matris concluſus,
Chriſtum præſentem agnoſcat, quòd ſciens ac
prudens exultet in gaudio, quòd genitus quã-
uis infans, patrem ſibi loquentẽ & vaticinan-
tem intelligat, quòd ſtatim vt natus eſt ad ere-
mum tranſeat, & vitam illic inſtituat aſperri-
,, mam. Inter cætera verò ſic loquitur: Si adhuc
,, in ventre matris concluſus audit Ieſum, et au-
,, diens exiliuit atq; lætatus eſt: quare nõ credas
,, eum iam genitum prophetiã patris audire at-
,, que intelligere potuiſſe, cùm ei diceret: Et tu Luc. 1.
,, puer propheta altiſsimi vocaberis: antecedes
,, enim corã Domino parare vias eius: Ideò re-
,, or Zachariam feſtinaſſe, vt loqueretur ad par-
,, uulum, quia ſciebat eum poſt paululũ in ere-
,, mo moraturum, nec ſe eius poſſe præſentiam
,, habere. Puer enim erat in deſertis vſq; in diem
,, oſtenſionis ſuæ ad Iſraël.]

Quæ Patrum testimonia vt vero sunt consentanea, sic Euangelicis etiã literis probè respondent, planeq́; conuincunt, consistere non posse sententiã Magdeburgicorum, qui de Ioannis pueritia nouũ, insolens ac indignũ etiam narrationis instituũt genus, suę vt potius libidini, quàm sincerę veritati inseruiant. Nemo vnquã doctrinæ existimatione floruit, qui de Ioannis Baptistæ schola, educatione, literis, studijs atq; præceptoribus eadẽ cum illis aut senserit, aut scripserit. Quin etiã illi absurdiora proferunt, cùm indicant à vero alienum non videri, Ioannem in defuncti parentis, quem sacerdotem fuisse constat, successisse locum, & in illa eius functione, summa cum laude vixisse. Quid autem est hoc aliud quæso, quàm Ioannem tantùm non hypodidascalum, pædagogum, sacerdotẽ & doctorem Mosaicum facere; eumq́; vel inuitum tandem, quem in deserto suam & pueritiam & adolescentiam consumpsisse mox docebimus, in ciuitatẽ, templum & scholas Iudæorum inducere, ac prorsus pertrahere velle? Quis porrò non videt, quàm fallacibus coniecturis inanibusq́; commentis ad hæc excogitanda ducantur, quamq́; ea nec scripturæ, nec Patrum, neque rationum pondere fulcire posśint? Audax fingendi genus,

Quàm indignè sentiant de Ioanne puero Centuriatores.

Cent. 1. Lib. 1. Col. 356.

nus, & quod nec bonis Theologis, neq; fidis historiographis quadrat, & ijs magistris indignũ, qui synceritatis Euangelicæ fidos tũ doctores, tum interpretes se publicè profitentur. Multò illi rectius de Ioanne mererent, si Euãgelicis contenti sententijs, cùm alioquin soli verbo Dei videri velint inniti, ab his ascititijs coloribus, et indecoris viri probatissimi commendationibus in vniuersum abstinerent.

Verùm hoc loco mihi non est prætereundus error, quem Ioannis infantia plerisq; alijs nouatoribus parit, cùm non satis assequuntur, quid sit illud, quòd sancta eius mater gratioso Deiparæ aduentu exhilarata, de hoc suo in-
" fante ita dixit: Ecce vt facta est vox salutatio- Luc. 1.
" nis tuæ in auribus meis, exultauit infans in
" gaudio in vtero meo. Vbi operæ pretiũ sit animaduertere, inter alia quæ multa & mirifica de hoc infante celebrantur, duo in Euangelio præclara commemorari: alterum, quòd præter cõmunem legem in matris vtero, non sine singulari quadam & affluenti Dei gratia, fuerit sanctificatus, nimirum vt non solùm ab originis vitio purus & immunis esset, verùm etiam eximiæ sanctitatis & confirmatæ gratiæ dono gauderet: alterum, quòd in huius rarissimæ sanctificationis testimonium, vbi

Duo præcipua in Ioanne puero admiranda dona.

 pri-

primùm Mariæ vox insonuit, in materno vtero ille salierit, & lætus exultârit. Quod vtrunque opus non profectò naturæ, sed Deo diuinæq; virtuti adscribendum est, & iustam nobis præbet admirationem duplicis miraculi, quod propterea multis etiam laudibus euehunt Patres, quodq; non solùm præstantem Ioannis pueri dignitatem, sed etiam veri Messiæ salutarem & efficacem aduentũ comprobat & illustrat. Cùm enim omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem vnquam mortalium, vt rectè dixit Bernardus, intra materna viscera sanctificatum legimus, præter Hieremiam & Ioannem Baptistam. Idemq; probat, Hieremiæ sanctificationem, qui tantùm à peccato fuerit emundatus, minorem quàm in Ioanne propterea extitisse, quòd hic non solùm purgatus, sed & Spiritu sancto repletus fuisse scribatur. Deinde à seculo non auditum esse testat̃, quòd quis exultauerit in vtero matris, cũ hic in gaudio exultasse legat̃: Felix, inquit, Elizabet, ad quam properat mater Saluatoris, quam salutaribus obsequijs cælorum imperatrix impertitur. Sed puer multò felicior, qui salutantis maiestatem agnoscens, intra viscerum tenebrosa volumina, gaudio gaudet, quia vim tam beatæ salutationis attendit.] Et

Serm. de excell. & sanct. Ioan. Bapt.

pau-

» paulò pòst: Quid mirũ, si miratur puer & ex-
» ultat à tactu tam proximæ diuinitatis et affla-
» tu?]

Nunc ad nouatores redeo, qui ex hoc Ioannis exultantis exemplo colligunt & probant, idem reliquis infantibus vsu venire, vt nescio quos cœlestes fidei motus & actus, sicut Ioannes, & ipsi sentiant, & necdum nati, vel quo tempore baptizantur in Ecclesia, vsu rationis vtantur atq; credant. Quarè Bullingerus in hunc Euangelij locum ita scribit: *Discimus ex his, optimè sperare de infantibus, in finibus materni uteri septis, quòd uidelicet Deo curæ sint, adeoq; Dei sint. Discimus, infantulos suos habere motus Spiritus sancti nobis incognitos.* Atq; huc pertinet planè, quod plærìq; [a] Caluiniani suum dogma, de infantiũ in matris vtero sanctificatione, Ioannis exẽplo confirmant, quandoquidem in peccato ille conceptus & natus, in matris autem vtero purificatus, adeoq; ingenti diuini spiritus vi & gratia cumulatus fuerit. Verùm vt rectè isti ac legitimè censent, Ioannem ex conceptu impurum, & communi mortalium maledicto subiectum esse, sic inscitè prorsus & falsò in peccato natum eundem affirmant: qui antequàm nasceretur, in

An infantes reliqui Ioanni puero in matris vtero exæquentur, nouatorum sententia.

In 1. cap. Lucæ.

a Metenses ministri in suo cẽtone Gallicè scripto. Beza dial. 2. de re Sacrament.

matris vtero non modò peccati remiſsionem, ſed & ſanctificationem ſecundùm angeli promiſsionem fuit aſſecutus. Quod autem hinc nouum ac penè inauditum dogma extruunt & muniunt, quàm ſit ea firma ſolidaq́ꝫ ſtructura, paulò pòſt diſpiciemus. Neque ſolùm quos dixi, [a] Bullingerus, & miniſtri plerique Caluiniani, verùm etiam [b] Zuinglius & [c] Bucerus contendunt, Chriſtianorum liberos in matrum vteris eſſe ſanctos, vtpote promiſsionis & gratiæ filios, qui propterea etiam ſine baptiſmo ſola Dei promiſsione Abrahæ facta, vel eiuſdem prædeſtinatione non modò ſanctificationem, ſed & ſalutem æternam conſequantur. Negat igitur Petrus Martyr, perire infantulos Chriſtianorum, ſi abſq́ꝫ baptiſmo ex hac vita decedant, & quoniam in Dei ſunt fœdere, ſanctos eſſe, et ad Chriſtum eiuſq́ꝫ Eccleſiam eos pertinere contendit. Qua in re ſuum ſequitur præceptorem [a] Caluinum ille Pſeudomartyr, ſimulq́ꝫ huius erroris principi Zuinglio patrocinatur, imò et Vincentio cuidam ab [b] Auguſtino confutato, adeoq́ꝫ Pelagio hæreſiarchæ, iam olim damnato ſuffragatur, cùm & illi baptiſmum infantibus non eſſe neceſſarium exiſtimauerint. Quid autem hi laborant, aut quid moliuntur aliud, niſi quod

infanti

Luc. 1.

a In 10. cap. Act.
b Contra Balthaſarem, & in Elencho contra Anabap. & in cap. 7. ep. 1. ad. Cor.
c In 3. cap Matth.

In comment. 1 Reg. 4. & 2. Reg. 15.

a In appendice contra Interim, & in antidoto contra acta Concil. Trid.
b Lib. 3. de anima & eius origine cap. 9.

infanti Ioanni nondũ edito, et tamẽ ſanctificato, alios infantes omnes exęquare conantur.

Breuiter autem his reſpondemus, & verbo Dei, & Patrũ teſtimonijs luculenter aſtrui, ex mortalibus omnibus neminẽ in hac vita ſanctificari, niſi peccatũ originis, q̃d ex primo parẽte contractũ, et in omnes poſteros deriuatũ, eoſdẽ irę filios ab ipſo conceptu facit, primùm remittatur: non remitti autem ſiue adulto, ſiue paruulo, niſi fidei ſacramẽto: ſine hoc eñ nullũ in Abrahę fœdere contineri, nec in Dei gratiã recipi, vel Chriſti Eccleſięq́ membrum effici poſſe. Stat enim firma Dei lex & ſententia, „ Maſculus cuius pręputij caro circumciſa non „ fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo, quia pactum meum irritum fecit. Cur verò Abra„ hæ præceptũ eſt, inquit Auguſtinus, vt omnẽ „ deinceps infantẽ maſculum octauo die circũ„ cideret, qui nondũ poterat corde credere, vt ei „ deputaretur ad iuſtitiã, niſi quia et IPSVM „ per ſe ipſum ſacramentum multùm valebat.

Falſum dogma eſt, Iudæorum & Chriſtianorum infantes ſine ſacramento ſanctificari.
Rom. 5. & 6. Ephes. 2
Gen. 17.
Lib. 4. de baptiſ. cap. 24.

Iam verò quamuis legem veterem abrogârit Chriſtus, tamẽ vt originali peccato certũ et efficax ſuppeteret remediũ in Eccleſia, durę circuncisioni molle ſanctũq́ lauacrũ ſubrogauit, ac nouã baptizandi legẽ, à qua nullus exciperetur, ſeuerè tradidit: Niſi quis, inquit, renatus „ fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt

Ioan. 3.

intro-

Par est ratio in paruulis Iudæorum & Christianorum sanctificandis & damnandis.

introire in regnum Dei. Vt ergo Iudæi, licet ex pijs procreati parentibus, nisi circumciderentur, in Abrahę fœdere non censebantur, nec in eius semine tanquam promissionis filij benedicebantur, imò verò virtute gratiæ destituti, à vera etiam Ecclesia excludebantur, & rei erant mortis æternæ, quod Augustinus persępe comprobat: sic & Christianorum liberi à Christi regno arcentur, diuinæq́ gratiæ & omnis sanctimoniæ simulq́ salutis manent expertes, quamdiu illo fidei sacramēto, quod veræ salutis est ostium, non expiantur. In quem sensum Augustinus perspicuè dixit, De ouibus Christi, quibus dat vitam æternam, esse non incipiunt paruuli, nisi per baptismum: profectò si hoc non accipiunt, peribunt: vitam enim æternam, quam suis dat ouibus, non habebunt.] Et Concilium Carthaginense illos ferit anathemate, quicunq paruulos per baptismum Christi à perditione liberari, & salutem percipere sempiternam inficiantur. Tum alibi rursus idem Augustinus: Sicut, inquit, in Isaac qui octauo suæ natiuitatis die circumcisus est, præcessit signaculum iustitiæ fidei (circumcisionis videlicet sacramentum) & quoniam fidem patris imitatus est, secuta est in Isaac crescente, ipsa iustitia, cuius signaculum

De ciuit. Dei lib. 16. cap. 27.
Contra Iulian. lib. 3. cap. 18.

De peccat. merit. & remiss. lib. 1. cap. 27.

Tom. 1. oper. August. epist. 90.

Lib. 4. de baptismo contra Donat. cap. 24.

» lũ in infante præcesserat: ita et in baptizatis in-
» fantibus prẹcedit regenerationis sacramentũ,
» et si Christianã tenuerint pietatẽ, sequitur etiã
» in corde conuersio, cuius mysterium prẹcessit
in corpore.] Quocirca si secundum scripturẹ normã iudicam⁹, in posteris Abrahẹ nulla fuit olim vel iustitia, vel sanctificatio, quæ præcederet circuncisionem: ac Iudẹorũ liberi quantumuis præ alijs Abrahẹ fœdere contineri viderentur, tamen in matrũ vteris iusti & sancti esse nunq̃ potuerunt. Idẽ verò planè sentiendũ est de liberis Christianorũ, q̃rũ vllum ante sacramentũ regenerationis acceptum originis labe expurgari, atq̃ ex Adẹ filio Dei filiũ effici, vel in Christo iustificari et sãctificari, nemo ex veterib⁹ Theologis vnq̃ iudicauit. Hinc illud ab Augustino grauissimè pronuntiatur: Epist. 28. ad Hieronymum.
» Quisquis dixerit, q̃ in Christo viuificabũtur
» etiã paruuli, qui sine sacramẽti perceptione de
» vita exeunt, hic ꝓfectò et contra Apostolicam
» prẹdicationẽ venit, et totã condẽnat Ecclesiã.]

Cui sententiẹ nõ aduersatur, quod aduersarij nobis obiectant è Paulo, qui infantulos filiosq̃ fideliũ sanctos appellarit. 1. Corinth. 7. Vt. n. concedamus, Paulũ de non renatis hic agere (nã variè sentiunt interpretes) tamen fatendum est prorsus, à seipso Paulũ minimè dissentire. Dissenti- Qua ratione fidelium filij etiã non baptizati à Paulo sancti esse dicuntur.

ret autem plane,si vere sanctos, & salutis ęterne participes eos faceret,quos alibi non solum
Ephes.2 Adæ, sed et iræ filios nasci, et peccato mortiq́ obnoxios esse testatur, quādiu scilicet per baptismum Christo non inseruntur,& regenera-
1.Cor.6. tionis lauacro, sicut ipse loquitur,abluuntur, sanctificantur atq; iustificātur. Quare non huc spectat Pauli sententia, vt ille Christianorum filios,quamdiu fidei mysterio non initiantur, in fœdere Abrahæ collocet, vel Dei populo annumeret,aliisq́ baptizatis et iustis exęquet, et,quod multò sit absurdius, vt eosdem in matrum vteris, vel propter nascendi conditionē, vel etiam propter ęternam Dei prædestinationē nobis prorsus ignotam,sanctos et saluos esse commonstret. Hæc pro sua libidine fingunt nouatores,sed quæ à Pauli sensu omniq́ veritate prorsus aliena sunt. Sanctos autem ille facit fideliū pueros etiā ante baptismum,nō alio quidem nomine, quàm quod illi ex piorū parentum consilio ac voluntate huc destinentur, vt statim baptismo et Christianismo initiētur, Ecclesięq́ penitus offerantur. Vnde quos hoc
Lib.de monogamia. loco sanctos filios dixit Paulus,eos Tertullia-
Epist.153.ad Paulinum. nus sanctitatis destinatos,et Hieronym9 Christianę fidei candidatos,nullisq́ idololatrię sordibus pollutos nominauit; vt illi videlicet

 discer-

discernerentur ab aliorum infideliũ filijs, qui non erant sancti sed profani, et impijs parentũ cultibus cõtaminati. Quin et scripturę idioma huiusmodi est, vt etiam quæ non sentiunt, aliquando sacra & sancta dicantur, sicut templũ ipsum sanctuarium appellatur, & quæ ad ritũ cęremoniarum in templo pertinent, sanctitatis
» nomine cohonestantur. Illud ergo sine dubitatione tenendum est (Augustini enim verbis libenter vtimur) quęcunq; illa sanctificatio sit, non valere ad Christianos faciendos, atq; ad dimittēda peccata, nisi Christiana et Ecclesiastica institutione et sacramentis efficiantur fideles. Nam nec coniuges fideles, quãlibet iustis et sanctis coniugibus hæreant, ab iniquitate mundantur, quæ à regno Dei separatos in damnationem venire compellit: NEC PARVVLI de quibuslibet sanctis iustisque procreati, originalis peccati reatu absoluuntur, nisi in Christo fuerint baptizati.]

Lib 3. de peccat. merit. & remiss. cap. 12.

Rem igitur detestandã faciunt Caluiniani, qui doctrinã iam olim in Pelagianis damnatã, quasi de inferis reuocant, ac nouo impietatis studio stabilire et propagare pergunt; frustraq; Ioannis exemplo nituntur, vel potius ad suum confirmandũ errorem per nequitiam abutuntur. Cùm verò tam inscitè fingunt, Christianorum infantulos in ipsis matrum

Incommoda huius doctrinę Caluinianę.

vteris hæreditaria parentum ſanctitate donari, an non ſacramenti tantopere in ſcriptura commendati virtutem eleuant, & ad illud expetendũ ſegniores homines reddunt, vt dubio admodum euentu baptiſmus paruulorũ à multis differatur, qui ad ſalutem haud eſſe neceſſarius autore Caluino putatur? Neq; pudet tamen Petrum Martyrem Auguſtino inſultare, qui errori ſcilicet magnam dederit occaſionem, quod ſæpe doceat infantes aliena fide baptizari. Docet id quidẽ et probat grauiſsimè, ſed communem Patrum & totius Eccleſiæ fidem adſtruens, et germanum ſcripturę ſenſum exprimens. Nec diſſentit à Caluinianis quoq; Schmidelinus, qui Caluini partes apertè defendẽs affirmat, infantes in fœdere promiſsionis naſci, ad quos etiã propter promiſsionem factã baptiſm⁹ pertineat, licet illi vel in partu, vel priuſq; Eccleſiæ offerri & baptizari poſſint, moriantur, cùm ſaltem alter parens fidelis fuerit. Quid autem hoc eſt aliud, obſecro, q̃ aduerſus Patres omnes baptiſmum neceſsitatis, vt dicimus, ſacramentum negare? Quid eſt niſi contra Lutherum ipſum aſserere, ſine baptiſmo ſalutẽ paruulo cõtingere poſſe? Quid eſt, niſi Chriſti legem peruertere, qua in Dei regnum aditus intercluditur ex aqua & ſpiritu

Caluinum Petrus martyr & Schmidelinus defendunt.

In refutat. lib. 5. D. Hoſij.

In captiuit. Babylon. & contra Anabapt.

Ioan. 3.

tu non regeneratis? Quid est, nisi doctrinam Apostolicã abolere, qua disertè traditur, quod iræ filij nascamur, & baptisma saluos nos faciat, ac vim habeat Adæ filios regenerandi, renouandi atq; mundandi? Quid est deniq;, nisi secum ipso in oratione pugnare? Etenim si sancti sunt, aut esse possunt infantes, priusquã nascuntur vel baptizantur, quoscunq; demũ parentes siue fideles, siue infideles habeant, corruit prorsus, quod ab istis alibi docetur, per baptismum peccatum originis, totumq; peccati reatum remitti, & homines quamuis impuros in Dei filios illic adoptari. Cur igit̃ cum Augustino non dicamus & nos? Nulla ex nostro arbitrio præter baptismum Christi salus æterna promittatur infantibus, quam nõ promittit scriptura diuina, humanis omnibus ingenijs præferenda.]

Ephes.2. 1.Pet.3. Tit.3. Ephes.5.

De peccat. mer. & remiss. lib. 1. ca. 23.

Quoniam verò isti nec Patres, nec Ecclesiã audiunt, agê sui quoq; magistri Caluini verbis eos coarguamus, qui Seruetum à se tandẽ exustum ad hunc modũ disputando repressit: *Quod obijcit*, inquit, *Cornelium accepto Spiritu sancto baptizatum fuisse, quàm perperam ex uno exemplo generalem regulam eliciat, patet ex Eunucho & Samaritanis, in quibus ordinem Deus tenuit, ut baptismus dona spiritus præcederet.* Nec dissimi-

Dicta opinio Caluini verbis refutatur.

Instit. lib. 4. cap. 16.

 simi-

ſimili ratione, ſed paulò luculentius aduerſus eundem aduerſarium alibi diſſerit: *Quod Cornelium, inquit, ſpiritu ſancto primùm donatum, mox tinctum Seruetus profert, & quod in uno præter ordinem accidit, id in omnibus pro lege habet, ſtupiditatis eſt in primis prædicandæ, uti aliorum infantiũ exempla declarant, quibus Spiritum ſanctum à baptiſmo conferendum, diuina prouidentia iudicauit.* Cur igitur quod Caluinus contra Seruetum diſputans obtinere poſtulat, in præſenti etiam cauſa nobis non valeat, ac legitimè hoc modo vſurpetur: Quod Ioannem Spiritu ſancto veraq; iuſtitia primũ in vtero matris donatũ, & poſtq; natus eſſet, circũciſum legimus, in vno præter ordinẽ accidit, idq; in omnibus pro lege habere ſtupiditatis eſt inprimis prædicãdę, vti aliorum infantium exempla declarãt, quibus Spiritum ſanctum à baptiſmo conferendum, vt diuina prouidẽtia iudicauit, ſic etiam Eccleſiaſtica, imò & Apoſtolica traditio confirmauit. Nõ enim ſolũ [a] Origenes et [b] Cyprianus, vt fatẽtur quoq; Magdeburgici, verũ etiam [c] Dionyſius, [d] Clemens, & [e] Auguſtinus teſtãtur, Apoſtolos de baptizandis infantibus conſtituiſſe. Nihil autem eſt opus, nimis craſſum & peſtiferũ errorem, qui iam ſatis ab alijs reie-

Ex Apoſtolica traditione paruuli baptizantur.

a In cap. 6. epiſt. ad Rom.

b Epiſt. 8. lib. 3. ad Fidum.

c Vltimo cap. Eccl. hierar.

d Conſtit. Apoſt. lib 6. cap. 11.

e Lib. 10. de Gen. ad literam, ca. 23. & lib. 4. de bapt. contra Donat. cap. 24.

reiectus & quasi confossus videtur, hoc loco pluribus persequi. Multò quidem rectius hac in parte docuit Lutherus, qui reclamante licet Bucero, baptismum appellat viuam & veram regenerationem: non quòd eam solùm significet, sed quòd sit mediũ & instrumentum, quo viua regeneratio nobis exhibeatur.

In cap. sextum Ioannis.

Cùm verò ante aliquot annos VVittenbergæ nouatorũ cœtus celebraretur, ac multarũ sectarum duces cõuenissent, sic illic inter cętera definierunt: *Etsi nos non intelligimus, qualis sit Dei actio in infantibus, tamẽ certum est in ijs nouos & sanctos motus effici, sicut & in Ioanne in utero noui motus fiebant.* Quib⁹ infantibus postea motus & inclinationes ad credendũ Christum, & diligendũ Deum tribuunt, ac ab omnibus tribui oportere contendunt. Atq; inter alios, qui cõfirmant hoc decretũ conciliabuli VVittenbergensis, nõ est modò postremus Kemnitius, vt Concilio Tridentino hac etiam in parte obstrepat impudẽter. Is igitur paruulis dũ baptizãtur, assignat Spiritum sanctũ non modò regenerantẽ & iustificantẽ, de quo nulla nũc est quęstio, sed in illis etiã intrinsecus et occultè operantẽ, suo quodã modo, vt ait, nobis nec satis cognito, nec explicabili: hancq; spiritualem & occultã actionem fidẽ appellari pronũtiat, &

De sententia Lutheranorum circa fidem paruulorum.

Ex actis synodi VVittenberg. anni 36.23. Maij habitis.

In examine canonum Concil. Trident. de bapt.

& per eam dicit paruulos credere. Qui certè aliquid adferre videretur, si quod fingit de noua ista et inaudita paruulorum fide, fideiꝗ appellatione, id vel diuinis, vel patrum testimoniis comprobaret, aut vrgentibus etiam colligeret argumentis, talem spiritus operationem in paruulos cadere. Fingit & [a] Brentius, Deum intueri & agnoscere fidem infantium, qua eos pro sua clementia, & suo quodam singulari modo ornat. Eadem est opinio [b] Schmidelini, qui fidem paruulis propriam tribuit, sicut & [c] Cythræus, qui aduersus Anabaptistas disputans, docet infantes aliqua fide pro ipsorum modo præditos esse. *In quibus quoq; testimonia Spiritus sancti illustria sæpè comparent*, inquit, *ut Joannes baptista in aluo matris gestatus edit testimonium fidei agnoscentis præsentiã Christi.* Metuunt isti prorsus, ne hoc semel concesso, quod infantes careant fide, commune Theologorum dogma probare videantur: nimirum in baptismo conferri gratiam infantibus, ex opere, vt vocant, operato, quemadmodum sanè non solùm Catholici omnes, sed & [d] Philippus & [e] Brentius, vt docti quidã annotârunt, haud obscurè confirmant. Ac idem [f] Cythræus apertè atque verè fatetur: *Baptismum non fundandum esse in fide ac-*

a In apolog. confess. VVirtenberg. de baptismo.

b In refutat. 5. lib. D. Hosij.

c De sacramento Baptismi.

d In locis cõmunibus de signis Ecclesiam monstrantibus.

e In confess. VVirtenberg.

f De sacramento Baptismi.

de accipientis, sed simpliciter in mandato & ordinatione Dei, qui seuerissimè præcipit doceri & baptizari omnes gentes in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Etsi enim uerum est in baptismo necessariam esse fidē, tamen non nititur baptismus accipientis fide, sed tantùm uerbo & ordinatione Dei. Vbi non perperam assumit, in baptismo necessariam esse fidem, modò id catholicè interpreteris, & cum Augustino sentias: cuius testimonia non recitare, sed obscurè tantùm Andræas Musculus voluit indicare. Fides enim aliena in baptismo, vt paruulis necessaria est, ita etiam, vt Christum illi induant, verèque fideles & Ecclesiæ membra habeantur, sufficit. Pugnat autem cum his magistris, & ad veritatem propius accedit VVolfgangus Musculus, qui recitatas nouatorum sententias liberè contemnit, atque in hæc verba scribit: *Sunt nostra ætate, qui de fide infantium disputantes, & illos credere posse contendunt. quam sententiam probare non possumus, quemadmodum & suprà in loco de fide, articulo septimo meminimus.* Illic verò Augustini profert sententiam, quod infantes credere non possint, donec per ætatem fidei capaces efficiantur. Et paulò pòst: *Admodum inconsultò nostra quidam ætate scripserunt,*

In locis communibus de baptis. quæst. 9.

In locis communibus de pædobaptis.

runt, si constaret infantes non habere fidem in Christum, consulere se, ut ab illorum baptismo prorsus & quàm citissimè abstineamus. Quod genus scripti multis crediderim erroris anabaptistici occasionem obiecisse, quamuis qui hoc scripserunt, ab anabaptismo fuerunt alieni. Vbi Musculus haud obscurè perstringit Lutherum, qui dicere veritus nõ est, *Paruulos cùm sint sine fide, per baptismum iustificari, fortiter negamus. Quin asserimus, paruulos prorsus non esse baptizandos, si uerum est eos in baptismo non credere.* Quanquam ne hic quidem sibi constat Lutherus, qui ad comprimendos Anabaptistas docet, paruulos licet non credant, tamen baptizandos esse: præcipuam enim rem in baptismo non esse fidem, sed verbũ & mandatum Dei: verum igitur manere baptismum, etiamsi non credat, qui baptizatur. *Is enim*, inquit, *super uerbum & præceptum, etsi nulla adsit fides, adhuc tamen uerè & certò est baptizatus, quia fit sicut Deus præcepit.* Quo circa ne hic quidem inter nouatores conuenit, sed incerto marte pugnatur non solùm de baptismi necessitate ac efficientia, verùm etiam de fide infantium, siue hi in matrum vteris gestentur, siue recens nati baptizentur.

In lib. contra Cochle.

Aduers. Catabapt.

Ad Centuriatores verò redeamus, qui vt in plæ-

plerisque aliis, sic hoc loco etiam à Patribus, ac nominatim quidẽ à Iustino et Augustino apertè discedunt, vt hanc suã opinionẽ, in paruulis propriam inesse fidẽ, nec eos aliena fide baptizari, mordicus tueantur. Carpunt igitur temerarii homines in Iustino, q̃ scribat infantes baptismi bonis affici propter fidẽ eorum, qui eos ad baptismũ adferũt. Accusant & Augustinũ, quod contra Pelagianos & Donatistas disputãs affirmet, infantes fide parentũ credere, baptizari atq; purgari: id quod pugnare dicunt
» cũ voce Christi: [a] Taliũ est regnum cælorũ: &
» cũ illa sentẽtia, [b] Iustus ex fide sua viuet. Ecce tibi, quemadmodũ is puer, qui cęteris ortu suo gaudiũ exultationẽq; peperit, sectariis fact⁹ sit in petram scandali et lapidẽ offensionis. Cæterũ Iustini verba, quæ à nouis istis carpuntur, tã sunt p se luculẽta, vt nulla egeant defensione, digna etiã quę hoc loco integrè subiiciãtur:
» Hęc est, inquit, differentia inter baptizatos &
» nõ baptizatos infantes, quòd baptizati adipi-
» scũtur bona, quæ baptismus cõfert: non bapti-
» zati non item. Afficiuntur aũt baptismi bonis
» ꝑpter fidẽ eorũ, qui eos adferũt ad baptismũ.]
Quid quęso rectius ille et scripturis cõformi⁹ diceret, q̃ inter baptizatos & non baptizatos longũ esse discrimẽ, idq; ob sacramenti virtu-

Cent. 2. cap. 4. pag. 63. & Cent. 5. cap. 4. pag. 517.

Lib. 3. de lib. arb. cap. 23. & lib. 4. contra Donatist. de baptis. cap. 24.

a Matth. 19. Marc. 10.

b. Rom. 1.

Luc. 1.

Ad orthodoxos quæst. 56.

tem, quę à Deo infantibus fide non ꝓpria, sed aliena donetur? An idē Ambrosius nō docuit? Baptisma, inquit, corporis mundatio non est, sed animę, si fides adest baptizato, siue parentū (nempe si paruulus est) siue sui ipsius, si ad rationabilem ætatem peruenerit.] Nec aliter Bedam sensisse, hæc eius verba demonstrant: In Ecclesia Saluatori per alios paruuli credunt, sicut ex aliis ea, quæ illis in baptismo remittūtur peccata, traxerunt.] Bernardus verò rem eandem fusius explicat, & inter alia sic loquitur: Nemo mihi dicat, quia paruulus non habet fidem, cui mater impertit suam, inuoluens illi in sacramento, quousq; idoneus fiat proprio, non tantùm sensu, sed assensu euolutam puramq; percipere. Nunquid breue pallium, vt non posit ambos cooperire? Magna est Ecclesiæ fides. Nunquid minor fide Cananeæ mulieris, quam constat & filiæ sufficere potuisse, & sibi? Ideo audiuit, O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti.] Tum Petrus Cluniacensis Bernardi æqualis, vt Petrobrusianos Anabaptistarū huius tēporis parentes ac duces refellat, paruulorūq; baptismū astruat, hoc etiā vtitur argumēto: Discite, paruulis nostris nullatenus fidē qua saluātur, deesse: quia nō possunt dici filii infideles, ꝓ quibus interue-

Super epist. ad Heb. cap. 10.

In cap. 17. Marci.

Serm. 66. super Cantica.

Bernardus & Petrus Cluniacen. fidem paruulis propriam adimunt, & alienam adstruunt.

Esai. 28.

Matth. 15.

De Baptismo paruulorum.

nis

nit matris Ecclesię fides.] Et rursus: Si marty-
" res fide propria absq; baptismo saluãtur, cur
" paruuli baptismo absq; propria, vt dixi, fide
" non saluabuntur?] Ac postea: Circumcide- Genes. 17. Exod. 12.
" bantur præcepto diuino octauo die Hebræo-
" rum paruuli, et purgabantur peccato origina-
" li. Quæ ibi fides puerorum? Quis erga susce-
" pta sacramenta intellectus eorum? quæ diui-
" na cognitio? quæ oris professio? Vbi estis,
" qui paruulos Christianos damnatis? Saluan-
" tur paruuli Iudęorũ sacramento circũcisionis:
" & non saluabuntur paruuli Christianorum
" sacramento baptismatis? Credit Iudæus, & à
" peccato mũdatur filius eius: credit Christia-
" nus, & à simili reatu non soluetur filius eius?
" Nulla est fides paruulis Christianorum: sed
" nec est aliqua fides paruulis Iudæorum. Sal-
" uantur tantùm aliena fide cum suscepta circũ-
" cisione: saluantur & isti aliena fide cum susce-
" pto baptismate.] Quarè non habent aduersa-
rij, cur Iustinum philosophum verè Christia-
num mordeant, cuius videlicet sententiam po-
steriores Theologi libenter comprobant, ac
studiosè sequuntur.

Eadem porrò istorum, sed & Brentij est te- Augustinus perperam reprehensus à Centuriatoribus.
meritas in Augustino insectando, qui tamen
suum de eisdem paruulis testimonium totius

Ecclesiæ autoritate, velut fortissimo muro, sæpe munit, & cum Ecclesia vniuersa constanter docet, paruulos quemadmodum alieno peccato pollui, sic etiã aliena fide siue parẽtum, siue Ecclesiæ scilicet, in sacro baptismo, mundari: & licet nullo credendi sensu sint prędi
De peccat. mer. & remiss. li. 1. ca. 19. & 33.
diti, tamen eos inter credentes reputari per sacramenti, vt ipse inquit, virtutem & offerentium responsionem. Hinc illa eiusdem non
De liber. arbit. lib. 3. cap. 23.
ignota sententia: Piè rectéq; creditur prodesse paruulo eorum fidem, à quibus consecrandus offertur: & hoc Ecclesiæ commendat saluberrima autoritas.] Nihil autem momenti adferunt, qui Augustino Christi dictum opponunt: Taliũ est regnum Dei. Quis enim sapiens hinc rectè colligat, propriam inesse fidem paruulis oportere, vel eosdem per offerentes alios non posse credere, & in Dei filios adoptari? Quo loco Centuriatores Melanchtonem sequuntur, qui dictam Christi sententiam ad baptizatos infantes retulit, & ex eo infantium baptismum repugnantibus aduersarijs stabilire conatur. Quod etsi probabile pijs videatur, tamen si ritè omnia consideremus, non robustum satis ac solidum est argumentum, vt inde efficiatur id, quod Apostolica conuincit traditio, infantes Ec-

Matth. 19. Mar. 10.
De loco Euangelico, Talium est regnum Dei.

clesiæ

clesiæ per baptismum necessariò inserendos esse, vt nisi hoc fiat, cœlestem gloriam prorsus amittant. Nam Christus illic non de Christianorum infantibus necessariò baptizandis disserit, sed circa Iudæorum infantes versatur, qui secundùm legem octauo die circuncisi diuino fœdere continebãtur, & per circuncisionem iam erant iustificati: ac propterea regno DEI dignos illos esse censet, præsertim quàm diu puerilem illam innocentiam nullis grauioris peccati sordibus contaminarent. Quin apud Lucam suam ipse sententiam explicat Dominus, vt de ijs qui non ætate, sed simplicitate & innocentia sunt paruuli, malitiæ nimirum expertes, omninò loqui videatur, quemadmodum [a] Chrysostomus, [b] Augustinus & [c] Theophilactus, post [d] Origenem eundem locum interpretantur. Statim enim atque dixisset: Talium est regnum DEI, hæc verba subiecit: Amen dico vobis, quicunque non receperit regnum Dei, sicut puer, non intrabit in illud: vel, sicut Marcus iterum narrat: Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum velut paruulus, non intrabit in illud. Quocirca scriptum est ab Hieronymo: Signanter dixit talium, non istorum: vt ostenderet, non ætatem regnare, sed mores:

Exod. 12.
Luc. 18.
a Hom. 32. in Matth.
b 50 homiliar. hom. 20.
c In 19 cap. Matt.
d Homil. 7. in Matth.
Mar. 10.
In 19. cap. Matt.

mores: & his qui similem haberent innocen- "
tiam & simplicitatem, præmium repromitti, "
Apostolo quoq; in eandem sententiam con- "
1.Cor.14. gruente: Fratres nolite pueri effici sensibus, "
sed malitia paruuli estote, sensu autem vt per- "
fecti sitis.] Quid? quod præsens Euangelij hi- "
storia euertit potius quàm confirmat senten-
tiam aduersariam, cùm proponat paruulos, si-
Luc. 18. 1. Pet. 2. ue, vt Lucas vocat βρέφη, sicut & Petrus vocat
infantes, quibus tunc dominus imposuit ma-
nus, & quos amanter complexus, suaq; bene-
dictione dignatus est. Illi verò non fidem pro-
priam, sed alienam attulerunt, sicut hodie faci-
unt, qui patrini vocantur, & ex vetustissimo
Ecclesiæ more offerunt baptizandos. Sic enim
Matth. 19. scribit Matthæus: Tunc oblati sunt ei paruuli, "
vt manus eis imponeret, & oraret: vel vt Lu-
cas inquit, Adferebant ad illũ infantes, vt eos "
Oper. imperfect. in Matt. hom. 32. tangeret. Vnde Chrysostomus hunc locum
refert ad parentes instruendos, vt & ipsi suos
filios, si Christo acceptos eos esse cupiant, sa-
cerdotibus offerãt sanctificandos. Non enim, "
inquit, sacerdos imponit manus, sed Christus, "
cuius nomine manus imponuntur.] "

Rom. 1. Hebr. 10. Abac. 2. Præterea huc imperitè torquẽt, quod Pau-
lus ex Propheta bis repetiuit, quodq; de adul-
tis intelligit, Iustum ex fide viuere. Siquidem
extra

extra omnem est controuersiam, iustum siue iustificatum in CHRISTO, ad spiritualem æternamque vitam vel retinendam, vel promouendam fide in primis egere, nec otiosa quidem illa, sed quæ iuxta eundem Apostolum per charitatem operatur, sicut Abraham credidit: cuius fides, Iacobo teste, operibus cooperabatur. Vnde quod apud Prophetam legimus, Iustus ex fide mea viuet, sic Theodoretus explicat: iustum his quæ à Deo dicuntur, fidem habendo, & fidei congruam vitam ducendo, vitæ fructum percipere. Sicut & Haymon dixit: Ex fide quæ concipitur corde, & profertur ore, & bonis operibus exornatur, viuit iustus vita æterna. Etsi igitur fidei virtus & habitus non desit paruulis, eisque dum baptizantur, diuinitus infundatur, vnde in Christo viuunt, & inter fideles meritò numerantur, id quod sæpè repetit Augustinus: tamen non est illis fides, quam vocant, actualis, quòd illa, vt Paulus testatur, ex auditu diuini verbi prædicati concipiatur, & humanæ rationis vsum liberæque mentis assensum omninò requirat. In quem sensum negant Patres, summoque semper iure pernegandum est, paruulos credere. Docet igitur Naziãzenus, eos neque quid gratia, quidue sit poena, cognoscere,

Quomodo iustus ex fide viuat.

Galat. 5.

Iacob. 2.

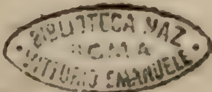
In 2. cap. Abacuc.

In 1. cap. epist. ad Rom.

Epist. 27. ad Bonifacium, & de peccat. mer. & remiss. lib. 1. ca. 20.

Rom. 10.

Patres negant fidem & intellectũ inesse paruulis.

Orat. in sanctum baptisma.

Hom. 6. in epist. ad Hebr.

Epist. 57. ad Dardanum quæst. 2.

& nondum rationis compotes sanctificari, idq́ue sine sensu sanctitatis. Ostendit Chrysostomus, infantulum etiam regium, vsquequò quidem in vtero materno est, nihil sentire, seu intelligere. Testatur Augustinus, eos credendi sensu nondum esse præditos, & corde proprio ad iustitiam non posse credere, qui etiam flendo & vagiendo ipsis mysticis vocibus obstrepant, quiq; regenerati Deum necdũ queant cognoscere. Scribit Prosper, eosdem paruulos ante vllum intelligentiæ vsum, & ante liberum voluntatis arbitrium ad æternam beatitudinem regenerari. Affirmat Bernardus, illis fidem propriam per ætatem denegari: sicut et Conciliũ Toletanum admonet, illam ętatẽ ad discernendi vel expetendi sensum non esse habilem, baptisma verò illis tradi nescientibus, in fide tantùm proximorum, cùm nullo alioquin sensu, nulla discretionis industria hoc sacramentum appetere possint. Rectè igitur cum Bernardo concludimus: Sanè infantes, quia prohibentur ætate, habere non possunt fidem, hoc est, cordis ad Deum conuersionem, consequenter, nec salutem, si absq; baptismi perceptione moriuntur. Non quòd vel ipsi quando baptizantur, fide omninò careant, sine qua impossibile est, vel ipsos placere

De vocat. gent. lib. 1. cap. 16.

Conc. Tolet. 12. circa principiũ.

Epist. 77. ad Hugonem Victorinum.

„ cere Deo, ſed ſaluantur & ipſi per fidem non
„ tamen ſuam, ſed alienam. Dignum nempe eſt,
„ & ad Dei ſpectat benignitatem, vt quibus fi-
„ dem ætas denegat propriam, gratia prodeſſe
„ concedat alienam.]

Vt autem his omiſsis propriè de Ioanne noſtro dicamus, haud temerè quidem à doctis in dubium vocatur, habueritne vſum liberi arbitrij, veroſque motus & actus fidei & charitatis, de quibus nihil adeò euidens conſtitui poſſe videtur, quod à contentioſo aduerſario non poſsit impugnari. Nam ſi verba Euangelica diligentius conſideremus, non dictum eſt, Credidit infans, vel exultauit in fide, ſicut iſti volunt: ſed, Exultauit in ma-
„ tris vtero in gaudio, quemadmodum & ab Auguſtino haud eſt temerè annotatum. Deinde vt illi motus quos dixi, Ioanni maximè tribuantur, cumque tunc credidiſſe concedatur, ſicut multi iam antè citati à nobis Patres intelligunt: tamen exemplum eſt ſingulare, & Ioanni hoc proprium manet priuilegium, quod in tota ſcriptura diuina nulli vnquam videas communicari. Ergòne quod de vno ſcribitur, vt diximus, & non ſatis explicatè traditur, ad omnes paruulos, qui actu credant, poteſt & debet extendi? Præterea

An cum fide Ioannes in matris vtero exultârit.

Epiſt. 59. ad Dardanum.

 qui

Paruulis non inesse fidem & motus spirituales.

qui conuenit quæso, vt qui scripturam expressam ad docenda & credenda omnia postulant, nunc sine scriptura nouam credendi legem de paruulis actum fidei habentibus nobis imponant, & hoc prioribus seculis inauditum dogma inuehant, quod non solùm scriptura prætermisit, sed & ignorauit Ecclesia, & ratio refutat, quodq; cum ipsa pugnat experientia? Etenim rerum vsus abunde testatur, istiusmodi paruulos res diuinas & humanas, bonas & malas non intelligere, oblatam baptismi gratiam sæpe grauatim admittere, dum quibus possunt vocibus & motibus reluctantur, iáq; baptizatos in prima illa ætate & seipsos, & inhabitantem spiritum ignorare, multis verò annis rerum sacrarum nihil prorsus meminisse, quin ad fidem virtutémq; omnem discendam amplectendamq; tardè & difficulter admodũ promoueri. Optimè quidem speramus de salute infantium, quibus DEVS velit esse propitius, quemadmodum postulat Bullingerus: non autem ex falsa proprij capitis & sensus imaginatione, quam sequuntur nouatores, sed ex legis diuinæ præscripto, qua definitum est, citra discrimen ad regnum Dei aptos non esse, nisi qui primùm ex aqua & Spiritu sancto renascuntur, de illorum salute & speramus,

Scriptura & Ecclesia nihil docent de fide propria paruulorum.

Ioan. 3.

mus,& ſperandum eſſe cenſemus. Nec legem Deo imponimus, qua infantes debeat ſanctificare, quemadmodum aduerſarij calumniantur: impoſitã verò hanc à Deo legem tuemur, vt ad conſequendam ſanctificationem illi neceſſariò baptizentur: neq; quid poſsit, ſed quid velit, & promittat, & iubeat hac in parte fieri Deus, id etiam atq; etiã conſiderare debemus. Præſentẽ fidem ab adultis, cùm baptizantur, exigi legimus; propriam à paruulis vel exigi, vel adhiberi fidem, cùm ex Apoſtolica traditione baptizantur, non legimus in ſacris literis, nec eſt quidem conſentaneum. Matth. 28. Marc. 16. Act. 2.

Totam verò hanc litem, quam Ioannis mouit exemplum, nobis facilè dirimet optimus arbiter Auguſtinus, ſi modò æquis animis audire poſſunt nouatores, & fide dignum doctorem humaniter auſcultare dignantur. Sic autẽ Epiſt. 59. ad Dardanum.
» ille docet: Quanquam etiamſi vſq; adeò eſt in
» illo puero (Ioanne) acceleratus vſus rationis
» & volũtatis, vt intra viſcera materna iam poſ-
» ſet agnoſcere, credere, conſentire, quod in alijs
» paruulis ętas expectatur vt poſsint, etiam hoc
» in miraculis habendum diuinæ potentiæ, non
» ad humanæ trahendum eſt exemplum naturę.
» Nam quando Deus voluit, etiam iumentum Num. 22.
» mutum rationabiliter eſt locutum. Nec ideo

 ſunt

ſunt admoniti homines in deliberationibus ‹‹
ſuis, etiam aſinina expectare conſilia. Quocir- ‹‹
ca nec quod factum eſt in Ioanne contemno, ‹‹
nec inde regulam quid ſentiendum ſit, de par- ‹‹
uulis figo. Immò id in illo propterea mira- ‹‹
biliter prædico, quia in aliis non inuenio.] ‹‹

Auguſtinus de fide paruulorum nouatoribus aduerſatur.

En grauiſsimum Auguſtini iudicium, quo velut clara luce nubes, id eſt, tenebricoſus iſtorum ſenſus & apertus error diſsipatur, qui Ioannis abutuntur exemplo ad nouos & ſanctos motus ſtultè in paruulis fabricandos, qui que diuinam actionem illi ad credendum tribuūt ætati, quę boni maliq́ capax nō eſt, quęque ſepultas habens animi vires, non ita multum differt à brutorū animantium ſtupiditate. Agnoſcit Auguſtinus, quod Ioannes expertus eſt in vtero matris, id in miraculis diuinæ potentiæ collocandum eſſe: & vetat illud ad aliorum exemplum & fidei regulam detorquere.

Ad Dardanum.

Quin de aliis infantibus idem perſpicuè docet, illos diuina neſcire, qui nec humana nouerunt: & abſurdum eſſe prorſus, vt in ipſo adhuc vteri ſilentio paruulos fuiſſe ſapientes, poſtea verò quàm nobiſcum cœperunt loqui, ad hanc ignorantiam quam ridemus, creſcendo veniſſe credamus: ſed & eoſdem baptiſmi tempore in tantū neſcire quid faciant,

vt

vt nec facere iudicentur, nec eis imputetur, cum vocibus quibus poſſunt & motibus reluctantur ſanctificationi. Ac demum ita con-
„ cludit: Dicimus ergo in baptizatis paruulis,
„ quamuis id neſciant, habitare Spiritum ſan-
„ ctum.]

Cur ergo pergunt adhuc iſti garrire de paruulorum motibus, quos neſciunt, & ſcire non poſſunt, nec ſunt vnquam experti? Cur fidei proponunt regulam, omnibusque paruulis quod credant indiſcriminatim, affingunt? Siccine his nouis licet legislatoribus, vt non dicã paucorum, ſed vnius in ſcripto Euangelio priuilegiũ legem communem faciant? [a] Cyrillus Hieroſolymitanus, cuius meminit etiã [b] Hie-
„ ronymus, perſpicuè dixit, Solus Ioannes in
„ vtero exiſtens exultauit in gaudio, et corporis
„ oculis nihil videns, ſpiritu Dominum cognouit.] An iſti non vident, multa & admiranda in Ioanne quamuis infante ſupereſſe, quibus ille paruulos omnes excedat, longoq; poſt ſe interuallo relinquat? Vnum ab illo ſolum mutuantur, quod in paruulos transferant: cur reliqua illi ſoli permittunt, nec alijs etiam largiuntur? Ioannes abſque verbo, doctore, ſacramento ſanctificatus, & perfectè Chriſtianus euaſit, ſanctus priuſquàm natus, redem-

a Catech. 3. ad illuminatos.
b. De Eccleſiaſt. ſcriptorib.

redemptoris ſui cognouit aduentum, interioris ſanctificationis ſpecimen haud obſcurum edidit, matri gratiam ſuppeditauit, per eam diuinũ ſe vatem oſtendit, & vix octo dies natus, patrem in cantico loquentem probè intellexit, quemadmodum præter Origenem & Ambroſium alioſque iam antè citatos authores Theophilactus euidenter affirmat. Hæc omnia Ioanni propriè concedunt, & meritò ſanè, ob Euangelicum teſtimonium: illud verò non minus aliorũ commune, quàm Ioannis proprium eſſe volunt, quòd motus habeant ſpirituales. At quales tãdem motus? an in matris vtero tantùm? an circa baptiſmum? qui gradus? quæ differentia, æqualitas, duratio in his motibus, & in hac Dei actione? Non expedient nodos, ſat ſcio: ſuam ipſi fatentur ignorantiam; & tamen ſine certo Dei verbo, certam à nobis hic fidem exigunt homines importuni. Tantam demum vim habet in ſacris libido nouandi, quæ dum ſemel pectus male ſanum occupat, dici non poteſt, quàm præceps & cæcum iudicium gignat.

In 1. cap. Lucæ.

Luc. 1.

Non iſti profectò tam incõmodè ſentirent, neq; in has tantas anguſtias ſeſe vltro conijcerent, niſi quod malè cœperunt, peius fouere & mordicus retinere planè cõſtitutum haberent. Cur

Cauſa nouitij erroris de fide propria paruulorum ac totius Anabaptiſmi.

Cur ergo de illis, nescio quibus, paruulorum motibus, tam insolenter, quàm mirabiliter philosophantur? nimirum vt salua ipsis constent magistri Lutheri dogmata, non sacramentis, sed soli fidei iustificationem attribui oportere: baptismum nulli prodesse, neque conferendum esse, nisi propria fide credenti: infantes qui baptizantur, propriam habere fidem, quam in eis Deus operetur: eos demum sine propria fide, sola Ecclesiæ fide gratiam consequi, errorem esse pestilentissimum. Verentur agnoscere, in sacris literis non esse traditum de baptismo infantium. Pudet tantum authoritati Ecclesiæ & Apostolorum traditioni deferre, quantum hic veneranda detulit antiquitas. Nolunt fateri, infantes absque fide propria, per opus operatum ipsius baptismi, aliena interim fide opitulante, iustificari atque saluari, quemadmodum in scholis loquuntur, ac viri doctissimi sæpe multumque comprobauerunt. Non placet illis quod Lutherus docuit, paruulos etiamsi non credant, baptizandos esse. Illud verò placet, cùm in hunc modum scribit VValdensibus, *Præstat prorsus omittere baptismum in paruulis, quàm baptizare sine fide, quia sacramenta neque debent, neque possunt sine fide accipi.* Quo minus ad-

Serm. Dominica 3. post Epiphan. & in comment. ad Galat. cap. 3.

In Catechis. & visitat. Sax. & contra Anabapt.

mirandum eſt, ſtatim poſt ſparſam Lutheri ſementẽ inter alia zizania, quę lõge lateq́ꝫ in Germania ſuccreuerũt, Anabaptiſmũ etiã inualuiſſe. Adeò vanũ non eſt, ꝙ Anabaptiſtarũ parens Balthaſar Pacimontanus affirmat, Lutherum ſecũ prorſus conſentire, quodq́; alij confirmant, ouum à Luthero infeliciter poſitum, à fanaticis Anabaptiſtis infelicius excluſum eſſe. Cùm enim audirent imperiti homines, ſacrum baptiſmum non prodeſſe niſi propriam fidem vel actum credendi adferentibus, baptiſmum paruulorum, quos tum fide, tum intellectu vacuos facilè cernerent, planè contempſerunt, & iterandum ſibi baptiſmum putauerunt, nec ſat eſſe voluerunt, infantes actu proprio non credentes, in ſola fide Eccleſiæ baptizari. Qua de re Muſculus etiam, vt indicauimus, ſuam ſententiam & querelam non diſsimulauit.

Verùm his de rebus, quæ ad baptiſmi ſacramentum propriè ſpectant, & à ſcriptoribus Catholicis copioſè tractantur, non eſt nobis vel animus, vel locus nunc pluribus diſſerendi. Tantùm præter ea, quæ commemorauimus ex Patribus, aliquot adhuc teſtimonia proferemus, vt Ioannis infantis gratia dignitaſq́ꝫ ſingularis, quæ hoc captei abſol-

absſoluenda eſt,fiat porrò commendatior. Non enim poſtquam fuit natus, & ad viri-
» lem peruenit ætatem,gratiam accepit Ioannes,
» inquit a Chryſoſtomus, ſed ex ipſo materno
» vtero amictus veſte ſanctificationis, præter
» opinionem procedit, tanquam miles admira-
» biliter.] b Beda ſequens Ambroſium teſtatur,
» quòd Mariæ vocem prior Elizabeth audiue-
rit,ſed Ioannes prior gratiam ſenſerit. Et hoc addit: Illa naturæ ordine audiuit,iſte exulta-
» uit ratione myſterij: illa Mariæ, iſte Domini
» ſenſit aduentum: iſtæ gratiam loquuntur, illi
» intus operantur, pietatiſque myſterium in
» maternis adoriuntur viſceribus, duplicique
» miraculo prophetant matres ſpiritu paruulo-
» rum.] Sed & Theodorus Studitus Metaphraſte antiquior,magnis Ioannem effert laudibus, ac felicem illum, imò & prudentiſſimum infantem vocat, quoniam res diuinas contemplaretur,cùm in matris vtero ſic exiſteret. Multis præterea explicat, quos tunc motus & affectus Ioannes perſenſerit: verùm his breuitatis ſtudio prætermiſſis, nos ad alia progrediamur.

Sententiæ Patrũ de Ioannis pueri prærogatiuis.

a In encomio natalis eiuſdem.

b Hom. de viſita. B. Virginis.

Orat. de natali S. Ioannis.

CAPVT SECVNDVM.

Erat in desertis vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel. Luc. 1.

Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium, in deserto. Luc. 3.

MAGDEBVRGENSES.

ID quod nequaquam de aliquo antro omnino ab hominum conuersatione remoto accipiendum est; quasi ibi uelut ursus & misanthropos delituisset, ab omni humanitate alienus, sicut posterioribus temporibus eremitæ, & id genus homines superstitiosos sibi finxerunt cultus: sed in œconomia sacrorum parentum est educatus, qui habitarunt in loco ad regionem montosam sito, qui uulgo desertum uocabatur, sicut etiam nunc uulgo loquimur, ad syluam Hercyniam habitare, hoc est, in oppidis prope montes habitationem suam habere. Ita postea in deserto baptizat, hoc est, in locis prope Iordanem, ubi non procul montes aberant, ac paßim tamen oppida ac pagi erant. Cent. 1. lib. 1. cap. 10. col. 357. Ac rursus col. 295. *Fuit Ioannes in deserto, hoc est, in regionibus circa Iordanem, ut pote quæ ob uicinos mon-*

montes deserta uocabantur, cùm tamen in eo tractu circa Iordanem, utpote piscoso loco pratis irriguo & pascuoso, plurimi homines habitarent. Et lib 1. cap. 6. col. 248. *Est synecbdicω̄s dictum; Ioannes prædicabat in deserto Iudææ: hoc est, in oppidis ad desertum adiacentibus.*

CENSVRA.

» Vm de Ioanne dixisset Lucas: Pu-
» er autem crescebat, & confortabatur spiritu, è vestigio præsentem locum adiunxit, Ioannem in desertis collocans. Vbi non modò pueritiam, verùm etiam adolescentiam & iuuentutem eius vno velut verbo comprehendit, simulq́ꝫ indicat, eundem ad annum vsq; plus minus tricesimum in desertis perseuerasse. Tunc enim diuino spiritu excitatus primùm ille in publicum prodijt, ac vniuerso Israëli cœpit concionari, suumq́ꝫ munus ad parandam Christo viam palam obire. Hinc iam existit quæstio de Ioannis deserto, quod noui quidem interpretes aut impudenter audent inficiari, aut indignis modis obscurant, ac pro nihilo ferè habēt, haberiq́ꝫ ab omnibus vellent. Et hactenus quidem omnes isti in eo consentire mihi videntur,

Quid nouatores de Ioannis deserto sentiant.

vt veris Ioannis laudibus detrahant, quas illi non modò Patres maioresq́; nostri, sed & sancti Euangelistæ clarissime tribuerunt. Discedunt igitur ab expresso scripturæ testimonio, quod in omnibus propemodũ Euangelistis legitur: et stolide impudenterq́; substituunt, quę neq; scripturę sunt consentanea, neq; Patrum testimonijs aut rationis vllius authoritate cõmuniuntur. Scriptura disertè testatur: Vox clamantis in deserto, vt indicet Proheta, sicut Cyrillus interpretatur, Ioannẽ aduentus Dñi præcursorem diuinũ, in deserto Iudęæ clamaturum esse, sicut & Ioannes hunc locum de seipso explicat. An hoc est, Vox clamantis in oppido vel pago, seu loco alio ab hominibus habitato? Scriptura loquitur, Ioannẽ in desertis fuisse in diem vsq; ostensionis suę ad Israël: an hoc est, vt isti volunt, in paternis ædibus? Scriptura dicit: Fuit Ioãnes in deserto, hoc est, vt inquiunt isti, in regionibus circa Iordanem: idq́; ex Grãmatica. Sed quali Grãmatica? quæ citra necessitatem synechdochas et figuras scilicet faciat, vbi nullæ sunt; quæq́; germanum scripturę sensum astutis tropis doceat adulterare. Quid his verbis quęso clarius, desertũ, eremus, solitudo? quẽadmodũ Gręci Latiniq́; codices, nec solùm Euangelistarũ interpretes magno consensu testantur, sed et veteres de Ioanne

Matt. 3. et 11. Marci 1. Luc. 3. & 7. Ioan. 1.

Scripturam propriè loqui de Ioannis deserto.

Esai. 40. In eundem Esaię locum. Ioan. 1.

Lucæ. 3.

Mar. 1.

ne loquentes consentienter exponunt. Certè si ad hunc modũ,vt isti faciunt, in scriptura ludimus,& deserti verbo abutimur tam temerè ac insolenter,etiã Christi desertũ licebit eludere: quasi Dominus neq; in solitudine, neq; inter bestias,vt Marcus addit,sed in regionibus, aut locis ad desertum adiacentibus, ieiunans vixerit. Quo demũ quid vanius & indignius, quæso,excogitari ac dici potest?

Matth. 4.

Mar. 1.

Nam & graues causæ possunt adduci, ob quas Dominus recens baptizatus desertum petere, sibiq; soli remotus ab omnibus viuere deliberârit. Fecit hoc recens baptizatus, non humano,sed diuino spiritu impellente (statim enim Spiritus expulit eum in desertum, vt Marcus ostendit) nimirùm pastorem se verè bonum declarans, qui venerat ad ouem in paradisi quidem delitijs perditã,sed in mundi deserto requirendã. Fecit, baptizatos omnes admonẽs, ne acceptæ gratiæ nimiũ fidãt, otióue torpeant, sed vt confestim ad bellum contra spirituales potestates continenter gerendum se totos accingant. Fecit, suos docens tyrones ac milites, quantopere Christianã professionẽ deceat,à mundi luxu ,põpa, strepitu secedere, malorum vitare contubernia, carnis illecebris delitijsq; omnibus nuntiũ remittere. Fecit,cõmen-

Cur Christus à baptismo petierit desertum.

Marc. 1.

Luc. 15. & 19.

Ephes. 6.

mendans nobis locum aptum certamini ſpirituali, præſertim ad vires Sathanæ fortius elidendas, ad carnem ſtudioſius edomandam, ad ſpirituales denicꝫ exercitationes expeditius ſubeundas, vt ſunt vigilię, ieiunationes, preces, chameuniæ aliǽque corporis caſtigationes. Fecit veluti docens militem Chriſtianum, magna ſpiritus virtute, continentia, vigilantia & patientia ſingulari opus eſſe ad bene beatéque viuendum. Fecit, vt ſciamus portam anguſtã & viam virtutis arctam & aſperam eſſe, neque ſine labore nobis in hoc deſerto manna cœleſte contingere. Fecit poſtremò, vt intelligeremus, illa excellentia diuini Spiritus dona, quibus ad alios informandos atcꝫ ad Eccleſiaſtica officia ſuſtinenda cum primis egemus, ſine accurata quadam præparatione concedi non ſolere. Quæ omnia Scripturæ Patrumq́ꝫ teſtimonijs confirmari facilè poſſunt: ſed boni omnes agnoſcunt, ob eiuſmodi cauſas Chriſtũ adijſſe deſertũ, ac multos pręterea iuxta Chriſti & Ioannis exemplum vulgi ſæpe fugiſſe conſpectum, et ad ſecreta horridaq́ꝫ loca pietatis ergô ſeceſsiſſe. Pergamus autem alias Euangelij ſententias, an deſerti nomen ad tropum pertineat, conſiderare.

Matth. 7. Luc. 13.

Deſerti nomen quomodo in ſcripturis accipiatur.

a Luc. 5.

[a] Ipſe autem ſecedebat in deſertum & orabat,

›› bat,inquit Lucas.Et rursum: [b] Facta aũt die, b Luc.4.
›› egressus ibat in desertum locum. Nihil profectò hic figuratum est,sed sicut in deserto,sic & [c] in monte Christus libenter orauit,[d] orandoq́ʒ
›› pernoctauit. Cuius rei rationem vt reddat
›› [e] Nazianzenus,Pulchræ sunt,inquit,solitudo
›› et quies,quod me Heliæ docet [f] Carmelus,ere-
›› mus Ioannis, & mons IESV, in quem sæpi-
›› us illum secessisse, & per quietem cum seipso
›› conuersatum esse apparet.] Nec temerè à [g] Chrysostomo annotatum est, Dominũ quãdo orare instituit,solum in montem recessisse,
›› et ibi tota nocte orasse. Erat in die, inquit, cũ
›› discipulis,in nocte orationem suam pro nobis
›› Patri dedicabat: & quando volebat orare in-
›› tentius, solus secedebat.] Adhæc quem tropum isti quęso alijs Euangelij locis affingent? vbi legunt & audiunt, Christum in [h] deserto confertæ hominum turbæ panes abundè suppeditasse, & veteres patres in deserto panem cælitus datum manducasse? Nouit certè Ioannes Euangelista,inter desertum et loca deserto adiacentia, multum interesse, acpropterea lu-
›› culenter dixit: IESVS non in palã ambula-
›› bat apud Iudæos,sed abijt in regionẽ iuxta de-
›› sertum,in ciuitatem,quæ dicitur Ephrem,&
›› ibi morabatur cum discipulis suis. Ad eosdem

c Marc.6. Matth.17. d Matth.14. Luc.6. Ioan.18. e Orat. de fouenda aliorum paupertate. f 3.Reg.18. g Hom.3.in Marcum. h Matth.15. Marci 8. Ioan.6. Exod.16. Psal.135. Sapien.11. Ioan.11.

Marc. 6. autem alibi Dominus, Venite, inquit, seorsum "
in desertum locũ. Hoc si perinde esse putes, ac
si dicatur, Venite ad pagos vicinos, vel ad lo-
ca piscosa, pratis irrigua & pascuosa, vel ad
oppida deserto finitima, ridiculè prorsus in-
terpretabere, & in clarissima luce cæcuties.

Non potest igitur consistere, q̃d assumunt isti noui Grammatici, montosam regionẽ, vbi parẽtes Ioannis habitabant, desertũ appellari, vnde ad Iordanẽ Ioannes venerit: sed fatendũ est, Ioannẽ è domo parentum maturè quidem egressum, non alibi quàm in deserto vel eremo interiore vixisse, et ex vasto loco intimaq́; solitudine tandẽ in regionẽ prope Iordanẽ processisse, quando ad populũ verba facere cœpit.

Ioannem in deserto, hoc est, eremo interiore vixisse.

Luc. 1. Propterea Lucas inquit, Factũ est verbũ Dñi "
super Ioannẽ Zachariæ filium in deserto, & "
venit (ex ipso deserto scilicet) in regionem, "
quæ circa Iordanem erat. Quemadmodum
In cap. 3. Matth. hoc Euthymius obseruauit, et Iuuencus poë-
Lib. 1. hist. Euan. ta vetus diligenter his expressit versibus,

Ex hinc secretis in vallibus abdita semper "
Vita fuit puero, donec poscentibus annis "
Vatis ad officium pleno pubesceret æuo. "

Hom. 11. in Lucam. Quod vt aliquanto dilucidius fiat, Origenis verba repetemus, qui de prima Ioannis educatione sic disserit: Ioannes non expectauit, "

vt

vt à patre nutriretur vſq; ad diem oſtenſionis ſuæ ad Iſraël, ſed receſsit, fugiens tumultum vrbium, populi frequentiam, viciniam ciuitatum; & abijt in deſerta, vbi purior aër, & cœlũ apertius, & familiarior Deus, vt quia necdum ſacramentũ baptiſmi, nec prædicationis tempus aduenerat, vacaret orationibus, et cum Angelis verſaretur.] His Origenes apertè ꝓbat, Ioannẽ non in oppidis aut pagis circa deſertum, aut in loco ad regionem montoſam ſito, quem iſti deſertum appellant, vixiſſe, neq; in ſuorum parentum œconomia educatum eſſe, ſed inde à puero ab hominum conuerſatione remotũ, ſingulari ſtudio in vaſtam eremum ſeſe abdidiſſe. Ne verò putemus, hoc Origeni leuiter excidiſſe, ſuã ipſe ſententiã alibi quoq; confirmat: Erat, inquit, Ioannes vitæ mirabilis, & multũ ab aliorũ hominũ conuerſatione diuerſus. Non habebat ſacculũ, non famulũ, non ſaltem vile tugurium. Morabatur in deſerto non ſolùm vſq; ad diem oſtenſionis ſuæ ad Iſraël, verùm eo tempore, quo pœnitentiã populo prædicabat erat in ſolitudine Iudææ, & aqua ſimplici irrigabatur, vt & in potu eſſet diuerſus à cęteris.] Tum rurſus ab eo ſcriptum legimus, Erat in deſerto Ioannes, & nutriebatur nouo & extra humanam naturam modo.]

De prima Ioannis in deſerto educatione Patrum teſtimonia.

In Lucã hom. 25.

Hom. 11. in Lucam.

Quod si cogitemus reliqua, quæ circa Ioannis infantiam & pueritiam acciderunt, dubium certè nullum est, inusitata prorsus illa & admirabilia fuisse, vt multi propterea dixerint: Quis putas puer iste erit? etenim manus " Domini erat cum illo. Quò minus admirari " nunc conuenit, Ioannem aliter, quàm reliquos pueros, educatum, nec in domo parentum, vel in communi hominum societate diu commoratum; sed potius inde à puero in solitudine intima versatum fuisse. Vnde Chrysostomus Ioannē depingens, inter alia sic loquitur: Statim vt natus est, in eremo viuit, in eremo nu- " tritur, Christum expectat in solitudine.] Hoc " si satis non est, audi plura ex eodem ore aureo: Ioannes quia maiorem accepit gratiam, pro- " pterea in eremo philosophatur, & reseruat se " in aduentum Christi, quia nuntiaturus erat " Christum. Statim in eremo nutritur, statim " vbi crescit, non vult cum hominibus conuer- " sari; in eremo cum Angelis philosophatur.] " Idemq; rursus alibi: Considera, inquit, quale tunc fuerit, videre hominem post triginta an- " norum spatia ab eremi vastitate venientem.] " Iterum verò in Ioannem scribens, Ioannes vita & asperitate & omnium hominum con- " temptu insignis. Siquidem veste, mensa, domo " & ipso

Non mirandam esse Ioannis in deserto educationem.

Luc. 1.

Quando Ioannes venerit in desertum.

Hom de natiuitate Ioannis baptistæ.

Hom. 10. in. Mat.

Hom. 15. in Euang. Ioan.

& ipso victu contempto eremum ab ineunte ętate incoluit]Quid quæso dilucidius in rem præsentem posset adferri? Hieronymus verò Epist.4.
,, ad Rusticum hæc scripta reliquit: Ioannes
,, baptista sanctam matrem habuit, Pontificisq;
,, filius erat:& tamen nec patris affectu, nec ma-
,, tris opibus vincebatur, vt in domo parentum
,, cũ periculo viueret castitatis. Viuebat in ere-
,, mo; & oculis desiderantibus Christum nihil
,, aliud dignabatur aspicere. Vestis aspera, zo-
,, na pellicea, cibus locustæ, melq́ue siluestre:
,, omnia virtuti & continentiæ præparata.]
Tum alibi de Ioanne notat, quòd post ma- Aduers. Luciferianos.
terni ventris hospitium eremi sit deserta sectatus.

Verùm inter alios, qui Ioannis desertũ adstruunt, luculenter admodum loquitur Eusebius Cæsariensis idemq; vel solus ad verberandos aduersarios sufficit, & arma ad eos expugnandos firmissima præbet. Tractat is de industria quæstionem, qua de causa Ioannes non in vrbibus, nec in ipsa Hierusalem, sed in deserto suggestum sibi ad prædicandum elegerit. Cuius rei duplicem rationem adfert: alteram, vt Esaiæ vaticinium de voce clamantis in deserto compleretur: alteram, vt eo veluti typo futura tum vrbis Hierusa-

Eusebius desertum Ioannis præclarè defendit.
De demonstrat. Euang. lib.9. cap.5.
Esaiæ 40.

lem, tum vniuersæ legis abolitio præluderetur, simulque colligenda ex gentibus Ecclesia illa præmonstraretur, quæ instar solitudinis à bonis omnibus tum deserta iacebat. Adiungit & secundam quæstionem, quid tandem in Ioanne fuerit, quo tantam sui admirationem in turbis hominum concitaret, vt ei prædicanti baptisma pœnitentiæ fidem haberent, & relictis proprijs rebus ad illum in desertum vndique confluerent, præsertim cùm

Ioan. 7.

nullum interim ab eo miraculum ederetur. Respondet igitur, nouum hoc vitæ genus, quod Ioannes à communi hominum vita abhorrens instituebat, ad hanc admirationem populum impulisse. Procedebat enim, inquit, « ex deserto inusitatum indutus habitum, om- « nemque communem hominum consuetudinē « declinans: nam neq; in vicum vllum, neque in « vrbem, neq; in communem aliquem virorum « cœtum commeabat. Sed ne victu quidem « communi vescebatur: siquidem scriptum est, « quòd à puerili ætate in solitudine versaretur, «

Luc. 1.

ad illum vsque diem, quo ipsi Israël ostende- « retur. Quin etiam eius vestimentum ex pilis « camelorum confectum erat, & cibus erant « locustæ & mel siluestre. Nunquid igitur cum « capillo quidem Naziræum Dei viderent, qui « diui-

» diuinam quodammodo faciem præ se ferret,
» vestimenti autem inusitatum genus indutum,
» repente nescio vnde è latebris solitudinis pro-
» deuntem, & post prædicationem rursus in so-
» litudinem & latebras recedentem, sine potu, si-
» ne cibo, abhorrentem à multitudine meritò
» obstupebant, & ne hominem quidem illum es-
» se arbitrabantur: quid ni illum, qui nullo ci-
» bo indigeret? Quocirca eundem angelum
» esse credebant, illum ipsum de quo Prophe-
» ta loquitur, cùm dicit: Ecce ego mitto ange- Malach. 3.
» lum meum ante faciem meam, qui parabit vi- Matth. 11.
» am tuam ante te. Eundem scripturæ locum
» Marcus quoque Euangelista citauit. Quin Marci 1.
» etiam ipse saluator huic rei testimonium ex-
» hibet, dicens: Venit Ioannes ad vos neque Luc. 7.
» comedens, neque bibens: & dicitis, dæmoni-
» um habet. Incredulos enim & aduersus veri-
» tatem difficiles et peruicaces, credibile est pro-
» pter illud, quo Ioannes vtebatur vitę genus,
» talia in illum probra iactasse, sicut è contra-
» rio qui virtutis illius sensu afficiebantur, an-
» gelum eum existimasse. Hæc igitur arbitror
» ipsum Ioannem intuentibus admirationem ac
» stuporem erga homines attulisse: quapropter
» ad eam animæ purgationẽ, quæ ab illo denun-
» ciabatur, vndique concurrebant. Meminit au-
tem

tem huiusce quæ de illo fertur historiæ, etiam "
Iosephus in decimo octauo Iudaicæ antiqui- "
tatis libro.] "

Equidem non video, quid ad rem propositam accommodatius, & ad nouatores confutandos fortius in mediũ posſit adferri, quàm quod Eusebius præsenti loco disserens, & ex ipsis scripturæ fontibus confirmans adduxit, vt hic etiam Euangelicam planè demonstrationem præstare videatur. An non Ioanni desertum & solitudinem ob grauiſsimas causas tribuit, illumq́ue non ad breue tempus, sed inde à puerili ętate in latebris solitudinis delituisse, & ad easdem subinde post prædicationem rediisse, tum sicut in habitatione, sic etiam in victu & vestitu à communis vitæ ratione alienum fuisse, prorsusq́ue abhorruisse testatur: qua summa vitæ austeritate hoc tandem effecerit, vt ad illum, velut ad angelum quendam, plurimi concurrerent, peſsimi verò eundem probris insectarentur. Cum his autem omnibus planè consentit Metaphrastes, qui cùm Lucæ locũ repetiuisset, quo tempore scilicet, ac sub quibus principibus Ioãnes in deserto vixerit, disertè docet, illum, cùm vix adhuc solutus esset à fasciis, solitudinem habitasse, & vitã angelicam exercuisse, quæ ab omnibus impedimentis,

Eusebius, Metaphrastes & Bernardus Ioannis desertum comprobant.

In commendat. S. Ioannis.

„ mentis, omnique ſupellectile eſſet immunis.]
„ Addit præterea, Non lecto, non menſa, neque
„ aliquo alio ex his, quę ſunt huiuſmodi, indige-
„ bat: non terram arauit, non ſulcum proſcidit,
„ non ſudore vultus panẽ comedit.] Et rurſus:
„ Triginta annos habitârat in ſolitudine, & ſe
„ veluti perpetuo damnauerat exilio, & cũ nul-
„ lo omnino homine verſari ſtatuerat, & ab in-
„ eunte ætate vitam elegerat monaſticam.] Quã
verè igitur ac præclarè hoc de Ioanne Bernar-
„ dus prędicat: Intra teneritudinem annorũ bea-
„ tus iſte puer ad eremũ ſpiritu ducente deduct⁹
„ eſt: nec obſtitit ætatis infirmitas, quã maieſtas
„ domini fœcũdabat.] Et iterũ: Relinquit Ioan-
„ nes mundũ, homines fugit, patriã neſcit, paren-
„ tes aſpernatur, & in ſolius diuinitatis apicem
„ defigit obtutus. Mira rerum conuerſio: homi-
„ nem vix mundũ ingreſſum, mundi fugere glo-
„ riã, & ſeculi cupiditates non ſolũ obliuiſci, ſed
„ neſcire, perpetuũq; cum diuinitate habere cõ-
„ ſortiũ. Receſſus montiũ, ſyluarũ anfractus, &
„ valliũ ſubteriacẽs vaſtitas, puero Patriarchę,
„ quando nox coẽgerat, domicilia præbuerũt.]

Ser. de excell. Ioan. Baptiſtæ.

Vnde iam perſpicit ſtudioſus lector, qua fide Centuriatores agant, dũ vrbani et delicati homines, circa Ioannis deſertum tam blandè nugantur, illumq; malunt in oppidis et pagis, quam

Patrum plura teſtimonia, Ioannem in vero deſerto vitam auſteram egiſſe.

quàm in horrida eremo collocasse, quantũuis Origenes, Chrysostomus, Hieronymus et Eusebius præter alios, probatissimi testes, qui Euangelicæ historiæ consonant, illis palã aduersentur. Scribit Pantoleon diaconus, Ioannem à puero in deserto his rebus esse nutritum, apium videlicet laboribus et herbarum radicibus ac locustis. Narrat Nicephorus, eundem à primis annis, vitæ solitariæ in eremo assueuisse, eumque angelo duce in remotiores syluarum recessus abcessisse. Apud Euthymium hæc verba legimus: Quis ab infantia ita solitariam & eremiticam duxit vitam, taleque elegit exercitium? Certè nullus omnium.] Tum idem apertè docet, Ioannem in eremo à puero aëris inæqualitati assuefactum esse. Chrysostomus luculenter affirmat, Ioannem ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitasse, tum in solitudine hyemes pluuiasq; sustinuisse, & hoc tenero adhuc corpore atq; ætate puerili: insuper & inæqualitatem aëris, ciborumq; tenuitatem tolerasse.] Adiungit & illud, quod Ioannis in deserto vitam non parum illustrat: Semper in hymnis, inquit, semper in orationibus fuit. Nulli hominum, antequàm ad baptizandum accederet, Deo autem soli, sua semper offerebat colloquia: neminem vidit

De luminibus sanctis.

Lib. 1. cap. 14. Eccles. hist.

In cap. 11. Matth.

Hom. 10. in Mat.

Hom. 38. in Mat.

vidit vnquam conseruorum, nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, non lecto susceptus, non tecto, non foco, non alia re humana vsus erat: tamen mitis simul & acer: quorum alterum ex conuersatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudæos atque ad regem libera facile perdisces.] Hæc Chrysostomus non minus verè, quàm eleganter, qui rationem alibi quoque reddit, vt superius ostendimus, cur Ioannes in eremo vixerit adolescens. Qua de re sic docet etiam Chrysostomi sedulus imitator Theophilactus: Quare, inquit, Ioannes erat in desertis? Vt ne multitudinis malitiæ particeps fieret, & vt neminem reueritus, liberè reprehenderet. Nam si fuisset in mundo, fortassis consuetudine amicorum & societate coinquinatus fuisset: sed vt fide dignus haberetur qui prædicaret Christum, vtpote eremita vitaque excellens alios.] An non idem sensit quoque Cyrillus? Vrbes, inquit, contempsit, & eremum habitare voluit diuinus ille baptista, tantoque virtutum excelluit numero, vt cùm ad summa iam humanæ iustitiæ peruenisset, maximam de se admirationem hominibus cõcitauerit.] Alibi verò testatur, Ioannem semper eremũ coluisse, qui robo-

In cap. 3. & 11. Matth.

Quare Ioannes vitam elegerit eremiticam.

In Ioannem hom. 15.

Thesaur. lib. 2. cap. 4.

re animi carnem rationi ſubegerit, cuius habitatio fuerit eremus, & amictus humilimus, & cibus abiectiſsimus, quemq; propter aſperrimam vitam omnes admirarentur. Idem confitetur Beda, vt hæc eius verba commonſtrãt:

Hom. in vigiliã Ioannis baptiſtæ.

Prætulit longam ſolitudinis ſitim & eſuriem continuis hoſtiarum ſolennijs: pilis camelorũ & cinctui zonæ pelliceæ auro textas Pontificum poſtpoſuit ſtolas, vt is qui merito iuſtitię perfectioris authoritatẽ ſibi prædicandi aſciuerat, ipſe etiã neglecto ordine paterni pontificatus oſtenderet, quia nõ dubiè melioris Pontificatus pręco & pręcurſor exiſteret.] Atque huc ptinet Eccleſię cãticũ, qđ nobiſcũ Centuriatores vſurpare nõ poſſunt, etſi verbis Euãgelij, Patrũq; teſtimonijs clariſsimè conſonet:

Antra deſerti teneris ſub annis
Ciuium turmas fugiens petiſti,
Ne leui ſaltem maculare vitam
Famine poſſes.

Quiſquis autem huius auctor fuerit carminis, Hilarium quidam nominant, vetuſtum inprimis & Chriſtianum poëtam Prudentium ſequutus videtur, vt qui de Ioanne in hunc modum cecinit:

Lib. cathemer. hymno 7. ieiunãtium.

Poſt in patentes ille ſolitudines,
Amictus hirtis beſtiarum pellibus,
Setiſue tectus, hiſpida & lanugine

Se-

Secesſit, horrens inquinari & pollui
Contaminatis oppidorum moribus.
Illic dicata parcus abſtinentia
Potum cibumq; vir ſeueræ induſtriæ
In vſq; ſerum reſpuebat veſperum.
Paruum locuſtis & fauorum agreſtium
Liquore paſtum corpori ſuetus dare.

Nec ignobilis eſt Poëta Nonnus, qui & ipſe Ioannem eremitam his verſibus oſtendit: In.1.cap.Ioannis.

Melliferis autem Iudææ in ſaltibus oræ
Montiuagus quidã, deſertæq; incola rupis
Errabat, primi præco baptiſmatis, illi
Nomen Ioannes.

Quid? quod Chryſoſtomus & Hieronymus Ioannem Baptiſtam monachorum ducem ac principem dicere non verentur. Chryſoſto- Ioannes Baptiſta monachorum dux ac princeps.
» mi verba ſic habent: a Sicut ſacerdotum prin- a Homil. 1. in Marcum.
» cipes ſunt Apoſtoli, ſic monachorum prin-
ceps Ioannes baptiſta eſt.] Tum alio in loco:
» b Conſiderate monachi dignitatẽ veſtram. Io- b Homil. de Ioanne baptiſta.
» annes princeps veſtri eſt dogmatis: ipſe mo-
» nachus. Statim vt natus eſt, in eremo viuit, in
eremo nutritur.] Hieronymus verò in hunc
» modum: c Huius vitæ autor Paulus, illuſtra- c Ad Euſtochium de cuſtod. virgin.
» tor Antonius: & vt ad ſuperiora conſcendam,
» princeps Ioannes baptiſta.] d Iſidorus diſer- d Lib. 2. de diuin. offic. cap. 15.
tè confirmat, eremitas deſerta loca & vaſtas habitare ſolitudines ad Ioannis & E-

liæ, qui eremi secessus penetrârunt, imitationem. Et [e] Theophilactus, cùm verbum illud angelicũ interpretatur: Ipse præcedet ante illum in spiritu et virtute Eliæ. Hoc, inquit, de Ioanne dicitur, eò quòd eremita fuerit etiam ipse & vitæ frugalis.] Cum his Euthymius et Metaphrastes, vt suprà indicatum est, Ioannẽ eremitam ac monachum, [f] Bernardus autem monachorum propositum, & anachoretarum principium eundem appellat. Sed et [g] Cassianus de Ioanne scribit, quod in eremo tota ætate permanserit, quem imitati sint anachoretæ, non timentes vastos etiam eremi recessus penetrare, & solitudinis secreta sectari, nimirum sublimioris profectus contemplationisq; diuinæ desiderio. Astipulantur his quoq; [h] Sozomenus et [i] Nicephorus, qui docent, multorum sententia præclarum vitæ monasticæ institutum vel à Ioanne Baptista, vel ab Elia propheta institutum fuisse.

[e] In 1. cap. Lucæ.

[f] Serm. de excell. Ioan. baptistæ.

[g] Collat. 18. ca. 6.

[h] Ecclesiast. hist. lib. 1. cap. 12.

[i] Lib. 8. cap. 39.

Nec pudet tamen Centuriatores cum Ioanne Chrysostomo expostulare, cui et temeritatis & mendacij crimen affingunt, quandoquidem Ioannem baptistam statuat principẽ monachorum. At verò an non multo magis temeritas istorum calumniatorum simul incusanda & exe-

Cent. 5. cap. 6. pag. 711. Chrysostomus ab iniuria Centuriatorum defensus.

& execranda est, qui hanc notam tam grauem & fœdam, viro & grauissimo & sanctissimo et doctissimo per iniuriam summam inurunt? Cur ipsi communem tot præstantium Theologorum, quos diximus, sententiam in hoc vno tam probrosè sugillant? Cur vel nequiter subticent, vel obliuione & negligentia prætermittunt ea, quæ idem Chrysostomus ad suæ sententiæ confirmationem explicatè tradidit? Etenim vt minus miraremur, Ioannem monachorum principem ab eo dici, de horum institutis permulta narrat, quæ cum sanctissimi uiri Ioannis & moribus & exemplis egregiè congruunt, quæque maiorem propterea fidem merentur, quòd non ab aliјs accepta, sed explorata potius certoque comperta recenseat. etenim ipse in monasterio, adeoque solitudine viuens, sicut narrat præter alios Metaphrastes, hoc vitæ genus & institutum reipsa Hom. 69. in Matth. In vita Chrysost.
» fuerat expertus. Igitur amictum monacho-
» rum fuisse scribit, qualis non solùm Eliæ &
» Helisæi, sed & Ioannis extiterit. Aliјs nam-
» que è camelorum pilis, aliјs caprarum pel-
» les, multis solùm coria, & quidem vetusta-
» te consumpta, vestes fuisse commemorat.
» Monasteria dicit verè domus esse luctus,
» vbi sit cinis & cilicium, vbi solitudo, vbi
nullus

Hom. 14. in epist. 1. ad Timoth.

nullus negotiorum secularium strepitus, vbi terrenorum duritia lectulorum. Præterea testatur monachos ieiunasse, vigilasse, non indulsisse otio diurno: noctes quidẽ sacris hymnis ac vigilijs, diebus verò orationes manuumq; opera exercuisse. Si quis, inquit, nunc ad Ægypti solitudines veniat, paradiso prorsus omnem illam videbit eremum digniorem, & innumerabiles angelorum cœtus in corporibus fulgere mortalibus.] Notauit de his etiã

De moribus Eccles. Cathol. cap. 31.

Monachorum veterũ mores cum Ioannis vita multũ congruebant.

Augustinus, quòd maximè per Orientem & Ægyptum diffusi, & ab omni hominum conspectu remoti, paneq; solo & aqua contenti, desertissimas terras incolant, perfruentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt.]

a In Lausiaca historia.
b Lib. de vitis sanctorũ Patrũ.
c De institut. cœnobiorum & Patrum collatio.
d Lib. 1. Eccles. hist. ca. 12. 13. 14. & lib. 3. cap. 13. & lib. 6. cap. 28. & seq.
e Lib. 1. hist. Eccles. cap. 21. & lib. 4. cap. 7. & alibi.

Tum [a] Palladius, [b] Theodoretus, [c] Cassianus, [d] Sozomenus, [e] Euagrius permulta scribunt de huiusmodi eremi cultoribus, qui in vastissimis solitudinibus versarentur; & singuli suas tenerent cellulas, summoq; cum silentio sacrę contemplationi vacarent, & continuis penè ieiunijs & vigilijs vitam traducerent, non sanctimonia modò, sed & miraculis sæpe pręstantes. Quid verò isthuc est aliud, quàm Ioannis Baptistæ veluti principis mores & instituta sectari? Quò magis ego miror Brentij

In cap. 3. Matth.

sententiam, qui etsi fateatur vitam Ioannis durissi-

rissimam & eremiticam plane fuisse, vt nulli alteri sanctorum tam durum vitæ genus contigerit, tamen conferri cum illo non vult monachos ac eremitas, quòd ipse susceperit hoc genus vitæ non proprio arbitrio, sed diuina vocatione. Quis verò vel neget, vel ambigat, non humana sed diuina vocatione, neque carnis instinctu, sed cœlestis spiritus ductu & impulsu tot sanctorum monachorum myriadas ad vitam eremiticam sese contulisse? Quanquam ne hic quidem satis constat sibi, vt arbitror, sicut paulò pòst indicabimus. In cap. 3. Matth.

Fuisse monachos & numerosos eorum cætus quinto, quarto tertioque in Ecclesia seculo certum est, quamuis hoc inuiti planè Magdeburgici fateantur, & monachi nomen Hieronymi ętate natum esse insulsè fabulentur. Probat Cassianus monachorum disciplinam inde à tempore prædicationis Apostolicæ inchoatam, vsque ad Abbatis Pauli & Antonij ætatem perdurasse. Nec potest quisquam inficiari, Patres maximi nominis, & summæ in Ecclesia autoritatis, in monachorum ordine fuisse, pręsertim Basilium, Effrem, Hieronymum, Paulinum, vtrunque Gregorium, vt recentiores alios silentio præteream, qui hoc vitæ institutum eiusque dignitatem & sanctitatem non

Monachorum institutum vetus & probatum in Ecclesia.

Collat. 18. cap. 5.

factis minus, quàm verbis amplissimè cohonestarunt. Ostendant autem aduersarij, si quem è Christianis omnibus habent, vel vllo reperire seculo possunt, quem hoc nomine dignum censeant, vt monachorum princeps, præter Ioannem Baptistam, rectius nuncupetur. Etsi enim monachorum, presertim in Ægypto, antesignani esse videntur Antonius, Ammon, Paulus, Hilarion, Pachomius, Malchus, Macarij, tamen hos omnes Ioannes vnus, cuius plenissima laus est in Euangelio, præcelluit, his tanquam lumen in omni virtutum genere prætulit, illisq; in colenda solitudine, vnde monachi nomen deriuatum est, atque in perfectiore illa viuendi norma seruanda, quam seculis sequentibus monachi amplexi sunt, dux idem & princeps diuino quodam beneficio contigit. Neq; hoc nouum est, quòd monachi alij cœnobitæ, qui in cætu simul degunt & vnius senioris præceptis obtemperant iudicioq; gubernantur, quibus & seipsum Augustinus annumerauit: alij verò Anachoritæ, id est, secessores, quòd prius in cœnobijs instituti, in secreta solitudinum loca secedant, aut etiam eremitæ, soleant appellari. Vtrumque genus non solùm à [a] Nicephoro, sed etiã ab [b] Hieronymo, [c] Augustino et Cassia-

Monachorum princeps nullus dari rectius potest quàm Ioannes.

Vetus & receptũ discrimen est inter monachos cænobitas & anachoretas.

Tract. 1. de communi vita & morib. cleric.
a Lib. 9. cap. 14. eccl. histor.
b Ad Eustochiũ de custodia virginit.
c De morib Eccl. cathol, cap. 31.

[d] Cafsiano deſcriptũ habemus. Ioannes igitur ſi vllis alijs, tũ Anachoretis, inter quos Paulus et Antonius in Ægypto deinde pręſtãtes extitere, ducem & antiſtitem ſe maximè præbuit. De quibus Anachoretis meminit Caſsianus, quòd nequaquam contenti hac victoria, qua inter homines occultas inſidias diaboli calcauerunt, aperto certamine ac manifeſto conflictu dæmonibus congredi cupientes, vaſtos eremi receſſus penetrare nõ timeãt, idq; ad Ioannis Baptiſtæ imitationem. d Collat. 18. ca. 4. Collat. 18. cap. 5.

Quid igitur habent iſti, vt ad inſtitutum redeam, quidue poſſunt obtendere, quo ſuam tegant ſtultitiam, vel inſignem impudentiam excuſent, dum ſoli contra communem veterum ſententiam negare audent, Ioannem ab omni hominum congreſſu & familiaritate remotum, atq; à ciuilioris vitæ cultu alienum, ſibi quondam vixiſſe, & in abditis vaſti deſerti locis delituiſſe? Fingant tropos, detorqueant verba, noua ſenſa producant, & quibuſuis ſeſe præſidijs muniant, ad ſimplicem rudemq; populum faſcinandum: nunquam efficient tamen, vt orbis miraculum Ioannem Baptiſtam in ordinem redigant, eumq; ſolitudinis tot annis amatæ & tanto ſtudio cultę gloria ſpoliẽt. Eſt ita quidem, vt antiquus Poëta dixit, Homo locum ornat, non ornat hominem locus. Sectarij, Ioannis & piorum ſolitudini perperam aduerſantur. Apud Charis. lib. 4.

 Nobili-

Nobilitauit autem desertum Ioannes, & post illum quoq; Christus cohonestauit præsentia sua, plus vt voluptatis quàm horroris in illo pij reperiant, & ad eremum quidem post Ioannem plurimi confluxerint, vitamq; illic in summo silẽtio beatã & iucundã duxerint, quũ illis et mundus carcer, & solitudo paradisus esset. His omnifariæ virtutis gloriam, quam suspicit in illis Ecclesia, Ioannes & magnificè præripuit, & clarissimè præmonstrauit, ac fortissimè confirmauit, ita in suo desertò securus, vt æmulorum istorũ et vitæ huius abditæ hostium omnium latratus ac morsus minimè reformidet. Næ isti non intelligunt, quas laudes, quas commoditates, quas delicias habeat, hominibusq; verè pijs adferat sancta, & à curarum strepitu quieta solitudo, quæ cùm à doctissimis Patribus, tùm à [a] Basilio, [b] Hieronymo, [c] Chrysostomo toties decantatur. Vbi de Gregorio Nazianzeno, qui post Ioannem Euangelistam Theologi nomen suo merito est consecutus, hoc solum dicam, quod vt ipse testatur, [d] solitudine semper delectatus, Eliæ Carmelum Ioannisq; desertum animo agitauerit. vnde sic etiam loquitur: [e] Illud in primis optabam mihi, vt liceret toto vitæ curriculo huic mundo emori, vitamq; in Christo «
ab-

a Epist. 1. ad Gregor. Theologum. & lib. de regulis monach.
b Epist. 1. ad Heliodorum, et 4. ad [illegible]rcum.
c Lib. [illegible]. aduersus [illegible]ast. vitæ obtrectatores, et homil. [illegible]9. & 70 in Matth.
d In Apologia [illegible] ex fuga [illegible]dijsset.
e In [illegible] ad Iubanum.

abſconditam ducere.] Alibi[f] rurſus fatetur ſe adamaſſe tranquillam vitam, atq; ab hominũ frequẽtia ſemotam, eamq́; Deo vouiſſe. Quod vitæ genus perſæpe cõmendat, & ab eo [g] Baſilium quoq; magnum celebrat, monachos veteres eorumq́; mores ac vitam libenter prædicans. [h] Solitudinem ait, ex omnibus rebus ſe maximè complexum velut ſociam & adminiſtram diuinæ ſubuectionis parentẽ, atq; adeò diuinitatem adferentem. Nec poteſt ſanè negari, cùm idẽ Gregorius & alij Patres de philoſophando ſcribunt ac monent (faciunt autem id ſæpenumerò) nihil eos ferè aliud intelligere, quàm huic mundo nuncium remittere, ac monaſticam vitam, ſiue vt vocare ſolent, ἀναχώρησιν profiteri. An non clara Chryſoſtomi vox eſt, vbi de Ioannis deſerto concionatur:

f Apolog. 1.

g Orat. funebri in laudem Baſilij.

h Apolog. 1.

Hom. 1. in Marcum.

» Felix iſta conuerſatio, deſpicere homines, an-
» gelos quærere, vrbes deſerere, & in ſolitudine
» inuenire Chriſtum.] Et alibi dicere non dubi-
» tat, Solitudo iuſtos in hac vita bonis multis cũ
» repleuerit, à vitæ exitu hilares ac ludibundos
» ad Dei & ſeruatoris tribunal ducit.]

De comparat. regis et monachi.

Hæc pluribus perſequi viſum eſt, vt Ioannis deſerto patrocinaremur, neque ſolùm contra Centuriatores, verùm etiam aduerſus alios horum ſiue magiſtros, ſiue ſocios Euangeli-

cam veritatẽ vindicaremus. Quis obſecro nõ rideat Hegendorphinum, qui ſcribens in Marcum, prædicare Ioannem in deſerto, ſic interpretatur, vt ſit idẽ, quòd in Iordane, vel in ſynagoga Iudæorum prædicare? Nugatur planè Zuinglius, deſertum hîc appellans tribum Iuda, quæ illius iudicio in montanis tunc habitabat. Æquè vanus eſt Sarcerius, qui vt has augeat ineptias, Ioannem in deſerto vixiſſe ſic accipi poſſe cenſet, ac ſi dicas, Ioannem priuatim vixiſſe & educatum fuiſſe. Vt hinc omnes planè cognoſcant, quàm miſerè iſti ſe torqueant, & quàm impudenter nihil non tentent, tantùm vt Ioannis deſertum quacunque ratione poſsint, nobis eludant. Rectius verò ſapit Brentius, qui reiectis tam frigidis nouatorum commentis, honeſtius quæſiuit effugium, et hoc modo philoſophatur: Fatetur Ioannem ad duriſsimum quidem genus vitæ ſeceſſiſſe, & derelictis vrbibus in eremo habitaſſe: verùm hoc factum eſſe vult iuxta leges Nazaræorum, & Ioannem hoc vitæ genus ſuſcepiſſe dicit, quando ſic exegerit Dei vocatio perſonalis, cui erat obediendum. *Fuit*, inquit Brentius, *Ioannes iam inde ab utero matris diuinitus ad hoc uocatus, ut uinum & ſiceram non biberet, hoc eſt, ut uitam à ciuili conſuetudine alienam*

In 1. cap. Marci.

Quomodo circa Ioannis deſertũ fabulentur nouatores.

In annotat. in cap. 3. Matth.
In 1. cap. Lucæ.

Sanior Brentij quàm aliorum ſententia de Ioannis deſerto.
Hom. 10. in Luc.

iuxta leges Nazaræorum duceret. Fuerit autem ille Nazaræus, siue vt ab Epiphanio dicitur, Lib. 1. tom. 2. hæres. 29. Naziræus: an propterea sit consequens, illi prorsus incubuisse, vt eremum peteret, et summam illam vitæ subiret duritiem, qua non modò Nazaræos, verùm etiam austerioris vitæ homines Essæos, qui à [a] Plinio & [b] Iosepho valde laudantur, longè superauit? Quod si Ioannem Nazaræum fuisse concedit Brentius, illud etiam fateatur oportet, quod se voti religione obstrinxerit, & totum Deo consecrauerit; hic enim Nazaræorum erat mos, vt sextũ Numerorũ caput docet, [c] & Origenes alijq́ interpretes satis ostẽdũt. At nunquã probabit nobis Brentius, ad peculiarẽ Nazareorũ vocationẽ oĩa pertinuisse, quę de Ioãnis vita referũt Euãgelistæ, sed pleraq́ istiusmodi spõte, non iussu vel ex peculiari Nazaręorũ instituto suscepit, sicut postea conuincemus. Quod verò de psonali vocatione pponit, nõ satis explicat sese, an æquè ad interiorem, sicut ad exteriorẽ Ioannis vocationem sit referendum. Illud verò libẽter accipimus, quod vltrò largitur nobis Brentius, non modò Ioannem ab vrbibus remotum in eremo habitasse, verùm etiã alijs exemplum præbuisse, vt si quando sic exegerit Deus, vocationi eius itidem obediant, & vitam ciui-

a Natural. hist. lib. 5. cap. 17.
b De bello Iudaico lib. 2. cap. 7.
c In 2c. cap. Leui. hom. 11.

ciuilem deserant. Quæ confessio non arridebit (sat scio) Centuriatoribus istis, aliisq; pluribus, qui omnino cauent, & caueri volunt, ne Ioannis exemplum ad alios vllo modo pertineat. Hinc monet astutè Bucerus, *Desertum illud non fuit omninò uastum, in quo nemo, sed in quo sparsim & rari habitabant, sicut in Hercinia silua. Non est cogitandum Ioannem secessisse ab omni hominum conuictu, more eorum, qui hodie eremitæ uideri uolunt, omninò solitariè in syluis obscurioribus habitantes: sed cùm in montanis Iudææ paterna domus esset, fortè paululum progressus in desertum, id est, saltuosa loca uersus Iordanem & mare mortuum, egit in obscuriore loco aliquo. Vti si quis hinc à regione Rheni cultiore ad montana & saltus Vogesi, uel alia Lotharingiæ incultiora loca secederet.* Quàm miserè sudat Bucerus, vt suum Ioanni desertum adimat, quemadmodum & Bullingerus, & Zuinglius: quos authores, vt opinor, hîc maximè nostri sequuntur Centuriatores. His autem omnibus satis non est intra fines Palestinæ versari, ad Germaniæ saltus & syluas vsque transcurrunt, Herciniam syluam, & nescio quæ saltuosa, inculta, obscura loca mirabiliter arripiunt, suam

In cap. 3. Matth.

Buceri de Ioannis deserto figmentum.

Lib. 2. in Matth.
In 3. cap. Matth.

ſuam ſcilicet vt peragant fabulam, & riſum lectori moueant hac noua & prius inaudita commentatione. Sed vt maximè id genus conglomerent plurima, fidem tamen facere non poſſunt, Ioannem alibi quàm in deſerto propriè dicto, ſeu in vaſta eremo, vixiſſe: nec alium vllum è ſcripturis locum poſſunt adducere, vnde probent tropum in hoc eſſe nomine, & Euangeliſtas cùm Ioannem in deſerto ſtatuunt, ſecundùm ipſorum ſomnia impropriè loqui. Aliud verò eſt, cùm apud Euangeliſtas legimus, Ioannem [a] prædicare vel [b] baptizare in deſerto Iudeæ, hoc eſt, in regionibus circa Iordanem: aliud, Ioannem [c] puerum in deſertis vſq; in diem oſtenſionis ſuæ ad Iſraël permanſiſſe, & [d] verbum Domini ſuper eum in deſerto factum eſſe. Bene igitur diſtinguit Euthymius inter duas eremos, interiorem vnam, à qua miſſus ille prodierit tandem: & alteram, quæ prope Iordanem erat, ad quam ex interiore illa eremo intimaque ſolitudine in publicum venerit. Quod ita eſſe ſatis etiam indicat Lucas, vt antea demõſtrauimus, cùm hoc modo loquitur:
» Factum eſt verbum Domini ſuper Ioannem
» Zachariæ filium in deſerto, & venit in re-
» gionem, quæ circa Iordanem erat. Fuit igi-

a Matth. 3.
b Marci 1.
c Luc. 1.
d Lucæ. 3.
In 3. cap. Matth.
Luc. 3.

tur iam inde à puero in deserto interiore, & postmodum triginta ferè annos natus, venit in regionem circa Iordanem, quam Iudææ desertum Matthæus, alius autem Euangelista, Bethaboram, vel sicut constanter Latini habent codices, Bethaniam appellauit, vbi Ioannes, inquit, erat baptizans. Quid hoc autem ad istorum figmentum, qui etiam contra suorum hominum sententiam, verum propriumque Ioannis desertum tollunt, & ex eo paternas, nescio quas, ædes construunt? Aliter sanè sensit præter [a] Pellicanum [b] Brentius, qui non modò suam Ioanni eremum vitæque duritiem, vt auditum est, tribuit, verùm etiam hanc eius rei causam adscribit: *Vocauit*, inquit, *Dominus Ioannem ad durißimum genus uitæ, ut sanctitate eius testimonium de Christo commendaretur, atque ut hoc uitæ genere aptior ad seruiendum uocationi suæ in deserto redderetur*. Et rursus: *Ioannes à pueritia sanctißimè & durißimè uixit*. Item, *Ioannes egit uitam non in urbibus & hominum frequentia, sed in deserto*. Ac iterum: *Iußit Spiritus sanctus Ioannem ducere uitam eremiticam, & abstinere à uino & communi hominum cibo*. Quæ idcirco repetimus, vt Brentij, licet aduersarij, cōfessio, quę adductis

prius

Math. 3. Iohan. 1.

a. In cap. 3. Matt. b Hom. 10. in Luc.

In 3. cap. Matth.

prius Patrũ teſtimonijs cõſonat, veritatis cauſam reddat illuſtriorem, & nonnullis, qui fortaſſe Brentio magis ꝙ nobis fidẽ habituri ſunt, omnem de Ioannis deſerto ſcrupulum eximat. Et quoniam apud quoſdam Eraſmi valet autoritas, huius etiã ſententia prætereunda non eſt. *Ioannes, inquit, homine maior, utpote angelus Domini uocatus, ubi quæſo cœleſtem ac puriſſimam uitam exegit? ubi diuina arcana edoctus eſt, ut diſsimulatum homine Deum digito monſtrare non dubitauerit? profectò non in paternis ædibus, ſed in eremo.* De contemptu mundi cap. 6.

CAPVT TERTIVM.

Ipſe autem Ioãnes habebat veſtimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos ſuos. Matt. 3. Et erat Ioannes veſtitus pilis camelorum, & zona pellicea circa lumbos eius. Marc. 1.

MAGDEBVRGENSES.

QVum angelus Gabriel in tẽplo Zachariæ loqueretur) uitæ genus Ioãnis fore dixit, nõ ad de-

litias comparatum, sed sobrium, & ad tale ministerium aptum. Lib. 1. cap. 10. pag. 356. *Vestis in hoc Ioanne è pilis cameli fuit contexta. Neque est consentaneum, crudas tantum pelles sic fuisse connexas, ut quidam opinantur: sed usitato genere uestitus, quali illi, qui ad montosa loca habitabant, induebantur.* Et postea: *Horridior quidem paulò fuit uestitus è pilis camelorum, sed tamen firmus & durabilis.* Ibidem col. 364.

CENSVRA.

AD sancti viri Ioannis baptistæ, ac venerabilis ministerij eius commendationem pertinent, quæ non solùm de illius ortu admirabili, de pueritia & habitatione, sed etiam de victu eius atque vestitu peculiari narrant Euangelistæ. Et laudatus est ille quidem semper à seuera vitæ disciplina, quam et omnis piorum posteritas in eo meritò celebret, quamque præter nouatores haud scio, an vlli alij magis obscurare & extenuare, si non prorsus illi adimere, vnquam studuerunt. Marloratus Matthæum explanans, hæc verba profert: *Non dubium est, quin hic montanum hominem describat Euangelista, ab omni urbano nitore & lautitijs remotum.*

In cap. 3. Matth.

Vbi

Vbi ſequitur Marloratus præceptorem ſuum Caluinum, multorum errorum principem, qui docet, Ioannem ruſticano victu & veſtitu fuiſſe contentũ, et mediocrẽ vſitatamq́; munditiẽ fugiſſe. Nos verò etſi fatemur, pręcipuas Ioannis virtutes in eo non elucere, quòd vitã adeò ſeueram et auſteram ſibi delegerit & excoluerit, tamẽ ſcimus, Euangeliſtas et Patres, quemadmodum oſtendemus, non tam abiectè atq; contẽptim, ſed multo qdẽ pręclarius quàm iſti faciunt, de Ioannis victu & veſtitu iudicare & ſcribere. Deinde contra Caluinũ apertè ꝓnunciamus, eximiã Ioannis continentiã, abſtinentiã, omnemq́; vitę ſeueritatẽ ad ſanctitatis eius cumulum & decus pertinere: & citra vitiũ affirmari poſſe dicimus, Ioannẽ in vita ſolitaria, quamdiu in deſerto latebat, à cõmuni viuendi more abhorruiſſe: nec reprehẽdendos ſed laudandos itidẽ eſſe alios, qui cũ Ioanne ab hominum turba ſecedunt, et duriter viuunt, vt Deo maiore cura inſeruiant, et pietatẽ commodius perfectiusq́; colant. Victorinus verò Strigelius, vt et ipſe ſuffundat frigidam, *In oriente*, inquit, *tenuiores homines ueſtiebantur panno contexto ex pilis camelorum. Non igitur imaginandum eſt, Ioannem monſtroſa ueſte, uidelicet pelle camelorum, indutum fuiſſe.* Et hic nouam artẽ adhibet Strigelius.

In harmonia Euangelica.

De Ioannis veſtitu nouatores indignè ſentire & ſcribere.

In Marc. cap. 1.

gelius, vt ſua Ioannem veſte ſpoliet, ac aliena induat, Euangeliſtarum interim verba interuertens. Tum Ioannem tantùm de egenorum numero facit, quos fingit quidem, ſed probare non poteſt, in oriente pannum ex camelorum pilis contextum pro more geſtaſſe. Quod vt verum ſit (etſi non concedimus) cauiſſet tamen prudens Euangeliſta, ne de vulgari tantùm more ſcriberet, néue hinc ſingularem Ioanni laudem deferret, quòd is nouum, peculiarem, & admirandum victum & veſtitum ſibi vſurpâſſet. Piaculum fore putat fortaſſe Strigelius, ſi præter morem aliorum Ioannem veſtitum fuiſſe concedat. Quaſi verò non plura, quæ velut monſtroſa & admiratione digna ſunt, de eodem ſcripta fateri neceſſe ſit.

Quid verò Cythræus? qui vt omnem peregrinitatis tollat & ipſe ſuſpicionem, Ioanni ſanè ciuilem, quo nunc etiam nobiles frequenter vtuntur, his verbis veſtitũ concedit, cupideque largitur: *Veſtis Ioannis erat contexta ex pilis cameli, ſimilis ei quam hodie uulgò à camelis uocamus* Kamlot/ *uel* Schamlot/ *latinè undulatã. Non fuit ſordida ueſtis, neque etiam ualde pretioſa, ſed mediocris, & κόσμιος, & in ijs locis ὑπόριστος.* O pręclarum ſcholiaſten, ac inſignem grammaticum, qui talẽ vocabulis ſenſum affingit, qua- (In 3. cap. Matth.)

lis ne

lis ne per somnium quidem doctissimis artis grammaticæ autoribus in mentē vnquam venit. Vestem hispidā è pilis camelorum contextā, & ad corpus affligendū studiosè comparatā, hic nouus grammaticus cum veste vndulata componit. Et vnde probabit quæso, hunc tūc fuisse morem in Palęstina, vt ex pilis camelorū vestes mediocres et decoræ conficerentur, prę sertim quę cū vndulatis non ità pridem inuentis, sicut nunc illis vtimur, quicquam haberent cōmune? Testatur Plinius, vndulatā vestem primò è lautissimis fuisse, inde soriculatam, hoc est, varijs coloribus distinctā, defluxisse. Et si Varroni credimus, reges olim vndulatas non minus quam prętextatas togas habere solebant. Quis verò nisi insanus, huiusmodi vestimenti genere Ioannē vsum esse affirmet? Fiebat certè vndulata vestis non ex camelorū, sed hircorū et caprarū pilis, vt veteres annotarunt. Valeat igitur cū suo Kamlot et Schālot Cythręus, qui hoc inauditū figmentū, vt Ioannis vestitū obscuraret, ac imperitis simul imponeret, adhibuisse videtur. Non possunt sibi persuadere sectarij, quod huius deprauationis est caput, ad exercendam animi modestiam, ad colendam virtutem, ad augendam gratiā, ad sanctimoniam vitæ confirmandam, aliquid habere momenti, quod præcursor dñi vitā à commu-

Natur. hist. lib. 8. cap. 48.

De vita pop. Rom. lib. 1.

ni hominũ consuetudine alienã exegerit, quod homo nobilis habitum insuetũ et peregrinũ sibi sumpserit, ꝙ adolescens elegans et ornatus in publicum prodire contẽpserit, quod sordidam magis quàm politicam, rusticanam & eremiticam potius quàm vrbanam & ciuilem viuendi disciplinã fuerit consectatus. Hęc aũt Epicuræorum carnisq́ꝫ iudicio probari nullo modo possunt: imò verò, qui sunt mundi sapientes, hos sanctorum mores, velut stultitiam quandam despicere, ac risu plusquàm Sardonico prosequi consueuerunt. Sed relicto Cythræo, fidum habemus ducem quẽ sequamur, Chrysostomum, qui Ioannem scribit pilis cameli, non lana fuisse vestitum, ne quis delicatam illi vestem tribueret, idq́ꝫ Christi confirmat testimonio, qui Ioannem à vestium asperitate laudârit. Ac idem alibi docet, Ioannis vestimentum setis contextũ fuisse, vt ipso etiam habitu ab humanis nos rebus doceret abductionem, nihilq́ꝫ suaderet cum terra prorsus habere commune. Verùm de Patrum sententijs, quæ cum istorum & spiritu & sensu ex diametro pugnant, viderimus postea.

Homil. 1. in Marcum.

Breui enarr. in 3. cap. Matth.

Nunc satis est indicasse, inter Cythræum & Centuriatores hactenus conuenire, quod imitandum sibi Bucerum proponant, qui multò antè.

antè ſcripſerat in hunc modum: *Agebat Ioannes in deſerto: uilioribus ergo, hoc eſt, deſerti incolis aſſuetis cibis & ueſtibus fuit uſus, locuſtis ſcilicet & melle ſilueſtri paſtus, & panno ex pilis camelorum confecto ueſtitus: ne quis exiſtimet in morem noſtrorum monachorum peculiare ſibi aliquod cibi et ueſtimenti genus delegiſſe.* Sed bene habet, quod nobis tandem indicet Bucerus, qua de cauſa nouatores victum ac veſtitum Ioanni proprium tam ęgrè permittant: ne videilcet hac ratione de monachorum inſtitutis honorificè quicquam loqui, certumq́ cibi et veſtimenti genus in pijs vllis totaq́ Eccleſia probare videantur. Etenim ſi tale quicq́ de Ioanne faterentur, animaduertũt id ſtatim ad alios etiã Ioannis imitatores vitæq́ monaſticæ ſectatores referri poſſe. Quid vero his facias, qui monaſticę vitę odio inuidiaq́ flagrant, et pfeſſores eius, quantumuis doctrina & pietate pręſtantes, et à tota Eccleſia celebratos, ſępe faciũt ſuperſtitioſos, adeoq́ ſui homicidas fuiſſe, per ſummã impudentiã affirmare non dubitant. Vnde Ioannis victũ et veſtitũ, quibus poſſunt modis deprimunt, tantã verbis Euangelicis vim inferẽtes, vt Euangeliſtas aliter quidẽ ſenſiſſe, aliter aũt ſcripſiſſe videri velint. Verùm iam antè mon- In, 3. cap. Matth.

M ſtra-

ſtrauimus, hoc illuſtre Ioannis exemplũ, ſicut Chryſoſtomus et Hieronymus probant, inſtituto monaſtico egregiè patrocinari. Vidit & deſcripſit Apoſtoli Petri familiaris, & homo valde diſertus, Iudæus tamen,[a] Philo, qui fuerint ætate ſua mores Chriſtianorum, quæque tum inter eos viguerit vitæ monaſticæ diſciplina. Vani ſunt aũt, ne dicã impudentes noſtri[b] Centuriatores, qui negare ſtudẽt ad Chriſtianos illud Philonis teſtimonium pertinere: cùm apertè teſtetur[c] Epiphanius, non de alijs, quàm de Chriſtianis, qui antea Ieſſei dicti fuêre, Philonem ſcribere, ſcribendiq́ occaſionẽ ſimul exponit. Quod et planè cõfirmat[d] Hieronymus, et adducto Philonis teſtimonio de primis monaſterijs, ita cõcludit: Ex quo apparet, inquit, talem primùm Chriſto credentium fuiſſe Eccleſiam, quales nũc monachi eſſe nituntur & cupiunt, vt nihil cuiuſquam proprium ſit, nullus inter eos diues, nullus pauper: patrimonia egentibus diuiduntur, orationi vacatur & Pſalmis, doctrinæ quoq; & continentiæ: quales & Lucas refert, primùm Hieroſolymę fuiſſe credentes.] Igitur quod ad monaſticum inſtitutum pertinet, antiquius eſt illud & probatius, quàm vt iſtos Momos reformidet, eoſq; iam antè ſatis repulit & protriuit Chryſoſtomus,

a De inſtituto Eſſæorum.
Monachorum inſtitutum à temporibus Apoſtolorum fuiſſe, contra Centuriatores defenditur.
b Cent. 1. lib. 2. pag. 515.
c Contra hęreſ. lib. 1. To. 2.
d In catal. ſcriptorum Eccleſiaſticorum.
Act. 2. & 4.
Lib. 3. contra monaſtici inſtit. vituperatores, & de comparatione regis & monachi lib. 1.

mus, cùm aduersus monasticæ vitæ vitupera-tores cõplures libros edidit. Neq; solùm quos dixi Epiphanius & Hieronymus, verùm etiã [a] Eusebius, & eius imitator [b] Nicephorus, si-mulq; [c] Casſianus apertè confirmant, quod à Philone scriptũ est, ad nostros, hoc est, non Iudæos, sed Christianos monachos referri oportere. Quod si monachorũ nomen huic delicato seculo, aut sectarijs poti⁹ & Iouinianistis, vsq; adeò ingratum ac odiosum est, at rem ipsam quæ cum philosophia Christiana præclarè consentit, probare ac retinere magnopere conuenit, illiusque meminisse, quod ab Eusebio Cæsariensi egregiè dictum accepimus: Christianæ vitæ perfectum modum in solitudine, in paupertate, atque virginitate consistere.

a Lib 2. Eccl. hist. cap. 15. 16. & 17.
b Lib. 2. cap. 15.
c De institutis cœnobiorum lib. 1. cap. 2.

De demonstrat. Euang. lib. 1. cap. 8.

Quanquam ne hac quidem in parte sibi constant, sed vt alijs in rebus plurimis, inter se dissentiunt aduersarij, quorum nonnulli, vt veritatem confirment, de Ioanne longè commodius docent. Etenim [a] Brentius & [b] Sarcerius præter eremum, etiam durissimum & rigidissimum vitæ genus Baptistam nostrum instituisse concedunt. Et [c] Pellicanus his verbis veritatem agnoscit: *Vtebatur Ioannes pœnitentiæ speculum & præco futurus, omninò in-*

Qui ex nouatoribus vitæ austeritatem in Ioanne confirment.

a Hom. 10. in Lucam
b In cap. 1. Lucæ.
c In 3. cap. Matthæi.

cultioribus, et uilioribus asperioribusque uestibus, quæ iuxta regionum uarietates æstimantur: sicut & pius Franciscus ad damnandum facto insolentiam et pretium zonarum de auro & pretiosissimis rebus, funem rudem elegit. Quin & Lutherus ipse testis est, quòd Ioannes vestiebatur pilis camelorũ, et cingulo vtebatur pelliceo, id vitã astrictiorẽ carnisque macerationem ac vitę puritatem, quę prædicatores decet Euangelij, significare. Accedit & Georgius Æmilius, vt causæ à socijs oppugnatę in Ioannis gratiam opem ferat. *Seueritas & continentia uitæ Ioannis in eo apparent,* inquit, *quòd non sectatus est aulæ delitias, nec se mollitie uitæ corrumpi passus est, sed in medijs deserti syluis asperam et rigidam uitã coluit, hirsuta cameli pelle tectus, & in cibo cum locustis melle syluestri contentus: atque ita sine omnibus delitijs & commoditatibus in deserto loco uixit, maiorem officij sui quàm uitæ rationem habens, planeque seueritatem doctrinæ suæ uiuendi ratione referens.* Ex quibus colliget Lector, tantam vim esse veritatis, vt etiam per aduersariorum ora nonnunquam erumpat: sicut istis factum est, qui non candidè modò, sed et verè Ioannem à vitæ duritia probant, alijsque probandum ostendunt.

In Postilla, Dominicæ 3. Aduentus.

In Euang. Dominicę 3. Aduentus.

Sed enim bona sectariorum pars hoc præ

se fert,

ſe fert, aliȷſque imperitis perſuadere conatur, nullum Ioanni victus veſtitusq; delectū proprium ferè fuiſſe, ſed eadem eſitaſſe, ijſdem fuiſſe modis veſtitum, quibus ætate illa vicini et montani homines moderatè ſobrieq; viuentes ex more vtebantur. Quid verò dicerent aliud Epicuræi & Iouiniani, ſiue qui carnis voluptates deliciasq; ſequuntur & defendunt? Huiuſmodi præſtigias & tergiuerſationes libenter adferunt, qui tum veritatis, tum Eccleſiæ ſpiritu deſtituti, ſecundùm carnem ſapiunt, & molliter viuentibus non inuiti adblandiuntur. Sed malis horum artibus opponamus, quæ Angelus, quæ Chriſtus, aliȷq; plures fide digni teſtes in Ioannis commendationem memoriæ prodiderunt. Primùm ab Angelo Gabriele, cùm de hoc puero vaticinatur, temerè dictum non eſt: Erit magnus coram Domino; vinum & ſiceram non bibet. Hæccine tantùm ad ſobrium aut aliȷs aſſuetum vitæ genus pertinent? imò ad ſummam Ioannis continentiam & illis temporibus inuſitatam, vereq; mirandam abſtinentiam, non poſſunt certè non referri. Quare hæc Angeli verba ſic explicat Emiſſenus: Abſtinentiæ merita ac virtutum, & iter arduum militię ſpiritualis humano generi inſinuare curauit.] Chriſtus verò ſic pronun-

Luc. 1.
Probatio ex Euāgelicis teſtimonijs, inuſitatam & ſeueram vitæ rationem Ioanni fuiſſe.

Serm. 2. de S. Ioanne Baptiſta.

Luc. 7. Mat. 11. nunciat: Venit Ioannes baptiſta neq; manducans panem, necq́ bibens vinum: nempè vt incredibilem vitæ auſteritatẽ, victumq́ Ioannis parciſsimũ Iudæis luxu diffluẽtibus exprobret.
Luc. 7. Tum rurſus: Quid exiſtis in deſertum videre? "
hominẽ mollibus veſtimentis indutum? Ecce "
qui in veſte pretioſa ſunt & delitijs, in domi- "
bus regum ſunt. Quibus ſanè verbis indicat, Deo gratum & laude dignum eſſe Ioannis victum & veſtitũ, quantumuis mundo vilis, durus, aſper & horridus ille videatur: facitque pulchram hic comparationẽ Ioannis cũ mollibus & delicatis aulicis, qui contra dignitatem ſuam facere ſe putant, niſi lautè vixerint, omnemq́ tum in victu, tum in veſtitu luxuriem
Gregor. hom. 6. in Euangelia. oſtentârint. At contrà Chriſtus vrget hoc pacto: Non cœleſti, ſed terreno regno militant "
hi, qui contra Ioannis exemplum pro DEO "
perpeti aſpera fugiunt, ſed ſolis exterioribus "
dediti, præſentis vitæ mollitiem & delectatio- "
nem quærũt. Sicut Beda locum interpretatur. Qui Gregorium ſequutus, hoc etiã ſapienter
Lib. 1. in Lucam cap. 7. adiungit: Nemo exiſtimet, in luxu atq́ ſtudio "
veſtium peccatum deeſſe: quia ſi hoc culpa nõ "
eſſet, nullo modo Ioannem Dominus de ve- "
ſtimenti ſui aſperitate laudaſſet. Aut ſi Hieronymum ſequimur, aſſerit Ioãnem Dominus
came-

» camelorum veſtitum pilis, vt ſciamus cū nul- Ad Algaſiam
» li poſſe adulationi ſuccumbere, eumq́ qui lo- quæſt. 1.
» cuſtis veſcitur ac melle ſylueſtri, nec opes, ne-
» que alias terrenas delicias quærere, rigidaq́
» & auſtera vita; auras vitare palatij.] Ambro-
ſius verò ita ſcribit: Quæ maior cauſa hu- Serm. 66.
» militatis in Propheta, quàm contemptis mol-
» libus veſtimentis, pilorum aſperitate veſtiri?
» Quæ præclarior abſtinentia, quàm ſpretis vi-
» tę huius delitijs, ſtridulis veſci locuſtis, et mel-
le ſylueſtri?] Tum apud Gregorium Magnum Lib. 4. expoſit. in 1. Reg. 9.
» hanc lego ſententiam: Ioannes qui alijs durus
» erat, ſibi remiſſus non erat. Nam vt pœniten-
» tiæ duritiem, quam prædicabat Euangeliſta,
» eum tenere oſtenderet, ait: Habebat veſtimen-
» tum de pilis camelorum, & zona pellicea cir-
ca lumbos eius.] Rectè igitur Iuuencus, qui In Euang. hiſtoria.
Euangelicam hiſtoriam fideli reddidit car-
mine, ſic Ioannis victum & amictum cele-
brat:

Texta camelorum fuerant velamina ſetis,
Et zonæ pellis mediū cinxêre Prophetam,
Aruis qui ſolitus ruralibus eſſe locuſtas,
Et tenuem victum, prębent ſilueſtria mella.

Hæc ſatis oſtendunt, ni planè fallar, ſen-
tentijs Euangelicis refelli aduerſarios, qui pu-
gnent etiam cum Patribus: in his autem lon-

gè aliũ diuinæ ſcripturæ fuiſſe ſenſum, quàm noui iſti Theologi nunc demum nobis obtrudunt. Nec deſunt exempla, quibus fiat probabilius, quod Patres de Ioanne, eiuſq; vitæ duritia & aſperitate ſingulari tum ſcriptum, tum factum eſſe interpretantur. Deſcribitur Elias ille Thesbites, quòd vir piloſus & zona pellicea accinctus renibus fuerit, quòd in deſerto vixerit, quod cibo tenuiſsimo victitârit, quòd pane duntaxat ſubcinericio & ſimplice aqua contentus, ingens confecerit iter, ac diuturno ieiunio ſeſe afflixerit. Hiccine verus Elias eſt? quod nomen Ioanni Chriſtus ipſe largitur: ſed & angelus prædicit, eum in ſpiritu & virtute Heliæ ſuum munus, vt ſit Meſsiæ nimirum prodromus & præcurſor, fideliter obiturum eſſe. Quamobrem ita Hieronymus: Ioannes «
inquit, ſecundum myſterium quod in Malachia ſcriptum eſt, ipſe eſt Elias, qui venturus «
eſt: non quòd eadem anima, vt hæretici ſuſpicantur, & in Elia & in Ioanne fuerit, ſed quòd «
eandem habuerit ſancti Spiritus gratiam, zona cinctus vt Elias, viuens in eremo vt Elias, «
perſecutionem paſſus ab Herodiade, vt ille «
ſuſtinuit ab Iezabel.] Daniel vir deſideriorũ & eximius idem Propheta, in victu ſibi adeò nihil indulſit, vt oblatas menſæ regalis epulas

Exempla veterũ ſeuerè & duritèr viuentium.

3. Reg. 17. & 19.
4. Reg. 1.

Matth. 11.
Luc. 1.

Dan. 1. & 10.

ex animo recusârit, ac seipsum aliquot hebdomadarum ieiunio macerârit. Panem suauẽ
„ non comedit, vt scriptura loquitur, caro & vi-
„ num non intrauit in os eius, nec vnctus oleo:
solis leguminibus corpus delicatum sustentare voluit, & abstinentiam vnà cum pijs socijs mirabilem exercitauit. Cuius exemplo docemur, quemadmodum rectè monet Theodore-
„ tus, quantum nobis volũtaria prosit afflictio. Orat. 10. in Dan.
„ Etenim beatus Daniel cùm voluntario seip-
„ sum ieiunio afflixisset, & dominum quæsisset, Voluntaria afflictio prodest.
„ statim exorauit, & voti sui compos factus est:
„ quod is quoq;, qui se ei in visione obtulerat,
declarat.] Non dicam porrò de Elisæo & ĩ filijs Prophetarum, quos veteris Testamenti monachos appellat Hieronymus: nam & hi Epist. 4. ad Rusticum.
agrestem duramq; transegere vitam, ab vrbanis quidẽ delitijs prorsus alieni, quemadmodum Elisæi discipuli testes esse possunt. 4. Reg. 2. & 4. 4. Reg. 6. Ex Paulina etiam epistola discimus, quantus vitæ Hebr. 11.
rigor in antiquis fuerit Patribus, quos ait in
„ melotis & pellibus caprinis egentes circum-
„ ijsse, in solitudinibus errasse, nec solũ in mon-
„ tibus, sed & in speluncis terræq; cauernis vitã
„ non sanè iucundam, sed asperam et luctuosam
exegisse. Apud Persas Magi, qui omniũ erant
„ peritissimi, excepta farina et olere, nihil ampli.

a Aduers. Iouinianum lib.2.

b De bello Iudaico lib.2.cap.7.

Ioannes alijs non cessit vitæ austeritate.

c Lib.10.epist.82.

d Hom.10. in Matth.

2.Corinth.11.

Iudaic. antiq. lib. 20.cap.16.

a In 5. comment. lib.citatur ab Euseb. Eccles. hist. lib.2.cap.23.

b Contra hæres. lib. 3.Tom.7.

c In Mat. hom.5.

d Catal. scriptorum Ecclesiast.

us in cibo sumebant, vt scribit[a] Hieronymus. Essæi ab vxoribus, vino & carnibus semper abstinuerunt,& quotidianum ieiunium vertẽrũt in naturam,si [b] Iosepho fidem habemus. Quis verò ambigere posit, quin Ioannes his omnibus vitæ austeritate aut non cesserit, aut eosdem etiam superarit? Fuit enim nouus nouæ cuiusdã perfectæq; pœnitentiæ, & perpetuę continentiæ non pręco solùm, sed etiam apud posteros omnes absolutum exemplar,& sicut[c] Ambrosius vocat,magister abstinentię. Hinc &[d] Chrysostomus docet,Ioannis habitũ cõpunctioni ac pœnitentiæ cõgruisse, quoniã pœnitentiæ pręco ille missus esset. Petrum Apostolum laudant, qui modico cibo fouerit corpusculũ. Neq; tacet Paulus crebro se ieiunasse, & corpus velut iumentum lasciuiens, haud sine vi subegisse, & ieiunijs macerasse. Sed ego sat habebo dicere de Iacobo fratre Domini,et primo Episcopo Hierosolymitano,viro sanè celeberrimo iuxtà & sanctissmo, cuius & Iosephus meminit. Is austerioris disciplinę studio incensus, vitam admirabilẽ ac penè incredibilẽ duxit, eoq; à probatis authoribus, præsertim[a] Egesippo, [b] Epiphanio, [c] Chrysostomo & [d] Hieronymo, magnopere cõmendatur. Non ferrũ in eius caput ascendit,

non

non se in balneo lauit, non laneam vestem, non calceamentũ induit, imam tunicã nõ mutauit, carnes & quicquid ex animãtibus edi poterat nunquam attigit, expers idem coniugij, & fidus custos perpetuæ virginitatis. Quam inusitatã & valde seueram, ac plerisque inimitabilem vitę rationẽ ille tum Apostolus, tum Episcopus, publicisque munijs impeditus non solũ indixit sibi, sed nunquam mutandam esse censuit. Quid verò minus Ioannem fecisse credamus? qui ad summum vitæ rigorem diuinitus electus, & quodammodo natus planeque destinatus videtur, sicut cùm ex alijs locis, tum ex Angeli verbis in tẽplo parenti dictis manifestè colligi potest. Quid Christum quæso in desertum, & ad nouũ illud horridumque in deserto viuendi genus adduxit, vel, vt cum Marco loquar, expulit? vtiq; Spiritus sanctus, qui quemadmodũ hominũ mollicie & voluptate non necessaria plerunque offenditur: sic asperis vitæ bonæ studijs, & arduis piorũ laboribus delectatur, nec facile inuenitur in terra (vt ille dixit) suauiter viuentium: qui præterea hoc Domini exemplo docuit, nobis ieiunandum esse, vt Augustinus admonet, quãdo fortè acriore luctamine cũ tentatore confligitur. Idem verò spiritus Paulos, Antonios, Hilariones & infini-

Iacobi Apostoli mira in victu & amictu austeritas.

Ioannes ad vitæ duriciem quodammodo natus.

Mat. 4. Marci 1.

Spiritus sancti proprium est, ad duriorem vitæ rationem mouere & ducere.

Iob. 28.

Serm, 157. de Tempore.

tos piorum greges ab vrbibus, amicis, delitijs abstractos, in vastas eduxit solitudines, & socios ferarũ omnisq; cõtinentię cultores perfectos effecit, vt omnib⁹ mũdi curis vacui, et diuinę philosophię tantũ dediti, cœlestiũ in terris vitã imitarentur. Quare sic à Chrysostomo dictũ est, Spiritu sancto expelli multos de domo parentũ & in solitudinẽ duci: Spiritũ sanctum non libenter habitare, vbi turbæ, & frequentię, & dissensiones & rixę sunt: Spiritum sanctum propriè sedem habere solitudinem.] Qua de re multa nobis & præclara suggerunt exempla præter Hieronymum Theodoreti θεοφιλῆς, Palladij Lausiaca, et Cassiani collationes. Et miramur adhuc, Ioannem in victu & vestitu huiusmodi sibi durũ et asperũ, vulgaris tũ consuetudinis, tum voluptatis expertẽ, castigandę carni ex ꝓfesso vacantẽ, mundi blandimenta ridentẽ, pœnitentię simul & cõtinentiæ exactè perpetuóq; studiosum, id pręstitisse, quod eius vocationi et acceptę gratiæ cõgruebat, q̃d viuens in eo spiritus suggerebat, quodq́ue pręstantissimũ Ecclesiæ magistrum decebat: nimirũ vt in carne præter carnem, non sibi, sed Deo viueret, non Angelus fortasse minus quàm homo, & terrestris quidem Angelus, sicut eum Chrysostomus vocat, merito existimandus.

Hom. 3. in Marc.

In vita Pauli, Hilarionis, Malchi &c.

Hom. 10. in Luc.

Quæ

Quæ omnia clausis velut oculis prætereunt aduersarij, vt ne cum rigido Ioannis instituto quicquam commune habeant, neue palam fateantur, Baptistam nostrum plus quàm alios rusticanos, vicinos, seu montanos homines, parcè rigideq́ue vixisse, & in horrida incultaq́ue vita reliquis tum temporis omnibus præluxisse. Certè cum Euangelistis Patres Ioannis Patrum testimonia, Ioannis in vita seueritatem commendantia. virtutem & sanctitatem ab externo cultu habituq́ue corporis mirificè probant. Hieronymi
„ ea vox est: Pręcursor Dñi et pręco Ioannes lo- Lib. 2. contra Iouinianum.
„ custis alitur & melle syluestri, non carnibus:
„ habitatioq́ue deserti & incunabula monachorũ
„ talibus inchoantur alimentis. Sed & ipse Do-
„ minus baptisma suum quadraginta dierum ie- Matth. 4.
„ iunio dedicauit: & acriora dæmonia docuit Matth. 17.
„ non nisi oratione & ieiunijs posse superari.]
Et paulò pòst: A diebus Ioannis Baptistæ ie-
„ iunatoris & virginis, regnum cœlorum vim Matt. 11.
„ patitur, & violēti diripiunt illud.] Apud Ba- Serm. de ieiunio.
silium hoc extat testimonium: Ioannis vita
„ vnicum ieiunium erat, qui non tectum habe-
„ bat, non mensam, non terram arandam, non
„ bouem aratorem, non frumentum, non pisto-
„ rem, non aliud quicquam rerum temporaliũ.
„ Quapropter inter natos mulierum non surre- Matth. 11.
„ xit maior Ioanne baptista.] Sed etę qualis Ba-

filij Gregorius Nazianzenus, [a] Ioannem eremi cultorem, ſeu eremitam (nam vtroque modo vertit interpres) crebrò celebrat, cibum illius " locuſtam & fauum agreſtem, veſtem ex pilis " celſicomorum camelorum, ac domum eius " cœlum latum ſolitariaque humi ſtramenta " inter ſua cantica prædicat. Huic cum laude " [b] confert Baſilium, qui & ipſe in deſerto habitarit, & nocte veſtem aſperam ſumpſerit, pa- " remque cum Ioanne dilexerit cibum. [c] Chry- " ſoſtomus verò in hunc modum habet: Quoniam vniuerſum penè genus humanum maxi- " mè ieiunantes ſolet admirari, & duritiam " viuendi approbare: idcirco ſtatim à teneris " vnguiculis diſpenſatione diuina duriter vi- " xit Ioannes, ad hoc vt credendo populi duce- " rentur.] Et rurſus: [d] Ioannes neque tecto indiguit, neque lecto: non menſam vel aliqua huiuſ- " modi requiſiuit: ſed angelica quadam vita " mortali in carne reſplenduit. Propterea etiam " veſtimentum de pilis camelorum Ioannes ha- " buit, vt habitu ipſo doceret mundi contem- " ptum, & omnem ſuperbiæ rationem concul " candam: homines quoque ad omnem laborem " ipſo habitu præpararet.] Quos Patres etiam ſequutus [e] Anſelmus, de Ioanne ita pronuntiat: Quod verbo prędicabat, exemplo oſtende- " bat;

a In carminib. de documentis virginum.

b Orat. in laudē Baſilij.

c Homil. 38. in Matth.

d Homil. 10. in Matth.

e In ca. 3. Matth.

„ bat: gerebat enim habitum pœnitentiæ, dum
„ cilicio camelino indutus esset, & cibos sylue-
„ stres comederet, & zona pellicea circa lum-
„ bos eius. Fecerat autem perizomata de pelli-
„ bus siccis animalium circa lumbos, ad libidi-
„ nem refrenandam.]

Cilicium camelinum Ioanni fuisse.

Vt hinc satis constet, merum esse figmentũ Centuriatorum, cùm de crudis tantùm Ioannis pellibus connexis obganniunt. Non temerè contra istos post [a] Chrysostomum notauit
„ [b] Beda, Ioannem pilis, non lana vestiri, quod illud quidem austeræ vestis, hoc verò mollioris luxuriæ præbeat indicium. Probent interim nobis aduersarij, si quid habent de lana vel panno firmo atque durabili, vnde Ioannem vestitum fuisse credamus. Aliter sanè Patres iudicarunt, ex quibus [c] Chrysologus
„ in hunc docuit modũ: Ioannes vestitu, victu,
„ loco totus pœnitentia formatus incedit.] Et
„ iterum: Accepit tortuosissimi pilos animan-
„ tis, nihil habentis recti, nihilque gratiæ, ni-
„ hil decoris, quem natura dedit labori duro,
„ addixit magno ponderi, extremæ tradidit
„ seruituti. Tali pœnitentiæ magister indui debet vestimento.] Ab Hieronymo sic dicitur:
„ [d] Hic fugit vrbes, zona pellicea cingitur, lo-
„ custis alitur ac melle syluestri: & in typum pœni-

De duriore Ioannis vestitu.

a Opere imperfect. in Matth. hom. 3.

b In Marcum lib. 1. cap. 3.

c Serm. 148.

d Ad Lætam de instit. filiæ.

pœnitentiæ prædicandę tortuosissimi anima- "
e Epist. 10. ad Seuerum. lis vestitur exuuijs.] Tũ apud [e] Paulinum legimus de pallijs, quæ ex camelorum pilis texta, "
asperitate setarum compungebant homines, et "
in mentem reuocabant Ioannem, quem pili "
camelorum hirto tegmine vestiebant. Demũ pulchrè [f] Bernardus, si vllus alius, Ioannis vestitũ ita descripsit: Rigida vestis, inquit, & du- "
f Serm. de priuileg. S. Ioan. Baptistæ. rissimis hispiditatibus cõtexta rigore squal- "
lifero corpus affligit Patriarchæ, carnemq; te- "
nerrimam immatura districtio disciplinę feri- "
tate coarctat: teneros artus, & sacratiore spiri- "
tu superfusos, continui quassat longitudo mar- "
tyrij.] Et postea, Cæli rore pascitur, & animalis vilissimi satiatur edulio, nihilq; coctum ac- "
cepit ieiunantis austeritas.] "

De zona Ioannis. Iam verò quod ad zonam Ioannis attinet, ex [a] Chrysostomo discimus, in more Iudæis fuisse, vt zonis laneis vterentur: at Ioannem
a Hom. 3. oper. imperf. in Matth. quasi aliquid durius facere volentem, zona "
pellicea fuisse cinctum: vestem verò habuisse "
de setis asperioribus, eamq; cilicinam, grauem, "
asperam & corpus conterentem potius, quàm "
b Ibidem. fouentem. Ac [b] rursus de gestatione zonæ loquens, Ioannem & sanctos alios prædicat, qui hoc virtutis insigne circumtulerint, quòd scilicet in iugi opere versarentur, siue iter agerent, siue

ſiue aliud quid neceſsarij ac properandi laboris arriperet: qui præterea hoc argumento docuerint, omnem ſuperbiendi rationem conculcare, ſeque ad omnem laborem ipſo quoq; habitu præparare. Sicut etiam à [c] Theophilacto

„ dictum eſt: Omnes ſancti introducuntur à ſcri- c In. 3. cap. Matt.
„ ptura cincti, veluti ſemper in opere exiſtentes:
„ vel quod affectiones concupiſcentiæ mortifi-
„ cârunt. Pellis enim mortui animalis pars eſt.]

[d] Euſebius Emiſſenus dicere non veretur: Ille d Hom. 1. de S. Ioanne Baptiſta.
„ pilis camelorũ, id eſt, cilicio veſtitus inceſsit.]

[e] Hieronymi dictum extat: Zona pellicea Io- e In 1. cap. Matt.
„ annis, qua accinctus fuit et Elias, mortificatio-
nis ſymbolum eſt.] Ac [f] idem alibi, Ioannes f Ad Demetriadem.
„ Baptiſta, inquit, zona pellicea mortificauit lũ-
„ bos ſuos, ante diem iudicij iudicis voce laudatus.] Habet igitur Ioannes hoc ſibi commune cum Helia Thesbite, vt ſit vir piloſus, et zona 4. Reg. 1. pellicea, quæ de animalis mortui petitur exuuijs, ſuos ſibi renes præcingat. Quid verò hic incomptus habitus premens ilia, quid hęc hirſuti incultiq; corporis noua ſpecies oſtendit aliud, quàm carnalis concupiſcentiæ & libidinis petulantiam, quę in lumbis dominari ſolet, in Ioanne ſtudioſè compreſſam & extinctã Iob. 40. fuiſſe? vt in carne ille ſine carne viueret, ſuoq; ſimul exemplo pręfiguraret, non ſine vi quadã

Matth.19. & assidua contentione fieri posse, vt Euangelici spadones virginitatis, continentię castimoniæq́ laudem colant, eiusq́ solidum fructum

Hom. 9. in Leuiticum. consequantur. Origenes verò in hunc modũ: Quòd Hieremias zonam, Ioannes pelliceam zonã circa lumbos habuisse dicitur, indicatur pars illa corporis apud huiusmodi viros ita emortua, vt neq leuis motus, neq alius quisq in lumbis eorũ fuisse crederetur, sed sola castitas et pura pudicitia.] Atq inter cæteros hunc

Serm. in natiuit. Ioannis baptistę. locum Bernardus diligenter expendit, simulq́ Ioannis exemplum hactenus propositũ verbis animaduersione dignis illustrat: Cõsidera hominẽ angelico promissum oraculo, conceptũ miraculo, sanctificatum in vtero, & nouum in nouo homine pœnitentiæ mirare feruorem.

1.Timoth. 6. Victum & vestitum, ait Apostolus, habentes, his contenti simus. Apostolica perfectio ista est: sed Ioannes etiam hęc contempsit. Deniq

Matth.11. audi dominum in Euangelio: Venit, inquit, Ioannes non manducans, nec bibens: planè nec vestiens. Sicut enim non est locusta cibus, nisi aliquorum fortè irrationabilium animantium: sic nec pilus cameli humanum est indumentum.] Et paulò pòst: Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum, innocentissimum illud corpus sic castigat, sic extenu-

„ at, ſic affligit: vos indui feſtinatis byſſo & „ purpura, & ſplendidè epulari.] Non eſt igitur abs re, quod Epiphanius in ſeptima ſy- „ nodo refert, ſua & maiorum ætate imaginem „ Ioannis in Eccleſia ſic depingi ſolere, vt deli- „ catis & mollibus veſtimentis induto, veluti „ ſpeculum quoddam exhibeatur ille qui pilis „ camelorum opertus, & in cibo mel habere „ ſylueſtre, & Chriſtum ipſum digito monſtra- „ re videatur.

Verùm ſit modus in recitandis Patrum ſententijs, quibus & nouatores apertè coarguuntur, & Ioannis in victu veſtituq; aſpero inuſitata ratio firmiter comprobatur. Atq; vt reliqua deeſſent omnia, certè apud pios nõ poteſt non valere plurimùm, quòd Chriſtus coram omnibus à veſtimenti et vitæ auſteritate ſuum præcurſorem publicè cõmendauit, ſicuti commonſtrauimus, eoq; ſatis oſtendit, hunc pietatis cultum nequaq; inutilem, quin Deo etiam acceptum fuiſſe, quòd vitam ille in media ſolitudine minimè delicatam iam inde à puero degeret: quòd admirandum potius, quàm imitandum diſciplinæ rigorem, plus quàm Nazaræus vel Rechabita, ſibi vltrò indiceret: quòd in paupertate, ieiunio, fame, continentia, ſilentio, precatione nulli monachorũ cederet:

Summa eorum quæ in vita Ioannis conſiderãda ſunt.

Matth. 11. Luc. 7.

 quòd

quod humanæ conuersationis oblitus, nocte autem ac die diuinis duntaxat rebus intentus, omnibus Deo ac sapientiæ vacantibus clarum velut speculum exhiberet, ac illustrem nulloq; vnquam tempore extinguendam sanctitatis lucem præferret: quòd deniq; ad sacrum euangelizandi studium tanto se studio & zelo prępararet, non progressus in publicum ante annos ætatis suæ plus minus triginta. Tunc enim, vt pleriq; putant, vox clamantis in deserto esse cœpit, & propellente spiritu se primùm conspiciendum & audiendum populo præbuit.

Nouatorum licētia in Ioannis historia tractanda.

Videant ergo Centuriatores, & quotquot eorum falsa opinionum commenta sequuntur, quàm decenter his prætermissis, quę ad vitam Ioannis illustrandam maximè pertinebant, inanes quasdam nugas nobis venditent ac obtrudant, & velut in meridiana luce hallucinentur. Demum lectores omnes æquè iudicent, præstétne antiquos & illustres illos heroas audire, quàm nouis & obscuris malæq; fidei scriptoribus credere, qui sacræ historiæ suum & alienum sensum licenter affingunt, nec solùm veritati contradicunt, sed et Euangelistarum verba deprauant, dum tantopere student, ab vsitato rustici vestitus genere virum illum celeberrimum, vulgaribus eius temporis et loci hominibus exæquare.

CA-

CAPVT QVAR- TVM.

Eſca autem eius erat locuſtæ & mel ſylueſtre. Matth. 3.
Locuſtas & mel ſilueſtre edebat. Marci 1.

MAGDEBVRGENSES.

IOannis Baptiſtæ eſca erat locuſtæ & mel ſylueſtre. Fuerunt autem illæ locuſtæ ſpecies cancrorum, terreſtrium locuſtarum aliquam ſpeciem repræſentantes: ſiquidem chelis carent: habent tamen quaſi ſpinas quaſdam in cruſta, & cornua longiora, quàm cæteri cancri. His fortè uſus eſt Ioannes, quia piſcatores Iudaici eos abiecerunt tanquam prohibitos piſces. Ioannes uerò pro libertate Euangelica eos comēdit. Libro primo cap. 6. col. 250. Et rurſus cap. 4. col. 195. *Veſcitur locuſtis contra legem.* Et pagina 364. *Cibus Ioannis erat mel ſylueſtre, quod uicinæ ſyluæ copioſe gignebant, & locuſtæ. Sed quale hoc animal fuerit, inter doctores ambigitur. Alij ſentiunt cancri genus fuiſſe, nonnihil forma locuſtis ſimile, quod piſcatores Iudaici ad Iordanem in ripam coniecerint, tanquam cibum à*

Deo interdictum, Leuitici undecimo. Tales sunt etiam quidam cancri, qui mari generantur mediocri magnitudine, habentes crustam plurimis acutis spiculis munitam, & carentes chelis, pedibus aliquanto longioribus. Id si ita se habet, Ioannes etiam exemplum libertatis Euangelicæ exercuit eo cibo, qui prohibitis piscibus usus est, ut omnibus constaret, eum quoque Mosaicam legem nunc abrogare. Alij de terrestri animali intelligunt, cuius esus Leuitici undecimo expreßè est permissus.

CENSVRA.

Ioannis in victu austeritas maxima.

Ictum Ioannis proprium & Matthæus, & Marcus expreſsit, nihilq́ eiuſcemodi de ciborum abſtinentia vel in veteri, vel in nouo Teſtamento ſcriptum de quoquam legimus. Veſcebatur ſanctiſsimus homo non alijs eſcis, quàm locuſtis et melle ſylueſtri, idq́ tum ęſtate, tum hyeme, & ad vitæ vſque finem, vt eſt veriſimile. Equidem haud ſcio, an vita illius auſterior eſſe potuerit, quando remotus ab omnibus, nullam propemodum ſui curam habuerit, vitamq́ tum obſcuriſsimam, tum pauperrimam traduxerit, eo quidem cibo contentus, quem ex locuſtis aduolantibus et melle ſylueſtri putant

tant nonnulli cum beſtijs illi communem fuiſſe. Sed inſurgunt ſectarij, & de hoc cibi genere diſceptant plurimùm, qui ne ſua laus Ioanni integra conſtet, victum illi planè vulgarem, & cum Iudæis reliquis communem aſſignant, ne cibus eius aliqua ex parte crudus, inſipidus et auſteriori vitæ congruus fuiſſe videatur. Sic enim Bucerus habet: *Voluit Ioannes ijs uti, quibus & reliqui deſerti incolæ uti ſolebant, ſed ut ſancti conſuecuerunt, citra aliquam inſolentem peregrinitatem.* Et rurſus: *Domini præcurſor uilibus quidem & aſperis, ſed aſſuetis ijs, cum quibus agebat, uſus fuit, idq; ad humiliorem modum. Iam locuſtis uſos illius deſerti inhabitatores, haud quaquam incredibile eſt, quum Plinius ſcribat, Parthis has in cibo gratas. Et alibi meminit, partem quandam Aethiopum locuſtis tantùm uiuere, fumo et ſale duratis in annua alimenta.* En quantopere timet Bucerus, ne alius quàm communis Ioannis cibus, aut aliqua in vita eius, vt dicit, peregrinitas & inſolentia fuiſſe credatur. Vſitatum erat ſcilicet, ſi meretur fidem Bucerus, talem tantiq; ſacerdotis filium, ac nobilem adoleſcentem, inde à primis annis nihil coctum, nihil conditum vel calidũ, ſed vnum idemq; natiuum, ſimplex, vile & agreſte cibi genus perpetuò eſitare. At bene habet,

In 3. cap. Matth.
An cibus Ioannis vulgaris fuerit & vſitatus.

Ibidem.

Bucerus nihil inſolens & peregrinum in victu Ioannis admittit, & quo conſilio.

habet,quod nec Bucerus ipſe ſuam artem & fraudem diſsimulet,dum apertè cauet, ne hinc trahatur exemplum iuxta doctrinas & præcepta hominum abſtinendi:haud dubiè vt monaſticam vitam eumq́ue ciborum delectum,qui in Eccleſia ieiunantibus eſt vſitatus, hoc loco perſtringat & excludat. *Poſſumus certè*, inquit, *ſi in deſerto agimus, cum Ioanne : & ſi in cultiore regione cum Chriſto conſuetis uti, & nihilominus ueram ſolidamq́ue & modeſtiam & abſtinentiam præſtare.* Ita verò ſe prodit Bucerus ,quàm ſit germanus diſcipulus Iouiniani hæreſiarchæ, qui vt Euangelicam libertatem in carnalem viuendi edendiq́ue licentiam cõuerteret,ne fruſtra Chriſtianorum Epicurus appellaretur, apertè docuit,inter abſtinentiam ciborum & cum gratiarum actione perceptionem eorum, nullam eſſe differentiam. Quorſum verò ſpectant,obſecro, hæc tam frigida Buceri commenta,niſi vt illo authore Ioannem & ſanctæ vitæ eius rigorem non ſuſpiciamus,nõ in pretio habeamus,non parte ſaltẽ ex aliqua æmulari ſtudeamus:ſed potius ad Chriſti ſimul & Ioannis imitationem ſat nobis eſſe putemus, ſi Chriſtiani modeſtè viuamus atq́ue temperatè? Adeò verum eſt,quod contra Iouinianum diſpu-

Iouiniani doctrina hodie confirmata.

Hierony. aduerſ. Iouinianum lib.2.

» disputans Hieronymus dixit, Semper Pseu-
» dopropheta dulcia pollicentur.

Quis verò prudens ignorat, aliud esse ieiunij & singularis abstinentiæ; aliud sobrietatis vel temperantiæ cuiusdam in victu rationem habere? Nam quod ad moralem, vt vocant, sobrietatem attinet, vt cibo & potu moderatè & secundùm rationem ipsam vtamur, exigunt illam quoque Philosophi, & præstandam esse fatentur, adeóque præstant etiam ethnici: imò suum in edendo modum haud rarò tenent bestiæ. At longè secus habet, vbi scriptura commendat ieiunium, vel exempla piorum proponit, qui seuerè duriterque vixerunt, siue, vt legimus, suas humiliârunt & afflixerũt animas. Hæc enim non ad communem victus frugalitatem, sed ad perfectioris abstinentiæ continentiæque virtutem, laudem & studium pertinent. Monet igitur Augustinus, aliud esse grauare corda in crapula & ebrietate, quod quidem semper malum videri debeat: aliud modestia & temperantia custodita relaxare ieiunium: id quod à pijs dominico die fiat citra reprehensionem, cùm alioquin temperatè viuere, & tamen non ieiunare possimus. Semper quidem Christus & Apostoli in victu vixere frugaliter, & eos cibi fuisse parcissimi

Abstinentia & sobrietas, ieiunium & temperantia differunt.

Ieiunium quomodo in scriptura dicatur.
3. Reg. 21.
Ioel. 2.
Ionæ. 3.
Luc. 2.
Psal. 34.
Numer. 29. & 30.
Leuit. 16. & 23.
Esaiæ 58.

Epist. 86. ad Casulanum.

Christus & Apostoli semper sobrij, sæpe quoque ieiunant.

Ioan.6. pauci panes eorum hordeacei satis ostendunt. Quis verò neget, eos præterea ieiunasse, ac maiorem solito cibi abstinentiam vitæque rigorem aliquando adhibuisse, & precationem cum ieiunio tum maximè coniunxisse, cùm
Matth.17. Marci 9. grauius aliquid aggredi cogitarent, aut infestiora quædam dæmonia vellent profligare?
Matth.9. Quare cùm moneretur Dominus, cur eius discipuli quàm Ioannis, rarius ieiunarent, hoc fore prædixit, quod postea consecutum esse res ipsa docuit, & Apostolorum Acta testan-
Act.13. & 14. 2.Cor.6. tur. Venient, inquit, dies cùm auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Ac de sanctis quidem omnibus hoc præclarè dixit Cy-
De ieiunio & tentatione Christi. prianus, quod alij quoque comprobauerunt: Quotquot viros virtutum vidimus, sine ieiunio non legimus ascendisse: nec aliquid magnum moliti sunt, nisi prius abstinentia præcessisset. Quoties aliquid à Deo obtinere conati sunt, ieiunijs incubuêre & lachrymis, & pernoctantes in orationibus, cilicijs carni hærentibus, supplices beneficia postularunt.]

De ieiunio Melanchtonis errores indicantur. Vbi de Melanchtone obiter dicam, quem ducem nouatores cupidè sequuntur, quique multis & crassis, vt mihi sanè videtur, erroribus sacrum ieiunium contaminauit, ac tantùm

tum non è medio sustulit. Primus quidem error est, quòd populus Iudaicus non habuerit certos & in lege diuina præfinitos ieiunij dies præter vnum diem septimi mensis, qui dicebatur expiationis. Nam qui tum scripturæ diuinæ, tum rerum Hebraicarum sunt periti, plures ieiuniorum dies Iudæis fuisse asserunt, sicut etiam ex Zacharia conuinci facilè potest. Et Epiphanius inter magnum & paruum Iudæorum distinguit ieiunium, quod Rabini veteres vel quadruplex fuisse commonstrant. Alter est, quod aduersus ea quæ diximus, temperantiam cum ieiunio apertè confundat, & idem vtriusque præceptum ac opus quocunque tempore omnibus hominibus necessarium esse contendat: velut ieiunare nihil sit aliud scilcet, quàm in cibo & potu seruare modum naturæ corporum conuenientem. De hoc Euangelium loqui vult, vbi suos de ieiunio instituit Christus: id quod non solùm à constanti Patrum interpretatione, sed ab ipso etiam verborum germano sensu prorsus est alienum. Quod si perpetuum esse ieiunium debet, cur illud quæso suis, velut imbecillioribus, Dominus ad tempus relaxauit? Cur minus eos quàm Ioannis discipulos, voluit ieiunia colere, & in ijs tum versari maximè,

In cap. 6. Matth.

Zach. 7. & 8.

Contra Ebionæos hæresi 30.

Pet. Galat. Lib. 1. de arcan. Cathol. verit. cap. 5.

Matth. 6.

Matth. 9.

cùm sponsus esset ablatus atque in cælum profectus? Cur etiam fida scripturæ interpres Ecclesia illud iam olim instituit, præcepit, obseruauit, vt diebus Dominicis & Quinquagesimę tẽpore, quod inter Pascha et Pentecostẽ interfluit, soluatur ieiuniũ, sicut [a] Tertullianus, [b] Epiphanius, [c] Augustinus, [d] Hieronymus, [e] Cassianus aliique plures crebrò meminerunt? Tertius porrò error, Euangelij proprium esse ieiunium, quod in corde pleno doloribus, animique mœstitia & curis occupato versatur, cũ ventriculus labefactatus, nec cibum admittit, nec potu allato frui potest. Quod ieiunij genus cùm sit triste, tetricum, et violentum, certè dici & censeri Euangelicum neutique meretur, multũque ab eo prorsus differt, quod cũ animi hilaritate atque candore coniunctum, & ab omni fuco ac simulatione remotum, exigit Dominus, nimirum, vt Christianum à Iudaico & Pharisaico ieiunio clarè distinguat. Incurrunt quidem in iustorum & pœnitentium animos acres & acerbi sæpè dolores (de mirificis & horrendis istorum quos fingunt, terroribus nihil dico) sed fictitium est, in huiusmodi mœstitia & curis atque angoribus veram ieiunij rationem ponere, & nescio quam ventriculi labefactationem, vt ipse vocat, cibique & potus fasti-

a De corona militis.
b In compendiaria summa fidei Catholicæ.
c Epist. 86. ad Casulanum & 99. ad Ianuarium cap. 15.
d Hieronym. ad Marcellam contra Montanum.
e De institut. cœnob. lib. 3. ca. 11. & collat. 21. c. 19. & 20.

Quale ieiunium Christus requirat.
Matt. 6.

fastidium ac horrorem adesse oportere, vbi ieiunium Euangelicū est celebrandum. Nullus profectò aut Patrum, aut sapientum, qui è verbo Dei rectè iudicârunt, sic de ieiunio Euangelico est vnquam philosophatus.

Quartus error, dum ad confirmandam priorem sententiam huiusmodi nobis exempla proponit. *Tale fuit*, inquit, *ieiunium Dauidis obiurgati à Propheta Nathan. Sic in Niniue ieiunârunt aliqui sancti homines audita concione Ionæ. Item Matthæi 9. inquit ipse Dominus fore, ut discipuli sui ieiunent, tunc cùm sponsus ab eis auferetur. Hoc modo ieiunauit & Paulus post conuersionem. Item sic pauperes familiæ propter inopiam coguntur ieiunare, ac propemodum contabescunt fame, quia desunt eis necessaria ad uictum, seu res naturæ conuenientes. Sic & Agar cum filio penè siti perijt in solitudine, non habens aquam.* Quid autem hoc est aliud quæso, quàm lucem lectoribus eripere? quàm tenebras offundere? quàm scripturæ vel testimonijs, vel exemplis licenter abuti? vt omnis demum verè ieiunandi ratio, virtus et vsus aboleatur? Multū sanè abest, vt his exemplis colligat Melanchton, Euangelij proprium dici ieiunium, quod tristitia, necessitas vel paupertas imponit, vt etiamsi edere velis ac bibere, propter has tamen causas

Exempla Philippi de ieiunantibus Euangelicè.

minimè posſis. Non enim coacta, ſed voluntaria ieiunia probat Christus, & docet Euangelium, piiq; omnes intelligunt, & ſanctè obſeruare conantur. Dauid à Nathan obiurgatus, & periclitante filio poſt adulterium, ἐξομολόγησιν in cinere & ieiunio facit, dicens, Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam. Et, Infirmata ſunt in ieiunio genua mea.] quemadmodum Hieronymus annotauit. An hoc verò eſt animi tantum mœroribus & angoribus confici, vel ex ventriculo laborare? De Niniuitis legimus, quod ſeueram ieiunandi, hoc eſt, ab omni cibo abſtinendi legem non ſibi modò, ſed & iumentis indixerint, indictamque obſeruârint, qui præſcriptum euerſionis ſuæ diem, vt Auguſtinus inquit, ieiunio indicto euadere meruerunt. Fingat interim quę velit Melanchton de ſanctis, quibus apud Niniuitas languerit ventriculus, & cibi defuerit appetentia. Certè ſi ſcripturam ſequimur, poſt Regis edictum commune ac voluntarium fuit omnium ieiunium, quo veram & ſeriam Deoq; gratam pœnitentiam publicè declarârunt, non quidē tātopere ſolis animi doloribus occupati, quin ex longa etiā inedia et naturali cibi deſiderio, et ob rugitum ſtomachi proculdubio grauiter afflige-

De ieiunio Dauidis. 2. Re. 12.

Pſal. 101. Pſal. 34.

Lib. 2. aduerſ. Iouinian.

Ionæ 3. De Niniuitarum ieiunio.

Vet. & noui Teſt. quæſt. 120

affligerentur. Multò verò est absurdius dicere, Paulum, qui de suis crebris ieiunijs, & non solùm de fame & siti gloriatur, aliosque Apostolos, qui carnem suam ieiunij crebritate crucifixerunt, euangelico ieiunio tum satisfecisse, cùm in maximis angoribus versarentur, vel necessitate quadam compulsi, cibo se abstinerent. Quis verò dubitare possit, Apostolos nõ minus, imò etiam amplius ieiuniorum arma, quibus ad acriora dęmonia superanda indigebant, arripuisse, quàm ad ieiunandũ coniuges prouocasse? Paulus eos certè monet, vt relicto carnali commercio, nonnunquam orationi simul et ieiunio vacent, quemadmodum Gręci codices euidenter affirmant. Atque hic manifestè Christi dictum deprauatur, quod Melanchton, Centuriatores, aliȷque sectarij aduersus communem Patrum sententiam in hanc partem insidiosè detorquẽt, velut suis prædixerit Dominus, ieiunia non nisi ex necessitate subeunda. Venient dies, inquit, in quibus auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Longè quidem aliter Patres, vt [a] Hieronymus, [b] Augustinus & [c] Origenes hoc dictum interpretantur: nec solum illud ad Apostolos, sed ad reliquos etiã Christi discipulos, omnesque Christianos, quorum nunc ieiunandi

2. Cor. 11. & 6. 1. Cor. 9.
De ieiunio Pauli & Apostolorum.
Matth. 17.
1. Cor. 7.
De loco Matt. 9. deprauato.
Matth. 9.
a Lib. 2. contra Iouinianum.
b Serm. 167. de tempore.
c Homil. 10. in Leuiticum.

di tempus ſit, volunt pertinere. Scilicet niſi aut perſecutionis procella ſæuiret, aut victus inopia vrgeret atq; cogeret, à ſpontaneis ieiunijs Apoſtoli, vt ſe Euangelicos probarent, omnino abſtinuerunt. Quàm demum egregij ſunt iſti ſcripturę interpretes, qui Euangelicum ieiunium tantùm non relegant ad mendicos, & docent ex præſcripto Euangelij ieiunare omnes fame & ſtomachi inanitate laborantes, ac etiam deſperabundos, qui ſummis animi angoribus moleſtijſq; diſcruciantur? Quis verò laudandam cenſuit vnquam Agar ab Euangelico ieiunio? Agar inquam, immorigeram, procacem, fugitiuam & in ſolitudine vagantem Saræ famulam? Eodem iure quotquot hodie fame contabeſcunt, ſiti enecantur, frigore palpitant, imò etiam quibus pro ſuis ſceleribus aqua & igni interdicitur, ſi Philippo credimus, cum Euangelicè ieiunantibus coronabuntur. Ergóne horum ieiunio reddet pater ea, quæ Chriſtus caſtè & ſyncerè ieiunantibus promiſit decreuitq; præmia? Illóſne Paulo & Apoſtolis ſanctiſsimè frequentiſsiméq; ieiunantibus æquare licebit? Non agnoſcunt iſti, non recipiunt quod Auguſtinus eruditè tradidit, diſcrimen inter ieiunium exultationis ſiue lætitiæ, & tribulationis ſiue triſtitiæ:

De Agar ieiunante. Geneſ. 16.

Matth. 6.

Quæſt. Euang. lib. 2, quæſt. 18.

ſtitiæ: vtroq; autem modo Chriſti vaticinium in Apoſtolorum ieiunio impletum fuiſſe teſtatur.

Admittit tandem Philippus aliquod pædagogicum, ac ſponte ſeu vltro electum ieiunium ac exercitium, ſed quod nihil ſtatuit eſſe aliud, quàm opus voluntarium temperantiæ moderantis cibum & potum, ideóq; cuiq; liberũ, prout ętati viribusq; ſuis cõuenire iudicat. Vbi cũ Aërianis, qui ſtata Eccleſię ieiunia reijciunt, et libera duntaxat cuiq; permitti volunt; Melanchtoni perpulchrè conuenit. Ex qua nimis libera & diſſoluta ieiunandi ratione, ſi tamen in illam ieiunij nomen competere poteſt, illud iam effectum eſſe videmus, vt veteris Eccleſiæ probata ieiunia apud ſectarios contempta, atq; adeò de medio ſublata ſint, vix vt vnus aut alter velit vel audeat vllam ieiunantis ſpeciem præ ſe ferre. Quanq; Aëriani, vt arbitror, non tam rudes fuêre, vt ieiunij nomen quemadmodum in ſcripturis illud vſitatum eſt, ſola cibi potusq; moderatione, vel victu tantùm ſobrio contineri putarent. Poſtremò ſic habet Melanchton: *Vſitatum fuit in Eccleſia omnibus temporibus, ſanctos conuenire ieiunos ad precandum.* O quàm frigidè, ſimul & quàm ſubdolè. Longè quidem aliò

ſpectabant veterum ieiunationes, quàm vt homines ieiuni, ſiue vt Germani loquuntur, non ſumpto manè ientaculo, publicam orationem adirent, & in Eccleſia pietatis cauſa congregarentur. Fiebant ſine dubio huiuſmodi cætus piorum frequentiſsimi, & non ſolùm ad nonam vſq; horam, præſertim feria quarta & proſabbato, ſicut probat Epiphanius, ſed & ante ſolis occaſum, vt in Quadrageſima, non ſoluebatur ieiunium: quin & nocturnæ vigiliæ, ſtationes, chameuniæ haud rarò ieiunijs adiungebantur. Illud omnibus temporibus fuit citra controuerſiam in Eccleſia vſitatum, ieiuni vt accederent Chriſtiani ad ſacro ſanctam Euchariſtiam ſumendam, eiúſque rei velut ab Apoſtolis traditæ, & ſemper in Eccleſia conſeruatæ ſatis meminit Auguſtinus. Cæterùm vt ieiuni ſemper ijdem, ſiue ad priuatam, ſiue ad publicam precationem conuenirent (de antelucanis veterum cætibus, quos Plinius etiam agnouit, nihil hîc dicimus) id verò Melanchton doctis nunq̃ perſuadebit. Audiamus porrò huius quoq; perorationem: *Tantum*, inquit, *uos ad ieiunium primi generis adhortabor, id eſt, ad temperantiam ſeueriſsimè mandatã à Deo omnibus hominibus, ne in comeſſationibus, belluationibus certaminibusq;*

In compendiaria ſumma fidei catholicæ.

Epiſtol. 118. ad Ianuarium.

Epiſt. ad Traian.

In cap. 6. Matth.

minibusq́; poculorum uitam degamus. Atq; hoc est scilicet, ad ieiunium Euangelicum adhortari, & Annam illam viduam imitandam proponere, quæ non discedebat è templo ieiunijs & obsecrationibus die ac nocte seruiens. Itáne Christus docuit temperantiam duntaxat adhibendam, cùm præter orationem exegit ieiunium ad acriora dæmonia superanda? Credo equidem Iudæos ac Ethnicos rectius de eo quod sæpè diximus, iudicaturos, inter temperantiam nimirum & ieiunium permultùm interesse, et hoc illi antecellere. Verùm postea de veterum ieiunijs & vitæ disciplina tum vberius, tum oportunius disseretur. Nunc vt eò redeat, vnde defluxit oratio, aduersus Bucerum demonstratum est, Ioannis victum ad solam temperantiam vel sobrietatē non posse referri, sed suam illi laudem à ieiunijs vitæq́; seueritate egregiè constare, nullumq́; esse dubium, quin idem pœnitentię præco, plusquàm Paulus vel Antonius, suū castigârit corpus, et diuturnā crebramque inediam sua sponte & ipse susceperit, et à discipulis postulârit. Erāt enim discipuli Ioānis ieiunantes, vt Marcus expressit. Nil verò mirū, Ioannis pias exercitationes & religiosę vitę seueritatē omnē à Bucero negligi atq; laxari, cùm iuxta vetus prouerbiū, qui-

Luc. 2.

Matth. 17.

Ioannes cum suis plusq; sobriè vixit.

Marc. 2.

uis apostata sui sit ordinis persecutor. Ac frustra interim sperat his artibus oculos cornicū, vt aiunt, configere, & Ioannis eleuare virtutē, Euangeliumque deprauare. Quicquid enim contendat, negari nullo modo potest, peregrinam, insolentem, et nulli propemodum imitabilem Ioannis vitam nobis ob oculos proponi, eamq; non modò trium Euangelistarum, sed & Angeli & Christi, vt sæpe diximus, testimonijs valde commendari.

De locustis Ioannis quid sentiant nouatores.

Habuerint verò in delitijs Parthi locustas: quid? ergóne suspectam isti Ioannis continentiam reddent, velut qui cutē curauerit magis, quàm delitijs in cibo & potu sponte sua caruerit? Vtantur, fruantur suis etiam locustis Æthiopes: vnde colligi non statim fas est, eandem esse locustarum rationem in Palęstina; nihilq; negotij habet Baptista cum re culinaria, curaq; domestica, vt suas locustas fumo & sale duratas in annua seruet alimenta. Beza vt & ipse noui fingat aliquid, sibi non displiciturum ostendit, si pyra syluestria pro locustis accipiantur, atq; ita ἀκράδας pro ἀκρίδας legatur. Strigelius in hunc modum loquitur: *Locustæ usitatè cancros significant, quibus non licebat uesci populo legis. Consentaneum est autem, Ioannem usum esse rebus obuijs ad Iordanem, ubi piscato-*

In 3. Matthæi.

In 1. Marci.

res ei cancros dabant, quos alioquin non uědebant. Vides hic non male Strigelio cum Centuriatoribus conuenire: etsi ab Illirico in plerisq; dissentiat maximè. Tum citat ac probat illorũ sententiam Losius, qui locustas maximas, hoc est, cãcros oblongos, quarum magnã copiam dicit esse in Iordane & vicinis locis, intelligũt. *Est & ualde uerisimile*, inquit, *Ioannem usum esse cancris, qui nostris non dißimiles, & quibus non licebat Iudæis uesci.* Adfert etiam hanc ipsam interpretationem Cythræus, vt per locustas cancri intelligantur, quos in lege vetitos ideoq; à piscatoribus in ripa Iordanis abiectos comederit Ioannes, vt hoc ipso esu cibi in lege prohibiti testaretur, ceremonias Mosaicas omittendas esse. Demũ nostri Magdeburgici vix modicè quidem attingunt locustas, quatenus hoc est terrestre animal: multis autem modis contendunt, vt locustas in cancros transmutent, & cibum hunc Ioanni contra legem obtrudant, familiaremq; faciant.

In 3. cap. Matth.

In cap. 3. Matth.

Sed & mel syluestre Ioanni non relinquunt integrum nouatores, dum fingunt in arido sterilíq; deserto ingentem delicati mellis Ioanni copiam suppetiuisse, nihilq; volunt hoc commune habere cum agresti melle, quod ab agrestibus apibus tali in loco confici, ac propriè

De melle syluestri Ioannis quid sentiant aduersarij.

 qui-

quidem ſterile dici à Patribus iudicatur. Non habuit autem domeſticum mel, & humana diligentia percolatum, ſed ſylueſtre, vt diſertè meminit Origenes. Iſidorus, quem paulò pòſt citabimus, mel hoc à ſylueſtribus apibus confectum, & amarum eſſe teſtatur. Ex Chryſoſtomo etiam diſcimus, id ipſum mel non aliunde colligi, quàm ex ſylueſtribus apibus, quæ floribus inſident, ac rorem maturantes aluearibus immittunt. Tum alibi monet, hoc mel non domeſticum, ſed ſylueſtre inter feras & beſtias, non in domo à Ioanne ſumptum eſſe. Euthymio teſte mel idem in petrarum ſciſſuris ab agreſtibus apibus conficitur, quod & amarum, et inſuaue nuncupat. Quid? quod fatetur Pellicanus, hoc mel agreſte videri, quod erycæum vocat Plinius, vile quidem illud & inter genera mellis minimè probatum: quod poſt primos autumni imbres conuehitur, cùm eryca frutex ſola floret in ſyluis, ob hoc arenoſo ſimile. Sed aliter Caluino & Marlorato viſum eſt, à quibus nihil durum vel aſperum expectes licet, quod ad corporis vexationem afflictionemque faciat. Mirum & illud ſanè, quod multis etiam incredibile videatur, mel ſylueſtre hoc loco, ſi Loſsio credimus, dici, quod in Pharmacopolijs vocant mannam, &

In Luc. hom. 11.

Hom. 56. ad populum Antioch.

Hom. in 2. Matt.

In 3. cap. Matth.

In 3. Matth.

Natur. hiſt. li. 11. cap. 16.

In harmonia Euang.

In 3. cap. Matth.

In 1. Marci.

& in medicinis conficiendis vſum habet. *Eſt autem ros cœleſtis*, inquit, *qui decidit in arbores in illis locis à ripa Iordanis, & coagulatus velleribus excipitur, & in pellibus colligitur.* Audio equidem quid hic dicat Loſsius: quid verò in rem præſentem probet, non video: neque nunc in medica, ſed in Theologica facultate verſamur. Apud Patres tale nihil extat, nec videri quidem poteſt veriſimile, mel ſylueſtre Ioannis genus aliquod medicamenti fuiſſe, quale nunc in pharmacopoliis reperiatur. Quis credat eum, qui ne pane quidem veſcebatur, hanc dulcem & delicatam eſcam in vſu quotidiano habuiſſe? Ioannem, inquam, adeò continentiæ deditum, vt nonnulli putent, eum voluptatis ſenſum cum guſtu coniunctum aut ignoraſſe penitus, aut faſtidiuiſſe. Verùm vt hoc maximè concedatur, quod fingitur: tamen ſua Ioanni laus integra conſtat, nec aboleri poteſt, quam ſummo conſenſu ſcriptores omnes illi deferunt, à victus auſteritate vitæque continentia prædicatio ſingularis. Ita quod Strigelius è Suida probare conatur, hoc ipſum ſylueſtre mel ex arboribus colligi & manna dici, longè quidem petitum & illud eſt, & coactam magis quàm commodam habet interpre-

In eundem locum.

In Mat. 3. cap. pretationem. Æquè frigidum eſt Cythræi cõmentum, qui hoc loco mel ſylueſtre dici cenſet mel roſcidum, non factum ex apibus, ſed copioſo rore diſtillante de cœlo circa Libanum. Ad quam rem probandam teſtem nobis Diodorum Siculum citat. Verùm ex hoc ſcriptore nihil omnino, quod ad mel ſylueſtre Ioannis faciat, petere licet: neq; tutum eſt nouatoribus magis quàm veteribus fidere Theologis, è quibus hoc etiam dixit Theophilactus, In 3. cap. Matth. mel agreſtè hìc accipi, quod à feris apibus conficitur, & in arboribus ac petris inuenitur.

Ac in genere quidem horum omnium nouis commentis & friuolis coniecturis non cõgruunt, ſed aduerſantur teſtimonia, quæ iam antè protulimus, & ad ſingularem ſanctamque vitæ Ioannis auſteritatem ab iſtorum calumnia vindicandam, eiusq; non modò veſtitum, ſed victum quoq; horridum comprobandum plurimùm maximeq; pertinent. Quã temerè autẽ aſſumũt ad pertexendam ſuam de Ioannis locuſtas cancros non fuiſſe. Ioanne fabulam, locuſtas (eſcam Ioannis) ſpeciem eſſe cancrorum, genusq; marinorum piſcium: Quaſi verò Ioannes in tam dura incultaq; vita, qui neque pane veſcebatur, & ſemper erat abſtemius, piſces etiam habuerit in vi-

ctu

ctu quotidiano. Sed quibus historijs, quibus Patrum sententijs, qua scripturarum authoritate id astruunt, quod per se quidem nullam habet probabilitatem? Coniectura tantùm, vel potius vanissimo figmento nituntur Centuriatores, Ioannem scilicet in colligendis huiusmodi piscibus vel cancris, quos Iudaici piscatores abijciebant, occupatum ac distentum fuisse. Cur autem vt collectorem & comedonem cancrorum seu piscium, sic & piscatorem illum non faciunt? quod munus haud certè minus honestum, & præcipuorum quidem Apostolorum exemplo similius poterat existimari. Addit verò Strigelius, ne & ipse parum acutus videatur esse coniector, piscatores Ioanni donasse cancros, quos alioquin nulli vendebant. Sed relinquamus hæc friuola cōmenta nugatoribus, tantoq; viro digniora, simul & veritati congruentiora quæramus.

Cent. 1. lib. 1. Pag. 364.

Matth. 4.

Vbi suprà.

Pertinet ad illum certè, si ad vllum aliū eremi amatorem, prophetica sententia, Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit se super se. Vnde turturem illum facit Theodoretus, de quo intelligit illud, Vox turturis audita est in terra nostra, quoniam Ioannes velut turtur solitarius ab omnibusq; remotus, vel sicut alibi legimus, tanquam passer solitarius in tecto vixerit.

Ioannis cum alijs eremitis collatio.

Thren. 3.

Cant. 2. & ibid. Theodoret.

Psal. 101.

xerit. Vbi dubitandum non eſt, quin Ioannis ſtudium & negotium in otio ſummo & ſanctiſsimo tale fuerit, quale Ioannes Abbas, etſi longè quidem hoc inferior, in eremo ſibi familiare fuiſſe ſuis ipſe verbis oſtendit. Si quis, inquit, ſecretis eremi delectatus, obliuioni tradere potuit humana conſortia, ac ſecundùm Hieremiam dicere: Et diem hominis non deſideraui, tu ſcis: ego quoq; id, Domino ſuam gratiam largiente, vel aſſecutum, vel certè aſſequi anniſum fuiſſe me fateor. Itáque pio Domini noſtri munere, memini me in huiuſmodi raptum frequenter exceſſum, vt obliuiſcerer me ſarcina corporeæ fragilitatis indutum, mentemq́ue meam ita omnes exteriores ſenſus ſubitò reſpuiſſe, & à cunctis materialibus rebus omnimodis exulaſſe, vt neque oculi, neque aures meæ proprio fungerentur officio: & ità diuinis meditationibus, & ſpiritualibus theorijs animus replebatur, vt ſæpe ad veſperam cibũ me percepiſſe neſcirem.] Hæc ille Ioannes, vir probatus & ſenex anachoreta, non minus verè quàm liberè de ſe ipſe loquitur apud Caſsianum. Quicquid autem de ſe ille prædicat aut prædicare poteſt, nihil eſt dubium, quin idem in Baptiſtam noſtrum rectiſsimè competat, niſi quòd hic illum, veluti præ-

Caſsianus collat. 19. cap. 4.

Hiere. 17.

Exemplum Ioannis Abbatis memorabile.

ti præceptor diſcipulum, miles tyronem, vir puerum in omni diuinæ contemplationis & virtutis genere longè ſuperauit. Fuit & alius anachoreta Moyſes, quem hactenus Ioanni conferre licet, quod adeò victus curam omnem abiecerit, vt frequenter cibi etiam appetitum reſpuerit prorſus, dilata in duos vel tres dies refectione, ac interea ne memoria quidem vllius edulij mentem eius interpellauit. Quin & grauius ſe ſomni cibique faſtidio quàm ſoporis & gaſtrimargiæ colluctatione periclitatum fuiſſe teſtatur.

Idem Caſsianus collat. 2. Abbat. Moyſi, cap. 17.

Tantoq; minus ferendum eſt iſtorum figmentum, qui volunt hominem ſanctiſsimum ex vaſto planè deſerto, ex contemplatione ſuauiſsima, ex otio maximo ad littus maris toties procurriſſe, & ad colligendos parandosq; piſces deſcendiſſe. Nec alios quidem piſces vel expetiuit ſcilicet, vel admiſit bonus Ioannes, quàm quos lege diuina vetitos alijs eſſe ſciret: eos duntaxat à Iudaicis piſcatoribus vel abiectos, vel donatos edebat. Atq; hoc demum eſt, iſtis cenſoribus, Euangelium illuſtrare, et ſicuti pollicentur, hiſtoriam ſumma fide cõtexere: cùm interim pro luce fumos, pro auro carbones, & pro veritate meras nugas venditent imperitis. Quis autem doctus ac ſapiens,

An Ioannes piſces quæſiuerit & acceperit à piſcatoribus Iudaicis.

cùm Ioannis recensuit, aut secum expendit historiam, de cancris vnq; vel per somnium cogitauit? Sed enim isti, quem sobrium magis, quàm studiose austerum & abstemium videri volunt, hunc & cancris & piscibus victitasse concludunt, & nescio, elixós ne magis an assos intelligant. Falluntur crassi homines, falluntur, si ex se palatoq; suo, seu pro more Saxonico, victum Ioannis tenuissimum metiuntur.

Cent. 1. lib. 1. col. 195. & alibi. An Ioannes in victu sit vsus Euangelica libertate.

Quid? quòd eadem addunt prudentia, Ioannem vel in hoc Euangelicum fuisse, & libertatem suam Euangelicam demonstrasse, quòd contra legis præscriptum locustas edere minimè dubitaret. Præclarum sanè inuentũ Euangelicorum, & dignum, vt aiunt, patella operculum. Non solùm Euangelici, sed & Ioannis imitatores fortasse cupiunt agnosci, cùm pro sua libertate, quam vocant, Euangelica nullũ ciborum delectum agnoscunt, cùm nullã Ecclesiæ legem de cibis, nullum de ieiunatione

Cent. 1. lib. 2. col. 503.

Ibid. col. 577.

pręceptum admittunt, cùm receptam de Quadragesima sancta consuetudinem & Apostolicam traditionem abrogant, cùm denique in victu quicquid libet, id etiam sibi suisq; licere arbitrantur. Faciebant idẽ sanè iam olim Aëriani, & non dissimili arte suam tegebant & excusabant intemperantiam, cui vt speciosum

Epiphan. contra hæreses lib. 3. Tom. 1. hæres. 75.

Chri-

Christianæ libertatis nomen vulgo imponerent, sic ratiocinabantur: Iusto lex non est posita: si omnino volumus ieiunare, qualemcunque eligemus diem, & propter libertatem ieiunabimus. Quos verò ieiunationum dies prescribit Ecclesia, eos ad Iudaismum & iugum seruitutis referebant, Epiphanio teste.

Aëriani, statos ab Ecclesia ieiuniorum dies oppugnant.

Quis verò aduersariorum in sacris literis ita ludentium, & Ioannis exemplo ad carnis lasciuiam, Ecclesiæq; contemptum abutentiũ stoliditatem non miretur, non rideat planeq; contemnat? An quisquam est in sacra historia, qui istorum luxuriem, intemperantiam, ingluuiẽ voracitatemq; aut iustius incuset, aut fortius vehementiusq; retundat, quàm hic idem Ioannes? Certè si Basilio credimus, Ioannis
» vita vnicum & perpetuum ieiunium fuit, qui
& secundùm Athanasij sententiam pane sibi
» interdixit. Imò quem Gregorius Nazianze-
nus, non modò alumnum solitudinis, sed &
» nullius cibi hominem vocat. De quo itidem
apud Clementem Alexandrinum ita legimus:
» Mattheus Apostolus seminibus, baccis et ole-
» ribus absq; carnibus vtebatur: Ioannes autem
» continentiam vlterius extendens, locustas &
» mel syluestre comedebat.] Et Augustinus contra Faustum disserens, cùm proposuisset il-

Quam rigidè Ioannes ieiunarit.

Concione 1. de ieiunio.

In Scholijs in nouum Testamentum.

Orat. in sancta Lumina.

Lib. 3. pædag. cap. 1.

Lib. 16. contra Faustum cap. 31.

lud Euangelicum, Venit Ioannes neque manducans, neque bibens: apertè concludit, eum neque panem, nec olera, neque quicquam aliud quàm locustas, & mel in esu, & aquam in potu habuisse. Tum preceptor huius Ambrosius cùm alibi hæc verba citasset, Esca eius locusta & mel syluestre, hoc statim adiecit: Et ideo quia vitæ humanæ possibilitatem continentia supergressus fuerat, non homo, sed angelus existimatus est.] Quàm verò inclementer & atrociter isti tractant Ioannem, cuius adolescentiam nunquam satis laudatam, & ætatem omnem innocentissimè sanctissimeque iuxta legis diuinæ præscriptum transactam, hoc foedo crimine audent commaculare, quòd volens ille ac sciens vetitis à Deo damnatisque in lege cibis fuerit per incontinentiam vsus? Quis pius, quæso, hanc vel criminis suspicionem ferat in illo, qui ab omni etiam concesso tunc edulij potusque genere, locustis & melle syluestri duntaxat exceptis, tam sedulò & rigidè sese abstinebat?

De Elia & ieiunio cap. 3.

Sed comedit locustas, inquiunt, pro Euangelica libertate. Ne sic quidem aspersam semel inobedientiæ labem abstergere, et Ioanni obiectum vitium satis excusare possunt. Primùm enim Euangelicæ libertatis vsus nec Ioanni, nec

Redarguitur vana in cibo libertas, quam Euangelici Ioanni falsò affingunt.

nec cuiquam aliȷ competebat, cùm vigeret adhuc lex Mosaica, non per Ioannē, sed per Christum abolenda, cumq; Euangelium nondum esset publicé palamq; enuntiatum. Quarè maximus Apostolorū Petrus, etsi sanctū in Pentecoste spiritū accepisset, tamen ausus non est statim cibis quibuslibet vesci, sed vetitis in lege sibi diu interdixit, idq; tantisper fecit, donec in Ioppe diuinitus admonitus disceret, iam adesse tempus, quo ipse cum Christianis reliquis, neglecto legis præscripto de mundis & immundis escis, noua in edendo libertate vteretur. Deinde probari non potest, Ioannem virtutis omnis viuum exemplar in his, quæ ad legis etiam cęremonialis honestæq; disciplinæ obseruationem spectant, vel sibi, vel suis aliquid indulsisse. Multis Hieronymus probat, & rectè quidem, Apostolos ad CHRISTI mortem vsque iuxta legis ritum vixisse, ac tunc primùm Euangelium dedicatum fuisse. Quantò magis igitur de Ioanne statuendum est, quòd legis ritus & ipse seruârit? sicut Chrysostomus etiam apertè confirmat. Quin potius vt legi quædam adderet, discipulis fuit author ad frequētes & ieiunationes & preces instituendas, vt postea docebimus. Adeoque nullus vitam suam (vt credere fas est)

Act. 10.

Lib. 1. aduersus Iouinianum.

Oper. imperf. in in Matth. hom. 3.

Marci 2. Luc. 5.

est) ad normam diuinæ legis accuratius conformauit, quàm sanctorum parentum sanctior hic filius, qui cùm non minus ac illi iustus esset ante Deum, in omnibus mandatis & iustificationibus Domini, sine querela incedebat.

Lucæ 1.

Ad hęc non parum in eo multi hallucinantur, quod asserunt, & cæteris etiam videri volunt, locustarum vsum in diuina lege Iudæis omnibus vetitum fuisse. Aliter enim nos docet caput vndecimum Leuitici, vbi vel quatuor locustarum genera enumerantur, & earum vsus populo Dei concessus, non interdictus legitur. Sic autem inter cætera lex præcepit, "Quicquid ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retro crura, per quæ salit super terram, comedere debetis: vt est bruchus, locusta, & quæ sequuntur." Vbi animaduersione dignum puto, locustam de pisce marino non posse accipi, quicquid isti demum somnient, sed inter animalia terrestria, quadrupedia & salientia locustam disertè numerari, ac pro cibo mundo ad victũ populi communem admitti. Id quod Procopius etiam annotauit. Euthymius verò, etsi varias de his locustis refert sententias, tamen hoc etiam adiungit: "Dicunt locustas insecti genus, vsque ad hodier-

Locustas esse animalia munda, & ad esum in lege permissa.

In Leuiticum.

In cap. 3. Matth.

„ hodiernum diem in illis (Iudææ) partibus
„ plęrosq; illud edere fumo ſiccatum, & ipſum
„ inter animalia munda legislatorem annume-
„ raſſe: habere autem grauem odorem malumq́;
guſtum.] Omnem verò de locuſtis dubitationem tollit nobis Chryſoſtomus, quando ita docet: Locuſtæ ſunt volatilia quidem munda, tamen parua, et non ſatis in altum volantia, quę manducabat Ioannes conſtitutus in deſerto.] Et rurſus alibi: Locuſta animal paruum eſt, & inter volatile & reptile medium. Neq; enim à terra ſatis tollitur, quia ſi paululum eleuatur, non tam volat quàm ſalit: & cùm ſe à terra paululum eleuauerit, iterum pennis deficientibus cadit in terram.] Sed & Origenes hoc animal paruulum & mundum appellat, atq; ita deſcribit, vt ſit volucre non grande, non in ſublime ſe eleuans, verùm volucre paruum, & vix à terra conſurgens, & ſaliens potius, quàm volans.] Quid quæſo de locuſtis dici apertius queat? Tum Ambroſius hoc inſecti genus venuſtè deſignat, cùm dicit, ad fructum inutiles, ad vſum laboris inertes, ad tactũ fugaces, vagas ſaltu, oreq́; ſtridulas eſſe.] Errant igitur nouatores, qui de neſcio quibus cancris, ac non potius de volucri, quod in deſerto ſaliebat, & adhuc in Palęſtina notum eſt,

Opere imperf. in Matth. hom. 3.

Locuſtas Ioannis à patribus accipi pro terreſtri volucri.

In Marc. hom. 2.

Hom. 11. in Lucam cap. 10.

Lib. 2. in Lucam cap. 20.

hoc locustarum nomen in Euangelio interpretantur. Hieronymus certè, quo vix quisquam alius, Palæstinam rectius nosse queat, sic de locustis Ioannis disserit, vt earum nubes per desertum, et calidam eremi vastitatem scribat reperiri, & ijs Orientales Lybiæ populos vesci. In Ionam verò scribens, & de Ioannis locustis faciens mentionem, ita suam profert sententiam, vt vix quicquam dici posſit luculentius: Locusta, inquit, animal paruum, infirmas habens alas, & de terra quidem consurgens, sed altius non valens auolare, vt plus sit quàm reptile, & tamen auibus non exæquetur.] Et rursus ad Marcellam: Cibi displicēt viliores: nihil vilius est locustis.]

Lib. 2. aduersus Iouinianum.

In cap. 4. Ionæ.

Atq; vt maximè concedamus, locustas pro piscibus marinis dici aliquando, tamen hanc significationem minus vsitatam, ac in Palæstina fortasse prorsus incognitam, neque scripturis accommodatam esse dicimus; vt vero ex nomine ἀκρίδας marinos pisces, aut quod est longè absurdius, cancros faciant, doctis comprobari posse pernegamus. Quamobrem ista noua minusque recepta opinione plus valere debet communis & scripturæ locutio, & Patrum interpretatio, vt de volucri seu animali terrestri, sicut & Plinius hoc nomen vsurpat, intelli-

Locustæ Ioannis pro piscibus & cancris perperam accipiuntur.

intelligatur. Neque temerè notauit Augustinus, vt in scripturis discutiendis est diligentissimus, Ioannem apud Euangelistas à victu ita probari, vt quiuis esus piscium excludatur, qui ad delitias comparari possit. Ioannes, inquit, præcursor Domini locustis in eremo et agresti melle nutritur, non animalium carnibus, non volucrum suauitatibus pascitur. Poterat vtiq; iuxta Iordanem positus piscium sibi exhibere delitias: sed pœnitentiam prædicaturus rigorem ieiunij exemplo suo magis debuit & factis ostendere, quàm voce.] Indicat igitur alibi, Ioannem non modò à carnibus et piscibus, verùmetiam ab oleribus et pane abstinuisse: ne si secus faceret, voce potius, quàm opere & exemplo rigidi ieiunij perfectæque pœnitentiæ doctor esse videretur. Ad quam rem comprobandam pulchrè Danielis coniungit exemplum, qui vir desideriorum appellatus, inquit, quia panē desiderij non comedit, & potū concupiscentiæ non bibit, quia magis Christum, quàm epulas desiderabat.]

Ioannes & à carnibus, & à piscibus abstinet.

De tempore serm. 65.

Daniel. 9. & 10.

Præterea ne locustas Ioannis in cancros conuertamus, Patrum illorum prohibet sententia, qui neque terrestre, neque aquatile animal hîc significari, sed herbas tantùm, aut fruticum extremitates hoc nomine

Locustæ pro herbis dictæ.

In Scholijs noui Testamenti.

contineri arbitrantur. Athanaſius enim Alexandrinus, Locuſtæ, inquit, non animatæ, ſed herba ſic dicta.] Et poſt citatos aliquot ſcripturæ locos hæc ſubijcit: Sicut Amigdalus non eſt caro, & capparis herba eſt, ſic locuſta quę creſcit in campo & prato. Ioannes enim ſi panem non comedebat, multò minus carnē.]

In epiſt. ad Timotheum.

Tum extat Iſidori Peli, qui non vulgariter eſt eruditus, epiſtola, vbi de locuſtis diſſerit, atq; ita ſcribit: Non ſunt locuſtæ animalia, vt nonnulli putant imperitè ſimilia ſcarabæis: abſit: ſed ἀκρέμονας, hoc eſt, germina herbarū aut ſtirpium. Neque rurſus eſt herba mel ſylueſtre, ſed mel confectum ab apibus agreſtibus amarum, quibus oſtendebat Ioannes magnam corporis καίνωσιν, hoc eſt, alterationem, ſeu mutationem: fame & aſperitate omnem corporis appetitum πικραίνων, hoc eſt, vt ita loquar, amaricans.] Habes iam Athanaſij & Iſidori ſententiam, ſi eam ſequi lubet: vt quas habuit locuſtas Ioannes, natiuum haud dubiè tenuemq; cibum, nulla arte conditum, eas pro herbæ genere, vel quibuſdam radicibus, ſicut

De luminib. ſanctis.

Pantoleon diaconus intelligit, poſsis interpretari. Nec aliter quidem ſentit Euthymius.

In 3. Matthæi.

E quibus omnibus abundè conſtat, à genuino Euangelij ſenſu eos procul diſcedere, qui Io-

anni

Ioanni victum & vestitum communem, vsitatum & moderatum potius, quàm peculiarem, peregrinum, incultum, rigidum & austerum adscribũt: qui præterea locustas eius pro cancris marinisue piscibus duntaxat exponunt, & qui demum qualemcunq; cibum Ioannis ad legis contemptũ Euangelicæq; libertatis prætextum studiose detorquent.

Losius de locustis Ioannis quomodo philosophetur.

In quæst. super Euang. de natiuit. Ioannis Baptistæ.

Qua de re locum adhuc vnum ex nouatoribus repetam, planius vt fiat, qua fide isti nobis Euangelium tractent. Proponit hanc sibi quæstionem Losius, Quare Ioannes locustas seu cancros edit, quibus lex Iudæis vesci prohibeat? Respondet in hunc modum: *Primùm ut libertatem Christianam ostenderet, de qua inquit Apostolus, Nemo uos iudicet in cibo aut potu. Deinde uerò, ut testaretur, iam esse finem politiæ Iudaicæ, & cæremoniarum ueteris Testamenti, quæ typus Christi iam exhibiti fuerunt.* En quã seriò triumphat gloriosus hic miles de locustis Ioannis, & iacto vanissimo fundamento, libertatẽ, quam vocat, Christianam, vanius inde construit atq; firmat. Iubet Paulus delectum ciborum Iudaicum negligi, ne Christiani ex legis Mosaicæ præscripto victus rationem obseruent, sicut Augustinus, Chrysostomus, aliíque Patres interpretantur. Quid hoc quæso

Excutitur Losij sententia.

Tit. 1.
Coloss. 2.

Contra Faustum lib. 31. cap. 4.
Hom. 7. in epist. ad Coloss.

facit ad vitæ licentiam excuſandã, qua noſtri ſectarij omnia ferè legum vincula de ſanctæ continentiæ abſtinentiǽque virtute perrumpunt, ac Ioannem demum eò redigunt, vt non Euangelicæ, ſed carnali libertati vel inuitus debeat patrocinari? Errat in eo etiã, quod politiæ Moſaicæ & legis cęremonialis finẽ hunc fuiſſe monſtret, cùm ſuum Chriſtus officium nondum abſoluiſſet, quemadmodum ſequens caput pluribus declarabit.

Erroris autor de locuſtis Ioannis fictitijs.

At minus miror hic falli Loſsium: ſequitur enim cum plęriſq; alijs communem pręceptorem ſuum Philippum, quem nouæ opinionis de locuſtis authorem eſſe nõ putauerã, nuncq; primùm deprehendo. Nam vbi de Ioanne cõcionatur, ita ſcribit Philippus: *Quia erat in deſerto, res ita ferebat, ut uictus eſſet ſordidior.* Quid audio? Non igitur ſobrius tantùm ac moderatus hic erat victus, vt alios fingere diximus: ſed errat tamen in eo Philippus, quòd ſordidiorem hunc victum, quem ciuilis homo ſatis ſordidè, & parum Euangelicè Ioanni tribuit, ad fortunam ac neceſsitatẽ, neſcio quam potius, atque ad liberam eius electionem, referre conatur, nimirum vt ſingularem virtutis rationem & laudem viro ſancto debitam tacitè adimat. Res ita ferebat, inquit, vt victus eius eſſet

Concione de Ioanne baptiſta, part. 3.

Refutatio ſententiæ Philippi de locuſtis Ioannis.

esset sordidior. Id enim est perinde ac si dicas, Israëlitas aliquando, cùm ita ferret res, ac postularet necessitas, sordidiore victu fuisse contentos, vtpote asinina carne, & stercore colũbaceo. Quis autem illis laudi vertat, aut ex virtute profectum censeat, quod illi victus penuria, et famis necessitate, hostiumq; Syrorum obsidione compulsi, ac prorsus inuiti fecerũt? 4.Reg.6.
Sed addit Philippus: *De locustis ego arbitror, ut contra legem fecit Ioannes, quòd discessit à templo, ita contra legem de cibo fecisse*. Non adeò magni refert, quid sentias & fingas Philippe: at qui nouam opinionem probes, id verò etiam atq; etiam prudentes expendẽt. Nunc tu falsum ex falso colligis, dum ex eo contendis Ioannem contra legẽ de cibo fecisse, quia & contra legẽ à templo discesserit. Atqui non discessit à tẽplo, vt sequenti conuincemus capite, quicquid vos etiam haud sine fraude confingatis. Nulla igitur causa est, quamobrem homo diuinæ legis obseruantissimus, in victu etiam contra legẽ venisse credatur. Sed iam causas adfert aliquas, vt probet nobis Ioannem contra legem de cibo fecisse, nimirum vt ostenderet finẽ esse politiæ Iudaicæ, & Euangelium ad gentes quoq; pertinere, & tolli discrimina ciborũ. Infirma sunt hæc præsidia Philippica, & à nobis alibi

alibi confutantur, nullumq́ prorſus momentū habent ad perſuadendum id, quod caput eſt diſputationis, diuinam ſcilicet legem à Ioanne vel in cibo, vel aliȷs in rebus violatam aut abrogatam eſſe. Falſum & illud, quod aſſumit, oſtendere Ioannem, finem eſſe politiæ Iudaicæ, & Euangelium ad gentes pertinere, & receptis ex lege ciborum diſcriminibus nullum amplius locum tribui oportere. Quibus de rebus poſtea diſſeremus, etſi difficile non ſit iudicare, quàm ſint hæc quę Philippus affirmat, tum à ſcripturis, tum à veritate aliena. Tandem de locuſtis ita pronuntiat Melanchton: *Locuſtæ uſitatè cancros ſignificant, quibus non licebat ueſci populo legis: conſentaneum eſt autem, Ioannem uſum eſſe rebus obuiȷs ad Iordanem, ubi piſcatores ei cancros dabāt, quos alioquin non uendebāt.* En fontem totius erroris, quem ex ſuo præceptore Loſsius, Strigelius, Cythræus et Centuriatores hauſerunt, cum cæco duce de locuſtis ſine iudicio iudicantes, quos interim tanti nouatorum greges ſequuntur. Verùm has nouas & inſulſas gloſſas noui Theologi habeant ſibi, ſuisq́ locuſtis & piſcatoribus per nos quidem ſeſe oblectent. Ocioſorum eſt planè hominum, his nugis & commentationibus operam dare: peruerſorum autem, repudiatis ve-

Vbi ſuprà.

ris,

ris, falsa obstinatè tueri. Nunquam sanè probabunt eruditis, Euangelistam hîc de piscibus ꝓpriè loqui, & locustas vsitatius cancros, quā insectum significare. De insecto certè hoc nomen scriptura proponit, eiusq́ꝫ interpretes accipiūt, Exod. 10. Leui. 11. Deut. 28. Iudic. 6. 3. Reg. 8. Ioël. 1. & 2. Iudit. 2. Erasmus Philippo quidem tum in Græcis, tum in Latinis literis non inferior, haud perperam annotauit, locustas quæ sunt Græcis ἀκρίδες, inde dictas esse, quòd id animal summas aristas aduolans depascatur, quemadmodum legimus Exod. 10. & hoc loco Hilarius, Rabanus & Lyra intelligunt. Addit etiam eos, qui hoc animal immundum appellant, quo Iudæis vesci nefas erat, hoc ipso declarare, quàm non diligenter versati sint in sacris voluminibus, cùm Leuit. 11. inter volucres excipiantur bruchus, attacus, ophimachus & locusta, quæ inter se finitimi generis sunt, & inter munda censentur, eò quòd licet habeant quaternos pedes, tamen posterioribus longioribus saliant sup terram. Laudat præterea Ioannem, quòd cùm iuuenis esset magni sacerdotis filius, magna tū apud populū, tum apud regem authoritate, in deserto ferarū ritu vili parabiliq́ꝫ cibo victitârit. Demum à Brentio confirmatum est,

Erasmus de locustis Philippo repugnat.

Paraphrasi in 3. cap. Mat.

In 3. cap. Matth.

T non

non rectè pro locustis cancros hic accipi, cùm illi non ἀκρίδες, sed καρκῖνοι dicantur. *Dubium autem non est*, inquit, *quin Ioannes fuerit legis etiam cæremonialis obseruantissimus, nec ederit cibum immundum aut lege probibitum, ne cui tali uiolatione daret occasionem detrectandi, aut calumniandi testimonij sui de Iesu Christo. Sentiamus igitur Ioannem usum esse cibo, iuxta legem quidem mundo, sed uilissimo, & pauperibus tantùm ac uitam in deserto agentibus usitato.* Ac satis quidẽ, vti spero, huc vsque aduersariorum reiecimus nugamenta, in quibus diutius lectorẽ non remorabimur, vt modum teneamus.

APPENDIX.

Digressio ad locum communem de veterum & nostratium abstinentia.

ERVM enimuerò antequam hunc locum de pœnitentia vel abstinentia Ioannis absoluã, facere non possum, quin multorũ etiam veterũ exemplis mente perlustratis, mores nostrorũ cum antiquo Ecclesiæ statu aliqua ex parte componam. Fuit vicinus Apostolicorum tẽporum Tertullianus, qui Christianorum ætatis suę instituta sæpe depingit, & de baptismi quidẽ candidatis ita scribit: Ingressuros in baptismũ, orationibus crebris, ieiunijs & geniculationibus & puigilijs orare oportet, & cum con-

Lib. de Baptismo.

Baptizandi olim ieiunabant.

confeſsione omniũ retrò delictorũ.] Quin & vetuſtior eo Clemens teſtatur, Apoſtolũ Petrum baptiſmi cãdidatis hoc iniunxiſſe, vt priuſquàm ſacris initiarẽtur myſterijs, triduũ ieiunarent. Tũ ex canone Concilij quarti Carthaginenſis videre eſt, baptizãdos diuturno ieiunio à carnib⁹ & vino abſtinuiſſe. Quid verò de initiatis? ſeuerã quidẽ ab his obedientiã & diſciplinã non ſolùm exactam, ſed & ſtudioſè obſeruatã eſſe legimus. Vt enim Tertullianus ,, oſtendit, frequenter habebant conuentus, in ,, quibus fidẽ ſanctis ſpargebãt vocibus, et Pſal- ,, mis hymniſq; mutuò ſe prouocabant. Illic ie- ,, iunijs preces alere, ingemiſcere, lachrymari & ,, mugire dies noctesq; ad Dñm. Illic presbyte- ,, ris aduolui, & aris Dei adgeniculari, omni- ,, busq; fratrib⁹ legationes deprecationis iniun- ,, gere, et ſtationes plerunq; in veſperã ꝑducere, ,, & nocturnas vigilias adhibere. Precabant̃ au- ,, tẽ ſuſpicientes, & manibus expanſis, & nudo ,, capite. Prẹterea in his pijs cœtibus erãt exhor- ,, tationes, caſtigationes, et cenſura diuina. Nam ,, & iudicat̃, inquit, magno cũ pondere, & apud ,, certos de Dei conſpectu: ſummumque futuri ,, iudicij præiudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, ,, vt à communicatione orationis & conuentus, ,, & omnis ſancti commercij relegetur. Præſident probati quiq; ſeniores.]

7. Recognit.

Cap. 85.

Baptizati olim quam vitæ diſciplinam obſeruarint.

In Apologetico, & lib. de ieiunio, & lib. de pœnitentia.

In Apologet.

Ibidem.
Quis fuerit victus veterum Christianorum, quæ ieiunia.

At verò quid de victu Christianorum? Ne animalium quidem sanguinem, ait, in epulis " esculentis habemus, qui propterea quoq; suf- " focatis & morticiniis abstinemus.] Et alibi rē fusius explicans, Multi, inquit, se spadona- " tui asignant propter regnū cœlorū, tam fortē " & vtiq; permissam voluptatem sponte ponē- " tes. Quidam ipsam Dei creaturam sibi inter- " dicunt, abstinentes vino, & animalibus exulā- " tes, quorum fructus nulli periculo, aut solici- " tudini adiacent, sed humilitatem animæ in vi- " stus quoque castigatione Deo immolant.] Ie- " iunia verò Christianis quondam tam crebra & prolixa fuêre, vt hæc illis per probrum obiecerit infamis ille Apostata Iulianus, sicut [a] Nazianzenus ostendit. Episcopi vniuersæ " plebi mandare ieiunia assolent, inquit [b] Tertullianus, idemq; confirmari ex [c] Ambrosio potest. Sed quis tunc ieiuniorum rigor? cùm alij à vino, liquamine, piscibus, melle & ouis abstinerent, cùm etiam languentes aqua frigida vterentur, cùm & coctum aliquid accepisse luxuria esset, vt [d] Hieronymus narrat. Alij in siccorum esu perseuerabant, pane, sale atque aqua contenti, vt meminit [e] Epiphanius. Omnes autem ieiunantes à carne & vino sibi temperare, & seminibus tantùm è terra pro cibo, et

De cultu fœminarum.

Crebra & prolixa olim erant ieiunia.

a Orat. infamatrice in Iulianum.
b Lib. de ieiunio.
c Serm. 25. & 40.

d In Epitaphio Paulæ & ad Eustoch. de custod. virg.
e Contra hæres. lib. 3. tom. 2. circa finem.

aqua

aqua pro potu vti erant soliti, quemadmodū ex [f] Gregorio Nysseno & [g] Theophilo Alexandrino intelligi potest. Testatur & [h] Augu- ›› stinus, è Christianis Catholicis quosdam non ›› solùm à carnibus, sed etiam à nonnullis terræ ›› fructibus abstinuisse, NON quòd illa immun- ›› da esse crederent, sed edomãdi corporis causa, ›› inquit, propter animam ab irrationabilibus ›› motibus amplius humiliandam.] Recensentur apud [i] Clementem et [l] Epiphanium dies ieiuniorū, quos hebdomadatim bis à Christianis obseruandos esse tradiderint Apostoli, & de ›› quibus ita [m] Origenes: Habemus quartam et ›› sextã septimanę dies, quibus solenniter ieiunamus.] Eiusq; ieiunij rationem Aëriani contemnebant, vt meminit [n] Damascenus: sed eam post [o] Epiphanium [p] Augustinus & [q] Cassianus luculenter confirmant. Tum peruetustus mos in Ecclesia Romana & Occidentali obtinuit diu, vt sabbati ieiunium, cuius rationem reddit etiam Augustinus, passim celebraretur.

f In orat. de amādis pauperibus.
g Lib. 1. Paschali.
h Contra Faustū lib. 3. cap. 5.
i Lib. 7. stromateon.
l Hæresi. 75.
m In fine hom. 10. in Leuit.
n Lib. de hæres. Aeriani.
o In compendiaria fidei Catholicæ.
p Epist. 86. ad Casulanum.
q Lib. 3. de canon. diurn. orat. cap. 10.

Quid verò de Quadragesima, quam non modò sanctam, sed remedium etiam animarū vocat [a] Chrysostomus: [b] Basilius preciosum tempus, [c] Augustinus dies corporibus salubres & animæ medicinales, [d] Cassianus deci-

a Hom. 6. & 11. in Genesin.
b. Orat. in 40. Martyres.
c Serm. 55. de tempore.
d Collat. 21. cap. 28.

e Serm. 3. de quadragesima.

f Serm. 7. in quadragesima.
g Epist. ad Marcellam.
h Constit. Apost. lib. 5. cap. 12.
i Epist. 2. ad Philippen.
l Canon. 68.
m De consensu Euangelist. lib. 2. cap. 4. & epist. 119. ad Ianuariũ.
n Serm. 36.
o Concion. de ieiunio.

mationẽ quandam,[e] Bernardus militiæ Christianæ tempus appellant, hoc loco dicendum est: Quod ieiunium traditionem Apostolorum esse confirmat ante [f] Leonem Magnum [g] Hieronymus: et ante hunc [h] Clemens, [i] Ignatius ipsiq́; [l] canones Apostolorum indicant satis: idem à Christo consecratum dicit [m] Augustinus, qui quadragesimæ authoritatem Propheticis & Euangelicis literis docet corroborari: contemptores autem eius etiam Dei contemptores [n] Ambrosius facit. Nec obscurum est ex [o] Basilio, omnis sexus & ætatis & conditionis homines, Quadragesimæ ieiuniũ, quod Episcopi palam indicebant, tam diligẽter coluisse & obseruasse olim, vt ad vesperam vsq; nullum cibum caperent: quæ consuetudo [p] Bernardi etiam ætate durauit, & neq; carnẽ, neq; vinũ gustarent, quemadmodũ & [q] Ambrosius & [r] Chrysostomus docent. Atq; idem [s] Chrysostomus de suæ Ecclesiæ hominibus testatur, eos inter se ciborum abstinentia inuicem æmulari, sanctéq; contendere consueuisse, vt hi quidem duos integros dies ieiuni transigerent, illi verò non vini tantum & olei, sed & omnis ferculi vsum à sua mensa reijcerent, vt pane & aqua duntaxat vtentes, Quadragesimam omnem traducerent. [t] Maximus hoc graui-

p Serm. 3. de quadragesima.
q Serm. 34. & seq.
r Serm. 1. ad populum Antioch.
s Ad finem hom. 4. ibidem.

t Homil. 3. de ieiunio.

„ grauiter dixit : Quid prodeſt obſeruatione
„ quadraginta dierum ieiunandi nos tempora
„ cuſtodire, & legem non tenere ieiunij ?] Nec inficiantur Centuriatores, ante Calixtum pontificem, qui ſecundo poſt Chriſti mortem ſeculo Martyr fuit, ieiunia per annum ſolennia fuiſse tria: illum verò quatuor effeciſſe conſtat. Tum decreto concilij Elibertini iubentur Chriſtiani per ſingulos menſes, Iulio & Auguſto duntaxat exceptis, ieiunia celebrare. Inuehitur Theophilus Alexandrinus palam in eos, qui ieiuniorum tempore, clauſis oſtijs occultè carnibus veſcebantur, & à vino ſibi non temperabant. Extat præclara vox Blandinæ martyris, quæ inter tormenta ſic dixerit impi-
„ is: Multum erratis, ô viri, quod putatis infan-
„ tum viſceribus veſci eos, qui ne mutorũ qui-
„ dem animalium carnibus vtuntur: Siue vt alij vertunt, quibus nec irrationalium pecudum ſanguine veſci licet. Ac multis quidem alijs probari poſſet, imò à noſtris probatum eſt, delectum ciborum in veteri Eccleſia fuiſſe. Sunt præterea & aliæ præeminentes vitę con-
„ uerſationes, vt Epiphanij verbis vtamur, quæ
„ in eadem ſancta Catholica Eccleſia ſeruantur,
„ eorum inquam, qui ab omnibus carnibus ab-
„ ſtinent quadrupedibusq́; volatilibus ac piſci-
bus,

Centur. 3. fol. 147

Epiſt. 1. Calix. papæ.

Canon. 23.

Lib. 1. de Paſchate.

Euſeb. lib. 5. cap. 1. Eccleſiaſt. hiſtor.

Lib. 2. contra hæreſ. tom. 1, circa finem.

bus, ouo item & caseo, & alia vitæ diuersa instituta. Nam vnusquisq; secundùm proprium laborẽ accipiet mercedem.] Meminit & Augustinus de priuatis quorundam ieiuniis, quorum alij per totam vitam quinquies in hebdomade ieiunarent, nonnulli triduum & amplius sine cibo & potu peragerent, carnibus verò & vino in vniuersum abstinerent. Ac fatentur demũ vel inuiti Centuriatores, cùm de tertio Ecclesiæ seculo tractant, Christianos olim quàm frequentissimè ieiunasse, & toties adeò, quoties oraturi essent: id quod è Cypriano confirmant.

De morib. Eccles. Cathol. lib. 1, cap. 31.

De ieiun. & tentat. Christi.

Cur laudanda veterum abstinentia.

Quid igitur? nonne in his tam sanctis laudatisq; exercitationibus, quas, præter Aërianos & Lampetianos nostrosq; sectarios, nullus orthodoxus aliquando improbauit, & Ioannis et Christi discipulos agnoscamus? Ioannis quidẽ, vt cuius vitã minimè delicatam incensis illi animis sectarentur: Christi verò, cuius vaticinium reipsa probarent, nimirũ post sponsum ablatum vnà cum eius Apostolis tam sedulò ieiunantes. Nihil verò interest, quid de his veterum institutis & seuera Ecclesiæ disciplina iudicent ac scribant Centuriatores; quid enim pium & religiosum illi non carpũt ac mordent? Traditiones has otiosas, & ieiunia

Matth. 9.

Cent. 4. cap. 6. pag. 140. Et cent. 5. pag. 658.

nia superstitiosa, quæ contra Dei verbum irrepserint, nominant, vt ea, quæ summo iure non solùm admirari, sed & æmulari debebant, more suo impiè calumnientur. Repetam autē ex Tertulliano, quanti faciendum sit hoc seuerioris vitę genus, quod piè sanctéq; olim apud Christianos susceptum et retentum fuit. Com-

Tertulliani sententia de rigore veteris Ecclesiæ.

Lib. de patientia.

» mendat ille, quod baptizati negotiationem
» patientiæ in corpore (sic enim vocat) & car-
» nis afflictationem solebant adhibere. Hanc af-
» flictationem hostiam Domino placatoriam
» dicit per humiliationis sacrificium, cùm sor-
» des, cùm angustia victus Domino libat, contenta simplici pabulo, puróq; aquæ potu, cùm ieiunia coniungit, cùm cineri & sacco inole-
» scit. Hæc patientia, inquit, corporis precatio-
» nes commendat, deprecationes affirmat, hæc
» aures Christi Dei aperit, seueritatem disper-
» git, clementiam elicit.] Ac paulò pòst, ad hanc ipsam corporis patientiam refert carnis con-
» tinentiam, à qua viduæ, virgines & voluntarij
» spadones in Ecclesia cohonestantur. Sic Africanus ille scriptor, quemadmodū & styli durities satis arguit, nec tamen monachus, sed maritus, neq; scriptor vulgaris, vt quem suum etiam magistrū solitus est dicere Cyprianus. Atq; haud scio, an quisquam è Patribus, præ-

Hieron. in catal. scriptor. Ecclesiasticor.

Lib de lapsis, & epist. 10. ad clerū & sequent.

ter hunc ipſum Cyprianum, ſtudioſius in eo verſetur, vt ſeueram prioris Eccleſiæ diſciplinam vrgeat, & à lapſis, qui Deo & Eccleſiæ ſunt reconciliandi, grauiorē mulctam exigat. An verò cum his duobus non conſentit alius quoq; ſcriptor Africanus, idemq; Eccleſię doctor clariſsimus Auguſtinus, qui omnis abſtinentiæ ſeuerioriſq; diſciplinæ laudatorem ſe frequenter oſtendit: Abſtinentiæ, inquit, vigiliæ, orationes atq; ieiunia per breuiſsimas anguſtias perducunt ad paradyſi delicias, quia non mentitur veritas, quæ in Euangelio dicit: Arcta & anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui inueniunt eam.]

Serm. 55. de tempore.

Matth. 7.

Ex quibus abundè conſtare arbitror, noſtri quidem temporis Eccleſiaſticam diſciplinam, ſi cum illa veteri conferatur, planè laxam ac mollem eſſe, vt de illa nemo, niſi admodum delicatus, iuſtam queat mouere litem, ac querelam inſtituere debeat. Tantoque ſunt petulantiores & iniquiores iudicandi aduerſarij, qui neque antiquam illam ſeueritatem moribus ſuis attingunt, neque ad vſum reuocari ſuſtinent, ſed nec poſteriorem hanc in externa diſciplina moderationem, imò verò indulgentiam graues ob cauſas ab Eccleſiæ præpoſitis introductam, aut certè permiſſam, probant vl-

loq;

loc*q; modo perferunt. Huc enim potius illorũ consilia spectant, huc conatus diriguntur, vt totum præsentis Ecclesiæ statum, leges ordinesq́ disturbent, & multis alioquin calamitatibus agitatam Christi sponsam omnibus illis ornamentis exuant, quę eandem Deo hominibusq́ gratã et ordinatã castrorũ aciem efficere videantur. Quàm verè in hos competit, quod per Prophetã haud iniuria queritur De- Cantic. 6.
us: Nonne satis vobis erat pascua bona depa- Ezech. 34.
sci? insuper et reliquias pascuarũ vestrarũ cõ-
culcastis pedib⁹ vestris: et cũ purissimã aquã
biberetis, reliquã pedibus vestris turbabatis.

Sed ad communem nostri seculi morem & receptã modò vitæ corruptelã venio. Quanto illa veterum maiorumq́ nostrorum in omni vita constantior disciplina & seuerior continentia iam olim vigebat, tantò nunc quidem magis omni luxu diffluunt Christiani, ac viuunt dissolutius, vt diuina humanaq́ lege sancitos temperantiæ limites nullo tempore vel minus agnouisse, vel audacius excessisse videantur. Tanta est parentum in educandis liberis indulgentia, vt eos iam inde à primis annis non ad spiritum, sed ad carnem, non ad temperantiam, sed ad omnem ventris ingluuiem, non denique ad pietatem & sanctimo-

Vita Christianorum hodie luxus, intemperantiæ et voluptatis plena est.

De causa vulgaris licentiæ ac intemperantiæ hoc seculo vigentis.

ſanctimoniam,ſed ad improbos, effæminatos perditosq́ mores inſtitutos fuiſſe cernamus. Qui deinde propter hanc molliſsimam educationẽ,cùm adoleuerint,ad omne voluptatis genus profuſiſsimè dilabuntur, ſeq́ totis animis aſſuefaciunt. Hinc tot abdomina,et quemadmodum Apoſtolus ex Epimenide dixit, ventres pigri : hinc tot morbi noſtræ gulæ teſtes ac vindices, quot vix quidem à medicis cognoſci poſſunt, aut enumerari. Nec aliter fieri ſanè queat, quin crapulæ deditis langueſcat corporis robur, & nerui elidantur, quin præterea ingenij ſolertia hebetetur, virtutisq́ ſtudium frigeat,& omne deniq́ animi lumen extinguatur. Ex quo fonte illud etiam commune malum profluit,quod plerique nobilibus alioqui ingenijs præditi, & præſtantibus naturę donis exculti,ad res pręclaras functionesq́ue publicas obeundas aut nunquam emergant,aut inepti accedant,ſæpe & ante tempus intereant,aut miſerè quidem in ſordibus & tenebris vitam exigant,quando temperatè ac ſobriè viuere non didicerunt. Nec enim temerè dictum eſt illud:In multis eſcis erit infirmitas. "
Et rurſus, Propter crapulam multi obierunt: "
qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam. Hinc "
tam rara etiam, tam vilis hodie pulcherrima

Quæ incommoda luxum quotidianũ ſequantur.
Tit. 1.

Eccli. 37.

virtus

virtus caſtitatis, quam in delitijs periclitari atque corrumpi neceſſe eſt, quando ſicut ſine Cerere & Libero, vt inquit Comicus, friget Venus, ſic venter ſuffarcinatus meroq́ diſtentus facilè deſpumat & incitatè in libidinem erumpit, Hieronymo teſte. Horrendum eſt interim meminiſſe, ſacrum olim & maximi in Eccleſia ſemper habitum cœlibatum, tam neglectum hodie iacere, tamq́ in his, in quibus potiſsimum florere debuit, impurè contaminatum eſſe: tot præterea nephandas flagitioſorum hominum libidines magis magiſq́ue graſſari, & ne ſuum quidem Chriſtiano coniugio honorem ac reuerentiam poſſe conſeruari. Tam fœdum, tam peſtilens, tamq́ contagioſum eſt edacitatis crimen, vt omnem honeſtatis & pudicitiæ pulchritudinem vitiet, ac omnia humana diuinaq́ iura nobis peruertat atq; conculcet.

Terent. in Eunucho.

Lib. . aduerſ. Iouinian.

Quid multis? hæc ſunt tempora, hi mores, vt plures hodie Iouiniani, proh pudor, imò & Epicuri, quàm Chriſti vel Ioannis germani diſcipuli paſsim volitent. Lurcones, bibones, helluones, ventres in aulis, oppidis, pagis tam multi cernuntur, vt eorum numerus iniri non poſsit. Qui verò ieiunent, quiq́ ab eſcis & voluptate abſtineant ſeſe, quorum tamen priora

Plures Epicuri, quàm Ioannis modò diſcipuli.

 ſecu-

ſecula magnam tulere copiam, tot ſunt hodie, quot vt ille inquit, Thebarum portæ, aut diuitis oſtia Nyli. Indulgent paſsim genio, & bacchanalia viuunt. Quod vtinam ego de Germanis tam verè negare poſſem, quàm ſcio illud ab exteris per probrũ noſtris obijci, crebroq́ iactari. Fatendum eſt (cur enim nos pudeat veritatis, ſi turpiſsimę crapulę nõ pudet?) vix vſquam alibi atq; apud noſtrates, inſanis voluptatibus operam dari, & nullum gulæ ventriq́; modum imponi, præſertim poſtquã diſrupta ſunt legum vincula, quibus antea vulgus in officio Chriſtianæ virtutis publicęq́ue honeſtatis vtcunq; continebatur. Iacet ergo Patrum ille theſaurus, vt Baſilius dixit, ieiunium, cuius in Propheticis & Apoſtolicis literis toties & tam ſeriò admonemur, quodq́ue tot præclaris Dei vocibus & promiſsionibus cohoneſtatur. Iacent conſecrati ſolennibus ieiunijs dies, quos maiorum pietas non minore quidem religione celebrauit, quàm prudentia inſtituit, ac orbe toto recepit. Horũ dierum nomen apud nos quidem remanſit, res ipſa vſque adeò exulauit, vt pauci admodum tota vita vix aliquando id faciant, quod erat olim Chriſtianis omnibus, pręſertim ſacro Quadrageſimæ tempore, perquàm vſitatũ

Ser. 2. De ieiunio.

Ieiunium hodie negligi atq; contemni.

&

& familiare. Non enim ieiunia tantùm, ſed & precationes, vigiliæ, & humi dormitiones, quarum rerum gratia Cyprianum prædicat Nazianzenus, Martinum Seuerus, Baſilium Amphilochius, et Chryſoſtomum Metaphraſtes, ſæpè multumq́ ſeruabantur, atq; omnes animarũ ſalutes, vt Epiphanius loquitur, per ſanctas afflictiones exquirebantur. At huiuſcemodi rerum ne vmbra quidem apud nos hodie retinetur: tam longè de via deflexímus, & anguſtam illam, per quam pauci ingrediuntur, cum lata communiq́ multorum perditorũ via commutauimus, adeoq́ non ſolùm ſemitas illas antiquas, quas nobis Propheta cõmendat, deſeruimus, verùm etiam illuſtria maiorum veſtigia, qui omni virtutis & pietatis laude florebant, penitus ignoramus. Ita verendum eſt maximè, ne quod olim in Gallos dixit Seuerus, ad nos quoq; pertineat: Edacitas in Græcis gula eſt, in Gallis natura, qui etiam vſq; ad vomitum ſatientur.

Orat. in Cyprianum.

In vitis eorundem.

Hæreſ. 75. contra Aerianos.

Matth. 7.

Hier. 6.

Lib. 3. de vita Martini.

Cæterùm quod ad ſectarios noſtros attinet, dici profectò non poteſt, quantopere illi, velut mali medici, hos intemperantium et voluptariorum morbos non dico ſanârint, ſed etiam ad ſanandum difficiliores, ac propè incurabiles reddiderint, multisque modis auxerint.

Luxum hodie graſſantem augent nouatores.

rint. Effrenis quippe populus, cui nihil moderatum placet, & qui ſponte carnis gaudet voluptatibus, nouæ doctrinæ dulci eſca pellectus, & Chriſtianæ libertatis, quæ adeò multis imponit, illecebris delinitus, & præterea ſolius fidei iuſtificantis blandimentis irretitus, quid faceret aliud quæſo, quàm quod conſecutum eſſe iam cernimus? En quomodo qui ſe his nouis ſectis addixêre, in omnem vitæ licentiam ſeſe intemperanter effundunt, ac in omne flagitiorum genus proruunt, & hac arbitraria viuendi ratione, quam illis nouatores oſtendunt ac perſuadent, ad luxum omnẽ turpiter abutũtur. Tantum profecit illa ſectariorum blandiloquentia, ſiue, vt Paulus vocat, χρηστολογία & εὐλογία, qua illi dum lòquuntur placentia, & inſectantur abuſus, Eccleſiæq́; labefactant authoritatẽ, vulgi auribus mirificè inſeruiunt, & effœminatos infirmorum animos à vera & ſeueriore Eccleſię diſciplina non difficulter abducũt, ſuæq́; ſectæ, in qua liberrimè viuitur, promptiores aſſeclas reddũt, præſertim cùm in plęriſq; diſcipulis haud minorem aurium, quàm in magiſtris linguarum pruritũ ineſſe videamus. Accedit alterum quoq; malum, quod velut caligine quadam multorum mentes occupat, vt etiamſi cutẽ non valde curent,

Rom. 16.

Nouæ opiniones reddunt populũ diſſolutiorem.

rent, tamen in ea nunc opinione versentur, honestam illam seuerioremq́ue viuendi disciplinā aut nullum, aut non adeò magnum Christianis hominibus emolumentum adferre: ab Ecclesia nullam hîc legem posse præscribi, qua quisquam teneatur obstrictus: quicquid autem in hoc genere vel ex maiorum præscripto quis faciat, aut sua sponte ipse suscipiat, id nullius apud Deum meriti esse, nec homini quicquam commodare. Iam verò postquàm homines blandis istorum, velut Syrenum, vocibus mirum in modum delectati, & velut è medio cursu abrepti, matris Ecclesiæ iugum excusserunt, & seruitutem nouam magistris placentiloquis & molligradis (sic enim & Centuriatores appellant) seruire cœperunt, facilè vilescunt apud eos traditiones humanæ, quo nomine disciplinam externam & ritus Ecclesiæ, quantumuis lege, consuetudine, antiquitate commendatos, audacissimè complectuntur, simulq́ue admodū superbè contemnūt. Nec vidēt miseri, quale quantumq́ue hoc sit cōpendium, vt ab Ecclesiæ maiorumq́ue contemptione ad sacrarū legum & diuinorum præceptorum neglectum, labefactationē & despicientiā sensim perueniatur. Nam qui Ecclesiam de ciborum delectu, de statis ieiunijs pijsq́ue ritibus

A contemptu Ecclesiæ ad verbi Dei contemptum fit progressio.

 tibus

tibus admonentem non audiunt, eâdem quoque temeritate & amentia Christum Ecclesiæ sponsum præcipientem si non reijciunt prorsus, at certè quidem surdis velut auribus prætereunt, ac nihili sæpe pendunt. An non grauissimè à Christo ipso dictum & præceptum est illud: Attendite vobis, ne fortè grauentur "corda vestra in crapula & ebrietate?] Quid "autem hodie minus quàm hoc diuinum expressumq́ Dei mandatum à sectarijs vel exigitur, vel obseruatur? Sic enim vitam instituunt suam Euangelici, si liberè dicendum est, magna vt diligentia id cauere videantur, ne habeantur vel Ioannis discipuli, quos crebrò ieiunasse constat, vel Christi sectatores, qui & ipse ieiunans suos ieiunaturos esse prædixit, ac præmia illis ieiunantibus æterna promisit. Adeò verò cum sanctis Patribus in ieiunationibus, vigilijs & corporis afflictionibus isti nihil habent commune, vt eos etiam pudeat ac pigeat omnis abstinentiæ & disciplinæ rigidioris, quam velut hypocrisim studiosè deuitant, nec secus quàm pestem fugiunt, eamque vel ad Papistas, vel ad monachos, vel ad nescio quos Pharisæos, tanquam in exilium, solent relegare. Vbi ne quid ego in odium ac inuidiam aduersariorum videar com-

Luc. 21.

Quomodo verbum Dei apud sectarios iaceat maleq́, obseruetur.

Matth. 4. & 9.

Matth. 6.

ar com-

ar cōminiſci, Schmidelini teſtimonium adfe-
rā, quod ille ſummus videlicet Doctor, Can-
cellarius & Præpoſitus, de ſuorum moribus
in cōcione publicè propoſuit, ac ne quis igno-
rare poſſet, typis etiam euulgauit. Sic autem
Germanicè loquitur:

Der ander Hauff im Teutſchland laßt wol dem Wort Gottes ſein platz vnd raum/ daß es gepredigt wirdt: aber da wirdt kein beſſerung geſpüret/ ſonder ein wüſt / Epicuriſch/ Vihiſch leben/ mit freſſen / ſauffen/ geitzen/ ſtoltzieren/ leſterungen des Namen Gottes. Hie will man gleich ſo wol / als die Bäpſtiſchen in jhr Abgötterey/ vngeſtrafft ſein. Ein ernſtliche Chriſtliche Zucht/ die Got in ſeinem Wort ſo ernſtlich gebeut/ vñ von ſeinen Chriſten habē will/ můß ein new Bapſtumb/ ein newe Müncherey ſein. Wir haben/ ſprechen ſie/ gelernet / daß wir allein durch den Glauben an Jeſum Chriſtum ſelig werden / der mit ſeinem Tod all vnſer Sünd bezalt hat. Wir könden es nit mit vnſerm Faſten/ Almuſen/ Gebet/ od andern gůten Wercken bezalen. Darumb ſo laß vns mit diſen Wercken zufriden: wir köndē wol durch Chriſtum ſelig werden : wir wöllen

In der vierten Predig von dē irdiſchen Planeten.

vns allein auff die gnad Gottes vnnd verdienst Christi verlassen. Vnnd darmit all Welt sehen möge/ daß sie nit Bäpstisch seyē/ noch sich auff gůte Werck verlassen wöllen/ so thůn sie auch kains. An statt des Fasten/ fressen vnd sauffen sie Tag vnd Nacht. An statt der Almusen/ schinden sie die arme leut. An statt des Bettens/ flůchen/ lestern vnnd schenden sie den Namen Gottes so jämmerlich/ dergleichen lesterungen Christus von den Türcken vberhebt ist. An statt der Demůt/ regirt Stoltz/ der Pracht/ der vbermůt/ der vberfluß in klaidungen/ eintweder auff das scherpffest/ oder vnfletigest zůgerichtet. Das alles můß Euāgelisch haissen. Vnd bereden sich dise arme Leut noch darzů/ sie haben ein gůten glauben zu GOTt in jhrem hertzen: sie haben ein gnedigen Gott/ vnd seyen besser/ dann die Abgöttischen vnd Aposteißliche Bäpstler.

Schmidelini testimonium de luxu & corruptelis Euangelicorum.

Concio. quarta in Christi verba, Luc. 21.

Quæ Schmidelini verba, vt etiam ab his intelligantur, qui Germanicè nesciunt, conuertam ea in Latinum fideliter, & omnibus iudicanda proponam. *Altera, inquit, pars & turba Germanorum suum quidem locum uerbo Dei ut prædicetur, tribuit: nulla uerò interim sentitur in illis morum emendatio, sed horrenda,*

Epi-

Epicuræa, & animalis seu ferina eorum uita cernitur in comessationibus, compotationibus, cupiditatibus, pompis & diuini nominis prophanationibus, siue blasphemijs. Qua in parte uolunt æquè liberè & impunè peccare, sicut Papistæ in sua idololatria. Mandat seriò DEVS in uerbo suo, & à suis Christianis requirit seriam & Christianam disciplinam. Hæc ipsa uerò apud istos nouus Papatus, nouusq; monachismus existimatur. Sic enim inquiunt: Didicimus modò per solam fidem in Christum saluari, qui sua morte pro peccatis nostris omnibus satisfecit; nos uerò satisfacere non possumus nostris ieiunijs, eleemosynis, precationibus ac alijs operibus. Quamobrem sine & permitte, ut huiusmodi opera missa faciamus, cùm per Christum alioquin saluari poßimus, & solùm gratia DEI Christiq; meritis nitamur. Atq; ut totus mundus agnoscat, eos non esse Papistas, nec bonis operibus quicquam fidere, illorum etiam operum nullum exercent penitus. Ieiunij loco, comessationibus & perpotationibus nocte dieq; uacant. Vbi pauperibus benignè facere oportebat, eos deglubunt & excoriant. Precationes uertunt in iuramenta, blasphemias, & diuini nominis execrationes, idq; tam perditè, ut Christus ne ab ipsis quidem Turcis hodie

Euangelici quantò sint deteriores Catholicis testimonio Schmidelini.

tantopere blasphemetur. Demum pro humilitate regnat paßim apud illos superbia, fastus, elatio, luxuria uestium, quæ aut sumptuosißimè, aut etiam stultißimè sint elaboratæ. Atque hoc uniuersum uitæ genus ab illis Euangelicum dicitur institutum. Interim sibi persuadent homines miserrimi, se rectam ueramq; in DEVM fidem in animis suis retinere, & sibi propitium esse DEVM: imò etiam se probiores impijs & pseudapostolicis Papistis iudicant.

Schmidelinus de Catholicis falsò iudicat.

En tibi duplicem Schmidelini confeßionem: alteram de Catholicis, quam non agnoscimus, ac pro mera calumnia repudiamus: alteram de Lutheranis & Protestantibus, quam non grauatim admittimus, et ob Schmidelini in rebus Germanicis experientiam, grauißimamque apud suos autoritatem, non possumus non confirmare. Quòd verò Catholicos pro impijs ac idololatris censet, eò minus eget confutatione, quòd vulgaris illa & falsa piorum istorum scilicet, sit cantilena, Catholicorum auribus bene trita, quæ neque magis in huius temporis, quàm veteris Ecclesiæ Catholicos homines competat, & sanctißimos Patres æquè perstringat, quibuscum fidei doctrinam & religionem planè communem

reti-

retinemus. Sed hic vetus istorum mos est; ex veritate mendacium struitur, ex religione superstitio compingitur, quemadmodum dixit Tertullianus. Certè quod pro Catholicis aduersus Donatistas respondit iam olim Augustinus, id contra istos etiam nobis modò dicere fas est: Si vestra vera, et nostra falsa sunt, falli potuimus cum orbe terrarum de hominum iniquitate, non de fidei veritate.] Viderit interim Schmidelinus, ne quod idololatriæ crimen in alios deriuare conatur, in eo ipse cum suis hæreat. Etenim criminis idololatriæ, quod in primis detestandum est, diuina scriptura etiã illos accusat, qui etsi vero Dei cultu glorientur, vt Core, Dathan, Abiron, ac licet externã & crassam illam oderint idolomaniam, quemadmodum Saul, tamen sensu carnis inflati, legitimis magistratibus non auscultant, & his nolunt acquiescere, quibus in Ecclesia ius est Dei loco cæteris præcipiendi.

Lib de ieiunio.

Lib. 3. contra Petilian. cap. 59.

Idololatriæ crimen magis in sectarios, quàm Catholicos competit.

1. Reg. 15.

Numer. 16.

1. Reg. 28.

Luc. 10.

1. Corinth. 5.

Cæterùm vt ad Schmidelini testimonium redeam, quod is ipse de suis Euangelicis protulit, est hoc quidem tantò maioris faciendũ, quòd ab aliis Germanicarũ rerum peritis, iisdemq; variarum sectarum hominibus publicè confirmetur, ac res ipsa commonstret, Germanos simul atq; nouum & quintum hoc Euangelium

Fide dignum est Schmidelini de suis testimoniũ.

gelium amplecti cœperunt, vt à veteri illa pietate procul discessisse, sic in vita etiã voluptaria & Epicuræa permultùm profecisse, quando iam omnis vitę turpitudo ac petulantia cõmentitio isto fidei & libertatis Christianæ titulo, quem sectarũ magistri iactitant, vel à leuissimis & flagitiosissimis hominibus passim tegitur & excusatur. Quo nomine infelicẽ afflictę patrię conditionem omnes boni cũ acerbo animi sensu intuentur atq; deplorant, cùm istiusmodi homines sursum ac deorsum misceant omnia, qui cùm purioris cuiusdam doctrinæ professores & vindices videri cupiant, sic tamen secundum carnem viuere, sic tractare scripturas, sic omni seruire luxui gestiũt, vt à suis etiam collegis atque magistris acerbissimè simulq; iustissimè reprehendantur, atq; adeò ab ipsis magistratibus in qualicunq; tandem officio contineri haud facilè possint. Nã qui proprius istorum Propheta et tertius Elias existit, quo duce & antesignano vel maximè gloriantur, is palam in suos inuehitur, eorumq; mores queritur longè corruptiores esse factos quàm antea sub regno, vt ipse vocat, Romani Pontificis fuissent: quin eos demum Sodomitis peiores vel decies euasisse luculenter affirmat. Alibi fatetur, suos non minus, q̃ Papistas

Misera conditio Germaniæ propter sectarios.

Lutheri & Melanchtonis testimonium de corruptis moribus Euangelicorum.
In Dominicã. 1. aduentus.

Papistas insulsos esse. *Adeò rem necessariam, in*quit, *putant libertatem à traditionibus Papæ, ut nisi eas omnes statim uiolent atq; aboleant, timeant se peccare.* Post Lutherũ verò primas apud istos tulit Melanchton, cuius isthæc clara & aperta est oratio: *Loquitur,* inquit, *res ipsa, in his regionibus omne ferè studium conuiuiorum apparatibus & ebrietati, atque immanibus illis poculis impendi. Quare manifestum est nunc à Deo uarijs modis puniri, ut incendijs, bellis & conuulsionibus, atque confusionibus regiminum seu politiarum, plusquàm beluinam istam uentris ingluuiem, & belluandi perpotandiq; consuetudinem. Præterea quoties uidetis, temulentos homines ultro ruere in suas clades, & sæpe cruento ferro inter seipsos concurrere, imò & cædibus mutuis grassari? Quomodo potest laxior annona sperari in tantis profusionibus, belluationibus, pomparum conuiuiorumq; apparatibus?* Addit deinceps, homines esse Homerico Grillo similes, qui à Circe in porcum mutatus, recipere hominis figuram noluit. *Adeò delectantur,* ait, *immunditia, sordibus & illuuie, ut in morem suis lutulenti, quaslibet res, panem, carnes, ceruisiam, & id genus alia corrumpere & contaminare soleãt,* Ac rursus: *Ea barbaries est in popu*lo,

In. ca. 6. ad Galat.

In cap. 6. Matth.

lo, ut plærisq; persuasum sit, se, si unũ diẽ ieiunent, noctem continuò sequentem non posse uiuere. Prætermitto id genus reliqua, quibus Melanchton suæ sectæ homines alibi egregiè depingit atq; ornat. Cum quibus perbellè consentit, quod ab Erasmo dictum, & ab alijs repetitum est, adeò per hoc nouum Euangeliũ non corrigi homines, vt passim deteriores fieri videantur, qui non peccare desinant, sed peccent impunitius.

Hyperasp. 2. & in epist. contra Pseudoeuangel.

Qua in parte nouatores obseruẽt sedulò verbum Dei.

Quod si alia vlla in parte, tum in hac maximè isti morem gerunt Dei verbo, quod Christus docuit de venturis sub mundi finem pseudochristianis. Hos ait idem esse facturos, quod in diebus Noë factum esse legimus, quodq́ue ab istis modò tam strenuè factitatur: Edebant " & bibebant, vxores ducebant, & ducebantur " ab ipsis, emebant & vendebant, plantabant " & ædificabant, adeò carnis mundiq; studijs " addicti, & diuini timoris planè obliti, vt omnis etiam honestioris disciplinæ, adeoq́ue salutis æternæ rationem nullam habere viderentur. Hinc diuina eos vltio & ira percussit, & qui obstinatis animis non timuerunt minitantem, Non permanebit spiritus meus in homine in ęternum, quia caro est: tam atroces demũ intemperantiæ luxuriæq; suæ pœnas persoluerunt,

Matth. 24.

Genes. 7.

Genes. 6.

uerunt, vt voluptatis omnis ſenſum cum cataclyſmi acerbiſsimo luctu commutârint, totiq; mũdo cladem funeſtiſsimam induxerint, cui octo tantùm homines ſuperfuerunt. Quis verò non dicam oratione, ſed vel mente conſequi poſsit, quàm graues, & horrendæ dolorũ acerbitates in futuro ſeculo eos conſequantur, qui lautis nunc epulis tantopere oblectantur, & epotandis calicibus vacant, atq; immodico cibo & potu mentẽ corpuſq; obruunt, ideoq; templa illa Deo viuo cõſecrata, velut pingues Epicuri de grege porci, nefariè violant ac profanant? Magno certè malo ſuo didicit diues epulo, quanti ſit piaculi, ventris eſſe mancipiũ, eumq; tanq; Deũ colere, & omni prorſus luxu diffluere. A breuiſsimis quippe & ſplendidiſsimis epulis, à purpura & byſſo, rebus fluxis & inanibus, ad flammas nunquam finem habituras deuolutus eſt. Atque hic vtinam verbum Domini, quod manet in æternum, iſti cogitarent, alijſq; paſſim inculcarent: Væ, inquit, qui potentes eſtis ad bibendum vinum; & viri fortes ad miſcendam ebrietatem. Si ſecundum carnem vixeritis, moriemini. Quantum glorificauit ſe & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Qui

Grauiter punitus mundi luxus tempore Noe.

Geneſ. 7.

Intemperantiæ pœnas & in hac & in futura vita exigit Deus.

Luc. 16.

Verbum Dei luxũ & intemperantiã vetans, hodie non auditur.

Eſaiæ 5.

Rom. 8.

Apoc. 18.

Galat. 6.

ſeminat in carne, de carne & metet corruptionem. Sed omitto hæc pluribus perſequi, ne cuiquam concionari velle videar: nec addam exempla terrifica, quibus admonet nos DEVS de iudicio ſuo, quod in homines luxurioſos & intemperantes cùm in hac, tùm in altera vita iam exercuit, & porrò exercebit ſeuerißimè.

Luxus etiam Catholicos defœdauit.

Pſal. 105.

Peccant hîc quoq; Catholici, nec leuiter ſanè peccant, qui commixti inter gentes, malè ſobrios ſcilicet & impuros hæreticos, eorum etiã opera didicerunt, et contra Dei verbum, contra Eccleſię ſanctiones, contra honeſtatem publicam, contra conſcientiam propriam haud rarò ventri ſeruiunt, & non ſolùm à Ioannis, ſed etiam à piorum omnium frugali victu, abſtinentia temperantiaq; longißimè diſcedunt, nihil vt minus quàm Catholicæ profeſsioni atq; diſciplinæ reſpondere videantur. Adeò ſurdis & illi auribus tranſeunt Apoſtolicas illas voces; "Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitijs. "Carnis curam ne feceritis in deſiderijs. "Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram. "Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs. "Exhibeamus noſmetipſos ſicut DEI miniſtros, in multa

Rom. 13.

Coloſſ. 3.

Galat. 5.

2. Corinth. 6.

par-

patientia, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate. Vbi cum piis dolemus omnibus, hanc communem, & luctuosam Ecclesiæ conditionem esse, adeoque perpetuò fuisse, vt multos vocatos & paucos electos, pluresque carnales quàm spirituales filios ferre cogatur: vt verè de communi turba dicas, Multiplicasti gẽtem, non magnificasti lætitiam. An verò quod à nostris fit turpiter, aduersariorum licentiæ patrocinatur, & impuram illorum vitam excusat? Vtrinque molliter & intemperatè viuitur, si verum fatebimur, & sicut ille dixit, Iliacos intra muros peccatur & extra. Veruntamen si rem ex æquo iudicemus, meliore hîc loco Catholicorum, quàm aduersariorum causa est.

Matth. 20.

Esai. 9.

Primùm enim etsi nostri in edomando corpore & coërcendis cupiditatibus officium deserunt, turpiterque & luxuriose aliquando viuunt, tamen in eo Ecclesiam eiusque Pręposítos non contemnunt, neque vllo afficiunt dedecore, nec idcirco se ab eius vnitate & autoritate disiungunt. Deinde quantùmuis à Ioannis abstinentis, & laudabilibus Patrum exęmplis imitandis procul absint, & non modò contra veteris, sed præsentis etiam Ecclesiæ disciplinam viuendo reclament, tamen de re ipsa non secus sentiunt ac sentiendum putant, quàm sentire

Grauius in luxu & dissoluta vita nouatores quàm Catholici peccant.

 iur-

iubet Ecclesia. Imò etiam suspiciunt & mirantur eos, qui pietatem & sanctimoniam colunt, quiq; secundùm Ecclesiæ institutum, aut etiã vltro verè sobrij, casti & abstinentes esse conantur. At longè aliter fit à nouatoribus hodie, quibus non est satis indulgere libidini, quin etiam ab Ecclesia nefariè desciscunt, matrem ludibrio habent, eiusq; sacrosancta instituta spernunt, & præcipiendi autoritatem irrident, publiceq; insectantur: nec sibi leges vllas imponi patiuntur, sed pro suo arbitratu vitam degũt, & liberrimè carni laxant habenas: quin sæpè etiam, quod genus hominum est omnium maximè sceleratum & perditum, in sua malitia gloriantur. Accedit, quòd præter suum ipsorum scelus & licentiam, aliorum honesta studia malignè peruertunt, & charitatis omnis obliti, quæ illi ad corporis castigationem dunioremq; vitam pertinentia, more maiorum, vel etiam sua sponte & voluntate faciunt, ea cum falsa religione, & animali superstitione, vel mera hypocrisi coniuncta esse interpretantur.

Quot modis hic scripturam deprauent sectarij, & primùm de libertate Christiana.

Postremò non solũ in Patres probatissimos, adeoq; in totam Ecclesiam isti peruersissimè iudicando peccant, sed & nefariè prorsus verbum Dei corrumpunt atque adulterant, dum quæ

quæ illic de vera & spirituali libertate per Christum nobis parta scribũtur, ipsi ad falsam & carnalem quandam liberioris vitæ rationem, quam vulgus auidissimè arripit, scelerate detorquent. Vt de illis verè dixerit Petrus, Libertatem promittentes, cùm ipsi sint serui corruptionis: sed & Iudas, quod Christi domini gloriam in luxuriam transferant. Eam verò Christianorum libertatem diuina scriptura prædicat, qua nos Christus à iugo peccati, & à seruitute veteris legis asseruit, simulque prohibet, ne libertatem demus, vt Paulus loquitur, in occasionem carnis, hoc est, ne Christianam libertatem in carnalem conuertamus licentiam, vt eius prætextu hoc quod libet, etiam contra legem, morem & disciplinam Ecclesiæ, & cum detrimento spiritus, vel offensione fraternæ charitatis licere nobis vnquam arbitremur. Hinc disertè scriptura serioq; monet, cum Christiana vocatione & libertate illa coniungere officia, quæ sunt reliquis ferè omnibus anteponenda, vt nimirum * iustitiæ serui, vt obedientiæ filij, patientiæ custodes, ac demum pœnitentiæ & crucis studiosi ex animo esse conemur. Neque solùm isti de Christiana libertate, scripturis abutuntur, sed & Pharisaicas δευτερώσεις Dei verbo

1. Pet. 2. Iud. 1. Ioan. 9. Rom. 6. & 8. Gal. 5. * Rom. 6. 1. Pet. 1. & 2. Phil. 2. Luc. 21. Matth. 5. & 6.

Marc.7. Matth. 15. Coloss. 2.

Deprauatio de traditionibus, abstinentia delectuq́, ciborum. Act. 15. & 16. 2. Thess. 2. 1.Cor. 11.

a Lib.2. aduers. Iouinian.& in epist.ad Galat. cap.4.
b Lib.30.contra Faustum.
c Serm.4.de ieiunio septimi mensis.
1. Timoth. 4.
d In epitome diuinorum decretorum cap.de abstinentia.
e Gangrensi, Toletano 1. & Braccarensi. 1.

Coloss. 2. Galat. 2.

1.Cor. 9. 8. & 14. Hebr. 13. Roman. 13. 14. & 15. Ephes.4.

verbo repugnantes, siue vt Marcus inquit, illud rescindentes, quas Christus & Paulus iustissimè damnant, cum Ecclesiasticis, imò & Apostolicis traditionibus, quæ verbo Dei clarissimè stabiliuntur, fœdè cõmiscent, atq; imperitè confundunt. Hallucinantur in eo etiam, quod aduersus ea quę [a] Hieronymus, [b] Augustinus, [c] Leo Magnus et [d] Theodoretus disertè admonẽt, inter Iudaicam quæ abrogata est, & Christianam sedulò retinendam abstinentiam discrimen nullum ponant, quodq́; superstitiosam hęreticorũ tum continentiam, tum abstinentiã, quam ad doctrinas dæmoniorũ retulit Paulus, et explosit in [e] synodis Ecclesia, cũ illa syncera cõtinentię abstinentiæq́; virtute componãt, quę apud superiorum ętatũ Catholicos homines magno in vsu ac pretio habita semp fuit. Ad hęc Pauli sententiam de ciborum delectu, quem ille in Colossensibus & Galatis iudaizantibus sapientissimè reprehẽdit, inscitè deprauant: cum idem ieiunia Christiana vel Ecclesiastica nulla ex parte accuset, sed suo potius exemplo scriptoque confirmet: dum & ordinem in Ecclesia seruandum exigit, & obedientiam erga vtrunq; magistratum commendat, nec solùm in cibis vitari quodcunq; scandalum iubet, verùm ad communem quo-

que

que populi ædificationem referri docet omnia. Illud verò Pauli dictum, Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, etiam ad ieiunium & exercitia corporalia piorum pertinet, vt fatetur Melanchton, eáque dicit necessaria, & in pijs veros Dei cultus esse. *Et hæc exercitia qui abijciunt, in hoc ocio & luxu, in multa peccata ruunt, præterea contristant & arcent Spiritum sanctum: ideo multipliciter & grauiter peccant, & sibi ipsis exercitium accersunt.* Sed & Cassianus hoc Pauli dictum refert ad continentiæ dolores & corporale ieiunium

1. Cor. 9.

In disputat. de exercit ijs corpor. piorum.

Lib. 5. de gastrimargia cap. 18.

„ carnisque afflictionem: per quam se pugilē quē-
„ dam aduersus carnem strennuum Paulus de-
„ scribit, nec in vanum aduersus eam ictus con-
„ tinentiæ exercuisse designat: sed triumphum
„ pugnæ mortificatione sui corporis acquisis-
„ se, quo verberibus continentiæ castigato, &
„ ieiuniorum cæstibus eliso, victori spiritui im-
„ mortalitatis coronam, & incorruptionis con-
tulit palmam.]

Corrumpunt & illa Pauli verba, Corpora-
„ lis exercitatio ad modicum vtilis est: pietas autem ad omnia valet. Vbi non eleuatur ieiunij virtus & dignitas, vt isti improbè clamitant, sed indicatur discrimen inter corporalem vulgaris athletæ & spiritualē Christiani

De loco Pauli 1. Timoth. 4. Corporalis exercitatio ad modicum vtilis.

 homi-

hominis exercitationẽ cõſtitui oportere. Quarum illa quidem ad bonam corporis habitudinem curandam ſpectat, corpusque vegetum ac robuſtũ efficit: hæc verò corpus adeò non promouet atq; nutrit, vt maceret etiam ac extenuet: neq; ſicut illa, breuem in hac vita ac exiguam præſtat vtilitatem, ſed veris & æternis bonis totum hominem locupletat. Proinde ieiunium nõ eſt corporalis, ſed ſicut Chryſoſtomus & Theophilactus admonent, ſpiritualis exercitatio & ad pietatem pertinet, pręſertim ſi ab homine Chriſtiano ritè, vt par eſt, & cum fructu ieiunetur. Etſi enim ieiunium per ſe virtus perfecta non ſit, eſt tamen cæterarum virtutum fundamentum atq; ſanctificatio quædam, & gradus præbet ad ſumma ſcandentibus, vt Hieronymus docet. Nec temerè dixit Euſebius Emiſſenus: Ieiunia & vigiliæ & ſanctæ afflictiones humilia corpora macerant, sed maculata corda purificant: membris ſubtrahunt fortitudinem, ſed conſcientijs addunt nitorem.] Neque vnquam Eccleſia, vt à cibis magis quàm à vitijs abſtinerent homines, vel docuit, vel indulſit: ſed quoties ieiunationes indicit, ſpirituale illud, quo à peccatis ieiunatur, quod ieiunium magnum

Homil. 12. in 1. epiſt. ad Tim.

Ad Demetriadem de virginit. ſeruanda.

Hom. 10. ad monachos.

Eccleſia non requirit ieiunium à cibis tantum.

gnum & generale Augustinus appellat, cum corporali coniunctum iubet obseruari. Vt enim Ioël, sic etiam Ecclesia ieiunium vult bonis operibus, præsertim autem oratione ac eleemosyna, sanctificari, & sanctificatum curationi proficit peccatorum, [a] Hieronymo teste. De qua ieiunij sanctificatione [b] Gregorius, [c] Maximus & [d] Bernardus minimè tacuerunt. Eleganter verò dixit [e] Ambrosius:
» Abstinentiam indicamus corpori, vt à vitijs
» magis animam abstinere possimus. Frenum
» enim quoddam est luxuriantis animæ corpus exhaustum.]

Tract.17.in Ioannem.

Ioel.2.

a In 2. Ioelis. & lib.2. contra Iouinianum.

b Homil. 16.in Euangelia.

c Hom.1. & 2. de ieiunio quadrag.

d Serm.4.de quadrages.

e Serm.33.

An Christus delectum ciborum vetet.

Præterea quod nobis obiectant, Christum suis dedisse potestatem quæuis sine vllo delectu comedendi, quis hoc quæso negat? quis etiam omninò non probat, imò verò illis temporibus maximè necessarium fuisse non iudicat, vt Apostoli præsertim orbem totum peragrantes, cibis quibuslibet vescerentur? Peruersè autem inde colligunt, Apostolis vel Ecclesiæ rectoribus nullam manere potestatem, vt aut de cibo suffocati animalis vitando, aut de Quadragesimæ ieiunio instituendo, ac similibus externis de rebus ad salutarem Ecclesiæ gubernationem, honestamque populi disciplinam

Luc.10.

Act.15.& 21.

 spe-

Penes Ecclesiæ Rectores potestas est constituendi de certis ieiunijs.
1. Reg. 7.
Ioel. 2.
2. Paralip. 20.
a Matth. 9.
Hieron. in proœmio comment. super Matth.
b Canone 68.
c In disputat. de traditionib. humanis.

spectantibus aut legem præscribant, aut quicquam exigāt. Nec obscura sunt exempla multorum, qui dignitate quadam tum in Synagoga, tum in Ecclesia illustres, vt Samuel, Ioël, Iosaphat, vterque [a] Ioannes, Apostoli, ieiunia quædam indixerunt, & ab omnibus obseruanda [b] constituerūt. Fatetur ergo [c] Melanchton, Iosaphat & regem Niniue rectè ieiunium imperasse, quodque mandata illa populus debuerit obseruare, ac præterea pastoribus Ecclesiarum deberi obedientiam, cum tale aliquid cōstituunt, quod Euangelio nō aduersatur. Certè [d] Augustinus pro aliorum Episcoporum more, qui est sanè peruetustus, ad suos ita loquitur: Publicè ieiunium indicimus, & vidente toto populo pariter cum ipso ieiunamus.] Vnde Catholici hanc confessionem, qua & Origenes est vsus, eripi sibi nunquam patientur: Etsi Christiano libertas est per omne tempus non obseruantiæ superstitione, sed virtute continentiæ ieiunandi, tamen dies ieiunijs consecratos habemus, quibus solenniter ieiunamus.] Ridiculum verò est, quod nobis obijcit Bugenhagius, Apollonium scriptorem non minus sanè disertum quàm vetustum Eusebio teste narrare, Montanum insignem hæreticum esse, qui primus impo-

d De temp. ser. 60.

Homil. 10. in Leuit.

Bugenhagius falsò dicit ieiunia primùm à Montano præscripta & instituta esse.
In enarrat. Ionæ Prophetæ.
Lib. 5. Eccles. histor. cap. 18.

sue-

ſuerit ieiuniorum leges. Vnde porrò ratiocinatur, nos qui nomen Catholicum profitemur, Montaniſtas videri, noſtraq; & Eccleſiæ ieiunia ex doctrinis hæreticorum, imò & dæmoniorum profluxiſſe. Vbi primùm Euſebij verba peruertit, qui de Montano ſcribentem Apolloniũ ità citat, vt de primo vel ſecundo nihil meminerit prorſus. Habet enim in hunc
» modum οὗτός ἐστιν ὁ διδάξας λύσεις γάμων, ὁ νηστείας νομοθετήσας, quod rectè vertit ità Muſculus, Hic
» eſt qui coniugia diſſoluere docuit, qui ieiuniorum leges prę̨ſcripſit. Sit autem ità, vt Appollonius refert alijq; plures cõprobant, ieiuniorũ leges à Montano præſcriptas & impoſitas eſſe. An fortè neſcit, aut negare audet Bugenhagius, ſolennia Eccleſiæ ieiunia longè ante Mõtani ſeculũ, vt antè probauimus, et inſtituta, et obſeruata fuiſſe? De Mõtano aũt ſuis ieiunia prę̨ſcribente, ſic habendũ eſt, ſicut Theodoretus luculenter oſtendit: quod noua ieiunia præter Eccleſiæ conſuetudinem introduxerit, ſiue, vt Nicephori verbis vtar, quod nouorum ieiuniorum præter Eccleſiæ conſuetudinem autor fuerit. Igitur contra Montani ſectatores Hieronymus & ſuo & noſtro, id eſt, Catholicorum omnium nomine, hoc pronunciauit; Nos vnam quadrageſimam ſecundùm

Hæret. fabul. lib. 3. de Montaniſtis.

Lib.4. Eccl. hiſt. cap.22.

Epiſtola ad Marcellam.

Tres Quadragesimæ Montanistarum.

traditionem Apostolorum toto anno, tempo- "
re nobis congruo ieiunamus. Illi tres in anno "
faciunt quadragesimas, quasi tres passi sint sal- "
uatores. Non quòd & per totum annum, ex- "
cepta Pentecoste, ieiunare non liceat: sed quòd "
aliud sit necessitate, aliud voluntate munus of- "
ferre.] Confutat eundem quoque Montanum Epiphanius, simulq; declarat, doctrinã dæmoniorum, de qua scripsit Paulus Timotheo, ad Montanum eiusq; similes pertinere, nihil aũt cum Ecclesiæ Catholicæ vel doctrina, vel vsu habere commune. Sed et Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Theophilactus et Oecumenius ostendunt, Paulinum locum, quo de agitur, ad dãnandos Ecclesiæ hostes, vt Martionistas, Encratitas & Manichæos, quorũ superstitiosa fuit abstinẽtia, potissimũ pertinere. Verùm alterius est loci, id genus argumenta, quæ caro pulchrè suggerit, et vetus Adã valde confirmat, excutere pressius atq; confutare.

Hæresi 48. contra Montanistas. 1. Timoth. 4.

Aug. cõtra Faust. Manich. lib. 30. cap. 4. & 6. Cæteri in cap. 4. prioris ad Timoth.

Postremò non leue quidẽ peccatũ est, quod pijs eã laudẽ et virtutis gloriã et mercedis amplitudinẽ detrahant, quã verbũ Dei proponit, et Patrũ chorus summo cõsensu tribuit Christianè ieiunãtibus, hoc est, qui cũ Dauide, Daniele, Ioãne, Iudith, Anna, Niniuitis, ex vera in Deum fide, & ad sibi conciliandam Dei gratiam

Ieiunij virtutem & fructum negligunt nouatores.

Psal. 34. 68. 108. Daniel. 9. Luc. 7. Iudith. 4. Luc. 1. Ionæ. 3.

am, vel ob præstandam maioribus obedientiã, et ad fructus pœnitentię faciendos à cibo abstinent, austeriusq́ue viuunt, castigántue corpus, et interiorem siue humilitatem, siue pietatem victus parcitate carnisq́ue maceratione testantur. An non ieiunium [a] Basilio dicitur mater sanitatis, angelorum imago, iustorum contubernalis? [b] Athanasius angelorũ cibũ, [c] Chrysostomus matrẽ omniũ bonorum et magistrã virtutũ appellat, per quod [d] Isidoro teste, prosternũtur vitia, humiliatur caro, diaboli tentamenta vincuntur, et in quo demum amplissimè commendando prę cęteris quidẽ [e] Cyprianus, [f] Athanasius, [g] Basilius, [h] Hieronymus & [i] Leo accuratè versantur. Qui sunt aũt hi pręceptores noui, (libet enim verbis vti [l] Ambrosianis) qui meritum excludunt ieiunij? Nonne gentilium illa vox est, Manducemus & bibamus? Insipientem Paulum, qui gloriatur ieiunijs, si ieiunia nihil prosunt. Sed quomodo nõ prosunt, quibus vitia purgãtur?] [m] Theophilus Alexandrinus id apertè fatetur: Hi qui ieiunia, id est, angelicã conuersationem in terris imitantur, per continentiam breui et paruo labore magna sibi et ęterna conciliant pręmia.]

a Homil. 1. & 2. de ieiunio.
b Lib. de virginitate.
c Homil. 1. in Genesin.
d Lib. 1. de Ecclesiast. offic. cap. 42.
e De ieiunio & tentationib. Christi.
f Lib. de virginitate.
g In concionibus de ieiunio.
h Lib. 2. contra Iouinianum.
i Sermonibus de ieiunio 7. & 10. mensis & quadragesʃ.
l Epist. 82.
m Lib. 3. Paschalis.

Satanas ieiunij hostis ac dissuasor.

Næ isti parum animaduertunt, quanti nostra omnium referat, Apostolorum Pauli & Petri vocibus auscultare, quando prudentissimè

Ephes. 4.
1. Pet. 5.

Ephes. 4. tissimè monent, ne Sathanæ locum relinquamus:
1. Pet. 5. quin potius sobrietatis, vigilantiæ & fidei armis instructi, fortiter illi resistamus. Is verò coniuratus hostis in perniciem mortalium, inde ab orbe condito vix quicquam accuratius elaborauit, quàm vt à sancto ieiunio ad insanum ventris studium, & à laudabili sobrietate ad execrandum luxum & malorum escas voluptates non modò cõmune vulgus, sed innocentes etiam ac perfectos homines,
Genes. 3. quemadmodum Adæ, Euæ, Christíque nobis
Matth. 4. exempla commonstrãt, reuocet atque deducat. Cur verò ieiunationem omnem credentibus non dissuaderet, qui suas robustissimas vires
Matth. 17. ab orantibus & ieiunantibus frangi prorsus et dissipari certò intelligit, quíque cæteras hominis virtutes, si temperantia & abstinentia, tanquam necessario auriga & custode, fortasse destituantur, velut imbecilles & caducas, facilè negligit.
Collat. 21. ca. 35. Abstinentia homini spirituali necessaria. Vt enim veteres omnes cum Cassiano sentiunt, " prima nobis calcanda est gulæ concupiscentia, & partim crebra cordis compunctione, partim ieiunijs, vigilijs sacrisque studijs extenuanda." Impossibile est alioquin, saturum ventrem, vt idem affirmat, " pugnas interioris hominis experiri. Nunquam poterit ardentis concupiscentiæ stimulos inhibere, quis-
quis

» quis desideria gulæ refrenare nequiuerit. Hæc
» nobis prima contentio, hæc nostra prima pro-
» batio, gulæ ventrisq; concupiscentiam perfe-
» ctionis desiderio extinguere.] Rectè igitur
[a] Athanasius monet, vt eos qui frequenter ieiunare dissuadent, velut subornatos diaboli nuntios fugiamus. Quotquot enim sancti vnquã fuere, hos omnes per ieiunium ad vitam Deo dignam institutos fuisse post [b] Cyprianum [c] Basilius docet.

a Lib. de virginitate.

b De ieiunio & tentationibus Christi.

c Homil. 1. de ieiunio

Quid multis? vt hunc locum semel absoluam, id breuiter dixerim, qui ieiunandi legem delectumq; ciborum ac omnem vitæ austeritatem vel abrogant, vel impugnant, ab illis ijsdem verbum Dei non intelligi, sed ad alendam vulgi licentiam nefariè detorqueri: neq; solùm Ecclesiam non audiri, verũ etiam contra Christi domini mandatum contemni: eos præterea non obtemperare maioribus, quod Apostoli tam serio pręceperunt, sed in eosdem quodammodo insultare: nec retinere traditiones à Paulo commendatas, & Ecclesiæ necessarias, vt [a] Basilius ac [b] Epiphanius docent, sed eas, quantũ quidem in ipsis est, antiquare: ac deniq; terminos à patribus pręstitutos prohibente Salomone transgredi, imò ne terminos quidem esse, vllo modo sustinere.

Abstinentiæ & continentiæ Christianæ aduersarij quàm grauiter peccent.

Matth. 18.

Rom. 13.

1. Pet. 2.

Act. 16.

2. Thess. 2.

a Lib. de Spiritu sanct. cap. 27.

b Hæresi. 61. contra Apostolicos.

Prouer. 22.

Conclusio de superiore digressione.

Mihi verò lector ignoscet, spero, quod hanc digressionem opinione longiorem, & tamen ab instituto nō prorsus alienam fecerim. Huc enim nos deduxit studium & amor, quo tenemur tum ad nostri Ioannis, tū ad veteris Ecclesiæ causam aduersus istorum impudentes calūnias, improbasq́ molitiones defendendam atq́ vindicandā. Est ita certè, quemadmodūe x Hieronymo diximus, A diebus Ioannis baptistæ ieiunatoris & virginis regnum " cœlorū vim patitur: & violenti diripiūt illud. "

Lib. 2. aduers. Iouinianum. Matth. 11.

Noua sectariorū dogmata Ioannē rectè perstringūt.

Quomodo aūt Ioannis honor non offenderetur, & ipse in superstitiosis & hypocritis non esset, si vera sunt istorū dogmata et probra, quę à pijs præ pudore vix audiri quidē possunt: & tamē ab istis in Catholicos tam intemperanter ac identidem effunduntur? Cum suo magistro [a] Luthero sentiunt cœlibatum, virginitatem et aureolas nugas esse, et mera satanæ mendacia. [b] Summā artem & sapientiam Christianorum nominant nescire legem, ignorare opera & totā iustitiā actiuā, vt idem sectę architectus appellat. Ad doctrinas dęmoniorū referunt cum [c] Vrbano Rhegio, parētes deserere et coniugio sibi idcircò interdicere, quòd illo Dei cultus impediatur: delectum ciborū adhibere, cultus in victu & vestitu peculiares admittere, et crucem

a Lib. de votis monasticis.

b In argumento epist. ad Galat.

c Lib. in votariam monasticen.

cem amplecti electitiã. Vocant cum [d] Brentio superuacaneos vanosq́; cultus ac telas aranearum, quæcunq; non iuxta verbũ Dñi, sed iuxta suam ipsorũ prudentiam, & bonã intentionem ab hominibus instituuntur. Monasticam vitam in solitudine adeò cum [e] Melanchtone non probant, vt et vitam Antonij Magni eremitę dicant nõ antecellere, neq; laboribus, officijs, et exercitijs vitę politicę et œconomicæ anteferendam esse. [f] Erasmo non grauatim annuunt, qui siue simulatè, siue ex animo scripsit, parricidã videri sui generis, qui turpi cœlibatu illud patitur interire, cum hoc honesto coniugio possit propagare. Demũ appellant passim Pharisęum, iustitiariũ, hypocritam, si quis fortè strictioris vitę seueritatẽ amplexus, proposito constanter insistit, & aliqua saltem ex parte Ioannẽ studet imitari. Quid multa? Tam clementer et modestè de disciplina et institutis piorũ disserunt, vt innocentes olim Martyres vix maiore quidem contumelia ab impijs crucis Christi hostibus affecti, ac petulantius religionis causa vexati vnq; esse videantur. Interim verò perinde ac si homines ipsi sint valde spirituales, sic alios docent in spiritu viuere, & in spiritu Deum adorare iubent, vt omne corporis obsequium & Deo & Ecclesiæ prope-

d In 15. cap. Matth.

e In Euangel. Matth. cap. 15.

f In declamat. de laude matrimonij.

Mos nouatorum est, piorum vitam & exempla despicere.

 modum

modū auferant: ſibi aūt et ſuis oratione ſpiritus, & prætextu libertatis egregiè blandiantur, quantumuis luxui vacent, carnemq́; laſciuientem nec ieiunijs, nec vllis præterea pijs exercitijs coërceant atq; doment. Neque ſunt tamen adeò impudentes, vt Ioannem in his eius moribus, quos tacitè damnant magis quàm probant, manifeſtè perſtringant, eo metu videlicet impediti, ne ſibi apud omnes inuidiam atque odium conflent magis, quàm illi detrimentum vllum adferant, ſi in probatiſsimum virum, qui maior eſt omni exceptione, dentes theoninos infigant. Verùm vt ſibi à Ioanne carpendo aſtutè temperant, quem Petrus Aretinus ſcriptor valde blaſphemus primùm vt opinor, et infeliciſsimè quidem auſus eſt publicè inſectari, ſic in alios Ioannis vel diſcipulos vel imitatores, nihil non ſibi permittunt, eoſque conuitijs petulantiſsimè conſectantur. Cur verò ad Ioannem quoque non pertineat, quod Centuriatores de alijs in eremo piè verſantibus dicere veriti non ſunt, eos immodicis ieiunijs & vigilijs ſeſe affligere, vt propriorum etiam corporum homicidæ & parricidæ facti eſſe videantur? Sed erit proprius his reſpondendi locus poſtea, vt immanem iſtorum in iudicando audaciam, & cæcam in dam-

Cur Ioanni palā non obſtrepant nouatores.

Primus Ioannis inſectator. Vide orat. Perionij in Petrum Aretinum.

Cent. 5. pag. 716.

damnando ſtultitiã coarguamus. Quàm pulchrè in hos conuenit, quod ſcripſit Am-
„ broſius: Quæ iſtos Epicuręos ſchola miſit? Libro 10. Epiſt. 82 ad Vercellenſem Eccleſiam.
„ Diabolico ſtudio inuident aliorum operibus
„ bonis, quorum ipſi fructu exciderunt.]

Procul igitur, procul abſunt à more Patrum frequentiſsimo, qui homines molles, luxuiq́; deditos oratione grauiſsima feriebant, omnesq́; ad ardentioris pietatis & corporalis afflictionis ſtudium ſeriò admodum inhortabantur, & ſæpè illis ieiunia commendabant. Vnam & perpetuam cantilenam iſti ſuccinũt de bonitate Dei, de Chriſti meritis, de promiſſionibus gratiæ, de fidei iuſtitia, de Euangelica libertate, de pace & ſecuritate conſcientiæ. Quibus de rebus & magiſtri plenis buccis ſuauiſsimeq́; dictitant, & populus audit cupidiſsimè: tantùm vt carnalis falſæq́; tum libertatis, tum ſecuritatis poſſeſsione tranquilliſsimè diutiſsimeq́; perfruantur. Rurſus verò vel nunquam, vel oppidò quàm ieiunè ac frigidè iſti docent, quod Apoſtolos docuiſſe cõſtat, de veteris videlicet * Adæ mortificatione, de opprimendis vitiatæ naturæ affectibus, de carne in ſeruitutem ſpiritus redigenda, de caſtigando & ſubijciendo corpore, de præſtandis

Patres graue ac ſeuerum, nouatores blandum & carni ſuaue genus doctrinæ ſequuntur.

* Rom. 6. & 8. Coloſ. 3. Epheſ. 4. 1. Cor. 9. Matth. 3.

dis pœnitentiæ fructibus, deque necessario illorum operum exercitio, quæ ad * spiritualem & assiduam circumcisionem renatorum pertinent, quæque omnem animi & corporis sanctam disciplinam continentiamque in verè pijs commendant & ornant, ac nobis vno ieiunij nomine in scriptura persæpè commendantur. Quarè hanc demum gloriam comparant sibi, quam ego tamen summam esse ignominiam duco, vt Simonis Magi, primi & pessimi hæresiarchæ, doctrinam confirment, scholamque vel instaurent, vel augeant. Iubebat enim ille discipulos, quos iam sibi conciliatos habebat, bono esse animo, nec legis minas pertimescere, sed tanquam li- " beros, ea quæ vellent factitare. Non enim per " bonas actiones, sed per gratiam eos salutẽ " consecuturos esse pollicebatur. Quocirca qui " eius doctrinam sequebantur, se audacter om- " ni libidini & intemperantiæ dedebant.] vt scribit Theodoretus. Verùm his prætermissis ad Ioannem sermo reflectendus est.

* Rom. 2. Philip. 3. Coloss. 2.

Habet Simon Magus suos hodie discipulos.

Theodoret. hæret. fabul. lib. 1.

CAPVT QVINTVM.

Omnes Prophetæ & lex vsque ad Ioannem prophetârunt. Matth. 11.
Ioannes prohibebat eum dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Matth. 3.
Et ego nesciebam eum. Ioan. 1.

MAGDEBVRGENSES.

CHristus pronuntiat Matth. 11. omnes Prophetas & legem usq; ad Ioannem prophetasse. Terminabat igitur Testamentum uetus, & ordiebatur nouum doctrina, cæremonijs & ipsa separatione: Propter hoc officium, insuper encomio ab ipso Christo ornatur. Libro primo cap. 10. pagina 363. Et cap. 4. pagin. 195. *Ioannes Baptista de facto & de iure abrogat cæremonias Mosaicas. Nam reiectis & neglectis illis, ipse nouam, nempe baptismi ad Iordanem orditur: uescitur locustis, contra legem, & à sacrificijs deducit homines ad exhibitum Meßiam.* Et rursus cap. 10. pag. 356. *Ioannes baptista præcursor fuit Meßiæ, destructor*

religio-

religionis Mosaicæ, quo ad eam partem, quæ ritibus & umbris rerum futurarum constabat, & inchoator noui Testamenti. Sed & capite 3. pagina 15. *Postquam Ioannes functionem suam ex mandato diuino aggreditur, immutat totius religionis Mosaicæ formam, taxat corruptelas et impios cultus, pronuntiat abolitionem status Mosaici.*

CENSVRA.

Vsus dicti, Lex & prophetæ vsque ad Ioannem.

NON est obscurum, & Christianis quidem animis haud mediocrē adfert voluptatem hoc Christi verbū, Lex & Prophetæ vsq; ad Ioannem prophetarunt. Ostendit etenim statum legis Mosaicæ caducum, infirmum & abolendum esse, vt qui se non longius, quàm ad Ioannis vsque tempora porrigat. Et quoniam ibidem addit dominus, A diebus Ioannis vsque nunc « regnum cœlorum vim patitur, & violenti ra- « piunt illud; annexa est his quoque Ioannis cō- mendatio. Is quippe non solùm Propheta fuit, qui solet ventura prædicere, sed plus quàm Propheta, quia quem illi venturum esse dixerant, hic venisse mōstrabat, dicens, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: quemad- « modum notat Hieronymus. Is nouus & pri-

Math. 11.

Ioan. 1.
Ad Algasiam quæst. 1.

mus Euangelij prædicator orbi prodijt, qui vt De excellentia B. Ioan. bapt.
„ Bernardus inquit, ostenderet medicamentum
„ vulneri, peccato pœnitentiã, iniquitati veniã:
„ ex illo verbũ pœnitentiæ dulce & gloriosum,
„ verbum regni cælorum lætum & adorandum
„ auditur. Quod cælauerat Deus, tacuerat ange-
„ lus, latuerat Patriarchis, Prophetæ nescierunt,
„ huic concreditum est, & per eum omnibus cõ-
„ mendatum, Pœnitentiam agite: appropinqua- Marc. 1.
„ bit enim regnum cœlorum.] A quo felici Io-
annis tẽpore, veluti claro iam die, nõ modò re-
gnum cœlorũ, vt antea nunquam, suos habet præ-
cones fidosque ministros, verùm etiam homines
audito Euangelio passim velut impetu facto,
in hoc ipsum regnum irrumpunt. Etenim ex
Euangelij prædicatione multi verã iustitiam
ardentibus animorũ studijs cõplectuntur, vim
sibi sanctam inferunt, veterem hominem exu-
unt, terrena contẽnunt, amant cœlestia, & præ
salute æterna res mundi quaslibet pro nihilo
ducunt. Interim verò lex cum suis typis, pro-
phetis, & sacramẽtis ad Ioannem vsque cursum
tenet suum, munusque necessarium præstat, ni-
mirũ in veri Messiæ aduentu tum prædicen-
do, tum præludendo. Accessit aũt Ioannes vt
postremus, sic & illustrissimus Prophetarum,
homo verè missus à Deo, qui sublata voce, & Ioan. 1.

 inten-

intēto velut digito, palam indicat, omnibusq́; commendat præsentis Mesiæ personam, & ad illum amplectendum nos præclarè veluti manu ducit. Quod si lex & Prophetę ad Ioannem vsq; durāt, & Ioannes ꝓmissum exhibitumq́; Mesiam patefacit, magnoq́; cū successu viam Dño parat, non est sanè, quod ad bene beateq́; viuendū vel expectetur, vel desideret amplius, cùm corā adsit sponsus, qui veterē legem ꝑficiat, & in locum illius Euangelium introducat, & noua faciat omnia, de cuius plenitudine, velut perenni bonorum omnium fonte, nos omnes, quęcunq; ab bene beateq; viuēdum spectant, vt hauriamus necesse est.

Luc. 1. Ioan. 3. Matth. 5. Apoc. 21. Ioan. 1.

Quomodo Centuriatores hoc Christi dicto abutantur.

Accedunt autem Centuriatores, qui vt noui aliquid adferant (nouis enim inuentis admodū delectantur) hoc ipso fundamēto, Lex & Prophetæ vsq; ad Ioannem prophetauerūt, mirabiliter abutūtur. Sic etenim ratiocinantur: Lex et Prophetæ vsq; ad Ioannem prophetauerūt: igitur Ioannes terminauit vetus; & orsus est nouū testamentum. Non id vult sanè Christus inferre, sed indicat solùm propheticæ doctrinę vsum, qui cū veteri lege cōiungebatur, Ioannis tēpore desiturū esse, cùm iam sol ipse fulgeret Christ⁹, qui legis tenebras et vmbras aduentus sui claritate dispelleret atq; terminaret. Quare

re nihil hic de Ioanne statuitur, q̃d sit vel terminus veteris legis ad eã abrogandã, vel principiũ noui Testamenti ad hoc ipsum instituẽdum, quemadmodũ nouatores isti hanc suam sententiã postea declarant, & nos loco suo admonebimus. Æquè ineptũ et insuetũ est etiam illud argumentandi genus: Ioannes nouã docendi rationem est sequutus, cùm separatim in regiõnibus ꝓpe Iordanem sitis docuit, & nouã baptismi seruauit ceremoniam. Igitur de facto & iure abrogat cæremonias Mosaicas, & mutat totũ statum religionis: nec solùm est destructor veteris, sed & inchoator noui Testamẽti. Ex eodẽ fonte commentũ aliud adferũt, Ioannem, quia totius religionis Mosaicæ formã immutârit, à principibus synagogę habitũ & damnatũ fuisse tanq̃ hęreticũ, & totius patriæ atq; auitæ religionis à Deo pręscriptæ atque cõfirmatę turbatorem. Hęc aliaq; id genus ab istis repetuntur & exaggerantur sæpè: sed quę neq; cum Ioannis ministerio consentiunt, neq; interpretes fidos Euangelij decent, neque demũ solidis certisq; fundamentis vllis innituntur.

Vnde pari ratione contemnimus & repudiamus, quod audacter quidẽ, sed nimiũ insulse scribit Georgius Maior: *Baptistæ ministeriũ,* inquit, *his magnis rebus destinatũ fuit, primũ abro-*

Expenditur Georgij Maioris & Cythræi sentẽtia de Ioannis ministerio.

Hom. in epist. de festo Ioanis bapt.

 gationi

gationi legis Mosaicæ, secũdò incboationi noui testamenti et regni Meßiæ, tertiò manifestæ receptioni gentium ad societatem Ecclesiæ, quartò repurgationi uniuersæ doctrinæ. Eodem modo Cythręus ineptit: *Ioannes,* inquit, *inchoauit ministerium noui Testamenti, instaurauit ueram de Deo naturã, instituit baptismum, aboleuit circumcisionem, & legem Mosaicam &c.* Tum alibi: *Ioannes abrogat legem & cultus Leuiticos, inchoat uniuersalem uocationem gentium.* Quis verò non videt, plura et maiora hic Ioannis ministerio tribui, quàm ex verbo Dei, vel patribus demonstrari posit? Non agnosceret profectò, sed respueret has cõmentitias falsasq; laudes, si corã ipse qui laudat, Ioannes adesset, easq; omnes ad Christum vltrò libenterq; trans funderet. Satis ipse docet de suo ministerio, qui venit pręco et pręcursor Dñi, & velut aurora ante solem orientem atq; lucentẽ consurgẽs, sed minimè sibi sumens, aut vt Maior loquit, destinatũ habens ministeriũ ad legem abrogandam, ad regnum Mesiæ inchoandũ, ad gentes Iudæorum synagogæ consociandas, multoq; minus ad totum sanctę doctrinæ corpus repurgandum, & ad baptismũ instituendum: vti istis libet fingere. Eiusdem est farinæ quod affirmat Maior, Ioannem à Mosai-

In cap. 3. & 11. Matth.

Vbi suprà.

Mosaica politia discessisse, legesq́ cæremoniales deseruisse & abrogasse. Sed quovsque tandem isti Ioannem velut alterum legislatorem & Synagogæ principem nobis extollent? An beneficium Christi non obscurant insigniter, qui alium quærunt & statuunt, veteris legis abrogatorem, & noui testamenti regniq́ Messiæ inchoatorem, ex gentibus Ecclesiæ collectorē, baptismi Christiani institutorem, omnisq́ salutaris doctrinę vindicem et repurgatorem, quàm Christū Iesum Dn̄m nostrū? De hoc sciunt electi omnes vnicè dictum, ac
» cælitus mandatum esse, Hunc audite: quem & Paulus finē esse legis disertè pronuntiat, & de
» quo vox illa sonat dulcissima, Lex per Moisē
» data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Nec dubitamus interim, hæc & alia id genus testimonia nota & persuasa esse Centuriatoribus, qui palam ipsi fatentur, leges Mosaicas omnes impletas, finemq́ suum consecutas fuisse operibus Messiæ: totam verò politiam Moisi tum corruere & aboleri debuisse, cùm Christus dominus omnia peregisset, quæ ad suum officium pertinebant. Hoc interim non possumus nō reprehendere, quod nunc immodicè prorsus & perniciosè Ioannis ornent et efferant ministerium, quodq́ im-

Ioannem veteris legis abrogatorē, & nouæ inchoatorem non esse censendum.

Matth. 17. Luc. 9.

Rom. 10.

Ioan. 1.

Cent. 1. lib. 1. col. 78.

Centuriatores incommodè & periculosè laudāt Ioannis ministerium.

peritum lectorem his insolentibus, ac parum decoris amplificationibus haud leuiter offendant, quòd suas etiã priuatas opiniones et nouas commentationes historijs Euangelicis tã licenter, quàm frequenter soleant admiscere. An omninò quicq̃ maiore nobis studio præcauendũ est, quàm ne occasione vlla filio Dei sua vel detrahatur, vel obscuretur gloria, quã tantis ille comparauit laboribus in veteri lege perficienda & noua inchoanda instituendaq́; Gloriam meam, inquit, alteri non dabo. Ad hanc verò pertinet, veterem quamuis diuinã, legem tollere, nouumq́; condere testamentum. Quarè sic accipiendum est, Lex & Prophetæ vsq; ad Ioannem, quemadmodũ doctè [a] Hieronymus interpretatur, non quòd Ioannes Prophetarum sit finis vel legis, sed Christus ipse, qui Ioannis testimonio prædicatus est. Et [b] alibi monet idem, Christi tempus hac ostendi sententia, sicut & docet [c] Augustinus.

Esa. 42.

a Ad Algasiam quæst. 1.

b In ca. 11. Matt.

c 83. quæstionum, quæst. 58.

Quomodo Patres de Ioannis ministerio loquẽtes, intelligi debeant.

Neq; tamen inficiamur dici posse, et à Patribus aliquando scribi, Ioannem antiquæ legis finem, & nouæ principium esse, sicut in huius libri præfatione monstrauimus: sed ad eum sensum, vt Ioannes confinium fuerit Mosaicę legis & Euangelicæ gratiæ iam aduentantis. Vnde prudẽter ita scripsit Theodoretus: Magnus

In Cantic. Canticorum.

" gnus ille Ioannes, qui legis finẽ & gratię prin-
" cipium ostendit, quiq; inter pædagogum &
" sapientem magister medius fuit, quatenus vm-
" brę corpus accedit.] Eâdẽ moderatione vtitur Tertullianus, Ioannem agnoscens limitem quendam, inter vera et noua constitutum. Verùm hæc longè dissidẽt à verbis & sensu Centuriatorum, qui dicere non verentur, Ioannem finijsse vmbras omnes in lege propositas, sustulisse Mosaicum statum, & alium præsente Christo eiusq; futuro regno iussu Dei erexisse atq; stabiliuisse, quẽ postea Christus ampliârit atq; confirmârit. Sic .n. docent pagina 363. An hoc quęso non est, Ioannẽ Christo ęquare, imò & anteponere, et seruum Dño reddere illustriorem? Si etenim Ioannes legem cęremonialem finijt, si Mosaicum statum sustulit, & alium nouæ legis statum erexit ac stabiliuit, an non potiores tenet partes, quàm alter solùm amplians atq; confirmans iam prius erecta atque stabilita? Immane, quàm ista Euangelicæ historiæ nihil quadrant, quàm verò cum Christi maiestate etiam pugnant, & Ioannis ministerium planè suspectũ reddunt, si plus quàm precursorem, vt isti volunt, præstitit? Nouam ille baptizandi rationem inducere potuit; sed hoc perficere nec debuit, nec potuit, vt

Lib. 4. aduersus Marcionem.

Centuriatores Ioannem Christo videntur anteponere.

Cent. 1. lib. 1. cap. 10.

peritum lectorem his insolentibus, ac parum decoris amplificationibus haud leuiter offendant, quòd suas etiã priuatas opiniones et nouas commentationes historijs Euangelicis tã licenter, quàm frequenter soleant admiscere. An omninò quicꝙ maiore nobis studio præcauendũ est, quàm ne occasione vlla filio Dei sua vel detrahatur, vel obscuretur gloria, quã tantis ille comparauit laboribus in veteri lege perficienda & noua inchoanda instituendaꝙ:

Esa. 42. " Gloriam meam, inquit, alteri non dabo. Ad " hanc verò pertinet, veterem quamuis diuinã, " legem tollere, nouumꝙ condere testamentum. " Quarè sic accipiendum est, Lex & Prophetæ

a Ad Algasiam quæst. 1. " vsꝙ ad Ioannem, quemadmodũ doctè[a] Hie- " ronymus interpretatur, non quòd Ioannes " Prophetarum sit finis vel legis, sed Christus " ipse, qui Ioannis testimonio prædicatus est. Et

b In ca. 11. Matt. " [b] alibi monet idem, Christi tempus hac osten-

c 83. quæstionum, quæst. 58. " di sententia, sicut & docet[c] Augustinus.

Quomodo Patres de Ioannis ministerio loquẽtes, intelligi debeant.

Neꝙ tamen inficiamur dici posse, et à Patribus aliquando scribi, Ioannem antiquæ legis finem, & nouæ principium esse, sicut in huius libri præfatione monstrauimus: sed ad eum sensum, vt Ioannes confinium fuerit Mosaicę legis & Euangelicæ gratiæ iam aduentantis.

In Cantic. Canticorum. " Vnde prudẽter ita scripsit Theodoretus: Ma-

gnus

gnus ille Ioannes, qui legis finẽ & gratię principium ostendit, quiq; inter pædagogum & sapientem magister medius fuit, quatenus vmbrę corpus accedit.] Eâdẽ moderatione vtitur Tertullianus, Ioannem agnoscens limitem quendam, inter vera et noua constitutum. Verùm hæc longè dissidẽt à verbis & sensu Centuriatorum, qui dicere non verentur, Ioannem finiisse vmbras omnes in lege propositas, sustulisse Mosaicum statum, & alium præsente Christo eiusq; futuro regno iussu Dei erexisse atq; stabiliuisse, quẽ postea Christus ampliârit atq; confirmârit. Sic .n. docent pagina 363. An hoc quęso non est, Ioannẽ Christo ęquare, imò & anteponere, et seruum Dño reddere illustriorem? Si etenim Ioannes legem cęremonialem finiit, si Mosaicum statum sustulit, & alium nouæ legis statum erexit ac stabiliuit, an non potiores tenet partes, quàm alter solùm amplians atq; confirmans iam prius erecta atque stabilita? Immane, quàm ista Euangelicæ historiæ nihil quadrant, quàm verò cum Christi maiestate etiam pugnant, & Ioannis ministerium planè suspectũ reddunt, si plus quàm pręcursorem, vt isti volunt, præstitit. Nouam ille baptizandi rationem inducere potuit; sed hoc perficere nec debuit, nec potuit, vt

Lib.4. aduersus Marcionem.

Centuriatores Ioannem Christo videntur anteponere.

Cent.1.lib.1. cap.10.

veteris & Mosaicæ religionis formam cultusq; Leuiticos vel mutaret, vel auferret. Cuiusmodi mutationis & abolitionis nulla vsquam extant vestigia, quæ ab istis proferantur, aut veterũ sententijs vlla ex parte respondeant. Nec probabunt vnq;, potestatem Ioanni aliquando esse datam, vt illud, quod non instituerat, abrogaret, præsertim cùm tempus prohiberet, quo minus typi legis ante agnum Christum oblatum, abolerentur. Quapropter Chrysostomus de Ioanne scribens: Sub lege, inquit, natus est, non vt eos, qui sub lege erant, educeret, sed vt essent sub lege, vt secundùm legem & viuerent, & docerent. Propterea extra legem nihil aut fecit, aut docuit: sed tantùm pœnitentiam prædicauit.] Ita Chrysostomus apertè tradit, Ioannem suo loco contentum, adeò nec legem veterem terminasse, neque nouam inchoasse, vt præter Mosaicam legem, nisi fortè quod ad baptismum & clarã regni cœlorũ prædicationẽ pertinet, nihil aut fecerit, aut docuerit. Et Hilarius, Ioannes, inquit, formam prętulit legis, quia lex Christum prædicauit: et Ioannes profectus ex lege est, Christũ lege prænuntians.] Verùm enimuerò si destruebat Ioannes legem, quod ad ritus & ceremonias attinet, vt isti volunt, mirum sanè, cur

Legem à Ioanne neutiquam abrogatam fuisse.

Homil. 3. in opere imperfect. in Matth.

Ioannes sub lege natus, extra legẽ nihil aut fecit, aut docuit.

Can. 13. in Matt.

De lege per Ioannem abrogata non meminit scriptura, nec dissimulassent hoc Pharisæi.

cur Pharisæi ad calumniandum alioquin procliues, hoc crimē illi non exprobrent, quod in Christo tantopere exaggerabant? Cur enim hoc vnum dissimularent, qui baptismum Ioannis minimè dissimulabant, cùm seriò interrogarent, vt quid ipse nouam baptizandi rationem ordiretur? Atqui tolerabilius apud eos erat baptizare, quàm vsitatas mutare vel antiquare cæremonias, cùm lex alioqui tot baptismata & lotiones contineret, vt Ioannis etiam baptismum ferre posse magis, quàm prohibere viderentur. Errat igitur Cythræus, qui præsens Christi dictum, Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem, transfert ad abrogationem legis Mosaicæ positiuę, vt vocat, & ad Prophetarum vaticinia, quod ea durent vsque ad Ioannem, & in eo compleri incipiant: imò etiam hoc ipsum dictum ad abrogationem legis moralis accommodari posse confingit. Cæterùm hic discere poterat vel ex Brentio, legem & Prophetas durasse vsque ad Ioannem, non quòd abrogata sit lex naturalis aut moralis, quæ est decalogus: sed quod aduenientе Ioanne aduenerit etiam Christus, in quo ea quę lex & Prophetæ prædixerunt, impleta sunt. Et Augustinus expressè docet, legem cęremonialem non vltra quàm ad Ioannem vsque obser-

Ioan. 1.

In 11. cap. Matth.

In cap. 11. Matth.

In quæst. noui test. quæst. 15.

 uandam

uandam esse, quoniã adueniente seruatore cessârit. Errat & Melanchton in hoc scholio suo: *Loquitur hîc de lege, in quantum est politica, scilicet de cæremonijs & forensibus*, Von Kirchengepreng / vnd von Burgerlicher regierung / *etiam de lege morali, in quantum est externa disciplina coërcens ciuiliter.* Vbi præter quàm quod tres legis partes à Philippo ineptè confundantur, ad Ioannem certè nihil spectabat legis politicæ vel mutatio, vel abrogatio, aut sicut idem loquitur, finis politiæ, sicut demõstrauimus. Nunc verò satis est monuisse lectorem, peccare bis Centuriatores in immodica Ioannis commendatione, quem alibi nimiũ depresserunt. Primùm enim illius baptismum sic efferunt, vt Christi baptismo, sicut sequenti capite demonstrabimus, iniuriam sanè grauem & vim manifestam inferant. Deinde in Christi irrumpunt officium, & quod illi soli debetur, in Ioannem iniquè transferunt, vt filij Dei gloriam obscurent, qui solus est, diciq́ meretur abrogator veteris legis, & author seu inchoator noui Testamenti.

In Matth. cap. 11.

Duplex error Centuriatorum circa Ioannem Baptistam.

Commendat hunc Ioannem & Ioannes Brentius, sed pręter veterũ morẽ, nec sine rhetorica quadam amplificatione, non aũt secundùm Euangelij veritatem. Vocat enim illum

Hom. 21. in Lucã.

non modò primum Euangelistam & concionatorē, sed etiam instauratorē Christianismi, qui nec aliud docuerit, quàm q̃d Christus & Apostoli postea docuerunt. Hęc doctis non probabuntur scio, et à mediocriter eruditis refelli facilè possunt, præsertim si Christi Dn̄i cum Ioannis serui doctrina comparetur. Atq; vtinam Ioannē Brentius commendaret tantū, & alibi non insigniter vituperaret: vt simul et amicum illi præbere osculum, et hostilem alapam impingere videatur. Tractans enim locum de Christi baptismo, Ioannem atrociter insectatur, nec alia quidem de causa, præterquàm quòd ille pro sua summa modestia suum recusârit ministerium Domino, qui baptismum ab eo expetebat. Nā sicut à Matthęo scribitur, Ioannes prohibebat eū dicens, Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Nunc audi verba Brentianæ interpretationis: *Piè quidem, quòd agnoscat se IESV minorem, sed imprudenter & stultè agit, quòd detrectet Iesum baptizare, & malit carnali suæ prudentiæ, quàm spirituali mandato Christi baptismum postulantis obsequi. Vide enim mihi maximam Ioannis imprudentiā in maxima eius prudentia. Videtur sua detrectatione Christū honore afficere: sed si rem diligēter perpendas, magna cū contumelia afficit. Nam cùm*

Ioannes à Brentio iniquè tractatus & contumeliosè accusatus circa Christi baptismum.

Hom. 31. in Luc.

Matth. 3.

Christus petat ab ipso baptizari, ipse uerò non solùm id facere recuset, uerùm etiam iniecta manu eum à baptismo retrahat, quid his factis aliud significaret, quàm si disertis uerbis ad Christum diceret, Ego qui nolo te baptizare, melius & consultius hac de re constitui, quàm tu, qui petis baptismum. Ego igitur sapiens, tu stultus: ego prudens, tu ineptus.

Ioannis dictum & factum aduersus Brentij calumnias defenditur.

En Aristarchi noui censuram, eamq́ fellis & amarulentiæ plenam, in sanctissimum virũ, qui sicut verbis sæpe antea confirmauerat, sic nunc reipsa declarat, se non modò secùndum personam, sed & ratione officij ac ministerij, Christo longè inferiorem esse. Miratur & velut attonitus cogitat, venire ad se talem tantumq́ Dominum, sicut ad Mariæ primum occursum, eius quoq; mater admirabunda expauerat: contemplatur Christi præsentis maiestatem, coq́ magis, quòd humilitate cum seruo pugnare velle videretur: multisq́ de caussis venerabundus illum suspicit, quem sursum & super omnes esse, & ab angelis adorari certò intelligebat. Dixerat de illo antea coram legatis Iudæorum: Non sum dignus, vt soluã eius corrigiam calciamenti. Quid ergo mirum, si Verbum illud, & incomparabilem dominum non ausit contingere, & aqua perfundere vereatur,

Luc. 1.

Ioan. 3.
Psal. 96. Hebr. 1.

Ioan. 1.

reatur, detrectans baptistæ munus tantisper, donec rescifcat, quid à se fieri velit diuina voluntas. Indignum esse putat, sibi tantum ab illo deferri, seq́ꝫ seruum ab excelso Domino hoc nouo & inaudito humilitatis genere superari. Vbi non peccauit magis quàm Petrus, qui tamen rectè laudatur, quod ex vnius miraculi conspectu ad eam sit Christi cognitionem adductus, vt supplex ad eius se pedes abiiceret, suæq́ꝫ indignitatis sibi conscius diceret, Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Notũ est Euangelici Centurionis exemplum, qui summam sui submissionem tum verbo, tum facto declarauit: & hinc laudem est maximam assequutus, quòd se Christi hospitis aduentu indignum esse arbitraretur. Solus post hominum memoriam inuentus est Brentius, qui quod ex vera fide & ingenti modestia sanctoque timore Ioannes designauit, quod Patres non modò non excusandum, verùm etiam summis laudibus efferendum censent, quod pii omnes commendare pro dignitate satis nõ possunt, id Ioanni vitio vertat, id eius imprudentiæ, stultitiæ, temeritati, superbiæ et carnali prudentię tribuat, id ad factum contumeliosum referat, id non humilitati, sed arrogantiæ, sed inobedientiæ adscribat, & tantùm non ex

Luc. 5.

Luc. 7.
Matth. 8.

Taxat in Ioanne Brentius quod laudandum est.

 animi

animi quodã fastu intolerabili, ex contentionis studio detestando ad Christi Opt. Max. contemptum, id illum fecisse ab omnibus iudicari velit. Sed qua de causa Brenti? Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? inquit Baptista. An hoc est obsecro, perinde ac si diceret, Ego sapiẽs, tu stultus: ego prudens, tu ineptus? Est hoc carnali prudentiæ obsequi? est hoc magna Christum afficere contumelia? Quid magis contortum adferri, quid fœdius contra iustissimũ & sapientissimũ virum à calumniatore impio excogitari vnquam potuisset? Ioannes hoc solum velle, hoc agere videtur, quemadmodũ [a] Ambrosius & [b] Augustinus et [c] Chromatius interpretãtur; Ego sum peccator: & tu venis ad me peccatorem, vt tua quasi peccata deponas, qui peccata non feceris. Ego creatura sum: tu creator. Ego seruus: tu dominus. Ego figura, tu veritas. Ego homo sum, tu Deus: ego peccator, quia homo: tu sine peccato, quia Deus. Quid vis à me baptizari? Non recuso obsequiũ, sed ignoro mysterium. Ego peccatores baptizo in pœnitentiam. Tu quid vis baptizari, qui non habes causam peccati? imò poti⁹, quid vis baptizari vt peccator, qui venisti peccata soluere?] Nec est interim pertinaciter cõtentiosus, quod et [d] Chrysostomus monuit,

Patres Ioannem defendunt aduersus Brentium calumniatorem.
a Lib. 2. in Lucã.
b De temp. ser. 29.
c In ca. 6. Matth.
d Ho. 12. in Mat.

monuit,ſed dilectionē ſuam atq; obedientiam ſimul oſtendit, Chriſto præcipienti ſtatim obſequens, cùm audit illud, Sine modò. Quod verò tremebundus poſtulanti miniſteriū, negat aſſenſum(e Cypriani verbis vtar) non idcircò factū eſt, quod obedientiam detrahat imperanti, ſed quod iudicio ſuo ſeruo ſubdi non competat maieſtati.] Quo loco pręclarum nobis exemplum ſtatuit idem Cyprianus, vt doctrinam præcedat humilitas, & honore ſe inuicem præueniant, qui maiorem, & qui minorem in Eccleſia locum tenent: ſic enim iuſtitiam omnem à nobis impleri. Ita verò ſuam de hoc Ioannis facto concludit ſententiam, ſimulque Brentianam hanc calumniam præclarè retundit: Ioannis humilitas non arguitur, nec vituperabile viſum eſt Chriſto ſimplicitatis diffugium, quod reuerentia, non importunitas ſuggerebat.] Adſcribā & verba Pantoleonis diaconi Gręci, vt qui ex profeſſo pręſentē locū excuſsit, et inter cętera mirandā Ioannis humilitatē ita comprobauit: Stupore videbatur dignum. Qui enim Phariſęos baptizabat, ab hoc (Chriſto ſcilicet) rogat baptizari: qui Sadduęis erat formidabilis, ad illius nunc aſpectum aſſurgit flectens genua: ieiunio clarus, ab eo, qui nō ieiunauit, benedictionē quęrit: qui veſte

e Ser. de baptiſmo Chriſti.

De lumnib. ſanctis.

ex

ex pilis contexta erat amictus, ab eo qui hu- "
iusmodi nihil secum adfert, purgationem sup- "
plex petit: qui apium in deserto laboribus & "
herbarum radicibus ac locustis à puero nutri- "
tus, huius nunc tanquam sanctiorem constitu- "
tionem formidat.] Chromatius verò sic Ioan-
In cap. 6. Matth.
nem prædicat: Is Deum suũ, inquit, per Spiri- "
tum sanctum recognoscens, cuius ne calcia- "
menta quidem dignum se fuisse portare pro- "
fessus, implereque quod iubebatur excusat: quia "
non credebat ei baptismum necessarium esse, "
quẽ sciret ad hoc venisse, vt baptismo suo mũ- "
di peccata deleret, & idcircò baptizari se ab eo "
potius oportere testatur.] Chrysostomus ve-
Enarrat. breui in 3. cap. Matth.
rò in hunc modum: Cur Ioannes, inquit, pri- "
mò Christum prohibuit, ne à se baptizaretur, "
postmodum verò assensus est? Quoniam non "
erat admodum contentiosus ac pertinax: quin "
& indignitatem ipse suam & obedienti- "
am detegit.] Quid quod miratur Bernardus,
Sermone de excellent. & sanct. Ioan.
tantam in Ioanne fuisse audaciam, vt ratione
vlla infunderet aquam capiti creatoris, suaque
dextera Dei verticem contrectaret? Pauet cæ- "
lum, inquit, stupet terra, Iordanis arridet, mi- "
rãtur angeli Dominum Sabaoth inter manus "
baptizantis concludi. Quid est Ioannes? quem "
Cherubin & Seraphin vix audent aspicere: tu "
nudum

„ nudum tenere præsumis? Hic est, in quem an-
„ geli desiderant prospicere: & tu non metuis?]
„ Tum alibi: Quid mirum, si tremit homo, nec Ser. 1. de Epiph.
„ audet attingere sanctum Dei verticem, caput
„ adorandum angelis, reuerẽdum potestatibus?
„ Acquieuit Ioannes, & obediuit (mandanti
„ Christo scilicet) baptizauit agnum Dei, &
„ aquis lauit.] Hæc verè, sanctè & propriè docent de Ioanne Patres, quem tamen Brentius tam acerbè tractat, & absq; omni ratione flagellat, & nunc primùm traducit publicè, suæ tantùm vt seruiat libidini, & viro omniũ ore celebratissimo dentem theoninum infigat. Atqui hoc est profectò non scripturas Euangelicas illustrare, sed more aranearum bonis ex herbis venena colligere, quæ in sanctissimum Christi præcursorem ore impuro & virulento euomat.

Sed & alibi traducit Ioannem nostrum Brentius, cùm huius illum criminis accusat, quod vera certaq; fide & cognitione Christi vir tantus aliquando fuerit destitutus. Vnde dictum ab illo fuisse putat illud, Ego nesciebã eum, velut tunc animo nondum fuerit benè confirmato in hac opinione, Iesum esse verum Messiam, propter personæ Christi scilicet abiectionem, vel quòd nondum cognouerit hoc,

An Ioannes dubiam habuerit de Christo cognitionem.
Hom. 17. in Ioan.
Ioan. 1.

 vt

vt publicus testis. Verùm vt de priore sensu nunc tantùm agamus, non leue profectò vitium videri potest, si Ioannes veræ firmęq; fidei & de Christo cognitionis expers, incertam & quasi coniecturalē habuit cognitionem, quam ex priuata parentum indicatione, & multis ex alijs cōiecturis, si Brentio credimus, hauserat. Accedit autē Losſius, & egregium hoc de Ioanne cōmentum Brentianum illustrans, distinguit duplicē Ioannis de Christo cognitionem. *Vnam* dicit *infirmam fuisse seu opinionem, quam Ioannes ex narratione parentum* de *miraculis editis in ipsius Ioannis & Christi cōceptione & natiuitate, ex quibus cognatum suum Iesum filium Mariæ esse Meßiam & filium Dei, utcunque suspicatus est. Sed quia Iesus abiectus fuit & contemptus coram mundo, & opificium contemptum & uile unà cum patre exercuerat, hæc notitia non satis in Baptista confirmata fuit. Altera fuit notitia certa & confirmata, quam ex diuina reuelatione concepit in baptismo Christi, in quo etiam uocatus est à Deo, ut publicus testis Meßiæ esset.* Vnde colligi satis potest, Brentium & Losſium hactenus conuenire, quòd putent Ioanni certam & confirmatam de Christo cognitionem primùm accessisse, cùm in Christi baptismo ex cælesti reue-

In annotat. in Ioannem cap. 1.

reuelatione didicit, hunc Iesum, super quem Ioan. 1.
Spiritus sanctus in specie columbæ descenderat, verè Messiam Deiq; filium esse. Nam dubium non est, quin certò & perfectè sciuerit Ioannes post Domini baptismum, quod talem tantumq; testem & perfectè scire, & constanter docere de Christo maximè oportebat. Illud verò manet in controuersia, an Ioanni præter certam & firmam hanc quam diximus, infirmã alteram de Christo cognitionẽ, quam ante baptismum eius tenuerit, imputare liceat conueniatq;. Id affirmant nouatores, & nos propterea negandum dicimus, ne tantus vir in suspicionẽ veniat, velut annis plus minus triginta in magnis hæserit tenebris, mundiq; lucẽ & redemptorẽ suum aut penitus ignorauerit, aut solùm per coniecturas agnouerit, vel sicut ait Losius, de illo velut Messia & filio Dei tantùm vtcunq; sit suspicatus. Fluctuabat igitur sancti viri animus, & Symeone infelicior, expectabat tantũ suspirabundus, & animo nõ videbat, non complectebatur salutare Dei, vt isti confingunt, adeoq; tantum non offendiculum patiebatur, dum videret Iesum pauperẽ & abiectum, & in arte contempta & vili cum patre fabro degere, vitamq; vulgari tantùm more instituere.

Status quæstionis de Ioannis cognitione.

Luc. 2.

Verùm enimuerò frigidæ & friuolæ sunt

 istæ

istæ coniecturæ, falsoq́ fundamento nituntur, nimirū Ioannem non in eremo sibi soli vixisse, sed apud parentes hæsisse diu, & Christo fuisse familiarem, & multa de illo subinde ab alijs accepisse. Quæ omnia quàm nullius planè sint ponderis, ex his quæ de Ioannis deserto vitaq́ in solitudine acta diximus, facilè apparet. Vt autē de causa præsenti rectius iudicet, pauca sunt nobis repetenda, quæ lucē huic negocio maiorē adferant. Primùm fuit certè Ioannes Christi testis ac pręco omni exceptione maior, qui de Christo pręsente fidē et cognitionem non solùm alios docuit, sed in animo suo inconcussam certamq́ seruauit. Deinde nō ab hominib⁹, sed à Spiritu sancto verę fidei, diuinęq́ de Christo cognitionis lumen accepit. Ad hęc magistrum ꝓprium, à quo veritatē omnē ędoceretur, Spiritū sanctū maturius, quàm reliqui à Deo illuminati, habuit: adeò vt in matris etiā vtero adhuc inclusus, sicut primo capite indicauimus, fidē et cognitionē de Christo certā fuerit assecutus, et hinc nondū natus Dominū adesse senserit, eodemq́ tēpore Prophetę officiū inchoârit. Postremò à fide et cognitione Chrsti semel accepta desciuit nunquàm, ne arundo vento agitata videretur; sed in eadem gratia confirmatus perseuerauit, licet ꝓgressus

Quæ circa Ioannis cognitionem, & de Christo fidem sint in primis consideranda.

in ea

in ea fecerit, ac per ætatum incrementa, & ex nouis etiã, quas illi subinde patefaciebat Deus, reuelationibus, tum sapientior, tum perfectior in omni virtute redderetur. Quæ cùm ita sese habeant, quemadmodum partim Euangelicę literæ, partim Patrum testimonia liquidò contestantur, nullam sanè istis authoribus caussam esse video, cur Ioannem tot Dei donis ornatum ac repletum, nunc fide priuent, ac illi pręstantissimo doctori tot annis, vsq; ad Christi baptismum, infirmam tantùm cognitionem & meram opinionem de Christo tribui postulent. Philippus autem, vt & ipse Baptistæ fidem obscuret, etsi paulò commodius, quàm superiores duo, loquatur, tamen fatetur et ipse Ioannem aliquando non cognouisse, quòd Iesus esset Messias, & filius Dei, habens diuinam naturam et humanam, quiq; non mundanus Rex futurus, sed sua morte redempturus esset Ecclesiam, & regnaturus in vita æterna.

In cap. 1. Ioannis. Philippi de Ioannis cognitione sententia.

Quis verò vnquam Ioannem ita depinxit? quis fidem huius generis informem ac dimidiatam, vt Melãchton, illi tribuit? quis hominem diuinorum mysteriorum vel maximè conscium, plena Christi cognitione orbandũ putauit? Quis bonorum ex Christi testimonio non credidit ac iudicauit, Ioannem et Pro-

Confutatio Philippicæ sententiæ de cognitione Ioannis.

Matth. 11.

 phe-

phetam, & plus quàm Prophetam esse? At Prophetę non humanitus edocentur, sed diuinitus illustrantur: non coniecturis vtuntur, sed infallibili diuinę sapientię lumine certi redduntur de his, quæ reuelant aliјs, ne alioquin quod diuini spiritus claritate perfusi cognoscunt & docent, id è creaturis vllis emendicare videātur. Iā verò ad hanc propheticā gratiam & insignem diuini spiritus reuelationem, qua Christum Ioannes Prophetarum illustrissimus didicit, multo ante baptismum, & inde à primis annis accitus peruenit. Nec mirum,

Ioan. 1.

quando fuit idem homo missus à Deo prę cęteris omnibus, missus inquam cum singulari et

Luc. 1.

firmo fidei lumine, vt omnibus, qui sedebant in tenebris et vmbra mortis, scientiā salutis adferret, et certissimæ fidei de luce vera Christo testimonium tale præberet, quale nullus vnquam

Patrum testimonia de cognitione Ioannis.

De Trinit. lib. 6.

prębuit antea. Hilarius igitur hoc palam affirmat: Ioannes iā ab vtero prophetans non eguit "

Matth. 3.

hoc voce, Hunc audite: hoc Ioannes non ignarus audiuit: ad doctrinam nostram paternæ "

Hom. 11. in Luc.

vocis testimonium mittitur.] Et Origenes in hunc modum scribit: Sicut Moyses loquebatur, & Deus respondebat ei, sic puto, quòd Ioannes locut⁹ fuerit in deserto, et Dn̄s respōderit ei. Hoc arbitror certa de scripturis ratione "

con-

conuictus.] Nec alienum est quod Chrysosto- In 11.cap.Matth.
» mus his verbis affirmat: Nouerat Christũ Io-
» annes semper esse venturũ, et non solùm noue-
» rat ab infantia, sed in vtero matris nouerat, et
eũ salutauerat.] Gregorius verò Magnus Io- Lib.1.Dialog. cap.1.
» annẽ in illis numerat, qui non humanitus, sed
» per magisteriũ spiritus intrinsecus docẽtur, vt
» etsi eis exterius humani magisterij disciplina
» desit, magistri tamẽ intimi censura non desit.]
Est igitur longè alia Ioannis habenda ratio quàm
reliquorum credentium, qui per auditum fidẽ
sibi parant, multisq; adiumentis egent et vtun-
tur humanis, vt in fide excitentur, confirmen-
tur & augeantur. Ioanni vel triplex erat de In 1.cap.Ioan.
Christo cognitio, sicut Euthymius annotauit,
vtpote quem cognouit partim per visum, par-
tim per auditum, partim prophetico more. Illi
» soli dictum est, Super quem videris spiritum Triplex Christi cognitio in Ioanne.
» descendentem & manentem super eum, hic est
» qui baptizat in Spiritu sancto, Et ego vidi,
» inquit, & testimonium perhibui, quia hic est
filius Dei. Neque solùm hoc spiritus testimo-
nium suis conspexit oculis, sed & auribus vo-
cem Patris de nube sonantem istam audiuit:
» Hic est filius meus dilectus, in quo mihi com-
placui. Quid? quod Bernardus hoc priuile- Serm. de excell. et sanct. Ioan. Baptistæ.
gium Ioanni tributum, ac præterea nulli col-
latum

latum esse dicit, vt se primùm illi sanctissima Trinitas reuelârit: Pater ab illo auditur in voce, filius baptizatur in flumine, Spiritus sanctus demonstratur in columbæ specie. Adest Ioannes totius medius Trinitatis.] Quis verò ambigat, quin Ioannes præterea per prophetiam de Christo varia & sublimia cognouerit, frequentesq; de illo habuerit reuelationes, præsertim in deserto suo delitescens, & se leuans super se, vbicunq; demum esset, priusq; Christum baptizaret?

Quo sensu Ioannes de Christo dicat, Ego nesciebam eum.

Necq; huic repugnat sententiæ, quod ab eodem Ioanne dicitur, Ego nesciebam eum. Nã hoc dicto fatetur, Christum de facie sibi cognitũ non fuisse, sicut hunc locũ [a] Chrysostomus, [b] Cyrillus, Theophilactus alijq; plures rectè interpretantur. Nesciebat Christum, inquit Rupertus, secundùm hominem, id est, cuius figuræ vel habitus esset, aut vbi, vel quibus cum hominibus habitaret.] Nec multò aliter Beda sentit, quòd Ioannes nimirum Christum antea sciuerit, sed audita voce de cœlo illum perfectius cognouerit. Quin & Bucerus ingenuè fatetur, ignotum Ioanni Dominum de facie vsq; ad tempus baptismi mansisse: idq; factum ideo dicit, ne ex pacto illum tanto honestare eloquio videretur. *Nesciebat Christum,*

a Hom. 10. in Matth.
b In cap. 1. Ioan.

In 3. cap. Ioannis.

Ioannes etiam Buceri testimonio Christum necdum baptizatum de facie non nouerat.

Buceri

Buceri sententia, *donec super illum uidit Spiritum sanctum descendentem, quod ipsi signum agnoscendi Christi dederat Spiritus sanctus, ut Ioannes ipse testatur*. Et rursus: *Verisimile est*, inquit, *cùm Ioannes in deserto Iudaeae, Christus in Galilaea usque egisset, ut de facie alter alterum humanitus non nouerit.* Isti verò sibi confingunt, quod Iesum verè Messiam, aut Dei filium & mundi redemptorem tot annos iam natum Ioannes ignorauerit, atque ita de summo & praecipuo Christianae fidei articulo nihil habuerit certi, sed minus quàm pastores Bethleemitici, vel Magi orientales, secum statuere potuerit de Emanuele. O te infelicem Baptista, cui frustra tot laudes decantauit Gabriel, cui Christi & matris primus occursus tam parum profuit, in quo Zachariae patris vaticinium, & commune totius populi augurium fallax vanumque deprehēditur. Infelicem te dico, si, quemadmodum aemuli tui contendunt, tam citò mutasti aut remisisti aliquando fidem, quam in aluo materno profitebaris: si praeterea tam tardè sponsi amicus factus es, vt maiorem aetatis partem in communi errore vulgi traduceres, sponsumque & redemptorem tuum, quamuis praesentem, nec oculis fidei cerneres, neque brachijs cordis amplectereris. Sed res ipsa loquitur satis, etsi nihil

Luc. 2.
Matth. 2.

 adda-

addamus amplius, de Ioanne istos nimium abiectè indigneq́ sentire, & prorsus improbè pronuntiare, qui cognitionem de Christo imperfectam & incertam illi, qui plusquàm propheta fuit, tribuunt. Hoc verò nihil sanè sit aliud, quàm totum ferè illius ministerium obscurare, suspectũq́ velle reddere, si non prorsus labefactare.

CAPVT SEXTVM.

Fuit Ioannes in deserto, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Marc. 1.

Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Lucæ 3.

Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto et igni. Matth. 3. Luc. 3.

MAGDEBVRGENSES.

AD doctrinam, nouam ordiebatur cæremoniam, nempe baptismum, nõ ex priuato arbitrio, sed

ſed uoluntate Dei, & quidem in remiſsionem peccatorum. Nec multò pòſt: *Ideo autē uocatur baptiſmus in remiſsionem peccatorum, quia promiſsio de remiſsione peccatorum iſti actioni annectebatur, perq́ ea media, nimirum uerba Euangelij de Chriſto, & ablutionem per aquam, remiſsionem peccatorũ certò conferebat Deus. Inſcitè igitur faciunt, qui effectu baptiſmum Ioannis ſeu Apoſtolorum diſcrepare contendunt: cùm clarè ſcriptum extet, Ioannem prædicaſſe & adminiſtraſſe baptiſmum pœnitentiæ in remiſsionem peccatorum.* Lib. 1. cap. 10. col. 361. Ibidem cap. 4. col. 156. *Quod ad baptiſmum Ioannis Baptiſtæ & Apoſtolorum attinet, miniſterio & efficacia prorſus conueniunt.* Et cap. 4. col. 155. *Teſtatur non tantùm baptiſmo teſtimonium Chriſto exhibito ferri, ſed etiam beneficia ipſius conferri & applicari.*

CENSVRA.

HAbet hoc Ioannes proprium ſibi, vt vnus inter Prophetas omnes verbi & aquæ ſacrum exerceat miniſterium, vnde Baptiſtę nomen obtinet peculiare: idcirco autem maximè, quod inter alios plurimos Chriſtum dominum in Iordane flu- De Baptiſtæ nomine & miniſterio.

 mine

mine abluerit et baptizârit. Quocirca hoc priuilegium Ioanni proprium esse Bernardus asserit, vt illum baptizaret, qui omnes in Spiritu sancto & igni baptizat, vtque virginē ac virginis filiū virgineis manibus irrigaret. Hinc idē nō solùm Propheta, sed plusque Propheta nuncupatur, quoniā ei ad fastigiū prophetale Baptistæ accessit priuilegiū, vt Hieronymus annotauit. Neque verò leuiter aut malè instructus ad hoc baptizandi munus accessit, sed cùm in vasta solitudine omnibus penè incognitus inde à primis annis vixisset, & in omni virtute diu ac multū sese exercuisset, tum docendo, tū baptizando non prius se prodidit, quàm illud diuina vocatio demum efflagitasset, vt aduentanti Christo publicè testimonium ferret, atque Christianum baptismum veluti præluderet ac adumbraret. Proinde cùm Lucas exposuisset, quo tempore, & sub quibus principibus ille hoc nouum & celebre docendi baptizandique munus fuisset orsus, mox ista subiecit: Factum est verbum Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto, & venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Vnde cùm Ioannes non nisi diuino afflatu iussuque permotus docendi baptizandique causa in publicum processerit,

Serm de excell. & sanct. Ioannis Bapt.

Ad Algasiam quæst. 1. Quomodo Ioannes ad baptizandum instructus venerit.

Luc. 3.

cessērit, satis hoc ipso testatum reliquit, se non temerè, neq; citra legitimam vocationē, quod etiam indicat Theophilactus, ad testificandum Christo prosiliisse. Necq; verò paucis hoc Ioannis baptisma, cuius fit apud Iosephum quoque mentio, & contigit, & profuit, sed quemadmodum narrat Matthæus, exibat ad eum Hierosolyma & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem: et baptizabantur ab eo in Iordane confitentes peccata sua. Colligit inde Gregorius Magnus, vtruncq; de Ioanne statuendum esse, quod baptismum pœnitentiæ simul & prædicârit & administrârit. Quod baptizandi munus tanti facit Augustinus, vt illum hoc nomine Prophetis alijs anteponat, sicut hæc eius verba declarant: Nulli Prophetarum, nulli prorsus hominum in scripturis diuinis legimus concessum esse baptizare in aqua pœnitentiæ in remissionem peccatorum, quod Ioanni concessum est: quam mirabili gratia suspendens in se corda populorum viā præpararet in eis illi, quem se tanto prædicaret esse maiorem.]

In 3. cap. Luc.

Lib. 18. de antiquitat. Iudaicis cap. 10.

Matth. 3.

Hom. 20. in Euangelia.

De baptis. contra Donat. lib. 5. ca. 9.

Hic iam vetus, nec omninò leuis incidit quæstio de Ioannis baptismo, quàm vtilis ille ac efficax fuerit, & num à nostro seu Christiano baptismo discrepârit. Ac de hoc quidē

De Ioannis baptismo quatenus conueniat & controuertatur.

ſatis conuenit, actionem illam Ioannis rectè & ex Dei voluntate inſtitutam, illiq́ tempori congruam fuiſſe, cùm Ioannes ipſe teſtetur, ſe ad baptizandum diuinitus eſſe miſſum, & eo quidem fine, vt Chriſtus, qui paucis adhuc innotuerat, in Iſraël manifeſtaretur. Vnde, velint nolint cæci ac impij Phariſæi, fatendum eſt, Ioannis baptiſmum nō ab hominibus, ſed ex Deo, ſeu vt Chriſtus loquitur, è cœlo fuiſſe, & ex diuina autoritate, non humana tantùm ordinatione actionem illam prodijſſe. Grauis autē & præcipua eſt quæſtio, an illi Ioannis actioni, ſicut Apoſtolorum et noſtro baptiſmo, efficacia remittēdi peccata adſcribenda ſit, vel tunc annexa fuerit. Vbi non abs re facturi videmur, ſi ad rem illuſtrandā principiò repetamus, in ſacris literis varia eſſe baptiſmatum genera, quæ cum laude numerari poſsint. Eſt enim baptiſma à Moiſe adminiſtratū, qui non ſolū in aqua, ſed et in nube & mari baptizauit, qui prͤterea baptiſmū indixit Iudęis ſecundū legē immundis, vt aqua purificationis abluerētur. Eſt & Ioannis baptiſma propriū, qui nō Iudaicè baptizauit, quoniā non in aqua ſolū, ſed & in pœnitentiā, non tamen penitus ſpiritualiter, vt inquit [a] Nazianzenus, neq́ vt ſacramentū nouę legis adminiſtrauit. Prępurificabat

Ioan. 1.

Matth. 21.

Baptiſma multiplex in ſacris literis.

1. Corinth. 10.
Leuit. 14. 15.

Matth. 3.

a In ſancta lumina Epiphan.

cabat aũt, vt [b] Damaſceni vertit interpres, per aquam ad ſpiritũ: vnde baptiſmus eius parum erat durabilis, vt qui baptizato Christo, ſicut & [c] Auguſtino viſum eſt, finẽ accepit. Eſt & Chriſti baptiſma proprium, qui vt formam et exemplum petendi ſimul & accipiendi baptiſmi præberet omnibus, à Ioanne voluit baptizari, & nouum inſtituit ipſe baptiſma, quod non modò verè & vnicè perfectum eſt, cùm animam ſimul & corpus, hoc eſt, totum hominem abluat, verùm etiã priorum omnium baptiſmatum felix exiſtit cõſummatio, omniumq́ nunc ſacramentorum ianua dicitur, lauacrum ſcilicet regenerationis noſtræ & renouationis Spiritus ſancti, vt Paulus appellat.

b De fide orthod. lib. 4. cap. 5.

c De baptiſ. contra Donat. lib. 5. cap. 9.

Matth. 3.

Matth. 28.

Ad Tit. 3.

Iam verò vt de Ioannis baptiſmo propriè diſſeramus, nullus de illo rectius, quàm Ioãnes ipſe docuerit & iudicârit. Is finẽ ſuæ legationis & prędicationis et baptizationis in eo ſtatuit, vt Iſraëli Chriſtus nondũ agnitus manifeſtetur, eiusq́ gratię Iudęorum corda præparẽtur, & paſsim homines ad Chriſti baptiſmum capeſſendũ rectius aſſuefiãt. Prçterea docet Ioannes et apertè declarat, inter ſuũ et Chriſti baptiſmũ non exiguũ eſſe diſcrimen, quòd hic in ſuo lauacro ſpiritũ impertiat accedentibus, ſe verò tantùm in aqua & circa aquam verſari, ſine

Quid Ioannes de ſuo baptiſmo credi velit.

Ioan. 1.

ſine ſpiritu ſcilicet, remiſsionem peccatorum & iuſtificantem gratiam operante: ac proinde Chriſti baptiſmum longè potiorem & pręſtātiorem facit. Quarè non tam humiliter, quàm verè profitetur illud: Ego quidem baptizo vos aqua in pœnitentiam: qui autem poſt me venturus eſt, fortior me eſt: ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto & igne. Quibus verbis indicat, ſuum baptiſmum ex aqua totum conſtare, & ſi cum Chriſti baptiſmo conferatur, languidum & infirmum, omniq; virtute & gratia ſpiritus ad ſanctificandas animas vacuū eſſe. Nec enim ignorabat vir ſapiens, nondum appetiiſſe tempus, quo daretur ſpiritus, tum demum per aquam communicandus, cùm Chriſtus ſuum ipſe baptiſmum promiſsione ſimul & lege expreſſa firmaſſet. Atque huc pertinet, quod appoſitè docet Ricardus Victorinus: Ioannes baptizat in aqua ſolùm, ſicut homo: Ieſus in aqua & Spiritu ſancto, ſicut homo & Deus. Baptizare in aqua & ſpiritu, eſt omni ſorde peccati mūdare, inſuper gratias infundere.] Pręterea hoc loco declarat Ioannes, ſe baptizare in pœnitentiam, non autem ſicut Chriſti baptiſmo vnicè conuenit, in vitæ nouitatem, vt homo ex aqua et ſpiritu integrè ac perfectè renaſcatur. Alius quippe baptiſmus

Matth. 3.

Baptiſmus Chriſti à baptiſmo Ioannis in quo differat.

Tract. de baptiſmo Chriſti.

ptiſmus eſt in aqua tantùm, alius in ſpiritu tãtùm, alius in igni & ſpiritu, alius in aqua & ſpiritu per aquam operante, quemadmodum poſt Ioannem Damaſcenum Theologi ritè diſtinguunt, & è ſcripturis demonſtrant. Ac de poſteriore quidem illo baptiſmo, qui ad Chriſtianum lauacrum propriè ſpectat, dictũ præclarũ extat Sebaſtiani Martyris: Ego, inquit,
„ mola Catholicæ matris commolitus, & cri-
„ bro examinationis vt ſimila mũda purgatus,
„ rigatus ſum aqua baptiſmatis, et igne Spiritus ſancti coctus.] Quin Chriſtus etiam ipſe, vt ſuum & Ioannis baptiſmum diſcernat, non temerè monet, duas requiri partes, aquam & ſpiritum ad verum baptiſmum, quo perfectè homo ad vitam æternam regeneretur. Niſi
„ enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu
„ ſancto, non poteſt introire in regnũ Dei. Præterea cùm dominus iam iam ab Apoſtolis diſceſſurus eſſet, Ioannes quidem, inquit, baptizauit aqua: vos autem baptizabimini Spiritu ſancto: nimirum vt ſic etiam declararet, quemadmodum indicat Chryſoſtomus, Apoſtolos maiores & præſtantiores Ioanne in eo factos eſſe, quod in Spiritu ſancto eſſent baptizaturi. Cùm verò Ioannes palam affirmet, moneatq; omnes de futuro tẽpore, Veniet poſt me forti-

Lib. 4. de fide orthodoxa ca. 10.

Victor. Affrican. lib. 1. de perſecut. VVandalica.

Etiam Chriſtus ſuum & Ioannis baptiſmum diſcernit.

Ioan. 3.

Act. 1. & ibidem Chryſoſt.

or: ipse vos baptizabit in spiritu, an non luculenter ostendit, in suo præsente baptismo, quē administrabat, illum defuisse Spiritum, quē in alio perfectiore baptismo Christus postea largiri vellet ac posset, p quoscunq; demū ministros baptizaret? Prætereo quod in vēturi nomine duntaxat Ioannes baptizet, sicut [a] Hieronymus, [b] Ambrosius alijq; multi propter Lucæ verba sentiunt, eamq; baptizandi formam vt rudiorē, sic & gratiæ spiritualis expertē & inferiorem volunt haberi, quàm quæ à Christo ipso in nomine sanctę Trinitatis est tradita, & ab Apostolis obseruata. Hoc verò certò cōstat, in baptizatis à Ioanne nusquam apparere, neq; commonstrari posse vim & operationē diuini Spiritus, qui tot modis in alijs ab Apostolis postea baptizatis, vt omnes iure mirarentur, potenter exeruit sese, quemadmodū in Actis Lucas sæpè testatur. Loquor aūt non tantùm de manifesta illa donatione Spiritus sancti, quæ in specie ignis die Pentecostes facta est, sed & de singulari efficacia Spiritus mundantis, & sanctificantis, & imbuentis primam Ecclesiam. Hic enim impleri cernimus dictum Propheticum, Effundam super vos " aquam mundam, & mundabimini ab omnib9 " inquinamentis vestris, & dabo vobis cor no- " uum,

Ioannes baptizat in nomine Christi venturi.
a Aduers. Luciferianos, & in 2. Ioelis.
b Lib. 3. in Luc.

Cur Ioannis baptismus Christi baptismo non possit æquari.

Act. 8. 10. & 19.

Act. 2.

Ezech. 36.

uum,& Spiritum nouũ ponam in medio vestri. Ad hæc Ioannis baptiſmus vt ab authore ſuo, cuius & nomen præ ſe fert, incipit, ita in eodẽ deſinit, & velut vmbra corpori, ſic Chriſti baptiſmo cedit. Nam ſimulatq; Ioannes ab Herode in vincula coniectus fuit, baptiſmus eius ſimul & ligatus & fractus quodammodò concidit: nec miniſtros alios inuenit, ſed cum authore ſuo ſtetit & cecidit, imò verò planè interijt. Quàm verò ſunt hæc procul à Chriſti baptiſmo ſemper durabili, & poſt Domini mortem non minus quàm antea, ſalutari & efficaci, & cui nunquam deſunt miniſtri non ſolùm ad porrigendam aquam, verũ etiam ad purgandam cuiuſq; accedentis animam, eamq; charactere diuino conſignandã?

Ioannis baptiſmus cum ſuo authore ſtetit & cecidit.

Auguſt. tract. 4. in Euang. Ioannis.

Præter hæc omnia quî potuit fieri quęſo, vt Ioannis baptiſmus perinde ac Chriſti, ſalutaris eſſet, eo pręſertim tẽpore, quo Chriſtus nondũ fuit in Iordane baptizatus? Etenim tũc primũ ſuo baptiſmo perfecit, vt aquæ ſanctificarent, & vim illis regenerandi cõtulit, vt vno velut ore Theologi omnes aſſeuerãt: nominatim quidẽ [a] Origenes, [b] Nazianzenus, [c] Chryſoſtom9, è latinis verò Patribus [d] Hilarius, [e] Ambroſi9, [f] Hieronymus. Demum ſi Ioannis baptiſmus imbecillis & imperfectus non eſſet, ab illo baptizati

Aquæ baptiſmi à Chriſto baptizato vim habent ſanctificandi.

a Hom. 7. in Luc.
b Hom. in Epiph.
c Ho. 10. in Mat.
d In 2. ca. Matth.
e In Epiph. Ser. 4.
f In 3. cap. Matth.

ptizati haud sine sacrilegio iterum baptizarentur. Et quanquam semel id factum esse duntaxat in sacra scriptura legamus, tamē probabile videtur, quod Paulo accidit, id alijs etiã Apostolis crebrius vsu venisse. Augustinus, qui in scripturis interpretandis est diligentissimus, hoc in illis deprehendit & scripsit, [g] Apostolos Christi accepisse baptismũ, etsi scriptura nõ exprimat, vbi & quãdo acceperint. De alijs verò, quos baptizauit Ioannes, indicat, [h] hoc baptismi genus illis non suffecisse, sed fuisse opus, vt Christi baptismo, qui à discipulis ei9 administrabatur, denuò baptizarentur. Cui rei magnũ & euidens argumentũ præbet Paulus, qui Luca teste, haudquaquam dubitauit duodecim Ephesios denuò baptizare, & Christi baptismũ illis impertiri, licet Ioannis baptismo essent iã antè donati. Nec vlla id faciendi causa fuit, nisi quemadmodum Patres declarant, vt Christi baptismo suppleretur, quod illis ad gratiam spiritualem ex Ioannis baptismo deerat. Sic enim scribit vetus Ecclesiæ doctor Origenes: Qui in actis baptizati erãt Ioannis baptismo, et neq; an Spiritus sanctus esset audierãt, denuò ab Apostolo baptizabãtur: quia regeneratio nõ apud Ioannē, sed apud Iesum p Apostolos suos fieret cũ renouatione spirit9.]

Act. 19.

g Epist. 108. ad Seleucianam.

h Tract. 5. in Euang. Ioannis.

Act. 19.

A Ioanne baptizati quare ab Apostolis rebaptizentur, ex Patrum sententia.

In Ioannem tom. 8.

Au-

Augustinus habet in hunc modum: Baptiza- De baptis. contra Donatist. lib. 5. cap. 9.
„ tos à Paulo eos qui iam baptismo Ioannis ba
„ ptizati fuissent, legimus in actibus Aoostolo-
„ rum, non ob aliud, nisi quia Ioannis baptismus
„ non fuerit Christi baptismus, sed Ioanni à
„ Christo concessus, qui Ioannis propriè dicere-
„ tur. Accepit autem hoc Ioannes certæ dispen-
„ sationis gratia, non diu mansurum, sed quan-
„ tum satis esset ad parandam viam Domino,
cuius eum præcursorem esse oportebat.] Nec
„ dissentit Hieronymus, Qui Ioannis baptismũ, In 2. cap. Ioelis.
„ inquit, acceperant, quia spiritum sanctum ne-
„ sciebant, iterum baptizabantur, ne quis puta-
„ ret gentibus ac Iudęis aquam sine Spiritu san-
„ cto ad salutem posse sufficere.]

Quæ trium Patrũ testimonia idcirco con-
iunxi, minus vt dubitari possit, Ioannis et
Christi eundem non esse, nec dici posse bapti-
smum, & vnum quidem alteri longè præstare,
Paulũ verò ad baptizandos duodecim Ephe- Act. 19.
sios idcircò accessisse, vt adhibito illis Christi
baptismo, spiritum gratiæ in aqua vitę imper-
tiret, cùm Ioannis duntaxat imbuti baptismo,
non potuerint aut remissionem peccatorum
assequi, aut Deo reconciliari. Præterea his ali-
isq; pluribus patrum sententijs, vt Basilij,
Chrysostomi, Ambrosij, Theophilacti, quas

longum eſſet recenſere, ſatis admonemur, quantopere nouatores errent, cùm in alijs, tum in hac ipſa Lucæ hiſtoria interpretanda. Vbi certè mirum, quantopere iſti ſe torqueant, & ad quæ confugiant diuerticula, non ſolùm à Patribus, ſed etiam à ſe mutuò plurimum diſſidentes. Quod vt paucis oſtendam, Caluinus de hoc loco ita pronuntiat, *Concedo fuiſſe illud uerum Ioannis baptiſma, & unum idemq́ue cum Chriſti baptiſmate: ſed rebaptizatos nego.* Brentius ad hunc modum: *Non intelligendum eſt, quod iterũ baptizati ſint baptiſmo aquæ, quo antea per Ioannem baptizati fuerant, ſed quod baptizati ſint baptiſmo ignis, qui in die Pẽtecoſtes in nomine Ieſu Chriſti effuſus eſt.*[a] Centuriatores verò Epheſios illos, qui à Paulo iterum baptizantur, fingunt non verè Ioannis baptiſmo, ſed eius corrupta & deprauata forma citra nomen Spiritus ſancti, et duntaxat in nomine Dñi Ieſu, baptizatos fuiſſe.[b] Bullingerus negat eos à Ioanne baptizatos aqua, nec vult eos, niſi ſemel & primùm à Paulo baptizari. Contrà verò videtur[c] Loſſio, non hos à Paulo aquæ, ſed ſpiritus baptiſmate baptizatos eſſe. Accedit[d] Muſculus & contẽdit, verè hos ipſos Ioannis et Chriſti baptiſmum accepiſſe, & quidem bis, priuſq́ue ad eos Paulus veniret. Quid verò[e] Bucerus? *Nun-*

Sectariorum diſſectæ opiniones in loco Act. 19.

Inſtit. lib. 4. ca. 15.

In cap. 3. Luc.

a Cent. 1. lib. 2. col. 354.

b In cap. 19. Act. Apoſt.

c In annotat. in eundem locum.

d In locis communibus de baptiſmo.

e In 3. cap. Matth.

Nunquam, inquit, *rebaptizasset illos Ephesios Paulus, si Ioannis baptismo, id est, quo solebat ipse baptizare in pœnitentiam et fidem Christi, fuissent baptizati.* Rursus verò Cythręus putat, quod Paulus illic tantùm imposuerit manus nō duodecim Ephesijs, sed auditoribus Ioannis, qui à Ioanne baptizati sint in nomē Dñi Iesu: Paulū igitur idem hic facere, quod de Petro et Ioanne Act. 8. legitur, vt credentes nimirum per manuū Apostolicarū impositionē visibili specie accipiant Spiritum sanctū. Hęc aliaq́; magis dissona consarcinant aduersarij, et nihil certi nobis constituere possunt, vt commodè qdē elabantur, sed suis nouis figmentis hoc solum efficiūnt, vt Lucæ verba in sensus omnino peregrinos et falsos transforment, vtq́; suā de Ioannis baptismo stultitiam magis & magis orbi prodant, ac demū vt fenestrā aperiant viāq́; muniant Anabaptismo. Etenim si baptismus Ioannis (quod isti contendunt) ministerio & efficacia est idē planè, qui Christi baptismus, cur nō liceat Anabaptistis rebaptizare fratres, & sequi Paulinum exemplum, cùm tantus Apostolus Ioannis baptismo Christi quoq; baptismum in Ephesijs adiungendum putârit.

In Matth. cap. 3.

Interpretationē nouatorum fauere Anabaptistis.

Iam verò nostri Cēturiatores, vt ꝓpius ad rē accedam⁹, cōstanter affirmāt, baptismū Ioānis

& Apo-

& Apoſtolorum non diſcrepare, ſed miniſterio & efficacia prorſus conuenire: Ioannem adminiſtraſſe baptiſmum in remiſsionem peccatorum, illoq́ teſtari, quòd baptiſmo ſuo beneficia Christi cõferat & applicet. Verùm iſti nihil hîc noui adferunt, ſed in eadem ſunt cum illis naui reliqui nouatores, vt [a] Caluinus, [b] Bullingerus, [c] Bucerus, & qui ſunt adhuc Lutheri ſtudioſiores [d] Brentius, [e] Crucifer, [f] Loſsius, [g] Culmannus, [h] Cythræus, [i] Bidembachius. Quoniam verò longum ſit ſingulorum citare verba, vnum atq́ alterum, Philippum videlicet ac Brentium, pro omnibus loquẽtem introducemus. Sic autem docet [k] Philippus: *Hîc quæri ſolet, quid interſit inter Baptiſmum Ioannis & Apoſtolorum & ſequentium miniſtrorũ Euangelij. Non eſt difficilis reſponſio nobis intelligentibus officium Ioannis. Verum eſt, diſcernendam eſſe perſonam Meßiæ à miniſtris: tamen miniſterium, Ioannis & ſequentium doctorum noui teſtamenti, ſignificationem & effectum eundem habet: Ioannes enim eſt inchoator prædicationis Euangelij. Sub initium noui teſtamenti audita uoce Ioannis ſenſerunt electi iram Dei aduerſus peccatum, ac expauerunt: & rurſus credentes uoci miniſtranti acceperunt remißionem peccatorum, & inchoata eſt in*

a In 1. cap. Ioan. & inſtit lib. 4. cap. 15.
b In 3. cap. Matt.
c In eundẽ locũ.
d Homil. 18. in Act. Apoſtolorũ.
e In 3. cap. Matth.
f Annot. in 1. cap. Ioannis.
g In examine Theologico.
h In 3. cap. Matt.
i Lib. contra Hieronymũ Torrenſ.
k In 1. cap. Ioan.

Philippi & Brentij de Ioannis baptiſmo teſtimonia.

est in eis noua et perpetua iustitia. Eadem fuit in concione Apostolorũ, & sequentium usq; ad finem mundi: Ideo in Luca dicitur: Prædicans baptismum pœnitentiæ ad remißionem peccatorum. Quasi dicat, Ioannis concio non erat inanis sonitus, sed Deus noluit esse efficax per uocem Ioannis, quem uoluit esse testem de Meßia nato & incboatorem Euangelij. En præcipuum Philippi argumentum, ob quod Ioannis & Christi baptismum velit exæquari, nimirùm quandoquidem Lucas dixerit, Prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum: de cuius loci vera & solida interpretatione nos postea respondebimus. Nunc Brentium audire pergamus: *Breuiter*, inquit, *respondemus baptismum Ioannis & Apostolorum ac totius Ecclesiæ Christianæ non solùm planè eundem esse, uerùm etiam Ioannem primum esse instauratorem eius baptismi, quo adhuc hodie utitur Ecclesia, & quo utetur usq; ad consummationẽ seculi.* Ac iterum: *Demonstrauimus, doctrinam & uerbum Ioannis nullum habere discrimen à doctrina & uerbo Apostolorum.* Et alibi vocat Ioannem primum Christiani baptismi ministrum, ac vrget idem cum Philippo argumentum, à Ioanne prædicatum esse scilicet, baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum,

Luc. 3.

In Lucã hom. 21.

Hom. 29. in Lucã.

rum. Præterea quoniã Ioannes dixit de Christo, baptizaturum illum in Spiritu sancto et igne, hunc ignis baptismũ ad eam diuini spiritus effusionem refert, quæ tùm Apostolis in die Pentecostes, tum alijs quibusdam discipulis non sine aperto miraculo contigit, & hac quidem ratione Christi baptismum præcellere: alioquin in Ioannis baptismo non minus quàm in Christi & Apostolorum baptismo, communia dona spiritus ad salutem necessaria collata fuisse.

Act. 2.

Quis autem vel mediocriter doctus ex his non deprehendat, in quot quantosque isti prolabantur errores, dum contra dilucidam scripturæ veritatem, & constantem veterum sententiam, Ioannis & Christi baptismum ferè commiscent, neq; alium atq; alium faciunt? Error autem omnis ex eo fonte manat, quòd Zachariæ verba non satis expendant, quibus ille diuino spiritu afflatus, de Ioannis filij sui officio ac ministerio sic est clarissimè vaticinatus: Et tu puer propheta altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare vias eius, ad dandam scientiã salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Fecit aũt Ioannes quod prædixit pater, & pro ratione vocationis suæ partim docẽdo, partim baptizando

Errores varij non distinguentium inter Ioannis & Christi baptismum.

Luc. 1.

zando fidus Meſsiæ præcurſor abſolutè fuit. Proinde rudem prorſus & legis operibus iam diu aſſuefactum populum ipſe veluti pædagogus huc inſtituit & adduxit, vt ad CHRISTI doctrinam & baptiſmum plurimi facti fuerint paratiores. Et adhuc iſti audent fingere, non ſolùm in baptiſmo, ſed & in omni doctrina Ioannis & Apoſtolorum nullum fuiſſe diſcrimen. Atqui Ioannes cum Iudæis, atque vt ſic dicam, cum catechumenis duntaxat verſari debuit, vt velut paruulos ac tyrones ad capeſſendam Euangelij gratiam præpararet, & aduentanti Meſsiæ, iactis primùm pœnitentiæ velut fundamentis, viam communiret. Apoſtoli verò Iudæis ſimul & gentibus, imbecillioribus & prouectioribus, iuſtificandis & iuſtificatis inſeruiêrunt, neque ita ſicut Ioannes, circa elementa exordij ſermonum DEI, vt Paulus appellat, laborârunt, ſed viam etiam excellentiorem demonſtrârunt, multóque plura & ſublimiora legis nouæ myſteria palàm enuntiârunt, vtpote orbis magiſtri, & primi architecti, ipſáque, vt Ioannes dixit, fundamenta Eccleſiæ. Deinde non minimam errandi cauſam iſtis præbet, quod de CHRISTIANO baptiſmate malè ac irreuerenter ſentiant, cùm vim eius diuinã ac ſingularẽ ef-

Inter Ioannis & Apoſtolorum doctrinam diſcrimẽ agnoſcendum eſt.

Hebr. 5.

Luc. 24.
1 Cor. 12.
Apoc. 21.

Nouatores indignè ſentiunt de ſacramento baptiſmi.

ficaciam ad gratiam iustitiamq; homini conferendam non agnoscant, & ex eo signum quoddam ac symbolum duntaxat externum ad fidem excitandam atq; confirmandam faciant, effectum interim regenerationis & renouationis contra doctrinã Apostolicam illi adimentes. Docent igitur, eundem esse vsum ac fructũ baptismi Ioannis, & eius qui ex Christi institutione in nomine Trinitatis confertur: adeóque veteris et nouę legis sacramentis vim eandem adscribunt. Quare nihil mirum, si Christi baptismum, quem adeò infirmum & imperfectum relinquunt, cũ Ioannis baptismo, imò et cum veteri illa Iudæorum purificatione, componant. Atenim neq; scriptura concedit, neq; Patres docent, vt quemadmodũ de Ioãnis Baptismo rectè dicitur, quod baptizârit in pœnitentiam, sic etiã de Christi baptismo saluos homines faciente dicatur. Hunc ipsum pœnitentia in remissionẽ peccatorum præcedat necesse est, sicut & Petrus in prima concione declarat, & Ambrosius comprobat, cùm inter baptisma pœnitentiæ, quod penes Ioannem fuit, & baptisma gratiæ, quod sibi vendicat Christus, apertè distinguat.

Tit. 3. Leuit. 11. 1. Pet. 3. Act. 2. Lib. 2. in Lucam.

Accedit alius etiam istorum error ex verbis Matthæi & Lucæ collectus, cùm Ioannes dicit, Ipse vos baptizabit in spiritu sancto & igne

Matth. 3. Luc. 3. De baptismo ignis quomodo sentiant nouatores.

igne. Ioannes igitur, vt isti putant, haud negat in suo etiam baptismo Spiritum dari, sed hanc solùm excellentiam Christi baptismo tribuit, quod in illo Spiritus & ignis, hoc est, igneus quidam baptismus, & externum admirandũque donum distribuatur: Atq; ita Christum in die Pentecostes baptizasse contendunt, cùm in suos visibili & admirando quodã modo Spiritum sanctum effudit. At si Ioannis verba penitius inspiciamus, fatendum est prorsus, hoc illi propositum fuisse, vt suum & Christi baptismum ratione vtriusque personæ, domini & serui, tum ab ipso effectu interiore, & non propter externum symbolum ignearũ linguarum, præcipuè discerneret ac separaret. Qua de re Origenes, et varijs quidẽ in locis monuit diligenter, vt vtriusq; baptismi differentiam certius constitueremus. Ioannis baptisma in lege esse dicit, Christi verò ad Euangeliũ per- Act. 2.

» tinere vult, de quo Paulus disertè loquatur: Quicunque baptizati sumus in Christo Iesu. Rursus Ioannis baptismum facit expletionem veterum, non autem sicut Christi baptismus

» est, inchoationẽ nouorum. Et idcircò à Christo dictum esse illud; Sine modò, sic enim decet nos adimplere omnem iustitiam: vt sciamus videlicet, quod baptisma Ioannis expletio erat veterum, non inchoatio nouorum. Ad hęc

In Luca. hom. 14. In Ioaon. tom. 8. Ad Rom. cap. 6. Quomodo distinguat Origenes inteu Ioannis & Christi baptisma.

Galat. 3.

Matth. 3.

Ioannes in aqua baptizat inuitans ad ſe reſipiſcentiam, & ad præparandum locum reſipiſcentiæ per baptiſmum, qui à Meſsia erat adminiſtrandus: Chriſti verò baptiſmus non eſt corporalis tantùm, ſed & ſpiritualis, qui reſipiſcentem replet Spiritu ſancto, vt in anima demoliatur etiam atq; conſumat, quicquid illic immundum ac ſordidum repererit. Poſtremò Ioannes hominem in hac duntaxat vita: Chriſtus verò non ſolùm aqua ſimul & ſpiritu in hac vita, ſed & igne poſt huius vitæ exitum baptizat, vt è viuis diſcedens, qui ad paradyſum tranſire deſiderat, lauacro igneo, vt idẽ Origenes vocat, ſeu igne purgatiõis baptizatus, ſiue mundatus: ſalutem conſequatur æternam. Quoniam verò hunc ignis baptiſmũ iſti tantopere vrgent, et ſolùm ad primos diſcipulos contrahunt, nos Patrum ſententiam deſerere nec poſſumus, nec debemus, qui locum hũc multo aliter, atq;, vt arbitror, propriè magis intellexerunt, atq; intellectum ſcriptis explicârunt. Cyprianus hunc ignem refert ad tribulationem atq; tentationem. Ambroſius paſsionis baptiſmum appellat, quo etiam baptizati, velut aurum in fornace, purgantur atq; probantur. Hilarius intelligit ignem iudicij, quo baptizatos etiam conſummari neceſſe ſit. Baſilius

In igne baptizari quomodo intelligant Patres.

In Luc. lib. 2.

In Matth. can. 3.

filius verbum Apoſtolicæ doctrinæ accipit, quod varias ignis proprietates comprehēdit. Chryſoſtomus ignem interpretatur feruorem & rectitudinem gratiæ, vel vt alij dicunt, abūdantiam gratiæ, & copiam beneficiorum, quæ cum ipſo baptiſmo, & baptizatis itidem, in Chriſto liberaliter conferuntur. Nonnulli ſic volunt ignem eſſe dictum, vt charitatis ardor deſignetur, quem Chriſtus in terras venit mittere, & in renatorum cordibus cupit accenſum flagrare. Verùm nouatores his interpretationibus relictis, quæ cum hoc quidem loco maximè congruunt, vnam illam cupidiſsimè arripiunt, quæ ad ſolos Apoſtolos, primoſque diſcipulos, nec illos quidem omnes, pertinet. Etſi verò hanc de Apoſtolis expoſitionem nō reijciamus, cùm Chriſtus ipſe quemadmodum promiſerat, ſuos per Spiritum ſanctum noua quadam ratione, & non ſine ignis ſpecie baptizârit, tamen multo ponderoſior ac probabilior ille ſenſus videri poteſt, ſi non ita contractè, ſed magis generatim Ioannem de Chriſti baptiſmo ac eius effectu loqui ſtatuamus. Reuera enim ſuum & Chriſti baptiſmum ita confert, vt vnum tantùm in aqua, alterum verò in ſpiritu & igni, quod vtrunque pro eodem plurimi accipiunt, collocet. Deindè ſe cum Apo-

Lib.1. de Baptiſ.

Hom.11. in Mat.

Luc.12.

De vero ſenſu, quomodo Chriſtus baptiſmum igneum conferat.

Act.1.& 2.

Apoſtolis & miniſtris alijs noui teſtamenti confert, in quibus baptizat Chriſtus efficaciter, hoc eſt, in Spiritu ſancto, eoq́ maiores illos facit, ſibiq́ præponit. Ornat etiam his verbis Eccleſiam, in qua Chriſtiani præ Iudæis hanc inſignem obtinent prærogatiuam, vt in Spiritu ſancto & igne baptizentur, nimirum ob viuam illam & eximiam diuini ſpiritus energiam, qui tanquam ignis omnem peccati maculam in baptizatis exurit, & nouum ſapientiæ ſplendorem illis infundit, ac diuinæ charitatis flammam ſimul in illorum animis mirabiliter incendit atque nutrit, quemadmodum natu grandiores baptizati reipſa ſæpius didicerunt.

Act. 8.
Baptizari in ſpiritu non dicuntur à Luca, qui donum Spiritus externum acceperunt.

Poſtremò fallit iſtos locus in Actis, vbi refert Lucas veniſſe quoſdam ad Apoſtolos, & accepiſſe Spiritum ſanctum, cùm illis manus imponerentur, externo ſcilicet ſigno & præclaro miraculo accedente ad confirmationem nimirum rudis fidei, & ad Eccleſiæ primordia dilatãda, vt Auguſtini verbis vtamur.

De baptiſ. contra Donatiſt. lib. 3. cap. 16.
Inſtit. lib. 4. c. 15.

Hic verò Caluinus, quem complures alij ſequuntur, exiſtimat, gratias ſpiritus viſibiles per manuum impoſitionem datas baptiſmi nomine ſignificari. At is nunquam probabit, de more ſcripturæ, ſic baptiſmum accipi, &

Lu-

Lucas apertè commonſtrat, præceſsiſſe baptiſmum in his, quibus Apoſtoli manus poſtea impoſuêre, cùm externũ illud Spiritus donũ acceſsit. Sic enim apud Lucam legimus, Petrum & Ioannem veniſſe in Samariam, vbi receperãt verbum Dei, & baptizati tantũ erant in nomine Dñi Ieſu, per Philippum ſcilicet diaconũ, vt Oecumenius poſt Chryſoſtomũ annotauit; baptizati inquã, abſq; viſibili ſigno. Pro his igitur orauerũt, vt Spiritum ſanctum, hoc eſt, donũ linguarũ atq; prophetiæ acciperent. Tunc imponebant manus ſuper illos, inquit, & accipiebãt Spiritum ſanctũ. Diuerſa igitur dona ſunt ſpiritus, quæ in baptiſmo in remiſsionem peccatorũ vitæq; nouitatem cõferuntur, & quæ per impoſitionem manuum Apoſtolicarum haud ſine aperto miraculo à primis fidelibus accipiebãtur. Merumq; Caluini figmẽtum eſt, Lucam tot verbis non duo diuerſa narrare, ſed vnum idemque repetere, & primùm rei ſummam proponere, deinde fuſius explicare. Quin etiam hodie hic mos in Eccleſia perſeuerat, quem tunc Apoſtoli obſeruârunt, vt primùm baptizentur homines, & baptizatis manus ab Epiſcopis poſtea imponantur. Agnoſcit hunc morem [a] Dionyſius, repetit & [b] Hieronymus, quin & [c] Cypria-

In 8. cap. Act.

Perpetuus Eccleſiæ mos docet, baptizatos per impoſitionem manuum accipere Spiritum ſanctum.

a Eccleſ. hierar. cap. 2.

b Aduerſus Luciferianos.

c In epiſt. ad Iubaianum.

nus fatetur, Samaritanos à Petro & Ioanne baptismum non accepisse, sed quod illis deerat, hoc Apostolorũ oratione et manuũ impositione fuisse suppletũ, vt pleniore gratia donarentur. Quod nunc quoq; apud nos, inquit, " geritur, vt qui in Ecclesia baptizãtur, pręposi- " tis Ecclesiæ offerantur, & per nostrã orationẽ " ac manus impositionẽ Spiritum sanctum cõ- " sequantur, & signaculo dominico cõsummen- " tur.] Ac diserte Augustinus monet: Nõ per- " tinet ad omnes credentes, sed ad Episcopos " tantùm, vt baptizatis per manus impositionẽ " dent Spiritum sanctum.] Concidit igitur friuolum Caluini cõmentum, Samaritanos nõ à Philippo, sed ab Apostolis tũc baptizatos primũ fuisse, cùm illi manus suas ijsdẽ imposuissent, & baptismi nomine contineri qualecunq; donum vel signum externum, quod ex huiusmodi manuũ impositione baptizatis conferebatur.

In quæst. noui Test. q. 42.

Quæ consequantur incommoda, si Ioannis baptismus, idem quod Christianus baptismus valere dicatur.

Nec vident interim isti, quàm multa et grauia hinc incommoda consequantur, si semel falsum hoc dogma recipiamus, Ioannis & Christi baptismum non separari, sed parẽ vtriusq; vim & efficaciam constituere oportere. Primùm enim scripturæ loca, quæ contra hũc antiquum errorẽ grauissime pugnant, alienis planeq; contortis interpretationibus impiè de-

prauan-

prauantur. Deinde nõ vacat periculo, vbi Ioannis baptiſmus diuina virtute & gratia deſtitutus, miſcetur cũ ea diuini Spiritus efficacia, quę in ſacro baptiſmo ex certa Dei promiſsione cõfertur, vt non ſolùm peccata remittãtur, ſed et anima ſanctificetur, & homo planè Deo recõcilietur. Prętẹrea non exigua prębetur occaſio, vt aduerſus Pauli ſentẽtiam, credãt homines ex miniſtrorũ dignitate ſacramenta pẽdere oportere. Hinc conſequi facile poſſet, vt ſicut iſti Ioannis efferũt, ſic alĳ Petri & Pauli aliorumq́ ſanctorum baptiſmum & ſacramẽtum immodicè iactarent, Chriſtoq́ Domino propter miniſtros iniuriam irrogarent, quemadmodum Corinthĳ Paulo ſuperſtite & contradicente faciebant. Ad hęc munitur via non ſolùm in Apoſtolis, ſed etiam in alĳs noui Teſtamenti miniſtris ſacrum miniſterium extenuandi, velut illi ſpiritum & ſpiritualem gratiam nõ conferant, ſed in ſacramentis nihil pręſtent aut præſtare poſsint amplius, quàm Ioannes, qui circa ſolam aquam ſe verſari publicè profitetur. Tum ſacramenta nouæ legis hac ratione viliora redduntur, ſi vllũ alium, quàm Chriſtum eius inſtitutorem & authorẽ agnoſcimus: ſicuti hîc quidẽ Ioãnes à ſectarĳs primi et maximè neceſſarĳ ſacramenti inſtitutor

1. Cor. 1. & 3.

cœpit appellari. Accedit quòd hinc suum furorem fanaticũ augeant Anabaptistæ, præsertim cùm audiunt à Paulo tinctos esse, qui vero & perfecto Ioannis baptismo, vt ipsi putãt, tincti iam antè fuerunt. Postremò res periculi plena est, à communi Patrum, omniumque tum veterum, tum recentiorum Theologorum sensu atq; consensu discedere, & quod peritissimi & sanctissimi homines iudicârũt, conuellere & aspernari: id quod nihil sit aliud, quàm totam irridere antiquitatem. Certè [a] Cyrillus et [b] Augustinus hoc pestiferũ dogma reiecêre, quod veteres & noui Donatistæ defendũt: tum postrema [c] synodus Tridentina, re diligẽter excussa, iusto eos ferit anathemate, qui Ioannis & Christi baptismum pergunt exæquare. Quid multis? nunq; non docuit Ecclesia, quam sequi magistram par est, Ioannem sola corpora suo baptismo abluisse, à peccatis verò non mundasse, inq; pœnitentiam, & non in remissionem peccatorum suum in baptizando munus expleuisse: Apostolos verò secundum expressam Christi institutionem nõ solùm baptizasse homines, sed & quod Ioannes nõ potuit, baptizando mundasse animas, & peccata remisisse: atq; ita quod ab Apostolis & alijs baptismi nostri ministris agiẽ, ad perfectũ pertinere

Act. 19.

a In Ioannem lib. 1. cap. 26. & lib. 2. cap. 57.

b Contra Donatist. multis in locis.

c Sess. 7. de Baptismo, can. 1.

Doctrina Ecclesiæ compendiaria de collatione vtriusq; baptismi Christi & Ioannis.

tinere baptiſmum: Ioannis igitur vtilem quidem, ſed imperfectum baptiſmũ, ſiue, vt[d] Auguſtinus loquitur, præcurſorium miniſterium extitiſſe. Quocirca venuſtè à[e] Iuſtino dictum eſt, Ioannis baptiſmum Euangelicæ gratiæ quoddam fuiſſe præludium, ſiue vt[f] alij non ineptè vocant, catechiſmum, quo Ioannes primus veluti catechiſta, Chriſtiani baptiſmi cãdidatis debuit inſeruire. Vt enim clariſsimè dixit[g] Auguſtinus, Non renaſcebantur, qui baptiſmate Ioannis baptizabantur, à quo & Chriſtus baptizatus eſt, ſed quodam præcurſorio illius miniſterio, qui dicebat, Parate viam Domino, huic vni in quo renaſci poterant, parabantur. Huius enim baptiſmus eſt non in aqua tantùm, ſicut fuit Ioannis, verùm etiam in Spiritu ſancto: vt de illo ſpiritu regeneretur, quiſquis in Chriſtum credit.] Tertullianus quoq; confirmat, Ioannis baptiſmũ diuinum quidem fuiſſe mandato, non & poteſtate, quod & Ioannem, inquit, à Domino miſſum legimus in hoc munus, cæterum humanum conditione. Nihil enim cœleſte præſtabat, ſed cœleſtibus præminiſtrabat.]

[d] In enchirid. cap 19.
[e] Quæſt. 37. ad orthodoxos.
[f] Hieron. in 1. cap. Marci. Paiuen. de inſtit. cl 1. lib. 1. cap. 26.
[g] In Enchirid. cap. 49.
Matth. 3. Ioan. 1.
Lib de baptiſmo.

Cæterùm aduerſus hanc luculentã & communem Patrum ac totius Eccleſiæ ſententiam nouatores nobis opponũt, quòd Ioannes præ-

Quomodo ſit intelligendũ, quod Ioannes prædicat baptiſmum in remiſsionem peccatorum.

dicârit baptiſmum pœnitentiæ in remiſsionẽ
Marci 1. Luc. 3. peccatorum, ſicut Marcus & Lucas aſſeuerant. Et rectè qdem hoc obijceretur, ſi à Ioanne fuiſſet add. tum, ſuum illum eſſe baptiſmũ, qui remiſsionem peccatorum et ſalutem adferret. Prædicat verò baptiſmum pœnitentiæ in remiſsionem peccatorum, vt ſciant homines, externam ablutionem, quæ tunc eius conſilio & miniſterio adhibebatur, ſymbolũ et profeſsionem eſſe agnitionis peccatorum verǽq; pœnitentiæ, qua egerent omnes ad peccatorum veniam à Deo impetrandam. Eam verò gratiam ad ſuum baptiſmum non retulit, ſed à Chriſto & eius baptiſmo voluit expectari, præparans interim animos tum prædicationis, tum baptiſmi ſui miniſterio, vt idonei eſſent ad peccatorum veniam & ſalutem per Chriſtum & eius lauacrum ſuo tempore accipiendam. Igitur ad ſubſecuturum Chriſti baptiſmum, & non ad ſuum miniſterium refert beneficium hoc remittendi peccata: & proptereà inter ſuum Chriſtiq; baptiſmum tam diſertè diſcreuit, ſibi aquam, & illi ſpiritum, ſeu ſanctificantis ſpiritus efficaciam tribuẽs: vt nemo nõ intelligeret, hunc Chriſti baptiſmum eſſe ſolũ, qui in aqua ſimul & ſpiritu perficeretur. Sic
Confirmatio è Patrum teſtimonijs. enim hunc locum Patres interpretantur. Hieronymi-

ronymi verba sunt planè perspicua: Ioannis
" baptisma non tam peccata dimisit, quàm ba- Aduers. Luciferianos.
" ptisma fuit in remissionem peccatorum, id est,
" in futuram remissionem, quæ esset postea per
" sanctificationem Christi subsecutura. Vt enim
" antea præcursor Domini ipse, sic & baptisma
" eius præuium Dñici baptismatis fuit.] Nec
minus luculẽter Chrysostomus: Certè remis- Homil. 10. in Matth.
" sionem peccatorum baptisma Ioannis non ha-
" bebat; hoc enim munus illius baptismatis erat,
quod postea Christus instituit.] Et paulò
" post: Vide igitur, quàm hæc diligenter ex-
" presserit. Cùm enim dixisset, quia venerit præ-
" dicare baptisma pœnitentiæ, intulit, in remis-
" sionem peccatorum, quasi diceret: Ego illis
" confiteri peccata sua, & pœnitentiam agere
" persuasi, non vt castigarentur omninò, sed vt
" dignius postea remissionis dona susciperent:
" ita istud baptisma alterius, id est, Christi ba-
" ptismatis præparatio est.] Chrysostomo vt in
plerisque, ita etiam hoc in loco consonat Theo- In cap. 3. Lucæ.
" philactus: Baptisma Ioannis, inquit, coopera-
" batur baptizatis in remissionem peccatorum,
" quæ per baptismum Christi datur. Neque enim
" baptisma Ioannis remissionẽ peccatorũ habe- Baptismus Ioannis remissionem peccatorum non habebat, sed ad eam conferebat.
" bat, sed ad remissionẽ conferebat, hoc est, præ-
para-

parabat homines, vt acciperent baptiſma, "
quod habebat in remiſsionem peccatorum.] "
Homil. 20. in Euangel. Sed et Gregorius Magnꝰ in hunc locũ ita ſcribit: Notandum quod dicitur, prædicans ba- "
ptiſmum pœnitentiæ in remiſsionem pecca- "
torum, quoniam baptiſmum, quòd peccata "
ſolueret, quia dare non poterat, prædicabat: "
vt ſicut incarnatum verbum patris præcurre- "
bat verbo prædicationis, ita baptiſmo pœni- "
tentiæ, quo peccata ſoluuntur, præcurreret "
ſuo baptiſmate, quo peccata ſolui nō poſſunt: "
vt quia eius ſermo præcurrebat præſentiam "
redemptoris, ipſum quoq; eius baptiſma præ- "
cedendo fieret vmbra veritatis.] Et rurſum:
Ibidem. Ioannes baptiſmum ſuum in remiſsionẽ pec- "
catorum dare non potuit, remiſsio etenim pec- "
catorum in ſolo nobis baptiſmo Chriſti tri- "
buitur.] Vt hinc etiam Anſelmus rectè dixe-
In 3. cap. Matth. rit: Baptiſmus Ioannis non conferebat remiſ- "
ſionem peccatorum, quia nondum effuſus erat "
ſanguis Chriſti. Sicut Ioannes præcurſor fuit "
prædicationis, ita & baptiſmatis Chriſti.] In "
In 3. cap. Lucæ. eandem ſententiam totus Beda concedit. Legerant hi Patres procul dubiò vetuſtiſsimum
Lib. de Baptiſmo. Tertullianum, cuius interpretationem apertè confirmant, quando ille de Ioannis baptiſmo verba faciens in hunc modũ planiſsi-
mè

» me scribit: Agebatur baptismus pœnitentiæ,
» quasi CANDIDATVS remissionis & sanctifi-
» cationis in Christo subsecuturæ. Nam quod
» prædicabat baptismum pœnitentiæ in remis-
» sionem delictorum, in futuram remissionem
» enuntiatũ est. Siquidem pœnitentia antecedit,
» remissio subsequitur, et hoc est viam preparare:
» qui autem præparat, non idem ipse perfi-
» cit, sed alij perficiendum procurat. Ipse profi-
» tetur sua non esse cœlestia, sed Christi, dicen-
» do, Qui de terra est, de terra loquitur: qui de
» supernis venit, super omnes est. Item sola se
» pœnitentia tingere, venturum mox qui tinge-
» ret in spiritu & igni.]

» Illustres hi sunt, quos produximus, Ecclesiæ Patres, & germani interpretes eius loci, quo dicitur Ioannes baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum prædicare. His planè consonat Augustinus, qui eundẽ in modum verba Euangelica intellexit, quicquid isti tandem more suo nugentur. Credo, inquit, baptizasse Ioannem in aqua pœnitentiæ in re-
» missionem peccatorum, vt ab eo baptizatis in
» spe remitterentur peccata, re ipsa verò in Do-
» mini baptismo id fieret. Sic resurrectio, quæ
» expectatur in finem, spe in nobis facta est.

De baptis. contra Donatist. lib. 5. cap. 10.

Nam & ipse Ioannes cùm dicat, Ego equi- "
dem baptizo in aqua pœnitentiæ in remissio- "
Ioan. 1. nem peccatorum: dominum videns ait: Ecce "
agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.] "
Quapropter siue scripturæ testimonia, siue Patrum interpretationes, siue solida rationum momenta perpendamus, temerarios & irreligiosos homines eos cum Cyrillo possumus appellare, qui nullum faciunt inter baptismũ Ioannis & Christi discrimen, sed pari laude vtrumq; afficiunt, & Ioannis baptismum sic efferunt, vt in eo non minus quàm in Christiano baptismo, renasci velint homines ex aqua & spiritu sancto. Nam ita qui sentiunt ac docent, vt sacro baptismo vehemẽter detrahunt, sic Euangelium non leuiter deprauant, & Ioannem sibi prorsus repugnantem faciunt, & Donatistarum quoq; veterem confirmant errorem.

Lib. 2. in Ioan. cap. 57.

Cæterùm de hoc Ioannis baptismo multa ineptè profudit Kemnitius, homo tam superbus & arrogans, vt vnus, velut alter Goliath, aduersus totum Concilium Tridentinum, quod multis nominibus venerandũ est, insurgere, & virgulam in illud censoriam sibi primus vsurpare minimè dubitârit. Repressit autem

In examine cõtra Concil. Tridentinum.

Kemnitius Ioannis baptismum defendens à D. Tiletano refutatus.

autem & fregit hoſtiles eius impetus generoſus Chriſti miles, & inuictus Eccleſiæ pugil D. Tiletanus, qui duplicem in illum apologiæ aciem explicauit, tantumq; cauillatoris argutias refellendo profecit, vt glorioſam de communi totius Eccleſiæ hoſte victoriam doctorum iudicio reportârit. Sed neque Caluinum pudet, quæ illius eſt maledicentia, Chryſoſtomum & Auguſtinum nominatim inſectari: illum quidem, quòd neget in Ioannis baptiſmo comprehenſam fuiſse peccatorum remiſsionem: hunc verò, quòd affirmet in ſpe dimiſſa fuiſſe peccata baptiſmo Ioannis, Chriſti baptiſmo re ipſa dimitti. Pari demum petulantia in alios inuehitur Patres, qui Ioannis & Chriſti baptiſmum ſeparârunt, et vnum ab altero diſcernendum eſſe iudicârunt. Quibus hoc adiungit mendacium ſatis quidẽ impudenter, vtriuſq; baptiſmi aliam in Dei verbo differentiã non poſſe inueniri, quàm quod Ioannes in eum qui venturus erat, baptizârit: Apoſtoli verò in eum, qui iam ſe exhibuerat. Vbi Caluinum ſequitur Bidenbachius, vt illius etiã verba prope tranſſcribat: adeò enim plæriſq; nunc placet Caluini lectio, vt illum, proh pudor, ſanctiſsimis etiam Patribus anteponant. Nos verò iam antè ſatis commonſtra-

Inſtit. lib. 4. ca. 15. Caluinus Patres audet inſectari, quòd Ioannis & Chriſti baptiſmũ diſtinguant.

Aduerſus Hiérony. Torrenſ.

uimus ex Euangelicis testimonijs clarissimè confutari, quæ Caluinus tam proteruè, quàm imperitè Patribus obijcit, & res ipsa declarat, scripturæ testimonijs Patres inniti, qui præterea suam sententiam firmissimis rationibus, quas isti nunquam euertent, optimè communiêrunt. Sed inter alios, qui de Ioannis baptismo insulsè scribunt, non possum non admirari Zuinglium, qui Marci verba, Baptizabat Ioannes, in hunc modũ interpretatur: *Capit baptisma pro Euangelio, quemadmodum & Petrus in Epistola, ubi dicit: Baptisma nos saluos fecit.* Et iterum: *Baptizabantur omnes: hoc est*, inquit, *erudiebantur, docebantur in Euangelio.* Itaque baptizari pro doceri positum esse vult, et baptisma pro prædicationis officio interpretatur. Verùm enimuerò quid est, per Deum immortalem, corrumpere verbum Dei, & Euangeliũ adulterare, si hoc non est? Itáne baptismi nomen, vim & proprietatem contra verum & genuinum Euangelistæ sensum obscurabit & obruet nobis hic impius & delirus interpres? Et tamen ad hanc nouam, coactam & prorsus alienam interpretationẽ accedit Losius, cùm illa Pauli verba declarat, quibus duodecim Ephesij rogabantur, In quo ergo baptizati estis? *Hoc est*, inquit, *in uel ad genus doctrinæ*

Zuinglius baptismum accipit pro doctrina.

In 1. cap. Marci.

Ibidem.

Losius ex baptismo doctrinam facit.

In 19. Act. Apost.

Act. 19.

amplectendum uel profitendum? Non enim quærit de aquæ baptiſmate, ſed de doctrina, quæ ſæpe baptiſmatis appellatione ſignificatur. Quod vt probet, citat illud, Baptizat Ioannes in deſerto, prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum: & quod Lucæ 12. Chriſtus cum Iudæis diſputans dixit: Baptiſmus Ioannis è cœlo erat, an ex hominibus? Vbi Loſsius Bullingerum ducem ſequitur, dum baptiſma Ioannis pro doctrina eius interpretatur. Equidem haud video, quid in ſacris literis integrum et ſyncerum relinquatur, ſi hoc modo cuiq; pro ſuo cerebro liceat, quando lubet, ſcripturæ verbis abuti, & ſenſus aſſuere peregrinos. Hic ſanè baptiſmi nomen ab iſtis planè peruertitur, & in doctrinam transmutatur, idq; contra propriam ſcripturæ phraſin, contra receptam loquendi conſuetudinem, cōtra conſtantem Patrum ſententiam, & contra communem piorum iuxtà & doctorum omnium intellectum. Quis verò non videat, ad abolendum ſacrum baptiſma magnum hoc eſſe compendium, & vix quicquam hac fraude aptius ab impijs Eccleſię hoſtibus excogitari poſſe, quàm ſi verbi & ſacramenti, doctrinæ & baptiſmi nomina confundantur? Chriſtus inter doctrinam & baptiſmum apertè diſcre-

In 19. cap. Act. Apoſtolorum.

Haud quaquam confundenda ſunt doctrinæ & ſacramenti nomina.

Matth. 28. 1. Cor. 3. ſcreuit, cùm iuſsit omnes gentes & doceri, & baptizari. Diſcreuit & Paulus, qui ſe non ad baptizandum, ſed ad Euangelizandum

In antidoto contra Concil. Trid. miſſum eſſe teſtatur. Quid? quod Caluinus homini ſalutem abſque baptiſmo pollicetur, & qui locus in Euangelio baptiſmum eſſe neceſſarium probat vel maximè, eum apertè de-

Inſtit. lib. 4. c. 16. prauat, et ad inauditam metaphorã vt ex aqua nõ aquã faciat, ſceleratè detorquet. Clariſsimis nimirũ verbis à Chriſto dicitur, & addito iureiurando confirmatur: Amen amen dico tibi,

Ioan. 3. niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poterit introire in regnum Dei. Quæ verba, ſicut Patres & Synodi concorditer interpretantur, legem diuinam de aquæ baptiſmo nemini non neceſſario, firmam ac immutabilem ſanciunt. Verùm hic ſenſus atque cõſenſus Eccleſiæ, quem luculenta Chriſti verba præbent, adeò non placet Caluino, vt neget etiam hic baptiſmi fieri mentionem. Vt autem aquæ nomen eludat, Chriſtiq́ue verba prorſus interuertat, pro eodem habet, haberiq́ue vult aquam & ſpiritum. *Vnde renaſci aqua & ſpiritu nihil aliud eſt*, inquit, *quàm uim illam Spiritus recipere, quæ in anima id facit,*

In antidoto contra Concil. Trid. *quod aqua in corpore.* Tum alibi eadem verba tractans, aquæ nomen refert ad mortificationem,

nem,& epitheti vice aquam ſpiritui additam eſſe cenſet.

Sed neque ſpiritus nomen hîc purum & incontaminatum relinquit Bullingerus, vtpote quod pro aëre ſiue flatu aut vento interpretatur. Quin vt vocem vtranque & aquæ & ſpiritus à ſacramento baptiſmi diſiungat, ſic accipiendam putat,vt effectus & operatio quædã ſpiritualis,in his qui diuinitus illuminantur, à Chriſto ſignificetur. Suffragatur huic quoque Caluinus,& apertè pronũtiat, quod Chriſtus aquam & ſpiritum dixit, id pro ſpiritu tantũ qui ſit aqua,ſimpliciter accipi. *Scio*,inquit,*alios aliter interpretari*,(vt reuera orthodoxi omnes tot iam ſeculis interpretantur) *ſed hunc eſſe germanum ſenſum non dubito*. Neque verò Bullingerus & Caluinus hanc deprauationẽ primùm excogitarunt,ſed ſequuntur ambo egregium ſcilicet ducem, & Anabaptiſtarum coriphęum Balthaſarem Pacimontanum, qui hanc feneſtram impijs aperuit, vt Chriſti verba, quæ Nicodemo dicuntur, ad aquæ baptiſmum & regenerationẽ hominis pertinere cũ ipſo inficientur, & aquæ nomen allegoricum faciant,atque ita totum locum à baptiſmo, ſiue vt Paulus appellat, lauacro regenerationis auertant, nihil vt cum illo commune habere videa-

Deprauatur nomẽ ſpiritus Ioa.3. In 3.cap.Ioan.

Inſtit cap.17.de baptiſmo.

In diſputat.Ioannis Fabri cum Balthaſ. de bapt. paruulorum.

Tit.3.

Brentius & Schmidelinus iniqui scripturæ atq; baptismi interpretes.

In 3. c. Matth.

videatur. Quid? quod Brentius aliam quoque viam ad euadendum demonstrat, vt videlicet quod baptismo debetur, id ad pœnitentiam contorqueatur, quando sic eundem locum interpretatur: *Nisi quis renatus fuerit ex spiritu & aqua, hoc est, nisi pœnitentiam egerit, non potest introire in regnum Dei. Magna igitur est necessitas, magna utilitas pœnitentiæ.* Et quoniã Caluinizat hac in parte Schmidelinus, vide obsecro, an non subdolè animo virus inclusum satis prodat, quando ex cõcessione ita loquitur: *Si maximè sententia Ioan. 3. de baptismo intelligatur* (quasi verò aliter intelligi rectè possit aut debeat) *dummodo contemptus absit in casu ineuitabilis necessitatis, in Ecclesia natum sine baptismo saluari non dubitamus.* Sed & Petrus Martyr somniat nouam regenerationem, de qua Christus cum Nicodemo disserit, Spiritu tantùm fieri, ipsam verò Dei gratiam gemina voce, aquæ nimirum et spiritus, denotari. Deprauat etiam illum Petri locum, qui baptismum facit antitypum arcæ Noæ, in qua octo animæ per aquam seruabantur: quod & vos, inquit, nunc similis formæ saluos facit baptisma. Negat enim per aquam externum elementum hic accipi: eam verò ablutionem interpretatur, quæ

In refutat. lib. 4. D. Hosij.

In 3. Reg. cap. 8. Petrus Martyr quot modis deprauet scripturã circa baptismũ.

1. Pet. 3.

san-

ſanguine Chriſti fiat. Deprauat clariſsimum Pauli locum, quo Chriſtus dicitur ſeipſum ꝑ
" Eccleſia tradidiſſe, vt eam aquæ lauacro ſanctificaret per verbum ſeu in verbo vitæ. Nihil enim aquæ vel baptiſmo externo vult tribui, quod vel ad remiſsionem peccatorum, vel ad ſalutem hominis pertineat. Si verò ſcriptura ſymbolis tale quicquam adſcribat, id per metonymiam intelligi docet, qua ſignis ea dãtur, quæ ſunt rerum ſignificatarum, & ſignificata nomine ſymbolorũ efferuntur. Deprauat quod ab eodem Paulo ſcribitur: Quot- Epheſ. 5.
" quot baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Si accipias, inquit, induere Chriſtum pro eo, quod eſt illius membrum fieri, baptiſmum id antecedit. Deprauat demum & illam eiuſdem Gal. 3.
" Apoſtoli ſententiam, In vno ſpiritu omnes 1. Cor. 12.
nos in vnum corpus baptizati ſumus, diſertéque negat, quod à pijs omnibus confirmatum eſt hactenus, Chriſtianos per externum baptiſmum in corpus Chriſti primùm tranſire: contendit interim nos ante baptiſmum de corpore Chriſti fuiſſe, ſed & paruulos omnes ex fidelibus natos, ante baptiſmum habere non ſolùm electionem, ſeu prædeſtinationem, & promiſsionem Dei, verùm etiam in fœdere à Deo adoptatos & adiudicatos eſſe. Quàm

verò sunt isthęc impura? quàm absurda? quàm impia? quàm cum omni veterum Patrum sensu atque consensu pugnantia, & execratione prorsus, non longiore confutatione digna? Itáne patiemur tandem, tropis nescio quibus inuolui, & in sensus omninò peregrinos distrahi, penitusq́ peruerti ea, quę Spiritus sanctus in scripturis Canonicis tã luculenter tradidit, & ad communẽ salutem omnium voluit pertinere, quæq́ sine tropo vllo tot seculis tum latina tum græca Ecclesia simpliciter intellexit? Quàm est nefarium hoc scripturas lacerandi corrumpendiq́ studium, vbi de tanti momenti rebus, id est, sacrosanctis Christi mysterijs & venerãdis Ecclesię sacramentis agitur, quorum apud istos quidẽ nulla est, vel minor certè quàm apud Iudæos vnq́ fuit, religio?

Quanta sit nouatorum in scripturis deprauandis impudẽtia circa baptismum.

Sic igitur isti post hominum memoriam audacissimi, nouam hanc & excogitârunt, & tradiderũt artem, qua sententias Euangelicas & Apostolicas contra omnes omnium ætatũ interpretationes turpissimè deprauarẽt. Quid quęso ineptius, quàm quod aquæ nomẽ à sanctissimo baptismi sacramento partim ad gratiam spiritualem, partim ad pœnitentiæ virtutem violẽter detorqueant, suumq́ simul dogma, vel paradoxon potius inde confirment,

cre-

credant vt scilicet imperiti, aquæ baptismum ad salutem homini adeò necessarium non esse, vt etiam sine illo paruuli, quemadmodum suprà diximus, Abrahæ fœdere contineri & salui perpetuò esse posint? Quam tamen insignem nimirum Caluini sententiam, velut piam & eruditam, mirificus ille conciliator Schmidelinus ex instituto defendit. Prô nefas, quò demum prolabuntur, & in quem statum nobis religionem Christianam adducent nouatores? Cœperũt primùm Ecclesię sacramenta tantũmodò signa, symbola, tesseras & obsignationes quasdã facere & appellare: postea è sacramẽtis omnib⁹ vix duo signa, & nec illa quidẽ integra, conseruare potuerũt. Neq; hîc etiã sistere potuit impietas, sed eò cõtendit, imò huc ferè peruenit, vt solũ verbi ministerium, siue scripturam, cuius iudiciũ interim nulli non permittunt ac deferũt, sine sacramentis & cęremonijs, sine sacerdotio & sacrificio, sine Episcopis & traditionibus, in illorũ Ecclesijs passim superesse cernamus. Vnde cõsequi necesse est, vt quemadmodum Basilius dixit, Euangelium ad nudum & inane prædicationis nomen tandem contrahatur, totq́ue passim circa religionem sensus oriantur & dogmata, q̃t propemodũ capita possũt numerari. Hinc

In refutat. lib. 5. & 4. D. Hosij.

E medio tolli sacramenta & sacra omnia prætextu verbi Dei à nouatoribus.

De Spiritu sancto, cap. 27.

Quæ sequantur incommoda ex licentia nouorum scripturæ interpretum.

In præfat. apol. de maiest. hominis Christi.

Thema deprauation. August. Confess.

In epist. de exorcismo.

illa Schmidelini vox: *Non amplius, aut certè parum de uerbis cœnæ litigatur, ſed de his ipſis fidei articulis, qui ſunt de incarnatione uerbi & ſeßione Chriſti hominis ad dexteram Dei.* Hinc & illa Nicolai Galli confeſsio: *Perit iuſto Dei iudicio non armis hoſtium, non inuictis hæreticorum armis uera à nobis religio et Eccleſia, ſed noſtrorum inter nosmetipſos perfidia, infidelitate, incuria.* Hinc & Heshuſij lamentatio: Quoquò, inquit, *uertimus oculos, intuendo Chriſti cœtum (apud Euangelicos uidelicet) nihil propemodum occurrit, quàm nouæ docentium diſsidia, incrementa errorum, inſignium doctorum defectiones à ueritate, miniſtrorum piorũ oppreßiones, ſcholarũ uel euerſiones, uel corruptiones, & Eccleſiarum, quæ laudabiliter erãt conſtitutæ, in quibus ſana Chriſti doctrina fulgebat, quæ domicilium erant ueritatis, & ſancta Spiritus ſancti officina, triſtißimæ uaſtationes. Meritò igitur lugemus hæc triſtia Eccleſiæ uulnera, meritò obſtupeſcimus.* En tibi, quantum noua iſtorum doctrina profecit, quò demum in ſcripturis interpretandis euaſit audacia, ſi eorum & verbis & factis credimus, qui de ſummis verbi Dei et doctrinæ Chriſtianæ capitibus, inter ſe mutuò tot modis tamq; diu acerbè digladiantur. Sed ad Ioannem noſtrum redeat oratio.

CA-

CAPVT SEPTIMVM.

Baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Matt. 3. Marc. 1.

MAGDEBVRGENSES.

NOn admittebat Ioannes quenquam ad baptismum, nisi prius fuisset confessus, hoc est, pœnitentiam egisset, agnoscendo peccata, & credendo in Meßiam, & damnando priores errores & peccata, in quibus fuisset perditus: deniq; etiam promittendo in fide et operibus bonis perseuerentiam. Lib. 1. cap. 10. col. 361. Et cap. 6. col. 253. *Neminem admisit Ioannes ad baptismum, nisi peccata sua prius fuisset confessus, & explorasset, an ualedicto Iudaismo Meßiam præsentem fide apprehenderet.* Tum cap. 4. col. 147. *Monebat Ioannes de peccatorum cognitione, fide in Christum, & de noua obedientia* Et lib. 1. cap. 4. col. 161. *Apparet accedentes ad baptismum prius ibi testificatos esse, se peccatores esse, et ueniam expetere propter Meßiam, quem Ioannes præsto esse dicebat.*

CENSVRA.

Ioannis ministerium multis fuisse salutare.

ON frustra Ioannes è deserto in publicum prodit. Summa enim cum fide, nec minore successu partim doctoris, partim baptistæ apud populum munere fungitur. Qui vocem clamantis audiuerunt, conuertuntur ad Dominum, sicut Angelus prædixerat fore. Inuitati ad nouum baptismum, lubentibus accedunt animis, non veluti hypocritæ, sed qui ex animo peccata sua, vt apud se ipsi agnoscunt, sic etiam coram Ioanne confiteri non erubescant. Vnde confregit ille suo malleo petras; hoc est, dura & ferrea Iudæorum corda tum vitæ suæ sanctitate, tum singularis doctrinæ virtute ita concussit, vt quos exigebat dignos pœnitentiæ fructus, quibus peccatorum agnitio & externa confessio annumerantur, eos ab accedentibus haud grauatim impetraret, atque ita, quod fore nuntiauerat Angelus, plebem Domino perfectam pararet. Cæterùm de hac populi confessione, quæ tum apud Ioannem fiebat, non erit abs re, nos hoc loco breuiter disserere. Non fuit illa certè, qualem requirebat lex vetus à peccantibus, vt illi perpetrata quædam delictorũ genera, oblatione per sacerdotem in templo facta, & simul addita qualicunque confessione (siue secreta illa, siue

Luc. 1.

Hiere. 23.

Matth. 3.

Luc. 1.

Quomodo populus apud Ioannẽ sit peccata confessus.

Leuit. 4. & 5.

verbis

verbis quibuſdam expreſſa fuerit, non diſputo) expiarentur. Nec fuit hæc confeſsio, qualem nunc retinet, & tot ſeculis probatam in vſu ſemper habuit Eccleſia: quam ſecretam, & auricularem, & ſacramentalem confeſsionem appellant. Quarè miror [a] Caluini, [b] Bullingeri & aliorum nouatorum impudentiam, qui Catholicos hoc nomine palam incuſant, quòd ſuam confeſsionem, ſeu receptum confitendi ritum, ex hoc loco confirment atque defendant. Etenim nullus Catholicorum ex præſenti loco confitendi legem præſcribit: nullus in hoc Iudæorum exemplo ſacramentalem, vt vocant, confeſsionem intelligit: nullus etiam vel mediocriter doctus dubitat, aliam eſſe confeſsionem ante baptiſmũ catechumenorum, qualis & illa fuiſſe videtur, & aliam poſt baptiſmum relapſorum, de qua Lucas in actis hoc prodidit: Multi credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos, ſicut hunc locum etiam Baſilius Magnus interpretatur. Sed audi vocem hoſtilem, qua ſuam prudentiam, imò inſcitiam Bullingerus declarat. *Satis*, inquit, *fuerit, ſi ipſi Deo uel ore, uel factis confiteamur peccata noſtra, dum modo id fiat ex animo, & corde contrito & fideli.* An verò tantundem perfidus Iudæus

a In harmonia Euang.
b In 3. cap. Matt.

Catholici à ſectarijs immeritò reprehenſi.

Alia confeſsio catechumenorũ, quàm à baptiſmo relapſorum.

Actor. 19.

In quæſt. compendio explicatis, quæſt. 288.

In 3. cap. Matth.

us non posset dicere? Quando fuit quæso, hæc quę soli Deo fit confessio, non vsitata, non vtilis et necessaria peccantibus, modò hi cum offenso Deo in gratiam redire vellent? Præterea hic confitendi modus, quem cum suis vrget vnicè Bullingerus, quid habet omninò commune cũ exemplo eius confessionis, quã omniũ ętatum Ecclesię scriptores confirmant, quã Lucas describit, quam Iacobus à fidelibus postulat, quam demum [a] Patres & Theologi ex Christi verbis diuini esse iuris ostendunt?

Act. 19. Iacob. 5. a Orig. hom. 2. in Psal. 37. August. hom. 49. Hier. in 16. Matt. Cypri. lib. de lapsis. Leo Mag. epist. 91. & 42. D. Thomas par. 3. quæst. 6. & seq. Magister sent. lib. 4. dist. 17.

Sed nolumus in præsentia de hac Euangelica & externa confessione, quę cum pœnitentiæ sacramento coniuncta est, intempestiuè tractare. Duo tantùm de confessione populi, quę apud Ioannem agebatur, submonebimus. Primùm Ioannis auditores, vt congruos pœnitentiæ fructus præstent, non solùm baptismo ipso, quem à Ioanne submissè capiebant, se peccatores esse profitentur, sed quod maius & difficilius erat, peccata etiam sua confiteri et humili voce prodere non dedignantur: peccata inquam, quæ fortassis antea sine pudore & timore perpetrârant, ac vix etiam pro peccatis habenda esse arbitrabantur. Alioquin haud dubiè persuasum habebant omnes, se peccatores esse, & Dei egere gratia. Nec sunt vlli

Populus apud Ioannem peccata confitetur.

vlli ferè tam ſcelerati & flagitioſi homines, quos peccatorum conſcientia etiam velut ſurdo verbere non percutiat aliquãdo, quiq; non ſentiant ſimul & agnoſcant, ſe in peccatorum numero verſari. Proinde hoc diſcrimen, quod aut negant, aut diſsimulant ſectarij, ſedulò retinendum eſt, aliud nimirum eſſe peccatorem ſe facere, aliud peccata ſua confiteri. Illud ab omnibus quouis loco & tempore faciendum exigit Deus: qui & humili peccatorum confeſsione, grato vtiq; ſacrificio, maximè delectatur: hoc ad Euangelicam legem propriè ſpectat, nec eſt perinde pijs ac iniuſtis neceſſarium, maioremq; illis pudorem adfert, qui occultum ſui pectoris vulnus & virus medico ſpirituali aperiunt, quem ſibi loco Chriſti deligunt ad conſolationem, & abſolutionem Euangelicam accipiendam. Deinde, vt ad alterum caput accedam, etſi confeſsio peccatorũ apud Ioannem facta, neq; præceptum Dei, neque gratiæ promiſsionem habuerit, ornabat tamen Ioannis miniſterium, & ſingularẽ prædicationis illius fructum declarabat. Sed & auditores eius, velut pulchrum agnitionis peccatorum, et interioris pœnitentię ſymbolũ commendabat. Erat pręterea typus confeſsionis in Eccleſia non multò pòſt conſecuturæ:

Aliud eſt peccatorem ſe facere, aliud peccata ſua conſiteri.

Leuit 16.
3. Reg. 8.
Prouer. 28.
Eccleſ. 4. & 17.

Populi apud Ioannem confeſsio quid doceat.

 ſicut

ſicut & Ioannis baptiſmus, vt diximus, Chriſtiani baptiſmi velut præludium, ſingulari Dei prouidentia præcucurrit. Vnde Baſilius Magnus, vbi de confeſsione tractat, exemplũ ab his accipit, qui Ioanni peccata ſunt ſua confeſsi, ſimulque docet, neceſſarium eſſe, Chriſtianos confiteri peccata ĳs, quibus adminiſtratio myſteriorum DEI concredita eſt. Sic enim & qui olim pœnitentiam egerunt, coram ſanctis, inquit, feciſſe comperiuntur.]

In quæſtionib. compendio explicatis, q̃ſt. 288.

Sed ad Centuriatores noſtros redeundum eſt, qui multos hic errores congerunt, ſi paulò preſsius eorum verba excutiantur. Primùm præter ſcripturæ morem, & contra vſitatam loquendi conſuetudinẽ faciunt, cùm vno confeſsionis nomine tam multa, tam grandia & grauia, quę ipſi commiſcent, volunt contineri. Sic enim interpretãtur illud, Confitentes peccata ſua, vt hic ſimul includantur integra pœnitentia, Euangelica fides, expreſſa peccatorum agnitio & deteſtatio, renuntiatio Iudaiſmi, ac ſingulorum promiſsio in Chriſtiana fide & bonis operibus perſeuerandi. Atqui non artis, ſed audaciæ, ſed temeritatis, ſed imperitiæ ſingularis argumentum eſt, in confeſſionis nomine ſic ludere, vt prorſus diſparia

Quàm multa Centuriatores confeſsionis nomine comprehendant.

Matth. 3.

ſine

ſine diſcrimine conſocientur, & qui peccata ſua confeſsi eſſe dicuntur, ſuperiores partes omnes abſoluiſſe credantur. Deinde magnæ cuiuſdam eſt imprudentiæ, quod contra omne decorum Ioannem tam ſeuerum & auſterum hoc loco videri volunt, qui à ſuis auditoribus ante baptiſmum tam multa exegerit. Illud quidem de Ioanne teſtatur Lucas, quod publicanos & milites ad ſe ſuumq́ue baptiſmum venientes benignè tractârit, & pauca quædam illis in mandatis dederit. Quis verò credat, quòd vir ſapiens eo tempore tam multa & ardua, ſicut hîc recenſentur, baptizandis omnibus & ſingulis voluerit iniungere, vel ab eis ſeriò poſtulare? Agebat nempe cum craſsiſsimo populo, qui parum aut nihil ſacris in rebus verſatus, diuerſorum vitiorum & ſcelerum generibus coopertus, & rebus cupiditatibusq́ue terrenis affixus, verè in tenebris & vmbra mortis ambulabat. Nec dubium, quin animaduerteret prouidus magiſter, q̄ minimè tutum foret, animis eiuſcemodi tyronum, vereq́ue paruulorum quibus lacte opus eſſet, plus oneris & præceptorum imponere, quàm imbecilles ferre & vellent & poſſent: meritoq́ cauere debuit, ne ſi vinum nouum, vt Chriſtus loquitur, in vtres veteres mitteret,

Ioanni à Centuriatoribus plæraq; citra ſcripturam affingi.

Luc. 3.

Eſaiæ 9.
Luc. 1.

1. Cor. 3.
Ioannes doctrinam ſuam rudi populo accommodauit.

Matth. 9.

plus inde detrimenti, quàm commodi acciperet, maleq; consuleret auditoribus. Igitur vt profanos homines paulatim ad capessenda maiora & sublimiora posset prouehere, tam prudenter à timore diuino, qui principium est sapientiæ, suas conciones orditur: & quæ partim de pœnitentia, partim de fide docet, eò planè refert, vt hac qualicunq; pædagogia duros & imperitos homines ad Christum eiusq; baptismum, & Euangelij gratiam informet, præparet adsuefaciatq;. Hoc nimirum erat, præire ante faciem Domini: hoc erat præcursorem Christi agere: hoc erat deniq; viã Domino præparare, & vocem clamantis in deserto exhibere, quemadmodum eius officium vel maximè postulabat.

Ecclesi. 1.

Marci 1. & 3.
Luc. 1.
Esaiæ 40.
Ioan. 1.

Illud verò non potest non ridiculum videri, quod affirmant, inter alia exegisse Ioannem, vt baptizandi valedicerent Iudaismo. Dicerent fortasse aliquid, si Ioannes ille tum abrogasset legem, & religionis Mosaicæ statum immutasset, ac nouam prorsus religionem fuisset exorsus. Sed hoc falsum esse iam antè conuicimus, rursumq; testamur, rationem tempo-poris non tulisse, vt ante immolatum agnum, qui tollit peccata mundi, & templi velum planè submouet, lex abrogaretur, & politia

An exegerit à baptizandis Ioannes, vt valedicerent Iudaismo.

Ioan. 1.
Matth. 27.

Iu-

Iudaica mutaretur, & noua prorsus religio introduceretur. Nondum erat lex mortua, quandiu vetus Testamentum profuso in cruce sanguine Domini non fuit consummatũ & euacuatum: nondum lex mortifera, cùm Euangelium ab Apostolis iussu Christi non esset publicè disseminatum. Quomodo igitur aut licuit, aut decuit, aut expediuit, à baptizandis exigere Ioannem, quod haud sine peccato possent illi præstare, qui de abrogatione legis vix quicquam cogitabant, adeoq́ post Christum in cœlos assumptum, & post publicatũ Euangelium adhuc dubitabant, suaq́ dubitatione causam præbebant Apostolis, vt Lucas author est, ad primum Concilium Hierosolymis celebrandum? Sed & illic in legis gratiam nonnihil concessum cernimus, vt nimirũ à suffocato tum gentes, tum Iudæi omnes abstinerent. Tantæ curæ Apostolis fuit, vt vetus „ illa synagoga, quæ fide post mortem & resur„ rectionem Domini reuelata, tanquam officij „ sui vitam amiserat, sicut defunctum corpus, „ necessariorum officijs quodammodo ad se„ pulturam religiosè deduceretur, quemadmodum eleganter loquitur Augustinus. Persimilis autem fuit in Ioanne charitas ac moderatio, qui voluit cum ijs qui adhuc erant sub lege

Gal. 3. Heb. 9. Rom. 5.

Act. 15. & 21.

Epi. 6. ad Hiero.

Iudæis, Iudæum agere, & præsentem Iudaismi veterisq́ politiæ statum salua doctrinæ veritate confirmare potius, quàm vlla ex parte labefactare. Hinc à Chrysostomo dictũ est, vt suprà meminimus, Ioannem extra legem nihil vel docuisse, vel fecisse.

In Matth. hom. 3.

Vix autem vlla eget confutatione, quod porrò contendunt, Ioannem de fide speciali, qua Messiam omnes apprehenderent, & salutem vnicè consequerentur, non docuisse solũ, sed ante baptismum etiam singulos examinasse. Quid verò aut doceret Ioannes, aut in examen adduceret, quod antea nec didicit, nec probauit vnquam, de fide scilicet non Euangelica, sed fictitia, sed charitate destituta, sed Lutherana istisq́ue familiari, qua licet nobis, quamlibet iniustis, sola iustitiæ Christi apprehensione & imputatione iustos & sanctos & beatos esse? Hac ipsa fide gloriãtur, sibiq́ plurimum blandiuntur Anabaptistæ, Sacramentarij, Trinitarij, & quotquot hodie sectis & opinionibus ab Ecclesiæ fide alienis adhærent. Quàm illi fortiter apprehendunt fide, vt sanè putant, promissionẽ Euangelij, Christum mediatorem, eiusq́ beneficia & merita, quæ ad se recipiunt scilicet, sibiq́ applicant? vt hinc certò demum statuant, se iustitiam apprehendere,

Fidem specialem qua Messiam præsentem apprehenderent, nec à Ioanne exactam, nec à Iudæis adhibitam fuisse baptismo.

Nouatores veram fidem amittunt, dogmaticã & iustificantem, dum suam vrgẽt fidem specialem.

se

se propter Christum iustos, & ad vitam æternā prædestinatos esse. Quis autem non intelligit, quàm fallax et inanis istorū sit apprehēsio, dum veræ iustificationis et salutis omnis basi, quæ Catholica fides est, planè destituuntur, ac in multis etiam rebus Dei verbo, sanè quidem & orthodoxè intellecto, minimè assentiuntur? Quomodo igitur isti, quicquid sibi demū persuadeāt, pro Dei filijs haberi, aut Ecclesiæ mēbra esse, aut etiam fideles rectè dici vnquam possunt? Confundunt planè, imò etiam excludunt, tum fidem dogmaticam, vt eam Cyrillus Hierosolymitanus appellat, quæ per omnia veritati orthodoxæ assentitur, tum ipsam, quæ per charitatem operans hominem iustificat, & sine charitate vtilis ac salubris homini esse nūquam potest, vt Paulus & Augustinus ostendūt. Igitur quod ad Ioannem attinet, nouā ille hanc fidē cum iustitia istorū imputatiua prorsus ignorauit, sicut eandē vetus Ecclesia damnauit magis quàm vnquam agnouit. Monuit ille quidē de vera Deoque grata, & credentibus necessaria obediētia, nec minus absolutā illam & ipse præstitit, quàm ab auditorib9 postulauit, magister procul dubio in fide & veritate perfectus, omnisque iustitię et obediētię laude cumulatus. Verùm in scholis nouatorum postque rebus

Catechesi. 5. ad illuminatos.

Gal. 5.
1. Cor. 13.
De Trin. lib. 13. cap. 13.
De fide & operib. cap. 14.

bus & vocabulis in religione nouandis opera dari cœpta est, hæc verborum portenta non sine fraude & nata, & vsu trita sunt, nimirum de noua obedientia, de fide sola, de iustitia imputatiua, de seruo arbitrio, de signis, cultibus, ritibus, adiaphoris, & quæ sunt plures id genus prophanæ vocum nouitates in Ecclesia prorsus inusitatæ, quas Paulus seriò iussit deuitari, formam sanorum verborum exigens. Nisi fortè quis putet, nouam obedientiam ab illis rectè dici atque defendi, qui cum veteri Ecclesia eiusque obedientia, quæ ante Lutherum in Repub. Christiana vigebat, nihil sibi volunt habere commune: qui præterea quicquid nouorum dogmatum spargunt, in his ingentem sibi arrogant authoritatem, & nouã ab orbe toto exigunt obedientiam. Sed & nouam appellare licet, quæ ab istis constituitur in iustificatis, quòd eam contra veterum omnium sensum atque consensum tam imbecillã, exilem, impuram, deformem & imperfectam faciant, vt plus propemodum inobedientię, quàm veræ obedientiæ viris quamlibet sanctis & perfectis relinquat. Tam languidas quippe vires in renatis fingunt, sic omnem iustitiæ laudẽ & virtutis perfectionem illorum benefactis adimunt, vt etiam Christi benefici-

1. Tim. 6.
2. Tim. 1.

Quatenus obedientia noua à nouatoribus verè doceatur.

um

um baptizatis amplissimè communicatũ indignè obscurent extenuentq́ꝫ. Largiamur autẽ hoc Melanchtoni, in latrone cùm se ad Christum in cruce cõuerteret, nouam vel inchoatã obedientiam fuisse. Negamus aũt hoc nomen illis deberi, de quibus tam præclarè scriptura testatur: Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se: tanquam aurum in fornace probauit eos, et quasi hostiã holocausti accepit eos. Cur enim probatæ fidei & exploratæ virtutis viris, qui cum Apostolis & Martyribus verè sanctis per ignem & aquam transierunt, obedientia solùm noua & inchoata, contra omnem scripturæ Patrumq́ꝫ consuetudinem, tribuatur? Scimus renatis in Christo nunquã non enitendum esse, vt spiritu mentis renouẽtur, vt in accepta iustitia ꝓgressus faciant, siue vt Ioannes loquitur, vt iustus quisq́ꝫ adhuc iustificet̃, et sanctus adhuc sanctificetur. Nam, vt dici solet, in via Dñi non progredi est regredi, non proficere est quodammodò deficere. Neqꝫ tamen idcircò conuenit, vt in omnib⁹ iustis inchoata & noua, nescio quæ, obediẽtia constituatur, sed quemadmodũ ex Augustini sentẽtia suos habet gradus iustitia & charitas, vt alia sit quidem inchoata, alia prouecta, alia magna atqꝫ perfecta, sic etiã de obedientia di-

Luc. 23.
In disputat. 2. de bonis operibus.
Sapient. 3.
Obedientiam solùm inchoatam iustis omnibus non competere.
Psal. 65.
Apoc. 22.
De natur. & grat. cap. 70.

cere sit consentaneum. Et quemadmodũ eodẽ teste, quãto amplius diligimus in hac vita De-
Contra 2. epist. Pelag. lib. 3. ca. 7. um, tanto sumus iustiores: ad eundem sanè modũ rectè dixeris, Quanto amplius diligimus in hac vita Deum, tanto magis eius pręcepta seruamus, atque in diuinæ legis obedientia euadimus perfectiores. Ac multa in scripturis exẽpla cernimus eorum, qui eximiè iusti, perfecti, obediẽtes cõmendantur, vt postea docebimus: inter quos Ioannes & huius parentes meritò
Luc. 1. annumerantur. Cur verò illis velut in Chri-
1. Cor. 3. Heb. 5. sto paruulis, quibus adhuc lacte magis, quàm solido cibo est opus, nouam & inchoatam, & non potius tanquam viris perfectis veram & eximiam tum iustitiam, tum obedientiam asscribamus? Neque animaduertunt isti præclarã Christi sententiam, quam certè Ioannes non modò sibi dictã putauit, sed & aliis haud dubiè tradidit, & suis ipse moribus confirmauit:
Matth. 3. Sic enim, inquit, decet nos implere omnem " iustitiam. Quo iustitiæ nomine complexus est Dominus non vnam sanè virtutem, sed præceptorum Dei perfectam ac exactam, quæ huius quidem vitæ statui quadret, & à renatis in Christo, in quibus peccatum non regnat, præstari potest, obedientiam, vt hunc etiam lo-
a Hom. 12. in Matth. b In c. 6. Matth. c In 3. c. eiusdem. cũ [a] Chrysostomus, [b] Chromatius & [c] Theophi-

philactus interpretantur. Est enim duplex forma perfectionis, vt ex Paulo colligit atque probat d Ambrosius: alia medios, alia plenos „ numeros habens. Alia hic, alia ibi: alia secun- „ dùm hominis possibilitatem, alia secundùm „ perfectionem futuram. Deus autem iustus „ per omnia, sapiens super omnia, perfectus in „ omnibus.]

Duplex hominis perfectio.

d Lib. 3. Officior. cap. 2.

Quod verò constanter affirmant Magdeburgici, non nisi primùm examinatos ad Ioannis baptismum admissos fuisse, non est difficile quidem de illo iudicare. Primùm enim quid Ioannes hac in parte tunc egerit, scriptura non exprimit. Deinde vt maximè concedamus, id quod audacter magis quàm prudenter isti pronuntiant, verum esse, tamen non est existimandum, Ioannem nescio quem catechisten & examinatorem fuisse, qui cum baptizandis tam egerit scrupulosè, velut secundùm præscriptas in catechismo vel examine quæstiunculas & regulas, cunctos & singulos pro istorum voluntate censuerit interrogãdos. Libet enim istis plæraq; Ioanni affingere, quæ ipsi aut in suis Ecclesijs factitant, aut ab alijs fieri vellent, vt hoc scilicet modo nouandæ religionis studia Ioannis exemplo, veluti pulchro quodam pallio, obtegant atq; commen-

An Ioannes baptizandos omnes & singulos de multis examinarit.

Cent.1.lib.1. col. 361.

dent. Quod verò examen à Ioanne seruatũ esse volunt? *Non admittebat quenquã ad baptismũ,* inquiunt, *nisi prius pœnitentiã egisset, agnoscendo peccata, & credendo in Meßiam, & damnando priores errores & peccata, in quibus fuisset perditus, deniq; etiam promittendo in fide & operibus bonis perseuerantiam.* Ac de prioribus quidem huius examinis partibus iam antè satis dictũ est. Quod verò in scripturis extat, aut commonstrari potest, indicium huius nouæ, quam constituunt, perseuerantiæ? quisue vnquam ex Patribus docuit, Ioannem à baptizandis exegisse, vel nunc etiam exigendum esse, vt explicatè illi promittant, certóque credant & statuant, se post baptismum susceptum in fide & operibus ad finem vitæ vsque constanter esse perseueraturos? Quis præterea credat, sapientem virum sua consilia sic instituisse, vt rudem, crassum & in sacris adhuc malè institutum populum, totque hominum ad baptismum vndique concurrentium milia, tam noua, tam dura & ardua lege grauaret, eamque obtruderet omnibus & singulis baptismi candidatis? Non est sententia isthæc pluribus persequi, quæ cum falso eoque duplici fundamento innitantur, pro-

Quibus fundamentis nitantur dicta Centuriatorum.

pemo-

pemodum se ipsa euertunt. Vnum est, quod fingant Ioanni perfectum fuisse baptismum, ad quem capessendū, tam accurata opus fuerit accedentium pręparatione. Alterum, quod hic etiam tacitè suum dogma confirment, nullum videlicet verè iustificari, nisi certissimè credat, secumq́; citra hęsitationem omnem statuat, se in numero prædestinatorum esse, seq́; à magno illo perseuerantiæ dono, de quo dixit Veritas, Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit, nō posse reijci et excludi. Quàm verò miserè fallunt sese, qui etsi non sint verbi factores, vt Iacobus vocat, licet secundū Christi exemplum, vt Ioannes exigit, non ambulēt, neq; cum Paulo castigent corpus, vt illud spiritui subijciant, tamen se reprobos fieri non posse confidunt, et sine iustitia propria, sine reuelatione diuina, sine diffcili pugna, triumphū sibi & suis ante victoriam, vt est in prouerbio, lætissimè pollicentur. Vbi non multum isti à graui & iamdudū confutato Iouiniani errore absunt, qui iustificationis gratiam semel acceptam, à Christiano amitti non posse confinxit, & Ioannem præterea nefarij dogmatis testem ac patronum asciscunt, velut is ipse à baptizandis exigat, vt sine dubitatione vlla statuant, & cum certitudine absoluta polliceantur,

An sibi quisque polliceri debeat perseuerantiam in fide & operibus bonis.

Matth. 24.

Iacobi. 1.

1. Ioan. 2.

1. Cor. 9.

ſe in fide & operibus bonis perſeueraturos. Nos verò in his ac alijs id genus commentis & excutiendis & confutandis non immorabimur, præſertim quòd optimè ſperemus, mediocriter doctos facilè intellecturos, haud ſine fraude Centuriatores cum Ioanni tam multa licenter affingunt, in Euangelica ſua hiſtoria, quæcunque poſſunt, non ad veritatem comprobandam, ſed ad ſuas opiniones firmãdas arripere atque contorquere. Solùm vnam atq; alteram Patrum ſententiam aſſcribemus, vnde veram de perſeuerantia doctrinam, quæ traditur in Eccleſia, certius confirmemus. Bernardus quidem ita loquitur: Quis poteſt dicere, ego de electis ſum, ego de prædeſtinatis ad vitam, ego de numero filiorum? Quis hæc dicere poteſt? reclamante nimirum ſcriptura: Neſcit homo, ſi ſit dignus amore, an odio. Certitudinem vtique non habemus, ſed ſpei fiducia conſolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data ſunt ſigna quædam & indicia manifeſtæ ſalutis, vt quibus certitudinem negat cauſa ſollicitudinis, vel fiduciam præſtet gratia conſolationis. Nam quales ſimus, noſſe poſſumus vel ex parte: quales aũt futuri ſimus, id noſſe penitus nobis impoſsibile eſt. Itaq; qui ſtat videat ne

Quomodo Patres de perſeuerantia doceant.

Serm. 2. in octaua Pentecoſt. & 1. in ſeptuageſ.

Eccleſ. 9.

1. Cor. 12.

ne cadat.] Neq; aliter de perseuerantia docet
» Augustinus: Iusti, inquit, licet de suæ perse- De ciuit. Dei lib. 11, cap. 12.
» uerantiæ præmio certi sint, de ipsa tamen per-
» seuerantia sua reperiuntur incerti. Quis enim
» hominum se in actione profectuque iustitiæ
» perseueraturum vsq; in finem sciat, nisi aliqua
» reuelatione ab illo fiat certus, qui de hac re iu-
» sto latentiq; iudicio, non omnes instruit, sed
» neminem fallit?] Et rursus: Non dicant ho- De bono perseuerant. cap. 6.
» mines perseuerantiam cuiquam datam vsq; in
» finem, nisi cùm ipse venerit finis, et perseueras-
» se, cui data est, repertus fuerit vsq; in finem.]

CAPVT OCTAVVM.

Et hoc est testimonium Ioannis, quando miserunt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes & leuitas, vt interrogarent eum, Tu quis es? &c. Quid ergo baptizas si tu non es Christus? Ioan. 1. Videns autem multos Pharisæorum & Sadducæorum, venientes ad baptismum suum, dixit eis, Progenies viperarum,

rarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. Et ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham. dico enim vobis, quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Matth. 3.

MAGDEBVRGENSES.

Missi à Pontificibus cum Baptista disputant, quare à templo ordinario discederet, & nouam cæremoniam extra uerbum Dei traderet: Lib. 1. col. 255. *Vnà cum sacerdotibus Leuitæ ad Ioannem mittuntur, ut ex eo quærant, cur audeat inconsultis Pontificibus & sacerdotali ordine, nouos cætus facere, nouam doctrinam spargere, nouas cæremonias ordiri, repudiato etiam templo, ac denique eum de manifesta hæresi accusent ac conuincãt.* Ibidem. Et col. 361. *Offendebantur magnopere omnes, decorem atque splendorem ueteris status ac tranquillitatem amantes, quod omnia uideretur demoliri, idque sine expressa, ut putabant, uocatione. Hoc igitur ariete eum adoriuntur,* Ioan. 1. *Tu non es Messias*

ſias, neq; Elias, neq; Propheta: idcirco non debes baptizare, hoc eſt, res nouas moliri: & conuinceris eſſe hæreticus, & peſtis religionis à Deo ſancitæ, et ingratus tuis parentibus, qui in ea religione uixerũt, teq; educârunt. Et rurſus col. 256. *Re deliberata decernunt, legationem honeſtam ad Ioannem mittendam eſſe, qui eum ab hoc inſtituto abducerent, aut errores exploratos & cognitos ab ipſo authore, ad ſynodum referrent, ut legitimè dijudicari ac damnari poſſent. Hæc ex hiſtoria, quæ Ioan. primo extat, perſpicua ſunt.* Tum iterum lib. 1. cap. 10. col. 361. *Ioannes peccata ipſorum ligauit, nec ipſorum indignationẽ, aut bruta fulmina, quæ rurſus in ipſum conijciebant, curauit quicquam.* Ibidem col. 363.

CENSVRA.

Oannis teſtimonium, quod eſt de Chriſto et Euangelica veritate longè grauiſsimum, ſi apud vllos alios, certè apud Iudæos inprimis, qui eius vitã & doctrinam magnopere ſuſpiciebant, ſuum habere pondus debebat. Vt verò Euangeliſta illis exprobret incredulitatem, Ioannis teſtimonium repetit ſæpè, & inter alia proponit celebrem & honeſtam legationem, eamq; à cir-

Cur Ioannis teſtimonium Iudæis proponatur.

Ioan. 1. & 5.

De legatione Iudæorum ad Ioannem deſtinata.

circumſtantia temporis, locorum & perſonarum egregiè munit & ornat: nimirùm vt cõmendatius fiat hoc teſtimonium, quod corã Iudęis de Chriſto palàm editur, et quo vix aliud vllũ illuſtrius reperitur. Hìc autem præcipua incidit quęſtio de ſcopo huius legationis, quo nimirùm animo Iudæi ad Ioannem ſuos miſerint legatos. De his nemo dubitat, primarios fuiſſe viros quales tum quidem erant Leuitæ, ſacerdotes & Phariſæi, qui ſplendore & doctrinæ authoritate, rerumq́ſacrarum adminiſtratione reliquos ſui ordinis facilè ſuperauerint. Ex his igitur miſsi legati veniunt ad Ioannem interrogandum, quemadmodum illorum quoque verba declarant: non vt de Ioannis perſona iam antè ſatis vulgo perſpecta, ſed vt de illius officio, miniſterio atque doctrina ſe aliosq́ faciant certiores. Et habebant illi vtiq;, quod in Ioanne ſic ex eremo in publicum prodeunte, ſic docente & baptizante, ob rei nouitatem populíque concurſum admirarentur ſimul et venerarentur. Tanta enim & tam celebris de hoc viro apud populum erat exiſtimatio, vt Lucas dicat, omnes animo ſecum cogitaſſe, Ioannem ſummè deſideratum illum eſſe Meſsiam, quem diutius abeſſe non poſſe, Propheticis ex literis intelligebant,

Quo animo Leuitæ & ſacerdotes ab Hieroſolymis miſsi ad Ioannem acceſſerint.

Luc. 3.

bant, multisque indicijs colligebant. Quarę post conuentum Hierosolymis celebratum, ne in re momenti maximi cessando peccarent, ad Ioannē decernitur legatio, non solùm vt de ratione sui officij ille rogetur, verùm etiam vt optati Messiæ honos ei deferatur ab his, qui concilij Hierosolymitani, vel procerum Iudaicorum nomine destinabantur.

Nec refert admodum hoc loco disquirere, fecerintne hoc Iudæi in Christi odium, qui minus apud eos & celebris, & gratiosus tunc habebatur: an verò nulla habita Christi ratione, ad summæ dignitatis amplitudinem Ioannem voluerint adsciscere, quem apud omnes maximo esse in pretio animaduertebant. Illud verò ex Euangelicis literis nec probari, neq; colligi potest, quòd hanc suam legationem insidiosè prauoq; animo adornârint, aut quòd legati cū dolo et fraude in ipsa tractatione aliqd designârint. Probabilis est certè, ac meritò amplectēda Chrysostomi sentētia, Iudęos huius legationis authores et administros, voluntatē syncerā attulisse: et Ioāni velut fido et pbato viro, pmultū tribuisse. Sic aūt loquitur

Ioannes apud Iudæos celebrior, gratiorq; Christo.

Bono potius quam prauo animo Iudæorum legatos ad Ioannē mitti.

Homil. 15. in Ioannem.

» Chrysostom⁹: Tantę authoritatis Ioannē et tā
» verū arbitrabātur, vt non solùm de alijs testi-
» moniū, verùm ipsi de se ipso oīa crederēt. Ne-

que enim nisi ea esset sententia, ipsum interro- "
gatum misissent, quid de se diceret. Nostis em̃, "
quod de se dicentibus, his duntaxat maximè "
fidẽ adhibemus, quos verissimos arbitramur.] "
Et paulò pòst: Promptissimo animo ad eum
venerunt, licet postmodum mutati sint. Quæ "
ambo Christus his verbis significauit, Ille erat "
Ioan. 5. lucerna ardens & lucens: vos autem volui- "
stis exultare ad horam in eius luce.] Qua ora- "
tione Chrysostomus perspicuè docet, Iudęos, præsertim authoritate præstantiores, etsi non eadem animi beneuolentia Ioannem sint continuè prosecuti, tamẽ cùm legatos ad illũ mitterent, præclarè de illo sensisse, & cùm essent illi obtemperare parati, rem omnem per legatos syncerè agere voluisse. Hoc interim habebant in votis, vt idẽ Chrysostomus monet, Christiq́ verbis comprobat, vt si possent, in Ioannis luce gauderent, & eius opera nouum sibi suisq́ rebus decorem & splendorem compararent. Sint autem facti postea Ioanni multo iniquiores, præsertim cùm omni spe & expectatione sua se dolerent esse frustratos: nihil hoc quidem ad causam præsentem facit. Quid obsecro, nunc omnino mali contra illum machinarentur, aut cur sanctũ virũ oppugnaturi accederent, qui vt ostẽdimus, gratiã illius ambiebant,

biebant, & honorē illi maximum offerebant, nihilq́ue cupiebant impensius, quàm vt ille Messiæ munus amplecteretur, quòd hinc demum præsentem Reipublicæ suæ statum plus satis afflictum erigi, atque ad pristinum decus reuocari posse sperarent. Notauit et Cyrillus, Ioannem an sit Christus, idcircò ab illis interrogatum, quòd maximam de se suæq́ue vitæ sanctitate admirationē hominibus concitasset, vt ipse Christus esse putaretur. Sed et Beda tuetur hāc sententiam, sacerdotes & leuitas, quòd Ioannes Messias esset, sponte credidisse. In Ioan. hom. 15. In 1. cap. Ioannis.

Quæ propterea nobis hoc loco pluribus explicantur, vt Euangelica veritas perspici planius queat: deinde vt minori negotio iudicetur, quàm sit opus caducum ac fragile, quod hic extruunt Centuriatores. Nam hi superioris legationis causam tantùm ad odium & inuidiam referunt Iudæorum: quod etsi à nonnullis Theologis affirmetur, tamen ab istis nimium exaggeratur, quasi nullam bonam ob causam, sed disputandi, sed exprobrandi, sed stomachandi & calumniandi gratia dicti legati mittantur. Vnde alia non minus amarulenta connectunt, Ioannem Iudæis visum fuisse hominem seditiosum, Reipublicæ perturbatorem, pestilentem, hæreticum, qui & tem- Nouatores quàm inuidiosam faciant causam legatorum, qui ad Ioannem destinantur. Cent. 1. lib. 1. col. 255. & 361.

plum deseruerit atque repudiârit. Mitti ergo ad illum legatos, veluti hæreticę prauitatis inquisitores, vt nunc loquimur, qui hominem de fide & doctrina suspectũ, & nouandæ religioni deditum examinent & explorent. Itaque Ioannem ordinariæ potestatis & Ecclesiasticæ gubernationis planè contemptorem faciunt, qui et seniores eius tẽporis in Ecclesia excommunicârit, et peccata ipsorũ ligârit: nec vlla ex parte curauerit, quicquid illi contrà vel dicerent, vel statuerent, vel facerent in sua synagoga. Pari modestia, aut vt rectius dicam, scurrilitate tractat hanc legationem Philippus, & causam eius fuisse vult nouitatem & speciem schismatis, quia Ioannes mutaret genus doctrinæ, reciperet gentes, secederet à templo, institueret & nouam cęremoniam baptismi, qua fiebat schisma & populi distractio. Nec minus futilis & petulans est Georgius Maior, qui legationis dictæ causam vocat secessionẽ ab ordinaria potestate, cui tum ecclesiastica gubernatio fuit commendata. Ioannem enim multa noua contra legem & ordinationes maiorum docuisse, instituisse, fecisse: circũcisionem contempsisse, nouos ritus & cultus, nouam synagogam & ecclesiam instituisse, receptas fuisse ab eo gentes incircũcisas. Proinde

In 1. c. Ioannis.

In Dominicam quartam Aduentus.

de mitti ad illum legatos à Hierosolymis causa interrogandi, qua authoritate, cuius iussu & mandato hæc noua doceret & institueret, quæ contra populum, legem, templum & sacerdotium diuinitus institutum esse viderentur. Suprà verò indicauimus, Philippum istorum pręceptorem in hac doctrina videri principem, Ioannem nimirum à templo discessisse, & in hoc fecisse contra legem. Tum idem alibi docet, Ioannem recepisse gentes, & sacrificia neglexisse, & ex noua cęremonia baptismi, quam instituerat, schisma & distractionē populi consecutam esse. *Deniq; cùm discederet ab ordinaria potestate, inquit, & multa contra eam diceret & faceret, magna ac grauis causa fuit Pontifici & sacerdotibus interrogandi, qua authoritate Ioannes tantam mutationem in Ecclesia faceret. Fuit igitur nouitas illa & species schismatis causa legationis.* In c. 1. Ioannis.

Verùm hìc diligenter monendus est lector, vt ne facilè fidat his nouis interpretibus, qui nihil minus faciunt, quàm vt veritatem & historiam illustrent Euangelicam, præsertim cùm Euangelio quæ ipsi volunt, affingant, verisque falsa permisceant sępissimè. Ac primùm hìc grauiter peccant, quod veram & propriã Iudaicæ huius legationis causam, quàm

Non sine dolo tractant & grauant nouatores causam legationis ad Ioannem destinatæ.

quam explanauimus, omninò prætermittant, & pro illa suas imaginarias causas imperitis obtrudant, velut Iudæi & eorum legati, Ioannem non nisi versuta quadam adulatione, minis & nescio quibus malis artibus, voluerint aggredi & circumuenire. Quasi verò sit operæ pretium, hîc anxiè laborare, multumq́ue scrutari, quæ tum causæ fuerint Iudaicæ malitiæ in oppugnando illo, quem fauore & honore non mediocri omnes, vt diximus, prosequebãtur. Non hoc sanè in præsentia quæritur, quid inuidi homines in Ioanne desiderare, quidue improbi calumniatores in eius dictis, factis, moribus reprehendere vel potuerint, vel voluerint. Nulla enim tã spectata virtus, & tam excellens cuiusquam innocentia fuit, quæ non pateret inuidiæ, malorumq́ue iniuria & insectatione non exagitaretur. Sed hoc in quæstionẽ venit maximè, bono ne animo à Iudæis hæc legatio fuerit instituta? Nam si ita est, vt Chrysostomus aliiq́ue citati modò Patres comprobant, mox concidunt, quæcunque in contrariũ ex fallacibus coniecturis merisq́ue suspicionib⁹ ab aduersariis construuntur. Si verò aliter se res habet, & versutè cum Ioanne actum est, ne tum quidem horum commenta possunt consistere, quæ si quisquam propter poëticam &

rheto-

rhetoricam amplificationem fortaſſe volet excuſare, tamen is neceſſe habebit fateri, parum verè & minus theologicè illa affirmari atque defendi. Quorſum enim attinet inter alia fingere, Ioannem propterea Iudæis ingratum inuiſumq́ue fuiſſe, quandoquidē receperit ethnicos, contempſerit circumciſionem, nouā ſynagogam & Eccleſiam inſtituerit, ſeceſsionem à templo & ordinaria poteſtate fecerit, principū ſynagogæ contempſerit authoritatē, docuerit & fecerit contra populum, legem, templum & ſacerdotium, nihilq́ue curârit prorſus, quid tum Eccleſiæ adminiſtratores iuberēt, aut vellent? Hæc & quæ ſunt id genus alia complura, & ſcribi & dici poſſunt illa quidem, verùm rectè probari confirmariq́ue nunquam poterunt: tantum abeſt, vt pro Euangelica hiſtoria iactari & venditari vulgo debeant. Nec eſt quidem veriſimile, Iudæos & magiſtratus Iudaicos de innocentiſsimo viro hęc tam improba et ſcelerata vel ſenſiſſe vnq̃, vel in ſuum iudicium adduxiſſe. Quod ſi horum aliqua Ioannes deſignaſſet, aut de his etiam ſe ſuſpectū illis reddidiſſet, quis credat hanc iniuriam diſſimulaturos fuiſſe, ſacerdotes præſertim & Pharisæos, qui veteris legis vindicādæ ſtudio erant mirabiliter incenſi, & ꝓ ea ſtrenuè pro-

Quæ Ioanni falſo hic affingantur.

Cent. 1. lib. 1. col. 251.

 pugna-

pugnabant? Nuſquam cum illo expoſtulat quiſquam, quod aliqua ex parte vel egerit, vel docuerit aduerſus legis reuerentiam, aduerſus templi cæremonias, receptum Dei cultũ, Eccleſiaſtici magiſtratus & reipublicæ trãquillitatem. Imò tam omnibus probata Ioannis virtus & perſpecta integritas, tam celebris eius ſanctitas atque iuſtitia fuit, vt in eum quem pro Meſsia nemo non reputabat & eſſe optabat, ſuſpicio illorum, quę primùm ab iſtis authoribus effinguntur, ne cadere quidem potuiſſe videatur. Qua de re plura dicemus poſtea, cùm Ioannis vocationem & miniſterium explanabimus.

Quod verò gentes æquè ac Iudæos Ioannes recepiſſe dicitur, id certè nuſquam prodit vllus Euangeliſta, neque ratio vt credamus, aliqua cogit, quicquid iſti demum fingãt. Atque vt hoc maximè concedamus, probare tamen & admittere non poſſumus, quod iſtorum præceptor Melanchton docere auſus eſt, vniuerſalem vocationem gentium à Ioanne inchoatam eſſe. Loquuntur de illa Prophetæ, & ſæpè quidem, vt oſtendant, generalem vocationem gentium ad Meſsiam pertinere, ſicut [a] Iuſtinus, [b] Tertullianus & [c] Euſebius apertè demõſtrant. Sed quoniam Chriſtus ipſe do-

Ioannes vniuerſalem vocationẽ gentium non inchoauit.
In annotat. ſuper Euang. dominicæ 3. aduentus.
Eſa. 65.
Hier. 16.
Oſe. 1.
Pſal. 2.
a In colloquio cum Triphone.
b Lib. aduerſ. Iudæos.
c Lib. 2. de demonſtrat. euangelica.

docet, se non nisi domui Israël missum et donatum esse (hic enim honos Iudæis primùm deferẽdus fuit) suisq́ꝫ discipulis vetat, ne ad vicinas gentes diuertant, neq́ꝫ ad Samaritanos se conferant: temerè prorsus & falsò id Ioanni tribuitur, quod neq́ꝫ per se quidem Christus effecit, sed Apostolis exequendum reliquit atq́ꝫ demandauit, cùm iam iam cœlũ petiturus iuberet, vt ad gentes, adeoq́ꝫ in vniuersum orbem Euangelij disseminandi gratia proficiscerentur, & diuersas oues in vnum velut ouile congregarent. Illi autem profecti, vt Marcus exponit, prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Ac tum sanè primùm vniuersalis vocatio gentium inchoata est: quia secundùm Esaię vaticinium, populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, & sedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis: Christus ipse scilicet, salus & expectatio gentium appellatus.

Matth. 15. Act. 13. Matth. 10. Matth. 28. Ioan. 10. Marc. 16. Esai. 9. Esai. 51. Genes. 49.

Iam verò quod ad Pharisæos & Sadducæos attinet, illis inter cæteros accedentibus interminatur Ioannes, durisque verbis eos increpat, progeniemq́ue viperarum appellat. Etenim oblatam præsentemq́ue Dei gratiam, & prædicatam pœnitentiæ doctrinã, prę fracti homi-

Ioannes non restitit potestati & officio principũ Synagogæ. Luc. 3.

homines contemnere, ac velut hypocritæ ad Ioannem venientes, non ſynceros adferre animos voluerunt. Hinc verò, ſicut ex aliȷs etiam Euangeliȷ locis, colligi non poteſt, rectéque ſtatui, Ioannem gubernatoribus eius temporis Eccleſiaſticis palam repugnaſſe, illorúmue authoritati, perſonis & honori quicquam detraxiſſe, aut poteſtatem, quæ tunc ſtabat integra penes ſynagogæ rectores, à Ioanne vlla ex parte conuulſam & labefactatam eſſe. Etenim eius doctrina, ſicut & vita, cùm ſponſi fidus amicus eſſet, à Chriſti & Apoſtolorum ſententia nunquam diſcrepauit, ſed eandem confirmauit potius, præſertim quod ad obedientiam & reuerentiã indignis etiã magiſtratibus exhibendam attinebat. Nouerat planè vir Dei ſpiritu & ſapientia plenus, ad conſeruandam Eccleſię neceſſariam tranquillitatẽ pertinere, vt ſedentes in cathedra Moyſi, hoc eſt, docendi authoritate præditi, vt Cyrillus Hieroſolymitanus declarat, non propter vitæ probitatẽ, ſed ob docendi & præcipiendi officiũ quod gerebant, ſecundũ legis diuinæ præſcriptum ab omnibus & audirẽtur & honorarentur. Nec deſiȷt ille tamen Herodem regẽ inceſtus ſpurciſsimi redarguere, & fortaſſe magiſtratuũ eius tẽporis vitia, pręſertim publica,

Ioan. 3. Matth. 23. Rom. 13. 1. Pet. 2.

Matth. 23.

Catecheſi 12. ad illuminatos.

Matth. 14. Marci. 6. Luc. 3.

pro

pro suo sancto zelo, qui alterum Eliam decebat, nonnunquam publicè reprehendit. Sed Synagogæ gubernatores & sacerdotes procul dubio apud vulgus hac moderatione tractauit atque perstrinxit, vt honor cathedræ Moysi seruaretur illæsus, & nullum inde offendiculum, multo minus autem schisma, in populo consequeretur, alienus vtique ab effreni doctorum & concionatorum istorum petulantia, qui in absentes etiam Ecclesiæ antistites non seditiosè minus, quàm rabidè apud plebeculam destomachantur, totumque sacerdotum ordinem fictis sæpè criminibus infamare contendunt. At Paulus Episcopo mandat, Seniorem ne in- „ crepaueris, sed obsecra vt patrem. Illud verò insulsum & ridiculum prorsus esse ducimus, quod Ioannem videri volunt, à Pharisæis & alijs Ecclesiasticis eo tempore magistratibus pro hæretico habitum, adeoque exosum fuisse, vt ab ijs ferè damnaretur, & quasi quodam anathemate percelleretur. In quibus commentis tam vanis quàm inauditis confutandis versari non attinet, tum quod Ioannes, communi omnium sententia, Propheta fuerit omni exceptione maior, tum quòd suprà de his abundè disseruerimus.

3. Reg. 18.

Qua moderatione sit Ioannes vsus in arguendis magistratibus.

1. Timoth. 5.

Cent. 1. lib. 1. col. 363.

Falso tribuitur Ioanni, quod pro hæretico habitus fuerit, & à Iudæis excõmunicatus.

Sed enim quandoquidem isti quæ ad Ioan-

nis vocationem propriè ſpectant, ſimul et ma-
lè intelligunt, et fœdè corrumpunt, operę qui-
dem precium facturi videmur, ſi de vocatio-
ne miniſtrorũ Eccleſię, potiſsimũ verò Ioan-
nis, pręſenti loco quędam adijciamus. Vbi ſta-
tuo in primis & mihi conceſſa volo axiomata
quędam, eaq; ſacris literis & veterum ſcriptis
ità conſentanea, vt probatione quidẽ non ege-
re, ſed rem tamen propoſitã illuſtrare poſſe vi-
Vocatio generalis & specialis. deantur. Eſt vocatio quędã generalis, qua per
ſingularem gratiam diuinę bonitatis, quæ hu-
manæ ſalutis eſt cupientiſsima, vocantur oẽs
à peccato ad pœnitentiã à tenebris ad lucem, à
morte ad vitam, ab impietate ad pietatẽ, ſicut
Matth. 20. Euangelica parabola de vinea luculenter oſtẽ-
dit. Eſt alia vocatio ſpecialis, qua nonnulli ad
hoc vel illud vitę genus à Deo vocantur et de-
Geneſ. 7. ſtinantur, vt Noë ad mundi inſtaurationẽ, Aa-
Exod. 28. 1. Reg. 16. ron ad ſacerdotiũ, Dauid ad regnũ, Tobias ad
Tobiæ 1. familię procurationem. Illuſtrior aũt eorũ eſt
vocatio, qui ad mun⁹ publicũ ſiue in Eccleſia-
a Exod. 3. b 1. Reg. 7. ſtico, ſicut a Moyſes et b Samuel, ſiue in politi-
c Geneſ. 41. d 1. Reg. 10. co ſtatu, vt c Ioſeph et d Saul, diuinitus aſſumũ-
tur. Nũc vt de miniſterio Eccleſiaſtico dunta-
xat agamus, in quo Deus vocationis ſuæ gra-
Præcipua vocatio eſt Eccleſiaſtica. tiam pręcipuè cohoneſtat, populoq; ſuo tũ ad
religionis conſeruationẽ, tũ ad animorũ ſalutẽ
reddit

reddit maximè ſalutarē: habēt miniſtri Eccleſiæ partim mediatā, partim immediatam, vt in ſcholis aiunt, aut ſicut ab aliis dicitur, extraordinariā et ordinariā vocationem. Immediatā oſtendūt Prophetæ à Deo, et Apoſtoli à Chriſto vocati atq; miſsi, de quibus dictū eſt illud, Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Sic Paulus licet non ab hominibus, neq; per hominē miſſus, ſe tamen κλητὸν ſiue vocatum ad Apoſtolici nēpe muneris functionē, affirmat. Iam verò legitimi Prophetæ à Pſeudoprophetis, et veri Apoſtoli à Pſeudoapoſtolis his rebus et ſymbolis internoſcuntur, atq; à Deo cōmēdātur Eccleſiæ, vel quòd vocationē ſuā aliquo miraculo cōprobent, ſicut Moyſes apud Hebræos in Aegypto fecit, quomodo et Apoſtoli vocationi doctrinæq; ſuæ fidē vbiq; gentiū aſtruxerunt: vel quòd ſigna quædā illuſtria vocationē eorum teſtentur, vt quando in teſtimoniū Eliæ ignis de cœlo delapſus, in populi hoſtiumq; conſpectu ſacrificiū abſumpſit: vel deniq; quòd reuelatio quædā à Deo facta cæteros doceat, tutò illis credendū et fidendum eſſe, quemadmodum cū Damaſci Ananiæ reuelat Deus, vt ſciat Paulum vas electionis et doctorē Euangelicū eſſe. Quod verò ad mediatā vocationem attinet, etſi ſit ea medio quodā humano, tamē etiam diuina eſt, et veros Dei Ec-

Immediata vocatio miniſtrorū.
Matth. 22.
Ioan. 20.
Rom. 10.
Galat. 1.
Rom. 1.
Signa immmediatam vocationem teſtantia.
Exod. 7. 8. 9. 10.
Marc. 16.
Act. 5.
3. Reg. 18.
Act. 9.
Mediata vocatio miniſtrorum & eius teſtimoniū.

cle-

cleſiæqꝫ miniſtros declarat & ornat, eſtqꝫ neceſſaria Eccleſiæ, nec ſolùm iam inde à primis Eccleſiæ temporibus ad noſtrã vſqꝫ ætatem tranſmiſſa durauit, verùm etiam ad mundi finem vſqꝫ permanebit. Sic Apoſtoli cùm à
Matth. 28. Ioan. 20. Marc. 16. Chriſto immediatè miſsi eſſent, ſuos porrò vocarũt et miſerunt diſcipulos, vt Petrus Cle-
Hieron. in Catalogo ſcriptor. Eccleſiaſt. mentem, Paulus Titum, alijqꝫ deinde alios, qui ſunt Epiſcopi appellati, penes quos demum in his quæ ad Dei cultum, & ſcripturæ interpretationem Eccleſiæqꝫ gubernationem pertinent, non minor ſtetit et ſtare debet autoritas, quàm penes Synagogæ proceres & ſeniores olim vnquam fuit. Vt autem certò conſtet, qui à Deo per homines mediatè mittantur, in veteri teſtamento id quidem ex hæreditaria
Exod. 28. ſucceſsione in Aaronis ſtirpe cognoſcebatur: in noua verò lege diſcitur ab Hierarchis Eccleſiaſticis, qui per myſticam manuum impoſitionem & orationem conſecratoriam (Dio-
De Eccleſiaſt. hierarch. cap. 5. nyſius ἐπίκλησιν ἱεροποιὸν vocat) presbyteros veróſqꝫ miniſtros ordinant, & eos legitimè vo-
1. Timoth. 4. & 2. Timoth. 1. cari ac mitti declarant. Exemplo ſit Timotheus à Paulo hierarchicè ordinatus presbyter
Tit. 1. per manuum impoſitionem, & Titus itidem, quem idem à ſe ordinatum per ciuitates presbyteros conſtituere iuſsit. Atque ab his Ec-

cleſiæ

» clesiæ præpositis, qui Apostolis vicaria ordi- Lib. 4. epist. 9. ad Florentium.
» natione succedunt, vt loquitur Cyprianus, agnoscuntur operarij, quos Dominus messis in messem suam extrudit. Matth. 9.

Verùm vt ad Ioannis vocationem propius accedamus, fuit is citrà controuersiam homo missus à Deo, & diuinam habuit vocationem, non sanè minus quàm quiuis Prophetarum, quos à Deo immediatè missos, atque vt Petrus appellat, Spiritu sancto inspiratos fuisse constat. Ac suam quidem ad baptizandum vocationem Ioannes ostendit, cùm ita publicè testatus est: Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritū descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Vnde Lucas etiam commemorat, Ioannem ad docendi baptizandiq; ministerium non accessisse, nisi verbum siue mandatum domini super eum in deserto factum esset. Quod cùm ità sit, non erit difficilè, vt opinor, de quæstione, quæ huius est loci maximè propria, iudicare, Vtrum scilicet, potuerit Ioannes ac debuerit palam baptizare ac docere, neglecta etiam Principū synagogæ authoritate. Potuit enim id sanè ac etiam facere debuit, vrgēte vocatione, ne alioquin mandato diuino, quod alij Prophetæ de

Ioannis vocatio immediata. Ioan. 1.

2. Pet. 1.

Ioan. 1.

Luc. 3.

Quæstio præcipua huius loci.

baptiſmo nulli contigit, nefariè aduerſaretur. Vt aũt huic vocationi pareret promptius, tot illum dotibus ornauerat Deus, atq; ita populo commendauerat, vt vocationem eius velut optimi maximiq; doctoris rex Herodes, viriq; multi principes, & agmina populorum ad illũ vndiq; concurrentiũ, procul dubio agnouerint atq; cõprobârint. In quo miniſterio tanto magis poterat ac debebat progredi, quo ſanctioris vitę aderat teſtimoniũ, et doctrina ipſa ſyncerior ac probatior cunctis habebatur, prę ſertim cùm nulla in parte legẽ à Deo traditam violaret, aut receptos ſynagogæ ritus dãnaret ac labefactaret. Pręcipu⁹ aũt nodus qui diſſoluendus eſt à nobis, in eo poſitus videtur: Vtrũ q̃d Ioannes docendo & baptizando fecit, neglecta illorũ authoritate fecerit, qui tunc pręerant ſynagogę, vt videri q̃dẽ volũt aduerſarij. Vbi ſuccinctè reſpondemus, q̃ etſi Ioannes nõ indiguerit Iudaici magiſtratus autoritate, tamen illam non contẽpſerit neq; neglexerit, ſed potius bona illorũ venia fuerit in docendo & baptizando verſatus. Non indiguit, inquã, cũ vocationem haberet à Deo, vt dictum eſt, immediatã, cui omnibus etiã repugnantibus erat obtemperandũ, & cuius rationẽ honeſtiſsimã poterat ille auditorib⁹ facilè cõp̃bare. Etenim vt maximè nullũ oĩno p̃ſidiũ aliud viro ſancto ſup-

Marc. 6. Matth. 3. 11. Luc. 3.

An Ioannes in ſuo miniſterio neglexerit authoritatẽ ſynagogæ.

Cur Ioannes approbatione Iudæorum non eguerit in ſuo miniſterio.

ſuppetiuiſſet,an nõ abundè ſat erat teſtimoni-
um,quod Propheticis literis comprehenſum
non poterat refutari, & ab omnibus in Eſaia Eſaiæ 40.
legebatur? præmonente nimirũ Eccleſiã Deo
de voce clamantis in deſerto futura, quæ ad
parandã præſenti Meſsię viam cunctorũ ani-
mos incitaret atq; impelleret. Quid igitur hu-
mana egeret approbatione, quem Deus ipſe
multo antè tam luculenter per vnum atq; alte-
rum Prophetam,Eſaiam nimirũ et Malachiã, Malach. 3.
Eccleſię ſuę cõmendârat? Atq; huc etiam re- Vſus & fructus miraculorum,quę
ferri poſſunt ingentia miracula, quæ circa Io- cum Ioannis pueritia cohærent.
annis conceptionẽ et natiuitatẽ oſtendit Deus, Luc.1.
agnouit populus,et paſsim fama publica cele-
brauit. Cur verò iſthuc? niſi vt eum puerum à
Prophetis p̃dictũ, ab angelo promiſſum, à ta-
libus parentibus editũ,tã mirabiliter natũ atq;
educatum ſuſpicerent oẽs,eundemq; poſtea in
ſuo miniſterio præ cæteris Eccleſiæ miniſtris,
velut à Deo peculiariter miſſum atq; donatũ
doctorẽ,diligenter audirent et pręcipuè obſer-
uarent? Deinde patrocinabatur Ioanni generis Ex paterna ſucceſsione Ioannes
nobilitas,quã in eo cuncti meritò venerarẽtur, miniſter Eccleſiæ.
cùm ſcirent eũ de ſacerdotum illuſtri ſtirpe na-
tum, & de vice Abiæ primogenitum eſſe cla-
riſsimi viri Zacharię. Is vnus erat ex viginti
quatuor præcipuis ſacerdotibus,& ſacerdotij

dignitatem, quæ summa erat, ad Ioannem filiũ legitimè transmittebat. Igitur ex hæreditaria successione ius illi competebat in Ecclesiastico ministerio versandi, Deiq́ verbum & cultum publicè profitendi promouendiq́, nihil vt mirum videri debeat, quòd qui secundùm Hebræorum traditionem sacerdos erat, vt confirmat Chrysostomus, idem præ cæteris in suo ministerio excellenti polleret authoritate.

Luc. 1. Quocirca Lucas narrat ea sedulò, quæ ad Ioannis genus & in sacerdotali ordine successionem pertinent, facile nimirum prouidens fore, vt hinc sequenti Ioannis ministerio maior authoritas conciliaretur, aut potius vt conciliata, magis magisq́ apud omnes confirmaretur.

Ioannis ministerium à Iudæorum principibus confirmatum potius quàm oppugnatum fuit.

Iam verò etsi non indiguerit Ioannes synagogica, vel humana quauis in suo ministerio authoritate, tamen vir modestissimus simul et sapientissimus, qui ad ædificationem Ecclesiæ cuncta referebat, receptis & probatis synagogæ legibus (præsertim quæ functionem Ecclesiasticam penes certos, & se benè ac decorè gerentes ministros esse postulabant) procul dubio nihil vnq̃ derogauit. Eam interim apud omnes, siue minores, siue maiores in synagoga principes, fidẽ atq́ existimationem sibi comparauit, vt nullus illius conatibus facilè

ſe opponeret ſeſe, nullus miniſterium eius aliqua ex parte oppugnandum aut impediendũ putaret. Quin ita potius habendum eſt, quod illi Ioannem in toto ſuo miniſterio quietum et imperturbatum reliquerint, adeoq́ diuinam eius vocationem tacitè confirmârint. Id quod non obſcurè conſtabit, ſi legatos nomine principum ſynagogæ ad illum ſolenniter deſtinatos, exactè conſideremus, eorumq́ verba & quæſtiones in animum reuocemus. Primùm enim & præcipuè percontantur de eo, quod legationis erat caput, quis tandem ſit Ioannes, quidq́ de ſe vel ipſe ſentiat, vel alios ſentire vellet. Eò autem ſpectabant, eò intentos habebant animos, vt ſibi Ioannes Meſsiæ partes officiumq́ vendicaret, ac collatam hanc tantæ dignitatis excellẽtiam admitteret, cùm ea quidẽ opinio, Ioannem ipſum eſſe Meſsiam, omnium animos penitus occupaſſet. Sed conſtantiſsimus ille Propheta ſic reſpondit legatis, vt non ſolùm abnueret ſæpè, ſed ſpem quoq; nullam illis reliquam faceret, quòd vel Meſsiæ perſonam in ſe recepturus eſſet, vel proprium Chriſti munus aſſumere vellet, ſibiq́ deferri pateretur. Poſtremò igitur ſciſcitantur de inſolito baptiſmi eius miniſterio, quod ob rei & cæremoniæ nouitatem, ſi non offenſionem, at

Ioan. 1.

Legati Iudæorũ confirmant potius quàm infirmãt Ioannis miniſterium.

Luc. 3.

certè quidem admirationem illis aliquam parere potuisset. Verùm illi audito Ioannis responso, quod ex Propheticis literis erat desumptũ, nullũ cum illo verbum de baptismo amplius cõmutant, vt in eius sentẽtia, sicut par erat, prorsus acquiescere viderentur. Declarauit illis Ioannes, se à Deo missum, sibiq; diuinitus iniunctum esse, quod obibat ministeriũ,
Esai.40. quemadmodum Esaias multò antè fuerat vaticinatus: cũ quo ministerio baptizandi quoq; ius & officium planè cohærebat. Hoc igitur velut illustrissimo signo & clarissimo testimonio confirmat Ioannes, & multis haud dubiè persuadet, vocationem suam immediatam, ac verè diuinam esse.

Quod aut ẽ Iudæorum proceres suam Ioanni eiusq; ministerio permiserint authoritatẽ, & neq; de docẽdi, neq; de baptizandi functione cũ illo postea cõtenderint, ex alio Euangelij loco, si rẽ diligenter inspiciamus, facilè quoque colligetur. Cùm enim sacerdotum principes à Christo interrogarẽtur, quid de Ioannis baptismo sentirent, ne verbulo quidẽ vllo ausi sunt indicare, baptismũ illũ sibi displicere, vel quod multò maius est, illum non esse cœlestẽ. Itaq; tacere prorsus maluerunt, quàm in baptismi eius reprehensionem aut iniuriam quicq; re-

Matth.21. Quomodo sacerdotum principes de Ioannis baptismo senserint.

respondere. Qui tametsi per omnia Ioanni nõ crederent, neq; parerent, tamen ex eorum legatione ad Ioannem missa Patrumque interpretatione consequitur planè, quod initiò saltem illi & fauerint, & detulerint plurimùm. Sicut autem ad euitandam populi offensionem dicere ausi non sunt, Ioannis baptismum ex hominibus esse, hoc est, humana potius q̃ diuina niti authoritate, ita procul dubio postea etiam verebantur, etiamsi Ioanni parũ essent amici, aliquid in illũ grauius statuere, vel eius in docendo & baptizando institutũ palam cõuellere, præsertim quòd scirent, præclaram et cõstantem de tanto viro existimationẽ à toto populo esse conceptam, quam si vellent maximè, non opprimere tamẽ possent atq; labefactare. Quapropter veritati est consentaneum, illius tẽporis Ecclesiã sic sibi persuasum habuisse ac palã agnouisse, Ioannis ministeriũ cum Propheticis literis congruere, & diuinã habere authoritatem, ac idcircò citra summã iniuriã oppugnari atq; damnari minimè posse. Cui rei hoc etiam argumento esse potest, quod Iudæorum principes, q cõtra Christũ se fortissimè opponebãt, ne hiscere quidẽ tũ auderent cõtra Ioannem, cùm illũ damnare vel insectari maximè potuissent. Quid enim infensis Christi hostibus,

Iudæorum principes vel inuiti pepercerunt Ioanni Christum magnopere commendanti.

bus, ſtomachum æquè moueret, ac Ioannem odioſiorem redderet, quàm quod ipſe publicè cohoneſtaret, omnibusq́ commendaret eum, quem illi ſynagoga ſua pulſum, planeq́ perditum & extinctum cupiebant. Ac niſi multũ apud Iudæos hoc Ioannis teſtimonium valuiſſet, non idem Dominus iteraret, ac ſuis æmulis obijceret, neq; hoc, velut fortiſsimo telo, ſeſe tueretur. Quis verò eſt Euangelij locus, qui vel leuiter ſubindicet, Ioannem idcirco à Iudęis reprehenſum vel accuſatum eſſe, quod tam accuratè ac publicè Chriſtum laudibus ornaret, ac eum Dei eſſe agnum, qui mundi peccata tolleret, ipſumq́ Meſsiam in lege promiſſum, qui omnes excelleret, palã proclamaret? Quod ſi hanc Ioannis libertatem impunè eſſe paſsi ſunt, cur non eius quoq; doctrinam atque baptiſmum diſsimularent, præſertim cùm timidi homines, ſi ſecus quidem facerent, non ſolũ veritatem, quæ ipſorum verberabat conſcientias, & Ioannis inſtitutum defendebat, ſed cõmunis etiam populi fauorem ac erga Ioannem ſtudium ſibi prorſus obſtare neutiquam ignorarent. Ac tantum abeſt, vt illi alieno prorſus animo à Ioannis baptiſmo eſſent, vt illum etiã ſibi petendum & accipiendum putârint, non ſyncero quidem animo præditi, ſed qui tamen videri

Ioan.9. Ioan.5.

Ioan.1. & 3. Matth.3.

Cur Ioannis baptiſmum adeant principes Iudæorum.

videri vellent Ioannis amici, & fortasse sicut Herodes faciebat, illum libenter audirent atque suspicerent, tametsi neque Dei legi, neque Ioannis præceptionib⁹ magis quam Christi Euangelio obtēperarent. Quo quidē facto an non testatū satis reliquerunt, quod ministeriū Ioannis minimè damnarent, sed potius ratum ac firmum haberent, populique erga Ioannem propensos animos magis magisque confirmarent?

Marc.6.

Adhæc non video sanè, cur Ioannes in eo quod baptismum suū administrauit, vel schismatis suspicione, vel nouitatis inuidia apud Iudęos laborasse dicatur. Multa enim & varia tum erant Iudæis baptismatum genera, tamque solennis & vsitatus illis baptismus habebatur, vt venientes è foro non manducarent, nisi prius baptizati, quemadmodum & Marcus annotauit. Vt ergo credebant ea peccata sibi dimitti, quæ in hircum sacerdos imprecabatur, videbanturque illis sua peccata in hircum reijci: ita sibi persuadebant fortasse, si lauarentur, cū è foro redibant, peccata iam in foro contracta in aquam deijci, non secus quàm si inter animi & corporis maculas eluendas nullum discrimen interesset. Eoque minus inusitatum & peregrinū, minus ingratū etiam ac odiosum Iudæis videri poterat, si ad suum baptismum eos

Ioannem baptismo suo non irritasse Iudæos.

Marc.7.
Leuit.9.& 16.

Ioannes inuitaret, pręsertim cũ tot baptiſmis eſſent aſſueſacti. Poſtremò quid habet incommodi, vt quod in alíjs Prophetis factum cernimus, id etiã Ioanni vſu veniſſe credamus? Dedit Hieremię hoc inſigne Deus, catenã ligneã, & Eſaiæ ſignum proprium adiũxit, nudus vt ille & diſcalceatus in publico ambularet. Ergóne moleſtè ferrent Iudæi, proprium Ioanni eſſe baptiſmum, vt hac velut teſſera ſuum ornaret miniſterium, & cõmunem moneret populũ, & maiorem doctrinę ſuæ pararet authoritatem? Quæ omnia fient probabiliora, ſi Ioſephi teſtimonium adhibeatur. Fuit enim ſcriptor ille grauis, & cũ primis apud Romanos celebris habitus, ſed & Iudæorum ſacerdos minimè vulgaris. Fatetur autem palam, Ioannem facilè primas apud ſuam gentem obtinuiſſe inter illos, qui iuſtitiæ et probitatis cauſa ſummum fuiſſent honorẽ conſecuti: vocat eum præthereà virum bonũ, qui ſit Iudęos hortatus, vt virtutẽ excolerẽt, et ad baptiſmũ accipiendũ accederent, ea vitę officia obeuntes ſedulò, quæ iuſtitię & pietati erga Deum eſſent conſentanea. Eſt & alius non infimi nominis Iudæus Ioſippus, vetus ſcriptor & nõ ita pridem Latinè verſus, (meminit eiuſdem Theophilus Antiochenus) qui magnificã & ipſe faciẽ

Habent Prophetæ ſua quædam ſymbola diuina.

Hier. 28.

Eſai. 20.

Ex Iudaicorum ſcriptorum & Chryſoſtomi teſtimonio, quantus fuerit Ioannes apud Iudæos. Lib. 18. de antiquit. Iudaicis, cap. 10.

In hiſtoria Iudaica.

Ad Autolycum lib. 3.

cit de Ioanne mentionē. Quid? quod Chryso- Hom. 1. in Marc.
stomus admonet, Ioannem ad suam ætatē vsq; summo in precio apud Iudæos habitum, atq; adeò inter Pontifices numeratum esse? Tanta est, et tam diuturna huius viri cùm apud alios, tum apud Iudæorum antistites permansit authoritas. Id quod eo minus admirandum putârim, quòd etiamnum apud Turcas, quantū- Ioannes etiam
uis barbaros & impios, Ioannes optimè audi- Turcis est venerationi.
at, magnamq; nominis obtineat celebritatem. Atque hæc satis esse puto, vnde lector veritatis amans tandem colligat certoq; statuat, Ioannem non eguisse quidē authoritate synagogę, vt suū, quod satis erat omnibus perspectum ac probatū, obiret ministeriū, sed vtile tamen iudicasse, vt seniorum & procerum illorum assensum non negligeret, ne vel contra legem venire, vel contra morem, disciplinam ac vtilitatem Ecclesiæ facere quicquam videretur, cùm citra offensionem cuiusquam viuere, & cunctorum animos ad meliorē reuocare frugem ex animo desideraret.

At nunc vide mihi bone lector obsecro, q̃ Nouos ministros
sit omninò dispar atque dissimilis Ioannis & à Ioanne valde differre.
nouorum ministrorum vocatio, qui tanto ferè interuallo, quanto cœlum à terra distat, à se mutuò differre videntur. Primùm enim

isti sicut Ioannes, immediatam non habent vocationem, nec signum eius, aut testimonium vllum euidens proferre possunt. Nouam fidē atque doctrinam nouo non commendant miraculo, vt sanè fieri oportebat. Sic enim Philippus quoque testatur, *quando magnæ sunt tenebræ, uocari nouos doctores, et semper addi à Deo miracula, ut certò sciamus à Deo esse missos. Ideo Ioannes*, inquit, *magno miraculo nascitur ex matre sterili & anu*. Præterea non scripturam ex Patrum iudicio intellectam, non reuelationem diuinam, quæ ad nos quidem peruenerit, non signum aliquod illustre, quod obseruatione dignum sit, ad vocationem suam confirmandam ostendunt. Quod si vitam & mores, si doctrinæ formam, si externæ pietatis speciem consideremus, distant ab illis δὶς διὰ πασῶν Elias, Ioannes omnesque à Deo missi, & Ecclesiæ citra medium humanum donati aliquando ministri. Quin plurimi etiam veterum hæreticorum, vt honestum aliquod vocationi suæ nomen compararent, testimonia scripturæ plausibiliora, vt Arriani, & res minus infames, vt Cathari, contra Ecclesiam defenderunt, multoque probiores, vt Euchitæ & Apostolici, vulgò apparuerunt. Accedit quod non solùm im-

In c. 2. Matth.

Luc. 1.

immediata, ſed mediata etiam vocatione iſti deſtituantur, nulla vt ratione ſuum comprobare miniſterium poſsint, quando ab Eccleſia & eius Hierarchis nullum habent teſtimonium, quo ſe verbi & ſacramentorum miniſtros legitimè vocatos & ad paſtorale officium, velut per oſtium introductos eſſe confirment. Recenſent Hieronymus & Auguſtinus varia etiam Apoſtolorum ſiue miniſtrorum genera, de quibus in ſcriptura legimus: alios enim neq; ab hominibus, neq; per hominem, ſed à Deo mitti, vt Prophetas et Paulum: alios à Deo per hominem mitti, vt Ioſue filiũ Naue, à Deo quidem ſed per Moyſen, ducem populi conſtitutum: alios ab homine, non à Deo, vt qui hominum fauore ac ſtudio ordinantur: alios demum neque à Deo, neque per hominem, ſed à ſemetipſis mitti, quod propriũ ſit pſeudoprophetarum & pſeudoapoſtolorum, de quibus Paulum dixiſſe monet Hieronymus: Iſtiuſmodi pſeudoapoſtoli, operarij iniquitatis, transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti, qui dicunt, Hæc dicit Dominus: & Dominus non miſit eos. Quis autem dubitet, ex his ipſis noſtros eſſe ſectarios, qui aut non miſsi ac ordinati ſeipſos obtrudunt miniſtros & paſtores, aut ſic ordinantur, vt de illis cum

Etiam mediatam vocationem probare non poſſunt noui miniſtri.

In 1. cap. ad Gal. In Dialogo cum Oroſio quæſt. 64.

2. Cor. 11.

Hierem. 14.

Lib. de præscript. hæreticorum.

Tertulliano iurè dicamus: Ordinationes eorũ ‹‹ temerariæ, leues, inconstantes: nunc neophytos ‹‹ collocant, nunc seculo obstrictos, nũc aposta- ‹‹ tas nostros, vt gloria eos obligent, quia verita- ‹‹ te non possunt. Nusquam facilius proficitur, quàm ‹‹ in castris rebelliũ, vbi ipsum esse illic, promere- ‹‹ ri est.] Quomodo enim ordinationes illorũ ratæ ac firmæ esse possunt, qui legitimas, Ecclesiasticas et Apostolicæ traditioni, quam Dionysius, Clemens, aliique Patres agnoscunt, cõsentaneas ordinationes repudiant: qui sacerdotiũ ex baptismo, cum sacerdotio ex hierarchica ordinatione confundunt, vt simul hierarchicũ sacerdotium, et iuge sacrificium ex Ecclesia tollãt, qui denique sat habent, pro arbitrio populi et de magistratuũ politicorũ sententia se ministros passim institui atque proclamari: nullo interim charismate spiritualis potestatis donati.

Ecclef. hierar. cap. 5
Constitut. Apost. lib. 8. cap. 24.
Cypr. lib. 1. epist. 6. ad Magnum.

Sed quando Patres & Episcopos isti præ se superbè contemnunt, & nullã sacerdotali potestati et Ecclesiasticæ ordinationi tribuũt autoritatẽ, age vel ipsis Lutheri verbis eos coarguamus, qui de vocatione istiusmodi ministrorũ hæc nimium verè scripsit: *Non satis est,* inquit, *habere uerbum et puram doctrinam: oportet etiam ut uocatio certa sit, sine qua qui ingreditur, ad mactandũ et perdendum uenit. Nunquam enim fortunat Deus*

Lutheri sententia de vocatione nouorum ministrorum.
In 1. cap. ad Galatas.

Deus laborem eorum, qui non sunt uocati: & quanq̃ quædam salutaria adferant, tamen nihil ædificant. Sic hodie phanatici spiritus nostri habent uerba de fide in ore: tamen nullũ fructum faciunt, sed hoc præcipuè agunt, ut hominibus persuadeant suas erroneas opiniones. Et rursus: *Non est irruendũ in alienam messem, ut diabolus incitare solet suos ministros, ut non uocati currant, et prætexant zelum hunc ardentissimum, dolere sibi quod homines tam miserè seducantur, se ueritatem uelle docere, & seductos è diaboli laqueis eripere.* Quin alio etiam in loco hoc apertè profitetur: *Solis Sacerdotibus ad hoc ordinatis sacramenta ministrare, & uerbum Dei prædicare permittitur. Et nulli Deus remittit culpã, si non ille se subiecerit et humiliauerit suo sacerdoti uicario.* Qua Lutheri confessione (quid em̃ alibi scripserit homo inconstantissimus, nihil moror, qui freque͂ter seipsum iugulat) perspicuè quide͂ totũ hoc genus ministrorũ perstringitur atq; damnatur, qui hodie nec Deo, nec Ecclesia mittente sine certa uocatione currunt, ac licet profani sint ac maneant, tamen Ecclesiastica munia sumunt arrogantque sibi: interim verò, quemadmodum olim Pseudoprophetæ factitabant, Verbum domini, Verbum domini, plenis buccis crepant, & pro

In resolutionibus.

Hierem. 14. 23. 28. Ezech. 13.

pro Dei verbo ſua venditant ſomnia, vel vt Lutherus dixit, ſuas erroneas opiniones, veríque miniſtri ſunt Sathanæ, qui iuxta dictum Propheticũ, Dei verba furantur. Tum quantumuis ardentem zelum veritatis aſſerendæ, et Eccleſię reformandę prę ſe ferant, tamen eos arbores eſſe non bonas fructus oſtẽdunt peſsimi, quos et Lutherus agnoſcit, et Europa tot annis ſuo certè malo maximo paſsim experitur. An eſt igitur quiſq; tam cæcus, qui non videat, quàm iſti commune nihil habeant cum noſtro Ioanne, qui tametſi omnibus præclaris donis ornatus, vocationem à Deo immediatã haberet, ac idcircò humana confirmatione ad ſuum miniſterium obeundum haud quaq; indigeret, ſic tamen in eo continenter verſatus eſt, vt aduerſus magiſtratum Eccleſiaſticum nihil per ſeditionem moliretur, vt ab ordinaria poteſtate non diſcederet, vt receptos ſynagogæ ritus ac publicam diſciplinam non contemneret, imò verò vt præſentis Eccleſiæ ſtatum ſtabiliret potius, quàm immutaret aut labefactaret, vt deniq; tum populi tum ſacerdotum ſuffragijs ſuum ornaret miniſterium, ac ne illud à quoq; reprehenderetur, in omni vita & doctrina ſe ſemper miniſtrum inculpatiſsimum integerrimumq; præbuit.

Hierem. 23.

Epiſogus collationis miniſterij inter Ioannem & nouatores.

Atq;

Atq; hîc mihi se commodè offert Petrus ille Martyr, hoc sanè cognomento indignissimus, inter sectarios aũt minimè gregarius miles, qui suos collegas purgare conatur, quòd ab Episcopis nostris nec petant, nec accipiant manuum impositionem, cùm hoc quidem legitimæ vocationis symbolum, quod iustis Ecclesiæ ministris & gubernatoribus est fuitq; semper necessarium, reijciant, ac etiam ridiculè tractent. Nunc vide obsecro, quàm prudenter ille causam nouorum ministrorum defendat, & simul Ioannis nostri exemplo abutatur: *Ioannes baptista,* inquit, *nouum ritum baptismatis induxit & Hebræis præbuit, cùm tamen illi manus impositæ non fuerint, & baptismum administrabat, cùm ipse à nemine tinctus fuerit.* Vbi nos quidem vltro fatemur, sicut et antea docuimus, nouum illum baptismatis ritum persanctè ac sapienter à Ioanne inductum, & Iudæis administratum esse: fecit autem hoc vir ille non ab hominibus missus, sed à Deo immediatè vocatus atque iussus, quod non minus est sanè, quàm ab Episcopo per impositionem manuum ordinari. Nec eguit ille quidem vel tinctione, vel ordinatione cuiusq;: tinxit enim, aut vt magis propriè dicam, sanctificauit eum in matris vtero Spiritus sanctus. Quippe non ad solum

Quomodo temere Petrus Martyr excuset sectarios, qui sine manuum impositione fiunt ministri Ecclesiæ.

In 4. Reg. cap. 2.

Ioannes non eguit humana tinctione vel ordinatione.

Hieremiam, sed ad Ioannem quoq; vox illa diuina pertinet: Priusq; te formarem in vtero noui te: & anteq; exires de vulua, sanctificaui te. An verò Zuinglius hunc suum discipulum non corripit, cùm docet, Ioannem ad tantum munus inaugurari Ecclesię Dei circuncisione & nominis impositione, licet sanctus alioquin & Spiritu sancto plenus esset? *Vbi discimus*, inquit, *Ecclesiæ sacramenta & communionem non negligere, aut contemnere*. Quorsum igitur ista Martyris ratiocinatio? ea certè nouũ hoc ministrorum genus adeò non excusat atque defendit, vt etiam reprehendere & incusare videatur. Si enim Ioannes ministerio suo legitimè fungi non potuit nec debuit, nisi diuino mandato ad hoc electus, vocatus, & è suo deserto velut extrusus esset, vt demonstrauimus: qua demum venia digni esse possunt, qui absq; vocatione tum immediata, tum mediata, ac sine præparatione & probatione vlla sponte ad sacra procurrunt, & in Ecclesiasticas functiones, messemq; alienam irrumpunt? Itáne Ioannem probè sequũtur, dum sunt voces tantùm clamantes, & neq; à Deo, neq; ab hominibus, quibus hoc ius competit, ritè mittuntur, sed seipsos mittunt atq; in mediũ prosiliũt? Hoc docet Ioannes scilicet, Apostolicã

Hierem. 1.

In 1. cap. Lucæ.

Ioannis exemplo ministri noui reprehenduntur.

Act. 13.
1. Timoth. 4.
Ad Tit. 1.

de

de manuũ impoſitione regulam contemnere, Epiſcoporum poteſtatem in ordinandis miniſtris et gubernandis Eccleſijs oppugnare, ac demum perpetuam Chriſtiani orbis traditionem, quę ſuos clericis ordines maiores & minores aſsignat, conuellere atq; abolere. Valeat autẽ apoſtata VVermelius, qui nos adeò ſtupidos putat, vt quod Ioannes non fecit, nullis etiam alijs faciendũ eſſe credamus, vtq; Apoſtolos in his, quę ipſi docuerunt atq; conſtituerunt, idcircò minoris faciamus, quia Ioannes eadem ad vnguẽ non obſeruârit, imò etiam citra culpã ignorârit, quę illi pro ratione temporis Eccleſiæ Chriſtianæ obſeruanda legitimè tradiderunt. Ex quibus oĩbus haud difficilè ſit æſtimare, quàm ſit inſulſa iſtorũ ratiocinatio, dum ita colligere ſtudent: Ioannes nouã baptiſmi cæremoniam inſtituit, & nouam docẽdi rationem tenuit, in deſerto, non in templo Hieroſolymitano prædicans. Igitur Ioannes à templo, & ſacerdotibus, & ordinaria eorum, qui ſynagogam regebant, poteſtate fecit ſeceſſionem. Quaſi verò vtrunq; ab illo fieri non potuerit, quod & factum eſſe viri prudentes fatebuntur, nimirùm vt ille ſuum in baptizando & docendo munus fideliter obiret, ac vitaret interim intempeſtiuam Eccleſiæq;

An Ioannes à ſynagoga, eiuſq; rectoribus fecerit ſeceſsionem.

 nóxi-

noxiam ſeceſsionem. Nec enim congruebat tempori, imò ad excitandas turbas animoſque populi diſtrahendos plurimum ſeceſsio valuiſſet, ſi quam Ioannes moliri tum voluiſſet à ſynagogæ magiſtratu diuinitus inſtituto, & Reipublicæ Iudaicæ neceſſario, quem deinde Christus, qui Ioannē ſecutus eſt, ſuo tum verbo, tum exemplo & docuit, & voluit honorari. Tantum verò abeſt, vt quod Ioannes faciebat, ſchiſma et diſtractionem populi gigneret, quicquid cum ſuis Philippus obganniat, vt maior etiam hinc animorum concordia, & ſtatus Reipublicæ tranquillior haud dubiè fuerit conſecutus. Nam quemadmodum talem tantumq́ue doctorem decebat, pro ſui muneris ratione omnem nauauit operam ad motus & conatus hominum ſeditioſorum comprimendos: pacis & diſciplinæ publicæ ſtudium ſuis auditoribus commendauit, & præſertim ad reuerentiam obedientiamq́ue tum legi diuinæ, tum legitimis magiſtratibus deferendam, illorum ſicut & militum, animos reddidit propenſiores. Confirmat hoc Chryſologus, cùm Ioannis doctrinam Reipublicæ bene conſtituendæ neceſſariam tractat: Neminem, inquit Ioannes, concutiatis, neque calumniemini, contenti eſtote ſtipendijs veſtris.

Matth. 23. & 8. Luc. 17.

Luc. 3. Serm. 137.

Vbi

Vbi hoc addit Chrysologus: Beatus Ioannes
» sic diuina docuit, vt non turbaret humana. In-
» stituit (hoc est, erudiuit) Rempub. non dimo-
» uit: probauit à Deo ordinata esse quæ docuit,
posse facere, & facere iustitiam.] Nugæ sunt igitur, quas nobis ingerunt de Ioanne faciente secessionem, & distrahente populum ab ordinaria potestate, à templo, à sacerdotio cultuq; diuino: cùm nihil Ioanni magis cordi fuerit, ac esse debuerit, quàm saluum manere legi diuinę & Moysi cathedræ suũ honorẽ, quoad visum esset Deo, legem legisq; sacerdotiũ per Christũ aboleri. Hæc nobis eò dicunt omnia, vt liquidò intelligatur, quod temerè isti Iudæis affingãt, quod illis ne in mentem quidem venire fortasse potuit, de accepto nimirũ offendiculo propter nouum, insolens & suspectum Ioannis institutum.

Quoniam verò in hac opinione prorsus hærent nouatores, vt credant Iudæos acerbis animis in Ioannem eiusq; institutum fuisse, nõ abs re fuerit, quas illi odij causas pręter iã antè adductas proferant, hoc etiam loco considerare. Testatur Lutherus, Ioannẽ in tota Israële multa nouasse, & palam liberrimas voces apud proceres tunc ordinariæ Ecclesiæ, nimirũ *(Quibus de causis fingatur Ioannes apud Iudæos malè audiuisse.)* *(Lib. de Iudæis & eorum mendacijs.)*

ſcribas et Phariſæos, edidiſſe. Verùm hæc pro ſua libertate tantùm affirmat, ſed non probat, nec probare poterit Lutherus: nos verò contrariam ſententiam, ſatis, vt opinor, ſuprà confirmauimus. Petrus Martyr de Pontificibus, Phariſæis & ſcribis eius temporis refert, illis intolerabile viſum eſſe, quòd Ioannes in ſua doctrina, quam baptiſmo adhibebat, Patris & Filij & Spiritus ſancti fecerit mentionem. Sed vt frigidum hoc eſt ſanè commentum, ſic ad odium Ioanni conflandum parum efficax, ac veritati etiam malè congruens. Etenim, ſi ex ſcriptura iudicandum eſt, Chriſtus hanc baptizandi formam, quæ ſanctiſsimæ Trinitatis nomen exprimit, non niſi poſt ſuam mortem Apoſtolis tradidit, & Ioannes in nomine venturi eum baptiſmum celebrauit, qui Chriſti & Apoſtolorum baptiſmo, quod ad formam & efficientiam attinet, multis modis, vt oſtendimus, inferior atque imperfectior exiſtimãdus eſt. Zuinglius aliam huius odij cauſam aſsignat, cùm explicat verba illa legatorum ex Ioanne percunctãtium, Quare ergo baptizas? Ecce, inquit, *qui Ioannem prius baptizantem & docentem exceperant, nunc ingrati non ſolùm Chriſtum, ſed & Ioannem, quem ſummè amabant, calumniantur, ſugillant & contemnunt: tantùm ob id, quod non*

In c. 3. ad Rom.

Ioannes an baptizârit in nomine Trinitatis.

Act. 19.

In 1. cap. Ioan.

non uoluit dicere quæ eis placebant. Verùm enimuerò haud video, quomodo ex pauculis legatorum verbis, quæ describit Ioannes, hic sensus rectè colligatur, imò sicut demonstrauimus, cùm legati Ioannem audissent, in responso eius acquieuisse videntur: nec ansam sanè vllam habuerunt, qua permoti, virum optimū calumniarentur, eumq́; ex hoc ipso colloquio contemnerent atque sugillarent. Quid verò Brentius? magnam odij Iudaici aduersus Ioannem concepti causam in eo statuit, quòd is palam Christum velut digito monstrans testaretur, Ecce agnus Dei. *Non est dubium*, inquit, *quin Ioannes hac una uoce, quasi bellicum non inter Pontifices & sacrificulos tantùm, sed etiam inter sapientes quosq; Iudæos, adeoq́; in uulgò ipso cecinerit.* Et rursus: *Sapientibus uisa est hæc cōcio non solùm abrogatio ciuilis honestatis, sed etiam deuastatio totius religionis suæ. Quod cùm ita fuerit, quis non intelligat, quod hæc concio constiterit Ioanni maximo uitæ suæ periculo? Iam considera etiam mihi, quantam aliarum rerum suarum iacturam fecerit hac una concione.* En rhetoricam, imò verò ridiculam Brentij amplificationē, qui post omnes interpretes id nobis persuadere conatur, quod ex veteribus quidem nullus, vt arbitror,

Ioan. 1.

In c. 1. Ioannis. Verbum, Ecce agnus Dei, magnam Ioanni inuidiam & odium conflasse docet Brentius.

Improbabilem esse Brentij sententiam.

tror, vel per ſomnium cogitauit. Concedamus autem illi, hoc Ioannis dictum à multis palam auditum & intellectum fuiſſe, de quo fortaſſe quidam non temerè dubitabunt: cur interim hinc tantopere offenderentur? cur ciuilis honeſtatis abrogationem, ac totius Moſaicæ religionis deuaſtationem, ſicut ait Brentius, à viro manſuetiſsimo, quem Ioannes agnum appellat, extimeſcerent? Cur demùm & magni et parui tam eximium Prophetam tam iniquè tractarent, & in odium raperent, illiq́ꝫ extremũ vitæ diſcrimen ob hoc vnum verbum intentarent? Peregrinum, contortum et ineptum eſt prorſus, quod huic Euangelico loco affingit Brentius, dum rem immodicè ſtudet amplificare: neq́ꝫ tamen verbo Dei, ſed fallaci tantùm nititur coniectura. Talibus fabellis Euangelica quidem hiſtoria cõtaminari poteſt, illuſtrari certè non poteſt. Nullæ ſunt igitur, aut leues admodum rationes, quas nobis exponunt aduerſarij, cur proceres Iudæorum Ioanni ſuccenſuerint, & illius miniſterium odijs fuerint inſectati.

Vbi præterire non poſſum, quantum ſibi nouatores permittant in hoc ipſo Ioannis dicto, ECCE AGNVS DEI, qui tollit peccata mundi, mirabiliter deprauando. Do-

cet

cet Zuinglius, hic reijci Missam & omne genus sacrificiorum: nec distinguit inter externa & ea, quæ Christianis maximè congruunt, spiritualia sacrificia. Quasi verò incruentum illud & iuge sacrificium Ecclesiæ, quod omnes Antichristi præcursores abolere conantur, non maximè nobis repræsentet agnum, qui ad mundi peccata tollenda in cruce seipsum obtulit semel, & eius cruentæ oblationis memoriam, voluit incruento modo, vt Cyrillus loquitur, omni die in Ecclesia renouari: sicut Malachias futurum est vaticinatus, & cũ Irenæo Patres clarissimè probant. Nec dubitat quidem Eusebius Cæsariensis, cùm hãc Ioannis prædicationẽ de agno Dei tractat, ad Eucharistiæ quoq; sacrificiũ illam accõmodare. Caluinus cum suo Marlorato dicit, hic euerti omnes humanas satisfactiones, et redẽptiones, & piacula. *Ipse solus, inquit, est agnus Dei, solus quoq; oblatio est pro peccatis, solus expiatio, solus satisfactio.* Est sanè Christus qui dicitur, agnus Dei tollens peccata mundi, est oblatio, expiatio, satisfactio pro peccatis omnium, qui solus iusto dato precio, seu lytro persoluto, iram diuinam placat, & amissam Dei gratiam nobis recuperat, nosque propria virtute sua, quod alius facere nemo potuit, recon-

In 1. cap. Ioan.

Dan. 11. & 12.

Etiam nunc agnũ offerri in Ecclesia.

Matth. 26.
Luc. 22.
1. Cor. 11.
Epist. 10. ad Nestor.
Malac. 1.
Lib. 4. cap. 24. contra hæreses.
De demonstrat. Euang. lib. 1. cap. 10.

In Harmon. & in Antidot. contra concil. Trident.

ciliat

ciliat patri. An verò propterea negandum est, eundem Christum hanc suis fidelibus & meruisse, & impetrasse gratiam, vt in ipsis etiam viuere, operari, mereri ac satisfacere possit? Viuebat certè in Paulo Christus, & loquebatur, & coronam iustitiæ operabatur, & ea quæ suis passionibus deerant, in Pauli carne pro Ecclesia mirabiliter adimplebat. Sufficit Christi preciosa mors & sanguis verè sacrosanctus ad omnia omnium expianda, vel sicut Paulus ait, exhaurienda peccata: sed illis tantùm salutaris est, qui volentes, credentes & pœnitētes illam applicant sibi, Christiq́; gratiæ cooperantur. Adeò verè Apostolus dixit, Christus factus est obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Obscurant igitur hoc summum Christi beneficium, qui contra doctrinā Apostolicam vel negant, vel subticent ea media atque remedia, præcipuè verò Sacramenta, per quæ Christo visum est, suum sanguinem nobis efficaciter communicare, & non aliјs, quàm in Ecclesia vera credentibus & pœnitētibus, reddere salutarem. Iam verò Lutherus ex hoc ipso loco venenum sugit, cùm inde dogma suum de sola fide confirmat, & Ioannem fingit sic dicere voluisse: *Agnosce hunc ut agnum, cui peccata tua imposita sunt, ut sal-*

Gal. 2. 2. Cor. 13. 2. Tim. 4. Colos. 1.

Fructus mortis Christi ad quos pertineat. Heb. 9. Luc. 24. Ioan. 1. Act. 2. 1. Cor. 3. & 15.

Heb. 5.

In postilla Domin. 4. Aduent.

Lutheri sensus de verbo, Ecce agnus Dei.

uus

nus sis, & salutem certò consecutus es. Tum postea: *Si poteris credere hanc Ioannis uocem ueram, & oculis cordis digitum eius sequi, atque agnum Dei tua peccata tollentem agnoscere, planè uiceris, salutem nactus, uerus es Christianus, dominus peccati, mortis, inferni & omnium.* Quis verò non videat, hîc fidem à Luthero nimis immodicè prædicari, eumque prorsus abuti nomine fidei, vt vanam illam confirmet fiduciam, qua sectarij omnes veræ charitatis expertes, & à fide obedientiaque Ecclesiæ alieni, certò statuunt, hoc est, falsò putant, modò Christum fide apprehendant, se iustos esse & sanctos imputatiuè. Iudicet quęso lector, an hoc Baptista voluerit, cùm diceret, Ecce agnus Dei. Deinde non potest Luthero cum Ioanne conuenire, quando ille nunquam non vrget hanc vnam de agno Dei prędicationem, quam totius Euangelij epitomen Brentius vocat: hic verò non solùm fidem in Christum, sed & pœnitentiam eiusq; dignos fructus accuratè commendat. Præterea Ioannes haud obscurè Lutherum ac nouatores verberat, quod non contentus Christum agnū & Messiam pronunciare, & in illum cæterorum quoque fidem excitare, de illo etiam iudice qui habeat in manu sua ventilabrum, seuerè

In 1.c. Ioannis. Matth. 3. Luc. 3.

Matth. 3.

concionatur, & arbori non bonæ atque frugiferæ tum excisionem, tum ignis æterni supplicium interminatur. Placet istis magistris, placet & eorum auditoribus blanda de agno Dei ac fide doctrina: Ioannis autem vita, & oratio de pœnitentia & iudicio Dei, vt per se quidem est aliquantum horrida, sic delicatulis semper ingrata. Amant nimirùm hoc dulce compendium, quod illis, quomodocunque demùm viuant, audax in Christum fiducia, & imputatiua iustitia subministrat, vt ita, velint nolint superi, sine luctu consolationem, sine pœnitentia veniam, sine obedientia securitatem & salutem sibi certissimè polliceantur. An hoc verò est cum Ioanne vel viuere, vel docere?

Placet hodie Ioannes de fide prædicans, non de pœnitentia.

Postremò ob hoc ipsum Ioannis dictum Patres ac alios, velut indoctos, incusat Melanchton, qui in appellatione agni metaphoram innocentiæ & patientiæ putant significari: vrget autem eam interpretationem, quæ hoc tempore in primis placet nouatoribus, Christum videlicet esse similem agno, qui est victima in cruce pro nobis oblata. Cui explicationi adiungit, quomodo sacrificiū Christi nobis applicetur, idq́; fieri docet duntaxat per fidem, quam definit esse fiduciam, qua statuimus,

In 1. cap. Ioannis.

tuimus, Deum nobis placatum esse propter Christum. Sed facilè defendi possunt Patres aliĳq́ꝫ scriptores, qui haud sine scripturarum authoritate nomen agnitum ad innocentiam, tum ad patientiam atque mansuetudinem appositè retulerunt. Et Ioannes quidem hoc voluisse videtur, vt Christum ab alĳs discerneret, qui ad suum baptismum multis cooperti sceleribus accedebant: inter hos verò Christum solum ab omni peccato purum & immunem, nulla prorsus ablutione indiguisse, quem & Petrus agnum immaculatum appellat. Deinde Baptista hoc nomine consolatur Ecclesiam, docens Christum non terribilem, sed verè mansuetum ac patientem esse. Probârunt id hostes eius sanguinarĳ, cùm sicut ouis ad occisionem duceretur, & quasi agnus corã se tondente obmutesceret. Sed et sicut agno inter pecudes, sic illo inter principes nihil mansuetius, simulq́ꝫ fructuosius reperitur. Est eñ hoc agno proprium, vt alĳs potius quàm sibi seruiat, ac idcircò possessori suo lanam ad vestitum, & carnes ad victum præbeat: quemadmodum reuera Christus etiam liberalissimè vestit & ornat & pascit populum suum, adeóque vniuersam Ecclesiam. Nec dubium, quin hoc dicto etiam Ioannes ad illũ alludat agnũ,

Cur Ioannes agnum Dei dixerit.

1. Pet. 1.

Esaiæ 53. Act. 8.

 qui

Exod. 12. qui ex præſcripto legis, vt omnes nouerant,
Heb. 11. pro peccatis populi quotannis offerebatur, &
1. Cor. 5. Chriſtum, qui noſtrum eſt paſcha, pro mundi peccatis offerendum propriè adumbrabat. Vt verò maximè Chriſtus dicatur agnus ob ſacrificiũ, quod in ara crucis ſemel oblatum, ſacrificijs omnibus Moſacis finẽ impoſuit, et de
Apoc. 19. quo teſtatur Apocalypſis agnũ à mundi origine occiſum eſſe, tamen reijciendæ non ſunt aliæ Patrum interpretationes, cùm & ipſæ ſcripturis aptè conueniant. Adde quod Ioannes longè aliò ſpectat, cùm hęc loquitur, quàm vt velit, ſolam homini fidem ad iuſtitiam ac ſalutem conſequendã ſufficere, ac diuinum illud maximumq́ue Chriſti beneficium illis efficaciter applicari, qui certò ſtatuunt, Deum ſibi propter Chriſtum eſſe placatum. Sciebat vtique vir ſapientiſsimus, inanem eſſe fidem atq; fiduciam in his, qui Chriſtum apprehenderent propitiatorem, ac eidem vt legislatori non obtemperarent, neque vt viuorum ac mortuorum iudicem, omniumq́ue malorum vindicem reuererentur. Nec ignorabat, in Euangelio non ſolùm annunciari gratiam, sed
Rom. 1. iram etiam de cœlo reuelari, & pœnitentibus quidem remiſsionem peccatorum, inobedientibus autem, quantumlibet credant & fidant, ſeueri

Ioannes non confirmat doctrinam de fide ſpeciali.

ſeueritatem iudicij prædicandam eſſe. Agnoſcebat præterea, eos fide in Chriſtum fruſtra gloriari, qui illum cognitum non amarent, qui verbum eius factis non exprimerent, in quibus etiam ipſe Chriſti ſpiritus non impleret legis iuſtificationes. Intelligebat denique ad veram fidei rationem pertinere, non ſolùm in Deum, & quem miſit ille Ieſum Ioan. 17. Chriſtum credere, verbumq́ue promiſsionis amplecti, verùm etiam Dei minis, Chriſti præceptis ac verbo indignationis, imò & diuini anathematis ſuam deferre autoritatem, ſuamq́ue reuerentiam & obedientiam tribuere. Nolo hæc pluribus, vt poſſem, illuſtrare, Patrumq́ue confirmare ſententijs: ſatis eſt obiter indicaſſe, quomodo ſuauiſsimum hoc Ioannis dictum, ſi ritè intelligatur, deprauetur ab iſtis, qui ex Ioanne fidei magis quàm pœnitentiæ laudatorem ac prædicatorem facere moliuntur. Sed enim Ioannes in fide commendanda breuis, prolixior autem & accuratior in pœnitentiæ & iudicij, & timoris & operum prædicatione cernitur: non quòd fidem omnis iuſtitiæ & ſalutis humanæ baſin negligat, ſed quòd opera fidei, quæ ſunt fructus ſpiritus, ac pœnitentes in pri-

Cur Ioannes non fidem, ſicut alia quædam vrgeat.

mis

mis decent, magis vrgeat, ita ſubindicans videlicet, fidem iuſtificantem in adultis ſine dignis pœnitentiæ fructibus eſſe non poſſe. Quod ſi Baptiſta non de ſola fide, ſed de operibus fidei, dignisq́; pœnitentiæ fructibus eſt ſedulò conciona tus, vt pro ſui muneris ratione viã domino præſtrueret, ac plebem Iudaicam, valdeq́; craſſam, ad Chriſti preparatet aduentum, quid illum queſo facturum fuiſſe putemus, ſi diſcipulos & auditores habuiſſet ex his, qui Chriſtianæ diſcipline initiati, & in Euangelica lege inde à primis annis inſtituti fuiſſent? An non excellentem, ſeu vt Chriſtus loquitur, abundantem iuſtitiã, omnemq́; ſanctimoniam ab illis poſtulaſſet?

Matth. 5.

Sed ad Philippum redeo, qui nouam nobis inijcit diſputationem: *Hic quæritur*, inquit, *an liceat facere contra poteſtatem ordinariam, ſicut Ioannes diſceßit à templo. Reſpondeo; ſemper neceſſe eſt anteferri mandatum Dei poteſtati ordinariæ, ſicut Apoſtoli dixerunt*; Oportet Deo magis *obedire quàm hominibus.* Quàm verè autem aſſumat Melanchton, Ioannem à templo diſceſſiſſe, ſatis quidem demonſtratum arbitror: de poteſtate ordinaria, poſsitne deſeri, an nõ poſſit, paulò pòſt diſpiciemus. Nunc de Apoſtolico tantùm dicto reſpondebimus, quod nouatores

In cap. 3. Matth.

Act. 5.

tores quidē magna vi ad se rapiunt, simulq; interpretando corrumpunt, abutentes nimirùm sententia, quam summus Apostolus Petrus et suo, & omnium Apostolorum nomine, vt sapientißimè, sic etiam necessariò protulit. Agebat enim cum synagogę primoribus post publicatum Hierosolymis Euangelium, cùm lex & religio Iudaica, velut vmbra lucenti corpori cedere, nullamq; habere authoritatem debuit. Etenim domino crucifixo Pontifices illi sacrilegi, impij & cruenti esse cœperant, nec iam quicq; de sacerdotali honore et authoritate retinebant, sicut Cyprianus luculenter affirmat. Agebat, inquam, Petrus aduersus eos, qui suo impio edicto id efficere conabantur, vt Apostoli contra suam conscientiam, contra veritatem agnitam, contra diuinum expreßumq́ue Dei mandatum, nihil in Iesu Christi nomine aut docerent, aut facerēt. Qua in re si Apostoli paruissent nefarijs illis magistratibus, an non prodidissent religionem? an non suam vocationem deseruissent? an non Ecclesiæ vix dum surgenti offendiculum & periculum maximum accersiuissent? an demùm lupos, vel certè mercenarios potius, quàm ouium Christi pastores se turpißimè non præstitissent? Non potuit igitur Petrus, quem ouilis sui pasto-

Qua ratione dictum sit à Petro, Oportet obedire Deo magis quàm ab hominibus.

Lib. 1. epist. 3.

Marc. 16. Matth. 10. Luc. 24.

Ioan. 21.

rem Christus declarauerat, cõmunem Ecclesię causam negligere, sed in tanto discrimine positus, zelum sanctum exerere, & Christianam veritatem, prout fecit, palam debuit & intrepidè confiteri, Si iustum est, ait, in conspectu Dei, vos potius audire quàm Deum, iudicate. Non enim possumus quæ vidimus & audiuimus, non loqui. Tum rursus ad eosdem synagogæ principes: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Non habet igitur Philippus, quod hoc Petri dicto & exemplo suos, hoc est, nouos ministros excuset, cùm nullum diuinum mandatum eos, sicut Apostolos, vrgeat, vt aduersus potestatem ordinariam, non dicam mortuæ synagogæ, sed nunc vigentis Ecclesiæ, impetum faciant, tantasq; turbas excitent passim. Illud verò fatemur, & constanti Ecclesiæ doctrinæ consentaneum esse dicimus, quod etsi magistratui, seu ordinariæ potestati sit obtemperandum, tamen siquid impiè contra Deum præcipiat, Deo magis diuinisque mandatis quàm quibusuis hominibus & eorum decretis nos oporteat auscultare. Igitur vt Deo parerent Hilarius & Basilius Episcopi, Imperatoribus Constantio & Valenti palam contradixerunt, sicut & Athanasius Arrianis omnibus fortissimè restitit. Cùm enim

Act. 4. & 5.

Non eadem Apostolorum et nouatorum causa est in obedientia magistratibus deneganda.

Vbi & quando sit repugnandum magistratibus.

enim vrget Dei honos, aut veritatis confeſsio & ſalus animæ ſic poſtulat, obedientiam neceſſariã exigit iſthęc ſententia: OBEDIRE oportet Deo magis quàm hominibus. Verùm hinc inſulsè iſti, nec minus petulanter colligunt, ſe non modò cum venia, ſed etiam cum laude facere, quod magiſtratum Eccleſiaſticum deſerant atq; contemnant, quod Synodorum canones pro nihilo ducant, quod Pontificum & Epiſcoporũ authoritatem oppugnent, adeoq́ in Eccleſiæ Catholicæ ignominiam plæraq́ tum doceant, tum faciant palàm. Quid verò vel à Petri, vel ab omnium Apoſtolorum ſententia remotius ac alienius poteſt excogitari? Quanto nos rectius hoc dictum contra iſtos hunc in modum interpretamur: Oportet Deo magis obedire quàm hominibus, nouis nimirum magiſtris & politicis eorum magiſtratibus, quando aduerſus Dei ordinationem Eccleſiaſticæ & ordinariæ poteſtati reſiſtunt citra neceſsitatem? Item, Oportet obedire Deo, nõ ſolùm in verbo ſuo, ſed etiam in Eccleſia per Spiritum ſanctum loquenti, & veritatem nos omnem ex Chriſti promiſsione docenti. Rurſus, Oportet obedire Deo, qui ſemper adeſt & præeſt in Eccleſia & Synodis Oecumenicis, qui vnam etiam

eandemq́ fidei regulam orthodoxis perpetuò
1. Timoth. 3. tradit atque custodit, vt Ecclesia sit, quod dicitur, columna & firmamentum veritatis? Non igitur obedire vel oportet, vel decet, vel expedit, vel licet spiritui mendacij atque vertiginis in falsis Prophetis loquenti, ac in ministris nouis operanti, quorum est dispar, inconstans, leuis, tumultuosa, & plerumq́ damnata doctrina. Ac breuiter, oportet Deo obedire, qui nusquam profectò certius ac firmius quàm per ordinariam potestatem suum verbũ nobis ostendit, custodit, interpretatur, piæq́ doctrinę consensum tuetur, ac deniq́ multitudinis credentium, in his quæ ad religionẽ per-
Act. 4. tinent, cor vnum & animam vnam efficit atq́ conseruat. Proinde qui hac in parte Deo diuinæq́ ordinationi ac prouidentię non obediunt, sed sua potius, vel quorumuis hominum priuata sensa sequuntur & somnia, licet ad verbũ Dei prouocent, Deíque ministros se iactitent, non alio tamen quàm ethnicorum loco nume-
Matth. 18. & 7. Ioan. 10. 2. Ioan. 1. rari, ac velut Ecclesię hostes et pestes, vt Christus ipse cõmonstrat, deuitari merẽtur. Quàm igitur impudenter ac vanè isti, quod certa cum ratione à Petro alijsq́ Apostolis & dictum & factum est, id sumunt sibi, idq́ nobis opponũt, vt hoc modo suam ab Ecclesia defectionẽ, imò

& pub-

& publicam aduerſus Eccleſiaſticos magiſtratus rebellionem excuſem?

Nec veretur tamen Loſsius dicere: *Rectè & neceſſariò Apoſtoli uiolauerunt mandatũ ordinariæ poteſtatis: & nunc omnes ueri & ſynceri doctores Euangelij rectè uiolant Pontificis Romani & Epiſcoporum edicta, de non prædicando Euangelio, exemplo Apoſtolorum.* Vbi multa quidem ſatis ineptè, & parum verè coaceruantur. Primùm non probabit vnquam Loſsius, Pont. max. cui primæ honoris & dignitatis partes in Eccleſia ſemper delatæ ſunt, vt alibi docebimus, & Epiſcopos Apoſtolorum haud dubiè ſucceſſores, hoc ſuis edictis vel vrgere, vel efficere, quod impij prorſus & ſacrilegi ſacerdotes Hieroſolymis, non modò verbis & mãdatis, ſed re ipſa etiam declarauerunt, vt Euangelij prædicatio impediretur, atque adeò ſacroſanctum Ieſu Chriſti nomen, ſi modò id fieri potuiſſet, prorſus obliteraretur. Hoc verò præſcribunt & exigunt Catholici Pontifices & Epiſcopi vigilantes, vt noui doctores, qui ſectas & opiniones tam varias impiaſque fouent, nouandæ religionis & ſcindendæ Eccleſiæ conatus ſeditioſos intermittant, vt Dei verbum ſanè intellectum atque incorruptum bona fide proponant, vt non tam ſuo priuato,

In cap. 5. Actor. Loſsius nouos miniſtros in prædicatione exæquat Apoſtolis, nec vult eos impediri.

Quid Epiſcopi à nouis miniſtris circa prædicationem exigant, & in illis improbent.

quàm cõmuni Patrum ſenſui diuinis in rebus fidem adhibeant, vt damnatas olim et ſepultas in Eccleſia opiniones & hæreſes in lucem non reuocent atq; defendant, vt ſibi non arrogent, quæ ſummis Eccleſię paſtoribus de religione cognoſcēda debetur poteſtatē, vt deniq; cùm rei ſint, ſimul actores & iudices in cauſa religionis ſe ipſi nõ faciant, humano ſcilicet diuinoq; iuri aduerſantes. Cur verò id non poſtulent atq; mandent, cùm ſit munus propriũ Epiſcoporum de doctrina cognoſcere, & doctrinã ab Euangelio diſſentientem reijcere, ſicut Auguſtana confeſsio euidenter affirmat, ac veteres omnes prædicant. Deinde non probabit nobis Loſsius id quod aſſumit, & aliquoties repetit, ordinariam poteſtatē eo tempore quo iuſsi ſunt Apoſtoli ab Euangelij prędicatione deſiſtere, penes ſynagogæ rectores Hieroſolymis extitiſſe. Etenim duplici ratione mortua tũc erat cũ ſuo ſacerdotio ſynagoga, tũ quod ſumm9 ipſe ſacerdos nouiq; teſtamēti author Chriſtus legis vmbras in cruce cõſummaſſet, ſuoq; ſanctiſsimo ſacrificio ſuſtuliſſet; vnde velũ illud ſolenne templi diſruptũ voluit, vt certius de legis abrogatione conſtaret: tũ quòd facta iam fuiſſet Euangelij promulgatio apud Hieroſolymitanos, eamq; illuſtris prorſus

Artic. de poteſtate Eccleſiaſt.

Ordinaria poteſtas à Pontificibus Judæorum in Apoſtolos deriuata, atque tranſlata.

Ioan. 19. Heb. 9. & 10.

Matth. 27.

Act. 2. 3. 5.

sus & irrefragabilis miraculorũ gloria comprobasset. Sicut igit̃ è synagoga Iudaica facta estEcclesia Christiana, vt multò antè Deus de regno suo transferendo promiserat, sic & Aaronici sacerdotij vel Mosaici magistratus potestas, quæ florebat Hierosolymis, in illos erat deriuata, qui nouę Hierusalẽ primi architecti, & sicut Ioannes vocat, duodecim fundamẽta fuêre. Etsi. n. Apostoli ꝑ sua summa prudẽtia modestiaq́ꝫ non solũ Iudęis ꝑmiserint, sed ipsi quoq́ꝫ multò tempore obseruârint ritus legis: quare Paulus etiã purgatione quadam apud Pontificẽ Ananiam voluit vti, tamẽ, si de iure ipso agit̃, hoc Apostolis velut legitimis & ordinarijs Ecclesię pastoribus, quos cũ authoritate ꝑfecta instituerat Christus, ꝓcul dubio debebat̃. Postremò in eo etiã Losius fallit̃, quòd cõtendit, Apostolorũ factũ & exemplũ nouis cõgruere, et accõmodandũesse ministris, quos ipse interim veros et synceros Euãgelij doctores appellat. Sed intelligũt sapiẽtes, q́ꝫ rectè isti Apostolis exequent̃, deprauati nimirũ Euãgelij ꝓfessores, in quib⁹ non Euãgelij prędicatio, sed prędicationis abusus multis nominib⁹ reprehẽdi potest, et ab Episcopis etiã debet ꝓhiberi. Quomodo. n. prędicabũt, & speciosi erũt pedes euãgelizantium, nisi cũ Aarone ritè fuerint

Daniel. 12. Malach. 1. Matth. 21.

Apocal. 21.

Apostoli legem ad tempus obseruârunt, non statim abrogârunt.

Act. 23.

Episcopi prohibent modum illegitimum prædicandi in nouis ministris.

Rom. 10. Esai. 52. Nahum. 1.

Heb.5. rint vocati, missi atque ordinati: sicut religionis nostræ principes Apostoli constituerunt, & in Ecclesia semper obseruatum est. Ac res ipsa quidem ostendit, quàm sit vanus istorum prętextus, qui veri & synceri doctores Euangelij haberi volunt, cuicunque demum sectæ seruiãt, aut qualecunque tandem docẽdi genus sibi proponant, semper interim purum putum Euangelium sibi vendicantes. An verò parum in Euangelij nomine hallucinantur, cùm per hoc scripturam Euangelicam nouis ipsorum tum versionibus, tum interpretationibus contaminatam atque deprauatã intelligunt, simulque hoc nomine suam nuper excogitatam doctrinam cohonestant vulgoque imperito commendant: Est illis euangelium, quod tradunt de seruo hominis arbitrio,[a] Manichæi scilicet, nõ Christi euangelium profitentes. Placet plærisque absolutã in his quæ fiunt, statuere necessitatẽ: quod idem & antiquum est[b] Simonis Magi euangelium. Contendunt, solam fidem homini ad salutem satis esse, quomodo euangelium[c] Eunomius etiam prædicauit. Faciunt omnes æqualiter sacerdotes, ne dissentiant ab euangelio[d] Quintilianorum. Docent aquæ baptismum non adeò necessarium ac efficacẽ esse, quin sine illo etiam salutem nonnulli consequi

Quomodo ministri noui abutantur Euangelij nomine, ad damnatas etiam hæreses profitendas.

a Aug. Lib. de hæresib. hær. 46.

b Clemens lib. 3. recognit.

c Aug. hæres. 54.

d Epiph. hær. 49.

ſequi poſsint: quod item haud malè quadrat euangelio [e] Seleucianorum. Confirmant in ſacro baptiſmo non tolli, ſed abradi peccata: confirmârunt hoc quondam in euangelio ſuo vnà cum [f] Proclo [g] Meſſaliani. Reijciunt ſacrum chriſma, vt [h] Nouatianorum euangelium hac in parte ſequantur. Verba dominicæ cœnæ ad tropum ſymbolumq́ referri volunt, & vrgent duntaxat manducationem carnis Chriſti ſpiritualem, ſicut hoc euangelium à [i] Berengarianis & [k] Vuiclefiſtis traditur. Negant & execrantur Miſſæ ſacrificium: ſed hoc euangelium à [l] Petrobruſianis veluti per manus traditum acceperunt. Religio eſt, Sanctorum cultum, reliquias & imagines in Eccleſia tolerare: ſic edocti ſunt ex euangelio [m] Vigilantij & [n] Iconoclaſtarum. Orandi & ſacrificandi pro defunctis fidelibus morem receptũ in Eccleſia inſectantur: viſum eſt [o] Aërianis & Armenis, idipſum euangelij loco probare. Nullum meriti locum concedunt piorum ieiunio & virginitati, vt ſic etiam confirment euangelium [p] Iouiniani. Oppugnant ſtatos ieiuniorum dies delectumq́ ciborũ, quem præſcribit Eccleſia, ne illis malè conueniat cum euangelio [q] Aërianorum. Piorum vota liberè diſſolui & reſcindi poſſe clamitant: idem

e Aug. hæreſi. 56.

f Epiph. hær. 64.

g Euthymi. in panoplia tit. 22.

h Theodoret. lib. hæret. fab. de Nouatianis.

i De conſec. diſ. 2.

k In articulis Romæ, Pariſijs & Oxoniæ damnatis art. 3.

l Petrus Cluniac. lib. de ſacrificio Miſſæ.

m Hieron. contra Vigilantium.

n Nicena ſynodus 2.

o Aug. hæreſi. 53. Damaſcen. lib. de hæreſibus.

p Hieron. contra Iouinianum.

q Epiphan. hær. 75.

[r] Damascen. lib. de hæresib.

[s] Aug. de vnitate Ecclesiæ contra Donatist. & passim.

[t] Theodoret. lib. 1. cap. 8. eccl. historiæ.

[v] Basilius lib. de Spiritu sancto.

pro euangelio habent [r] Lampetiani. Veterem Ecclesiam velut in fide ac doctrina errantem deserunt & oppugnant: nec aliud placuit euangelium [s] Donatistis. Denique solam scripturam iudicē postulant, per quam conuincatur erroris: nituntur & eodem euangelio [t] Arriani & [v] Eunomiani. Hæc aliaque id genus cōplura, quæ longū sit enumerare, non solùm isti cum suis malè sanctis & iam pridem damnatis Patribus audacissimè docent, verùm etiam sacro Euangelij nomine complectuntur, proque; Euangelio passim venditant, & ab omnibus recipi volunt, propositis etiā pœnis, vt si quis aliter fortasse sentiat, homo parum Euangelicus existimetur, sæpè ludibrio habeatur, nonnunquam etiam cum rerum suarū vitæque periculo inter nouos euangelicos viuat. Sic autem reuera sunt euangelici, sic euangelium tractant atque profitentur, vt ne vnum quidem ex vetustis probatisque Patribus dare possint, quem probent per omnia, quemque verū et syncerum euangelij doctorem agnoscant. Si enim ex ipsorum confessione, doctrina, synagoga iudicabimus, nouum hoc euangelium, quod ex tenebris erutum in lucem se protulisse gloriantur, sic ab aliquo intellectum, sic explicatum fuisse, nunquam ostendent. Hanc lucem quam isti

præ-

præferunt, veterum nullus aſpexit, ſcriptisq́; confirmauit, qui perſuaſum ſibi prorſus habuerunt, Chriſtianum nomen ſine ſacerdotio, ſine ſacrificio, ſine Epiſcopo nõ poſſe vindicari. Quid plura? nullum hodie tam impurum, tam abſurdum, tam impium, tam execrandum dogma defenditur, quod à nouis doctoribus honeſto euãgelij nomine nõ ſtudioſè tegatur atq; excuſetur. Et moleſtè fert adhuc Loſsius, q̃d ſummi Eccleſiæ paſtores rationem habeant muneris ſui, ac idcircò à grauiſsimo prędicandi Euangelij officio arceant non dicam neophytos et bigamos, ſicut Paulus fieri iuſsit, ſed in fide malè ſanos atq; corruptos, quos profectò, vel plecti, vel diſcere oportebat, priuſquã cum tanto ſui ac aliorum periculo, ad prædicationem Euangelicam admitterentur. 1. Tim. 3.

Cæterùm his omiſsis ad Melanchtonem redeo, qui cum ſuo Loſsio cauſam nobis præbuit huius digreſsionis, vt Apoſtolorum & Ioannis exemplum aduerſus iſtos vindicaremus, qui ſuum in Eccleſia miniſterium ex illo ipſo ineptè confirmant. Mouet autem nobis litem Melanchton, vt dicere cœperamus, liceátne aliquando diſcedere ab ordinaria poteſtate, & mutare doctrinam ac ritus in Eccleſia. Producit exempla Ioannis, Zachariæ,

In 1. cap. Ioannis. An diſcedere liceat ab ordinaria poteſtate, & mutare doctrinam & ritus in Eccleſia.

Simeonis, qui haud dubiè arguerunt, vt ille putat, errores synagogæ sui temporis, nec paruerunt, sed aduersati sunt ordinariæ potestati in Ecclesia. Colligit igitur, non posse tantũ, sed & debere doctores ordinariã deserere potestatem, quandocunque gubernatores Ecclesiæ tradunt impiam doctrinam, & dissentiunt à veritate. Etsi verò non pauca diximus, quę huc maximè pertinent, tamen aliquid nunc etiam addendum est in causa vsque adeò graui, vt si prorsus negligatur, totam Christianam religionem in præsens periculum ac discrimẽ adducat. Ac Melanchton quidem hoc loco plus arrogat sibi, quàm concedi à nobis possit ac debeat. Nec enim ille diuina scriptura, sed mera coniectura nititur in eo, quod affirmat, Ioannem, Zachariã & Simeonem, quorum laus est in Euangelio, se illius temporis Ecclesiæ opposuisse, & ordinariam deseruisse potestatem, impiasque reprehendisse doctrinas procerum, qui tunc Moysi cathedram occupabant. Atqui Augustinus perspicuè docet, vbi Caiphas & cæteri tales fuêre, ibi, hoc est, in eadem Ecclesia, Zachariam, Simeonem, quos nominatim citat, & cæteros bonos extitisse. Et huiusmodi exemplis sæpè confirmat, in Ecclesia bonos & malos, tanquam grana & paleas in eadem

Matth. 11. Luc. 1. & 2.

An Prophetæ discesserint ab ordinaria potestate.

Contra epist. Parmeniani, lib. 2. cap. 7.

eâdem area, permixtim reperiri. Præterea vbi aduersus Donatistas disputât Catholici, inter quos Augustinus vel præcipuus fuit, palam illi testantur, in veteri testamento vnum fuisse templum, quo vterentur omnes, nec quenquam Prophetarum, inter quos Ioannes nulli omninò cedit, aliud templum, alia sacrificia, vel sacerdotes alios sibi constituisse, licet boni malos interea tolerarent passim, & suo loco reprehenderent ac emendarent. Libet autem hic Losium rursus producere, vt quoniam in cõmuni cum Philippo errore versatur, erroris eius nebula simili responsionis luce dispellatur: *Duplex, inquit, est uocatio, ordinaria seu mediata, quæ fit ab Ecclesia, quales fuerunt Pontifices sacerdotum Hierosolymis: & extraordinaria seu immediata, quando Deus extra ordinem & uocationem ordinariæ potestatis excitat & uocat certos repurgatores doctrinæ, & doctores Ecclesiæ, cùm scilicet ordinaria potestas impia et negligens est in docendo, quales fuerunt Elias, Elisæus, Ioannes Baptista, Paulus & alij omnes Apostoli, qui peculiare mandatum habuerunt non solùm docendi Ecclesiã, sed etiam reprehendendi errores & uitia ordinariæ potestatis.* Quoniam verò de ordinaria seu mediata potestate iam diximus, hoc de altera

Contra Donatist. post collationem cap. 20.

In cap. 4. Actor.

tera & extraordinaria Prophetarum & Apostolorũ vocatione testamur, Philippicum ac ficulneum prorsus esse fundamentum, quo se fulcit Losius. Etenim sibi falsò persuadet, dictos Prophetas sic vocatione sua vti voluisse, vt eam aduersus potestatem ordinariam opponerent, & synagogæ principes in his, quæ ad fidem pertinent, aliquando taxarent. Nihil tale scriptura docet: non Elias, non Elisæus, non Ioannes potestati ordinariæ vnquam restitit, non Leuitici generis magistratus de impijs erroribus insimulauit. Quin potius, si ritè omnia perpendimus, sic illi sub ordinaria potestate illorum, qui cathedræ Moysi præfuerunt, in vna fide, & inter eadem Sacramenta sunt quietè versati, vt suum honorem cathedrę ac senioribus semper integrum reliquerint, ac relinquendũ esse docẽdo confirmârint. Quarè non est abs re, quod Lucas de Paulo scribit, ac repetit etiam Cyprianus, illum non sine reuerentia quadã et honoris significatione dixisse, cùm Ananię Pontifici corã adesset, Nesciebam, inquit, fratres, quia Pontifex est: Scriptũ est enim, Principem populi tui non maledices. Si enim personam illius honorauit Paulus, qui duntaxat inane nomen & vmbram quandam pontificis Mosaici præ se ferebat, satis nimirum

Non leguntur Prophetæ potestatem ordinariã in fide taxasse.

Lib. 1. epist. 3.

Actorum 23.

rum oſtendit, ſacerdotalem authoritatem & poteſtatem non ſolùm in optimis, ſed in peſſimis etiam hominibus venerandam eſſe.

Quam ob rem nihil ſolidi adfert Philippus, nihil etiam Loſsius, vt fidem faciant, aut olim ex Prophetis vllũ ab ordinaria poteſtate propter corruptelas diſceſsiſſe, aut nũc etiã alicui fas eſſe diſcedere, doctrinamq́; et ritus Eccleſię immutare. Nam vt maximè vitam ſceleratam agant, qui ad Eccleſię clauum ſedent, non eſt tamen vt omnes conſentiunt, propterea communis Eccleſiæ vel infamanda, vel deſerenda, vel oppugnanda doctrina. Secundum illorũ Matth. 23. quidem praua opera, quæ in Iuda etiam Apoſtolo deprehenſa fuerũt, viuere prohibemur à Chriſto: doctrinam verò, quam cum Eccleſia conſentientẽ profitentur, conſeruare, ſimulq́; profeſſores ipſos, vtcunq; demũ viuant, honorare iubemur. Cur verò Philippus non modò præpoſitorum, ſed et totius Eccleſiæ fidem ac doctrinam ſuſpectam reddit, adeoq́; de grauiſſimo impietatis crimine illã Chriſti ſponſam proſcindit, quæ non minus eſt quàm dicitur, domus Dei viui; columna itidem et firmamẽ 1. Timoth. 3. tum veritatis, contra quam ne portæ quidem Matth. 16. inferorum poſſunt vnquam præualere? Eſt Eccleſia, quæ ſicut Euſebius dixit, luce ac fulgore orthodoxæ fidei ſplendet, neq; hoſtibus

De præparat. Euang. lib. 1. cap. 3.

bus terga dat, neq; ipsis ianuis mortis cedit.] "
quod Christi quoque verbis confirmat: Est,

Lib. 1. epist. 3. ad Cornelium. Lib. de vnitate Ecclesiæ.

quæ, vt Cyprianus loquitur in Christum cre "
dit, & semel id quod cognouerit tenet, & ab "
eo nunquam omninò discedit: Adulterari non "
potest sponsa Christi, incorrupta est, & pudi "
ca: vnam domum nouit, vnius cubiculi san- "
ctitatem casto pudore custodit.] Ecclesia est "
inquam, quæ syncerè semper doctrinæ custos
& interpres perseuerat, quæ nec profitetur ac
proponit alia, nisi salutaria Deoque grata do-
gmata: quæ demùm licet ab improbis etiam
præpositis administretur, tamen in fide fideique
doctrina nunquam errat, docente nimirum &
regente illam Spiritu sancto, quem æterna ve-
ritas Christus illi vt promisit, ità præsentem
semper exhibet, pro suo in illam amore nunquam
intermorituro. Vt hinc præclarè scriptum sit

Lib. 3. cap. 4. aduers. hæreses.

à vetustissimo Irenæo: Non oportet quęrere "
apud alios veritatem, quam facile est ab Ec- "
clesia sumere, cùm Apostoli quasi in deposi- "
torium diues, plenissimè in eam contulerint "
omnia, quæ sunt veritatis, vt omnis qui velit "

In proœmio lib. 1. periarchon.

sumat ex ea potum vitæ.] Origenes verò fi- "
dem & doctrinam Ecclesiæ ità commendat:
Cùm multi sint qui se putent sentire quę Chri- "
sti sunt, & nonnulli eorum diuersa à priori- "
bus

„ bus ſentiant, ſeruetur Eccleſiaſtica prædicatio
„ per ſucceſsionis ordinem ab Apoſtolis tradi-
„ ta, & vſq; ad præſens in Eccleſijs permanens.
„ Illa ſola credenda eſt veritas, quæ in nullo ab
„ Eccleſiaſtica diſcordat traditione.] Ab Augustino dicitur Eccleſia totũ poſsidere, quod à viro ſuo accepit in dote, & quod omnem ſui ſponſi & domini teneat poteſtatem. Tum varijs libris editis Donatiſtas refellit ac damnat, quòd ab ordinaria diſcederent poteſtate, ac nouum ſibi cœtum inſtituerent: veram enim perijſſe doctrinam, quam ipſi excitarent, et velut cæcam errare Eccleſiam, non minus quàm hodie nouatores faciunt, improbè calumniabantur. Diſſoluit autem hanc obiectionem, et opponit Prophetica dicta, probatq; ſic à Deo fundatam, inſtructam ac munitam eſſe Eccleſiam, vt velut fortiſsimum firmamentum, in fide non poſsit euerti atq; cadere: de illa ſcriptũ eſſe, Deus fundauit eam in æternum, columnam eandem & firmamentum veritatis omnibus ſeculis permanere.

De ſymbolo lib. 4. cap. 10.

Lib. de vnit. Eccleſiæ.

Contra Parmen. Gaudent. Petil.

In Pſal. 101.

In pſal. 103. & 47.

Pſal. 47.

1. Timoth. 3.

Quin & vetus Iudæorum Eccleſia non tam erat infœlix, vt pro pijs impias doctrinas amplecteretur atq; profiteretur, ſed in Moyſi cathedra & legitima Pontificum ſucceſsione illos magiſtros habebat ac iudices, qui cùm de

Eccleſia Iudęorũ ſuam habuit prętogatiuam à Deo, vt non erraret in fide poteſtas ordinaria.

Xx fidei

fidei decretis ageretur, sancti Spiritus lumine nunquam destituerentur, quique sacra ex professo cognoscerent, ac de illis ritè pronūtiarent. Aderat enim diuinus ille spiritus non solùm Ecclesiæ, sed eius etiam gubernatoribus ordinarijs, quantumuis prauè viuentibus, quemad-
.11. modum Cayphæ vaticinantis docet exemplū, veramque per illos doctrinā in Ecclesia et propagabat, & conseruabat. Qua de re vt certior esset omnium fides, néue de ordinaria illa potestate dubium maneret vllum, tam disertè diuinum testatur oraculum, de synagogę præpositis & Leuitici generis sacerdotibus loquens:
Deuter.17.
" Quęres ab eis, qui iudicabunt tibi iudicij veritatē: & facies quodcunque dixerint, qui pręsunt loco quem elegerit Dominus, & obseruabis diligenter omnia quæ te docuerint, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. Tum apud Hieremiam ità
Hier.18.
promittit Deus: " Non peribit lex à sacerdote, neque consilium à sapiente, nec sermo à Propheta. Monent igitur Aggæus et Malachias Prophetæ, vt à sacerdotibus de lege interrogetur, vtque ex illorum ore populus discat. Sed & Salomō in Spiritu sancto constitutus, vt Cypriani verbis vtar, testatur et docet, quę sit (in veteri lege scilicet) sacerdotalis authoritas atque potestas,
Agg.2.
Malach.2.
Lib.3.epist. 9. ad Rogatianum.

testas dicens: Ex tota anima tua time Deum, Eccli. 7.
& honorifica sacerdotes eius: Et iterum, Honora Deum ex tota anima tua & honorifica sacerdotes eius. Vnde prudēter idem Cyprianus notat, ac notari vult Christi saluatoris exemplum, qui cùm esset rex et iudex & Deus noster, vsq; ad passionis suæ diem Pontificibus & sacerdotibus seruauit honorem, quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionē Christi seruauissent. Atque huc demum referri possunt, quę Iosephus de Mosaico sacerdotio prę- Lib. 2. antiquit.
clarè scribit, & ex illo repetit Eusebius Cæsa- Lib. 8. cap. 2. de
riensis. Iosephi verba sic habent: Et quę iustior præp. euang.
» aut melior lex esse queat, quàm quæ facit De-
» um principem præesse rebus omnibus, sacer-
» dotibus verò rerum maximarum in rep. tri-
» buit administrationē: summo autem sacerdoti
» concredidit principatum omnium aliorū sa-
» cerdotū, quos non censu aut diuitiarū copijs,
» sed virtutis pręstantia, diuino cultui præfecit,
» & legis aliarumq; rerum curā illis cōmisit: vt
» ipsi et dubia decidant, et sontes puniant? Quis
» ergo principatus isto melior? quis verò honor
» Deo magis congruit? Tota multitudo pientis-
» simè Deū colit, maximarū verò rerum cura sa-
» cerdotibus cōmittitur.] Ac idē Eusebius alio
in loco, vbi de eisdem loquitur sacerdotibus, Lib. 12. cap. 11.
 diser-

diſertè teſtatur, quod Moyſes eos tum diuinis legibus, tum communi politię pręfecerit principes atque cuſtodes.

Non minus adeſt Deus rectoribus Eccleſiæ, quàm olim ſynagogæ, à quibus diſcedendum non eſt.

Quod ſi cum Eccleſia Chriſtiana rectius agitur, vt ſapientes omnes intelligunt, quàm cum illa veteri & vmbratili ſynagoga, cui tamen optimè proſpexit Deus, vt ſubortæ de lege quæſtiones & controuerſiæ per magiſtratum Eccleſiaſticum ritè diſſoluerentur, quis non agnoſcat, ſuos et legitimos etiam Eccleſiæ iudices diuinitus dari, quorum iudicio & authoritate ſacris de rebus & ſcripturæ controuerſijs legitimè cognoſcatur, & à quibus immenſa hominum multitudo, quanta in ſynagoga nunquam fuit, in vnitate fidei vſquequaque contineatur? Et tamen ſtatuit cum ſuis Philippus, atque, vt in ſcholis dicunt, pręſupponit, pernicioſas doctrinas, impioſq; cultus in Eccleſia vigere, & ætate maiorum ſic viguiſſe, præfectis interim omnibus Eccleſiæ altûm ſtertentibus, vt iuſta cauſa eſſe poſsit ab ordinaria poteſtate diſcedendi, genuſque doctrinæ, vel receptos ritus, in Eccleſia veluti collapſa immutandi ac innouandi. Quid verò de ſumma ſummi Dei erga dilectam Eccleſiam charitate, quidue de ſingulari Chriſti Domini erga eandem ſponſam in exhibendis tot

In 1. cap. Ioannis.

tan-

tantisq́ promissis fidelitate indignius excogitari potest, quàm vt eam necessarijs & iudicibus & pastoribus multis etiam seculis orbatam, in tantas errorum & ignorantiæ tenebras incidisse credamus? Quid præterea tum ad Christianæ Ecclesię veritatem discindendam, tum ad authoritatem eius abolendam perniciosius esse queat, quàm si vel paucis, vel multis copiam faciamus à potestate ordinaria discedendi, & synagogas, nescio quas nouas, pro ipsorum libidine constituendi? Esto, licet impios & doctrinam impiam defendentes oppugnare, veritatisq́ & fidei causam vindicare, vt saluti hominum cõsulatur. Quid verò, si quod impium vocat fanaticus aliquis, aut rerũ nouandarum studiosus, id doctrinæ pietatis benè consonet, ac quod ipse falsum & perniciosum ducit, id cum veræ fidei regula conueniat & saniore iudicio approbetur? Itáne quod in republica non licet, in Ecclesia licebit, vt quod magistrat⁹ iudicat, id pro priuato cuiusq; arbitrio improbetur, retractetur atq; damnetur? Nulli fuêre vnquam, vel nunc etiam sunt hæretici, qui nouam falsamq́ doctrinam suam hoc fuco non tegant et excusent, quòd propter verbum Dei Ecclesiã malignãtium deserant, nouum instituant vel sequantur cœtum, ge-

Pestilenter traditur, quod liceat à potestate ordinaria facere secessionem.

Communem prætextum esse sectariorũ, quod erret Ecclesia.

nus doctrinæ ritusq; mutent, & contra receptam falſitatem pro noua oppreſſæ veritatis luce aut dimicent, aut patiantur. Eſt quidem hoc in procliui omnibus, qui rebus in religione nouandis dant operam, ita tergiuerſari, & ad omnem vel erroris vel ſchiſmatis tollendam ſuſpicionem verbum Dei velut prætextum quendam obtendere, & veram ſcripturæ intelligentiam ſibi vendicare. Ac neceſſariò ſanè id faciunt, cùm ſatis intelligant, ſe illo in loco verſari, vbi haud ſine periculo pugnandũ ſit partim cum ſanctiſsimis Patribus, qui iam olim diuinitus illuſtrati, multiſq; ſępè miraculis commendati Deo hominibuſque approbantibus ſacras literas elucidârunt, partim cum illius Eccleſiæ authoritate, quæ doctrinam euangelicam hactenus agnouit, tradidit, confirmauit: quæ inſuper authore Spiritu ſancto per tot ætates, quot à Chriſto nato interceſſerunt, in eum conſenſum coaluit, quem vbiq; gentiũ hucuſq; omnes retinent orthodoxi.

Cur non credendum & adhærẽdum nouatoribus, qui ab Ecclesia defectionem tuentur.

Nos igitur, quos à Chriſti corpore, ab Eccleſiæ columnis, à pietate maiorum, à conſenſu deniq; orbis Chriſtiani vis nulla, Chriſto bene propitio, ſeparabit, nos inq;, reip. Chriſtianæ perturbatoribus nouiſque doctoribus fidem adiungemus? & chariſsimam matrem

Ec-

Ecclesiam, quæ nos Deo seruat, & quos filios generauit, regno cœlesti assignat, turpissimè deseremus? Nihilne apud nos valeat Pont. max. dignitas? quem in ordinem redigere atque contemnere, si [a] Cypriano credimus, est omnium hæresum & schismatum seminarium excitare: cuius cathedram deserere, sicut [b] Irenæus & [c] Augustinus ostendunt, est veram ac propriam Ecclesiæ notam ignorare. Pro nihilóne ducamus Concilia Oecumenica? quorũ sententiam totius Ecclesiæ consensionẽ [d] Augustinus appellat, & quibus [e] authoritatem in Ecclesia saluberrimã tribuit. Nósne diuellamur à venerãdis Patribus? qui sublimes aquilæ, ciuitatis Dei lumina, pastores et nutritores Ecclesiæ fuerunt: in illis Christum nobis loquentẽ ac docentẽ negligamus? Non obseruemus Episcopos fidei iudices, Ecclesię oculos, principes populorũ, & sicut [f] Cyprianus sæpè vocat, Apostolorũ vicarios atque successores? Relinquamus perpetuam Ecclesię traditionem? quę optima scripturę semper fuit interpres: neque spectemus legitimã Episcoporũ & sacerdotũ successionẽ? quam velut inexpugnabilẽ quandam machinam hæreticis obiiciũt, et obiiciendam docẽt [a] Irenęus, [b] Epiphanius, [c] Optatus, [d] Augustin9, vt reliquos pętermittam9? Atque his

Præsidia veritatis inueniendæ & confirmandæ, à quibus nouatores nos abducunt, dum ab Ecclesia defectionem suadent.

a Lib. 1. epi. 3. ad Cornelium.

b Lib. 4. c. 43. & 63. aduers. hær.

c In Psal. contra partem Donati & contra epist. Manich. cap. 4.

d Lib. 1. c. 18. de bapt. contra Donat.

e Epistol. 118. cap. 1. ad Ianuarium.

Matth. 10.

f Epist. 69. ad Florentium 4. & 65.

a Lib. 3. cap. 3. aduers. hæres.

b Hæres. 27. contra Carpocratitas.

c Lib. 2. contra Donatist.

d Epist. 165. & contra epist. Manichæi cap. 4.

his firmissimis ad veritatem tum inueniendã, tũ confirmandã præsidijs semel & simul repudiatis, demum istis credamus, auscultemus, innitamur: qui tametsi verbum Dei iactent, eiusque iudices vltro se faciant, tamen in eius interpretatione dissident plurimũ, & circa inanes, sæpè & perniciosas, nec minus damnatas opiniones versantur: qui præterea in varias dissecti familias, contraria serunt dogmata, mutant in diem sententias, seq; inuicem tanq; hæreticos proscindunt, lacerant atq; damnant. Qui præterq; quòd in vita ac moribus nihil ad authoritatem magnum atq; præclarũ præ se ferunt, hoc etiam nomine suam declarant impudentiam, quòd singularem authoritatem Patribus synodisq; detractam ipsi arrogant sibi, quòd nouas Ecclesijs leges & ordinationes præscribunt, quòd veteres ritus abolent, & instituunt nouos, quòd religionem tot seculis confirmatam inuertunt, quòd Ecclesiasticis magistratibus reluctantur, quòd nouã Theologiæ formam omnibus seculis inauditam, & cum veterum scriptis planè pugnantem inducunt, quòd denique totam antiquitatem tum superstitionis, tum impietatis haud obscurè condemnant, non secus atq; si Christianus orbis nec veram fidei doctrinam huc vsq; cogno-

Cur nouatorum doctrinæ & authoritati non sit adhærendum.

nouiſſet, nec legitimum ſacramentorum vſum tenuiſſet, et omnem Dei cultum prorſus ignoraſſet. Quid autem hoc eſt aliud quęſo, quàm ſacra omnia confundere, quàm Chriſtianam vnitatem ſcindere, quàm Chriſtum ipſum mẽdacem facere, modeſtiæ verò, charitatis, obedientiæ, honeſtatisq́ vincula diſſoluere, religionem porrò tot ſeculis, tantisq́ miraculis et feliciſsimis rerum in vtroq; ſtatu ſucceſsibus corroboratã funditus euertere, omnesq́ mortales, qui fuerunt & ſunt in vera Eccleſia, præ ſe faſtu quodam & arrogantia intolerabili cõtemnere, vt ipſi demum cum ſuo duce Luthero, Caluino, vel alio neſcio quo, ſoli ſapientes, ſoli pij, ſoli irrefragabiles paſtores & doctores in Eccleſia videantur? O nos veſanos, & in diuinis humanisq́ rebus fœdiſsimè cæcutiẽtes, imò et ſtupidos planè, ſi noſtram, hoc eſt, æternæ veritatis publiciq́ commodi cauſam iſtiuſmodi hominum arbitrio permittamus, qui tam infauſtum nouæ doctrinæ ac religionis ſuæ ſpecimen orbi præbuerunt, quique, vt ſemel dicam, in verbi diuini explicatione, & in præcipuis quibuſq; Chriſtianæ doctrinæ partibus neq; cum veteri, neque cum præſenti Eccleſia, ſed ne ſecum quidem ipſi, conſentire vnquam poſſunt. Quapropter non

Philippi doctrina quàm sit periculosa, cùm loquitur contra potestatem ordinariam.

video sanè, quid hac sua disputatione proficiat Philippus, nisi quod apud prudentes suspicionem notamque schismatis suis augeat, & ingens aperiat, aut potius apertum teneat ostium sectarijs omnibus, vt quemadmodū licenter plæriq; factitant, ab ordinaria potestate, quam in Ecclesia firmissimam retineri oportebat, secessionem teterrimam faciant; vt præterea Ecclesię sanctæ doctrinam receptosque ritus pro suo insano cerebro toties mutent, quoties illis fortè adlubescit. Nec intelligunt isti, aut certè intelligere nolunt, qualem quantumq; sit schismatis crimen, quod idololatria esse grauius rectissimè censet Augustinus, quodq; à iusto Deo tum in veteri, tum in noua lege pœnis seuerissimis semper est vindicatū. Nec potest Ecclesiæ perniciosius quicquam esse, quàm vbi grex à suo pastore discedit, & altare contra altare erigit, nouamq; sibi cathedram & doctrinam constituit. Verè illos Cyprianus notat, & ex verbo Dei cōuincit, Dei aduersarios & Antichristos esse, qui à charitate atq; vnitate Ecclesiæ Catholicæ seipsos præscindunt, falsaq; altaria, & illicita sacerdotia, & sacrificia sacrilega, & nomina adulterata confingunt, dū Euangelica et Apostolica traditione contempta, nemini succeden-

De baptis. cont. Donat. lib. 2. c. 6.

Exod. 32. Numer. 16. Hier. 36.

Lib. 1. epist. 6. ad Magnum.

dentes, à se ipsis oriuntur, & in Ecclesia non ordinantur.]

Accedit porrò Georgius Maior, huic præclaro operi, quod Philippus ædificare orsus est, fastigium quoddam impositurus, & foetũ quem informem ille reliquit, in lucẽ editurus. Profert igitur & ipse Ioannis exemplũ, eoq́;, velut inexpugnabili propugnaculo, nõ modò suum cõmunire Lutheranismum, sed & vniuersam Ecclesiã demoliri satagit atq; confidit. Docet enim Ioannem rectè fecisse, quod ab ordinaria potestate, à templo, à sacerdotio et cultu diuino mandato ac instituto, quin & à populo discesserit, nouasq́; instituerit cæremonias. Vnde porrò colligere studet, Lutheri ab Ecclesia discesionem excusabilẽ & legitimè factam videri, quòd is Ioannis à synagoga discedentis exemplo sese conformârit, & velut cum illo paria fecerit. Quanto autem rectius hic homo, si saperet, in hunc modum ratiocinaretur: Ioannes quantumuis authoritate & donis Dei illustribus alios anteiret, tamen ab ordinaria potestate rectorum synagogæ, & ab illius Ecclesiæ fide, doctrina, obedientia & disciplina nullã aut fecit, aut probauit secessionem. Multò minus igitur Lutherus à præpositis Ecclesiæ catholicę, eiusque fide, doctrina,

In scripto de morte Lutheri, Quomodo Georgius Maior Lutheri factum & schisma defendat Ioannis exemplo.

Ioannis exemplum damnat magis quàm defendit Lutherum.

obedientia & disciplina se debuit separare, & alijs ad huiusmodi sacrilegam separationem munire viam, & classicum canere. Probat tamen Maior, quam secessionem Lutherus fecit, eam videri iustam, quia mandatum habeat diuinum, Cauete vobis à pseudoprophetis. Et simile mandatum Dei affingit Ioanni, vt non solùm potuerit, sed & necesse habuerit à synagoga secedere, idq; non maiore fide confirmat, quàm illud quod adiungit, Ioanni speciale & expressum mandatum contigisse diuinum ad legem, sacerdotiũ & cultum Mosaicum abolendum. Sunt hæ tam crassæ & impudentes, et iam antè confutatæ calumniæ, vt nec libeat, nec deceat in illis euertendis denuo tempus consumere, ac properantem fortè lectorem remorari. Illud verò miramur, qua fronte Maior Luthero tantum tribuat, vt illum diuino mandato permotum & coactum esse velit ad ordiendam hanc tantam à tota Ecclesia secessionem seu apostasiam, quam nunc longè lateque in tota Europa serpere, & indies augeri, omnes pij non sine summo dolore intuentur atq; deplorant. Aliquid fortasse diceret Maior, cùm Christi mandatum obijcit, si planè constaret, è pseudoprophetis à Christo notatis esse non solùm Pontificios, quos vocat, verùm-

Matth. 7.

An Ioannem coëgerit mandatum Dei facere secessionem à synagoga, ac Lutherum itidem ab Ecclesia.

rùm etiam Grȩcos & Latinos Patres, qui contrà quàm Lutherus docere cœpit, cùm Romana Ecclesia se sentire, scriptis moribusq́ue iam antea multum & sæpè testati sunt. Etenim ab orthodoxis illis Patribus, quos oriens et occidens tot seculis in fidei doctrina & in celeberrimis synodis consentientes habuit, non minus quàm à Romana Latinaq́ue Ecclesia Lutherus seipsum segregauit. Deinde quoniam ex mandato Dei cauendi sunt pseudoprophetȩ, haud quaquã congruebat Luthero, iudicatos olim rectè ac damnatos multorum hæreticorum errores in orbẽ reuocare, eosq́ue publicè propositos, pro Christi Euangelio adstruere: quin potius ab huiusmodi pseudoprophetis, quos tales semper habuit Ecclesia, & eorum doctrinis velut impijs idolis, Lutherum propter Dei verbum et mandatum secedere oportebat. Atqui sit ita, quemadmodum statuit sibiq́ue concedi postulat Maior, ad secessionem ab Ecclesia rectè faciendam necessariò requiri, vt iuxta Christi decretum à falsis prophetis caueatur. An hoc ipso se telo non defendunt, & contra Lutherum pugnant Carolstadius, Zuinglius, Suencfeldius, Caluinus, Lascus, Seruetus, Anabaptistæ, Pickardi, alijq́ue complures, qui licet Catholici non sint, tamen à Luthero & eius

Matth. 7.
Mandatum Dei de cauendis pseudoprophetis, Lutherum non excusat, sed damnat.

Ecclesia sibi discedendum, et ad synagogas alias confugiendum arbitrantur. Quod eñ præceptum Dei pro se contra Romanam Ecclesiam sumit Lutherus, hoc & contra Lutherum sumunt alij, qui ab eo velut pseudopropheta & fallaci magistro desciscunt, & alicubi esse cauendũ hortantur. An verò isti nobis in dubiũ vertent, quod constanter tota prædicat antiquitas, sanctam & felicem Romanam Ecclesiam eã esse, quę & maxima, et antiquissima, et omnibus notissima celeberrimaq́; sit existimãda; ad quam [a] propter potentiorem principalitatẽ, vt Irenęi verbis vtamur, necesse sit omnem conuenire Ecclesiam, & omnes qui sunt vndiq; fideles, quamq́; veluti [b] radicem et matricem Ecclesiæ Catholicę, adeoq́; omniũ [c] Ecclesiarũ et matrẽ et magistram vt doctissimi, ita sanctissimi quiq; Patres tot seculis agnouerunt. Ab hac Petra, quã non vincunt portæ inferorum, ab hac Petri cathedra, quę Moysi cathredrã multis modis excellit, ab hac Ecclesia, ad quam habere non potest aditum perfidia, illi demum separant sese, qui schismatici & hœdi esse possunt, vnitatis verò custodes et Christi oues esse non possunt, quemadmodũ à [e] Cypriano & [f] Augustino est traditum, & nos pluribus, Deo quidem propitio, tertio libro

Tertull. de præscript. hæret.

a Lib. 3. contra hæreses cap. 3.

b Cypr. lib. 4. epi. 8. ad Cornelium.
c Athanas. & Episcopi Aegypti ad Liberium & Marcum. Et Augu. epist. 90.

e Hier. epist. ad Damasum & lib. 3. contra Rufinum.
Lib. 1. epist. 3. ad Cornelium.
f In Psal. contra Donatist.

bro ex instituto dicemus. Vbi se nobis offert occasio Lutherum cum Ioanne baptista comparādi, quemadmodū facere multi cœperunt, Pomeranus, Ionas, Melanchton, Maior, Spāgebergius. His em̄ tam charus pater, tam reuerendus pręceptor Lutherus fuit, vt eum (quod admiratione dignū censeo) alterū Ioannem & Eliā tertiū fecerint, & ab omnibus etiā velint existimari. Quibus responsum est ab aliјs copiose, et declaratū satis, non magis ambos illos q̃ꝫ cygnum et coruū, agnū atqꝫ lupum inter se conuenire: hactenus aūt eosdem posse conferri, quòd sicut ille Christi venientis præcursor siue prodromus ac tubicen fuit: ità hic venturo proximè Antichristo viam strennuè pręparârit. Nos verò de his plura disserere indignū arbitramur, quando vtramqꝫ arborem suis è fructibus dignoscere difficile nō est, ac res ipsa docet, quantum alter ad ædificandam Dei Ecclesiam contulit, tantum in illa ipsa labefactanda alterum profecisse, cùm eius opera sit illud effectum, vt pręsens hic Sathanismus, quem ex omnium ferè hęreseon colluuie concretum esse cernimus, his annis quinquaginta fuerit introductus, et in tota ferè Europa vires ad scindendam Ecclesiam, & ad imperia disturbanda dissidiaqꝫ concitanda maximas comparârit.

Sitne Lutherus Ioanni & Eliæ conferendus.
In script. de morte Lutheri.

Quo

Quo consilio sectarij causam Ioannis apud Iudęos grauare conentur.

Quoniam verò abundè satis dictū est de calūnijs siue suspicionibus, quibus Iudęi causam Ioannis grauasse et prorsus odiosam reddidisse finguntur, superest porrò, vt rationem aperiamus, qua permoti aduersarij, vt apparet, in supradictis querelis Iudaicis contexendis suum declarare artificium voluerunt. Iudæorum exemplum Ioanni obtrectantium idcirco istis placet, quoniam illud sibi commodum esse vident ad odiū inuidiamq́ conflandā, & augendam Catholicis & ijs, qui Catholicę Ecclesię gubernacula tractāt, eamq́ moderantur. Itaq versuti homines Pharisęos, Sadducęos, Sacerdotes, Leuitas, aliosq́ synagogæ rectores introducunt, et cū his nostros, vt vocamus, Pręlatos conferūt, à quibus intelligunt se iam pridem esse damnatos. Sed nihil in eo faciunt noui: sequuntur enim magistros Donatistas, qui cùm veritate vincere non possent, hanc quoq notam Catholicis Pręposìtis quondam inurere conati sunt, eosq́ non solùm Pharisæorum, sed & magis infami traditorum nomine perstrinxerunt. Eodem liuore ducti quidam, Catholicos Ioannitas, Arriani Homoousianos et Athanasianos: Armenij verò Latinos Azimitas, alij & Psychicos malignè appellârunt. Sed valeant calumniatores improbi & maledici,

Vetus est mos sectariorum, Catholicis obtrectare, & noua illis affingere nomina.

dici, quibus diuina lex interminatur, et oēm ad cœleſte regnum aditum intercludit. Admiſcēt etiam Inquiſitores, quos vocamus, hæreticæ prauitatis, qui Catholicis in vſu eſſe ſolent, eoſq́ per legatos ad Ioannem miſſos intelligunt. Ioannis verò perſonam ſibi imponunt, et alijs, qui nimirùm ob nouam falſamq́ doctrinam, quam velut virus incluſum circūferunt, aut palam effundunt, nonnunquam à Catholicis examinantur & monentur, tùm ſi peruicaces manſerint, optimo iure damnantur etiam atque caſtigantur. Quod autem ad hos Inquiſitores, ſeu potius violatæ religionis iudices in Eccleſia conſtitutos attinet, non poteſt munus illorum verbo Dei non conſentaneū, & his temporibus non neceſſarium videri. Horum enim eſt, Pſeudoprophetas occultos notare ac prodere, lupos rapaces à Chriſti ouili arcere, vulpeculas, imò et feras vineam Domini Sabaoth demolientes capere, triticum ab inſperſis per hoſtem nocte zizanijs purū conſeruare, inter lepram et lepram ritè diſcernere, morbida pecude profligata ſanū tueri gregē, ne quid veneni & contagionis hauriant ab his qui ſunt in fide malè ſani atq́ corrupti, ac demum ſupplere incuriam, vel augere diligentiam aliorum, qui cùm eſſe debeant ſpeculato-

Matth. 5.
Luc. 6.
1. Cor. 6.

De officio Inquiſitorum apud Catholicos.

Matth. 7.
Act. 20.
Deut. 13. 17. & 18.
Cantic. 2.

Matth. 13.

Leuit. 13. & 14.

res & pastores domus Israël aut minus vigilant, aut malè curant oues sibi à Christo commissas. Horum igitur Inquisitorum salutaris medicina non potest non esse horrori ijs, qui impiarum opinionum pestibus sunt affecti: sed eorū seueritas, vt malos coërcet ac plectit, sic bonos recreat, neque paucos in officio continet atque conseruat. Habet enim nunc quoque locum in coërcenda hæreticorum audacia, quod Leo Magnus de Priscillianistarum hæresi ab vtroque magistratu rectè iam olim compressa & extincta scribit: Profuit, inquit, diu ista districtio Ecclesiasticæ lenitati, quæ etsi sacerdotali contenta iudicio cruentas refugit vltiones, seueris tamen Christianorum Principum constitutionibus adiuuatur, dum ad spirituale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium.]

Cur Inquisitores exosi sectarijs.

Epist. 93. ad Turribium, in principio.

Quid vero aliud nunc sibi volunt, aut faciunt aduersarij, nisi quod olim à Donatistis factum legimus? Disiungebant se illi à tota Ecclesia, cuius nomen & puritatem sibi solis in parte quadam Africæ vendicabant: Catholicos autem antistites, et Augustinum in primis hoc nomine palam traducebant, quòd illi suo instituto non tantùm concionibus, disputationibus & scriptis obsisterent, verùm etiam Africa-

Querela nouatorum contra Inquisitores etiam Donatistis fuit vsitata.

fricanos magistratus & præfectos Cæsarianos ad seueritatem in se exercendam concitarent atque impellerent, velut hoc munus Apostolicę mansuetudini parum conueniret. Neque destitit tamen Augustinus cum alijs, vt præclarè cœperat, pręfectos illos vrgere atque permouere, vt aduersariorum conatus vi quadam coërcerent. Quin is ipse multis etiam scriptis publicè testatus est, ex re id esse Ecclesiæ, vt qui noua falsaque serunt dogmata, serijs magistratuum & principum edictis, imò & seueris pœnis propositis & inflictis, ad officium reuocentur, nec impunè sinantur, quæ ipsis lubet, contra Ecclesiam docere & facere. [a] Videte, inquit, qualia faciunt, & qualia patiuntur. Occidunt animas, affliguntur in corpore: sempiternas mortes faciunt, & temporales se perpeti conqueruntur.] Et alibi: [b] Cur non cogeret Ecclesia perditos filios vt redirent, si perditi filij coëgerunt alios vt perirent? An non pertinet ad diligentiam pastoralem etiam illas oues, quæ non violenter ereptæ, sed blandè leniterque seductæ à grege aberrauerint, & ab alienis cœperint possideri, inuentas ad ouile Dominicum, si resistere voluerint, flagellorum terroribus, vel etiam doloribus reuocare?

Vtrique magistratui conuenit hæreticis ardenter obsistere.
Epist. 48. 24. In euang. Ioan. tract. 6.
In psal. 57.
In libris contra Donat.
a Tract. 11. in Ioannem.

b Epist. 50. ad Bonifacium Comitem.

Etiam nouatores fatentur, & re ipsa probant, ius gladij competere magistratibus in hæreticos.

care.] Quid? quod Caluinus docet, ac ex verbo Dei defendit, ius gladij magistratibus in hæreticos conpetere, sicut exemplo etiam in Seruetum edito palam confirmauit. Nobis verò sat erit, Ioachimi VVestphali verba proferre, quibus Lascum ille oppugnat, et ostendit, tam necessariam quàm vtilem esse disciplinam, qua seditiosi nouatorum in Ecclesia conatus coërcentur, planeque impediuntur ab vtroque magistratu, licet is propterea tyrannidis accusetur.

In altera defens. contra Ioannem à Lasco.

Non est, inquit, *tyrannis, obsistere ne psychotyranni seducant populum, ne animas infectas peste falsæ doctrinæ interimant. Pastor non agit tyrannum, qui repellit lupos, ne oues dilacerent. Magistratus non exercet tyrannidem, qui secundùm leges moderatè coërcet maleficos, & de sontibus sumit pœnas.* Ac vide obsecro, an Catholici cùm in hæreticos animaduertunt, non totidem se verbis possint defendere, quot idem VVestphalus Lutheranus ad suæ causæ defensionem adhibet in Caluinianos? *Desinant*, inquit, *Sacramentarij queri, se pati persecutiones, desinãt nos* (Lutheranos) *insimulare de tyrannide, quia tyrannidem in animas non permittimus: desinant ab erroribus suis, ut patiantur, non tanquam Sathanæ, sed ut martyres Christi.* Atque hæc de Inquisitoribus satis.

Neque

Neq; verò satis habent isti præclari artifices, magistratus Ecclesiasticos insectari, & causam illorum vulgo exosam reddere: sed seipsos quoq; non obscurè commendant & efferunt, dum sibi suiςq; similibus eadem asscribunt, quæ de Ioanne fingunt, & Pharisæos de illo iudicasse contendunt. Ac nos quidem vltro fatemur atq; concedimus, in ipsis ea reperiri, quæ Ioanni falsò tribuerunt. Audēt quippe, vt res ipsa docet, nouos cœtus facere, nouos ritus instituere, ordinariam Ecclesiæ potestatem repudiare. Audent non solùm nouas, sed multò antè damnatas etiam doctrinas & opiniones, quas monstrauimus, tueri ac spargere, vt idcircò de manifesto schismate & hæreseos nota meritò accusentur atq; conuincantur. Audent se ingratos erga suos parētes atq; maiores declarare, quos constat in vna eademque fidei doctrina consensisse, & debitam sacrosanctæ Ecclesiæ venerationem obedientiamq; persoluisse. Quod igitur Pharisæos de Ioanne iudicium tulisse asseuerant, id in hos conuenit maximè, talesq; se orbi produnt & ostendunt, quòd sint videlicet pestes orthodoxæ religionis à Deo sancitæ atq; confirmatæ. Hactenus ergo concedimus aduersarijs, vt aliquid cum Ioanne commune habeant, si modò

Nouatores se Ioanni comparare student.

Vbi Ioanni conferri posśint nouatores.

[illegible] aduersarij [illegible] ne cō- [illegible], quid ab illo diuersum habeant.

fictæ secessionis causæ admittendę videantur. At si vitam Ioannis & officium contemplemur, optamus & precamur ex animo, vt illi quemadmodum videri volunt, sic & reipsa probent, se Ioanni minimè dissimiles esse. Probabunt autem, si sine contemptu ecclesiastici magistratus, sine deprauatione veræ doctrinę, sine Ecclesię perturbatione & schismate lucernę sint ardentes & simul foris lucentes, hoc est, si Dei proximiq́ charitate flagrent, & vitæ innocentis lumen omnibus præferant, si præterea Christi sponsi fideles amicos se præbeant, nihil vt illius gloria ducant antiquius, & in sponsa illius honoranda omnem operam studiumq́ue consumant. Verùm hæc missa nunc facimus, vt ea videlicet, quæ ob notam istorum pertinaciam & morbum insanabilē optare potius, quàm sperare posse videmur. Bonos profectò viros non decebat, tantà fingendi calumniandiq́ue ferri libidine, præsertim in re prorsus nec vtili nec necessaria: sed ita his visum est, vt si non apertè, at obliquè saltem exemplo fictitio se suasq́ nouas in religione molitiones excusarent, & apud populū tuerētur.

Ioan. 5.

An Ioannes Iudæos præcipuos excōmunicârit.

Adiungunt & illud, quod ferè pręterieramus, Ioannem sacerdotum ligasse peccata, excommunicationem procul dubio intelligētes.

Hanc

Hanc verò ligandi potestatẽ scimus à Christo Matth. 18. 1. Cor. 5. 1. Tim. 1.
institutam, & post eius mortem non à Ioanne, sed ab Apostolis, ad comprimendam improborũ contumaciam, in vsu haberi cœpisse. An verò vana & friuola, prorsusq́ʒ ridicula isthęc non est inuẽtio, vt quem Ioannem pro arbitrio suo statuunt, à Iudæis pro hæretico habitum & excommunicatum fuisse, vt diximus, eum nunc etiam fingant velut ardenti vindictæ cupiditate permotum, suorum iudicum peccata ligasse, nec ipsorum indignationem aut bruta, vt vocant, fulmina tantillum curasse? Quid enim, si Ioannes Pharisęos & Sadducæos percutit hac oratione: Progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à vẽtura ira? ideóne statim quæ isti talibus affingunt, & de Ioanne ipso iudicant, vero sunt consentanea? Aliter quidem Chrysostomo visum est, cùm hæc ipsa Ioannis verba interpretaretur: Si sermonem, inquit, Ioannis diligenter intendas, increpationi temperamentum laudis admiscet. Hęc quippe dixit admirans, quòd ea, quę illis penè impossibilia videbãtur, vel serò implere potuerũt.] Sed enim relinquamus hosce flosculos talib⁹ historicis, quibus cùm libet, etiam licere sibi putãt, narrationib⁹ Euãgelicis nihil non assuere, et quiduis de Ioanne fingere, quod

Quomodo Ioannes dixerit, progenies viperarũ &c.

Hom. 11. in Mat.

illis

illis animus impurus, & ad maledicendum propensus suggesserit.

Ioannis doctrina percutit etiam nouatores de sola fide docentes.

Quid verò, si quod Ioannes cum Pharisæis & Sadducæis agit, id ad communem nouatorum errorem conuellendum prorsusq; reiiciendum, inprimis pertinere probemus? Ioannes illis hunc in modum concionatur: Progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructũ dignum pœnitentiæ: & ne velitis dicere intra vos, patrem habemus Abraham: Dico enim vobis, quoniam Deus est potens de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Vbi præclarè docet Baptista, partem suorum & Euangelii auditorum falli vehementer, qui sibi magnopere placent, atq; tum ob Dei cognitionem, tum ob fidei professionem, tum ob promissiones diuinas Patribus factas vanè gloriantur. Hi sat habent, se numero filiorum Abrahæ contineri, ac fidei titulum ostentare, & cum præcipuis fidei professoribus religionem habere cõmunem: quodq; cum illis egit pepigitq; Deus, hoc ad se indiscriminatim, atq; vt ita loquar, infallibiliter volunt pertinere. Iactabãt tunc Iudæi suum patrem Abrahamum, quo cum fœdus iniisset Deus, cuius & semini maxima quæq; promitterentur, & quem fortassis adhuc apud

Matth. 3.

Deum

Deum suæ genti fauere & patrocinari certò statuebant. Iactant & hodie Christum sectarij, licet de multis magnisq; fidei rebus impiè sentiant, Christiq; corpus miserè dilacerent, & haud rarò secundùm carnem viuant: qui tamen Christi promissionibus gloriantur, Christumq; se mediatorem & apud Patrem aduocatum habere toties tamq; confidenter clamitant, ac de illo salua sibi & suis omnia citra hæsitationem vllam certissimè pollicentur. Retundit autem Ioannes inanem istiusmodi iactationem, falsamq; persuasionem ex animis conatur eximere; nec sustinet homines tã male securos, qui diuinis promissionibus, & specioso fidei libertatisq; nomine libenter abutãtur, ita vt certò statuant, sine timore, sine pœnitentia, sine benefactis, se veram iustitiam ac salutem æternam consecuturos esse. Etsi enim sua promissa Deus semper faciat, nec mentiri vnquam velit aut possit veritas, tamen ab indignis & obstinatè peccantibus, vel ab Ecclesiæ suæ fide obedientiaque alienis suã ille gratiam auertit, adeò vt etiam certas illis pœnas interminetur. Is quippe suas promissiones in hominibus tantùm morigeris & gratis, Ecclesiæ suæ domum & societatem non deserentibus complere decreuit, neque de inuitis bene

Iudæis non dissimiles nouatores in vana fiducia.

Ioannes vanam credentium fiduciam reijcit.

Dei promissa in quibus efficacia.

meretur, sed de his, qui oblatæ gratię se lubentes ac totos applicant, neq; fide tantùm, sed & operibus germani Abrahæ filij, suique discipuli & sectatores esse contendunt. Si hæc scitis, inquit Christus, beati eritis, si feceritis ea.

Ioan. 13.

Huc ergo tendit Ioannis oratio, vt qui se saluos esse volunt, missam faciant vanã omnẽ iactationem, nec solùm in Christum Dei agnũ, qui tollit peccata mundi, credant seque conijciant, sed & pœnitentiam seriò meditentur verisque virtutum studijs commendati, frugiferas se arbores in agro Ecclesiæ esse testentur. Hoc ni faciant, horrendum illis iudicium Dei, qui alios Abrahæ filios ex lapidibus siue gentibus sit excitaturus denuntiat, & omnibus fructum bonum non facientibus sempiternos cruciatus seuerè admodum interminatur.

Ioan. 1.

Matth. 3. Luc. 3.

Quo fuerint affectu præditi, quos Ioannes arguit accedentes.

Quæ maiorem adhuc lucem accipient, si Chrysostomum testem adhibeamus, qui docet, Pharisæos & Sadducæos malè intellecta Ioannis doctrina sibi persuasisse, factu esse facile, quod ille videretur postulare, vt semel nimirum erubescerent, & peccata confiterentur, atque baptizarentur: hoc demum satis fore ad iustitiam coram Deo consequendam. Adiungit postea multos esse pseudoChristia-

ſtianos, illorum imitatores, qui ſatis habeant baptizari, etiamſi bene operandi voluntas & propoſitum deſit. Vtitur & ſequenti
„ comparatione: Sicut Iudęi putabant, ſe pro-
„ pter hoc ſolum ſaluandos, quia erãt filij Abra-
„ hæ: ſic & multi inſipientes Chriſtiani per
„ hoc ſolum putant ſe eſſe ſaluandos, quia ſunt
„ Chriſtiani. Ad quos conuenienter dicit Io-
„ annes, Nolite dicere quia ſumus Chriſtiani,
„ ſed facite dignos pœnitentiæ fructus.] Tum idem Chryſoſtomus graphicè nobis depingit non ſolùm ſui, verùm etiam noſtri temporis hominum opiniones. Vt enim Ioannis de pœnitentia doctrinam & philoſophiam quaſi auſteriorem eludant, in omnem ſe partem miſerè torquent, ac improbè tergiuerſantur.

Plæriq; Chriſtiani Iudæos imitantur, & Ioannis merentur obiurgationem.

Quàm vanus eſt interim Sarcerius, qui aduerſus hanc Ioannis claram veriſsimamq; doctrinam audet hoc loco dicere, ſolam eſſe fidem, quæ faciat veros Abrahæ filios, cùm de fide quidem nulla fiat hîc mentio, & opera pręcipiantur his, qui Deum fide cognoſcebant, neque minus Dei, quàm Abraham ſe filios eſſe gloriabantur. Addit etiam, quod Chriſtus apud Ioannem dixit, Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahę facite, ad fidem ſolam pertinere.

Error Sarcerij detorquentis verba Ioannis & Abrahæ opera ad ſolam fidem.

Ioan. 8.

tinere. Hoc verò est verba Domini penitus inuertere & deprauare, euangelicamq́ sententiam ad Lutheri vel placita, vel paradoxa confirmanda conatu planè sacrilego detorquere. Quid enim aliud, quàm paradoxum dici meretur, quod à Luthero tam insolenter dictũ est: *Sola fides Christi necessaria, quod iusti simus: cætera omnia liberrima, neque præcepta amplius, neque prohibita.* Cui illud affine est: *Deus pater in fide omnia posuit, ut si quis hanc habuerit, omnia habeat. Christianus liber ab omnibus est, & super omnia, ut ita nullis operibus ad hoc indigeat, ut iustus ac saluus sit: sed sola fides hæc omnia largitur abundè.* Ex eadem eius officina prodijt & illud, *Nulla peccata possunt hominem damnare, nisi sola incredulitas.* Deum immortalem, an quicquam ad sedulam bonorum in virtute & pietate exercitationem pestilentius, ad omne verò pœnitẽtiæ studium in plurimis labefactandum commodius, & Ioannis doctrinæ scriptisq́ Apostolorum magis contrarium potuit excogitari? Frustra illi scilicet tot seculis docuerunt, qui cum Apostolis præter fidem opera tot modis inculcârunt, & in commendandis iustitiæ ac pœnitentiæ operibus operam maximã collocârunt, fidemq́ue sine illis mortuam esse pro-

Lutheri paradoxa de sola fide.

In comment. ad Galat. cap. 2.

Lib. de libertate Christiana.

Lib. de captiuit. Babylonica.

Iacob. 2.
Ephes. 2.
2. Pet. 1.

pronuntiârunt. Eiusdem est farinæ prorsus, quod Sarcerius asseruit, habere patrem Abrahamum, aut in Abrahamo gloriari est, ex fiducia operum quærere prærogatiuam in carne, vt iustificeris aut iustitiam assequaris. Sed ne hæc quidem friuola falsaq́ interpretatio Ioannis nostri explanat sententiam, & è sequentibus probari potest, pugnare Ioannem aduersus eos, qui fiducia solius promissionis factæ diuinitus, posthabitis interim operũ meritis, se aliosq́ consolabantur.

Quid sit Sarcerio patrem habere Abraham.

Tum quod ad Sadducæos attinet, quos Ioannes eo tempore compellabat, haud video quibus illi fiderent operibus, vt quis animas hominũ esse mortales credebant, ac tales erant prorsus, quales inter ethnicos Epicuræi, vt Brentius quoque testatur. Certè nec mortuorum resurrectionem, neq; angelum, neq; spiritum esse, sicut Lucas asserit, sentiebant: qui in tantis etiam tenebris versabantur, vt Christus illos hac graui responsione feriat, Erratis nescientes scripturas (Moysen autem solùm recipiebant) neque virtutem Dei. Quarè non malè de illis dixerimus, quod ingenuè prorsus de suis Euangelicis fatetur Brentius, nec voluntatem illis, neq; facultatẽ fuisse bonis operibus confidendi. *Tanta est*, inquit, *morum cor-*

De crassis erroribus Sadducæorũ.

In 3. cap. Matth.

Act. 23

Matth. 22.

In cap. 3. Matth.

Nouatores etiam si velint, de bonis operibus confidere nō possunt secundùm Brentium.

ruptio his temporibus, & tantum studium iniustitiæ, ut nullam uideamur occasionem habere confidendi bonis operibus. Quid enim confidas his, quibus cares? Et audent tamen isti tam impios homines tum monachos, tum nescio quos iustitiarios facere, nimirum vt sic etiam inuidiam Catholicis conflent. Ioannis autem huc tendit oratio, vt quæ ad baptismum pertinent, vrgeat maximè, & accedentibus salutarem incutiat timorem, falsamque persuasionem adimat Pharisæis simul & Sadducæis, qui licet obstinatè peccarent, tamen patre Abrahamo Deique promissionibus, & qualicunque fidei seu legis professione tantopere gloriabantur, & propter carnalem propagationem se Dei populum & Ecclesiæ membra esse iactabant, adeoque hinc præ se publicanos & gentes omnes superbè despiciebant: cùm interim siue fidem, siue opera spectemus, nihil minus illi quàm secundùm spiritum Dei cultores, & Abrahæ imitatores, germaniꝗ; filij esse laborarent. Ioannes igitur illos percutit seria oratione, & præfractos sibiꝗ; nimium placentes à peccatis reuocat ad pœnitentiam, illisꝗ; benè viuendi studium accuratè commendat. Nec enim omnes qui ex Israël sunt, censore Paulo, Israëlitę: neꝗ; qui semen

Scopus doctrinæ Ioannis de pœnitentia.

Cur Sadducæi à Ioanne maximè reprehensi.

Luc. 18.

Veri Abrahæ filij.

Rom. 9.

men sunt Abrahæ, omnes eius filij: sed qui fidem Abrahæ imitantur, eiusque opera faciunt, germani sunt Abrahæ filij, qui & cum eo in Dei regno recumbent. Nec solùm Ioannes, sed & Christus ipse contra hoc peruicax hominũ genus disserit eò, quòd consiliũ Dei spernerẽt, ac Ioannis baptismũ detrectarent, cuius gratia Publicani totusque popul⁹, vt Lucas inquit, Deum iustificauerunt. Quare Christus tam seuerè illos arguit: Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei. Venit ẽm ad vos Ioannes in via iustitię, et non credidistis ei. Publicani aũt & meretrices crediderunt ei: vos autem videntes, nec pœnitentiã habuistis postea, vt crederetis ei. Sed nos loco suo dicemus, quales tandem veræ salutarisque pœnitentiæ fructus optimus pœnitentię doctor Ioannes intelligat, & à lapsis requirat. Matth. 8. Luc. 7. Matth. 21.

CAPVT NONVM.

Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne baptista. Qui autem minor est in regno cœlorum, maior est illo. Matth. 11.

Cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam eius corrigiam calciamenti. Ioan. 1. Matth. 3. Luc. 3.

MAGDEBVRGENSES.

IVramento aſſeuerat Chriſtus, inter natos mulierum non ſurrexiſſe maiorem Ioanne baptiſta. Id uerò totum propter officium dicitur, quòd præco erat præſentis Meſsiæ, atq; regno ipſius uiam pararet: ſe tamen ei præfert, licet ſe minorem uocet propter ſummam humilitatem, quam erga Patrem ſuum cœleſtẽ præſtat. Cent. 1. lib. 1. col. 365. Et col. 134. *Ioannes Baptiſta inquit, Ioan. 1. Cuius ego non ſum dignus ut ſoluam corrigiam calceamenti, & in hiſtoria Euangelica ſæpe imbecillitates Apoſtolorum annotantur, ut nos moneant de eorum imperfectione in hac uita.*

CENSVRA.

Irus eſt Ioannes Baptiſta in ſeipſo ſuiſq; rebus extenuandis, vt omnes Euangeliſtæ teſtantur. Mirus contrà Chriſtus in illo prędicãdo tum apud ſuos, tum apud populum vniuerſum. Inter cæteras verò laudes, quas præcurſori & Baptiſtæ ſuo am-

Matth. 3. Luc. 3. Ioan. 1. & 3.

amplissimas defert, hæc omniũ maxima & luculentissima videtur, cùm inter natos mulierũ neminem illo maiorẽ in lucem editum vnq̃ esse disertis verbis pronuntiat, quin etiam iureiurando confirmat. Quam quidem laudem novatores suo more sic exponunt, perinde ac si Christus nihil aliud in Ioanne, quàm prophetici muneris excellentiã indicauisset. Quarè sic à Bullingero scriptum est: *Vnum Ioannem omnibus Prophetis sanctis committit, & illos omnes longè excellere pronuntiat, nimirum in ministerio Euangelico, siue prophetandi euidentia. De hoc enim in præsentia agitur. Cæterùm unicum hic excipit è mortalibus dominus, nempe semetipsum.* Monet et Bucerus hic agi de Prophetię potissimũ dignitate. Caluinus in hunc modum habet: *Christus dum præstantissimum inter filios mulierum Ioannem esse affirmat, non tam ad sanctimoniã uitæ, quàm ad ministerium respicit.* Crassius autem explicat suam sententiã Sarcerius: *Aetiologia est,* inquit, *commendans Ioannem à singulari gratia & prærogatiua, quam Ioannes habuit in carne præ reliquis hominibus. Vnde et inquit Christus: Inter natos mulierum, non coram Deo. Similem locum habes de Mariæ prærogatiua, quam ipsa habuit in carne. Vnde et Angelus dixit; benedicta tu in mulieribus,*

Quomodo sentiant nouatores, inter natos mulierum Ioanne nullum esse maiorem.

In 11. cap. Matth.

In 3. cap. Matth.

In harmonia euangelica.

In scholijs super cap. 7. Lucæ.

non coram Deo. Quod ergo dicitur Ioannes reliquis maior, id fieri monet Sarcerius, respectu gratiæ singularis & prærogatiuæ in carne. Nam coram Deo neque personarum respectus est, neque prærogatiua vlla, vt idem loquitur. Quæ omnia fient adhuc clariora, si Losſius accedat, qui hac proposita quæstione, Cur vocet Christus Ioannem excellentiorem Prophetam? in hunc modum respondet: *Primùm, quia Christum præsentem digito monstrauit: deinde quia Ioannes incboauit nouam Ecclesiam, quæ usque ad finem mundi duratura est, instituit nouam cæremoniam baptismi, & recepit gentes ad societatem Ecclesiæ Dei sine circumcisione & cæremonijs Leuiticis, quod alij Prophetæ non fecerunt.* Quibus verbis vana & falsa illa cōmiscet Losſius, quę iam antè confutauimus, Ioannem nimirum inchoasse nouam Ecclesiam Christianam, instituisse baptismi sacramentum, recepisse gentes incircūcisas ad Ecclesię societatē, et neglexisse sacramentum circumcisionis simulque cęremonias Leuiticas. Quæ omnia quoniam absque scripturæ fundamento asseruntur, & Christi obscurant beneficiū, & magnam præ se ferunt in legis et Euangelij tempore discernendo imperitiam, à nobis hoc loco pluribus confutanda esse non videntur. Cæterùm vt ad caput

Schol. in dominicam 3. Aduentus.

præ-

præcipuum redeamus, communis eſt ſententia nouatorum, Chriſtum hoc loco de officiali & publica Ioannis dignitate, ſicut Lutherus appellat, non autem de perſonali ſanctitate ſermonem habere. Nos contrà probabimus, ex Chriſti iudicio et ſententia hoc loco ità prędicari Ioannem, vt reliquis non minus ob vitę ſanctitatem, quàm propter prophetici muneris excellentiam præferatur. Quis enim dubitauit vnquam, hanc excellentiã Ioanni meritò tribui, vt maior Propheta dicatur, qui, vt Ambroſius docet, viam Dño non ſolùm naſcendi ſecundũ carnem ordine, fideique nuncio, ſed etiã pręcurſu quodam glorioſæ parauerit paſsionis? Maior ſanè Propheta, in quo finis eſt Prophetarum: maior Propheta, quia multi cupierunt videre, quẽ iſte Propheta conſpexit, quẽ iſte baptizauit.] Deinde cùm Chriſtũ Prophetam, imò Dñm Prophetarum Ioanni prętuliſſet, hoc etiam adiunxit: Hunc Ioannem omnibus dico eſſe maiorem, ſed inter mulieris, non virginis natos. Maior eñ fuit ĳs, quibus ęqualis eſſe poterat, ſorte naſcendi.]

Annotat breuiſs. in cap. 11. Matth.

Ioannes maior propheta dictus.

In Lucam circa finem 5. lib.

Eſt hoc præſens Chriſti dictũ, ſi antecedentia et conſequẽtia ſedulò conſideremus, quoddã epiphonema, vel ſi malis, epilogus, ſuperiora cõcludens, quibus Ioannes apprimè cõmenda-

Non minus ob vitæ ſanctitatem quàm ratione muneris Prophetici Ioannem reliquis antepont.

batur. Eum verò laudârat Dñs ob fidei et confessionis verę constantiam, ob vitę austeritatē, ob docendi & prædicandi munus, vt hinc eũ
Matth. 11. Malach. 3. Prophetam & plusq̃ Prophetam, imò & Angelum à Malachia pędictũ appellauerit. Inde statim ad hęc verba descendit: Amen dico vobis, non surrexit inter inter natos mulierum maior Ioanne baptista. Iam verò quàm sit ineptum, frigidũ et absurdum obsecro, ità sentire, Christum tot verbis vnũ idemq̃ sibi voluisse, cùm Ioannem Prophetam, & plusq̃ Prophetam, et Angelũ, et inter alios maximũ atq̃ pręstantissimum fecit? In quibus diuersa et dixit certè, et intelligi voluit summa illa sapientia, et velut gradatione quadã sensim apteq̃ ad maiora peruenit, vt illũ quem tot modis celebrauerat, velut in fastigio seu perfectione virtutis & sanctitatis tandem collocaret. Nec enim sat habuit, Ioannem ratione officij Prophetam, & plusquàm Prophetam dicere, sed vt eminentem & incomparabilem illius magnitudinem perfectionemq́ue comprobraret, iusiurandũ assumpsit, et grauiter asseruit, eum reliquis post hominum memoriam mortalibus omnibus non esse inferiorem, sed & maiorē ex mulierum filijs nullum hactenus prodijsse. Quocirca non tantùm Christi verba peruersè acci-

accipiunt,ſed etiam de Ioannis virtute & gloria palam detrahunt,qui hanc ſupremam laudem ad ſolum Prophetiæ munus reuocãt, nec extendi volunt ad vitæ Ioannis perpetuam,& aliјs non communicatam innocentiam, tantæque virtutis & ſanctitatis prærogatiuã, quantam omnibus in hunc vſq; diem admirari facilius ſit,quàm imitari. Confirmat porrò hanc noſtram ſententiam Angelus,qui Ioannis laudes patri Zachariæ commemorans, ſimpliciter illum vocat magnum coramDomino,neq; ſolùm in eo commendat officium ſeu miniſterium,per quod multos filiorum Iſraël ad Deum conuerteret, ſed & de ſingulari vitæ eius ſanctimonia,deq; gratia Spiritus ſancti copioſe & maturè illi adfutura prædicit. Quod aũt dicitur, Et erit magnus coram Domino, non ad corporis, ſed ad animæ, ſimulque virtutis magnitudinem etiam Ambroſius refert. Et rectè notauit Procopius Gazæus, de ſcripturæ more magnum prædicari eum, qui virtutem in omnibus ſedulò conſectetur ac ſeruet: itaq; malum hominem nullum rectè magnum dici poſſe,cùm ſcripturæ conſuetudo vetet, hanc magnitudinem ſeu excellentiam malis attribuere: Moyſen verò & Ioannem hoc titulo celebrari,quòd verè magni & ſingulari virtu-

Magnus coram Domino.

Luc.1.

In 1.c. Luc.

In 26.cap.Gen.

te præditi essent. Nec sit quidem temerè, quod cùm Christus Ioannem eximiè laudasset, et reliquis inter natos mulierum maiorē pronunciasset, hoc statim adiecerit, Qui aūt minor est in regno cœlorū, maior est illo. Vbi seipsum cū Ioanne cōfert, vt postea dicemus, & minor videri vult, sicut erat, ætate videlicet, multorūque opinione, quemadmodū Chrysostomus etiā interpretatur. Ostendit igitur, si diligenter animaduertas, reliquis omnib⁹ pręstare Ioannem, quod ad vitę sanctitatē et gratię dignitatē attineret, Dei filio duntaxat excepto. Nec obstat, quod alij hoc loco minorē in regno cœlorū angelū, aut quēuis cœlorū ciuem velint significari. Nam cū his quoq; collatus Ioannes, licet secundùm statū glorię ab illis superetur, dū in carne peregrinatur, quod nemo negat, tamen adhuc Ioanni manet sua prętogatiua, vt inter mortales quidē nulli cedat, sed maior sit omnibus splendore virtutis, nullus vt virorū, sicut ex Patribus ostendemus, Christo similior esse videatur.

Christus se solum cum Ioanne confert, seq; illo maiorem facit.

In breui enarrat. super Matt. c. 11.

Præterea si Ioannes officij ratione tantùm alijs antecelluit, quemadmodū aduersarij putant, hoc consequi necesse est, vt in ministerio etiā Apostolis pręponatur. At horum primū et pręcipuū est munus, quod in Ecclesia dedit, & in primis prędicari vult Deus, quemadmodum

Apostolorum ministerium Ioannis ministerio præferendum.

dum & Paulus cõprobat. Illis primitiæ ſpiritus abundanter collatę, illi magiſtri orbis, illi Eccleſię fundamenta & principes populorũ, illi ſal terræ & lux mundi, illi ſummis quibuſque diuini ſpiritus donis inſtructi ac repleti, vt Prophetas omnes, inter quos & Ioãnes, veluti ſoles quidã minora ſydera, ſua quidẽ luce, ſi non prorſus obſcurent, at ſaltem nõ poſsint nõ aliquantũ ſuperare. Tum res ipſa loquitur, Apoſtolos multò plenius, efficacius atq; felicius orbe toto ea pręſtitiſſe, quę Ioannes pro ſui quidẽ muneris ratione apud Iudęos et ſub lege duntaxat inchoârat, et imperfecta reliquerat. Nec .n. fuit idoneus æquè miniſter noui teſtamenti, ſicut illi quos ſibi Chriſtus delegit, ac dotibus admirandis inſtruxit, vt eſſent probatiſsimi teſtes & ampliſsimi pręcones Euangelij toto orbe terrarũ. Non igitur ad magnitudinem officij pręcipuè reſpicit Chriſtus, cũ Ioannem celebrat, ſciens vtiq; Apoſtolos eo eſſe maiores, ſed loquitur potius de perfectione virtutũ atq; chariſmatũ, quę nec antea in Prophetis, nec in Apoſtolis eo quidẽ tempore cumulatiora, quàm in Ioãne, reperiebantur. Atq; vt breuiter dicam, maior Ioannes Apoſtolis eſſe potuit vitæ merito perſonali, vt vocant, maior autem poteſtate & officio Apoſtolatus eſſe non potuit. Anſelmus ita dixit: Ioannes

Ephef. 4. 1. Cor. 12. Rom. 8. Apoc. 21. Matth. 5.

2. Cor. 3. Luc. 22. Luc. 24. Marc. 16.

Quomodo Ioannes maior & minor Apoſtolis fuerit.

In 3. c. Matth.

non fuit inferior meritis Apoſtolis,ſed tantũ "
officio miniſterij. Maius enim miniſterium nõ "
fuit, quàm Apoſtolatus: tamen in cœlo non "
fuit Ioannes minoris dignitatis quàm Apo- "
li.] Necq; nobis obſtat, quod Bucerus obijcit,
Luc.7. Chriſtum apud Lucam dicere: Maior inter natos mulierum Propheta Ioanne Baptiſta non eſt: ac idcircò Ioannem, non omnibus, ſed Prophetis conferri & anteponi. Nam Prophetæ nomine continetur non modò qui Prophetico ſpiritu donatus futura prædicit, vel diuina tradit myſteria, ſed & qui ſanctitatis ac pietatis laude præſtat. Nec habebant Iudæi aliud ferè gratioſius & venerabilius nomen, quod de homine eximiè probo atq; præſtante vſurparent. Proinde qui Chriſtum verum eſſe Meſsiam & Prophetã illum à Moyſe promiſſum nondum intelligebant, Prophetæ tamen nomine illum cohoneſtabant. Matth. 14. & 21. Marc. 6. & 11. Luc. 7. 9. & 24. Ioan. 7. & 9. Qui verò Ioannem aſſerit maiorem eſſe Propheta verè proprieq́ue dicto, an obſcurè monſtrat præſtare illum cæteris, qui ad Propheticam virtutem atq; excellentiam nondum peruenerunt? Deinde vt maximè nomẽ Prophetæ ſtrictius accipiamus, & à Luca ſic dici fateamur, Matthæus hanc nobis lucem præ-

Nomen Prophetæ quàm latè pateat.

Deut.18.

Matth.11.

bet, vt sciamus, Christum de omnibus etiam absolutè dixisse, atq; idcircò sub nomine filiorum, qui ex mulieribus nati sunt, Prophetas etiam comprehendisse, qui demum omnes Ioannis præstantia & magnitudine superentur.

Patrum de Ioannis sanctitate, qua cæteris maior prædicatur, testimonia.

Cæterùm ne vel primi, vel soli habeamur huius honoris assertores, quem Ioanni à Christo delatum dicimus, testes & suffragatores nostræ sententiæ Patres, quos hîc sequimur, in medium adferemus. Primùm Chrysostomus hęc Christi verba tractans, obseruari vult Malachiæ locum sine interuallo præcedentē,

Hom. 38. in Mat.

» Ecce mitto angelum meum ante faciē tuā. Sed quoniā hoc Prophetę testimoniū ad ostendendam Ioannis excellentiā non suffecit, sententiā quoq; suam Dn̄s aperuit, Amen dico vobis,
» non surrexit inter natos mulierū maior Ioanne Baptista, id est, non peperit mulier Ioanne vn-
» quam maiorē. Quæ sententia, quamuis per se
» ipsa sufficiat (sic enim pgit dicere Chrysosto-
» mus) tamē si velis rebus ipsis veritatē inspice-
» re, veniat tibi in mētem mensa illius, educatio,
» mentisq; altitudo: ita enim in terris, quasi in
» cœlo versabatur. Naturæ enim omni necessi-
» tate superata mirabile quoddam peregit iter.]
Nec discedit à Chrysostomo Ambrosius, cùm
» ita pronūciat: Magnus Ioannes, cuius magni-

Matth. 11.

Serm. 64.

 tudini

tudini etiã Saluator testimonium perhibet, di- "
cens: Inter natos mulierũ maior non est Ioãne "
baptista. Præcellit cunctos, eminet vniuersis, "
antecedit Prophetas, supergrediť Patriarchas, "
& quisquis de muliere, inferior est Ioanne.] "
Orat. funebri in Athanasium. Quid verò Nazianzenus? qui non contentus, Ioannem Eliam nouum, Prophetam maiorẽ, & veterũ nouorumq; mediatorem facere, illum etiã sponsi amicũ esse dicit, qui sup omnes inter natos mulierũ existat. Cyrillus Hierosolymitanus Ioannem confert cum Elia Thesbite in cœlũ assumpto, cum Enoch translato, cũ Moyse legislatore maximo, cum Hieremia sanctificato, et cũ Prophetis demũ omnibus. Probat aũt ex hoc ipso loco, Ioanne maiores eos nõ fuisse, qui finis extiterit Prophetarũ, & rerũ Euangelicarum principiũ, quem et maximũ Prophetarũ, & noui testamenti archiducẽ appellat. A Chrysologo sic diciť: Meritò in na- "
Catechef. 3. ad illuminatos.
Serm. 174.
tis mulierũ cunctis maior est hic Ioannes, qui "
non solũ adulteros arguit, sed et licita mulierũ "
cõsortia virginitatis amore calcauit.] Suffra- "
Hom. de S. Ioanne Baptista. gatur planè Maxim⁹, cũ ita scribat: Hic est qui
iudicio cœlestis sententiæ cunctis mortalibus "
antefertur, dicente Dño, Nõ surrexit inter na- "
tos mulierũ maior Ioanne baptista.] Augusti- "
In Psal. 29. nus verò cùm alicubi Patriarchas, Prophetas,
Apo-

Apostolos et Martyres nominasset, hoc adde-
» re non veretur: Nihil maius extitit in genere
» humano, quàm Ioannes baptista, nec in natis
» mulierũ exurrexit. Si quęris excellentiã homi-
nis, Ioannes baptista est.] Et Psalmum 141.
explanans, hanc ipsam cõfirmat sententiã: cu-
» ius hęc quoqꝫ vox est: Potuerũt esse Ioanni a- Contra aduers. legis & prophet. lib. 2. cap. 5.
» liqui ęquales, aliqui eo minores: nullus autem
» maior, ꝓpter sententiaꝫ domini: omnes tamẽ
sancti & iusti & boni.] Iterũ verò alibi Ioan- Serm. 4. de natiuit. Ioannis.
nem hominem perfectum appellat, cuius tan-
ta sit gratia commendata, vt ipse de illo Do-
minus diceret, In natis mulierum nemo exur-
rexit maior Ioanne baptista. Hinc porrò ita
» colligit: Si in natis mulierum, hoc est, in homi-
» nibus nemo exurrexit maior Ioanne baptista,
» quisquis Ioanne plus est, nõ tantùm homo, sed
& Deus est.] Atqꝫ vt repetamus Chrysosto- Hom. 27. oper. imperf. in Matth.
mum, velut probatissimum testem: Puto, in-
» quit, quòd omnes sancti, quantum ad sublimi-
» tatem diuini iudicij, inuicẽ sibi aut inferiores
» sunt, aut priores. Ex quo intelligim⁹, quoniã q
» se maiorem non habet, omnibus maior est. Vi-
» de ergo quia omnibus sanctis est maior, cui so-
lus Christus est prior.] Eodẽ spectat, quod au-
tore Cyrillo sic diuinus Baptista pręcicat, qui In Ioannem Hom. 15.
tanto virtutũ excelluerit numero, vt ad sum-
mam humanę iustitię et virtutis perfectionem

Ioannes ad summam humanæ iustitiæ & virtutis apicem peruenit.

peruenisse asseratur, vnde maximam de se admiratione omnibus concitauerit, adeoq; Christus fuerit existimatus. Ac idem rursus Ioannem idcircò maiorē vocari docet, q̄d ad virtutis apicem peruenerit, nulli pietate secundus.

Lib. 2. in Ioann. cap. 34.

Thesaur. lib. 2. cap. 4.

Vel sicut alibi loquitur, Ioannes Baptista maior inter natos mulierum virtutis sublimitate " dicitur, qua ad eos peruenit terminos, quò hu- " mana natura peruenire potest.] Eusebius verò

Hom. 1. de Ioan.

Emissenus tanti facit Ioannem, vt eum pro dignitate laudari non posse dicat humanæ vocis officio, qui prædicetur hoc præsenti dominicę attestationis oraculo. Et ideo agnosce, inquit, " magnificentiā laudis ex dignitate laudātis: Ac " sic dū nemo illo esse maior asseritur inter natos " mulierū, datur intelligi, quod Ioannes huma- " norū fugit mensuram meritorum.] Sed & Ba-

Hom. 15. ex varijs locis in Matth.

silius Magnus ita locū intellexisse videt̄, vt eū ad vitæ sanctitatē & austeritatem referat, propter quam Ioanne inter natos mulierū maior surrexerit nullus. Neq; contemnendus est sanè

In cap. 3. Matth.

autor Alfonsus Abulensis, qui multis modis Ioannem alijs dici maiorē ostendit: Primū quidē, si officium eius publicum in baptizando et prędicādo spectemus: deinde ꝓpter statū integerrimę virginitatis: ad hæc ratione authoritatis et famę, quā sibi apud oēs cōciliauerat: prętera

terea propter ſingularē & cōtinuam vitæ auſteritatē: poſtremò quòd inter alios veteris teſtamenti homines, &c ex peccatoribus actualiter, vt loquitur, non ſurrexerit quiſq́ eo maior atq́ præſtantior. Demum vt Honorius hæc omnia nobis concludat, Quanta, inquit, veneratione S. Ioannes ſit dignus, declarat no- Serm. de natiuit. Ioan. bapt.
„ bis in Euangelio Dominus: Inter natos, in- Matth. 11.
„ quit, mulierum non ſurrexit maior Ioanne ba-
„ ptiſta. Omnibus ſanctis maior affirmatur, ſo-
„ lis angelis æquiparatur, vnde & angelus non
„ immeritò appellatur.]

Atq́ hinc fit, vt præclara illa Ioanni competant epitheta, quibus à Chryſologo celebra- Quibus epithetis & elogijs Ioannē ornent Patres, vt eum reliquis maiorem fuiſſe commonſtrent. Serm. 127.
„ tur. Appellatur enim ſchola virtutum, magi-
„ ſter vitæ, ſanctitatis forma, norma iuſtitiæ,
„ virginitatis ſpeculum, pudicitiæ titulus, caſti-
„ tatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum
venia, fidei diſciplina. Vocatur ab eodem ma-
„ ior homine, par angelis, legis ſumma, Euange-
„ lij ſatio, Apoſtolorum vox, ſilentium Prophe-
„ tarum, lucerna mundi, pręcurſor iudicis, Chri-
„ ſti metator, Domini teſtis, totius medius Trinitatis. Similia ſunt apud Auguſtinum et Bernardum encomia, quibus idem Ioannes non ſolùm ab his duobus, ſed à pijs etiã omnibus ad finem vſq́ mundi meritò commendetur:

 nimi-

Aug. de sanct. serm. 22. Bernard. serm. de excellent. Ioannis baptistæ.

nimirùm quod sit maior homine, par angelis, " tuba cœli, præco Christi, arcanum patris, filij " nuncius, signifer superni regis, peccatorũ ve- " nia, correctio Iudæorum, parentum gaudium, " nobilitas generis, orbis exemplum, mortis ex- " pulsio, ianua vitę, decus hominũ, conuersatio- " nis splendor, omnis iustitię principatus, lętitia " angelorũ, excellentissimus homo, consangui- " neus Christi, amicus sponsi, sponsæ præpara- " tor. Ac rursus ab eodem Bernardo appellatur Patriarcha, imò Patriarcharum finis & caput: " Propheta, imò plusq́ Propheta: Angelus, sed " & inter angelos electus: Virgo, imò virgini- " tatis insigne speculum, pudicitiæ titulus, casti- " tatis exemplum: Martyr, sed & Martyrum lu- " men, inter natiuitatem mortemq́ Christi, con- " stantissimi forma martyrij: qui demum nouẽ " ordinibus angelorum sic insertus sit, vt etiam " ad Seraphin apicem transferatur. Andręas ve- " rò Hierosolymitanus hæc Ioanni attribuit epitheta, vt dicatur ciuis deserti, aliptes orbis " terrarum, sponsi pronubus, Regis præco, præ- " cursor veritatis, legis silentium, gratiæ inter- " cessor, corona prophetiæ, Prophetarum con- " clusio, porta pœnitentiæ, virginitatis ornator, " salutis præparator, temperantiæ legislator. " Apud Theodorum Studitũ sunt hęc eiusdem

Vbi suprà.

Orat. de amputat. capit. Ioan. baptistæ.

Orat. de natali S. Ioannis.

præ-

» præclara nomina: Christi Ecclesiæ pronubus,
» lilium castitatis, rosa spiritalis fragrantiæ, pra-
» tum frugiferæ continentię, fax aduentus Chri-
» sti, lucifer, paranymphus. Vocat eundem Pro-
» phetarum maximum, martyrum excellentissi-
» mum, & solitudinis à Deo ordinatum patro-
num. Vnum addam Isidorum, à quo idem Io- De patrib. vet. testamenti.
annes eximiè cõmendatur, quod angelo nun-
» ciante sit conceptus, prænuncius Christi, præ-
» co iudicis, Propheta altissimi, vox verbi, ami-
» cus sponsi, testis Domini, lucerna luminis, ter-
» minus Prophetarũ, baptismatis initiũ: qui prę-
» nunciatus parentis vocem abstulit, genitus of-
» ficium linguę resoluit, qui necdũ editus Chri-
» stũ prophetauit, salutauit ex vtero, in columba
» agnouit, in deserto mõstrauit. Cuius vestimẽ-
» tum, inquit, lanugo fuit camelorum, habitatio
» eremus, victus mellis & locustarum cibus.]
An hæc non satis indicant verè magnum, imò maximũ Ioannẽ non solùm ab angelo et Euangelistis, sed à Christo etiam ipso prædicari? Quæ omnia fient adhuc illustriora, si varia & pręclara Ioannis nomina partim à scriptura diuina, partim ab Ecclesiastica cõsuetudine confirmata diligenter animaduertamus, eaq; decẽ ab Honorio collecta, quæ quidem præcipua sunt, sic enumerantur: Ioannes dicitur vox verbi, Elias, plusquàm Propheta, Angelus, Baptista,

Serm. de natiuit. Ioan. bapt.
Decẽ excellentia Ioannis nomina.

Baptista, præcursor redemptoris, præco iudicis, amicus sponsi, paranymphus, lucerna lucens & ardens. Intelligunt verò sapientes, non temerè, sed graui prorsus de causa hæc nomina de Ioanne celebrari, & ad comprobandam illius excellentiam momenti adferre plurimũ, si ritè singula ponderentur.

Qualem Brentius depingat Ioannem in carcere positum.

Matth. 14.
Marc. 6.
Luc. 9.
In cap. 4. Matth.

Verùm has tantas Ioannis laudes, nescio si quisquam magis obscuret atque corrumpat, quàm Brentius, vbi de Ioanne in carcerẽ coniecto suam sententiam dicit. *In afflictionibus Ioannis,* inquit, *ostenditur etiam seria ira Dei aduersus peccata. Etsi enim Ioannes donatus est Spiritu sancto in utero matris, & accepit remißionem peccatorum per Christum, ac duxit uitam obedientißimam, tamen gestat adhuc peccatum, in quo conceptus & natus est in carne sua. Quarè necesse habet crucem sustollere & affligi, ut admoneatur de* Psal. 129. *reliquijs peccati sui, & cogitet illud Psalmi: Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis susti-* Psal. 142. *nebit? Et: Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificatur in conspectu tuo omnis homo uiuens. Itaq; cùm Ioannes in uinculis fuit, non dubiũ est, quin in animo suo tale quid cogitauerit: Etsi Herodes iniustè me affligit, nec meritus sum talem pœnam*

nam in humano iudicio, tamen ò Domine Deus meus, si tu uelles de me secundùm iustitiam legis tuæ iudicare, non sufficeret hic carcer & squalor eius, sed necesse haberem conijci in perpetuum carcerem inferni. Quis verò pius non miretur, adeoq; non stomachetur, cùm tam impuram prorsusque contumeliosam in Ioannem censuram audit, secumq; perpendit? Quod si vir ille sanctißimus enorme crimen aliquod, sicut Dauid adulterij et homicidij reus, perpetrasset, an non durè satis & inclementer exceptus, & ab isto seuerißimo iudice castigatus meritò videretur? Coniectus est in carcerem vir ab omni purus crimine, & innocentia summa conspicuus, sibiq; semper optimè conscius, quem non solùm populus vniuersus, sed Herodes etiam tyrannus virum iustum et sanctum esse ducebat, vt idcircò illum etiam reuereretur, sicut Marcus ostendit. Sed enim quis homo doctus vnquam vel scripsit, vel existimauit, hanc vincti Ioannis afflictionem, cui causam incesta, & innocui sanguinis sitibunda pellex Herodias dederat, ex ira Dei proficisci, vel propter ipsius Ioannis peccatum vllum infligi, eámue cum metu vel angore trepidantis conscientiæ esse coniunctam? Nihil sanè mirum, si piæ multo-

Ioannem suspicione peccati & malæ conscientiæ perperam à Brentio grauari.

2. Reg. 11.

Marc. 6.

rum aures & mentes ad hanc atrocem Brentij criminationem exhorrescant, & de hac atroci quę Ioanni irrogatur, iniuria doleant vehemẽter. Verùm agê paulò diligentius hanc noui Aristarchi censuram excutiamus.

Probamus Brentij confeſsionẽ in eo quod dicat, Ioannem in matris vtero donatum eſſe Spiritu ſancto, & accepiſſe remiſsionem peccatorũ per Christum, et poſtq̃ natus eſſet, obędientiſsimã, vel vt paulò antè dixerat, ſanctiſſimam vitam duxiſſe. Cum his verò pugnant ſequentia, in quibus ſui velut oblitus, contraria cõmiſcuit. Si em̃ Ioannes donatus eſt Spiritu ſancto in vtèro matris, et accepit per Christum remiſsionem peccatorum, quomodo idem in peccato natus eſſe dicetur? quod Euangelicis etiam verbis penitus aduerſatur, quibus illum antequam naſceretur, ſanctum fore Angelus promittebat. Itẽ, qua ratione peccatum in carne geſtat, et iram Dei ſentit, et neceſſe habet propter idem peccatum crucem ſuſtollere & affligi, & iuſtitiam legis extimeſcere, et neſcio quos, inferni cruciatus, perpetuũq; carcerem deprecari? ſi quidem à peccatis illum Christus abſoluit, ac Spiritu ſancto inde ab initio tam copiosè donauit, illũq; in vita ſemper obedientiſsima & ſanctiſsima conſeruauit?

Luc. 1.

Brentius in Ioanne inſectando non ſibi conſtat.

Ioannes non natus in peccatis. Luc. 1.

uit?

nit? An fuit, aut esse potest quisquam, qui Spiritũ sanctũ et remissionem peccatorum obtinens, necesse habeat seueram Dei iram aduersus peccata experiri, & legis timere iustitiam, & non solùm in hac vita puniri, verùm etiam in perpetuum inferni carcerem deturbari? Quæ sunt igitur hæc Brentij noua paradoxa? quæ vana figmenta, non solùm ad Ioannis sanctimoniã labefactandam, sed etiam ad vitam & conscientiã eius, nescio cuius peccati mole atque suspicione onerandam iniquissimè excogitata? Cur vir ille sanctus metueret aut angeretur animo in suo felici carcere, qui procul dubio didicerat in cruce gloriari, & sibi pro lucro deputabat, ab iniquissimis ob causam iustissimam tam nequiter affligi? Quomodo illũ legis timor inuaderet ac premeret, qui gratiæ spiritu imbutus, optimè cognoscebat, his qui sunt in Christo Iesu, nihil esse dãnationis, & vbi Christi regnaret spiritus, illic quoque libertatem & securitatem summam adesse, mortemque Dei amantibus nõ formidabilẽ, sed optabilẽ prorsus videri? Quod alius Christi amore flagrans discipulus postea dixit, ad se quoque ille pertinere iam antè putauit: Certus sum, quia neque mors neque vita, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quę est in Christo Iesu

Ioannes quomodo affectus fuerit in carcere.

Galat. 6.

Rom. 8.

2. Cor. 3.

Rom. 8.

Ioannis lætus, non tristis vel afflictus animus fuit in carcere.

ſu Domino noſtro. Quam verò iram Dei aduerſus peccata ſua perſentiſceret aut reformidaret is, quem paulò pòſt nihil in vita peccaſſe docebimus, & cui non ſolùm famæ publicæ, ſed & conſcientiæ propriæ teſtimonium optimum atq; firmiſsimum ſuppetebat? Iam cur iudicium Dei & carcerem inferni proponeret ſibi, qui regnum cælorum etiam ſceleſtiſsimis hominibus, modò pœnitentiam agerent, certiſsimè pollicebatur? An de iuſtitia Dei & meritis peccatorum pœnis cogitationes in animo triſtes volueret, qui prçterq; quod nullius omnino peccati, ſi Patribus creditur, ſibi conſcius, et in omni virtutum genere conſtanter exercitatus eſſet, multas grauesq; in Dño gaudendi & exultandi cauſas habebat? maximè verò quòd fidus ipſe ſponſi amicus audiret, quæ de Euangelij meſſe ſuccreſcente, deq; deſiderato ſucceſſu operum Chriſti lætè nunciarentur. Hinc meritò ille gratulabundus in hanc vocem prorumpit: Qui habet ſponſam, ſponſus eſt: amicus autem ſponſi, qui ſtat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem ſponſi. Hoc ergo gaudium meum impletũ eſt. Quàm verò pulchrè concludit? Illum oportet creſcere, me aũt minui. Poſtremò qui ambulabat in via Domini immaculatus, qui ingrediebatur

Matth. 3.

Ioan. 3.

Matth. 11.
Luc. 7.

Ioan. 3.

batur ſine macula,et operabatur ſemper iuſtitiam,qui non ſolùm ab omni peccato, ſed etiã ab omni ſpecie mali abſtinens & immunis, bona coram Deo & hominibus prouidebat, cur quicquam metueret ſibi, vt vel temporario,vel perpetuo carcere dignus iudicaretur? Quem ego quidem crediderim lætum illum optaſſe & excepiſſe diem, quo de conſpectu flagitioſorum hominum ablatus,& rebus humanis exemptus,puram animam dilecto reddidit creatori. Laudatur Ambroſius,quòd cũ moriturus ab amicis admoneretur, vt longiora viuendi ſpacia ſibi à Deo precibus obtineret,hanc præclaram ediderit vocem: NON ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mori,quia dominum bonum habemus.] Ac tanto quidem rectius hoc ipſum diceret Ioannes in ſuo carcere,quanto ſanctitate præibat Ambroſium,quantoq́ ſciebat certius,bonorum laborum glorioſum eſſe fructum, & quanto demum ſyncerius deſiderabat immarceſsibilem illam iuſtitię coronam, quę ſanctiſſimis eius laboribus à iuſto iudice parabatur.

Paulinus in vita Ambroſij.

Ambroſij morituri ſententia.

Sapient. 3.

2. Tim. 4.

Non eſt interim obſcurum, ex quibus fontibus hanc ſuam commentationem petat Brentius,dum inhumanus hoſpes Ioannem in carcere tam immaniter tractat. Primùm fingit in illo,

Ob quam cauſam Brentius Ioannem tam iniquè fingat meticuloſum & anxium.

illo, ſicut in renatis etiam omnibus, poſt acceptam gratiam peccatum originis remanere: propter hoc operibus illius, quantumuis piè ſanctéque confectis, coram Deo quidem ſuam manere impuritatem atque corruptionem. Præterea Ioannis imbecillitatem tantam eſſe ſomniat, vt duce ſpiritu legem implere, & Dei mandata ſeruare non poſsit: hinc illum legis terrore concuſſum fuiſſe, ac velut malè ſibi cõſcium, Dei iudicium & pœnas peccatorum timuiſſe, haud ſecus profectò, quàm ſi atrociſſima quædã ſcelera deſignaſſet, ob quę non ſolùm præſentis, ſed etiam futuræ vitę ſupplicia mereretur, adeóque inferni perpetuo carceri iuſtè manciparetur. Vult eundem, opinor, in omni opere bono peccaſſe, & quamlibet ſanctè quidpiam inſtituiſſet, tamen ſecundum miſericordiam Dei veniale, ſecundùm iuſtitiã verò damnabile peccatũ eo ipſo perpetraſſe, quemadmodũ de iuſtis omnibus Lutherus auſus eſt aſſeuerare. Sed valeant tam craſsi, tã͂ pestilentes errores, quos iſti de originis peccato turpiter philoſophantes inuexerunt, multíque Theologi argumentis ſolidiſsimis refutârũt. Concedamus autem iſthuc Brentio, vitã Ioannis haud omni peccato caruiſſe, & cũ ſanctis alijs hoc habuiſſe ſibi commune, vt verè

In aſſertionib. artic. 32.

dice-

dicere potuerit, Ab occultis meis munda me Domine,& ab alienis parce seruo tuo. Petierit à Deo gratiam, qui præ summa humilitate ita sese deiecit, vt quamuis eximia sanctitate præcelleret reliquos, se tamen Christi ministrum indignum, & ad minimum seruitium ei exhibendum ineptum putârit. Quid? an suũ hinc promouebit commentum Brentius, Ioannem scilicet præsentis iniuriæ, quam Herodes intulit, suis peccatis præbuisse causam, & charitate caruisse perfecta, quæ foras mittit timorem, mentemq́ue illi non fuisse securam, quæ iuge conuiuium meritò appellatur? Non defuit illi profectò virtus Nathanaêlis, qui verè Israëlita, in quo dolus non esset, à Christo appellatus fuit; non cordis munditia, quæ ad Deum purè videndum prouehit: non libertas spiritus, quæ nullis subiacet legibus. Cur autem & quonam modò de peccato sollicitus esset, in quo, velut electissimo organo, regnabat prępotens ille Spiritus, suosq́ue præcipuos fructus, charitatem, gaudium & pacem, vberrimè producebat?

Psal. 18.
Matth. 3.
Ioan. 1.
1. Ioan. 4.
Prouerb. 15.
Ioan. 1.
Matth. 5.
1. Tim. 1.
Galat. 5.

Fallit autem hoc maximè Brentium, quòd carnis iudicio sanctos metiatur, & cæteris Ioannem exæquet, quem à lege peccati longè remotiorem, & Spiritu sancto inde à matris

Cur erret hoc loco Brentius.

vtero

vtero pleniorem fuisse constat, vt neq; necesse sit, nec deceat, ex communi regula hunc æstimare, quem etiam infantem tam multis, tamq;
Luc. 1. claris dotibus & prærogatiuis, vt docuimus, diuina bonitas liberalissimè cumulauit. Errat itidẽ in eo Brentius, quod sibi persuadet, quas ærumnas & afflictiones ab Herode Ioannes patitur, eas pro peccatis veluti pœnas tam innocenti viro diuinitus imponi. Etenim piorum, vt Ioannis & Iob, afflictiones & cruces,
Quæ sancti patiuntur, sæpè non sunt pœnæ peccatorum, nec signa iræ Dei. non sunt signa iræ Dei, non pœnæ peccatorũ, sed variarum potius virtutum, vtpote fidei, humilitatis, patientiæ, charitatis, fortitudinis exercitia, nonnunquam & doctrinæ testimonia, nec vulgaria, vt imagini filij Dei sese conforment, incitamenta, & salutares quædam ad perfectam homini sanctitatem, maioremq; tũ gratiam, tum gloriam apud Deum consequẽdam medicinæ. Agnouit hoc etiam Melanchton, cuius verba subscribam, vt Brentianum figmentum ex illis etiam, quàm vanum sit, ap-
In 8. c. ad Rom. pareat. *Peculiares, inquit, afflictiones, interdum sanctis imponuntur, ut Esaias est dissectus, Hieremias lapidatus, Ioannes baptista decollatus. Hæ afflictiones non sunt pœnæ pro certis peccatis, sed singularia opera, in quibus Deus uult ostendere suã glo-*

gloriam. Sicut & Propheta inquit: Etiam innocentes bibent calicem. Et huc pertinet disputatio Iob, qui negat se propter peccata affligi. Docet enim pios utrunque, quòd propter afflictiones non sint reiecti: item quòd afflictiones imponantur etiam alio consilio Dei, nec semper sint pœnæ certorum peccatorum. Ac rursus Melanchton alibi de Ioanne docet, eum non propter aliqua certa delicta, sed sicut Prophetas, Apostolos multosque alios in confessione interfici, vt illa mors sit testimonium doctrinæ, vt constet non fuisse simulationẽ, quia confessionem anteferat vitæ suæ. Quam sententiam sequitur quoque Maior. Veras autem ac proprias causas, ob quas iusti sanctique viri huius vitæ calamitatibus & plurimis & grauissimis obijciuntur (multæ enim sunt tribulationes iustorum) Chrysostomus diligenter excussit, easque decem in medium adduxit. In c. 14. Matth. Psal. 33. Hom. 1. ad popul. Antiochen.

Nũc in medium prodeant Patres, qui Ioannem aduersus Brentianam insectationẽ defendant, eumque doceãt in suo carcere lętũ, ad mortem anhelasse, & sine peccato eiusque pœna, sine ira Dei, sine metu legis vel iudicij, vt sanctissimè semper vixerat, ita viuendi quoque finẽ perfectissimũ accepisse. Chrysostomus de illo in hunc modũ est concionatus: Ioãnes specie ho- Patrum testimonia, quomodo Ioannes in carcere fuerit affectus. Oper. imperf. in Matth. Hom. 27.

mo, gratia angelus: quia nihil carnis erat in eo, nisi visio sola: corpore tenebatur in carcere, anima autem in cœlo. Et quod Herodes illi faciebat pro pœna, ille suscipiebat pro beneficio: & ira illius, quasi Dei misericordia fruebatur, quia verum gaudium est sanctorũ exire de mundo.] Tum paulò pòst: Sicut seruus postq̃ cõmissi operis impleuerit pẽsum, gaudet ante faciem Dñi sui apparere: sic & Ioannes cõmissę prędicationis ministerio consummato, lętabatur ad eũ transire: & non solùm de morte sua nõ contristabatur, sed ipsam quoq; dilationẽ vitę suę pœnã putabat.] Gregorius Magnus de Ioãnis quoq; morte tractat, simulque clarissimè docet, omnis peccati suspicionem ab eo esse tollendam, & veras causas indicat, cur ille huic indignæ neci subiectus fuerit. Ecce, inquit, dũ beati Iob vulnera cruciatusq́; considero, repente mentis oculos ad Ioannem reduco, & non sine grauissima admiratione perpendo, quod ille Prophetiæ spiritu intra matris vterum impletus atque vt ita dixerim priusquã nasceretur, renatus: ille amicus sponsi: ille quo inter natos mulierum maior nemo surrexit: ille sic Propheta, vt plus etiam quàm Propheta, ab iniquis in carcerem mittitur, & pro puellæ saltatu capite truncatur, & vir tan-

Lœti de mundo sancti exeunt.

Lib. 3. moral. c. 5.

tantæ seueritatis, pro risu turpium moritur. Nunquid nam credimus aliquid fuisse, quod in eius vita illa sic despecta mors tergeret? Sed quando ille vel in cibo peccauit, qui locustas solummodo & mel syluestre edit? Quid Deo vel de qualitate sui tegminis deliquit, qui camelorum pilis corpus operuit? Quid de conuersatione sua offendere potuit, qui de eremo non recessit? Quid illum loquacitatis reatus polluit, qui disiunctus longè ab hominibus fuit? Quando illum vel silentij culpa attigit, qui ad se venientes tam vehementer increpauit, dicens: Genimina viperarum &c. Quid est ergo, quod Iob Dei testimonio præfertur, & tamen plagis vsq; ad sterquilinium sternitur? Quid est, quod Ioannes Dei voce laudatur, & tamen pro temulenti verbis in saltatricis præmium moritur? Quid est quod Deus omnipotens sic vehementer in hoc seculo despicit, quos sic sublimiter ante secula elegit? nisi hoc quod pietati fidelium patet, quoniã idcircò sic eos premit in infimis, quia videt, quomodo remuneret in summis: & foris vsq; ad despecta deijcit, quia intus vsque ad incõprehensibilia ꝑducit. Hinc ergo vnusquisq; colligat, quid illic sint passuri quos reprobat, si hic sic cruciat, quos amat: aut

quomodo ferientur, qui in iudicio arguendi "
sunt: si sic eorum vita premitur, qui ipso iudi- "
ce teste laudantur.]

Hæc piè & præclarè admodum Gregorius, cum quibus Beda pulchrè consentit, nisi quod hoc etiam planius reddit, Ioannem licet peccato nulli obnoxium, & omni virtute cohonestatum, innocentem planè mortem oppetiuisse. Oramus aũt lectorem, vt ne molestè ferat si in recitandis Patrum verbis, quę sanctitatẽ & perfectionem Ioannis oppugnatam illustrant atq; defendunt, aliquãto longiores videamur.

Hom. de decollat. Ioan. Bapt.

Etsi, inquit Beda, principali sententia constat, "
quia in multis offendimus omnes, quis tamen "
nostrum dicere audeat, beatum Ioannem actu, "
vel dicto, vel habitu, vel motu peccasse? cuius "
austeritatẽ indumẽti Euangelica laudat histo- "
ria: cuius omne quod loquitur, aut veritati te- "
stimonium reddit, aut eos qui cõtradicunt re- "
darguit: cuius opera iustitię qui non amabant, "
venerationi habebãt. Quis in eius præcordijs "
peccato poterat esse locus, quẽ & ante natiui- "
tatẽ Spiritus sancti cõsecrauit aduentus? Quã- "
do saltem humanæ conuersationis intuitu, "
valuit à virtutis via, vel ad modicum de- "
flecti, qui totam à pueritia vitam solitariam "
peregit? Et tamen talis ac tantus vir præsen- "

tis,

» tis vitæ terminum post longam vinculorum
» afflictionem sanguinis effusione suscepit. Ille
» qui libertatem supernæ pacis euangelizabat,
» ab impijs in vincula conijcitur, clauditur ob-
» scuritate carceris, qui venit testimonium per-
» hibere de lumine; quiq; ab ipsa luce, quę Chri-
» stus est, lucerna ardens et lucens appellari me-
» ruit, quo in natis mulierum maior nemo est,
» ad petitionem mulierum turpissimarum ca-
» pite plectitur, et ipso proprio cruore baptiza-
» tur, cui vocem Patris super illum audire, cui
» Spiritus sancti gratiam in eum descendentis
» videre donatum est. Sed non erat graue imò
» leue ac desiderabile erat talibus tormenta pro
» veritate temporalia perpeti, quę perpetuis no-
» uerant remuneranda gaudijs.] Quin & Au- De natiuit. Ioan. serm. 4.
gustinus Ioannem sic prædicat, vt hominem
sanctum, iustum et perfectum appellet, qui per
omnia Dei voluntatem fecerit, atq; hoc me-
» ruerit, ne communi morte cum cęteris de secu-
» lo discederet, sed corpus quod Deo donante
» susceperat, Deo cõsecrando deponeret, ac pro-
pter opus Dei damnaretur atq; occideretur.
Athanasius verò apertè pronunciat, cùm ad-
uersus Arrianos disserit. Ioannem ab omni Lib. 4. contra Arrianos.
peccato integrũ ac purum fuisse, idemq; con-
firmat satis Beda paulò antè citatus, cùm testa-

tur Ioannem ab omnibus vicijs & mundi illecebris, quæ statum mentis solent euertere, immunem vixisse. Quid enim, inquit, viuenti & conuersanti inter homines poterat deesse virtutis, qui etsi vt homo in iniquitatibus conceptus est, contra morem tamen humanę conditionis, non in delictis eum pręuaricationis, sed in gratia remissionis mater sua peperit? Neque enim dubitandum est, quin Spiritus sanctus, qui eum repleuit, etiam à peccatis omnibus absoluit.]

Serm. in vigilia Ioann. Baptistæ.

Vnde fit perspicuum, à vero procul aberrare Brentium, qui Ioannem in peccato natum, & peccatum in carne gestasse scribit, talemque depingit, velut is ob sua peccata timuerit, & vel in carcere, vel in morte trepidarit. Quid autem hoc est aliud, quàm de summo sapientissimoque viro abiectissimè indignissimeque cogitare, et nescire quidem id quod rectè admonet Metaphrastes, si vllius alterius hominis, certè Ioannis vitam in terris cœlestē ac diuinam potius quàm hnmanam fuisse: cuius rei gratia nobis Euangelistę proponant admirandã eius mensam, singularē vitę rationem, et mentē eius valde sublimen. Tanquam enim qui è cœlo venisset, sic terram obibat, corporis tanquam superuacanei ferè nullam curam gerens, hymnis et precibus assiduè deditus, ad Deū mente sublatus, & De-

Patres Brentio reclamare.

In encomio Ioan. baptistæ.

" & Deum solum purè contingens.] Quamobrem ab Eusebio etiam Emisseno dictum est; Serm. 1. de Ioanne bapt.
" Sicut vas plenũ balsamo, admixtionẽ liquo-
" ris alterius respuit, & penitus excludit:ità in
" eum nihil secularis maculæ introire poterat,
" in quo sanctificationis plenitudo regnabat.]

Iam verò de Centuriatorum sententia dispiciamus, qui Baptistæ nostri præstantem integritatem et admirabilem sanctitatem adeò non probant, vt illi etiam vicio uertant, quod summa cũ laude ab eo fuit pronuntiatum. Vt enĩ summam Christi prȩstantiã, et incomparabilẽ maiestatem declararet, Ioannes in seipso, qui tunc summus ab oĩbus habebatur, exemplum statuit, atq; in hunc modũ de Christo publicè disseruit: Qui post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare, vel quod Lucas refert: cuius non sum dignus soluere corrigiã calceamentorũ eius, aut quod perinde valet secundũ Ioannẽ: Non sum dignus, vt soluam eius corrigiã calceamenti. Quod Ioannis dictum sic interpretantur Centuriatores, vt inde probent, in Ioanne peccatum, & nescio quam imperfectionem hærere. De Apostolis alibi respondebimus, quorum isti peccata & imbecillitates eadem arte & curiositate in scripturis vndiq; peruestigant,

Quomodo Centuriatores Ioannem ab imperfectione notent.

Matth. 3.

Luc. 3.

Ioan. 1.

vt

vt ſic etiam ſanctiſsimum Apoſtolorum collegium obſcurare, & quaſi ſordibus quibuſdam deturpare poſsint. Verùm de Ioanne hoc reſponſum volumus, ſingularem eius virtutē ex propoſita ſententia non magis extenuari, quàm Deiparæ virginis & Pauli Apoſtoli laus inde labefactetur, quòd illa in DEI matrem electa, ſe ancillam Domini nuncupârit: hic ſe primum & præcipuum peccatorem, ac Apoſtolorum quidem nomine indignum aliquando pronuntiârit. Putat Cyrillus à Ioanne hęc aſſeri, vt exemplo ſui Phariſæos corrigat, & ab arrogantia ad humilitatem traducat.[a] Origenes,[b] Chryſoſtomus &[c] Euthymius locum ſic interpretantur, vt Ioannes neque inter vltimos miniſtrorum Chriſti annumerari, nec infimum quoddam miniſteriū ſe Chriſto exhibere dignum profiteatur, præſertim cùm corrigiam calceamentorum cuiuſquam ſoluere, vel alterius calceamenta portare tale ſit munus, quale viliſsimis etiam ſeruis conueni[t]. Sic verò ille tam ſanctus, quàm modeſtus tum prædicat, tum reueretur naturæ in Chriſto diuinæ ſublimitatem, in cuius collatione gentes omnes quaſi ſtilla ſitulæ & quaſi momentum ſtateræ, vt à Propheta dictum eſt, reputantur. Tanta Ioanni cura fuit, vt cum maxima

Luc. 1.

1. Tim. 1.

1. Cor. 15.

In Ioannem lib. 1. cap. 26.

a In Ioannem tom. 8.
b Homil. 18. in Ioannem.
c In 3. cap. Matth.

Eſaiæ 40.

xima

xima sui ipsius extenuatione proprijq́ iactura nominis gloriam Christi celebraret atque promoueret. Hilarius & Ambrosius Ioannem in hoc sermone sic intelligunt, vt ad Apostolos respexerit, seq́ illis etiã & non Christo tantũ, fecerit inferiorem. Vnde illud etiam à Ruperto scriptum est: Ipse ità iudicando, ità non quę sua sunt, sed quæ aliorum erant considerando, et superiores sibi futuros Apostolos arbitrando, regulam custodiebat sanctæ & veræ humilitatis, semetipsum deprimens, tanquam minor esset omnibus illis. Sed nunquid ità iudicabat Dominus iudicij? Nequaquam, sed, Amen dico vobis, ait, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne baptista.] Chrysostomus præsens Ioannis exemplum proponit omnibus, vt à superbia homines ad submissionem adducat. Si Ioannes indignus, ait, qui corrigiam solueret; Ioannes inquam, quo maior inter natos mulierum non surrexit, quo nos loco ponemus? Si is qui terrarum orbi æquiparatur, imò qui maior est (non enim, inquit, erat his dignus mundus) ne inter vltimos quidem ministros connumerari se dignum dicit, quid nos innumerorũ scelerum pleni dicemus, qui tanto Ioanne sumus inferiores, quanto terra minor est cœlo?] Eodem ferè modo Augustinus

In Matth. can. 2.
In Lucam lib. 2.
In 3. cap. Matth.
Matth. 11.
In Ioannem Homil. 15.
Hebr. 11.

In Ioannem tract. 4. ſtinus hunc locum explicat, ſimulq́ miniſtrorum elationem retundit, qui ſe ſuumq́ miniſterium efferunt, & neſcio quid præ cæteris videri volunt. Illud certò conſtat, quo Ioannes de ſeipſo & ſenſit & dixit modeſtius, eò magis illum exaltatum, & à Chriſto prędicatũ fuiſſe, vt verũ hic quoq; cernatur illud: Qui ſe humi-
Luc. 18. liat, exaltabitur. Nec tamen erraſſet Ioannes, ſed Auguſtino teſte, multũ ſeſe humiliaſſet, [ſi rẽ minus extenuaſſet, ſeq́ digniorẽ feciſſet, ſermonẽ hoc modo temperãs: Ille venit poſt me, qui ante me factus eſt, cuius tantũmodò corrigiã calceamenti dignus ſum ſoluere. Quãdo aũt nec ad hoc dignũ ſe dicit, verè, inquit ille, "
plenus Spiritu ſancto erat, qui ſic ſeruus Dñm "
agnouit, & ex ſeruo amicus fieri meruit.] Inſi- "
gnis igitur hic locus eſt ad Ioannis virtutem nõ extenuandã, vt inſcitè ſimul et improbè docẽt Centuriatores, ſed ad cõmendandam potius, oĩbusq́ ſeculis venerandã. Nihil eñ humi-
Vbi ſuprà. lius ipſo pręcone, vt itidẽ Auguſtin⁹ affirmat: nullũ tantum meritũ Ioannes habuit, q̃ de iſta "
ipſa humilitate, pręſertim cũ poſſet fallere ho- "
mines & putari Chriſtus, & haberi pro Chri "
In prologo ſuper Lucam. ſto.] Nec temerè notauit Ambroſius, Ioannẽ tribus veluti gradibus, nimirũ humilitate, abſtinentia & fide, ad ſummã illam ſanctimoniã
per-

peruenisse, omnesq́ alios docuisse, vt ijsdem gradibus ad immortalitatem ascendant.

Atque hæc satis esse putamus ad iniquam prorsus & petulantem tum Brentij, tum Centuriatorum sententiam coarguendam, qua illi singularem Ioannis innocentiam ac sanctimoniam excellentem, nescio quibus notis & sordibus peccatorum aspergunt, dũ fateri nolunt ac tacitè inficiari student, virum in hac vita perfectum eum olim extitisse. Etsi enim fatemur, non eam virtutis ac sanctitatis perfectionem in illo fuisse, quæ quidem Christo, quæ Angelis, quæ beatis omnibus competit, (nam qui minor, adeoq́ minimus est in regno cœlorum, maior etiam Ioanne ac perfectior dici potest) tamen constanter asserimus, inter spirituales, sapientes atq́ perfectos alios, quemadmodum Paulus eximiè iustos hic etiam viuentes appellat, Ioannẽ vel maximè numerari, & nullum inter natos mulierum ad maiorem mortalis vitę perfectionem vnquam peruenisse testamur. Garriant nouatores more suo de natura hominis planè corrupta, quæ nihil nisi peccatum possit producere: extenuent Christi gratiam renatis in baptismo amplissimè communicatam: fingant diuinæ legis impossibilitatem: sit illis vita iusti-

Ioannem secundũm scripturæ phrasin virum fuisse perfectum.

Matth. 11

Galat. 6. 1. Cor. 2. Philip. 2. Hebr. 5.

tiaq; sanctorum semper sordida et contaminata: tribuant illis quàmlibet repugnantibus vim effectumq; peccati, ac demum homines quamuis impuros & iniquos, vestiant & tegant, nescio quo modo Christi iustitia duntaxat externa & merè imputatiua. Has & alias istorum inanes chimæras, quas nunq; probauit Ecclesia, vnus ferè Ioannes dissipat, qui Christi spiritu non minus mirabiliter quàm abundanter imbutus, natiuitatem ipsam vera sanctitate prȩuenit, in quo concupiscentia pec-
Iacobi. 1. catum consummatum & generans mortem
Rom. 8. nunq; peperit: in cuius mortali corpore pec-
Psal. 118. catum tempore nullo regnauit: qui dilatante cor ipsius Spiritu sancto, viam mandatorum Dei velut inoffenso pede percucurrit: qui peccato planè mortuus, nunq; non iustitiæ vixit,
1. Pet. 2. vitamq; suam cum Christo in Deo abscondi-
Coloss. 3. tam habuit: qui omnibus diebus vitæ suæ in sanctitate & iustitia Deo inseruiuit, in omni-
Luc. 1. bus mandatis & iustificationibus Domini continenter incedens: qui demum sicut ante mundi constitutionem in hoc à Deo prædesti-
Ephes. 1. natus, & à Christo electus erat, in conspectu Dei sanctus & immaculatus plenusq; Spiritu sancto et operibus bonis, et pro huius quidem vitæ ratione in charitate perfectus sic extitit,

vt vetus elogium ſi in vllum ſanctum alium, certè in Ioannem noſtrum vel maximè competat: Non eſt inuentus ſimilis illi, qui conſeruaret legem excelſi. An verò quiſquã erit tam impudens, qui dicat, Ioannem fuiſſe vnquam rege Ezechia inferiorem? Is bona conſcientia Deo teſtatus eſt, ſe coram eo ambulaſſe in veritate cordeq; perfecto, & illi grata feciſſe? Si diuinæ ſcripturæ credimus, erat cor Aſa regis cum Domino Deo ſuo perfectum cũctis diebus eius: & Ioſaphat quæſiuit Dominum in to corde ſuo, & ſimilis illi rex non fuit, qui reuerteretur ad Dominum in omni corde ſuo, & in tota anima ſua, & in vniuerſa virtute ſua iuxta omnem legẽ Moyſi, neq; poſt eum ſurrexit ſimilis illi. Quis ergo dubitare poſsit, inter iuſtos & perfectos alios, qui legem obſeruaſſe, ac Deum perfectè coluiſſe in ſcriptura dicuntur, Ioannem multò iuſtiorem, & in præſtanda lege Deoq; colendo perfectiorem, atq; adeò inter natos omnes mulierum vera ſanctitate omnique virtute maiorem claruiſſe?

Eccli. 44. 4. Reg. 20. 3. Reg. 15. 2. Paralip. 15. 2. Paralip. 28. 4. Reg. 23.

Proinde nec poſſumus, nec debemus ab illis Eccleſiæ columnis auelli, quæ nobis veritatem Euangelicam de præcellenti dignitate Ioannis fulciunt atq; confirmant. Quis, vt Bernardi verbis vtamur, ſic glorioſe annunciatus

Patres de Ioannis præſtanti dignitate palam teſtãtur, à quibus non eſt diſcedendum.

De excellent. Ioan. Bapt.

est? quis ita specialiter in vtero matris Spiritu sancto legitur fuisse repletus? Quem legistis intra matris vterum exultasse? Cuius natiuitatem vidistis celebrari in Ecclesia Dei? quis sic eremũ concupiuit? quis ita sublimiter legitur conuersatus? quis pœnitentiã & regnũ cœlorum primus ostendit? quis baptizauit regem gloriæ? cui testimonium tale perhibuit veritas? quem sic honorauit Ecclesia? Vide, si non omnia hæc ita singulariter sint singularia, vt nullus mortalium prædictis audeat inhiare.] Non repetemus iam antè citatas Patrum sententias, qui sunt omni exceptione maiores. Ambrosius clarè pronunciat, Baptistã esse, qui cunctos præcellat: & omnes ex muliere natos illo statuit inferiores. Idem à Nazianzeno super omnes mulierum natos extollitur. Cyrillo nulli est pietate secundus, qui ad virtutis peruenerit apicẽ. Eusebius illũ humanis meritis superiorem facit. Maximus dicit, à Christo cũctis mortalibus anteferri. Augustinus fatetur, nihil eo maius in genere humano existere, in Ioanne hominis excellentiam vel maximam reperiri: solum Deum eo esse maiorem. Chrysostomi demũ sententia, solus Christus Ioanne prior est, omnibus aũt sanctis maior Ioannes. Neq; tamen ignoro, alicubi sic lo-

qui

qui Patres, ſicut & citata modò teſtimonia quædam indicant, velut Ioannes ſanctis omnibus non abſolutè pręferat̃, ſed quòd nullus eo fuerit maior, licet quoſdã de Prophetis & Patriarchis ęquales habere potuerit, ſanctisq́; nõnullis non tã pręferatur, q̃ exęquet̃. Quem ſenſum nos minimè quidem aſpernamur, etſi plures reperiamus authores, qui, vt probauimus, Chriſti verba generatim accipiant, & inde Ioannem ſanctis omnib⁹ anteponant. Verũ aduerſus nouatores hoc vrgemus maximè, quod illi obtinere conantur, pręſens Chriſti de Ioanne præconiũ, non ad vitæ ſanctimoniam & perſonæ dignitatem, ſed ad officij ſeu miniſterij Prophetici pręrogatiuam ſolũmodò referri oportere. Atq; hac ſolùm ratione maiorẽ eum faciunt Moyſe, Prophetis, regibus, ſacerdotibus, templo, loco & omnibus, qui Ioanni debeant plenè credere, & eum audire, vel perire, vt rigidus interpres Lutherus audet dicere. Non ita verò Patres ad nudum Ioannis teſtimonium & præcurſoris officium volũt Chriſtum reſpexiſſe, ſed & gratiæ iuſtitiæq́; & ſanctitatis magnitudinem illi tribuiſſe, & idcirco ſanctis præcedentibus Ioannem rectè conferri poſſe atq; præponi.

Etiamſi Ioannes non eſſet reliquis omnibus ſanctior, tamen nouatores hic male docerent.

Schol. breuiſ. in cap. Matth. 11.

Quare contẽnendus eſt potius, q̃ confutãdus

Ioannem non præferri alijs ob prærogatiuam in carne contra Sarcerium.

dus error Sarcerij, qui ne parum deliret, Ioannem negat maiorem dici coram Deo, & solùm ob prerogatiuā in carne, vt ille loquitur. Quid verò hic homo per carnalem vel in carne prærogatiuam sibi velit, non explicat, & vix nobis liceat diuinare. An generis vel parẽtum nobilitatẽ intelligit? Sed multi certè hoc modo Ioanne clariores & illustriores fuêre, præsertim è stirpe progeniti regia. An Propheticum in eo munus vel officium præcursori assignatum accipit? Quis verò tale aliquid prerogatiuam in carne vel dixit cum Sarcerio, vel intellexit? Quicquid ex bonis fortunæ vel corporis fingi, & homini tribui potest, id ad aliquam in carne prerogatiuam fortasse quis referre contendet. Sed nihil minus Christo venit in mentem, aut in vsu esse solet, quàm vt ab his vanis, fluxis, momentaneis & ad carnẽ, sæpè etiam ad impios pertinẽtibus rebus, quas adeò ille non laudat, vt eas contemnere magis quàm desiderare doceat, Ioannem ornet ac celebret. Laudat quidem Petrum, Nathanaëlem, Centurionem, Magdalenam, Cananæam & pauperem viduam: laudandi verò argumentũ à virtutibus & rectè factis petit. An verò eam demum intelligi vult prærogatiuā Sarcerius, quod Ioannes coram hominibus celebris habe-

Matth. 16.
Ioan. 1.
Mat. 7. & 26.
Luc. 7.
Matth. 15.
Luc. 21.

be-

beretur, & partim ob vitæ seueritatem, partim ob doctrinæ præstantiam, præclarum sibi nomen vulgò comparâsset: At ne sic quidem vel dici, vel existimari rectè potest, quod ille singularem in carne gratiam obtinuerit: cùm varias ob virtutes alij clarissimi viri non solùm apud Iudæos, sed etiam apud ethnicos nominis existimationem, & authoritatem, & gloriam immortalem sibi pepererint: qui fortasse Ioanne nec obscuriores, nec inferiores plurimis visi fuerint. Quare nisi me fallit prorsus opinio, ne seipsum quidē intelligit Sarcerius, cùm Ioannem non aliter quàm propter gratiam & prerogatiuā cum carne coniunctam, cēset à Christo commendari. Cæterùm qua procacitate, & insulsa prorsus interpretatione Ioannis laudem hic homo impurus obscurat ac supprimit, eâdem quoq; Christi matrem & virginem illam sanctissimam, de qua sequenti libro tractabimus, audet commaculare. Sed mali corui, vt dici solet, malum ouum. Confirmat nimirum Sarcerius, quod à Luthero impiè prorsus est traditum: *Sumus pares matri Dei, & æquè sancti sicut illa, nisi quod non possumus esse Dei matres sicut illa fuit.*

Serm. de natiuit. B. Virginis.

Cogitanti verò mihi, cur isti tantopere vrgeant, vt Ioannes propter officium duntaxat à

Duas ob causas Ioannem à nouatoribus laudari ratione ministerij.

 Chri-

Christo laudari videat, duæ potissimũ causę offerunt sese. Primũ arrogātes homines hinc sibi placere possunt, et fortasse volunt, velut æquè cõmunẽ cum Ioanne laudem habeant, quemadmodũ in Euangelio prędicãdo munus cum Ioanne sibi cõmunẽ esse arbitrantur. Habent igitur ex hac interpretatione vnde placeant, & blandiantur sibi omnes noui Euangelij doctores & concionatores, qui ratione ministerij cum Ioanne, & in Ioanne se alijs vidẽtur anteponere, adeoq́ꝫ à Christo ipso omnibus se præferri, possunt gloriari. Nam & Lutherus prædicat, summum & præstantissimum fidei opus esse, vt alter alterum in verbo erudiat: & Bucerus testatur, veros Prophetas præstare omnibus, quòd omnium diuinissimo beneficio homines afficiãt. Et quod longè absurdius, atqꝫ Ioanne prorsus indignũ est, illo maiores, illiq́ꝫ præferẽdos esse dicit istos, qui gratiã Dei seu Euangeliũ syncerè annuntiant in Ecclesia, imò ex his neminem tam abiectũ esse, qui non sit maior Ioanne, quia plenius & potentius atqꝫ perfectius quàm Ioannes Christũ doceat. En quàm insolenter isti sese aliosq́ꝫ purioris, vt vocant, doctrinæ ministros efferunt, penes quos tantùm veram Euangelij prędicãdi & illustrandi gloriam essę falsissimè putãt.

In dominicam 21. post Trin.

In c. 3. Matth.

Rur-

Rursus verò quàm viliter & abiectè de Ioanne sentiunt, qui cùm sit sacro veritatis ore, & ab Euangelistis omnibus vel maximè commendatus, omnibusq; Prophetis antepositus, tamẽ à Bucero vilissimis & abiectissimis quibusq; Euangelij tractatoribus, ne dicam blateronibus, post habetur. Quid autem hoc ipso contra talem tantumq; virum, & omniũ summorũ concionatorũ & doctorum facilè principem, aut insipientius aut petulantius potest adferri? Est'ne hoc sanctissimo & omniũ gentium linguis celebratissimo viro debitam laudem tribuere, & Christi verbis consonare? Sed prudens omitto disputationem, quæ hoc loco nõ adeò videtur necessaria, quomodo Ecclesię Catholicæ minister cum Ioanne comparari, ac ei aliqua ex parte præponi rectè possit, si rem totam religiosius expendamus.

Nunc alteram causam aperiamus, quę istos permouisse potuit, vt nullam Ioanni præstantiam nisi ratione officij concedant, neque Christi verbis concessam esse interpretentur. Saluũ enim sibi constare cupiunt dogma, quo nihil habent charius, magisq; tritũ, de iustitia videlicet imputatiua, & cum ea coniungi nolunt iustitiam, quam in scholis vocant, inhærentẽ ac infusam, quæ in pijs habet non modò gra-

Subdolè cauent aduersarij, ne aliquid concedant iustitiæ inhærenti.

dus & progressus quosdam, verùm etiam exculta perfectionem atq; excellentiam adfert singularem, præsertim cùm plenitudo legis, & finis præcepti, & vinculum perfectionis charitas, in illorum cordibus eximiè flagrat & regnat. Iustitiam verò imputatiuam, quam isti charitate destituti nunquam non fabricant, æqualem faciunt in credentibus omnibus, quibus Christi iustitia & meritum gratis per fidẽ applicetur, vt hinc non magis Ioannes, quàm sanctorũ quilibet iustus, sanctus ac perfectus posſit existimari. Proinde cùm iustitiam renatis omnibus inhærentem adimant, quicquid tandem doceat Paulus de charitate in cordibus nostris per Spiritum sanctum diffusa, nihil pro sua quidem causa commodius fingere potuere, quàm vt Christi de Ioanne præconium ad externum eius munus ac officium solummodò detorquerent, sanctitati autem personæ nec tantillum relinquerent. Quid autem hoc est aliud, quàm quod astutè taciteq; negãt, Ioannem verè magnum, in iustitia & sanctitate coram Deo apparuisse, alijsq; pijs priorum ætatum omnium præluxisse? quemadmodũ è verbo Dei & patribus demonstratum est. Reuera isti vel inuident, vel eripiunt suam Ioanni gloriam, quam Christi calculo meruit: tũ quic-

Rom. 13. 1. Tim. 1. Coloss. 3.

Iustitia imputatiua æqualis omnibus credentibus affingitur à sectarijs.

Rom. 5.

Luc. 1.

quicquid in illius vita præcellens exiſtit, ſtudio quodam obſcurãt et opprimunt, vt agnoſci nolint gratiæ & ſanctitatis eius excellentiam, quam diuinitus acceptam, inde à matris vtero illæſam integramq́ ſeruauit, quam & nouis virtutum profectibus cumulatiorem indies illuſtrioremq́ reddidit, quam demum & incredibili diuinæ charitatis ardore tum in vita, tum in morte ſancta eò vſq; perduxit, vt ne cogitatione quidem poſsimus aſſequi, ad quanta virtutis & perfectionis omnis faſtigia vir ille ſemper innocens, & in via Domini immaculatus, diuinoq́ ſpiritu inde ab infantia plenus, tandem peruenerit. Non explicant quidem Euangeliſtæ, ſed prudentibus illud neceſſariò cogitandũ relinquunt, nihil de Ioanne vulgare, ſed ſi de vllo mortali alio, ſumma quæq; ſentiri & iudicari oportere. Scribit Nilus de Ioanne, viro quodam eximiæ ſanctitatis, qui Parui cognomẽ inuenit, eum in ſumma quiete mentis, in orandi ſtudio, in diuinis colloquijs immotum perſtitiſſe, neq; ab hac tanta contentione quicquam remiſiſſe, tametſi dæmon in ſpecie circumplicati draconis coràm aſtaret, ac in illius faciem vomeret, corpuſq; manderet. Narrat de alio etiam Ioanne, quem dæmones afflixerint grauiter & oppugnârint,

Ioannis gloriam & excellentem ſanctitatem à nouatoribus obſcurari.

Ioannes in virtute & ſanctitate profecit.

Ex aliorum ſanctorum exemplis colligi, quanta ſanctitas Ioannis.

Lib. de oratione. Comparatio duorum ſanctorum cum Ioanne, docet eximiam eius ſanctitatem.

nârint, ſed qui efficere non potuerint, vt illum ab orationis diuinæq́ contemplationis feruore maximo reuocarent. Quid igitur de Ioanne noſtro æſtimare par eſt, quem ſuperioribus illis, ac anachoretis omnibus longè præſtitiſſe nemo ſapiens vnquam negabit? Quos ille diuinos non ſenſit ardores? quæ ſubinde non ſpectauit lumina? quas infeſtantium dæmonũ copias non ſuperauit? quis vel crebriora, vel ſuauiora cum Deo vnq́ miſcuit colloquia? O quàm illius oratio pura, quàm tranquilla, ſublimis, ſeria, ardens atq́ continua, Deoq́ & angelis eius ſemper accepta? Ità ſit propitius mihi Deus, ità me Ioannes amet, mihiq́ faueat, vt ex immenſo virtutum & donorum aceruo, quibus ille ſuum animum ornatiſsimum habuit, partem vel minimam ad huius animulæ meæ qualemcunq́ tùm illuſtrationem, tùm ſanctificationem aſſequi poſsim. Verè profectò dixit Bernardus: Lætantur angeli, & vtriuſq́ naturæ vniuerſitas admiratur, hominem ſic ingreſſum abyſſum luminis, & intra interna diuinitatis abſorptum, vt ipſam reuerberet aciem angelicæ puritatis.] Fatetur & Chryſoſtomus, angelicã viuendi perfectionem in Ioannis corpore fuiſſe ſeruatam, qui glorioſior fuerit, quia homo, & propter virtutis meri-

Serm. de excell. Ioan. bapt.

Ioannis magnitudo & ſanctitas à Bernardo & Chryſoſtomo agnita.

Homil. 27. oper. imperf. in Matth.

tum

» tum angelus vocatus ſit, quàm ſi nomine an-
» gelus & natura fuiſſet, propterea quòd huma-
» na natura angelicam ſuperauerit ſanctitatem,
» & quod non habet natura, id per Dei gratiam
» obtinuerit. Adiungit & illud: Quantum præ
» cæteris Prophetis Ioannes in tempore iuxta
» Chriſtum, tanto iuſtitia præ illis proximior
» erat Chriſto.]

Quid verò iſti de Ioanne pręclarè ſentirent, qui in hoc craſſo verſantur errore, quem olim, vt par erat, in Iouiniano damnauit, ac etiam nunc damnat Eccleſia? Negabat ille ſanctos tum in gratia, tum in gloria inæquales eſſe, aliosq́ue alijs illuſtriores et perfectiores reperiri. Quod falſum et peſtilens dogma minore nunc negotio poteſt euerti, cùm ſit olim ab Hieronymo fortiſsimè diſiectum atq; diſsipatum. Is inter multa, quæ citat è ſcripturis exempla huc propriè ſpectantia, ſic etiam de Io-
» anne ratiocinatur: Ipſe quoque Ioannes, quó
» maior non fuit inter natos mulierum, paren-
» tibus ſuis melior. Non enim ſolùm homini-
» bus, ſed & Angelis teſtimonio Domini com-
» paratur. Et tamen qui cunctis hominibus erat
» maior in terra, nimirum in regno cœlorum
» minor fuiſſe perhibetur. Quid mirum, in col-
» latione ſanctorum alios eſſe meliores, & alios
infe-

Nouatores cum Iouiniano tollunt meritorum & præmiorum differentiam.

Aug. hæreſi. 82. de Iouinianiſtis.

Lib. 2. aduerſus Iouinianum.

Sanctos alios alijs digniores & beatiores eſſe.

inferiores, cùm è cõtrario in collatione pecca-
torum hoc intelligi poſsit?] Probat hoc eti-
am Auguſtinus ex verbis Euangelicis, Om-
ni habenti dabitur & abundabit: ei autem qui
non habet, & quod videtur habere, auferetur
ab eo. Probat & poſt alios Theophilactus ex
eo, quod Chriſtus de ſemine in terram iacto
per parabolam diſſerit: facit enim hoc fructũ,
aliud quidem centeſimum, aliud autem ſexa-
geſimum, aliud verò triceſimum. Variæ, in-
quit, virtutis ſpecies ſunt, varij & qui profi-
ciunt.] Probat rurſus ex Lucæ parabola, quæ
ſeruo pro ſuis meritis plures & pauciores ci-
uitates aſsignat. Atq; huc pertinet, quod [a] Cy-
prianus, [b] Hieronymus, [c] Auguſtinus, [d] Theo-
doretus Chriſti dictum de multis in patris re-
gno manſionibus, & Pauli locum illuſtrẽ de
differenti ſtellarum in cœlo claritate ſic expli-
cant, vt diuerſa credentium & merita, & præ-
mia illic intelligantur, alioſq; alijs non ſolùm
in Eccleſia militante iuſtiores, ſed in trium-
phante itidem beatiores eſſe cognoſcamus. Et-
ſi verò liberè agat Deus, nulliq; gratiam debe-
at, & omnia quæ vult, cum omnibus & ſingu-
lis pro nutu ſuo faciat, cui etiam reſiſtere ne-
mo poſsit, qui nec reſpiciat quenq; in his, quæ
ad prædeſtinationem & iuſtificationem ho-

minis

Tract. 74. in Ioannem.
Matth. 3.

Cypr de diſciplina & hab. virg.
Hieron. lib. 2. contra Iouinian.
In 13. cap. Matth.

Luc. 19.

a b vbi ſuprà.
c In euang Ioan. tract. 67. & de ſancta virginit. cap. 26.
d In 15. cap. prioris ad Corinth.

Ioan. 14.
1. Corinth. 15.

Deum non eſſe acceptorem perſonarum, vt homines eſſe ſolent.

minis pertinent, vt solùm cui vult misereatur: tamen sic visum est summæ illius prouidentiæ, vt aliter atque aliter agat cum mortalibus, & non solùm fidei, sed & operum meritorumque humanorum rationẽ habeat singularem. Non est ille quidem personarum acceptor ex Iudæorum æstimatione, qui Deum suæ tantùm genti propitium esse fingebant, neque iuxta communem hominum consuetudinem, imò & prauitatem, qui sæpè malos bonis, & res deteriores potioribus iudicando præponunt. Sed in omni gente, vt Petrus dixit, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Respexit igitur non ad impium Cain, sed ad iustum Abel eiusque munera. Atque hoc est quod Ambrosius dixit: Apud Deum nulla discretio personarum est, nisi morum & vitæ, vt homines vnius fidei meritis distinguantur, non personis.] Tum alibi: Acceptor personarum Deus non est, sed meritorum, atque virtutum.] Quin & Aepinus hoc apertè fatetur: *Deus tum personam, tum opera piorum respicit, probat & acceptat, ideo personæ Euangelicam promißionem & operibus siue iustitijs legis remunerationem pollicetur, & propter promißionem suam præmijs ornat tum personam, tum opera bona unicu-*

Act. 10.
Genes. 4.
Matth. 23.
In cap. 3. ad Gal.
Lib. 1. de virginibus.
Comment. in psal. 19.

iusq́; hominis pij. Nec obscurè quidem scriptura commonstrat, alium alio gratiorẽ Deo, & iustiorem atq; sanctiorem esse putandũ, vt quædam in illis dignitas inęqualis necessariò constituatur. Hinc Noë vir iustus atq; perfectus, qui cum Deo ambulauit, præ cęteris omnibus coram Domino gratiam inuenit, eiusq́; filij propter parentem iustiorem inundante diluuio liberantur, & à Deo benedicuntur. Loth iustus propter Abraham Deo chariorem & familiariorem, à communi nefandarum vrbiũ subuersione immunis ac liber euadit. Isaac propter singularem patris, Abrahæ nimirum, obedientiam, quæ summè laudata est, diuinam accipit benedictionem. Moyses Deum iratum sæpe alijs recõciliauit, meritas pœnas auertit, & immẽso populo, qui summo se crimine obligauerat, peccanti gratiam amissam recuperauit. Demum Paulo ducentas & septuaginta sex animas ità donauit Deus, vt ob illius gratiam præsenti naufragio eriperentur, & incolumes portum tenerent. Nunquid verò is cui donantur, & qui donantur, vnius meriti sunt, vt verbis Hieronymianis vtamur? Rectè igitur ac præclarè synodus Thelensis, Ambrosio etiam suffragante, inæqualia iustorum merita simul et præmia confirmauit, & in hunc modũ

Iustos in hac vita inæquales esse docent exempla scripturæ.

Genes. 7.

Genes. 19.

Genes. 22.

Genes. 26.
Exod. 32. & seq.
Numer. 12. & 14.

Act. 27.

Ambros. lib. 10. epist. 81. ad Syricium Papam.

defi-

" definiuit: Agrestis vlulatus est, nullam vir-
" ginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem
" conseruare, promiscuè omnia velle confun-
" dere, diuersorum gradus abrogare merito-
" rum, & paupertatem quandam cœlestium re-
" munerationum inducere, quasi Christo vna sit
" palma, ac non plurimi abundent tituli præ-
" miorum.]

Quapropter aut certè non intelligit Sarcerius, aut apertè corrumpit Euangelium, vbi docet in hunc modum: *De inæqualitate pœnarum apertum Dei uerbum habemus, de inæqualitate præmiorum nullum uerbum.* Tum alibi reijcit omnes gradus præmiorum, negatq́ inter sanctos esse prærogatiuam in regno cœlorum: & pro vana persuasione ducit, si putemus eos propter hoc vel illud Deo acceptiores ac proximiores esse. Eundem tuetur errorem, sed tamẽ vt loquatur paulò cautius, Georgius Maior, cuius hęc sunt verba: *Quod ad principale, et summum, seu ultimum bonum & præmium attinet, nihilo plus accipit Moyses, Esaias, Paulus, Baptista, & cæteri præstantißimi generis humani uiri, quàm accipit Zachæus, mulier peccatrix, Lazarus & alij. Nihilo plus accipit Petrus & alij Apostoli deserentes suas facultates, quàm alij eas retinen-*

Error Sarcerij & Maioris, æqualia esse sanctorum præmia.
In 12. cap. Lucæ.
In postilla dominicæ septuag.
Homil. in dominicam septuag.

tes et sequentes Christum. Et non multo superius: *Paulus & Petrus tulerunt pondus & æstum diei in uinea Domini colenda & propaganda annos circiter 35. aut 36. Baptista biennium, Iacobus frater Ioannis annos 12. & tamen eundem denarium accipiunt.*] Quoniam verò hic locus non fert, vt contra istorum errores iusta disputatio instituatur, capita quædam huc præcipuè spectantia solùm attingemus. Nituntur isti euangelicæ de vinea parabolæ fundamento, quæ docet, vnum denarium omnibus operarijs, qui & maturius et tardius in vineam conducti venerant, tandem redditum esse. Nos autem, vt omittamus, in eiusmodi parabolis multa inesse, quæ ad solidum fidei dogma constituendũ, & ad iustam probationem vrgendam sint inefficacia, id quidẽ vltro fatemur, denariũ ęqualem omnibus pendi, qui in vinea Christi ad finem vsque non solùm piè credendo, sed etiam rectè operando persistunt: eumque denarium aut Deum ipsum esse mercedem iustorum omnium, aut vitam æternã, quę cunctis beandis sine fine continget, vt hic æqualis denarius omnibus & singulis attribui videatur, nimirum si obiecti vnitas & æternitatis duratio, vt in scholis vocant, consideretur. Neque tamen idcir-

Parabola vineæ Matth. 20. nouatores abutuntur.

Vnus denarius operarijs vineæ penditur.

idcircò negandum eſt, quod ſcriptura diſertè teſtatur, & Auguſtinus frequenter inculcat, vt in hac quidem vita diuerſa ſunt hominum merita, ſicut & Maior concedit, ſic poſt hanc vitam præmia quoq; non æqualia omnibus tribui, ſed propriam meritorum cuiuſq; rationẽ haberi, vt nimirùm in eadem vita electi alij alijs magis minuſq; fulgeant, & differentes prorſus in regno patris habeãt claritates præmiaq; diuerſa conſequantur. Alio modo, inquit Auguſtinus, ibi erit caſtitas coniugalis, alio modo integritas virginalis: alio modo ibi erit fruct⁹ boni operis, alio modo corona paſſionis.] Quo ſenſu etiam à Paulo dictum eſt: beatiorem fore viduam, ſi ſic permanſerit, in ſancto ſcilicet cœlibatu. Tũ in Apocalypſi et Eſaia virginibus ac eunuchis Euangelicis ꝓpria & excellentia quædam præmia decernũtur, quemadmodum [a] Baſilius [b] Ambroſius, [c] Hieronymus, [d] Auguſtinus & [e] Iunilius intellexerunt. His qui regni cœlorum hæreditatem conſequi merebantur, pro vniuſcuiuſq; vitæ & animi dignitate, & gloria corporis & dignitas datur.] vt [f] Origenes dixit. Si verò nõ æquè iuſtorum rectè factis præmia, ſicut iniquorum criminibus ſupplicia definita eſſent, quomodo iuſtus ille Deus, qui neq; bonum

De verbis Domini Ser. 46. in Ioannem tract. 67. De ſanct. virgin. cap. 26. & 27.

De verbis Domini Serm. 59.

1. Cor. 7.

Apocal. 14. Eſai. 56.

a Lib. de virgin. b In exhortat. ad virgines. c In cap. 56. Eſai. & de laude virginitatis. d De ſancta virgin. cap. 24. & 27. e In comment. ſuper Geneſin. f Lib. 2. periarch.

irremuneratum, neque malum impunitum vllum esse sinit, hanc iudicij sui legem statuisset, vt in futura vita, si Paulo credimus, vnusquisque recipiat, prout gesʃit in corpore suo, siue
2. Cor. 5. bonum, siue malum? Non est iniustus Deus,
Lib. 2. contra Iouinianum. inquit, Hieronymus, vt dispar meritū æquali mercede compenset. Proinde non video, qui posʃit vel singularis imperitiæ, vel horrendæ impietatis nota vacare, quod sentit Sarcerius, Deum, cuius summa & æterna est bonitas, ad improbos plectendos, quàm ad iustos coronādos paratiorem esse. Nec modò cum ratione, sed cum scriptura ipsa pugnat, quod à Maiore prorsus insulsè dicitur, in cœlesti vita non melius habiturum esse Paulum, quàm reliquos infimi ordinis Christianos & electos: quando ille doctor gentiū in fide & veritate
1. Tim. 2. perfectus, summaq; semper charitate flagrans, plus omnibus etiam Apostolis in vinea Dñi laborauit, suæq; vocationis cursum felicisʃi-
1. Cor. 15. 2. Tim. 4. mè cōsummauit, ac de omnibus illud affirma-
1. Cor. 3. uit fore, vt vnusquisq; mercedē secundùm suum laborem propriam consequatur.

Maior nihil interesse vult inter diuites et pauperes Christianè viuentes. Sed & ille crassus profectò alibiq; nobis cōfutandus Maioris error est, quem tamen cum Centuriatoribus cōmunem habet, non meliorem esse, aut in cœlo fore pauperū quàm diuitum

tum conditionem. Etenim arbitrantur isti, ad sanctam euãgelicamq; paupertatem illud sufficere, si quis animo & voluntate mundi bonis se abdicet, aut moderatè illis vtatur. Si autem hoc est Apostolorum, qui cum Petro reliquerunt omnia propter Christum, & Ecclesiæ primitiuæ, in qua credentes in commune omnia possidebant, instituto satisfacere, quorsum tot piorum milia spontaneam paupertatẽ amplecti, Christiq; gratia non modò spiritu, sed et re ipsa virtutem illam profiteri & colere summo studio curauerunt? Sed libet istis non solũ Euangelicam promissionem veræ paupertati factam eludere, verũ etiam Christi orationem seriam, & constantẽ Patrum interpretationem nequiter deprauare. Itaq; nullã apud istos impetrant gratiã, quin & crebrò reprehendũtur, quos Christus peculiari laude sua ac ęterna ꝓpriaq; mercede dignos iudicauit. Defendũtur interim ac excusantꝰ diuites, & licet suis bonis suauiter incubent, tamen Euangelicis verè pauperibus exæquantur. At longè aliter docet Christus, qui nõ modò pauperes tantopere commendauit, sed eodẽ etiam in loco diuites perquàm durè tractauit, ijsdem est seuerè admodum interminatus, ac salutem eorũ ob annexa opibus vicia simulque pericula non parum

Matth. 19.

Act. 2. et 4.

Christus meliorẽ facit causam pauperum quàm diuitum.

rum

Iniquè comparãtur Ioannes & Apostoli cum sanctis inferioris ordinis.

rum dubiam fecit. Demum offenduntur piorum aures & mentes, cùm legunt vel audiunt tam iniquam comparationem, vt Ioannes baptista longè sanctissimus cum publicanorum principe Zachæo, vt Paulus Apostolus vas illud electionis incomparabile cum Lazaro mendico, vt Moyses & Elias præstantissimi Deoq; charissimi Prophetæ, cum illa quæ in ciuitate nota fuit vulgo peccatrix, quod ad cœlestem remunerationem attinet, tam inscitè crasseq; conferantur. Cæterùm huius loci non est, præsentem errorem pluribus refellere, quē nouatores à magistro suo Luthero traditum acceperunt, quemq; ex impuro fonte iustitiæ imputatiuæ deprompt um, ad meritum iustorum omne tollendum retinent mordicus: illudq; defendi non posse dicimus, quod passim isti sine Dei verbo effutiunt, inter præmia beatorum nullum esse discrimen, atq; vt ipsorum antiquus quoq; magister Iouinianus docuit, in futuro seculo nullam prorsus meritorum fore differentiam. Certè quod ad parabolam dictā, ex qua isti ratiocinantur, attinet, fatetur quoq; Caluinus, hoc loco Christum non disserere vel de cœlestis gloriæ æqualitate, vel de futuro piorum statu, sed hoc tantùm pronunciare, cur credentes glorientur, vel alijs insultent,

Luc. 19. Act. 9. Luc. 16.

Luc. 7.

Hier. lib. 2. contra Iouinianum. Aug. hæres. 82.

Matth. 20.

In harmonia Euang.

Parabolam Euāgelicam non fauere nouatorum errori.

tent, qui tempore sunt priores: ineptam verò illius esse curiositatem affirmat, qui exactè singulas huius parabolæ partes discutere velit. Sed & Melanchton docet, præsentem de vinea similitudinem, quą isti prorsus abutuntur, non posse sic intelligi, vt denarius significet vitam ęternam. Viderit autem ille, quàm prudenter hoc dicat, cùm veterum quidem, vt [a] Origenis, [b] Augustini, [c] Prosperi, [d] Gregorij sit sententia, per denarium vitam æternam esse accipiendã. Postremò pugnat cum istis Aepinus, & licet alios istorum errores strenuè tueatur, tamen palam confirmat, præmia quæ promittit et asignat Deus electis, partim essentialia, partim accidentalia esse: & sanctos quidem secundùm essentialia præmia omnes in cœlo æquè beatos, secundùm accidentalia verò beatitudinis præmia, ex parte tum corporis, tum animæ inæquales esse. Inter cætera verò ita scribit: *Accidentale præmium est, peculiaris & inæqualis retributio, quam unusquisque piorum accipit iuxta suum laborem, sua opera & certamina.* Ac demum postquam scripturæ loca citauit: *His*, inquit, *& multis alijs scripturæ testimonijs euidenter probatur, Deum compensare omnia benefacta, & punire omnia malefacta, nihilque manere aut irremuneratum, aut impunitum.*

a Tract. 10. in Matth.
b de sancta virg. cap. 26.
c De vocatione gent. lib. 1. c. 5.
d Hom. in dominicam septuages.

Præmia beatorum essentialia & accidentalia cõfirmat Aepinus.

In explanat. Psal. 19.

Quid igitur? an isti suam Ioanni gloriā non
solùm in terris, sed in cœlis etiam excellentem
inuident, & quasi molestè ferunt, qui cæte-
ris maior mortalibus ore veritatis prædica-
tur, illi locum etiam inter cœlites amplissimū
& singulare virtutis præmium à Deo deferri?
Scilicet in terris duntaxat ille magnus co-
ram domino, & Propheta, & plusq; Pro-
pheta dici merebatur: inanes verò erant tituli,
& solùm apud homines valebant, quibus ille
præ cæteris tot sanctorum myriadibus, iure
suo insignitur, vt nimirum dicatur, simulq; re-
uera sit idem Propheta, virgo, anachoreta, do-
ctor, martyr, & siquā aliā prærogatiuā, vel Eli-
as, vel Propheta, vel angelus terrestris vnquā
potuit obtinere. Cùm idem in huius vitæ tene-
Ioan. 5. bris versaretur, vel Christi testimonio, lucer-
na erat ardens & lucens, qui suæ tum vitæ, tū
doctrinæ splendorem in omnes etiam secutu-
ras mundi ætates longè latèq; diffudit. Quan-
topere verò nunc eū ipsum, si rectè cogitemus,
inter cœli lumina splēdere necesse est, qui pri-
marium inter illos tenuit locum, de quibus tā
Daniel, 12. luculenter scriptū est, Qui docti fuerint, ful-
gebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad
iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in per-
petuas æternitates. Quod si virgo est, vt ab

Igna.

Ignatio, Epiphanio, Chrysologo multisque alijs certò prædicatur, nullusque negauit hactenus, an non cum virginibus alijs agno illi indiuiduum se comitem præbet? an non dulciter sponso canit, sponsi tã fidus, tam charus et singularis semper amicus? Primũ & constanter cõfessus est nomẽ, & aduentũ, et gratiam veri Messiæ, & testimoniũ Euangelio luculentissimũ dedit. Quàm igitur præclarã confessionem Christus vicissim & corã Deo & corã angelis illi rependit, suoque adhuc tempore corã Ecclesia tota rependet? Beatos ego dixerim oculos, quibus cõtinget beatum illũ Ioãnem ineffabili gloria & plusque triumphali honore coronatũ coràm intueri. O quantus fulgor, quæ maiestas, quàm illustre decus illius rediuiui corporis olim apparebit, quod spontaneus abstinentiæ cõtinentiæque sanctæ rigor afflixit, quod nulla carnis voluptas, vel mundi vanitas vnque contaminauit, quod virtutis et sanctitatis omnis seuera disciplina semper exercuit, quod æternæ veritati Christo & communi hominum vtilitati totum se addixit ac tradidit, quod denique pro iustitia ad mortem illam innocentem ac preciosam vsque certauit. Hinc illæ Bernardi voces, quas ego non solùm admittẽdas, sed etiam valde probandas censeo: Consi-

Epi. ad Philadel.

Apoc. 14.

Ioann. 3.

Ioan. 1.

Matth. 10.

Ioannis gloria præcellens erit in corpore post resurrectionem.

» gnitur S. Ioannes, ideo tribus coronis à Deo
» redimitur. Pro virginitate serto, lilijs ac rosis
» æternum odorem spirantibus decoratur, quia
» hic sicut lilium germinans castitate ornabatur.
» Pro mundi contemptu purpureo diademate
» coronatur, quia hic virtutibus vernans mun-
» do & vicijs moriebatur. Pro martyrio corona
» auro gemmisq; radiante laureatur, quia regem
» gloriæ sequens, regis incœsti gratiam asper-
nabatur.] At ignoscat mihi quæso lector, quòd
in hac tanti viri gloria celebranda sim diutius
fortè versatus, cùm aduersarij quidem illam
Ioannis magnitudinem atq; præstantiam, quā
nullus queat satis cōmendare, adeò non agno-
scant, vt illum etiā nescio quibus hominibus,
non solùm in terris, sed in cœlis etiam exæqua-
re, debitisque illum præmijs defraudare co-
nentur.

Atq; hactenus quidem demonstratum est, duo cum primis in Ioanne consideranda esse, vitam scilicet eiusq; sanctitatem et doctrinā, cum toto eiusdem ministerio: vtrobiq; autem Ioanni laudem illam eximiam competere, vt inter omnes mulierum filios, si Apostolos excipiamus, maior dici posit & existimari; demum ad Christi mentem Ioannisq; iustam venerationem eos propius accedere, qui magni- Epilogus tractationis præcedentis, de magnitudine Ioanniss

 tudi-

tudinem præstantiamq́ue viri, non tam officij quàm sanctitatis ratione metiuntur, vt magnitudo illa scilicet, neque solùm, neque maximè ad docendi munus referatur. Quicquid autem prærogatiuæ vel sanctitatis diuinitus Ioannes accepit, id longè maius & sublimius perfectiusq́ue esse dicimus, quàm vt humano possit ingenio comprehēdi. Quicquid autem accepit, totum sine vlla dubitatione hûc ille contulit, vt optimi præcursoris, maximiq́ue Prophetæ officio, maiore tùm fide, tùm dignitate ad summam summi Dei gloriam perfungeretur.

Quomodo rectè accipiatur illud Christi, Qui minor est in regno cœlorum. Matth. 11. In harmonia euangel.

Nunc illud superest breuiter excutiendum, quod ad verba Christi sequentia pertinet, Qui minor est in regno celorum, maior est illo, Ioanne scilicet. Iudicio Caluini nimium hallucinati sunt omnes, quibus visus est Christus hîc seipsum conferre cum Ioanne. Et faciunt hoc tamen [a] Hieronymus, [b] Chrysostomus, [c] Ambrosius, [d] Augustinns, [e] Beda, [f] Rupertus, vt plures alios eiusdem sententiæ suffragatores prætereamus. Hos omnes Caluinus inscitiæ arguit, pro sua solita scilicet modestia, multo magis ipse reprehendendus, Certè non potest non apta videri hæc interpretatio, vt Christus se ipsum cum Ioanne conferat, atque ità temperamento quodam mox præcedens encomion mode-

a Ad Algasiam quæst. 1.
b Homil 38. in Matth.
c In Lucam lib. 5. cap. 7.
d Contra aduers. leg. & prophet. lib. 2. cap. 5.
e In Lucam lib. 2. cap. 27.
f In 11. cap. Matt.

moderetur, velut hoc dicere videatur: Filius hominis idemq́; virginis, qui Ioanne minor est Iudæorum opinione, maior illo est, non inter homines quidem (beatus enim, qui in eum non fuerit scandalizatus) sed in regno cœlorum, hoc est, in sanctorum vereq́; credentium Ecclesia. Nam Ioanni apprimè fauebant omnes, eiusq́; non modò doctrinam, sed vitam etiam & mores suspiciebant, qui vt diximus, magni nominis & præ omnibus ferè Prophetis percelebris habitus est semper in Synagoga. Loquitur ergo de præsenti, non de futuro tempore, Qui minor est in regno cœlorũ, maior est illo. Vbi nõ obscurè illud quoq; significauit, quod antea monuimus, se non solùm de Ioannis officio ac ministerio, sed de vniuersa eius virtute sanctimoniaq́; paulò antè verba fecisse, atq; ità per oĩa se illo præstantiorem esse, sicut Ioannes etiã ipse testatus est. Chrysostomus rectè monet, Christũ ad hanc sententiam propterea descendere, ne videlicet encomiorũ excellentia, quibus Ioannẽ fuerat prosecutus, absurditatem aliquam pareret audientibus, cùm Iudæi omnifariã Ioannẽ Christo preferrẽt. Minorẽ igitur se vocat, etate scilicet ac multorũ opinione, cùm eum etiã ijdem Iudei voracem & vinolentũ appellârint. Tra-

Matth. 11.

Homil. 38. in Matth.

Lib. 2. thesaur. cap. 4.

ctat hunc quoq; locũ Cyrillus, & multis contra Eunomium disputat, nequis putet Christum aliqua ex parte Ioanne vel minorem, vel æqualem habendum. Confirmat autem hoc quod diximus, maiorem in regno coelorum eum, qui sanctitate sit sublimior, significari.

In Lucam lib. 5. circa finem.

Ambrosius minorem in regno coelorum non ad Christum, sed ad angelũ refert, velut Christus ostendat Ioannem hominibus quidem anteponi, et inter natos mulierum potiorem esse, sed angelis tamen cedere. Variant etiam autores, quidnam regni coelorum nomen hoc loco designet: nos verò in his discutiẽdis nihil morabimur, sed ad alia quæ sunt huius instituti magis ꝓpria, sine ambagibus progrediemur.

CAPVT DECIMVM.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matth. 3.

Facite fructus dignos poenitentiæ. Lucæ 3. Matth. 3.

MAGDEBVRGENSES.

Ioannes

IOannes de neceßitate bonorum operum docuit, quod omnis arbor non faciens fructum, debeat exſcindi, & in ignem conijci: opera autem tantùm moralia propoſuit. Lib. 1.cap.10.col.360.Et cap. 4.col.125.*Baptiſta ſuos auditores de operibus interrogantes, Luc.3.de decalogi operibus admonet: nempe ut ſint erga alios benefici, quiſq; ſuæ uocationis opera expediat, nemini iniuria inferatur, quilibet ſuo ſtipendio ſit contentus.* Tum iterum, lib.1.cap.4.col.84.*Ioannes quærentibus, quid debeant facere, reſpondet, ut ſint benefici erga egenos, ut quiſq; in ſua uocatione honeſtatem & ſtatuta ſequatur. Quæ opera certè ex decalogo eis præſcribuntur.*

CENSVRA.

PRæcurſor Domini Ioannes, electũ planè organum Dei, vt muneri ſuo reſponderet, ac apud Iudæos viam Chriſto pararet, tùm in baptizando, tùm in docendo, paucis quidem annis, (bienniũ quippe fuiſſe putant) ſed ſumma cum fide verſatus eſt. Et rectè quidem hoc deprehendit Bernardus, nouum & inſigne aliquid in Ioannis prædicatione contineri, qui verbum pœniten- Ser.de excell.Ioannis baptiſtæ. Ioannis prædicatio ſingularis.

tiæ dulce & gloriosum cum verbo regni cælorum læto & adorando primũ coniunxerit. Hoc namq; ille magnus Elias fecit suę prædicationis initium, Pœnitentiam, inquit, agite: appropinquabit em̃ regnum cœlorum. Ioannis igitur prædicationem ait esse vocem exultationis, vocē lætitiæ, verbũ misericordię, sermonem gloriæ, largitatem gratiæ. Verbum, quod celauerat Deus, tacuerat angelus, latuerat Patriarchis, Prophetæ nescierant. Ioannes enim natus ostendit medicamentum vulneri, peccato pœnitentiam, iniquitati veniam.]

Matth. 3.

Qui suum docendi munus, si diligenter aduertas, ita instituit, vt illud ad tria precipuè capita, fidem, pœnitentiam et opera bona retulisse videatur. Nimirum quò fidem doceat, studiose abducit à se homines omnes, & proponit illis, in quem credant, quē amplectantur & obseruent vnicè, Christum videlicet agnum Dei, qui tollit peccata mundi, & sponsum qui desursum veniens, super omnes est, eũdemq; iudicem, qui habet ventilabrũ, ac permundabit areã suã. Ad pœnitentię porrò doctrinam pertinet, quod iram Dei et ignem gehennę peccatoribus denuntiat, quod animorum ad Deum integram conuersionem (ipse pœnitentiã vocat) ab oĩbus postulat indiscriminatim, quod

Ioannis doctrina tribus ferè capitibus cõprehensa.

Ioan. 1. & 3. Matth. & Luc. 3.

non

non solùm ad odium sui, sed etiam ad confessionẽ peccatorum pœnitentes adducit, quod prętere a fructus dignos cum pœnitentia coniungendos esse docet. De operibus verò tum in genere monet credentes, tum in specie tractat, vbi publicanos, & milites instruit. Nec dubiũ, quin eadẽ ratione sedulitateq́ꝫ cum pluribus egerit, vt pro ratione fidi doctoris oĩa fieret omnibus, et quemlibet hominũ ordinem de operibus suæ vocationi congruentibus informaret, & ad Christi gratiã consequendam magno ardentiq́ꝫ studio præpararet.

Hic iam nobis offert se locus tractandi de operibus, quæ in suo ministerio vel præcepit Ioannes, vel commendauit, postea doctrinam eius de pœnitentia excutiemus. Et rectè fatentur Centuriatores, de bonorũ operum necessitate docuisse Ioannem: nec de illo quisq́ꝫ dubitare potest, qui vel solam expendit hanc eius grauissimã, vereq́ꝫ metuẽdam sententiam, quã & Christus postea repetiuit: OMNIS arbor quę non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. In quæ verba pręclarè sic Augustinus: Ideo, inquit, quantũ possumus, fructus iustitię studeamus adferre, timentes illud quod Dñs dixit: Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignẽ mittetur.

Ceut. 1. lib. 1. col. 360.

Operum bonorũ necessitas à Ioanne prædicatur.

Matth. 3. & 7.

Lib. 50. homil. hom. 16.

Hæc ſententia euidenter oſtendit, quia non "
ſolùm malum feciſſe, ſed etiam bonum non "
egiſſe damnabile erit.] Et idem alibi: Non dixit, quæ facit fructum malum, ſed quæ non "
facit fructũ bonum. Hinc ergo poſſumus euidenter agnoſcere, quas pœnas arbor ſpinoſa "
in die iudicij patietur, quando illa quæ fructũ "
non dederit, excidetur & in ignem mittetur.] "
Tum rurſus ad hoc ipſum dictum alludens, Sicut, inquit, magnam arborem virere, & fructũ non reddere, nihil prodeſt: ſic nihil prodeſt "
Chriſtianũ dici, et Chriſtiani opera non habere.] In quẽ ſenſum ſcripſit etiã Victorin⁹: Nõ eſt ſatis arborẽ vigere, & fructum non habere: "
ſic nec ſatis eſt Chriſtianum dici, & Chriſtum "
confiteri, & ipſum in opere non habere, id eſt, "
eius præcepta non ſeruare.] Sed enim plenior doctiſq; gratior foret præſens iſtorum confeſſio, ſi non ſolùm operum neceſsitatem ex Ioannis concionibus confirmarent, ſed eam quoque neceſſitatem ad ſalutem credentium pertinere, ſicut orthodoxi prædicant, faterentur. Id verò alibi prorſus negant, hoc metu ſcilicet impediti, ne ſi tale quid cum Eccleſia profiteantur, legem & Euangelium confundant, & doctrinam corrumpant Euangelij propriam, quæ eſt eiuſmodi, inquiunt, vt

Serm. 38. de ſanctis.

In Apoca. hom. 2.

In Apocalypſin.

Opera bona neceſſaria, ſed non ad ſalutem dicũt nouatores.

gratis

gratis homines sola fide iustificentur. Igitur ad hoc ædificandum & retinendum idolum, quæcunque opera bona dicuntur, ea facienda quidem, sed ad salutem tamen hominis non necessaria esse decernũt. Neque aliter docet Melanchton, opera bona videlicet, tametsi homini sint vtilia, quæ multa etiam præmia spiritualia & corporalia in hac & sequẽti vita mereantur, tamen ad salutem non esse necessaria. O timidos & præposterè scrupulosos homines, qui tam multa de fide falsa & perniciosa fidentissimè docent: de bonis autem credentiũ operibus vera & necessaria minimè docent, quòd metuant, ne piorum benefactis, in quibus Christi beneficium & Spiritus sancti virtus vel maximè cernitur, nimium tribuere videantur. Nos enim opera verè bona, Deoque grata, & homini salutaria, siue vt in scholis dicunt, meritoria nulla esse censemus, nisi quæ Christus in credentium cordibus habitans facit, quæque Spiritus ipse sanctus ex radice charitatis producit, vt quæ pij rectè operantur, nõ modò fructus bonæ arboris, sicut Ioannes appellat, sed fructus etiã diuini spiritus ex Pauli doctrina meritò censeantur. Igitur ex quo spiritu Christus est operatus, cùm per Spiritum sanctum semetipsum obtulit Deo hostiam im-

Cent. 1. lib. 1. c. 4. col. 81. 85. 94. & 124.

In disputat. de causis nouæ obedientiæ necessariæ, & in disputat. anni 1559. de quibusdam proposit.

Galat. 5.

Heb. 9.

maculatam, ex eodem membra eius viua sanctas actiones suscipiunt susceptasq; perficiũt,
Ioan.15. vt quę in Christo et per Christum faciũt benè (sine illo enim nihil faciũt meritoriè) sic Deo
Matth.5. placeant, vt ille vitam eis laborantibus rependat
1.Cor. 3. 2.Cor.5. æternam, & vnicuiq; secundùm suum la-
Luc.14. borem mercedem iustam persoluat in retributione iustorum. Sed enim cur verentur isti ea opera necessaria dicere, sine quibus ad salutis æternæ portum non pertingunt, quibus & tẽ-
Matth. 20. pus & locus suppetit in Christi vinea operan-
Ephes.2. Tit.2. di, pręsertim cùm idcircò noua in Christo creatura fiant, vt abnegantes impietatem & secu-
Ephes.1. laria desideria, sobriè, iustè pieq́ue viuant, &
Galat.6. in bonis operibus non deficientes ambulent. An necessarium opus nõ est baptismi, sine quo
a Ioan.3. [a] credens in regnum Dei non introibit: opus
b Eccle.1. timoris, sine quo [b] nemo potest iustificari: opus
c Luc.13. pœnitentię, sine quo [c] etiam baptizatis et relapsis est pereundum: opus misericordiæ, sine
d Matth.5. quo [d] misericordiam nemo consequetur: opus patientię, sine quo [e] reportare non datur pro-
e Hebr. 10. f Hebr. 12. missionẽ: opus pacis et sanctimonię, sine quo [f] nemo videbit Deũ: opus obedientiæ, sine quo
g Matth.19. [g] ad vitã æternã non patet ingressus: opus cha-
h Ioan.13. ritatis, sine quo [h] Christi discipuli non agnos-
i 1.Timoth.4. cuntur: opus iustitię, sine quo [i] iustitię coronã iustus ille iudex nemini reddit: opus demùm

per-

perseuerantiæ, sine quo [k] salui esse non possunt electi? Scilicet vt Paulo & Iacobo Apostolis prudentiores isti se faciant, tam ægrè concedunt, quin etiam apertè negant, fidem à charitate & operibus posse disiungi, & sine illis inesse quidem, sed non prodesse his, qui cum Ecclesia Deum & quę sunt creditu necessaria, syncerè confitentur. k Matth.24. 1.Cor.13. Iacob.2. Tit.1.

Cæterùm errant in eo plurimũ nouatores, quòd præter omnium veterum morem de vocabulis Euangelij & Legis ita imperitè philosophentur: deinde quòd ex Euangelio faciant nudam gratiæ ac æternæ vitæ promissionem, ac Christum etiam negent esse, sicut dicitur, legis latorem: præterea quòd tradita in nouo testamento præcepta ad legem veterem tantùm pertinere contendant, ac demum quòd diffiteantur, renatos cùm agũtur spiritu, legi obtemperare, eiq; per Christi spiritum satisfacere posse. Hęc alij sacris è literis solidè confutârunt: plæraq; post Augustinum damnauit etiam Synodus Tridentina, nos ea cõmodius alibi prosequemur. Nunc satis erit contra istos Augustinum citasse, qui luculẽter docet, inter vetus & nouum testamentum ita discernendum esse, vt diuersa sacramenta & promissa quidem statuantur, sed eadem plæraque præcepta Cur nouatores circa doctrinam bonorum operũ errent maximè. Psal.9.& 83. Esa.33. Iac.4. Sess.6. In euangel. Ioan. tract. 3. & contra Faust. lib. 15. c. 4.

cepta vtrobiq; retineantur: et morum quidem præcepta Christianis magis, quàm Iudæis & data & obseruanda esse, eaq; per adiuuantem Christi gratiam à credentibus impleri ac perfici. Quod si quisquam alius, certè idem Augustinus, verum legis & Euangelij discrimen agnouit, & de illo peritissimè scripsit. Quare paucas ex illo sententias huc in primis pertinentes, & legem ab Euangelio, seu Euangelij gratia discernentes asscribam. Dicimus inquit, lege fieri, vt Deus, quid fieri velit, audiatur: gratia verò fieri, vt legi obediatur. Non enim auditores legis, ait Apostolus, iusti sunt apud Deum: sed factores legis iustificabuntur. Lex ergo auditores iustitiæ facit, gratia factores.] Ac iterum alibi: Lex adducit ad fidem, fides impetrat spiritum largiorem, diffundit spiritus charitatem, implet charitas legem.] Sed & alio in loco: Ipse qui legem venit implere, dilectionem donauit per Spiritum sanctum, vt quod antea timor implere non poterat, charitas postea impleret. Inde est & illud eiusdem Apostoli, Plenitudo autem legis charitas. Et illud, Finis autem præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, et fide non ficta.] Atq; huc pertinet totus Augustini liber, qui de fide & operibus ita scriptus videtur, capite præ-

Legis & Euangelij differentia secundùm Augustinum. Contra duas epist. Pelag. lib. 3. cap. 2.

Rom. 2.

Epist. 144. ad Anastasium.

In exposit. quarundam propos. ex epist. ad Rom. prop. 75.

Rom. 13.

1. Tim. 1.

præsertim 14. & 15. vt contra sectarios huius temporis, quibus nimium & Paulus de fide placet, & Iacobus de operibus displicet, vix quicquam fortius aptiusq; posit opponi.

Qua in re Augustino planè cõsonat Theodoretus, cùm inter alia sic loquitur: Gratia hoc „ habet supra legẽ, quòd hæc quidem docuit id, „ quod fieri aut non fieri oportet: illa autem ha- „ bet etiam Spiritus adiuuãtem gratiã.] Theodulus verò habet in hunc modum: Non eadẽ „ in nouo testamento mandata, quæ veteribus „ legis tempore iniungebantur: verùm cõmunia „ noua præcepta sapientiamq; maiorem cõple- „ xa Christus nobis dedit. Perinde ac dicat, vt „ inseruiamus à spiritu profectis mandatis. Nã „ veteribus iniunctũ erat non occidere, nobis ne „ irasci quidem: illis porrò non mœchari, nobis „ autem ne visu quidem curiosos esse pręceptũ. „ Non enim lex porrò, sed spiritus nobis impe- rat.] In eandem sententiã docuit vetus Ecclesię doctor Irenæus, qui sic etiã inter Iudæos & „ Christianos discernit: Naturalia, inquit, omnia „ pręcepta (quemadmodũ decalogi, legisq; mo- „ ralis) cõmunia sunt nobis & illis. In illis quidẽ „ initium & ortum habuerunt, in nobis autem „ augmentum & adimpletionem perceperunt. Consentit cũ his Eusebius Cæsariensis. Quas

In 9.c ad Rom. Quid gratia vel euangelium supra legem habeat.

In 7.c.ad Rom. Lex & euangeliũ in mandatis differunt, & maior euangelij est perfectio.

Matth. 5.

Lib.4. aduers. hæres. cap. 27.

Lib. 1. euang. demonstrat.

Patrum ſententias idcircò recitamus, vt pſpicuè intelligatur, euangelium à lege differre nõ ſolùm gratuita promiſsione,ſed etiã preceptorũ ſublimitate,& donorũ ſpiritualiũ abũdantia,quib⁹ donati Chriſtiani maiorẽ quàm olim Iudęi, tum obediẽtiam,tum iuſtitiam prꝫſtare poſsint ac debeãt. Hic enim locũ habent præclarę & veteres illę promiſsiones,quæ ad euãgelium propriè ſpectant: Dabo legem meam in viſceribus eorũ, & in corde eorum ſcribam eam:& ero eis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum. Tum alibi:Dabo vobis cor nouum & ſpiritum nouum ponam in medio veſtri;& faciam vt in pręceptis meis ambuletis,& iudicia mea cuſtodiatis & operemini. Quocirca illi euangelium non intelligunt,et vehementer etiam illud obſcurant,qui euangelium legem, et Chriſtum legislatorẽ dici non ſuſtinent: qui pręterea legis opera, vt Paulus de his loquitꝛ, æquè Chriſtianis ſicut Iudęis aſſcribũt,nec diſtinguũt inter opera, quæ pręcedũt & quæ ſequuntur iuſtificationem,ac demum qui legem renatis impoſsibilem fingunt,vt in illis iuſtificatio legis non poſsit impleri.

Promiſsiones diuinæ de euangelio factæ.
Hier. 31.
Ezech. 36.
Rom. 3.
Gal. 2. & 3.
Rom. 8.

Eſt aliud etiam à Centuriatoribus obſeruatũ in Ioanne, qui opera moralia propoſuerit, cuius generis exempla quædam ſemel & iterum

Ioannes moralia exegit opera diligenter, ſed non ſolùm illa.

rum ex eius concionibus repetere voluerunt. Atque hoc quidem vt est extra controuersiam omnem, sic illud in huius tanti Prophetæ laudem dici meretur, quod præcipuam diuinę legis partem, quæ moralis dicitur, & præceptis decalogi continetur, non minus diligenter quàm reliqui Prophetę omnes, exposuerit, vrserit, confirmârit. Ex qua lege porrò pendent opera, quæ moralia dici solent, & quibus Christus non minus Christianos, quàm Iudæos exerceri vult, vt proinde cuique credentium ita loquatur sigillatim: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Verùm illud Ioanni affingunt Centuriatores, eum opera duntaxat moralia proposuisse: quod is si coram adesset, credo non agnosceret, quodq́ue nullum veterum de illo scripsisse, sed nouum prorsus esse cōmentum apparet. Cuius cōmenti hęc adferri causa potest, quòd isti tacitè conentur, tāti viri authoritate nouū dogma suū stabilire, alia nimirū non esse opera bona vel censenda, vel faciēda, nisi quæ certo et expresso Dei verbo & præcepto mandantur, vel decalogo cōtinentur. Siquid enim secus fiat, quālibet pietatis speciem præ se ferat, id volunt tantū non peruersum, superstitiosum atq; impiū videri, non aūt Deo placere, hominiue ꝓdesse. Ac de

Matth. 19.

An opera solùm in lege præcepta, bona censeri debeant.

operibus omnibus, quæ ſine iuſſu & mandato Dei vel ſuſcipiuntur, vel peraguntur, verè dici contendũt, ſemperq́ in ore habẽt illud: Fruſtra me colunt doctrinis & mandatis hominũ.

Matth. 15.

De dicto Chriſti, Fruſtra me colũt.

His reſpondemus, poſtremũ Chriſti dictũ ad Phariſæos inuiſos illos Iudæorũ hypocritas propriè pertinere, & nihil ex eo præſidij rectè peti ad Apoſtolicas & Eccleſiaſticas leges, ac traditiones humanas, quas vocant, conuellendas atq́ labefactãdas: ſed nec opera quidem à pijs piè inſtituta, licet à Deo mandata nõ ſint, hac ipſa ſentẽtia eleuari atq́ perſtringi. Deinde affirmamus, quod iſti nobis toties occinunt, & apud ſuos velut Euangelicũ axioma defendunt, opus omne bonum certo Dei verbo & mandato conſtare debere, tam imbecillũ & caducũ eſſe, vt etiam per ſe ipſum corruat. Nam cùm demonſtrare non poſsint, hoc quod aſſumunt, certo Dei verbo & præcepto niti, nõ habent, quod ex antecedente falſo exſtruant, ſed quicquid ex eo deducunt, ſuũ pondus, et veritatis robur apud ſapientes amittat neceſſe eſt. Ad hæc ſcriptura multis in locis probat, vel à Deo ipſo probata eſſe teſtatᷣ piorum opera, quæ ex mandato diuino non perficiebantur. Laudatur certè Abel, Noë, Abraham & Iob ad altare ſacrificantes: honorantur

Opera bona eſſe poſſe ſine certo Dei mandato.

Gen. 4. 8. 22. Iob. 1.

Re-

Rechabitæ & Nazaræi prorſus abſtemij : Hier.35.
commendantur Dauid & Salomon in cultu Numer. 6.
2.Reg.6.
diuino ſingulari cum pompa religiosè et ſum- 3.Reg.7. & 8.
ptuosè verſantes. Extollitur Anna Phanuelis Luc.2.
filia in ſuo ſancto cœlibatu, & defenditur à
Chriſto Magdalena in illa prodiga ſui pręcio- Matth.26.
Ioan.12.
ſi vnguenti profuſione. Vtraq; rerum diuina-
rum longè magis quàm humanarum curis in-
tenta, ac velut mundo mortua, vel ſanè à com-
muni hominum conſuetudine remota, vera
ſanctitate ac iuſtitia pios alios excellebat. De
Baptiſta noſtro et vitę illius ſancto rigore ſæ-
pe iam diximus, & poſtea repetemus.[a] Augu- a De morib. Eccleſiæ Catholicæ cap.31.
ſtinus & [b] Chryſoſtomus apertè patrocinan-
tur anachoretis, eremitis & monachis, qui Ba- b Aduerſus vituperatores vitę monaſticæ lib.3.
ptiſtę ſequentes exemplum, vitam ab alijs pro-
cul ſemotam & valde ſeueram in ſancto ocio
tranſigebant. Sed vt ſcripturis tantùm inhæ-
reamus, laudat Chriſtus Eunuchos, qui ſine
» vllo Dei mandato ſeipſos propter Dei regnũ Matth.19.
caſtrauerunt: ſemperq; laudati ſunt in Eccle-
ſia, qui volentes legem cœlibatus amplecte-
rentur. Sed & Paulus abſq; mandato cœlibes 1.Cor.7.
magis quàm coniuges probat, qui omnes eti-
am in cœlibatu ſibi cupiebat eſſe conformes,
quiq; vt ab [c] Auguſtino ſcriptum eſt, ſupra le- c Lib.3.Hypog. ſupra medium.
gem & Euangelium erogabat. Huc demum

 pertinet

d Lib. 1. contra Iouinianum.
e In 1. Cor. 7.
f De sancta virginit. ca. 14. & 15.
Cyp. li. 1. epist. 11.

pertinet discrimen, quod velint nolint aduersarij,[d] Hieronymus,[e] Ambrosius,[f] Augustinus, ac totus ferè Patrum chorus, inter consilia & præcepta scilicet, in scripturis tradita constituit, multiq; clarissimè probarunt, hoc discrimen tum Euangelicis, tum Apostolicis literis consentaneum esse. Præclara est certè

g Lib. 1. de adulter. coniug. ca. 14.

[g] Augustini sententia, quam exemplis ipse varijs declarat atque confirmat: Multa sunt, inquit, facienda non iubente lege, sed libera charitate: & ea sunt in nostris officijs gratiora, quæ cùm liceret nobis etiam non impendere, tamen causa dilectionis impendimus.] Quid?

In enarr. Ionæ, de Tertulliano tractans.

quod Bugenhagius fatetur, Ecclesiæ consuetudines, quibus multa certè ac præclara instituta, sanctæq; vitæ studia nobis commendantur, omninò esse seruandas. Huc autem refert

Epist. 118. cap. 2.

dictum Ambrosij, quod Augustinus ad Ianuarium scribens vsurpauit: Ad quamcunque Ecclesiam veneris, eius mores serua. Citat & Tertullianum, qui multa de veteris Ecclesiæ tum traditione, tum consuetudine exempla producit atq; confirmat, ac tandem ità concludit:

Lib. de corona militis.

Harum & aliarum huiusmodi disciplinarum si legem expostulas scripturarum, nullam inuenies. Traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides obserua-

" seruatrix: rationem traditioni, consuetudini,
" fidei patrocinaturam aut ipse perspicies, aut
ab aliquo qui perspexerit, disces.] Ex eodem
" repetit illud: Consuetudo etiam in ciuilibus
" rebus pro lege suscipitur, cùm deficit lex: nec
" differt, scriptura an ratione consistat, quando
" & legem ratio commendat.] Adducit præterea in medium sententiam Hieronymianam: Dial. aduersus Luciferian.
" Multa alia quæ per traditionem in Ecclesijs
" obseruantur, authoritatem sibi scriptæ legis
vsurpauerunt.] Nec multò pòst sequitur:
" Multa alia quæ scripta non sunt, rationabilis
" sibi obseruatio vindicauit.] Annectit autem idem Bugenhagius alia, quibus ne quid veteris Ecclesiæ authoritati deferat, suęq́ꝫ sectę adimat, manifestã veritatem impugnat: sed contra stimulum frustra calcitrat, & sicut ille inquit, mentita est iniquitas sibi. Necq́ꝫ tamẽ diffitemur, quin libenter etiã concedimus, quicquid à nobis rectè pieq́ꝫ geritur, id Dei verbo contineri, vt si generatim de operibus bonis loquendum sit, hęc ipsa communibus quidem scripturę sententijs, quę sonant de pietate, charitate, iustitia, sanctimonia, obedientia et perfectione pręstanda, includi videantur. At longè aliò spectant nouatores, qui nunquam non expressum Dei verbum de hoc illóue cultu, vt

ipsi vocant, in specie postulant, & plærunque sic opera bona contrahunt, quemadmodum postea monstrabimus, vt in sola proximi charitate illa ponant. Impellit plærosque Spiritus sanctus, vt nullo etiam vrgente præcepto, ad multas præclaras actiones progrediantur, vt carni & mundo renuntient, diuinisque rebus cum Ioanne nostro dies ac noctes incumbant. Quis autē spiritus bonus istos impellat equidem nescio, qui illorum & sanctissimorum hominum instituta, nullo Dei præcepto tradita, vel damnant omninò, vel certè suspecta reddunt, quique illa etiam piorum opera, quæ Dei mandato expressè continentur, fœdè contaminant, quando de illorum virtute, vtilitate, dignitate, meritis ac præmijs indignè sentiunt, ac prorsus contra Ecclesiæ sententiam impurè loquuntur. Qua de re alibi copiosius.

Ioannem alia nō moralia etiam docuisse.

Nunc de Ioanne propositū est dicere, quod opera quæ docuit, moralia tantùm fuisse, sicut isti contendunt, non posit demonstrari. Primùm enim hoc nobis concedant necesse est, multo plura quàm quæ scripta extant, Ioannē docuisse, & populo euangelizasse. Id quod etiam Lucas ingenuè profitetur: & confirmat Origenes, non solùm alia, quę scripta non sunt, sed maiora etiam, quàm quæ literis credi debuerint,

Luc. 3.

In Lucam homil. 27.

buerint, Ioannem prædicasse. Si verò scripta extarent omnia, quæ Ioannes vel apud suos domi, vel coram alijs de fugiendis & agendis omnibus publicè docuit, non solùm de præsenti quæstione certò constaret, verùm etiam alia plura, quæ nunc spargunt aduersarij, præsertim de iustificatione disputantes, fortasse luce illa fulgente, non secus quàm vmbræ quædam euanescerent, statimq; profligarentur. Si verò petendum est iudicium ex his quæ scribunt Euangelistæ, non video sanè, qua ratione censenda sint omnia moralia opera, de quibus Ioannes vnq; concionando tractauit. Venerunt ad illum accepturi baptismum, quę nuda erat, vt diximus, cæremonia, & ante baptismum, vt est probabile, et *Tertullianus asserit, sunt peccata confessi. Quæro igitur, iussine illi vtrunque fecerint, an iniussi? Si iussi, quod verbum vel præceptum certum Dei illos vrgebat? Si iniussi, quale hoc illorum opus demum censeri debet? bonúmne esse potest, si sine mandato Dei, vt isti dicunt, expresso ità fecissent? Si non bonum, malum igitur, quod tamen nemo prudens existimabit: vel saltem adiaphoron, quod vix dignum videatur, vt ab Euangelista tam disertè commemoraretur. Crediderim sane vtrumq; fieri potuisse, vt ad hoc bonum

Plura docuit Ioannes, quàm quæ scripta extant.

An populus apud Ioannem confitens peccata & petens baptismũ Dei mandatum habuerit.

* Lib. de baptismo.

Mmm opus,

opus, baptiſmi nimirum & confeſsionis, excitaret eos Ioannes, illicꝫ excitati non grauatim admonenti parerent, licet nec ille mandatum diuinum obtenderet, nec hi diuino iure ſeu mandato, ſe ad hoc opus faciendū aſtringi putarent. Verùm enimuerò qualecunqꝫ demùm hoc illorum opus fuerit, ex Ioannis doctrina vtiqꝫ profectum eſt, quod ad opera moralia vel decalogum nemo peritus retulerit, ſed ne aduerſarij quidem ipſi fortaſſe referendum eſſe iudicabunt. Docuit etiam ſuos Ioannes diſcipulos, vt Euangeliſta teſtatur, frequenter orare atqꝫ ieiunare. Ac alios fortaſſe plures vir Dei zelo plenus ad has aliaſqꝫ pietatis exercitationes adduxit atqꝫ aſſuefecit: quibus etiam in rebus potuit opera nonnulla præſcribere, quæ moralia non rectè dicantur. Et hinc nata videtur, Chriſtoque obiecta illa querimonia, Quare diſcipuli Ioannis ieiunant frequenter & obſecrationes faciunt: tui autem edunt & bibunt? Cui rei non exiguum præbet indicium Tertullianus, vndecunque tandem hoc acceperit, cùm ſcribit, nouum aliquem orationis ordinem à Ioanne inductum fuiſſe.

Matth. 9. Luc. 5. Docuit Ioannes ſuos orare & ieiunare.

Lib. 4. aduerſ. Marcionem.

Quoniam verò in hunc locum incidimus, qui magni eſt ſanè momenti ad ſynceram de

bonis

bonis operibus doctrinam hodie cognoscendam simul et conseruandam, non abs re facturi videmur, si exortas nuper eiusdẽ varias corruptelas, quę ab omni ferè pietatis exercitatione mortales plurimos auocârunt, & in hanc ipsam, quàm latè patentẽ in Europa cernimus, falsam securitatem, ac nouũ quẽdam Epicurismũ induxerunt, paulisper consideremus. Ac primùm quidem satis explicari non posse censeo, quantum hac in parte sibi assumpserint nouatores. Etenim quęcunque illis in buccam ferè venirent, ad suæ fidei confirmationem & bonorũ operũ oppugnationem immani quodã studio passim effutiuerunt, vt non modò contra scripturæ diuinæ authoritatem facere, quæ quidem à malis ad bona iustaque opera omnes reuocat maximè, verùm etiã cum ratione ipsa, quę tacitis quibusdam stimulis ad honestatem homines impellit, ex instituto propemodum pugnare viderentur. Exemplo sit hæreseon nostri temporis architectus Lutherus, qui non modò sermone, sed scriptis etiam plæraque publicè prodidit ac disseminauit, quæ vel sola Christianos ad omnem pietatem segniores, ad peccandum verò propensiores efficere queant. Hinc illa præclara scilicet, & ab omni Euangelico spiritu, imò etiam à communi ferè sensu prorsus aliena Luthe-

Nouatores doctrinam de operibus malè tractarunt.

Lutherus quàm malè docuerit de operibus.

In resolut. art. 36. et in assertio. art. 36. & de seruo arbitrio.

ri dogmata: *Omnia ex absoluta necessitate eueniunt, adeò quod etiam Deus non solùm est causa peccati permissiuè, sed effectiuè. Liberum arbitrium post peccatum res est de solo titulo. Nulli est in manu sua quidpiam cogitare boni aut mali. Quomodo potest homo se ad bonum præparare, cùm nec in potestate sua sit suas uias malas facere? Nam etiam mala opera in impijs Deus operatur.* Quod si hæc satis non sunt ad omnem bene operandi tum uoluntatem, tum facultatem homini eripiendam, plura eiusdem axiomata, vel si mauis, κυρίας δόξας subiungemus: [a] *Ex textu clarè habebemus,* inquit, *quod etiam decem præcepta ad nos non pertinēt. Non enim nos, sed solos Iudæos eduxit Dominus.* [b] *Non est aliquod in Euangelio præceptum à Deo.* [c] *Erga Deum nullis operibus, sed nuda indigemus fide. Debemus enim cum solo Isaac uenire, hoc est, cum fide: seruos & asinos, hoc est, opera deorsum dimittere oportet.* [d] *Opera Deus nihil curat, nec eis indiget.* [e] *Constanter dicimus, orando etiam peccare iustum, iuxta illud psalmi CVIII. Et oratio eius fiat in peccatum.* [f] *Omnia opera bona etiam optimè facta, sunt peccata, & quidem mortalia secundùm Dei iustitiam, uenialia uerò secundùm misericordiam.* [g] *Quanto sceleratior es, tanto citius*

Deus

a In serm. de Moyse.

b In præfat. noui testam.

c In sermone de piscatura Petri.

d De captiuit. Babylon.

e Serm. de ascensione Domini.

f In assertion. artic. 32.

g Serm. de piscat. Petri.

Deus gratiam infundit. Si autem adornes te bonis operibus, ut te Deus acceptet, nihil efficies. Alia uia non potest homo coram Deo aut conuenire aut agere quàm per fidem, opera ille nihil curat. Atque vt tandem modum faciam in his tam impijs atq; blasphemis Lutheri placitis recensendis, quibus nihil ad bonorũ operũ labefactationẽ pestilentius potest excogitari, vnum saltem adijciemus: *Vide*, inquit, *quàm diues sit homo Christianus, siue baptizatus, qui etiam uolens non potest perdere salutem suam, quantiscunque peccatis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata eum possunt damnare, nisi sola incredulitas: cætera omnia si credat, uel stet fides in promißionem diuinam baptizato factam, in momento absorbentur per eandem fidem.* Sunt interim, quos iam pudeat & pigeat sui magistri Lutheri, qui tam furiosas & barbaricas ediderit voces: quin & Lutherus ipse, vt in alijs plærisque, ita hîc etiam suas sæpè mutauit sententias, multoq; moderatius de absoluta necessitate, de libero arbitrio, de sola fide, de bonis operibus postmodũ docuit. Exemplum porrò Lutheri secutus est Melanchton, qui contra liberum hominis arbitrium ineptissimè scripsit, sed cecinit palinodiam. Fuit enim in scriptis etiam alijs Proteo, quod

De capt. Babyl.

Lutherus & Melanchton suas subinde mutant opiniones.

dicunt mutabilior. Hærent tamẽ in multis reliquiæ priorum errorũ, quos isti sectæ principes in vulgus antea disseminârant: & audiuntur adhuc prophanę impiæq́; voces huiusmodi: *Deus non curat opera. Vt peccata nõ damnant, sic nec saluãt opera. Quid nobis cũ operibus, si sola fide iustificamur atq; saluamur? Noua obedientia est arbitraria, bona opera non sunt necessaria: homo habet se purè paßiuè in malis & bonis operibus*, quas voces portentosas & diabolicas vocat quoq; Melanchton.

In disputat. de iudicijs Ecclesiæ. Caluinus cu intum hominis arbitrio & operibus detrahat.

Quis verò non horreat, blasphemum audire Caluinum, qui Deum summũ æternumq́; bonũ esse vel negat, vel impugnat, cùm humanæ malitię causam in Deum ipsum cõfert, et velut iniecta manu homines à bene operando retrahit, imò tum benè, tum malè operãdi facultatẽ liberã illis prorsus adimit. Etenim sceleratissimè docet ea, quę Bernenses etiam, ne à concionatoribus publicè traderẽtur, edicto suo seuerè prohibuerũt: ne hęc videlicet tanta cõtumelia & multiplex impietas non solũ offensionẽ maximã, sed & perniciem vulgo extremã conciliaret. Sic enim habẽt Caluinianæ doctrinæ capita:[a] *Peccata quæ admittuntur, fiunt nõ solo Dei permissu, sed eiusdem uolũtate: cùm uanum sit atq; ineptum, aliquod discrimen statuere inter Dei permissionem*

a Lib. 1. institut. cap. 18. 16. & 17.

sionem & uoluntatẽ. Quæcunq; crimina à quocunq; patrata, sunt bona & iusta Dei opera. [b] *Siquis adulterium, homicidium, latrocinium fecerit, non agit sola Dei permißione, sed uoluntate. Quantacunq; sit iniquitas, non peragitur ab hominibus ex uoluntate & arbitrio aut proprijs uiribus, nisi per Spiritum sanctum ita dictantem.* [c] *Voluntas Dei est suprema causa indurationis homini.* [d] *Deus dat uoluntatem malè agendi impijs, & suggerit peruersas et inhonestas affectiones, non solùm sua permißione, sed efficaci ordinatione, operatione & uoluntate, idq; propter suam gloriam. Impij & reprobi magis operantur in suis iniquitatibus opus Dei, quàm proprium.* [e] *Si peccamus ex intentione aut fortuitò, peccamus necessariò ex intentione Dei.* Ego verò sic mihi persuadeo, admiraturam esse posteritatem, tãtum blasphemiarum (reliquas autem prætereo) ab vno hæresiarcha profundi, & mortalibus vllis comprobari potuisse.

b Ibidem, & li. 2. cap. 4. & lib. 3. cap. 23. & 24.

c Ibidem & lib. de prædestinat. & prouident.

d Lib. 1. cap. 18. & lib. 2. c. 4. & lib. 3. cap. 23. & 24.

e Lib. 1. cap. 16. & lib. 3. cap. 23.

Sed prætermisſis alijs, qui post Lutherũ & Caluinũ de bonis operibus tũ insulsisſimè, tũ pestilentisſimè docuerũt, sicut multorũ quoq; scripta publicè cõprobant, ego sat habebo de Saxonicis Theologis modò dicere, qui colloquiũ Altenburgẽse annis proximis institutũ, post lõgisſimas disputationes et acerbisſimas

De colloquio Altenburgensi & dissensione Lutheranorum.

ali-

aliquot mensium contentiones, tam infeliciter ad extremum abruperunt, vt intestina illorum dissidia, qui sub vno patre Luthero in vna velut domo fratres vnanimes esse debebant, in maiores flammas, vt arbitror, nũquam exarserint. Qua de causa mirum profectò, quantopere illius sectæ apud plurimos labefactata sit authoritas, quãtamq́ inuidiam noui doctores isti subierint, præsertim qui tot iam annis tam irreconciliabiles inter se pugnas, tanta virulẽtia exercuerunt. Ac de præcipuis quidem doctrinæ suę capitibus conuenire nunquam possunt, quicquid etiam ipsi disputando, scribendo, consultandoq́ tentent, quicquid ipsorum magistratus flagitent, quicquid populus harũ digladiationum pridem pertæsus expectet, quicquid demum de noua religione dubij secum anxiè cogitent. An verò de lana, quod aiunt, caprina: imò de ipsis doctrinæ suæ fundamentis, vt antea sæpè, ita in illo etiam postremo quod dixi colloquio, contentione maxima concertârunt. Actum est enim de Lutheri & Philippi libris atq; sententijs, de confessione Augustana, deque nouis corruptelis, in negocio iustificationis apud ipsos modò natis atq; grassantibus. Nos ex multis pauca duntaxat excerpemus, vt rectius constet, quid illic alij

De doctrinæ suæ fundamentis Lutherani disceptant.

aliј aliјs de bonis operibus obiecerint & exprobrârint. Siue autem illi Melanchtoniani, ſiue Flacciani, ſiue Amſdorfiani, ſiue Antinomi, ſiue molles demum, ſiue rigidi ſint Lutherani, nihil ſanè moramur: mutuis ſe ipſi conuiciјs lacerant, vulneribusq́; ita conficiunt, vt dubitari non poſsit, eos Eccleſiæ nomen fruſtra ſibi arrogare, inter quos de neceſſaria fidei doctrina nulla eſt conſenſio. Satis eſt quod orbi teſtatum faciant, quæ apud ipſos de bonis operibus vel dogmata, vel paradoxa in hunc vſque diem reperiantur, à quibus piæ quidem mentes non poſſunt non abhorrere. *Chriſtiani concionatores*, inquiunt, *prædicare debent merum Euangelium, et non legẽ. Opera bona legis & noua obedientia non ad regnum Chriſti, ſed ad mundum pertinent. Lex non docet bona opera, nec idcircò prædicanda lex eſt, ut bona opera peragantur. Nihil ad nos Chriſtianos pertinet, primum, nonum & decimum præceptũ decalogi, Qui credit Chriſtianus, ſupra omnem eſt obedientiam, & ſupra omnem legem. Ad Satanam ſpectant Chriſtiani cum omnibus operibus bonis. Sola fides ſine omni opere bono efficit omnia, non ſolùm quod ad meritum, ſed etiã quod ad præſentiam bonorum operum attinet. Precari Deum oportet,*

In actis colloquiј Altenburgenſis.

Horrenda axiomata de bonis operibus propoſita in colloquio Altenburgenſi.

ut in fide sine bonis operibus omnibus ad finem usq; constantes perseueremus. Ab Apostolo Paulo non solùm bonorum operum meritum, sed opera etiam nostra bona excluduntur. Paulus in seipso adeò separat opera & iustitias à salute, ut ea pro reiectamentis, atque adeò damnis salutis deputet. Falsa est propositio: Opera bona *sunt necessaria. Adeò necessaria illa non sunt, ut etiam ad salutem incommodent, sintq; perniciosa.* Omittimus reliqua id genus, quæ si verum fatendum est, Lutheri quidem scriptis rigidioribus non malè consonant, sed religiosas profectò mentes vehementer offendunt, tantoque maius periculum in rep. creant, quo carnis iudicio plausibiliora videntur. Hinc demum velut ostium quoddam commodissimum aperitur, vt Christiana professio non ex diuino verbo & timore pendeat, sed pro cuiusque arbitrio ad summam vitæ licentiam, bonorumque operum neglectionem extremam reducatur.

In Bibliorum versione corrumpit Lutherus loca de operibus bonis.

Quid verò, si longum inducam catalogum eorum locorum, quos Lutherus in nouo testamento Germanica versione sua corrupit, vt operibus bonis detraheret, ac suam de sola fide doctrinam redderet populo gratiorem? Sed

Sed nostro quidē instituto suffecerit, ex multis pauca huius rei exempla proferre. Non placet Luthero, quod à Petro dictum est, 2.Pet.1.
Fratres magis satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Expungit igitur illud per bona opera: quin etiam in eiusdem epistolæ præfatione disertè monet, per fidem certam nobis reddi vocationem. Non placet doctrina Iacobi, qui Lutherus epistolam Iacobi respuit.
solus ad istos intemperātes fidei buccinatores reprimendos satis esse posit, eoq́; Iacobi epistolam, quæ tot seculis verè canonica fuit habita, velut Apostolo indignam, & Pauli doctrinæ contrariā, adeoq; stramineam (sic enim vocat) reijcit atque contemnit. Non placet Rom.2.
quod legatur: vnicuiq; reddi secundùm eius Matth.16.
opera, quod etiamsi non ausit scriptis Apostolicis prorsus eximere, tamen fraudem illo in loco facit, vbi Paulus ita scribit: Quorū finis 2.Cor.11.
erit secundùm opera ipsorum: hęc enim verba ille penitus iugulauit, & ex suo libro remouit. Non placet à Christo prædicari, annum Luc.4.
Domini acceptum & diem retributionis, vt de seipso Dn̄s apud Nazarenos in synagoga testatur. Adhibet hic artificium quoq; suum Lutherus, & verba illa præclara, diem retributionis, præscindit, vt eò commodius

persuadeat vnicuiq; non secundùm opera, sed secundùm fidem suam premium vel supplicium reddi. Quin eò etiam impudentię progressus est Brentius, vt palàm negârit, quod scriptura constanter affirmat, Christum videlicet, in extremo iudicio suo secundū præcepta decalogi pronuntiaturum, & vnicuique secundùm opera eius redditurum esse. Iterum verò non placet Luthero, quod à Paulo circumspectè dictum est: Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Hic rursum suam adhibet sacrilegam artem, & sicut alibi verbo Dei detrahit, sic hoc loco, omnibus exemplaribus tum græcis, tum latinis repugnantibus, vocem adiicit exclusiuam: iustificari nempè hominem per solam fidem, quemadmodum Germanicè his verbis expressit: Wir haltens darfür/daß der Mēsch gerechtfertiget werde allain durch dē glauben. Omittò, quàm malè verterit Lutherus pœnitentiæ nomen, & quomodo deprauârit locum illum insignem: Dissimulans peccata hominū propter pœnitentiam: & quod apud Ioëlem significanter dictum est: Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionē? Non dicā de alia eiusdē Prophetæ deprauatione in illis verbis, Dedit

vo-

In explicat. symboli.
Negat Brentius secundùm opera nos esse iudicandos.
Matth. 19. & 25.
2. Cor. 5.
Rom. 2.
Rom. 3.
Lutherus verbis Paulinis de sola fide quid assuat.
Matth. 3.
Marc. 1.
Sapien. 11.
Ioël. 2.
Ibidem.

vobis doctorem iustitiæ: & eius, quod apud Esaiam legitur: Erit opus iustitiæ pax, & cultus iustitiæ silentium. Prætermitto id genus alia plurima, quæ à viris doctis, imò etiam à sectariis reprehenduntur, in quibus Lutherus cõtra boni fidem interpretis verbum Dei planè corrupit, & præsertim vbi aliqua operum fit commendatio, Marcionicam sibi licentiam vsurpauit.

Esaiæ 32.

Et adhuc isti clamitant, sæpéq́ conqueruntur, manifestam eorum esse calumniam & impudens mendaciũ, qui affirmant, doctrinam de bonis operibus in Lutheri schola, & apud ministros nouos esse neglectam? Quomodo enim illa non negliguntur, quę tam frigidè docentur, sæpè hypocrisi ac superstitioni ascribuntur, in vanis cultibus numerantur, palam etiam oppugnantur, velut homini parum aut nihil conferant, atque adeò nec per se ad salutem necessaria, nec Deo grata, sed faciẽti perniciosa esse videantur, & quæ demũ in Dei verbo sacrilegè deprauantur? Quid habent quæso isti cum Apostolica tum doctrina, tum cõsuetudine sibi commune, qui plenis buccis solam fidem crepant ac exigunt, illudq́ue falsò prorsus, fidem nimirum & opera inseparabiliter esse connexa, fingunt? Id quod cum Pauli

Sítne falsum, doctrinam de bonis operibus apud nouatores negligi.

Fides ab operibus separari potest.

Rom. 3. & 12.
1. Timo. 6.
2. Tim. 2.
1. Cor 13.
Eph. 6.
Apoc. 2.

& aliorum Apoſtolorum doctrina, qui de illis diſtinctè loquuntur, ac diuerſa præcepta condunt, & fidem miraculorum etiam operatricem à charitate ſeparant, ex diametro pugnat. Sed ô blandum & carni amicum, animæ verò inimicum docendi genus, quod iſti Solarij, ſic enim Lutherus quoq; vocat, ſibi propoſuerunt. Hinc verò factum, proh dolor, cernimus, vt ſi antehac vnq;, nunc maximè homines à ſanctæ vitæ & Chriſtianę pœnitentię diſciplina prorſus deflexerint, et peſsimis operibus aſſuefacti, & ad omne opus bonum, vt Apoſtolus ait, reprobi paſsim reperiantur. Nolo aũt iſthęc vel odioſius, vel prolixius hoc loco tractare, ſed redeo ad Centuriatores, qui cùm ſæpè aliâs, tum in ſcripturę teſtimonijs, quę ad operum confirmationem maximè faciunt, parum fidos agunt interpretes, ac Euangelium nobis malitioſè deprauant. Quod vt nonnullis declaremus exemplis: Chriſti nempè verbum eſt, Si manſeritis in me & verba mea manſerint in vobis, quodcunq; volueritis petetis & fiet vobis. Hic illi ſolitam adhibent fraudem, & manere in Chriſto ſic explicant, vt ſit idem quod in Chriſtum credere, verba verò Chriſti in credente manere tantundem valeat, quod promiſsionibus gratiæ potiſsimum

Tit. 1.

Quomodo Centuriatores deprauent ſcripturæ loca de operibus & charitate.

Locus Ioan. 15. deprauatus.

Cent. 1. pag. 123. et Cent. 2. pag. 570.

mum inniti. Atqui Christus paulò pòst seipsum luculenter explicat, quod de charitate & obedientia vera loquatur, cùm ita subiungit: Manete in dilectione mea, sicut & ego patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione. Proinde cùm Cyrillus illa Christi verba tractat, Manete in me, & ego in vobis, perspicuè docet, non esse satis ad perfectam hominis Christiani sanctificationem eum veluti palmitem viti Christo inseri fieriq; fidelem, sed maiorem quoq; curam adhibendam, vt idem per charitatem & mandatorum obseruationem Christo semper inhæreat, Christumq; immaculatè sequatur. Qua in re, inquit, maximè spiritalis coniunctionis virtus seruatur.] Peruertunt et illud Christi dictum, Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Et aliud: Siquis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Sic enim de his verbis pronuncian :

Ioan. 15.

Lib. 10. in euang. Ioan. cap. 16.

Manere in Christo & charitate plus est quàm credere.

Alia deprauatio loci Ioannis 8.

Ibidem.

Aequipollentes sunt cum fide aut credere, sequi Christum, aut sermonem Christi seruare. Quis verò fucum istorum non intelligat, Christi sermonem alium atque alium esse, vbi ad fidem atque ad imitationem sui sermonemque suum seruandum credentes hortatur? Ad fidem propriè spectat illud: Creditis in DEVM

Aliud est credere quàm Christum sequi, vel eius seruare sermonem.

& in

Ioan. 14. & in me credite. Non credis quia ego in patre «
et pater in me est? alioquin propter opera ipsa «
Ioan. 12. credite. Eôdem pertinet: Qui credit in me, non «
credit in me, sed in eum qui misit me: et qui vi- «
det me, videt eum qui misit me. Ego lux in «
mundum veni, vt omnis qui credit in me, in «
tenebris non maneat. Cùm verò ad imitationem sui discipulos prouocat, in hunc modum
Matth. 16. docet: Si quis vult post me venire, abneget se- «
metipsum, & tollat crucem suam, & sequatur «
Ioan. 12. me. Item, Si quis mihi ministrat, me sequatur: «
et vbi sum ego, illic et minister meus erit. Quis «
autem sic ineptiuit vnquàm, vt in his alijsq́ scripturæ locis pro eodem duceret, Christum vel Christo credere, & eundem sequi, vel sermonem eius seruare? Quàm sunt isthæc inter se planè diuersa? & quàm in his omnibus raro exercitati reperiuntur, qui fide vel maximè apud sectarios gloriantur, aut etiam qui veræ sunt fidei clarissimi professores? Testatur idē
Ibidem. Ioannes, multos ex principibus in Dominum credidisse, sed propter Pharisæos non esse confessos: tantum abest, vt Christum sequerentur, eiúsue sermonem seruarent. Credentis autem simul & obedientis illa vox est propria: Cu-
Psal. 118. stodiuit anima mea testimonia tua, & dilexi
Ioan. 21. ea vehementer. Seruaui mandata tua & testi-
monia

monia tua. Nec dissimilis illa est: Domine tu omnia nosti, tu scis quia amo te. Tum apud eundem Ioannem sic ait Dominus: Amen amē dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Esse igitur longè aliud, verbū Dei custodire, vel Christi seruare sermonem, quàm credere, cæcus sit profectò, qui ex aliis Euangelii locis iisq; clarissimis non perspiciat et agnoscat. Notū est illud de diuite adolescente, qui Christum interrogabat, Magister bone, quid faciam, vt habeam vitam æternam? Cui mox respondit Dominus: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Cùm ille subiecisset: Omnia hæc custodiui à iuuentute mea, Iesus intuitus eum, vt Marcus commemorat, dilexit eum, et dixit: Vnum tibi deest, Vade, quæcunq; habes vende, & da pauperibus, et habebis thesaurum in cælo. En quo pacto Christus hic vrget non fidem, sed sicut Paulus vocat, obseruationem mandatorum Dei, & præter eam aliquid amplius exigit satisq; commonstrat, quod præcepta decalogi velit in primis à credentibus ad vitam consequendā æternam obseruari. Hinc & postremum ferè Christi pręceptum est, quo iubet baptizatos doceri nō de fide tantùm, sed de seruandis omnibus iis, quæ Apostolis suis

Ioan. 8.

Differt seruare & facere à credere in scriptura.

Matth. 19.

Mar. 10.

1. Cor. 7.

Matth. 28.

 ipse

ipſe mandauiſſet. Tum ad legis peritum, Hoc
Luc. 10. fac, inquit, & viues: vt illi præclarum clementiſsimi Samaritani exemplum commendaret. Abſit igitur, vt in media velut luce tam turpiter cæcutiamus, quemadmodum iſti poſtulant, vt verbum DEI ſeruare & credere idem eſſe omninò putemus. Illud verò conſtat, in ſcripturis pro eodem ſæpè accipi, ſeruare & facere, quemadmodum vbi de ſedentibus in cathredra Moyſi præcipit Chriſtus,

Seruare & facere idem in ſcripturis eſt.

Matth. 23. Quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite. "
Tum de ſeipſo prædicat Dominus, Sicut "
Ioan. 14. mandatum dedit mihi pater, ſic facio. Ad di- "
ſcipulos verò: Qui habet mandata mea & "
ſeruat ea, ille eſt qui diligit me. Ac iterum: Qui non diligit me, ſermones meos non ſeruat. Hic ſeruare patris mandatum & Chriſti ſermonem, vim eandem habet cum eo quod alibi dicitur, [a] cuſtodire verbum Dei, [b] facere voluntatem patris, [c] factorem eſſe legis, [d] Chriſtum & eius [e] veſtigia ſequi, ac [f] in viјs Domini ambulare.

a Luc. 11.
b Matth. 7.
c Rom. 2.
d Ioan 12.
e 1. Pet. 3.
f Pſal. 127.

Sunt & alia ſcripturæ Apoſtolicę teſtimonia, quæ Centuriatores malignè potius quàm inſcitè tractant, vt ne quicquam operibus bonis deferant, ſed contra luculentam verborũ ſententiam ad fidẽ reuocent omnia. Quid em̃

habet

habet obſcuritatis, quod à Ioanne ſcribitur, Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare? Hoc eſt, inquit „ Cyprianus, velle cum Chriſto inueniri, id „ quod Chriſtus & docuit et fecit, imitari. Tunc „ reſpondet ad fidem nominis ſectatio verita- „ tis, & credenti præmium datur, ſi quod creditur, & geratur.] Accedunt porrò Centuriatores, & his Apoſtolicis verbis affingunt, in Chriſto eſſe, in eoq́ manere idem Ioanni valere, quod credere. Quaſi verò ſeipſum Ioannes non explicet ſatis, qui totus in dilectione & operatione ſancta credentibus commendanda verſatur, & hoc clarè pronunciat: Qui „ ſeruat mandata eius, in illo manet, & ipſe in eo. Et rurſus: In hoc ſcimus quoniam co- „ gnouimus eum, ſi mandata eius obſeruamus. „ Qui dicit ſe noſſe DEVM, et mandata eius „ non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas „ non eſt. Qui autem ſeruat verbum eius, verè „ in hoc charitas Dei perfecta eſt. In hoc ſci- „ mus, quoniam in ipſo ſumus. Tum poſtea: „ Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ac rurſus: Hæc „ eſt charitas Dei, vt mandata eius cuſtodia- „ mus, & mandata eius grauia non ſunt. Nunc audi vanitatem iſtorum interpretum: *Mane-*

Deprauatio ſententiæ Ioannis. 1. Ioan. 2.

Lib. 4. epiſt. 6. & lib. de habitu virg.

1. Ioan. 3.
1. Ioan. 2.

1. Ioan. 4.

re in charitate, inquiunt, *est fide amplecti Dei beneficium per Christum nobis oblatum.* En quo pacto fidei & charitatis confundunt officia, necp inter tres virtutes illas, fidem, spem et charita-
1. Cor. 13. tem cum Paulo distinguunt, suam verò charitati prærogatiuam adimunt, ne illa reliquis duabus maior & excellentior videatur. Nihil illis propemodum sapit, nisi fides Christi beneficium apprehendens, quam tamen veteres longè aliter explicârunt, & suum interim locum charitati præcipuum reliquerunt. Eius-
1. Pet. 1. dem farinæ est, quod adulterant Petri locum:
Aliorum locorũ depravationes ad operum bonorũ extenuationem. Perfectè sperare in eam, quæ offertur vobis gratiam: vbi sperare pro credere accipi volunt. Pari malitia corrumpunt nobis illam
Luc. 8. Christi sententiam: Mater mea & fratres mei hi sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt.
Luc. 11. Et illam: Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Et aliam vehementer illu-
Ioan. 14. strem, Siquis diligit me, sermonem meum ser-
Luc. 14. Matth. 22. uabit, id est, credet, inquiunt. Ita venire ad nuptias: habere vestẽ nuptialem: gustare cœnã, in hunc sensum transformant, vt sint æquipollentes formulæ, & pro eodem cum fide ac credere accipiantur. Quis verò non miretur, simulq; detestetur horrendã istorũ impudentiã, qui tantum sibi sumunt in sacrosanctis Euan-

gelij

gelij verbis quolibet detorquendis, atque adeò in sensus à Christi mente prorsus alienos conuertendis? Vt enim nouum hoc & impurum dogma suum de sola fide iustificante confirment, pergunt audacter, quæcunque illis obsistunt in scripturis loca, vel quouis prætextu eludere, vel nouis interpretationibus denigrare: tantum vt errorem ascititio quodam colore obduxisse, & imperitis dixisse aliquid videantur. De quibus corruptelis nunc tantùm obiter admonemus, ac idcircò Patrum sententias ad veritatem comprobandam missas facimus, vt tantæ rei tractatio, quæ huius instituti propria non est, commodiori loco reseruetur.

Vbi nec illa nobis dissimulanda fraus est Centuriatorum, quod contexant longum catalogum bonorum operum, de quibus Apostoli docuerint iustificatos, & quæ omnia voluerint in decalogo esse comprehensa. O robustam & egregiam machinam, qua semel & simul omnes non solùm ecclesiasticas, sed & Apostolicas traditiones euertant, quæ tot seculis receptæ ac probatæ, magnum sanè pondus habuere, ac etiam nunc habere debent tum in sacris ordinationibus, tum in Christianis ritibus, tum in tota Ecclesiæ gubernatione. Ac his quidem Apostolicis traditionibus, quę non

De catalogo bonorum operum à Centuriatoribus edito. Centur. 1. cap. 4. Col. 125.

Apostolicæ traditiones reijci non possunt, quæ opera nobis commendant.

ſcriptæ, ſed veluti per manus ad nos tranſmiſſæ, & in Eccleſia ſemper conſeruatæ ſunt, cùm alij Patres, tum illi vetuſtiſsimi Eccleſiæ ſcriptores [a] Clemens, [b] Ignatius, [c] Dionyſius, [d] Iuſtinus, [e] Irenæus teſtimoniū locupletiſsimū prębent. Quis verò iſtorū non videat fallaciam, qui ad Apoſtolos authores & prædicatores ea tantùm referunt opera, quę ipſi volunt: cætera verò omnia quæ ab ijſdem Apoſtolis vel facta, vel commendata fuiſſe leguntur, electitia, & ab hominibus excogitata vocant, ſiue cultus accedat opinio, vt ipſi loquuntur, ſiue ſine tali opinione fiant. De his enim Paulum dixiſſe contendunt, Prophanas & aniles fabulas reijce. Bona igitur opera definiunt illa tantùm eſſe, quæ certo & expreſſo Dei verbo mandantur. quod quàm verum, imò quàm à Dei verbo alienum ſit, non multò antè monſtratum eſt. Non probabunt aūt iſti vnquam, ad præcepta decalogi neceſſariò referri, quæcunq; de operibus tum faciendis, tū prætermittendis Apoſtoli vel voce viua docuerūt, vel ſcripto conſignârūt. Iubet Paulus quidem, quę facienda ſint Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis: tradit leges neophytis, virginibus, viduis: monet in ſpecie de nonnullis diſcipulos Timotheum, Titum, Philemonem: pro-

a Libris 8. conſtit. Apoſtol.
b Lib. de tradit. teſte Euſebio Eccleſ hiſt. lib. 3.
c In cœleſti & Eccleſ. hierar.
d Ad orthodox. quæſt. 14. & 56. 115. 118. & 137.
e Aduerſ. hæreſ. lib. 3. cap. 1. & 4.

1. Timot. 4.
Cent. 1.
Lib. 2. cap. 4.
pag. 124.

An Apoſtoli præcepta omnia retulerint ad decalogum.

1. Tim. 3. 4. & 5.
Tit. 1.
1. Cor. 7.
1. Tim. 5.

promittit Corinthijs, se in reditu multa dispo- 1.Cor.11.
siturum, sicut iam antè disponere cœperat, de
cultu diuino, de administratione sacramen-
torum, de ordine ac disciplina ecclesiæ Co-
rinthiacæ, sicut etiam Augustinus interpreta- Epist. 118. cap.6. ad Ianuarium.
tur. Quid verò attinet, aut quomodo consen-
taneum videri potest, huiusmodi singula, &
id genus infinita, quæ pro ratione locorum
& temporum Paulus ac Apostoli constitue-
runt, ad certum decalogi reuocare præce-
ptum? At enim subdoli homines huc spe-
ctant, vt verbo scripto nos alligatos esse colli-
gant, adeoq; vix etiam Apostolis licuisse vo-
lunt, vt præter legem à Christo acceptam, ip-
saque præcepta decalogi quicquam vel doce-
rent, vel traderent. Atqui Paulus pro Domini
mandatis agnosci & obseruari postulat, quæ 1.Cor.14.
tùm ipse, tùm reliqui Apostoli, tùm Ecclesia-
rum præpositi ad ædificationem Ecclesiæ cō- Rom. 13. Heb. 13.
stituissent: nec minorem Ecclesiastico quàm
politico magistratui obedientiā per omnia iu-
bet exhibere. Iam verò quàm ineptè, quàm ab-
surdè digerūt catalogum? vt quæcunq; ab A-
postolis docentur opera bona, suum in illo lo- Quæ opera referant Centuriatores ad tertium præceptum decalogi.
cum habeant, & in aliqua decalogi parte
constituantur. Scilicet propositum Aposto-
lis fuit, tertio præcepto hæc opera quæ se-

quun-

quuntur,et ab istis adferuntur,includere:attẽdere lectioni, incumbere sacris literis, linguis loqui,vigilare contra lupos, administrare sacramenta, enormiter peccantes excommunicare,excommunicationem adiuuare et approbare,ab impijs & excommunicatis abstinere, lapsos pœnitentiam agentes recipere & consolari, orare pro tota Ecclesia, nihil facere secundùm propensionem animi,non præcipitare iudicium, nec ad gratiam hominum aliquid facere, tolerare malos, discere catechismum, probare spiritus, tenere institutiones Apostolorum,infirmos visitare & consolari. Possunt isti alia id genus vel sexcenta cumulare,quæ vt huius loci propria non sint,sic eâdem vel arte,vel audacia in quoduis pręceptũ reijciantur. Equidem sic habendum est,in mẽtem nunquam Apostolis venisse, vt vel propter decalogum omnia scriberent,vel ad certum decalogi pręceptum suã doctrinam scrupulose vellent accommodari. Nec tamen improbamus illorum studium, qui præcipuas bonorum operum partes,& Christianæ obedientiæ quasi normam in decalogo statuunt, & omnia tum agenda,tum fugienda referunt ad finem præcepti, legisq; plenitudinem charitatem. Ac est vtile sanè, vt secundùm regulã geminæ

Quomodo ad decalogum reuocari posint opera bona.

1.Tim.1.
Rom.13.

geminæ charitatis Dei & proximi primæ & secundæ tabulæ præcepta digerantur, & seipsum in his quisq; moneat per omnem vitam à malo declinare & bonum facere. Sed alia mens est Centuriatorum, qui statim reijciunt ac floccipendunt quæuis opera ipsorum iudicio in decalogo non comprehensa, vel ex quibus nullum commodũ ad proximũ redit, semperq́; Dei verbum & decalogum in omni opere bono exigunt. Igitur vt suam insignem malitiam re ipsa testẽtur, inter alia opera, quæ cum decalogo pugnare, & ab Apostolis damnari fingunt, illorum quoq; conatus annumerârunt, qui propter Senatus imperij Romani decreta suscipiunt Interim, vt vocant, quiq́ue subscribunt Concilio Tridentino, aut dediti sunt Pont. Max. quem isti toties appellare audent Antichristum, & Babylonicam meretricem. O præclaros decalogi interpretes, imò nefarios deprauatores, qui sic nobis quartum decalogi præceptum explicant & obseruant. Quid hoc est aliud, quàm sicut Iudas prædixit quosdam esse facturos, dominationem spernere, & maiestatem blasphemare, ac illius iniqui, qui supra magistratum omnem efferet sese, & nunc in istis iniquitatis suæ mysterium operatur, satellites & præcursores

Quàm impurè loquantur Centuriatores de vtroque magistratu.

In epist. canon.

2. Thess. 2.

 sores

ſores ſtrenuos agere? Adeò nec ſerium Dei præceptum,nec egregium Apoſtoli Pauli exemplum,nec pœna maledicis propoſita, nec ciuilis honeſtatis ratio, nec debita magiſtratibus reuerentia vlla iſtos immanes Eccleſiæ hoſtes permouere poteſt,quo minus principi populi Dei maledicant,ac toti Eccleſiæ petulanter inſultent.

Exod.22. Act.2". 1.Cor.6. Rom.13. 1.Pet.2.

Apoſtoli Chriſti à Centuriatoribus taxantur ob opera,quæ ſine mandato Dei fecerint.

At nihil ego miror,hos momos Pont.max. ſummoque ſacerdoti adeò iniquos & infenſos eſſe,qui etiam temperare non poſſunt ſibi, quin aduerſus ſanctiſsimos ac diuino ſpiritu plenos Chriſti Apoſtolos impetum faciant, ſuamq; in illos virulentiam euomant. Reperiunt in illis opera,quę ſine Dei verbo atq; mãdato,ſi antiquis rerum Eccleſiaſticarum ſcriptoribus fides habenda eſt, & ipſi fecerunt,& à credentibus alijs exegerunt. Arguunt igitur Andræam Apoſtolum, qui dies ieiunijs aſsignaſſe,& quibuſdam hominibus propoſuiſſe ſcribatur. Arguunt Thomam,quod diacono caput totonderit, item ſeptem dierum ieiunia indixerit, & ad omnia crucis ſignum expreſſerit: quæ ſi ab eo facta ſunt,res videri volunt ſuperſtitioſas. Arguunt Ioannem, quod voluntariam paupertatem doceat, & cuidam inculcet, quodque ſpacium aliquot

Cent.1. lib. 2. cap.10.

die-

dierum ad pœnitentiam proponat. Arguunt Matthæum, qui prædicet, Mariam seruandæ virginitatis votum Deo primùm vouisse: quodq́ue de meritis credentium doceat, & ieiunium quadragesimæ commendet: quod itidem affirmet, virginem Deo consecratam nefas esse nubere, quod amplius ducentas virgines consecrarit in cœlibatu, & velamen eis sacrum imposuerit: quod Missam denique ab eo populus acceperit. Arguunt Iacobum minorem, velut is non mediocre peccatum admiserit, quando suasit Paulo, vt propter Iudæos offensos in templo se purificaret, quasi legitimam rationem non habuerit Mosaicæ legis iam abrogatæ. Multò autem est intolerabilius, eiusdem Iacobi epistolæ canonicæ, vt alibi probabimus, hanc fœdam ab ipsis notam inuri, quòd illa nimirum ab analogia doctrinæ Apostolicæ haud mediocriter aberret, dum iustificationem non fidei soli, sed operibus ascribit. Arguunt eundem Iacobum, quòd scribat, bonis operibus destitutum, fide sola non posse saluari: fidē bonis operibus perfici, ac insuper Abraham & Rahab meretricem ex operibus iustificatos esse. Vnde non solùm hanc epistolam, sed & alteram ad Hebræos, & tertiam

Cent. 2. pag. 58. Act. 21.

De epistola Iacobi, Iudæ, & ad Hebr. quàm indignè sentiant Centuriatores.

Cent. 2. pag. 54. Iacob. 2.

Cent 2. pag. 68. & 71.

dentes iam fide iustos ad maiorem vitæ iustitiam excitare atque promouere curârint, Quid verò nostri Centuriatores? etsi hæc satis intelligant, et ex varia lectione vera esse proculdubio deprehendant, tamen asserere non verentur, Apostolos in Hierosolymitana synodo definiisse, ac etiam publicè docuisse, sola gratia solaque fide homines absque operibus iustificari, atque ex æquo saluari. At profectò nihil minus ex illius Concilii decrèto, quod iudaizantes & Ebionitas damnat, colligi: nihil magis etiam scriptis Apostolicis contrarium adferri potest: nec quisque veterum ad hunc modum sententiam illam in prima synodo pronuntiatam intellexit, intelligendámue putauit. An non præter fidem illic docetur & exigitur obedientia, nec communis illa tantū, sed etiam quæ in delectu ciborum versatur, eaque nullo Christi mandato vel decalogo comprehensa? Eiusdem farinæ est de Luca Euangelico scriptore istorum narratio, qui cumprimis illustrauerit doctrinam propriissimè euangelicam de iustificatione seu remissione peccatorum coram Deo gratuita, quod nimirum, vt inquiunt, iustificatio coram Deo sit gratuita imputatio obedientiæ ac meriti Christi per solam fidem accipienda sine lege & operibus. Hæc

Act. 15.
Cent. 2. pag. 556.
De sententia primi Concilij Hierosolymitani.

Quàm male Lucas tractetur à Centuriatoribus.

aliaq; non minus insulsa, quæ ad ipsorum placita confirmanda spectant, mirum quàm isti confidenter effutiant, vt quod ipsi docent, Lucas etiam docuisse putetur: cùm longè quidem aliter res habeat, et ipsorum prçceptor Lutherus apertè testetur, sic textum in Luca vndiq; sonare, quasi iustitia ex operibus manet.

Serm. de Phariséo et Publicano.

En igitur tibi, quantum isti bonis operibus deferunt, qui Apostolos solius fidei iustificantis faciunt prędicatores, cùm tamen illorũ scripta, vt Augustinus demonstrat, contrariũ planè conuincant: quiq; in eorũ vita, simul & doctrina ferre alia non possunt opera, quàm quę ipsis videntur decalogo seu verbo Dei expresso respondere. Tum, quandoquidem quicquid ipsis libet, Apostolicũ esse dogma iactant, hęc etiã ab Apostolis tradita impudenter affirmãt, quod opera nec ad salutem sint necessaria, nec ad rationem iustificationis pertineant, nec in illa debeant admisceri, sed ab ea prorsus excludi: Ebionitas ab Apostolis idcircò fuisse damnatos, quòd Catholicorum more bonorum operum necessitatem vrgerent atq; defenderent: Paulum de iustificatione sic docere, vt nullam operũ præsentiam illic ferre possit: vt reliqua id genus mendacia, quæ de Apostolis docent, silentio prætereamus. Quis verò miretur, hos momos posterioribus Patribus non parcere,

Summam esse Centuriatorum impudentiam in Apostolis iudicandis.

De fide & operibus, cap. 14.

parcere, ſed in illos etiam theoninũ dentem infigere, quando Apoſtolorum & dicta & facta illis, vt diximus, adeò vileſcũt atq; ſordeſcunt, vt audacia pluſq; gigantęa in ordinẽ illum primarium debacchentur, illoſq; tam turpiter inſectentur, qui totius fidei et doctrinę Chriſtianę ſanctiſsimi principes, et verę Eccleſiæ fundatores pręſtantiſsimi extiterunt. Age verò ſi libet, Apoſtolorum temporibus ętates proximas decurramus, in qbus certè nec Apoſtolicus quidã vigor defuit primis Eccleſię Patribus atq; ſcriptoribus, vt Clementi, Iuſtino, Irenęo, Cypriano, Baſilio, Naziãzeno, Epiphanio, vt recentiores alios, qui Ambroſiũ, Hieronymũ, Chryſoſtomum, Auguſtinum ſecuti ſunt, ac his etiam vetuſtiores, Tertullianum & Origenem, prætermittam. Horum ſi ſententias ad veritatem tum inueniendam, tum confirmandam accõmodamus, propterea nobis illi gratiores eſſe debebunt, quod reprehendantur à Centuriatoribus, vt qui de libera hominis voluntate, ac virium humanarum poteſtate, deq; fide & operibus ad Chriſtianam iuſtitiã adiungendis confeſsionẽ verè Catholicã ediderunt. Accuſant Clementẽ, qui dixerit: Gra-
» tia ſeruamur, ſed non abſq; bonis operibus.]
» Et poſtea: Quando audierimus, Fides tua tę
» ſaluum fecit, non accipimus eum dicere abſo-

Quomodo Patres qui Apoſtolorum ætatem ſecuti ſunt, à Centuriatoribus accuſentur circa doctrinam.

Cent. 2. pag. 60. Lib. 5. ſtromat.

Ibidem lib. 6.

Iutè eos saluos futuros, qui quomodocunque crediderint, nisi facta quoque fuerint consecuta.] Accusant Iustinum, cuius vox est: Quid est tota legis iustitia? diligere Deum plusque seipsum, & proximum vt seipsum, quod quidem non est impossibile hominibus volentibus.] Accusant Irenæum ità docentem: Inter cætera Prophetæ et Apostoli hortabantur homines iustitiam agere, bonum quoque operari, quia in nobis sit hoc. Et rursus: Nõ tantùm in operibus, sed etiam in fide liberum & suæ potestatis arbitrium homini seruauit Dominus.] Accusant Cyprianum, qui monet credentes, per omnia seruitutis obsequia redemptoris imperio parere, dareque operam, nequid immũdum & prophanum templo Dei inferatur: eleemosynam verò viam esse tuendæ salutis, eaque sordes quascunque post baptismũ contractas deleri. Accusant præter hos etiam Ignatium, quòd impensius amet ac veneretur statum virginitatis, et virgines Deo consecratas commendet, quodque de festis diebus & quadragesima, de Episcopis item et presbyteris testimonium ferat. Accusant Tertullianum, qui testetur regnũ Dei intra nos esse, id est, in manu ac potestate nostra, si audiamus et faciamus Dei præceptum. Non enim poneretur lex ei, qui non

Quæst. 103. ad orthod.

Lib. 4. aduers. hæres. cap. 72.

Ibidem.

Cent. 3. cap. 10. pag. 246.
Lib. de habitu virginum.

Serm. de eleemosyna.

Cent. 2. cap. 4. 64.
Epist. ad Antiochenos.

Cent. 3. ca. 10. 240
Lib. 4. aduersus Marcionem.

„ non haberet obſequium debitum legi in ſua poteſtate.] Accuſant Origenem, qui affirmat baptizatos per omnia poſſe legem implere: non eſſe inordinatum ſermonem diuinum, nec impoſsibilia præcipere. Accuſant Hilarium, „ qui pronunciat, De noſtro eſt beata illa ęternitas promerenda, præſtandumq́ eſt aliquid ex proprio.] Et rurſus: Præſtat Dominus ſapi„entiam his, qui per meritum operum gratiam intelligentię conſequuntur.] Accuſant Baſili„um liberè profitentem: Creatura ità compa„rata eſt, vt virtutis & diuinæ dilectionis „ præmium ſanctificationem habeat: quoniam „ natura vtitur libera, vt ad vtrumlibet poſsit „ inclinari, ad electionem ſcilicet boni & peioris.] Accuſant Ephrem qui moneat: Quid „ prodeſt, ſi habeamus omnia, ſola autē nos ſaluante charitate careamus?] Et alibi: Nihil „ nobis prodeſſe poterit in illa iudicij die, niſi „ conuerſatio ſancta et bona opera, quæ hinc detulerimus nobiſcum.] Accuſant Nazianze„num dicentem: Quod ſaluamur, partim à nobis, partim à Deo eſſe oportet.] Tum alibi: „ Nos quoq; coronæ fiamus participes, & eiuſ„dem glorię hæredes, cùm hæc in noſtra ſit po„teſtate. Præterea de remiſsione peccatorum: „ Eam quam gratis conſecutus es, etiam per di-

Cent.3.ca.10.265
Hom.8.in Exod.
Hom.2.in Cantica.
Cent.4.cap.4.pag.293.
In cap.7.Matth.
Cent.4.cap.4.pag.291.
Contra Eunomium.
Cent.4.cap.4.pag.292.293.
De vera pœnis. cap.1.
Cent.4.cap.10.pag.927.
Orat. in dictum euang.
Ex orat. dicta in præſentia Baſilij.

ligentiam conserua, vt remissio tibi à Deo sit, " à te verò fiat conseruatio.] Accusant Epiphanium ita scribentem: Manifestum est clarumq́ue ac minimè ambiguum, quod liberum arbitriũ exhibuit nobis Deus per seipsum locutus, Si volueritis & nolueritis. Quare circa hominem est bona operari, aut malas res appetere.] Huic non absimile est quod idem alibi scripsit: Spontaneam ad vtraq́ue voluntatem Deus hominibus perinde vt angelis constituit, aut vt obedientes verbo essent, cum ipso & acciperent beatitudinem, eaq́ue fruerentur, aut non obedientes iudicarentur.] Accusant Hieronymum, qui asserat: Non sufficit murum habere fidei, nisi ipsa fides bonis operibus confirmetur.] Et quòd rursus velut præsens istorum hulcus pungens affirmat: Cùm Daniel præscius futurorum, de sententia Dei dubitat dicens: forsitan ignoscet Deus delictis tuis: rem temerariam faciunt, qui audacter peccatoribus indulgentiam pollicentur.] Accusant Ambrosium, qui doceat: Non seruili ad obediendum constringimur necessitate, sed voluntate arbitra siue ad virtutem propendemus, siue ad culpam inclinamur. Et ideo nos aut liber affectus ad errorem trahit, aut voluntas reuocat rationem secuta.] Et rursum: Habemus plura subsidia, quibus peccata no-
stra

Cent.4. cap.4. pag.291. Lib.1.tom.1.

Hæresi.64.

Cent.4. cap.4. pag.292. In Esaiam lib. 8.cap.21.

In Danielem cap.4.

Cent.4.cap.10. pag.1161. De Iacob. cap. 1.

Lib. de Elia, & ieiunio.

„ ſtra redimamus. Non venalis eſt Dominus, „ ſed tu ipſe venalis es: peccatis tuis venundatus „ es, redime te operibus tuis, redime te pecu- „ nia tua: vilis pecunia, ſed precioſa eſt miſeri- cordia.] Accuſant Chryſoſtomum, quòd ſit et ipſe immodicus operum humanorũ encomia- „ ſtes, dum ita ſcribit: Vnuſquiſq; noſtrum nul- „ la in re alia ſpem ſuam niſi poſt Dei miſericor- „ diam in morum ſanctitate conſtituat. Et rur- „ ſum: Non dicimus ſatis eſſe ſolam fidem ad „ ſalutem, quod quæ de vita ſæpè in Euangelijs „ dicuntur, oſtendunt. Cur enim non dixit, Ipſa „ eſt vita æterna ſola? Neq; qui credit in filium „ ſolum habet vitam æternam, ſed in vtroq; vi- „ tam eſſe ſignificatur. Nam niſi mores ſequan- tur, ſequetur ſupplicium.] Accuſant demum Auguſtinum è ſcripturæ ſententijs probantē, quod mala opera condemnent, & bona vitam mereantur æternam. 1. Corinth. 6. Galat. 5. Matth. 19. Matth. 25. Tum alibi docentem, ad regnum Dei recta fide & bonis operibus perueniri. Item quod ita loquatur, Oportet „ vnumquemq; Chriſtianum conſcientiæ ſuæ „ habere iudicium, nec conuerti ad Deum de „ die in diem differat, nec ſatisfactionis ſibi tem- „ pus in fine vitæ ſuæ conſtituat.] Aequè ſunt candidi cenſores Iyſchij, Cyrilli, Theodore- ti, Paulini, Proſperi, Caſsiani, Leonis, Euche-

Cent. 5. ca. 4. col. 506. & 504.
Hom. 5. in Matt.
Hom. 48. in Ioan.
Cent. 5. cap. 4. pag. 507.
De peccat. mer. & remiſs. cap. 15.
Serm. 5. de colle-ctis.
Serm. 2. de aſcen. Domini.

rij, Sedulij, Thalassij, Fausti, Saluiani, Primasij, Marci eremitæ, vt recentiores alios, qui ab istis sæpè multumq; flagellantur, vltro prætermittamus. Cur enim ego plures, eosq; non modò vitæ sanctimonia, sed & doctrinæ præstantia, sæpè miraculorum etiam gloria percelebres hoc loco Patres cōmemorem? quibus nostri Centuriatores, vt illis obtrectent maximè, tamen ne corrigiam quidem soluere, digni possunt existimari. Itáne gigantes nouos hæc infelix alit ætas? qui simul vt cœlo & terræ se reddant inuisos, aduersus ipsos etiam cœli principes, Ecclesiæ lumina, fideiq; vindices bellum mouent, & quibuscunq; possunt machinis & copijs vndique comparatis, cœlum terramq; miscere conantur? Quid autem in optimis, grauissimis doctissimisq; Patribus reprehendunt? quid? synceram fidei doctrinā, perpetuam Ecclesiæ confessionem, ac omniū demum orthodoxorum vbiq; gentiū in verbo Dei consensionem. Hi certè inde ab Apostolorum ætate ità senserunt, ità docuerunt, iustificationem hominis à fide initium sumere, bonorum autem operum studio conseruari ac promoueri, tum charitate quæ vinculum est perfectionis, absolui: non seruum, sed liberum hominis esse arbitrium, qui nec iustus, nec sal-

nus

uus esse vnquam possit (infantes excipio) nisi volens huc se applicet, & oblatæ Dei gratiæ sedulò cooperetur, vt qui fide iustus esse cœpit, magis magisque operibus per Christi gratiam factis iustificetur, donec tandem iustitiæ agone confecto, iustitiæ coronam, quæ iustis operibus rependitur, à iusto iudice consequatur. Præclarè dictum in Concilio Arau-
" sicano: Debetur merces bonis operibus si fi- Can. 18.
" ant: sed gratia quæ non debetur, præcedit vt
" fiant.]

Verùm hic aliud nobis negocium exhibet Bucerus, cùm in hunc modum scribit: *Bona opera sunt, quæ ex bono corde in rem proximi secundum uerbum Domini, studio ipsi gratificandi fiunt. Nam bona opera in scripturis non uocantur, nisi quibus proximis benè fit, quæq; illis commodum aliquod adferunt.* Et postea: *Si corpus castiges, si Deum ores aut benedicas, uel quicquid aliud facis, si non in rem instituatur proximi, non est bonũ opus.* Atq; hoc satis quidem crasse Bucerus, qui ne parum scripturam sacram & mutilet & laceret, proximi charitatem sic extollit, nihil vt pensi habeat, quid præter hanc exigat Deus, & credentes debeant obseruare. Exigit autem apud Michæam istiusmodi: Indicabo tibi ô

In cap. 5. Matth. & contra Pighium de iustificat. Bucerus nullum opus bonum agnoscit, nisi charitatis impẽsum proximo.

Refutatio doctrinæ Buceri.

Michææ. 6.

 homo,

homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium & facere misericordiã, & sollicitè ambulare cùm Deo tuo. Vides igitur tria quędã nobis pręscribi, nec solã sufficere charitatẽ, quæ proximo exhibeatur.

Matth. 6. Triplex genus bonorũ operum à Christo & Patribus traditur.

Quin Christus ipse, vbi de bonis operibus in monte docet, triplex illorum genus ostendit, videlicet ieiuniũ, eleemosynam & orationem, ac de singulis illis ordine disserit, vt quæ ad veram Christianamque iustitiã spectãt, rectius intelligantur. Ieiuniũ autem hoc loco pro vniuersa corporis castigatione accipit: eleemosynis omnem beneuolentiã ac beneficentiã proximo debitã, oratione demũ omnes sancti desiderij regulas cõprehendit. Sic enim [a] Augustinus pręclarã illam Christi concionẽ interpretatur, ac [b] præterea docet, iustitiã hominis in hac vita ieiuniũ, eleemosynam & orationẽ rectè censeri. [c] Per hęc tria stat fides, constat deuotio, manet virtus, si Chrysologo credimus: [d] horũ trium obseruatio, sicut Leo scribit, omniũ virtutum comprehendit effectus: per hæc etiã efficitur id quod Paulus admonet, vt sobriè, iustè & piè viuamus, & quæ nobis ipsis, quę proximo, quę Deo debemus, vt etiã [e] Bernardo visum est, officia Christiana pręstemus. Quàm igitur vanũ ac prorsus ridiculũ debet

a De perfect. iustitiæ resp. 17.

b In Psal. 42.

c Serm. 43.

d Ser. 1. de ieiun. decimi mensis.

Tit. 2.

e In sententijs sect. 11.

existi-

existimari, quod Bucerus nobis psuadere conatur, in bonis operibus nihil esse, nisi quod in rem proximi cedit, illiq; commodum adfert? Alia certè sunt opera, quæ priori tabula præscribuntur, quàm quæ posteriore docentur, longeq; perfectiora sunt, quæ ad latriam propriumq; Dei cultum, quàm quæ ad solũ proximi beneficiũ spectant. Hinc Christus Magdalenæ otium, quod cum veræ pietatis otio coniunctum erat, velut optimam partẽ commendat, multoq; minus Marthæ tribuit, licet hæc in beneficentia egenis exhibenda penitus versaretur & plena esset hospitalitatis. Diligendus est vtique proximus, sicut lex non modò diuina, sed etiam naturalis dictat barbarisque persuadet. Multò magis autem diligendus est Deus, & omnium hominum potius abijcienda cura, quàm vt vel ille offendatur, vel vera pietas cum salute animæ deseratur. Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suę detrimentum patiatur? Vnicuiq; Deus mandauit de proximo suo, sed haud minus etiã de seipso, vt nimirum sicut scriptura disertè flagitat, [a] misereatur quisque animæ suæ placens Deo, vt [b] homo cor suum omni cura custodiat, vt [c] seipsum iudicet, humiliet, [d] abne-

Exod. 20.
Opera secundum primam tabulam facta, pręstãt alijs quæ respondent secundæ tabulæ.
Luc. 10.
Matth. 22.
Luc. 10.
Matth. 16.
Eccli. 17.
a Eccli. 30.
b Prouer. 4.
c 1. Cor. 11.
d Luc. 18.

e Matth.16.
f Ioël.2.
g Galat.5.
h Coloss.3.
i Phil 2.

negetq́ȝ, vt [e] [f] ad Dominum conuertatur in toto corde, in ieiunio, fletu & planctu, vt [g] crucifigat carnem suam, et [h] mortificet membra sua cum vitijs & concupiscentijs, vt [i] suam ipsius salutem cum timore & tremore operetur, vt deniqȝ [k] mundet scipsum quisqȝ ab omni inquinamento carnis & spiritus, sanctificationem in timore Dei perficiens. Quis verò non intelligat hæc aliaq́; id genus iustitiæ officia, quæ verbum Dei à nobis requirit, opera quidem bona sanctisq́ȝ familiaria esse, sed ad charitatem proximi non pertinere? Quid? an authore Bucero vetus error, qui iam pridem sepultus erat, in lucem reuocabitur, vt credant homines, quomodocunque demùm viuant, misericordiam in egenos collatam sibi esse satis ad vitam consequendam æternam? Confutauit hunc errorem Augustinus, & ita quidem prudenter, vt simul Buceri doctrinam dissipasse videatur.

k 2. Cor. 7.

De ciuit. Dei lib. 21. cap. 27. In Enchiridio cap. 70. homil. 19.

Atqȝ vt ad nostrum Ioannem redeamus, qui vel solus Bucerum coarguat; quàm multa is, & quàm præclara in suo deserto fecit? quibus tamen proximi vtilitatibus non inseruiuit, cùm nempe corpus suum abstinentia macerauit, cùm in precationibus & vigilijs perstitit, cùm ab omni hominum conspectu remo-

Ioannis vita & doctrina Bucerum conuincit erroris.

remotus, sibi soli Deoq; vacauit. Quid autem omninò Ioannis tum vita, tum doctrina magis ostendit & inculcat sæpius quàm illud, FACITE fructus dignos pœnitentiæ? Ac latè quidem hi fructus patent, pluraque continent opera, quàm quæ moralia dicantur, vel quæ ad solam proximi charitatem referri queant. Vt enim de his propriè dicere pergamus, quid sunt digni pœnitentiæ fructus aliud, nisi quemadmodum [a] Basilius docet, ac [b] Isychius confirmat, opposita peccato opera iustitiæ, quæ pœnitentiam agens etiam non iussus debet exercitare, aut sicut [c] Chrysostomus dicit, peccatis aduersa facere? Cùm verò alia sit pœnitentiæ ratio, quæ ante baptismum catechumenis, & quæ à baptismo relapsis conuenit, sicut confirmat etiam [d] Augustinus, durior est illa quidem, quam à baptizatis tum diuina iustitia, tum Ecclesiastica disciplina exigere solet. Quare sic à Theodoreto scriptum est: Sunt medicabilia etiam quæ post baptismum fiunt vulnera: medi-
„ cabilia autem, non vt olim per solam fidem,
„ data (in baptismo scilicet) remissione, sed per
„ multas lachrymas, & fletus, & luctus, & ieiu-
„ nium, & orationem, et laborem commissi pec-
„ cati quantitati contemperatum. Qui enim nõ

a Quæst. 287.

b In Leuit. lib. 4.

c Homil. 10. in Matth.

Durior pœnitentia post baptismum quàm ante necessaria.

d lib. 50. homiliarum, hom. vlt.

In epitome diuin. decret. lib. 5. cap. de pœnitent.

sic affecti sunt, eos nec admittere quidem didi- "
cimus, nec diuina sunt eis manu impartien- "
da. Nolite, inquit, dare sanctum canibus, nec "
margaritas porcis. Has habet Ecclesia le- "
ges de pœnitentia.] Vt hinc rectè quidam inter aquæ & lachrymarum baptismum distinguant, & quam nos pœnitentiam vsitatè dicimus, laboriosum baptismum appellent, sicut post [a] Gregorium Theologum docuit [b] Damascenus. Quo minus admirari cõuenit, quod [c] Cyprianus in Ecclesia pœnitentes sæpè multumq; commonefacit, vt operationibus iustis Deo satisfaciãt, & delicta redimant, & vulnera lachrymis abluant, & misericordiæ meritis peccata purgent, idq; multis è verbo Dei repetitis sententijs confirmat & illustrat. Nec aliter è scripturis docent [a] Gregorius Nazianzenus, [b] Ambrosius & [c] Eusebius Emissenus. Vrget rem eandem [d] Augustinus, & rectè fieri testatur, vt constituantur ab his, qui Eccle- "
siæ præsunt, tempora pœnitentiæ, vt fiat eti- "
am satis Ecclesię, in qua remittuntur ipsa pec- "
cata.] Neque aliud voluit Paulus, cùm istiusmodi pœnitentiæ genus commendaret, quod cum sollicito timore, cum ira & indignatione contra peccatum, neq; solùm cum spe veniæ, sed etiam cum æmulatione & vindicta coniun-

Matth. 7.

Pœnitentia baptismus laboriosus.

a Orat in sancta lumina.
b Lib. 4. orthod. fidei cap. 9.
c De opere & eleemosyna.

a In orat. de fouendis pauperib.
b Lib. ad virginem lapsam c. 8. & de Elia & ieiunio cap. 20.
c Homil. 5. ad monachos.
d In enchirid. cap. 65.

2. Cor. 7.

iunctum esset. Quare si vim propositę senten-
tiæ, quæ semper sonare debet in Ecclesia, ritè
considerenus, huc nempè Baptista spectat, Quomodo paulatim ad pœnitētiam homo perducatur ex doctrina Ioannis.
hoc docet, vt homines non modò se peccato-
res, & ira Dei benè dignos agnoscant, verùm
etiã nihil intentatum relinquant, quod ad cõ-
ciliandã sibi Dei gratiam facere videatur. At-
que huc pertinet, vt fidem in Deum cum pri-
mis exerceant, eumq́; & summè bonum, nec
minus iustum, ac ęquè fidelem intueantur. Cũ
porrò sit adeò benignus, de illius misericordia
desperare non possunt: cùm iustus, maiestatẽ
tantam quæ sontes meritò plectit, reuerentur
ac timent: cùm fidelis, quendam iustitiæ ze-
lum concipiunt, hoc ipso ad se puniendos ani-
mati, quòd sicut ille promisit, peccata homi- Sapient. 11.
num sit propter pœnitentiam dissimulatu-
rus, ac seriò pœnitentibus mala omnia con-
donaturus, simulq́; bona maxima elargiturus.
Nam verè dictum est illud, Altissimus odio Ecclesi. 12.
" habet peccatores, & misertus est pœnitenti-
bus. Proinde Ioannes, vt apud suos audito-
res perfectum pœnitentiæ doctorem agat, Ioan. 1.
non est contentus, Christum agnum Dei et ve-
ram pro peccatis hostiam illis cõmendare, sed
iubet etiam quemq́ue sua crimina secum ipso
reputare, & illorum pudore suffundi, tri-

ſtiq́ꝫ dolore affici, nullam vt ex re alia moleſtiam & ſolicitudinem tantam capiat, quantam ex hac triſtiſsima recordatione, quod in diuinæ maieſtatis iniuriam toties & tam multa cogitârit, dixerit, fecerit, eiusq́ꝫ ſanctiſsimas leges tam nefariè violârit. Cæterùm vt de his omnibus moneat, verosq́ꝫ dolores lapſis exprimat, & ferreos animos ad perfectam conuerſionem inflectat, quid quæſo breuius & aptius dicere poterat, quàm illud, Pœnitentiam agite: & quod adhuc eſt abſolutius, Facite fructus dignos pœnitentiæ? Vbi non qualemcunque animi mutationem, nec ſolam reſipiſcentiam intelligit, quæ ſine graui quidem cruciatu, ac iudicij tantùm correctione peragi poteſt, vt qui errauit, ſaniorem ſententiam amplectatur, & qui lapſus eſt, ad meliorem frugem ſeſe conferat. Quam verò ſcriptura μετανοίαν appellat, ea non ſolam conſilij mẽtisque mutationem includit, ſed etiam dolorem, ſiue, vt Paulus dixit, triſtitiam quæ ſecũdùm Deum eſt, velut indiuiduum comitẽ poſtulat, vt homo ſeipſum abneget, totusq́ꝫ mutetur, ſicut Ambroſius docet. Quamobrem conſentaneũ non eſt Patrum teſtimonijs, quæ producemus, et ſcripturę ſacrę, quæ pœnitẽtiam cõmiſſorum criminũ exigit, quod nouatores

Matth. 3. Marc. 1. Non qualiſcunq; pœnitentia poſtulatur à Ioanne.

Quomodo μετάνοια in ſcripturis accipiatur. 2. Cor. 7.

Lib. 2. de pœnitentia. Pœnitentia plus eſt quàm reſipiſcentia & noua vita.

res falsò dictitant, resipiscentiã nouamq; vitã, optimam pœnitentiam esse. Certè cum Ioannes & Prophetæ de pœnitentia concionantur, integram hominis conuersionem requirunt, vt is hypocrisi & securitate falsa deposita, se coram Deo reum statuat, nec solùm ab omni errore & via mala discedat, viam autem bonam ingrediatur, sed etiam videat, quàm amarum sit, summum illud ęternumq; bonum reliquisse: præterea vt in amaritudine animæ recogitet dies & actus suos: ad hæc vt seueri iudicis, adeoq; tortoris personam induat, ac pœnas de seipso sumat. Cuiuscemodi pœnitentię fructus, oppido quàm luculenter si quisquã alius, certè rex Dauid ostendit, cùm post peccatum admissum à diuinis iudicijs timet, cùm gemens manducat panem, & cum fletu miscet poculum suum, cùm lectum suum lachrymis rigat, cùm humiliat in ieiunio & cilicio animam suã, cùm iniustitiam suam aduersus se Domino confitetur, cùm pro peccato suo solicitè cogitat, et illud aduersus se semper statuit, cũ paratus est in flagella, & dolor eius ob oculos perpetuò versatur, cùm deniq; imbres aquarum profundit ex illis oculis, qui legem Dei non custodierunt. Vnde nihil mirũ, quod Patres hoc Dauidis exemplũ sępè com-

Matth. 3. Hierem. 18. Ezechiel. 18.

Hierem. 2.

Esaiæ 38.

1. Cor. 11.

Dauid dignos edit fructus pœnitentiæ.

Psal. 118.

Psal. 101.

Psal. 6.

Psal. 34.

Psal. 31.

Psal. 37. & 50.

Psal. 118.

mendent, & pœnitentiæ illius opera iubeant obſeruari, præſertim [a] Ambroſius, [b] Hieronymus, et [c] Angelomus. Satis nũc erit, ex [d] Chryſoſtomo & Saluiano pauca quædam repetiuiſſe. Sic igitur ille: Dauid poſtquàm duplex vulnus accepit, mox ad medicum conuolauit, & diuerſa medicamenta feſtinus appoſuit, ieiunia, lachrymas, luctus, preces & indefeſſam peccatorum confeſsionem: ac ſic per iſta placato Deo veniam meruit, & ad priorem dignitatem rediit.] Saluianus autem ità de Dauide docet: Agnoſcit reus culpam, humiliatur, compungitur, confitetur, luget, pœnitet, gemmas regias abdicat, crepantia auro textili indumenta deponit, purpura exuitur, diademate exoneratur, cultu & corde mutatur, totum regem cum ornatibus ſuis abiicit, prouidum pœnitentem cum patrocinio ambitioſi ſqualoris aſſumit, ieiunio extenuatur, ariditate ſiccatur, fletu effunditur, ſolitudine carceratur. Et tamen rex tanti nominis ſanctitate maior quàm poteſtate, prærogatiuis meritorum antecedentium ſupereminens, cùm tanto habitu ſupplicet, non euadit: & hic tantus, tam grandis fructus pœnitentiæ eſt, quod æternis quidem piaculis non addicitur, ſed in præſenti tamen veniam non meretur.] Nam vt idem

a In apologia Dauidis cap. 4. & 6.
b In epitaphio Fabiolæ.
c In 2. Reg. 12.
d Ad Theodorũ monach. epiſt. 6.

Lib. 2. de prouidentia Dei.
De Dauidis miranda pœnitentia.

» idem subiungit: Secuta est ærumnarum longa
» series, atque à domo Dauidis iugis admodum
» malorum continuatio non recessit.] Nec fieri sanè potest, quin vbi Ioannis concio diligenter auditur, et Euangelica pœnitentia vim suam in corde, sicut in Dauide Propheta, explicat, illic homo post peccatum admissum onus illius grauissimum sentiat, & iratum iudicem Deum spectet anxius, & luctum quendam, sicut mater super mortem vnigeniti sui, assummendum sibi putet, sibique prorsus irascens, cum filio prodigo & publicano se mirū in modum demittat, velut indignus qui cœlū aspiciat, & inter Dei filios recenseatur. Conuertitur igitur ad quærendum Dominum toto corde, & tota tribulatione animæ suæ, simulque in ieiunio, fletu & planctu, quemadmodum de pœnitentia Moyses & Ioël concionantur.

Hier. 6.

Lucæ 15. & 18.

Deut. 4.

Ioel. 2.

Quæ propterea visum est pluribus explicare, vt vsum & effectum veræ pœnitentiæ cognoscamus, qui hodie, proh dolor, parum exigitur, minusque præstatur, vtque Ioannis concio rectius accipiatur, qui tam multa breui oratione conclusit. Cùm enim fructus dignos pœnitentię postulat, monet ebriosos, nō solùm à temulentia se continere, sed etiam ab-

Quos comprehendat sententia generalis, Facite fructus dignos pœnitentiæ.

stinen-

ſtinentia & ieiunio ſuperioris vitæ delitias caſtigare: monet auaros, anteactam tenacitatem ſingulari quadã in pauperes liberalitate compenſare: monet impudicos, domandæ & macerandæ carni tanto plus operæ ſtudijq́ꝫ tribuere, quo grauius ac diutius fœdis libidinibus ſeſe antea conſpurcârunt: monet demùm flagitioſos oẽs, eò ſtudioſius exhibere membra ſua iuſtitiæ ac ſanctificationi, quò flagitioſius eadem membra ſeruire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem exhibuerunt. Rectè igitur Ioannem et audiuit, & intellexit illa Paula nobilis vidua, ſed in Romanis nutrita delitijs, quæ vt dignos pœnitentiæ fructus à ſeipſa exigeret atq́ꝫ præſtaret, has ſibi leges præſcripſit: Turpanda eſt facies, quã contra Dei prę- ceptum purpuriſſo, et ceruſſa ſtybio ſæpe depinxi: longus riſus perpeti compenſandus eſt fletu: mollia linteamina & ſerica precioſiſſima aſperitate cilicij commutanda.] Nec aliter de pœnitentiæ fructibus docet Ambroſius, cùm fœminam haud ſatis honeſtam ad pœnitentiam reuocat, eamq́ꝫ de vita corrigenda ſic commonefacit: Lugubris tibi accipienda eſt veſtis, & mens ac membra ſingula digna caſtigatione punienda. Amputentur crines, qui per vanam gloriam occaſionem luxuriæ præſtiterunt.

Rom. 6.

Paula Romana fructus pœnitentiæ dignos fecit.

Hieron. in epitaphio Paulæ.

Quomodo Ambroſius à fœmina pœnitentiæ fructus exigat.

Ad virginem lapſam cap. 8.

» ſtiterunt. Defluant oculi lachrymas, qui ma-
» ſculum ſimpliciter non aſpexerunt. Palleſcat
» facies, quæ quondam viruit impudicè. Deni-
» que totum corpus incuria maceretur: cinere
» aſperſum & opertum cilicio perhorreſcat,
» quia malè ſibi de pulchritudine placuit. Cor
» verò ſit liqueſcens, ſicut cera, ieiunijs inquie-
» tans ſeipſum, et cogitationibus ventilans, qua-
» re ſit ab inimico ſubuerſum. Senſus etiam cru-
» cietur, quia in membra corporis cùm haberet
» dominationem, malo ceſsit imperio.] En tibi, quo pacto veteris Eccleſiæ probatus antiſtes veram pœnitentiam, eiuſq; dignos fructus doceat, neq; de contritione aut fide reſipiſcentiaq; ſola moneat, ſed cum Ioanne & Paulo potius illud inculcet, vt pœnitentiam agens meminerit, vnde exciderit, & digna pœnitentiæ opera faciat, ſeſeq; mundet ab omni carnis & ſpiritus inquinamento, vt ſit vas in honorem ſanctificatum & vtile Domino, ad omne opus bonum paratum.

Apoc. 2. — 2. Cor. 7. — 2. Timoth. 2.

Nunc ad nouatores nobis reflectendus eſt ſermo, qui præterq; quod more ſuo ludunt in pœnitentiæ nomine, de fructibus eius haud pauca etiam inſulsè commiſcent. Zuinglius ità docet: *Communis hæc regula eſt, Facite fructus dignos pœnitentiæ, quæ regula omnibus pijs præfigi-*

Quàm variè ſentiant nouatores de fructibus pœnitentiæ, quos Ioannes prædicauit.

 tur.

In 3.cap.Lucæ. tur. *Nam sic probatur fides an uera sit, si fructus proferat.* Caluinus hos fructus ad opera seu officia charitatis & secundæ tabulæ refert: Sarcerius verò ad impietatis animi, fiduciæ in opera & sanctimoniæ depositionem. Brentius ità pronunciat: *Quot sunt fructus spiritus, tot etiam sunt fructus pœnitentiæ.* Bucerus pœnitentiæ fructus facit rerum præsentium contemptum, sui abnegationem, summam modestiam, ardens pietatis studiũ. Losſius ad hunc modum: *Agnoscite morbum originis, & emendate errores contra utrãq; tabulam admissos, inchoantes nouam uitam.* Atq; hi sunt fructus qui deceant pœnitentiam, & à Ioanne doceantur secundum Losſium. Quis verò prudens vnq; de originis morbo hic dici quicquam putauit, aut illum pœnitentiæ nostræ subiecit? Hæc etenim de peccatis, quæ à nobis perpetrantur, agitur: sic monente scriptura: Pœnitentiam age ab hac nequitia tua. Et rursus: Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens, Quid feci? Quòd si Cythræo credimus, fructus pœnitentiæ sunt vera inuocatio Dei, gratiarum actio, confessio doctrinę, diligentia in propaganda & defendenda vera Euangelij doctrina, humilitas, patientia, & omnia officia dile-

In harmonia euang.
In 3.cap.Lucæ.
Homil.24. in Lucam.
In 3.cap. Matth.
Ibidem.
Pœnitentia non referri debet ad peccatum originis.
Act. 8.
Hier. 8.
In 3.cap.Matth.

dilectionis erga proximum, ſeu omnia opera bona. Quod ſi ita eſt, equidem non video, quid diſcriminis Cythræus inter baptiſmi & pœnitentię fructus ponat ac ſtatuat, parũq; abeſt, quin ille omnes bene beateq; viuendi partes tam generali ſententia comprehendat. Eodem ferè contendunt Centuriatores, qui nouam hic intelligunt obedientiam. Melanchtoni creſcere in fide & opera ſecundę tabulę ſunt fructus duo, quos Ioannes exigat. En quæ quantaque varietas & confuſio iſtorum interpretum, qui tamen in eo conſpirant hactenus, quod præſentem Euangelij locum non illuſtrare, ſed ſtúdío quodam obſcurare velle videantur. Alius pœnitentiæ nomen ad fidem, alius ad charitatem, alius ad humilitatem, alius ad ſpiritum, alius ad obedientiam, alius ad virtutes omnes et quęuis officia pietatis, trahit, et quod multo eſt ſtultius, ad fiduciæ vel operum vel ſanctitatis depoſitionem hanc ipſam vocem detorquet Sarcerius. Breuiter, ne quod res eſt, fateri cogantur, & cum Eccleſia idem faciant, de fructibus pœnitentiæ nihil non vani & abſurdi comminiſcuntur. Quid autem hoc eſt aliud obſecro, quàm ſimplicis & apertæ veritatis defugere lucem, & amare tenebras, meraſque in DEI verbo nugas age-

Commiſcentur fructus pœnitentiæ & baptiſmi à Centuriatoribus.

Cent. 1. lib. 1. cap. 4. col. 123.

In 3. cap. Matth.

re? Quàm verè de istiusmodi pœnitentię doctoribus dixit Cyprianus: Contra Deum sacrilegi, contra sacerdotes Dei impio furore temerarij, de Ecclesia recedentes, & contra Ecclesiam parricidialia arma tollētes elaborant, vt opus suum consumment, ne vulneratos diuina clementia in Ecclesia sua curet: miserorum pœnitentiam mendaciorum suorū fraude corrumpunt, ne Deo indignanti satisfiat.] Et rursum: Datur opera, inquit, ne satisfactionibus & lamentationibus iustis delicta redimantur, ne vulnera lachrymis abluantur. Pax vera falsæ pacis mendacio tollitur: salutaris sinus matris, nouerca intercedente præcluditur; ne de pectore atq; ore lapsorum fletus & gemitus audiatur.] Eiusdem hæc iusta, & nostris quoq; temporibus accommodata querela est: Qui pœnitentiam criminis tollunt, satisfactioni viam præcludunt: ità fit, vt dùm temeritate quorundam promittitur salus falsa, vel creditur, spes veræ salutis adimatur.] Ego verò sic censeo, aut cæcos esse prorsus, aut certè cæcutire, qui in media scripturæ luce non vident, aliud pœnitentiam, aliud fidem, charitatem, obedientiam & reliquas virtutes, earumq; officia propriè dici & accipi oportere. Confundendæ non sunt profectò virtutes, qua-

Lib. 1. epist. 3. ad Cornelium.

Serm. 5. de lapsis.

Agnoscere nolūt nouatores, alios esse fructus pœnitentiæ, quàm aliarum virtutum proprios.

quarum fines & effectus plurimùm inter se differunt: non earum opera sic permiscenda, sicut isti turpiter faciunt, idcircò nimirùm, vt veras & receptas pœnitentiæ seu partes, seu actiones commodius effugere, quas et [a] Chrysostomus, & [b] Augustinus & [c] Gregorius Magnus disertè tradiderũt, suasq́ue nouas pœnitentiæ partes, contritionem & fidem, inducere possint. Certè si secundùm Euangelium iudicamus, fides pœnitentiæ non subijcitur, sed ab ea necessariò separatur, Christo ipso ita docẽte: Pœnitemini & credite Euangelio. Ac rursus: Publicani, inquit, & meretrices crediderunt Ioanni: vos autem videntes nec pœnitentiam habuistis postea, vt crederetis ei. Exigit & pœnitentiam à Iudęis Petrus, sed ab his qui primæ concioni eius crediderant, adeoq́ue compuncti iam corde dixerant, Quid faciemus viri fratres? Nunquam ita delirârũt Patres, vt ex fide partem facerent pœnitentiæ, cũ è scripturis optimè perspectum haberent, fidẽ initium esse substantiæ, vt Paulum [a] Chrysostomus, [b] Oecumenius, Theophilactus & Anselmus interpretantur: nec ignorarent, sine fide ad Deum Deiq́ue timorem, vel ad pœnitẽtiam neminem posse peruenire. Quare ab [c] Eusebio Emisseno fides dicitur lumen ani-

a Homil. 1. de pœnitentia.
b Lib. 50. homil. hom. vltima.
c In 1. reg. lib. 6. cap. 1.

Quas pœnitentiæ partes faciant nouatores.

Fidem non esse partem pœnitentiæ.

Marc. 1.
Matth. 21.
Act. 2.

Cur Patres non agnoscant fidem partem pœnitentiæ.

Heb. 3.
a Homil. 6. in epist. ad Hebr.
b In 3. cap. eiusdẽ epist.
Hebr. 11.
c Hom. 2. de symbolo.

mæ, oſtium vitæ, fundamentū ſalutis æternæ: ſicut & [d] Chryſoſtomus fidē vocat originem iuſtitiæ, ſanctitatis caput, deuotionis principium, religionis fundamentum. Etſi verò quod Ioannes de pœnitentia loquitur, ad catechumenos vel non baptizatos commodè quoque referatur, tamen ad eos qui poſt baptiſmum relapſi ſunt, idipſum à plæriſq; Patribus accōmodatur. Ad baptizādos propriè pertinet, quod Petrus de pœnitentia primū eſt Hieroſolymitanis cōcionatus. Baptizatis aūt vox diuina competit, quę terribiliter ex Apocalypſi intonat, Memor eſto vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac: ſin autem, venio tibi & mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris. Sed iſti tùm fidei, tùm contritionis nomine, vt fraudem faciant imperitis, libenter abutuntur. Fidem enim, ſine orthodoxa fide homines, pro mera fiducia ducunt, qua ſectarij omnes, vt ſæpè dictum eſt, certò ſtatuunt, propter Chriſtum apprehenſum culpam & pœnam omnem ſibi remitti, etiam ſi nullum interioris pœnitentiæ ſymbolum edant, nullam faciant ſacerdoti exomologeſin, fructus pœnitentiæ dignos nullos proferant, nullumque abſolutionis beneficium in vera Eccleſia vel pe-

[d] Ser. de fide, ſpe & charitate.

Act. 2.

Apocal. 2.

Nomen contritionis & fidei à nouatoribus deprauatur in pœnitentia.

petant vnquam, vel impetrent. Contritionem verò nescio ad quos pauores & terrores intolerabiles conscientijs incussos referunt, timorem verò seruilem intelligunt, eosque terrores tam pijs optimè sibi conscijs, quàm impijs immani peccatorum mole grauatis tribuunt, & æqualem propemodum pœnitentiæ rationem ab vtrisque postulant, nec Euangelicam pœnitentiam ab ea, quæ fuit olim in veteri Synagoga, distinguunt. Alicubi retinent vmbram veteris quidem exomologesis, aut potius cuiusdam catechesis imaginem repræsentant, & simulant pœnitentiam, cùm noui ministri per quæstiunculas aliquot explorant accedentes, eosque duntaxat simpliciores, quibus manus imponunt, & nescio quibus verbis absolutionem, siue vt vocant, euangelij annunciationem impertiunt. Mirum verò, quantopere hoc absolutionis genus isti iactent, quantumque pacis & tranquillitatis ex actione illa promittant conscientijs, cum credunt scilicet homines, vocem Euangelij & gratiæ promissionem ad se pertinere, certoque statuunt se à peccatis omnibus coram Deo absolutos esse. At humana hæc est cogitatio sine verbo Dei, vt rectè iudicauit Bucerus: nec fieri potest, vt

De ritu exterioris pœnitentiæ apud sectarios.

Fallax est consolatio, quam nouatores ex absolutione sibi pollicentur.

In 3. cap. Matth.

ſic affecti ſunt, eos nec admittere quidem didicimus, nec diuina ſunt eis manu impartienda. Nolite, inquit, dare ſanctum canibus, nec margaritas porcis. Has habet Eccleſia leges de pœnitentia.] Vt hinc rectè quidam inter aquæ & lachrymarum baptiſmum diſtinguant, & quam nos pœnitentiam vſitatè dicimus, laborioſum baptiſmum appellent, ſicut poſt [a] Gregorium Theologum docuit [b] Damaſcenus. Quo minus admirari cõuenit, quod [c] Cyprianus in Eccleſia pœnitentes ſæpè multumq́; commonefacit, vt operationibus iuſtis Deo ſatisfaciãt, & delicta redimant, & vulnera lachrymis abluant, & miſericordiæ meritis peccata purgent, idq́; multis è verbo Dei repetitis ſententijs confirmat & illuſtrat. Nec aliter è ſcripturis docent [a] Gregorius Nazianzenus, [b] Ambroſius & [c] Euſebius Emiſſenus. Vrget rem eandem [d] Auguſtinus, & rectè fieri teſtatur, vt conſtituantur ab his, qui Eccleſiæ præſunt, tempora pœnitentiæ, vt fiat etiam ſatis Eccleſię, in qua remittuntur ipſa peccata.] Neque aliud voluit Paulus, cùm iſtiuſmodi pœnitentiæ genus commendaret, quod cum ſollicito timore, cum ira & indignatione contra peccatum, neq; ſolùm cum ſpe veniæ, ſed etiam cum æmulatione & vindicta con-

Matth. 7.

Pœnitentia baptiſmus laborioſus.

a Orat in ſancta lumina.

b Lib. 4. orthod. fidei cap 9.

c De opere & eleemoſyna.

a In orat. de fouendis pauperib.

b Lib. ad virginem lapſam c. 8. & de Elia & ieiunio cap. 20.

c Homil. 5. ad monachos.

d In enchirid. cap. 65.

2. Cor. 7.

iunctum esset. Quare si vim propositę sententiæ, quæ semper sonare debet in Ecclesia, ritè consideremus, huc nempè Baptista spectat, hoc docet, vt homines non modò se peccatores, & ira Dei benè dignos agnoscant, verùm etiã nihil intentatum relinquant, quod ad cõciliandã sibi Dei gratiam facere videatur. Atque huc pertinet, vt fidem in Deum cum primis exerceant, eumq; & summè bonum, nec minus iustum, ac ęquè fidelem intueantur. Cũ porrò sit adeò benignus, de illius misericordia desperare non possunt: cùm iustus, maiestatẽ tantam quæ sontes meritò plectit, reuerentur ac timent: cùm fidelis, quendam iustitiæ zelum concipiunt, hoc ipso ad se puniendos animati, quòd sicut ille promisit, peccata hominum sit propter pœnitentiam dissimulaturus, ac seriò pœnitentibus mala omnia condonaturus, simulq; bona maxima elargiturus. Nam verè dictum est illud, Altissimus odio „ habet peccatores, & misertus est pœnitentibus. Proinde Ioannes, vt apud suos auditores perfectum pœnitentiæ doctorem agat, non est contentus, Christum agnum Dei et veram pro peccatis hostiam illis cõmendare, sed iubet etiam quemque sua crimina secum ipso reputare, & illorum pudore suffundi, tri-

Quomodo paulatim ad pœnitẽtiam homo perducatur ex doctrina Ioannis.

Sapient. 11.

Ecclesi. 12.

Ioan. 1.

stiq; dolore affici, nullam vt ex re alia molestiam & solicitudinem tantam capiat, quantam ex hac tristissima recordatione, quod in diuinæ maiestatis iniuriam toties & tam multa cogitârit, dixerit, fecerit, eiusq; sanctissimas leges tam nefariè violârit. Cæterùm vt de his omnibus moneat, verosq; dolores lapsis exprimat, & ferreos animos ad perfectam conuersionem inflectat, quid quæso breuius & aptius dicere poterat, quàm illud, Pœnitentiam agite: & quod adhuc est absolutius, Facite fructus dignos pœnitentiæ? Vbi non qualemcunque animi mutationem, nec solam resipiscentiam intelligit, quæ sine graui quidem cruciatu, ac iudicij tantùm correctione peragi potest, vt qui errauit, saniorem sententiam amplectatur, & qui lapsus est, ad meliorem frugem sese conferat. Quam verò scriptura μετανοίαν appellat, ea non solam consilij mẽtisque mutationem includit, sed etiam dolorem, siue, vt Paulus dixit, tristitiam quæ secũdùm Deum est, velut indiuiduum comitẽ postulat, vt homo seipsum abneget, totusq; mutetur, sicut Ambrosius docet. Quamobrem consentaneũ non est Patrum testimonijs, quæ producemus, et scripturę sacrę, quæ pœnitẽtiam cõmissorum criminũ exigit, quod nouatores

Matth. 3. Marc. 1.

Non qualiscunq; pœnitentia postulatur à Ioanne.

Quomodo μετανοία in scripturis accipiatur. 2. Cor. 7.

Lib. 2. de pœnitentia.

Pœnitentia plus est quàm resipiscentia & noua vita.

res falsò dictitant, resipiscentiã nouamq; vitã, optimam pœnitentiam esse. Certè cum Ioannes & Prophetæ de pœnitentia concionantur, integram hominis conuersionem requirunt, vt is hypocrisi & securitate falsa deposita, se coram Deo reum statuat, nec solùm ab omni errore & via mala discedat, viam autem bonam ingrediatur, sed etiam videat, quàm amarum sit, summum illud ęternumq; bonum reliquisse: prætereа vt in amaritudine animæ recogitet dies & actus suos: ad hæc vt seueri iudicis, adeoq; tortoris personam induat, ac pœnas de seipso sumat. Cuiuscemodi pœnitentię fructus, oppido quàm luculenter si quisquã alius, certè rex Dauid ostendit, cùm post peccatum admissum à diuinis iudicijs timet, cùm gemens manducat panem, & cum fletu miscet poculum suum, cùm lectum suum lachrymis rigat, cùm humiliat in ieiunio & cilicio animam suã, cùm iniustitiam suam aduersus se Domino confitetur, cùm pro peccato suo solicitè cogitat, et illud aduersus se semper statuit, cũ paratus est in flagella, & dolor eius ob oculos perpetuò versatur, cùm deniq; imbres aquarum profundit ex illis oculis, qui legem Dei non custodierunt. Vnde nihil mirũ, quod Patres hoc Dauidis exemplũ sępè com-

Matth. 3. Hierem. 18. Ezechiel. 18.

Hierem. 2.

Esaiæ 38.

1. Cor. 11.

Dauid dignos edit fructus pœnitentiæ.

Psal. 118.

Psal. 101.

Psal. 6.

Psal. 34.

Psal. 31.

Psal. 37. & 50.

Psal. 118.

mendent, & pœnitentiæ illius opera iubeant obſeruari, præſertim [a] Ambroſius, [b] Hieronymus, et [c] Angelomus. Satis nũc erit, ex [d] Chryſoſtomo & Saluiano pauca quædam repetiuiſſe. Sic igitur ille: Dauid poſtquàm duplex vulnus accepit, mox ad medicum conuolauit, & diuerſa medicamenta feſtinus appoſuit, ieiunia, lachrymas, luctus, preces & indefeſſam peccatorum confeſsionem: ac ſic per iſta placato Deo veniam meruit, & ad priorem dignitatem rediit.] Saluianus autem ità de Dauide docet: Agnoſcit reus culpam, humiliatur, compungitur, confitetur, luget, pœnitet, gemmas regias abdicat, crepantia auro textili indumenta deponit, purpura exuitur, diademate exoneratur, cultu & corde mutatur, totum regem cum ornatibus ſuis abiicit, prouidum pœnitentem cum patrocinio ambitioſi ſqualoris aſſumit, ieiunio extenuatur, ariditate ſiccatur, fletu effunditur, ſolitudine carceratur. Et tamen rex tanti nominis ſanctitate maior quàm poteſtate, prærogatiuis meritorum antecedentium ſupereminens, cùm tanto habitu ſupplicet, non euadit: & hic tantus, tam grandis fructus pœnitentiæ eſt, quod æternis quidem piaculis non addicitur, ſed in præſenti tamen veniam non meretur.] Nam vt idem

a In apologia Dauidis cap. 4. & 6.
b In epitaphio Fabiolæ.
c In 2. Reg. 12.
d Ad Theodorũ monach. epiſt. 6.

Lib. 2. de prouidentia Dei.
De Dauidis miranda pœnitentia.

» idem ſubiungit: Secuta eſt ærumnarum longa
» ſeries, atq; à domo Dauidis jugis admodum
» malorum continuatio non receſsit.] Nec fieri ſanè poteſt, quin vbi Ioannis concio diligenter auditur, et Euangelica pœnitentia vim ſuam in corde, ſicut in Dauide Propheta, explicat, illic homo poſt peccatum admiſſum onus illius grauiſsimum ſentiat, & iratum iudicem Deum ſpectet anxius, & luctum quendam, ſicut mater ſuper mortem vnigeniti ſui, Hier. 6. aſſummendum ſibi putet, ſibiq; prorſus iraſcens, cum filio prodigo & publicano ſe mirũ Lucæ 15. & 18. in modum demittat, velut indignus qui cœlũ aſpiciat, & inter Dei filios recenſeatur. Conuertitur igitur ad quærendum Dominum toto corde, & tota tribulatione animæ ſuæ, ſi- Deut. 4. mulque in ieiunio, fletu & planctu, quemadmodum de pœnitentia Moyſes & Ioël con. Ioel. 2. cionantur.

Quæ propterea viſum eſt pluribus explicare, vt vſum & effectum veræ pœnitentiæ cognoſcamus, qui hodie, proh dolor, parum exigitur, minusque præſtatur, vtque Ioannis concio rectius accipiatur, qui tam multa breui oratione concluſit. Cùm enim fructus dignos pœnitentię poſtulat, monet ebrioſos, nõ ſolùm à temulentia ſe continere, ſed etiam ab- Quos comprehendat ſententia generalis, Facite fructus dignos pœnitentiæ.

ſtinen-

ſtinentia & ieiunio ſuperioris vitæ delitias caſtigare: monet auaros, anteactam tenacitatem ſingulari quadã in pauperes liberalitate compenſare: monet impudicos, domandæ & macerandæ carni tanto plus operæ ſtudijq́ꝫ tribuere, quo grauius ac diutius fœdis libidinibus ſeſe antea conſpurcârunt: monet demùm flagitioſos oẽs, eò ſtudioſius exhibere membra ſua iuſtitiæ ac ſanctificationi, quò flagitioſius eadem membra ſeruire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem exhibuerunt. Rectè igitur Ioannem et audiuit, & intellexit illa Paula nobilis vidua, ſed in Romanis nutrita delitijs, quæ vt dignos pœnitentiæ fructus à ſeipſa exigeret atq́ꝫ præſtaret, has ſibi leges præſcripſit: Turpanda eſt facies, quã contra Dei præceptum purpuriſſo, et ceruſſa ſtybio ſæpe depinxi: longus riſus perpeti compenſandus eſt fletu: mollia linteamina & ſerica precioſiſſima aſperitate cilicij commutanda.] Nec aliter de pœnitentiæ fructibus docet Ambroſius, cùm fœminam haud ſatis honeſtam ad pœnitentiam reuocat, eamq́ꝫ de vita corrigenda ſic commonefacit: Lugubris tibi accipienda eſt veſtis, & mens ac membra ſingula digna caſtigatione punienda. Amputentur crines, qui per vanam gloriam occaſionem luxuriæ præſtiterunt.

Rom. 6.

Paula Romana fructus pœnitentiæ dignos fecit.

Hieron. in epitaphio Paulæ.

Quomodo Ambroſius à fœmina pœnitentiæ fructus exigat. Ad virginem lapſam cap. 8.

„ stiterunt. Defluant oculi lachrymas, qui ma-
„ sculum simpliciter non aspexerunt. Pallescat
„ facies, quæ quondam viruit impudicè. Deni-
„ que totum corpus incuria maceretur: cinere
„ aspersum & opertum cilicio perhorrescat,
„ quia malè sibi de pulchritudine placuit. Cor
„ verò sit liquescens, sicut cera, ieiunijs inquie-
„ tans seipsum, et cogitationibus ventilans, qua-
„ re sit ab inimico subuersum. Sensus etiam cru-
„ cietur, quia in membra corporis cùm haberet
„ dominationem, malo cessit imperio.] En ti-bi, quo pacto veteris Ecclesiæ probatus antistes veram pœnitentiam, eiusque dignos fructus doceat, neque de contritione aut fide resipiscentiaque sola moneat, sed cum Ioanne & Paulo potius illud inculcet, vt pœnitentiam agens meminerit, vnde exciderit, & digna pœnitentiæ opera faciat, seseque mundet ab omni carnis & spiritus inquinamento, vt sit vas in honorem sanctificatum & vtile Domino, ad omne opus bonum paratum.

Apoc. 2. 2. Cor. 7. 2. Timoth. 2.

Nunc ad nouatores nobis reflectendus est sermo, qui præterquam quod more suo ludunt in pœnitentiæ nomine, de fructibus eius haud pauca etiam insulsè commiscent. Zuinglius ità docet: *Communis hæc regula est, Facite fructus dignos pœnitentiæ, quæ regula omnibus pijs præfigi-*

Quàm variè sentiant nouatores de fructibus pœnitentię, quos Ioannes prædicauit.

dilectionis erga proximum, ſeu omnia opera bona. Quod ſi ita eſt, equidem non video, quid diſcriminis Cythræus inter baptiſmi & pœnitentię fructus ponat ac ſtatuat, parũq́ abeſt, quin ille omnes bene beateq́ viuendi partes tam generali ſententia comprehendat. Eodem ferè contendunt Centuriatores, qui nouam hic intelligunt obedientiam. Melanchtoni creſcere in fide & opera ſecundę tabulę ſunt fructus duo, quos Ioannes exigat. En quæ quantaque varietas & confuſio iſtorum interpretum, qui tamen in eo conſpirant hactenus, quod præſentem Euangelij locum non illuſtrare, ſed ſtudio quodam obſcurare velle videantur. Alius pœnitentiæ nomen ad fidem, alius ad charitatem, alius ad humilitatem, alius ad ſpiritum, alius ad obedientiam, alius ad virtutes omnes et quęuis officia pietatis, trahit, et quod multo eſt ſtultius, ad fiduciæ vel operum vel ſanctitatis depoſitionem hanc ipſam vocem detorquet Sarcerius. Breuiter, ne quod res eſt, fateri cogantur, & cum Eccleſia idem faciant, de fructibus pœnitentiæ nihil non vani & abſurdi comminiſcuntur. Quid autem hoc eſt aliud obſecro, quàm ſimplicis & apertæ veritatis defugere lucem, & amare tenebras, meraſque in DEI verbo nugas age-

Commiſcentur fructus pœnitentiæ & baptiſmi à Centuriatoribus.

Cent. 1. lib. 1. cap. 4. col. 123.

In 3. cap. Matth.

re? Quàm verè de istiusmodi pœnitentię doctoribus dixit Cyprianus: Contra Deum sacrilegi, contra sacerdotes Dei impio furore temerarij, de Ecclesia recedentes, & contra Ecclesiam parricidialia arma tollētes elaborant, vt opus suum consumment, ne vulneratos diuina clementia in Ecclesia sua curet: miserorum pœnitentiam mendaciorum suorū fraude corrumpunt, ne Deo indignanti satisfiat.] Et rursum: Datur opera, inquit, ne satisfactionibus & lamentationibus iustis delicta redimantur, ne vulnera lachrymis abluantur. Pax vera falsæ pacis mendacio tollitur: salutaris sinus matris, nouerca intercedente præcluditur, ne de pectore atque ore lapsorum fletus & gemitus audiatur.] Eiusdem hæc iusta, & nostris quoque temporibus accommodata querela est: Qui pœnitentiam criminis tollunt, satisfactioni viam præcludunt: ità fit, vt dùm temeritate quorundam promittitur salus falsa, vel creditur, spes veræ salutis adimatur.] Ego verò sic censeo, aut cæcos esse prorsus, aut certè cæcutire, qui in media scripturæ luce non vident, aliud pœnitentiam, aliud fidem, charitatem, obedientiam & reliquas virtutes, earumque officia propriè dici & accipi oportere. Confundendæ non sunt profectò virtutes,

Lib. 1. epist. 3. ad Cornelium.

Serm. 5. de lapsis.

Agnoscere nolūt nouatores, alios esse fructus pœnitentiæ, quàm aliarum virtutum proprios.

qua-

quarum fines & effectus plurimùm inter se differunt: non earum opera sic permiscenda, sicut isti turpiter faciunt, idcircò nimirùm, vt veras & receptas pœnitentiæ seu partes, seu actiones commodius effugere, quas et [a] Chrysostomus, & [b] Augustinus & [c] Gregorius Magnus disertè tradiderũt, suasq; nouas pœnitentiæ partes, contritionem & fidem, inducere posſint. Certè si secundùm Euangelium iudicamus, fides pœnitentiæ non subijcitur, sed ab ea necessariò separatur, Christo ipso ita docẽte: Pœnitemini & credite Euangelio. Ac rursus: Publicani, inquit, & meretrices crediderunt Ioanni: vos autem videntes nec pœnitentiam habuistis postea, vt crederetis ei. Exigit & pœnitentiam à Iudæis Petrus, sed ab his qui primæ concioni eius crediderant, adeoq; compuncti iam corde dixerant, Quid faciemus viri fratres? Nunquam ita delirârũt Patres, vt ex fide partem facerent pœnitentiæ, cũ è scripturis optimè perspectum haberent, fidẽ initium esse substantiæ, vt Paulum [a] Chrysostomus, [b] Oecumenius, Theophilactus & Anselmus interpretantur: nec ignorarent, sine fide ad Deum Deiq; timorem, vel ad pœnitẽtiam neminem posse peruenire. Quare ab [c] Eusebio Emisseno fides dicitur lumen ani-

a Homil. 1. de pœnitentia.
b Lib. 50. homil. hom. vltima.
c In 1. reg. lib. 6. cap. 1.
Quas pœnitentiæ partes faciant nouatores.
Fidem non esse partem pœnitentiæ.
Marc. 1.
Matth. 21.
Act. 2.
Cur Patres non agnoscant fidem partem pœnitentiæ.
Heb. 3.
a Homil. 6. in epist. ad Hebr.
b In 3. cap. eiusd. epist.
Hebr. 11.
c Hom. 2. de symbolo.

petant vnquam, vel impetrent. Contritionem verò nescio ad quos pauores & terrores intolerabiles conscientijs incussos referunt, timorem verò seruilem intelligunt, eosque terrores tam pijs optimè sibi conscijs, quàm impijs immani peccatorum mole grauatis tribuunt, & æqualem propemodum pœnitentiæ rationem ab vtrisque postulant, nec Euangelicam pœnitentiam ab ea, quæ fuit olim in veteri Synagoga, distinguunt. Alicubi retinent vmbram veteris quidem exomologesis, aut potius cuiusdam catechesis imaginem repræsentant, & simulant pœnitentiam, cùm noui ministri per quæstiunculas aliquot explorant accedentes, eosque duntaxat simpliciores, quibus manus imponunt, & nescio quibus verbis absolutionem, siue vt vocant, euangelij annunciationem impertiunt. Mirum verò, quantopere hoc absolutionis genus isti iactent, quantumque pacis & tranquillitatis ex actione illa promittant conscientijs, cum credunt scilicet homines, vocem Euangelij & gratiæ promissionem ad se pertinere, certoque statuunt se à peccatis omnibus coram Deo absolutos esse. At humana hæc est cogitatio sine verbo Dei, vt rectè iudicauit Bucerus: nec fieri potest, vt

De ritu exterioris pœnitentiæ apud sectarios.

Fallax est consolatio, quam nouatores ex absolutione sibi pollicentur.

In 3. cap. Matth.

vt poteſtas clauium Eccleſiæ, quam in hunc modum nunquam adhibuit antiquitas, illis opituletur, qui nec agnoſcunt quidem vel ordinis, vel pœnitentiæ ſacramentum. Grauiter ſanè monet Cyprianus, & obſeruat etiam Eccleſia, vt pax illis detur vel abſolutio, qui de Eccleſia Domini non receſſerunt, ac pœnitentiam non ſolùm interiorem, ſed etiã exteriorem agere non detrectant. Tum idem alibi docet, ad communionem admittendos non eſſe niſi pœnitentes, qui fecerint exomologeſin, illiſq; manus à ſacerdotibus impoſita fuerit: id quod etiam circa morientes iubet obſeruari: illos verò dicit fruſtra ſibi blandiri, qui pacem cum ſacerdotibus non habentes, ad ſacrã communionem irrumpũt. Verùm de his plura dicere vt longum ſanè foret, ita minus eſſe neceſſarium arbitramur.

Lib. 1. epiſt. 2. ad Cornelium.

Lib. 3. epiſt. 16. & 17.

Lib. 4. epiſt. 9.

Iam verò ſicut arbor differt à fructibus, ſic pœnitentiam à fructibus eius bonis & dignis differre neceſſe eſt. Ioannes quia non contentus eſt arbore ſola, certoq; intelligit, in horto Eccleſię arbores plæraſq; ſteriles inueniri, idcircò fructus quauis arbore dignos et cœleſti agricolæ gratos exigit, exterioremq; pœnitẽtiam cum interiore, hoc eſt, fructus bonos & integros cum arbore non mala, coniunctam

Ioannes non ſolùm bonos fructus arboris, ſed & dignos pœnitentiæ fructus exigit.

reddi

reddi iubet ab his, qui Deum grauiter offenderunt. Quare non ſat habet monuiſſe, vt omnis arbor bona, ſi ab igne gehennæ ſe velit liberam conſeruare, fructū bonum faciat: quod ſatis quidem videri poterat, ſi fructus ſpiritus, & virtutum quarundam officia, ſeu præcepta duntaxat moralia iniungere voluiſſet. Hoc verò prudenter adiunxit, & neceſſariò quidē, Pœnitentiam agite, & quod maioris adhuc eſt ponderis, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Vt enim nondū regeneratis ad remiſsionem peccatorum Deiq; gratiam conſequendam baptiſmus eſt neceſſarius, ſic poſt baptiſmum lapſi egent prorſus pœnitentia, fruſtráque virtutibus alijs vacant, niſi primùm per pœnitentiam, veluti ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam, vt [a] Tertullianus, [b] Pacianus, et [c] Hieronymus vocāt, Deo & Eccleſiæ reconcilientur. Sunt fructus quidam ſpiritus, quos Paulus recenſet, ſed hi nihil ad fructus pœnitentiæ, quos idem Paulus à Corinthijs, & Petrus à Simone mago poſtulabant. Fructus ſpiritus, qui Galatis traduntur, mirabiliter in illis apparēt, qui poſt Chriſtū ad cœlos aſſumptū primitias ſpiritus acceperant, & naſcentem primùm Eccleſiam ſuæ virtutis & inculpatę conuerſationis odo-

Matth.3.

Vtrunq; ſacramentum baptiſmi & pœnitentiæ neceſſarium.

a Lib. de pœnit.
b Epiſt. 3. ad Symproſianum.
c In cap. 3. Eſaiæ.

Gal. 5.

Alij fructus pœnitentiæ quàm ſpiritus.

2. Cor. 7.
Act. 8.

Rom. 8.

re suauissimo reficiebant. His opus non erat

Iusti non indigẽt pœnitentia.

concione Ioannis, Facite fructus dignos pœnitentiæ, cùm ex illorum iustorum essent numero, de quibus dixit Manasses, quod illis nõ posuerit pœnitentiam Deus, & quos Christus ipse nominat iustos pœnitentia non indigentes. His necessarium non est corda scindere, ad pœnitentiam contristari, & opera pœnitentię digna facere, sicut Ioël & Paulus postulant: sufficit aũt illis hęc adhortatio generalis: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione. Tum illa: Bonũ facientes nõ deficiamus, tẽpore enim suo metemus. Et quod ab eodem Paulo alibi dictum est: Veritatẽ facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus. Falluntur ergo & fallũt isti, quòd loquẽtes de pœnitẽtię fructibus, contra scripturę morem Patrumq; sententiã, misceant cũ illis fructus iustitię ac operum, quæ tam iustis quàm iniquis sunt necessaria, quodq; inter pœnitentiæ fructus, & vitæ nouitatẽ, quę virtutes omnes cõtinet, siue nouam, vt illi vocant, obedientiam, nihil omninò discriminis ponant.

In oratione.

Luc. 15.

Ioël. 2.

2. Cor. 7.

Act. 26.

Ephes. 5.

Gal. 8.

Ephes. 4.

Quid propriè ad pœnitentiam eiusq; fructus pertineat.

Nimirùm si reuocamus in mentem, quod semper tradidit Ecclesia, habent hoc sibi proprium pœnitentię fructus, vt initiũ sumant ex

gra-

grauioris peccati iam antè commissi odio ac detestatione, quoniam summũ illud ac sempiternũ bonũ Deus fuit offensus, quem offendisse summa hominis iactura, summũ periculũ, ipsaq́ue damnatio est: quamobrem summus dolor in peccantis animo iure concipitur & retinetur. In eum verò respiciunt finem hi fructus, vt qui peccauit, ad conciliandam sibi Dei offensi gratiam seipsum iudicet, & pœnas de seipso sumat, tantò seipsum castigans seuerius, quo maiore & sæpius repetito crimine maiestatem illam diuinam offendit, seq́ue damnatione digniorẽ reddidit. Meminit enĩ Paulinæ sententiæ: Si nosipsos dijudicaremus, nõ vtiq; dijudicaremur. Tum Augustini dictum sequitur: Maiorẽ quisq; in se seueritatem debet exercere, vt à seipso iudicatus non iudicetur à Deo.] A quo non est alienũ, q̃d Chrysologus dixit: Pro modo vulneris, modus est adhibẽdus medicinę.] Id quod luculenter etiam sic docuit Tertullianus: In quantũ non peperceris tibi, in tantum tibi Deus, crede, parcet.] Aut si quis mauult audire Ambrosium: Grandi plagæ alta & prolixa opus est medicina: grande scelus grandẽ habet necessariã satisfactionẽ. Peccator si sibi non pepercit, à Deo illi parcitur.] Cyprianus demũ ita dixit: Quàm

1. Cor. 11.

Hom. 50.

Quomodo Patres de satisfactione loquantur.

Serm. 176.

Lib. de pœnitent.

Ad virg. lapsam cap. 8.

Lib. de lapsis.

magna deliquimus, tam granditer defleamus: "
pœnitentia crimine minor non sit.] Cæterùm "
aliæ virtutes, vt fides, charitas, obedientia, neque hoc initium, neq; similem exitum sortiuntur: non sicut pœnitentia, circa peccati detestationem ac excisionem abolitionemq; versantur, non tam acerbos dolores exprimunt, nec eiusmodi carnis castigationes requirunt, & fines longè alios habent sibi præfixos atq; circumscriptos. Quis ergo non videat, huc propriè non posse referri nouam obedientiam, quam Centuriatores per dignos pœnitentiæ fructus explicant, vt accepta nimirum libertate (sic enim loquuntur) postea opera Deo grata facere incipiamus. Fortasse quod Ioannes peccatoribus dixit, etiam ad sanctos angelos referri volunt, vt qui opera semper Deo grata faciunt, et pœnitentiam agere, et fructus pœnitentiæ dignos producere simul videantur. An verò Ioannes ipse, quantumuis innocens, et Spiritu sancto inde à matris vtero plenus, idemq; in gratia confirmatus, vt Theologi docent: an inquam, cùm nulla esset peccati labe contaminatus, vt antea probauimus, ad agendam pœnitentiam astringebatur? Quid porrò de Apostolis dicã? ridiculum erit planè, si illos, postquàm in Spiritu sancto baptizati,

Cent. 1. lib. 2. pag. 123. Pœnitentiæ fructus, nouæ obedientiæ fructibus non rectè explicantur.

Non confundenda officia iustorum & pœnitentium.

Apostoli & verè iusti ad opera pœnitentiæ non adstringuntur.

zati, vocationi suæ pro dignitate respondere cœperunt, ad pœnitentiæ laborem reuocandos fuisse putemus. Quis denium peritus vnquam in scripturis legit, vel à Patribus accepit, vel rationi ac veritati consentaneum esse duxit, iustis & sanctis qui ambulant in via Domini immaculati, suntq́ bonus Dei odor in omni loco, pœnitentię legem imponendam, & eius opera à talibus exigenda esse? Piorum quidē hoc omniū est, et semper esse debet proprium, vt spiritu mentis magis magisq́ renouentur, vt in vitę nouitate ambulent, vt de virtute in virtutem progrediantur, vt in anteriora seipsos extendant, vt excellētiora charismata petant, quærant, æmulentur. Hic illorum quotidianus est cursus, hic assiduus perpetuusq́ labor, hæc summa contentio: nec possunt hic modum vel finem facere, sed sine modo, sine fine amant, petunt, quærunt, pulsant, quoad Christum sponsum, qui ipsis est omnia in omnibus, integrè tandem comprehendant. Quis verò sic desipiat, vt hæc piorum & sanctorum studia desideriaq́ cum illis conferat laboribus & doloribus, quos meritò ferre debent flagitiosi, superbi, inobedientes, & quos Paulus voluntariè peccantes nominat, vt Deo & Ecclesiæ reconcilientur? Igitur longè aliud est

2. Cor. 2.

Spiritualis profectus à pijs requiritur, non pœnitentia.

Ephes. 4.
Rom. 6.
Psal. 83.
Philip. 3.
1. Cor. 12.

Matth. 7.
Luc. 11.

Heb. 10.

Durior causa est relapsorum pœnitentium, quam iustorum proficientium.

pœnitentia, quæ pro admissis criminibus non solùm à Ioanne, sed ab Ecclesia quoque docetur & exigitur, vt fructibus dignis comprobetur: aliud autem noua vita & obedientia, quam iusti etiam sine crimine & sine querela viuentes, quotidie meditantur, et præstare vltro student, vt suæ nimirum vocationi satisfaciant, & acceptam gratiam augeant, ac demum ex iustis iustiores Deoque gratiores fiant.

Patrum interpretatio de dicto, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Hom. 20. in Euangelia. In Lucam lib. 1. cap. 2. Aliud est facere fructum, aliud dignum pœnitentiæ fructum facere.

Neque aliter sanè Patres hoc Ioannis dictum intellexerunt, vt verbis illorum adductis planum facere non est operosum. Gregorius Magnus, quem sequitur Beda, Ioannis dictum sic explicat: Notandum est, inquit, quod amicus sponsi non solùm fructus pœnitentiæ faciendos admonet. Aliud namque est fructum facere pœnitentiæ, aliud dignũ pœnitentiæ fructum facere. Vt enim de pœnitentiæ dignis fructibus loquamur, sciendum est, quod quisquis illicita non cõmisit, huic iure cõceditur, vt licitis vtatur, sicque opera pietatis faciat, vt tamen si voluerit, ea quæ mundi sunt, non relinquat. At si quis in fornicationis culpã, vel fortassis quod grauius est, in adulterium lapsus est, tanto à se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse. Neque enim par fructus boni operis esse debet eius qui minus, & eius qui

amplius

" amplius deliquit: aut eius qui in nullis, &
" eius qui in quibusdam facinoribus cecidit, &
" eius qui in multis est lapsus. Per hoc ergo q̃d
" dicitur, Facite fructus dignos pœnitentię, vni- Pœnitentiæ modus anteactis peccatis debet respondere.
" uscuiusq; conscientia conuenitur, vt tanto ma-
" iora quærat bonorum operum lucra per pœ-
" nitentiam, quanto grauiora sibi intulit damna
per culpam.] Ac idem Gregorius alibi docet, In 1. Reg. lib. 6.
tria esse in homine pœnitente consideranda, In homine pœnitente tria consideranda iuxta Gregorium.
mentis conuersionem, oris confessionem &
peccati vindictam. Hanc verò tertiam pœni-
tentiæ partem, quasi medicinam necessariam Satis factio quale habeat officium in pœnitente.
esse dicit, vt apostema reatus, quod conuersio-
ne compungitur, & confitendo purgatur, af-
flictionis medicina sanetur: signumq; veræ
" conuersionis non esse in ore confessionis, sed
" in afflictione pœnitentię. Tunc namq;, inquit,
" benè conuersum peccatorẽ cernimus, cùm di-
" gna afflictionis austeritate delere nititur, quod
" loquẽdo confitetur.] Atq; huc applicat supe-
riorẽ Ioannis sententiã, eamq; pluribus expli-
cat, docens nimirũ confessionem peccatorũ si-
ne dignis pœnitentię fructibus homini pœni-
tẽti ad salutẽ satis esse nõ posse. Nec aliter sanè De vera & falsa pœniten. cap. 15.
Ioannis verba intelligit Augustinus, cũ in hũc
" modũ scribit: Sunt digni fructus virtutũ, qui Pœnitentiæ fructus grauiores quàm aliarum virtutum.
" non sufficiunt pœnitentibus: pœnitentia enim
grauio-

grauiores postulat.] Vbi affirmat, pœnitentem à multis licitis abstinere oportere, qui per arbitrij libertatem plæraque commisit illicita.

In 2. Reg. cap. 23.

In quam sententiam dixit etiam Angelomus: Cogitandum summopere est, vt qui se illicita meminit cõmisisse, à quibusdã etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc conditori suo satisfaciat: vt qui commisit prohibita, sibimetipsi abscindere debeat etiam cõmissa: & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse.]

In cap. 6. epist. ad Hebr.

Tractat et Ambrosius, quale sit medicamentũ pœnitentię, et qualiter conficiatur: peccatũ videlicet exculpãdo, vt ille loquitur, per confessionẽ, ac deinde multa humilitate plangẽdo peccata, fructusq; dignos faciendo pœnitentię. Tum alibi pronunciat: Qui pœnitentiam agit, offerre se debet ad pœnam, vt hìc puniatur à Domino, non ad supplicia futura seruetur: nec expectare tempus, sed occurrere diuinæ indignationi.]

In Psal. 37. circa initium.

Suffragatur Christianus Druthmarus, non ità recens autor, præsentem locum sic explicans: Fructum dignum pœnitentiæ facere, est præterita mala fletibus punire, & bona è contrario agere, & malè commissa eleemosynis redimere.]

In 3. cap. Matth.

Eodem spectat quod Cyprianus affirmat, pœnitentiam non peragi, si suis fructibus spolietur.

Lib. 4. epist. 2. ad Antonianum, & de lapsis.

Eius-

Eiusmodi fructus esse dicit impensius rogare, diem luctu transigere, vigilijs noctes ac fletibus ducere, tempus omne lachrymosis lamentationibus occupare, stratos solo adhærere cineri, in cilicio & sordibus volutari, iustis operibus incumbere, quibus peccata purgantur. Consonant his * Pacianus & † Isychius.

Prudens interim omitto, quæ huc spectant exempla publicè pœnitentium, vt [a] Theodosij apud Ambrosium, [b] Fabiolæ apud Hieronymum, & eorum qui veram fidei confessionem deseruerant apud [c] Cyprianum et [d] Pacianum. De modo huius pœnitentiæ, quam vetus Ecclesia seuerè postulabat, et in frequēti vsu magno multorum cōmodo habebat, passim meminerunt canones Conciliorum: admonent etiā preter alios [a] Petrus Alexandrinus, [b] Gregorius Neocæsariensis & [c] Sozomenus. Cęterùm de priuata pœnitentia dixit illud [d] Hie-
" ronymus: Si erubescat ægrotus vulnus medi-
" co confiteri, quod ignorat medicina non curat.] Eodemq́ pertinet exomologesis illa Ecclesiæ perquàm vsitata, cui luculentum testimonium præbent cùm alij veteres, tùm [a] Tertullianus, [b] Origenes & [c] Leo: aperteq́ docent, vt pœnitentes citra pudorem seipsos accusent, & peccati virus confitendo euomant, suosq́ mor-

* Epist. 3. ad Symprosianum.
† Lib. 1. in Leuit. cap. 5. & lib. 2. cap. 16.

Vsus publicæ & priuatæ pœnitentiæ semper in Ecclesia fuit

a Lib. de obitu Theodosij Imperat.
b In epitaphio Fabiolæ.
c Lib. de lapsis.
d Lib de pœnitentia & confess.
a In canonibus.
b In epist. canonica.
c Histor. trip. lib. 9. cap. 35.
d In 10. cap. Eccles.

a Lib. de pœnitentia.
b In Psal. 38. ho. 2. & in Leuit. homil 3.
c Epist. 57. ad Episcopos Campaniæ, & 8c. ad Theodorum.

morbos ſacerdoti medico fidenter exponant, ſi ſatisfactionem et peccatorum remiſsionem ſibi cupiant eſſe ſalutarem. Vnde illud etiam intelligi poteſt, nouatores à vero Euangelij ſenſu, veraq́ et ſalutari pœnitentiæ doctrina plurimùm aberrare, qui non ſolùm publicę, ſed et priuatę, vt ſic dicam, pœnitentię vſum & fructum è medio tollunt. Nec ſunt iſti diſsimiles quidem, quinimò deteriores Audianis, qui confeſsionem peccatorum exigebant à pœnitentibus, & confeſsis remiſsionem peccatorũ donabant, ſed ſinebant tamen in confeſsione præcipua peccata celari, & minora tantùm recitari, nec leges Eccleſiaſticas in ſatisfactione obſeruabant, quę confitentibus ſolent iniungi, ſicut indicat Theodoretus.

Theodoret. lib. de fabulis hæret. cap. Audiani.

Nouatores deteriores Audianis in oppugnando pœnitentiæ ſacramento.

Vbi ne cuiq́ tergiuerſandi vel calumniandi pateat locus, ità nos de ſatisfactione cũ Patribus loquimur, ità intelligi volumus, certum vt ſemper firmumq́ maneat, commiſſam culpam, & ſicuti vocant, æternę damnationis reatum, operibus noſtris, vel qualicunq́ hominũ etiam ſanctiſsimorũ ſatisfactione neutiquam aboleri. Tantum enim gratię non niſi Dei miſericordiæ, qui ꝓpter ſe humanas delet iniquitates, & Chriſti meritis, qui eſt pro peccatis noſtris ac totius mundi propitiatio, ſemper & vnicè

Doctrina de ſatisfactione illuſtrat, non obſcurat Chriſti beneficium, ſi rectè accipiatur.

Eſaiæ 43.

1. Ioan. 2.

vnicè

vnicē fert acceptum Ecclesia, nec sustinet vllis operum nostrorum meritis remissionem peccatorum adscribi, aut vt his culpa & mors æterna redimi censeatur. Igitur quod Ioannes dixit: Sanguis Iesu filij eius mundat nos ab omni peccato, tā in confessione baptismatis, quàm in clementia pœnitudinis accipiendum esse, quotquot gratia Dei sumus Catholici, cum Hieronymo constanter asseueramus. Verùm Dei gratiam, qui iustificat, & Christi sanguinem, qui mundi est precium, sic illustrari dicimus, cùm grauioris peccati sibi conscius homo, Christi amore & peccati odio adductus, illatam Deo iniuriam in seipso vindicat, cùm Christi ieiunantis, et multiplicem crucem vltro subeuntis sectatur exemplum, cùm sacramentorum ministris secundùm disciplinā Ecclesiasticā se iudicandum subijcit, cùm priorem superbiam interiore simul & exteriore humilitate castigat, cùm intermissum Dei cultum zelo quodam iustitiæ sibi velut iratus instaurat, cùm neglectum pietatis officium contrario serioq; studio pensat, cùm amissas animi dotes noua sedulitate recuperare contendit, cùm inflicta conscientiæ vulnera medico etiam acrioribus quibusdam pharmacis curanda permittit, cùm meritas peccatorum pœnas (de temporarijs loquimur) seipsum iudicādo

Solius Christi est mereri remissionem culpæ & pœnæ perpetuæ.

1. Ioan. 1.

Lib. 2. aduers. Pelagianos.

Rom. 8.

1. Cor. 6. & 7.

do et puniẽdo deuitat ac amolitur, cùm denicꝫ diuino ſpiritu & duce et impulſore ſibi, et carni, & mundo & cupiditatibus omnibus acre bellum indicit, corpuſcꝫ & animum ſimul ad omnem patientiam & humilitatem componit atcꝫ aſſuefacit. Vticꝫ ſatisfecit pro nobis Chriſtus, cuius ſanguine ſacroſancto conſcientiæ labes omnes ablui & expiari neceſſe ſit: eſtcꝫ ſolus ille agnus immaculatus, qui mundum Deo reconciliat. Cæterùm vt huius tum ſatisfactionis, tùm reconciliationis fructũ neceſſarium aſſequamur, non modò fidem, ſed & pœnitentiam ille noſtram & ſacramentorum vſum debitum exigit, nec citra ordinem in Eccleſia inſtitutum ſuam gratiam ſolet elargiri. Vanus igitur iſtorum timor falſacꝫ querela eſt, doctrinam de ſatisfactione ſic vrgeri in Eccleſia, vt inde Chriſti beneficium immortali memoria celebrandum obſcuretur ac extenuetur. Vt.n. non obſcuratur, ſed ornatur potius atcꝫ cõmendatur Chriſti crux, cùm mẽbra Chriſti ſuã carnem crucifigunt, et paſsio, cùm Chriſtiani capiti ſuo cõpatiũtur, et mors, cùm homines peccatis mortui iuſtitię viuunt: ſic de Chriſti quocꝫ ſatisfactione ſtatuendũ eſt, per illam non obſcurari, ſed illuſtrari potius hanc qualemcuncꝫ fidelium ſatisfactionẽ, vindicatoriam

Rom. 5. Tit. 2. Galat. 1. Apocal. 1. 1. Pet. 1. 2. Cor. 5.

Quibus modis Chriſti ſatisfactio nobis ad ſalutem applicetur.

Galat. 5. Rom. 8. 2. Cor. 1. 2. Timoth. 2. 1. Pet. 2.

toriã ſcilicet atq; emendatoriam, qua pœnitẽtes, Chriſti merito, virtute ac ſpiritu ſemper præeunte, ad fructus pœnitentiæ dignos exhibendos vtuntur, ſemperq; vſi leguntur in Eccleſia Dei. Id verò illi faciunt partim gratitudinis ergô, vt ſublata cruce, ſe Chriſti Domini tùm verbo, tùm exemplo conforment: partim iuſtitiæ cauſa, vt quas merentur pœnas, de ſeipſis aliqua ex parte ſumant, quod eſt facere iudicium & iuſtitiam: partim ad morẽ gerendum Eccleſiæ, quæ de peccati lepra ſibi ſuisq; miniſtris iudicium meritò ſeruat: partim ob virtutis & pietatis exercitationem, vel ad maiorem demùm Chriſti gratiam promerendam. Quamobrem è ſcripturis Gregorius Magnus ſcitè docet: Chriſtus per crucem quidem ſuam omnes redemit, ſed remanſit, vt qui redimi et regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profectò reſiduum viderat, qui dicebat: Si compatimur, & conregnabimus: quaſi dicat, quod expleuit Chriſtus, non valet niſi ei, qui id quod remanſit, adimplet. Hinc beatus Petrus Apoſtolus dicit: Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Hinc Paulus ait: Adimpleo ea quæ deſunt paſſioni Chriſti in corpore meo.] Et Baſilius ante Gregorium Ma-

Ezech. 18.
Hier. 22.
Gregorius & Baſilius docent pœnitentiæ crucẽ nobis poſt Chriſtum eſſe ferendam.
In cap. 9. primi Regum.
2. Tim. 2.
1. Pet. 2.
Coloſſ. 1.

Quæst.12.in regulis breuior. gnum grauiter ita scripsit: Deus pro remissio- "
ne peccatorũ nostrorũ demisso vnigenito filio "
suo, quantum in ipso est, ea antè iam omnibus "
condonauit. Quoniam autem misericordiam "
Psal.100. & iudicium sanctus vir canit, & testatur De- "
um misericordem esse & iustum, necesse est, "
vt quæ & à Prophetis, & ab Apostolis suis "
locis de pœnitentia dicta sunt, ea à nobis præ- "
stentur, vt appareant iudicia iustitiæ Dei, & "
misericordia eius consummetur ad condona- "
tionem peccatorum.] Quibus de rebus plura nunc dicere, præsertim cùm tam multa sint ab alijs in eandem sententiam disputata, præsenti non conuenit instituto.

Philippum de pœnitentia sentire commodius quàm cæteros nouatores. In apologia confess. Aug.

Cæterùm vt ad nouatores redeam, tolerabilior inter hos videri potest Melanchton, quoniam aliquãto propius ad veritatem accedit, & in hunc modum scribit: *Nulla est interior pœnitẽtia, nisi foris etiam pariat castigationes carnis. Et hanc dicimus esse sententiã Ioannis, cùm ait,* Matth.3. *Facite fructus dignos pœnitentiæ. Item Pauli, Exhibete membra uestra seruire iustitiæ* (Rom.6.)*: sicuti alibi dicit, Exhibite corpora uestra hostiam uiuam, sanctam* (Rom. 12.)*.* Tum in locis communibus: *Sciendũ est,* inquit, *pœnas mitigari nostra pœnitentia, aut prorsus remitti, ut testatur historia Ionæ:* idque mul-

tis

multis aliȷs exemplis è ſcriptura productis aſtruit. Viderint aũt diſcipuli Melanchtoniani, an has præceptoris ſui ſententias probent, præſertim cùm Flacciani tam multa improbent, eaq́ꝫ palam cum authore ipſo inſectentur ac damnent. Fallitur tamen Philippus, & neqꝫ paucos, neqꝫ leues vnà cum ſociȷs de doctrina pœnitentiæ defendit errores. Error eſt, quod Patres de ſatisfactione loquentes, tantũ de ritibus pœnitentię publicæ, & externę diſciplinę, vel ſatisfactionis canonicæ, quę illis tẽporibus erat vſitata, velit intelligi. Nam qui Patrũ loca iã antè citata diſcuſſerit, planè cognoſcet, veteres de illa etiã ſatisfactione docuiſſe, quę ad pœnitentię ſacramentũ ſpectat, & non ſolùm Eccleſiaſtici, ſed diuini quoqꝫ iuris eſſe cẽſetur, & ab ipſa exomologeſi non eſt diſiungenda. Quid verò mirũ, cùm alios nouatores omnes, tùm Philippũ & rem & nomẽ ſatisfactionis odiſſe, quod præceptor iſtorũ Lutherus adeò inuiſũ habuit, vt ſublatũ etiã prorſus optaret? Totius Eccleſiæ vſus hoc tribuit vocabulũ, agnouit antiquitas, retinuerũt ſcholæ, res nomini conuenit, ſoli Eccleſiæ hoſtes obſtrepunt. Ergóne de iure noſtro & huius vocabuli tũ veteri, tùm legitima poſſeſsione detrudi nos patiamur? Error eſt, quod doctri-

Communes Philippi & aliorum errores de pœnitentia.

nam

nam de satisfactione rem esse commentitiã, & sine authoritate scripturæ, veterumq́ scriptorum Ecclesiasticorum recens omninò confictam affirmat. Secus verò sensit Caluinus, qui veteres de satisfactione, hanc autẽ Euangelicã intelligit, scripsisse fatetur quidẽ, sed censurã omniũ impudentissimã assuit, veteres eos vniuersos, quorũ libri extant, aut hac in parte lapsos esse, aut nimis asperè ac durè locutos. Error est, quod certo præcepto velit alligatos esse pios ad omne opus bonũ, quod orando, ieiunãdo ac eleemosynas erogando faciũt: vera porrò ieiunia, veras orationes, veras eleemosynas nõ agnoscit in his, qui vel sponte, vel ex maiorum præscripto ea subeunt opera: quæ si faciant, non solùm traditiones humanas, sed et satisfactiones hypocriticas, homo lepidus audet appellare.

Institut. lib. 3. cap. 4.

Cæterùm vt intelligas, Philippum etiã à seipso dissidere, vide quid inter alia scribat: *Cruciatus*, inquit, *ultro accersiti pertinent ad regulam: Frustra me colunt mandatis hominum. Item pugnant cum his præceptis, Non occides: Item, Habeto honorem corpori.* Addit & illud, *Sufficit diei malitia sua: id est, non accersite uobis maiores calamitates.* Et hæc illa suauis minimeq́ue dura Philippi doctrina est, quam haud temerè

In locis communibus.

dixe-

dixeris, non in Christi vel Ioannis, sed in Epicuri schola esse natam. Ea nos à cruce carnisque molestia vltro subeunda prorsus liberat: ea continentiæ, abstinentię & vitę asperioris disciplinam certamque legem quibusuis nõ solũ arbitrariã, sed etiam per se illicitam esse cõfingit: ea demùm nullum nõ pœnitentiæ studiũ cultumque bonis & malis reddit exosum. Quo docendi genere quid aliud quęso facit Philippus, quàm quòd pro suo scilicet cãdore, tanquam hypocritas damnat vniuersos, quos à cruciatibus vltrò sibi accersitis & inflictis cùm Ecclesiastica historia, tùm diuina quoque scriptura persæpè cõmendat. Non enim ignorabant sapientissimi viri, quantum pręsidij & vtilitatis caperẽt ad purioris vitę profectũ, ad maiorem sui ipsorũ despicientiã, ad sanctiorẽ diuini numinis venerationẽ, atque ad virtutũ cõmodiorẽ exercitationẽ, si ieiunia, vigilias, chameunias aliosque id genus corporis cruciatus vltrò accerserẽt, duramque & asperã potius, quàm suauẽ ac mollẽ vitã amplecterent. Quibus de rebus multa et sæpè scribit Tertullianus, eumque sequitur planè Pacianus, qui huiusmodi cõfitentiũ actus & pœnitentiũ remedia cõmemorat: flere nimirũ in conspectu Ecclesię, perditã vitã sordida veste lugere, tenere pauperũ manus,

Improbat malè Philippus, quod pœnitentes vltrò sibi cruciatus accersunt.

Lib. de pœniten.

Lib. de pœnitentia & confeßione.

Qui olim fructus & quæ opera fuerint pœnitentiũ.

nus, viduas obsecrare, presbyteris aduolui, cineri incubare, deijcere mœroribus animũ, sacco corpus inuoluere, & ieiunio macerari. Hesychius breuiter dixit: Pœnitentia saccũ, & ieiuniũ, & lachrymas, & orationẽ continuã, & vigilias exigit, aliaq; similia.] Nec dubitari sanè potest, quin hæc pœnitentiũ officia, et piorũ instituta vt testimoniũ habent in scriptura diuina, quę toties ad ieiunia, cineres, fletum & planctũ hortatur, sic multis etiã seculis viguerint in Ecclesia Christiana, quemadmodũ ex Patrũ lectione liquidò cõstat, & aduersarij, nisi prorsus amentes, non possunt diffiteri. Quin etiã secũ ipse pugnat Philippus, qui laudârat antea pœnitentiã Niniuitarum, & inde cõfirmauerat, pœnas peccatis debitas nostra pœnitentia mitigari. An verò spontanei non erant cruciatus, quos Niniuitę triduanũ celebrantes ieiuniũ, & sibi, & pueris infantibus, & bestijs indicebant? idcircò etiã à Christo laudati, q̃ verã egerint pœnitentiã ex Ionæ prædicatione. De his ita Chrysostom⁹: Vbiq; saccus, vbique cinis, vbiq; lachrymę, vbiq; gemitus. Nã " & ipse qui tenebat imperij potestatem, excelsa " sede derelicta, regali pompa renunciata, indu- " tus cilicio & sacco cinerem capiti imposuit, et " sic valuit ciuitas liberari.] Tùm alio in loco: "

Lib. 1. in Leuit. cap. 9.

Ioël. 1. & 2. Iudith. 4. 3. Reg. 21. 2. Esdræ. 8.

De seria pœnitentia Niniuitarum. Matth. 12. Luc. 12.

Ad popul. Antioch. hom. 80.

" Quod prætexta non valebat, hoc poterat saccus: quod diadema non est assecutum, hoc cinis obtinuit.] Verùm nos de Niniuitis alibi quoque disseruimus. Super Ionam.

Quàm verò ineptè Philippus hunc Christi verbum applicat, Frustra me colunt mandatis hominũ: quod cùm isti toties repetũt, nihil aliud mihi facere vidẽtur, quàm quod vulgò dicunt, ex vna fidelia multos parietes dealbare, ac vno collyrio multorũ oculis mederi velle. Quò etenim hoc Christi dictũ non abripiũt ac detorquent? quod [a] Victorino seruit ad legẽ cœlibatus damnandam in Ecclesia, [b] Cythræo satis est ad traditionem de ieiunio delectuque ciborũ euertendã: [c] Vrbano Regio valet ad totũ vitę monasticę statũ abrogandũ: [d] Illyrico sufficit ad Purgatorium, Missæ sacrificiũ, Eucharistiæ adorationẽ cultumque sanctorum simul exterminandum: gratũ est & [e] Brentio ad confessionẽ secretam in Ecclesia dissipandã: commodũ etiã videt [f] Kemnicio ad potestatẽ omnẽ prępositis Ecclesię, quo minus leges ferre possint, eripiendã: placet demũ [g] Philippo et [h] Centuriatoribus ad quęlibet opera in verbo Dei non præcepta reijcienda atque conuellenda. Ex hoc ipso velut communi sectariorum armamentario, quæ illi arma non capiunt? ex hoc propugnaculo quæ non bella

Quomodo deprauent nouatores Christi dictum, Frustra me colunt mandatis hominum. Matth. 15.

a In 15. c. Matth.

b Ibidem.

c Lib. contra votariam monasticen.

d In apolog. confess. Antuerp.

e In 15. c. Matth.

f In examine concilij Trident. de baptismo.

g In 15. Matth.

h Cent. 1. cap. 4. pag. 124. & 208.

mouent ad Ecclesiasticas cõstitutiones, ad sacras ceremonias, ad receptas consuetudines, imò ad Apostolicas etiã traditiones oppugnãdas, funditusq́; si modò possint, subruẽdas? Adeò sibi blandiũtur isti pręsenti Christi sententia, quę vt breuiter dicã, paratũ illis velut telũ est, quod in omnẽ partẽ & aduersus omnes hostes pro suo arbitrio eiaculentur. Quid verò coactius & violentius, quàm dictũ hoc Propheticũ in sensus tam remotos & alienos cõuertere, quod Christus illis hypocritis rectè ꝓprieq́; obijcit, qui clarissimũ Dei præceptũ, quo suus parentibus honos asseritur, per suas tùm impias, tũ perniciosas traditiones rescindebant, irritumq́; ꝓrsus faciebãt? Quid malitiosius, quàm ad magistratũ Christianũ proscindendũ, eiusq́; decreta simul eludẽda his diuinis verbis abuti? Quid petulãtius, quàm hac vna sẽtẽtia totius Ecclesię sensum atq; cõsensum in aliquo doctrinę vel institutionis capite tã leuiter insectari, adeoq́; atrociter vanitatis atq; impietatis damnare? Quid perniciosius, quàm hoc prætextu cuiuis arbitrarium facere, vt Ecclesiæ rectores pro Pharisæis iudicet, eorum verò sanctiones, si quicquam præter Dei verbum præscribant vel exigant, suspectas habeat atque floccipendat, imò hinc etiam suæ rebellionis & contumaciæ quod-

dam

Esai. 29.
Nouatorum interpretationem de traditionibus humanis prohibitis à Christo, non posse consistere.

dam operculum & patrocinium petat? Quid deniq; tùm imperitius, tũ impudentius contra Christi mentem hoc loco potest adferri, quàm quod is velit, opus bonum ex viua fide profectum, et in scripturis tamen non expressè mandatum, pro vano impioq; cultu existimari, vel traditionem aut superstitionem Pharisaicam appellari? Quis obsecro hos ferat Criticos, & non cum Christo contra illos exclamet: Hypocritę primùm de vestris oculis eijcite trabẽ, & tùm perspicietis, quæ ad festucas è fratrum oculis eximendas faciunt? Sed quas ego festucas dico? [a] De nocte surgat quispiã ad precationes, & siue doloris, siue amoris sancti lachrymis suum riget lectulum: [b] gratis in verbo ministret Ecclesię, [c] quotidianis ieiunijs vacet, [d] veste cilicina corpus castiget atq; domet, [e] dimidiam suorum bonorum partem, imò [f] facultates omnes simul pauperibus eroget, [g] vitam deniq; pauperẽ, cœlibem & seueram exigat. Hæ sunt scilicet, quę istos offendunt festucæ, hi vani cultus, hæc opera electitia, hæ quas vocant, humanæ traditiunculæ, propter quas irascitur homini Christus, et Dei verbum irritum redditur, & Christiana libertas violatur, et pij fermento Pharisaico viciantur. Sed enim si hæc opera, quoniam in Dei verbo præce-

Luc. 6.
a Psal. 118. & 6.
b 1. Cor. 9.
c Luc. 1.
d Judith. 8.
e Luc. 19.
f Matth. 19.
Luc. 21.
g Luc. 3.
1. Cor. 7.
Heb. 11.
Non posse damnari opera, quæ sine Dei mandato à pijs instituuntur.

pta non ſunt, improbamus, eos etiam qui olim ità fecerunt, nimirum Dauidem, Paulum, Zachæum, Annam, Iudith, Ioannem, Apoſtolos ac innumerabiles alios coarguere oportebit. Quod ſi rectè ab illis hæc ipſa geſta ſunt, vt impium ſit dubitare, cur eadem nobis facere non liceat, deceat, expediat? Nemo ſanæ mentis vnquam exiſtimabit, quod illis laudem immortalem peperit, id vlli Chriſtiano probro vnquàm eſſe vertendum. Quàm fortiter iſtos retundit, ac vno velut fulmine proſternit doctor ille gentium Paulus, qui [a] tam multa non iuſſus & fecit, & ſcripſit, & ſuaſit: qui [b] traditiones non ſcriptas ab omnibus teneri poſtulauit: qui [c] Apoſtolorum & ſeniorum præcepta docuit cuſtodiri: qui præterea [d] iuſsit omnem animam poteſtatibus ſublimioribus, tanquàm Dei miniſtris, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam obtemperare, illorumq́ iuſsis parere: qui demùm inter [e] Dei mandata nominauit ea, quæ rectores Eccleſiæ obſeruanda decernunt, nec in his ſuſtinuit vllam contentioſi hominis tergiuerſationẽ. Vides igitur, quiſquis non omninò cęcutis, quàm reuerenter doctores iſti ſcripturas tractent, quàm legitimè illas interpretentur: imò verò quàm accuratè Arriano contra nos more argu-

A Paulo commẽdari traditiones.

a 1. Cor. 7. 9. 11. & 14.

b 2. Theſſal. 2. 1. Corinth. 11.

c Act. 15. & 16.

d Rom. 13. Hebr. 13.

e 1. Corinth. 14.

Nouatores Arrianicum argumentandi genus ſequuntur.

gumentētur. Fuit enim ex Arrianis non ignobilis pugil Maximinus, idemq; Catholicis vehementer infeſtus, qui cū Auguſtino congreſſurus, hāc ei diſputandi legē pręſcripſit: *Siquid,* inquit, *de diuinis ſcripturis protuleris, quod commune eſt cū omnibus, neceſſe eſt ut audiamus. Hæ uerò uoces, quæ extra ſcripturam ſunt, nullo caſu à nobis ſuſcipiuntur, cùm ipſe Dominus moneat nos & dicat: Sine cauſa colunt me, docentes mandata & præcepta hominum.* Ita pulchrè iſtis conuenit cum Maximino, cum Paſcentio, Arrio deniq; ipſo, & impietatis eius aſſeclis omnibus: vna eſt vtrinq; religio, præter ſcripturas expreſſas nihil admittere: cętera verò quantumuis pręclara & probata inſtituta, quæ ſcripto Dei verbo expreſſa non ſunt, ad traditiones & doctrinas hominum referre, omniq; ratione auerſari, id quidem proprium iſtorum, ac pluſq; Arrianicum dogma eſt.

Aug. lib. 1. contra Maximinum Arrian. Epiſc.

De traditionibus peius nouatores quàm Arriani ſentiunt.

Quid multa? reijcit hoc loco Chriſtus traditiones non quaſlibet, ſed merè humanas, hoc eſt, ſine Dei ſpiritu inſtitutas, & cum Dei lege pugnantes, ac per ſe quidē inutiles, & Eccleſię pernicioſas, quemadmodū [a] Irenęus, [b] Tertullianus & [c] Cyprianus locū hunc Euangelicū interpretantur. Perſpicua Cypriani vox eſt:
92 Qui mandatū Dei reijciunt, et traditionem ſuā ſtatue-

De quibus traditionibus loquatur Chriſtus: quæ item recipiendæ, quæ reijciendæ ſint.

a Aduerſ. hæreſes lib.4.cap.16.
b Lib. contra Iudæos.
c Lib. 1. epiſt. ad plebem.

statuere conantur, fortiter à nobis & firmiter respuantur.] Non reijcit autē Dominus quasuis doctrinas, per quem & legum conditores iusta decernūt: neq; traditiones hominū quaslibet damnat, qui iubet in Mosi cathedra sedentes audire, & illorum obseruare præcepta siue constitutiones. Multóque minus hic improbat Christus imò, verò per Paulum approbat atque confirmat genus hoc traditionum, quod autore Spiritu sancto per Apostolicos viros & Ecclesiæ præpositos inducendum simul & retinendum esse haud dubiè prospiciebat. Has enim siue traditiones, siue constitutiones, siue doctrinas qui contemnit, non hominem, sed Ecclesiam vniuersam, sed Christum ipsum in suis vicarijs loquentem contemnit, sibiq; damnationem acquirit, & hostis Ecclesiæ, adeoq; pro Ethnico haberi meretur, vt Christus simul & Paulus pronunciârunt. Hic verò isti ad suum vetus asylum confugiunt, atque vt in satanico persistāt artificio, Catholicis opinionem cultus obiectant. Sed quę sermonis prophani nouitas, quæ iudicij temerarij peruersitas in istis hæret Euangelicis, qui propter suas persuasiones de alijs malè conceptas, nullum locum traditionibus & operibus à Deo non mandatis reliquum esse sinunt? Nimirùm Ecclesiæ desertores, vt defectionis suę prætex-

Prouerb. 8.
Matth. 23.
Locis suprà citatis.
2. Thess. 4.
Matth. 18.
Rom. 13.
De opinione cultus, quam Catholicis nouatores affingunt.

prætextum aliquem habeant, de ſanctiſsimæ matris inſtitutis benè loqui non poſſunt, ſed illi frequenter affingunt, quæ ſancti Patres Eccleſię Catholicæ principes ne per ſomnium quidem cogitârunt. Tum peruertunt piorum animos, & inſtituta denigrant, iniqui iudices conſcientiarum, & libertatis Chriſtianæ titulo ad ſuam doctrinam inſolentem nequiter abutuntur, quoq; minus tribuunt, ac tribuendum docent obedientiæ magiſtratibus & decretis Eccleſiaſticis debitæ, tantò magis vulgari licentiæ laxant habenas, & ad omnem viuidæ fidei & pietatis exercitationem homines reddunt ſegniores. Quàm iſti præpoſterè metuunt, ne labores immodicos ſuſcipiamus, néue cultus inutiles exhibeamus, ſi hoc illud ue factu neceſſarium eſſe tùm religionis, tùm voti, tùm obedientiæ, tùm pœnitentiæ cauſa nobis perſuaſerimus. Quid autem vel immodicum, vel inutile poteſt exiſtimari, quod pius animus ad æternam illam maieſtatem, quæ nunquam ſatis honorari ac diligi poteſt, colendam, vel ad ſalutem animæ, qua nihil eſt in mundo præſtantius, comparandam inſtituit atque molitur? Habent ſuum quoque cultum & ſacrificium Deo gratum, quæcunque fiunt ex fide et charitate opera bona, quoniam ſacrificium

Fruſtrà timeri laborem immodicum, & cultum inutilem Catholicorum.

ficium iusti acceptum est, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus, vt sapiens dixit. Certè scriptor Euangelij Lucas, vt Annam viduam prædicaret, hoc prætermittendum non putauit, quod illa ieiunijs & obsecrationibus nocte ac die seruiret, hoc est, quod cultum & latriam opere ipso præstaret. Sic enim græcè loquitur, νηστείαις καὶ δεήσεσιν λατρεύουσα. Paulus verò vt hospitalitatis & beneficentiæ opera nobis gratiora redderet, hostias illas esse dixit, quibus promereatur, vel vt alij vertunt, placetur, propitietur ac oblectetur Deus: τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός. Alibi Paulus ita scribit: Obsecro vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra Deo hostiam viuentem sanctam, Deo placentem: rationabile obsequiū vestrum, siue vt est in Græco significantius, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. quod pleriq; cultum rationalem vestrum, interpretantur. Nam & Sedulius monet, obsequium hic pro cultu accipi, qui in corpore rationalis hominis Deo debeat offerri, sicut etiam Origenes annotauit. Vult planè Paulus, vt præstent Christiani corpora sua viuentē hostiam, quod fieri docet Chrysostomus, si veterem hominem sustulerimus, si membra nostra quæ sunt super terram mortificauerimus, si mundum nobis

Eccles. 35.

Luc. 2.

Cultus in scriptura tribuitur etiā operibus bonis.

Hebr. 13.

Rom. 12.

In 12. cap. epist. ad Rom.

Ibidem.

Quomodo corpus hostia viua Deo præstetur.

nobis ipsis crucifixerimus. Hostia viuens, vt Gregorius Magnus explanat, est corpus Domino afflictum, & mundo à prauis actibus mortuū, quod cūcta quę pręualet, bona operatur. Tertullianus insuper sacrificia Deo grata esse dicit conflictationes animæ, ieiunia, seras aridasq; escas, tum virginitatem & viduitatem: quæ sacrificia de bonis carnis, vt ille inquit, Deo adolentur. Hieronymus[a] holocausta vera nominat ieiunare, dare eleemosynas & pudicitiam: [b] eunuchos autem, qui totos se consecrant Deo, offerre holocausta testatur. Sacrificate sacrificium iustitię, inquit Propheta: Id verò per pœnitentiam fieri monet Augustinus. Quid enim iustius, inquit, quàm vt suis vnusquisq; peccatis, quàm alienis potius irascatur, seq; ipsum puniens mactet Deo?] Et ne multis: verum sacrificium est omne opus quod agitur, vt sancta societate inhœreamus Deo, relatum scilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati esse possimus.] vt pręclarè ac eruditè admodum scripsit idem Augustinus. Quare nihil absurdi est, imò Apostolorum Patrumq́ue sententijs congruit, quod dicimus, opus bonum, qualecunque facit fidelis, ad DEI cultum & spirituale sacrificium pertinere, & cum opinione cul-

Lib. 2. super Ezechielem hom. 22.

De resurrect. carnis.

a In Amos cap. 5.

b In cap. 56. Esaiæ.

Psal. 4.

Et ibidem Aug.

De ciuit. Dei lib. 10. cap. 6.

Sacrificium vel cultus est omne opus bonū ad Deum rectè relatum.

tus posse consistere, dum is qui vel corporale, vel spirituale opus agit, ad Deum ipsum refert quod agit, & propter illum agit omnia. Prohibet autem instituti nostri ratio, quominus de corruptelis aliis plura dicamus, quas isti quidē eo consilio adhibere solent, vt quacunque ratione partim bonorum operum, quae in verbo Dei non exprimuntur, exercitationē, & poenitentiae fructus, partim obedientiam traditionibus & legibus Ecclesiasticis tribuendam labefactent atque tollant. Perpetuò autem retinendum est illud: Pietas ad omnia vtilis est: vel sicut Augustinus dixit, Verus veri Dei cultus ad omnia prodest.] Haec porrò pietas, hicque cultus Dei amore omnium maximè continetur, ac tam latè patet, vt omnia piorum omnium benefacta comprehendat, quae illi vnquàm ad maiorem Dei gratiam promerendam exercent, vel ad dignos poenitentiae fructus edendos assumunt. Hoc demùm qui negant aut improbant, nae illi primum & praecipuum religionis nostrę caput petere & conquassare videntur, vt nempè non credant homines, Deum existere, & inquirentibus se remuneratorem esse velle. Sed pluribus haec ego fortasse, quàm sit opus, persequor, ac vnum idemque iterum repeto, quando me aduersariorum

1. Timoth. 4.

Epist. 52. ad Macedonium.

Hebr. 11.

rum improbitas ita cogit, vt vbi vanæ victoriæ fiduciam illi maximam sibi defixerunt, illic à nobis maiora veritatis præsidia constituantur atq; collocentur.

Quantam ergo Philippi petulantiam esse dicemus? ad hũc enim redit oratio, qui totum veteris Ecclesiæ rigorem oratione tam vana dissoluit, ac hypocrisis nota dedecorat, quiq; præ se contemnit & sugillat sanctissimos viros, quantalibet illi tùm vitæ seueritate, tùm abstinentiæ & pœnitẽtiæ vltrò susceptæ gloria inclaruerint? Nunquam ille sanè probabit, sanctorum exempla, & probata pœnitentium instituta non alio numero & loco, quàm Pharisæorum δευτερώσεις & impias traditiones, haberi oportere. Quæ porrò vel inscitia est, vel insania, quod legis pręceptum, Non occides, ad hanc suam detorquet opinionem, qua voluntarios pœnitentium cruciatus reijcit ac prohibet? Interdicitur non minus naturali, quàm diuina lege cædes: nihil eo quidem apertius: ergòne prohibitum esse dicemus, ne animam quis odiat suã, neue corpus vi quadã subigat, & impositis ei laboribus ac illatis cruciatibus domet? Quasi verò Paulus contra hoc præceptum agat, & seipsum occidat, qui legem cœlibatus obseruat, quiq; castigat, siue vt Pauli-

Matth. 15.

Præceptum, Non occides, à nouatoribus deprauatum. Exod. 20.

Exemplo Pauli & sanctorum licet ac expedit corpus affligere. 1. Cor. 7. & 11.

nus crebrò legit, liuidum reddit corpus suũ, & in seruitutem per vim redigit, seq; multis
1. Cor. 9. tum vigilijs, tum ieiunijs macerat & affligit, ne fortè si secus faciat, reprobus inueniatur. Nec est isthuc occidere, vel animam perdere, sed vt Christus loquitur, eam seruare, pro-
Luc. 9. Ioan. 12. pter Christum scilicet, Christíque regnum, & propriam sui abnegationem vim sibi facere, veterem mactare hominem, hostiam de
Rom. 12. carne viuã offerre Deo, quæuis corporis vitæque ferre incommoda, labores & dolores
Matth. 7. omnes contemnere, angustam calcare viam,
Psal. 16. siue vt Propheta loquitur, vias duras custo-
Galat. 5. & 6. dire, & mundo sibíque crucifigi, ac mori pe-
Rom. 12. nitus: sed ita tamen, vt secundùm Paulinam regulam, rationabile non desit obsequium, & finis, imò & plenitudo legis perfectionísque vinculum charitas exercitationibus omni-
Collat. 2. de discretione. bus corporeis anteponatur, sicut et Cassianus præclarè docet. Illud planè ridiculum, quod
Nouum Dei præceptum à Philippo conditum. Philippus idem aduersus hypocriticas, quas vocat, satisfactiones disputans, præceptum Dei nouum & inauditũ nobis condit: Habete honorem corpori. Epicuræum sanè præceptum, quod non Christi Ioannisq; discipulis, sed omnibus carnis libertatem et voluptatem amantibus non potest non iucũdissimũ videri,

ri. Et libet tamen Centuriatoribus, ex hoc Philippico etiã diuinũ præceptũ facere, quo monasticæ vitę rigorem, et quorundã sanctorum in vita seueritatem impudenter oppugnant. Quàm verò petulans est Vermilius, qui se Petrum Martyrem vocat, dum è Catholicis sacerdotes Baalitas in eo facit, quod minimè curent corpus, nec eius rationem habeant, sed chameuniis & ξηροφαγίαις vtantur. Accusat & Basilium Magnum, & Gregorium Nazianzenum, nunquam satis laudata Ecclesiæ lumina, quòd corpora sua durè tractârint, et fortasse valetudinem offenderint. Est ita quidẽ, virtutem omnem in medio consistere, & tritum est vulgi sermone prouerbium: Ne quid nimis. Verùm in eam partem magnopere peccant nouatores, quòd sibi aliisq; viam & disciplinam laxiorem semper eligant atq; cõmendent, quòd nemini ad seueritatem, ad edomandam carnem, & ad maiorem pietatẽ duces, vel hortatores sese præbeant, quòd demũ veterum abstinentiam & vitæ austeritatem adeò non æmulentur, etiam suspectam, imò & nostro huic seculo, quod omni luxu diffluit, inuisam prorsusq; contemptibilem reddant. Optãdum erat sanè, multos ita peccare, sicut Basilius, Gregorius, Hieronymus, Antonius

In c. 16. tertij libri Regum.

Petrus Martyr quos Baalitis conferat.

nius istorum opinione peccauerunt: & longè rectius quàm in hac summa vitæ dissolutione, haberet Ecclesia, si veterum hominũ tùm pietatem, tum seueritatem, de qua tam multa & prȩclara scripsit Epiphanius, & nos antea meminimus, multi hodie aliqua ex parte imitarẽtur. Quid verò pijs commune est cum impijs illis Baalitis, vt Pseudomartyr hoc loco calũniatur? qui cùm putarent suos Deos cultorũ pasci vulneribus, et humano cruore delectari, lacerabant corpora, & sicut sacerdotes Cybeles in sacris suis, ita cultris & lanceolis se vulnerabant, carnesq; incidebant, vt sanguine vndiq; perfunderentur, velut hac ratione sui Baalis misericordiam elicere possent. Bellè autẽ huic Martyri cum Philippo conuenit hactenus, quòd vterq; moneat, pro sua scilicet euãgelica libertate, corpus in honore habendum esse, hoc est, ne quis carnem suam aut crucifigat, aut paulò seuerius tractet, aut iuxta veterum exemplum affligat, vt isti quidem & volunt, & scribunt, & faciunt.

Qui vltrò corpus affligunt pietatis ergò, nihil habẽt commune cum Baalitis.

Inter Philippum & Petrum Martyrem quatenus conueniat.

Pari verò licentia Philippus Christi corrumpit sententiam, Sufficit diei malitia sua: quæ tamen clarior est, quàm vt Philippico artificio deprauari obscurarique posset, cùm Christus seipsum his verbis explicet: Nolite

Alius Euangelij locus à Philippo vitiatus.

ergo

ergo solliciti esse in crastinū, de victu scilicet: Matth.6.
crastinus enim dies solicitus erit sibiipsi. Sufficit diei malitia sua. Hoc est, qui de crastino solicitè & anxiè cogitatis, vt corporis sustentationi nihil desit, ne vestros angores vano studio conduplicetis. Habet sibi quisque dies destinatas propriasq́ue curas & afflictiones, sine quibus vita mortalis non degitur.
Atque ita ferè Hieronymus. Vtinam verò In c.6.Matth.
rectius obseruasset Philippus, quod sapientissimè monuit Augustinus, Sathanæ auscultandum non esse, cùm hæc sua consilia homini suggerit: Quid facis quia ieiunias? defraudas animam tuam, non ei das quod delectat: tibi ipse ingeris pœnam, tuus ipse tortor & cruciator existis. Deo ergo placet, quia te crucias? ergo crudelis est, qui delectatur pœnis tuis.] Nunc audi porrò, quid his consilijs Sathanicis respondeat, ac responderi velit idem Augustinus. Excrucio me planè,

Tract.de vtilit. ieiunij.

Non relinquendum ieiunium ob mundi aut Sathanæ tentationem.

„ vt ille parcat: do de me pœnas, vt ille subueniat, vt placeam oculis eius, vt delectem suauitatem eius. Nam & victima excruciatur, vt in aram imponatur: minus premet mentem meam caro mea.] Et iterum: Si iumento fortè insideres, si equo vtereris, qui te gestiendo posit præcipitare, nónne vt securus

iter ageres, cibaria ferocienti subtraheres, "
& fame domares, quem freno non pos- "
ses? Caro mea iumentum est: iter ago in Hie- "
rusalem, quæ plærunque me rapit, & de via co- "
natur excludere: via autem mea Christus est.] "
Proinde non modò falsa, sed & pestilens Dei-
que verbo repugnans hæc Philippi doctrina
est, qua præterquàm quòd scripturas depra-
uat, credentes etiam à ieiunijs retrahit, & in
omnibus pœnitentiæ operibus sponte susci-
piendis tardiores reddit, cùm illos quidem
cultus vanos & merè hypocriticos faciat.
Præterimus alias Philippi hallucinationes,
quas sicut ille de pœnitentia suis scriptis pas-
sim immiscuit, ita eas inter alios probè satis-
que confutauit, felicis memoriæ vir D. Ru- D. Ruardus Tapperus.
ardus Enchusianus, inter primarios quidem
sui æui Theologos meritò numerandus, cui
et gratiam debet hoc nomine posteritas, quòd
aduersus communes easque pestilentes noua-
torum cauillationes, veterem & orthodoxam
doctrinam fortissimè vindicârit. Ex quibus
illud etiam facilè sit iudicare, vanam ac falsam
Philippi esse iactationem, cùm ità de sua secta Libello de pœnitentia.
gloriatur: *In Ecclesijs nostris Dei beneficio præ-
cipuè extat illustris explicatio doctrinæ de pœniten-
tia.*

Æquè

Æquè insulsus Sarcerius, cùm hoc paradoxon effutit: *Damnatur hic crux impositítia & electitia.* Quis verò sic vnquã est in schola Christiana locutus? quis talia verborum monstra peperit? Crucem nominat crucis inimicus, qui certè verbum crucis non intelligit, aut ne vult quidem intelligere, & veteri Adam, qui à cruce semper abhorret, tam blandè patrocinatur. Si damnanda crux est atque molestia, quam sibi quis vltro vel imponit, vel eligit, vt carnales isti doctores fieri postulãt, & Epicuræi omnes facilè assentiuntur, etiã euangelica promissio his facta damnetur, qui contemptis & relictis omnibus, paupertatẽ (onus plærisque Ætna grauius) vltrò amplectuntur: quiue, vt spadones seu Eunuchi Euangelici efficiantur, quæ res perpetuum inter carnem spiritumq́; certamẽ excitat, propter Dei regnũ se ipsi castrant: & qui præterea religiosum asperumq́; illud vitæ genus deligunt, in quo Ioannes, Antonius aliíq́; complures duriter & austerè viuentes, laudem apud Deum & Ecclesiam sibi maximã pepererunt. Augustinus hoc pspicuè dixit: Castiget quisq́; cor
„ pus suũ pœnitẽtia & ieiunijs, vt ipsum sic sus-
„ pẽdens, seruituti animi subijciat. Iubet Christus ipse, vt seipsum quisque abneget, suamq́;

In cap. 4. Lucæ.

Sarcerius inimicus crucis, quam à nullo vult eligi & vltro assumi.

Luc. 13.

Matth. 19.

Crucem sibi cõmendatam habere debent Christiani.

Ser. 2. ad Catech.

Matth. 16. Hom. 32. in Euangelia. crucem tollat. Tollitur autem crux, vt Gregorius docet, cùm aut per abstinentiam afficitur corpus, aut per cõpassionem proximi affligitur animus. Ad quam rem Pauli adducit exemplum, qui in afflictione corporis tulerit crucẽ carnis, eoq; dixerit, Castigo corpus meũ
1. Cor. 9. & in seruitutem redigo. Næ isti verbũ crucis et virtutem eius non intelligunt, quam illi potissimum experiuntur, quibus est mundus per
Gal. 5. & 6. Christũ crucifixus, quiq; in corpore suo Christi portant stigmata, dum carnem suam cũ vi-
2. Cor. 4. cijs & concupiscentijs crucifigunt, & mortificationẽ Christi circumferunt in corpore suo. Sic enim Paulus crucẽ nonmodò prædicauit, sed etiam in ea gloriatus, Christoq; confixus
1. Pet. 2. fuit, quòd sedulus esset crucis amator, Christique crucifixi vestigijs cũ perfecto sui carnisq; cõtemptu fortiter inhæreret. Vbi de Antonio

Antonius Magnus qualem sibi crucem elegerit.

tantùm obiter meminero, cuius vitã ab Athanasio conscriptam, etiamsi hoc inficiẽtur Centuriatores,[a] Gregorius Nazianzenus,[b] Hieronymus,[c] Chrysostomus et[d] Augustinus nobis commendant, quique apud Christianos sũma semper existimatione floruit, & Magni cognomine tot iam seculis est condecoratus. An hunc quoq; damnabit Sarcerius, quod vitam ille suam sic instituerit, vt crucem sibi

Cent. 4. cap. 10. pag. 1306.
a Orat. de laudibus Athanasij.
b In catalogo script. Eccles.
c Hom. 8. in Mat.
d Lib. 8. confess. cap. 6.

nec

nec vnam, nec leuem imponeret, adeóq; ad de-
crepitam vsq; sustineret ætatem? Annum em̃
centesimum ferè quintum exegit, non mona-
chus tantùm, sed & monachorum sui tempo-
»» ris princeps. Is verò inediæ & vigiliarum in- Athanas. in vita Antonij Magni.
»» tantum patiens erat, vt credulitatem viribus
»» superaret: pernoctabat in oratione sæpissi-
»» mè: edebat semel in die post solis occasum, nõ-
»» nunquã biduo triduóq; sic permanens, quar-
»» to demum die reficiebatur: Sumebat verò pa-
»» nem & sal, potúmq; aquæ perparuum: quie-
»» ti autem membra concedens, iunco contexto
»» atq; cilicio vtebatur: nonnunq; etiam super
»» nudam humũ iacebat, ieiunijs vigilijsq; haud
»» rarò acrioribus sese conficiebat, vestimento
»» etiam cilicino intrinsecus, desuper autem pel-
liceo vtebatur.] An verò Antonij doctrina Quid Antonius docuerit de cruce electitia.
cum eius vita non egregiè consentiebat? Pul-
chrè prorsus, vt hinc diceret, oportere asperos
carni labores imperare, secundùm Apostoli
»» præceptum dicentis: Quando infirmor, tunc
fortior sum. Asserebat etiam, sensum sic animi 2. Cor. 12.
posse reuiuiscere, si corporis fuisset impetus
»» fatigatus siue repressus. Magna, inquit, dile-
»» ctissimi aduersum dæmones arma sunt, vita
»» syncera & intemerata ad Deum fides. Credite
»» mihi experto: pertimescit Satanas rectè vi-

 uenti-

uentium vigilias, orationes, ieiunia, mansuetu- «
dinem, voluntariam paupertatem, vanę glorię «
contemptũ, humilitatem, misericordiã, irę do- «
minatum, et pręcipuè purum cor erga Christi «
amorẽ.] Hęc Antonij simul & Athanasij verba, vt cętera studio breuitatis omittã, an non Christianum verè spiritum redolent, ac istorũ simul retundunt stultitiã, qui libertatis amantes, crucem, vt vocant, electitiam, tanta cum nausea fastidioq́ & ipsi auersantur, & ab eadẽ cæteros abducere ac deterrere summis conatibus laborant? Sed parum esset sanctissimorũ hominũ exempla ab illis negligi, nisi Euangelica quoq; verba deprauarẽt, quibus Christus ipse suos de ferẽda cruce, de anima odio habẽda, de sui abnegatione, et vt seruus Dñm suũ crucifixũ sequatur, tã seriò cõmonefacit. Hæc aliaq́ id genus scripturę loca vel in iocum isti vertunt, vel ad crucem ab alijs duntaxat illatam, non aũt sponte susceptã tam peruersè, q̃ inscitè detorquẽt. Nec animaduertunt interim spõtanea etiã seruitia Deo gratiora esse, q̃ quę aut vi obtrudũtur, aut necessitate imponũtur: et maioris esse gratię offerre quod non debeas, q̃ reddere, quod exigaris. Hieronymo teste.

Spontanea seruitia cùmprimis Deo placent.

Lib. I. contra Iouinianum.

ET HACTENVS quidem probatũ sit, Ioannem de operibus bonis docuisse, neq; tan-

tantùm proposuisse moralia, sicut visũ est Cẽturiatoribus affirmare. Fuit ille procul dubio, quemadmodum Christus ipse testatur, lucerna verè ardens & lucens, non solùm quidem sermone, verùm etiam vita et in omni actione, quam in illo electo & præstanti Dei organo maiorem in modum fulgere decebat, vbi communes hominum animi, densis velut tenebris & infinitis ferè corruptelis occupabãtur. Docet itaq; Chrysologus, Dei prouidentia factũ

Ioan. 5.
Ioannem non solùm voce, sed & opere multa docuisse.

Serm. 88.

» esse, vt Ioannes genitoribus, & ipsi naturæ, &
» vniuersitati, & seculis populisq; delegaretur
» atq; donaretur, qui esset vox Christi & præco iudicis. Nec alij sanè longa & seria oratione suadere possent efficacius, quàm suo Ioannes exemplo commendabat, & plærisque citra controuersiam ea persuadebat, quæ ad bene beateque viuendum pertinerent. Quem verò nisi salutis suæ prorsus negligentem, illius tam diuinè philosophantis non moueret exemplum? qui etiam si nihil concionaretur, tamen reipsa iam excitabat homines ad spontaneam corporis afflictationem, ad singularem vitæ austeritatem, ad simplicitatis & paupertatis amorem atq; cultum, ad voluptatis demũ omnis præcisionem. Cernebant homines in illo tam nobili viro hęc aliaque id genus siue

corpo-

corporalia, siue spiritualia exercitia, & intelligebant etiam, quod Ioannes non sine diuini spiritus impulsu, vt est iam antè probatũ, hoc vitæ genus vltro suscepisset, ac tota ferè vita excoluisset, sibiq́ꝫ valde familiare, nec minus quoqꝫ, vt opinor, iucundum reddidisset. Quæ sic à nobis dicuntur, nihil vt summo numini & eius honori detrahamus: quin CHRISTI gratiam, de cuius plenitudine sancti omnes acceperunt, hoc pacto in Ioanne laudamus, tantamq́ue fuisse dicimus, vt quicquid ille ageret, quascunqꝫ virtutes exerceret, quodlibet pietatis et sanctitatis exhiberet specimen, id spectantibus & audientibus mirificè prodesset, & ad comprobandum eius de Christo testimonium ingens pondus adferret. Sic enim visum est munificentię Spiritus, qui in illo velut sancto templo, amplè & tranquillè quiescebat, talem tantumq́ꝫ Messiæ prçconem, postremumq́ꝫ Prophetam illustrare, et per vnum multis opitulari, nec solùm illius ore, sed & opere, totoq́ꝫ habitu exteriore cùm in admirationem, tum ad imitationem viri rapere intuentes. Fulgentissima lux Christus oriebatur, sed mũdus ità suis immersus tenebris iacebat, vt lucerna longè lateq́ꝫ splendente, quæ tanti regis ortum præcederet, haud parum indiguerit.

Ioan. 1.

Ioannes Ecclesiæ datus ad ædificationem & virtutis exemplar.

rit. Talis autem Ioannes præ omnibus Prophetis & Messiæ prænuncijs fuit, de quo Patris æterni decretum hac voce multò antè dicta confirmabatur: Paraui lucernam Christo meo. Breuiter sicut Bernardus de illo testatur, „ sic ab ortu vitæ suæ vsque ad occasum conuer„ satus est cum hominibus, vt forma vitę, infor„ matio morum habeatur.] Vocat eum igitur virginitatis insigne speculum, martyrum lumen, anachoretarum principium, orbis exemplum, iustitiæ principatum. Hinc Cyrillus Hierosolymitanus rectè dixit, Ioannem exercitationis typum in seipso monstrasse. Hinc Basilij Magni frater Gregorius Nissenus pro„ didit: Nulla in re Ioannes diuina minus præ„ stitit, quàm cęteri, qui in exercitio virtutis an„ te illum extitere.] Quid? quod Christus ipse cum Iudæis disserens, Ioannis in deserto domicilium horridum, eiusque vestitum minimè delicatum illis considerandum proponit? vt nimirum hinc homines molles à luxu & voluptatum studio ad seueriorem vitæ disciplinam reuocarentur. Cur ergo istis credamus, qui fingunt, Ioannem nihil aliud quàm opera moralia docuisse?

Psal. 131.
Serm. de excell. Ioan. baptistæ.
Catech 3. ad illuminatos.
Orat. in laudem Basilij fratris.

Ex quibus non sit difficile iudicare, quantopere suos fallat Lutherus, dum affirmat, Io-

Serm. de natiuit. Ioan. bapt.

Falsò iudicat Lutherus, doctrinam Ioannis tantùm, & non vitam obseruandam esse.

annem tanquam doctorē considerare, vitam verò eius & mores minus curare oportere. Deum ait, non adeò magni facere, quomodo viuant homines, sed potius eorum spectare doctrinā: vitam quippe omniū mortalium, et opera ipsa peccato vitiari, æternæque mortis ac gehennæ supplicio digna esse. Ità verò declarat orbi Lutherus, quàm sit non solùm in Ioannem, sed in vniuersam simul Ecclesiā, imò etiam in Deum ac Dei verbū contumeliosus. Errant Luthero scilicet, sacri Euangelistæ, qui Ioannis

Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3.

vitam et opera non minus quàm doctrinā eius sedulò perscripserunt, & à nobis non solùm ad fidem ab eo discendam, sed ad vitam quoque corrigendam considerari maximè voluerunt. Errat Luthero itidem Paulus, qui omnes memores esse vult præpositorum & fidorum interpretum verbi Dei, vt non solùm illorum fidem imitentur, sed & conuersationis exitum intueātur. Qualem verò doctorē nobis ex Ioanne conflabit Lutherus? An magnum, et Euangelicum, & perfectum fuisse inficiabitur?

Hebr. 13.

Matth. 5.

Huiusmodi verò iubet Christus ea nota internosci, si faciat & doceat, hoc est, si vitam cum doctrina consentientem ostendat, vt certè Ioannes ostendit, non minus opere quàm sermone perfectæ iustitię viam clarissimè docens. Vnde

de hoc à Christo testimonium tulit: Venit ad Matth. 21.
„ vos Ioannes in via iustitiæ. Et illud: Ille erat Ioan. 5.
„ lucerna ardens et lucens. Cur igitur, quẽ Christus tantopere laudat, & Iudæis alibi etiam à vitæ austeritate atq; sanctitate commendat, vt iam diximus, nobis etiam perinde ac viuum quoddam virtutis speculum & exemplar, ob oculos positum esse non existimemus? Est ità quidem, vt syncera fidei doctrina, tanq; basis et fundamentũ humanę salutis, ędificari & construi primùm in animis hominũ debeat: sed fides ac doctrina non iustificat, imò grauius etiã damnat eũ, qui quod rectè credit & docet, vita & moribus non exprimit. Quamobrẽ qui rectè docet, maleq; viuit, inter eos habendus est meritò, de quibus à Petro dicitur, melius illis 2. Pet. 2.
esse viam iustitię non cognouisse. Pręterea hic scripturæ mos est familiaris, vt sanctos à vita innocenter sancteq; gesta cõmendet, eorumq; opera nobis considerãda imitandaq; ꝓponat. Sic Iacobus tolerantiam Iob, Petrus iustitiam Iacob. 5. 2. Pet. 2.
Loth, et Paulus Moysi zelũ, Patrumq; veterũ Hebr. 11.
exẽpla, qui per fidẽ operati sunt iustitiã, in mediũ protulerũt. Cur igitur q̃d alijs cõcedimus, Ioãni sanctissimo adimam⁹? pręsertim qui nõ solũ Ioannis et Pauli, sed et quod longè est difficilius atq; sublimi⁹, Christi et Dei patris imi-
 tato-

tatores esse iubemur. Hinc Apostolicus ille canon: Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi: & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos. Et Christi preceptũ est, Estote ergo vos perfecti, sicut et pater vester cœlestis perfectus est. Non igitur ociosa, paruiq́ momẽti est narratio, quàm de Ioannis vita et operibus repetunt Euangelistæ, sed ad nos etiam pertinet: etsi multa illic admiranda potius, q̃ pro dignitate imitanda nobis esse videantur. Verùm enimuerò antiquũ Lutherus obtinet, qui quò magis vulgi aures animosq́ ad se cõuertat, blandissimũ hoc sequitur doctrinæ genus, vt credãt homines, quod ille cupit videri q̃ verissimũ, Deum non magnopere de Christiani hominis vita & operibus bonis curare, sed fidẽ fideiq́ doctrinã ab illo vel solùm, vel maximè exigit. Qui demũ eò etiam dementiæ plabitur, vt quę à Ioãne alijsq́ sanctis pręclarè sanctèq́ peracta, atq́ à pijs oĩbus perpetuò & prędicanda et imitanda sunt, ea in peccatis numeret, tamq́ impura et sordida faciat, vt pœna potius, quàm præmio digna velit haberi. Verùm de his tetris erroribus alibi diximus.

Philip. 3.

Matth. 5.

Postremò non erit abs re, vt mihi sanè persuadeo, paucis cõmonstrare, quã vtilitatẽ Ioannis vita nobis adferat, si præclaram tanti viri

Quomodo Ioannis vita inseruiat monasticæ vitæ sectatoribus.

viri historiam ad nos nostraq́ue tempora syncerè accommodemus. Habent inprimis monachi & religiosæ vitæ professores, cur de Ioanne duce suo glorientur, quem & iure prædicent. Duxit enim ille vitam eremiticam, imò & anachoreticam, quod & Rupertus Tuitiensis admonet: adeoq́ue sicut sacerdotum Principes Apostoli extitère, sic monachorū Principem se Ioannes ostendit, vt Chrysostomus luculēter affirmat, et nos antea cōfirmauimus. Habent, inquam, monachi, quod in Ioanne nō modò suspiciant, sed & imitentur, vtpote secessum ab hominum turba, à mundi negotijs vacationem, cultum silentij, curam edomandę carnis, & exercitandæ die ac nocte pœnitentiæ, studium sacra meditandi & contemplandi; demum flagrantem in Deum Deiq́ue regnū pietatis affectum. Habent præterea in Ioanne pastores, doctores & ministri omnes Ecclesię, quod velut in clarissimo speculo intueantur & sequantur exemplū, nimirum vt benè præparati & legitimè missi, sua munia syncerè obeant, ac in his accuratè versentur: vtq́ue nō solùm clamantes Dei voces in deserto esse laborent, sed etiam cœlibatum integrè casteq́ue colant, & moribus sint inculpatis, vt suo tum verbo, tum exemplo & zelo singulari plebem

Hom. 56. ad popul. Antioch.

Ioannes in exemplum Ecclesiæ pastoribus & ministris proponitur.

Domino perfectam parent, neq; bonis tantùm amabiles, quin improbis quoq; acres ac formidabiles se prębeant, ac demum illorũ quisque pro suo gradu & ordine, quem tenet in Ecclesia, coram Deo & hominibus fidelem idoneumq; se ministrum esse declaret.

Christianis omnibus Ioannis prodest exemplũ.

Nec solùm Ecclesiastici, sed & Christiani omnes cuiuscunq; sint ordinis, habent in Ioanne quod probent ac sequantur sedulò, modò velint, sicut velle omnes debent, verè & Christianè philosophari. Igitur Origenes et Chrysostomus cùm sui tẽporis hominibus concionantur, Ioannis vrgẽt exemplũ, & proposito vitę eius rigore, vulgi delitias vanasq; hominũ cupiditates reprehendũt atq; castigãt. Nec dubium, quin Ioannes hoc quod Paulus faciebat, meritò sibi sumere posit, vt nunc etiã oscitantibus, et secundũ carnẽ viuentibus Christianis occinat illud, Imitatores mei estote. ‹‹ Item, Quæ didicistis & accepistis, & vidistis ‹‹ in me, hęc agite: & Deus pacis erit vobiscum. ‹‹ Vidistis aũt Christiani, dicet Ioannes, & ex Euangelio sæpè didicistis opera in lege pręcepta & non pręcepta, quibus me Deus voluit mundo pręlucere, & Euangelium cohonestare. Tenetis ciborum abstinentiam, pœnitentiæ studiũ, lautioris vitæ contemptũ, animi submis-

Hom. 25. in Lucam. Hom. 10. in Mat.

1. Cor. 11. Philip. 4.

Matth. 3. & 11. Luc. 3.

Ioannis doctrina compendio explicatur.

misſionē,fidei & doctrinæ conſtantiā,iuſtitiæ zelum,charitatis ardorē, omnisq́ virtutis ſedulā exercitationem. Hæc opera, vt alia prætermittam,vobis cōmendo,quos ad opera bona creauit Deus,vt in illis ambuletis: quę quidē ego non probanda ſolū,ſed et imitanda vobis relinquo,ſi Euangelio Chriſti dignè viuere,& viam Domino parare, fructusq́ pœnitentiæ dignos facere decretū & conſtitutum habetis. Alioquin fruſtra,mihi credite,fruſtra fidem & fidei confeſsionem iactatis: fruſtra vos Abrahæ filios facitis, quàmdiu dignis pœnitentiæ fructibus vacui, & operibus bonis eſtis deſtituti. Iuſtum & horrendum Dei iudicium,quod peccantibus omnibus impendet,eſt ſanè cunctis extimeſcendum. Quod ſi cœleſtis agricola,qui ſuā ſecurim & falcē ad manum habet,vos velut ſteriles & infrugiferas arbores, aut tanquam noxias herbas in agro ſuo inuenerit, manus iudiciumq́ue eius ſeuerisſimū nō poteritis vllo modo declinare. Aut igitur triticum in area Dñi eſtote, vt in cœleſte horreū colligamini: aut ſi manetis velut inutiles paleæ,eundem veſtrum exitū fore ne dubitate,qui eſt omnium fructus bonos in hac vita non proferentium, ignem videlicet inextinguibilem ac ſempiternum. Hæc præcipua doctrina eſt et philoſophia, vt mihi videť,

Ephes.2.

Matth.3.

quam

quam de viuendi ratione Ioannes omnibus in huius mundi deserto viuentibus tradit: hæc salutis illa scientia, de qua illum concionaturũ Zacharias pater est vaticinatus: hæc Christiana solidaq́ꝫ sapientia, Iudæis, gentibus, omnibusq́ꝫ in Christum credentibus & crediturís inprimis necessaria, nec solùm ore, sed & omni vita Ioannis maximè confirmata. Fuit enim ille non solùm redemptoris præcursor, sed & alter Elias, ac præco iudicis, qui (velit nolit Herodes ac Herodias cum nefario impioq́ꝫ sodalitio) munus suum ad mundi vsq; finem obire perget, vt præcedat ante faciem Domini parare vias eius, vtq́ue & praua in directa, & aspera in vias planas conuertat.

Luc. 1.

Matth. 11. Marc. 6.

Luc. 1. & 3. Ioan. 1.

Qui veri & fœlices baptistæ discipuli.

O ter felices, qui suum Ioanni munus integrum relinquunt, eiusq́ꝫ doctrina & exemplo conuenienter vtuntur, vt se dignos tanto magistro discipulos præbeant. Quàm libenter, quamq́ꝫ suauiter illos Christus inuisit, quanta illos prosequitur liberalitate, quanta gratia locupletat, qui se in Ioannis disciplinam ex animo tradiderunt, vt positis sub illo timoris diuini fundamentis, & arreptis pœnitentiæ armis, viam Domino parent, amiciq́ꝫ sponsi fideles efficiantur. Nullus verò ex his qui mũdum amant, in Ioannis schola ritè versabitur:

nul-

" nullus per illum Christo poterit cõmendari,
" nisi seipsum planè cognouerit atq; despexerit.
Quam ad rem haud parũ iuuabit eius admonitionis sedulò meminisse, quã Chrysostom⁹, velut alter Ioannes, grauissimè scriptã reliquit
" in hunc modũ: Si Ioannes in omni vitæ ratio- Hom. 10. in Mat.
" ne mundissimus, cœloq; ipso clarior, et Pro- Chrysostomi adhortatio ad Ioannem rectè imitandum.
" phetis celsior, quo nullus hominũ maior fuit,
" quiq; tãta apud Deum familiaritate gaudebat,
" ad omnem tamen patientiam durabat laborũ,
" satis altè deliciarum fluxa despiciens, atq; ad
" omnẽ se vitæ rigorẽ coarctans: quam nos sa-
" tisfactionem adferre poterimus, quibus post
" tot Christi beneficia, postq; mille nostrorũ o-
" nera peccatorũ, ne minimam quidem partem
" illius castigationis imitamur: sed comessatio-
" nibus & potationibus dediti, ac peregrino o-
" dore fragrantes, vel potius fœtentes, nihilque
" à theatralibus fœminis discrepantes, ac nos-
" metipsos eneruantes vndiq;, ac vndiq; relaxã-
" tes in prædam diaboli præparamur.] Tum
" paulò post: Absistamus, inquit, ab hac fluida
" dissolutaq; vita. Nequeunt enim omninò, ne-
" queũt aliquãdo in vnũ, et confessionis lachry-
" mæ et corporis cõuenire voluptas. Et hęc vos
" doceat beatus Ioãnes et cibo suo, & habitu, &
" habitaculo. Quid igit? inquies: ad huius tu vi-

tae asperitatem nos imperas coarctari? Non "
impero planè, sed suadeo: quod si facitis, & "
laudo. Sin verò istud vobis impossibile iudi- "
catis, saltem in vrbibus constituti, pœniten- "
tiæ opera monstremus. Etenim iam iudicium "
assistit in ianuis: quod si adhuc esset procul, "
nec sic quidē oportebat agere securius: siquidē "
generalē illum mundi finem vniuscuiusq; no- "
strûm vitæ finis imitatur.] Sed quoniam satis
non est aduersarijs, Ioannem conuicijs suis in-
sectari, nisi religiosissimos eius parentes malè
quoq; accipiant, non grauabimur illatam in-
iuriam ab illis propulsare, & sanctis coniugi-
bus suam restituere dignitatem.

CAPVT VNDE-CIMVM.

Erant autem iusti ambo (Zacharias et Elizabeth) ante Deum, incedentes in omnibus mādatis et iustificationibus Domini sine querela. Luc. 1.

Qui credit in filium, habet vitā æternam. Ioan. 3.

MAG.

MAGDEBVRGENSES.

P*Arentes Ioannis iusti ante Deum, hoc est, uera notitia Dei ac luce fidei in Meßiam prædi- ti fuerunt, nec aluerunt falsas persuasiones de operum iustitia, quales tùm in Pharisæis, & in reliquo uulgò grassatæ sunt.* Cent. 1. lib. 1. c. 10. col. 355. Et lib. eodem cap. 4. col. 95. *Erant ambo iusti ante Deum, hoc est, ab accusatione legis pronũciati liberi, imputata iustitia propter Meßiam habebãt propitiũ Deum. Deinde & effectum exprimit Lucas, quod Deo in cultibus ordinatis obsequium præstiterunt.*

CENSVRA.

RIMA est Ioannis laus & commendatio, à qua suum Euangelium orditur Lucas, quod parentes habuerit non solùm generis nobilitate claros, et ex tribu sacerdotali, sed et virtute, et pietate corã Deo et hominibus in primis illu- Ioannes iustorũ parentum iustus dignusq; filius.

,, stres. Iustis quippe parentibus erat genitus, vt
,, eò confidentius iustitię præcepta populis da-
,, ret, quo hęc ipse nõ nouitia didicisset, sed velut
,, hęreditario iure à progenitoribus accepta seruaret.] vt rectè monuit Beda. Tractauit hunc locum egregiè Paulinus, vt verba eius sub- In 1. cap. Luc.

ijcere, non sit pręter institutum, quę parentum Ioannis nobilitatem maiorem in modum illustrant: Doctissimus Lucas, inquit, Baptistæ beati meritũ ab originis claritate detexuit: & ne tantùm historiæ gratiam eum cõmemorasse existimes, nobilẽ dominici pręcursoris parentẽ, veneranda priscę nobilitatis insignia, & suũ cuiq; stẽma connectit dicens: sacerdotem Zachariã de vice Abia. Credo, vt eo ipso dignitatẽ meriti eius ostẽderet, adijciens nomen ex insibulis, quod ꝓcul dubio in Hebręis esset insigne, de cuius vice honoratũ sortitus sacerdotiũ fungeret. Deniq; addidit: Et vxor eius de filiabus Aaron. Vides Euangelistã de cõmemoratione nataliũ sancti, dictionem fecisse meritorum, vt ijs quos erat de proprijs meritis prædicaturus, nomina auita præferret: Et vxor, inquit, illi erat de filiabus Aaron: auxit meritum sacerdotis commemorata nobilitate coniugij: & laudaturus vitam, genus antè laudauit, vt venerabilior existeret, qui sanctis parẽtibus respõderet sanctitate ingenita, quasi quadam iustitiæ hæreditate, qui illud principale in sacerdotibus nomẽ Aaron et honoris in munere, & generis in vxore successor referret, atq; illa quæ concors in itinere iugum veritatis cũ marito trahebat, ad pariendũ eligenda

Epi. 10. ad Seuer.

Ioannis parentes quomodo à Luca commendentur.

A generis nobilitate bonos fieri commendatiores.

genda

» genda angelum, de quo ſcriptum eſt: Ecce
» mittam angelum ante faciem tuam, dignior &
» viro ſacerdote & filio Prophetis præferendo
» exiſteret, quam diuinis idoneam dotibus, non
» ſolùm vitæ iuſtitia, ſed & familiæ prærogati-
» ua feciſſet.] Sed vt propoſitis Euangeliſtæ verbis, quæ parentes Ioannis à iuſtitia ſummè prædicant, inhæreamus, rectè notauit Origenes, perfectam hic eorum laudem deſcribi, & propterea Lucã non ſine certa cauſa tam multa coniungere, vt ſciamus, non ſolùm illos fuiſſe laudabiles, ſed vt nos etiam horum exemplo laude vera dignos efficiamus. Primùm .n. fieri poteſt ſæpeq́ꝫ ſolet, vt aliquis reuera totus in conſpectu Dei iniquus atqꝫ peruerſus, in conſpectu tamen hominum iuſtus habeatur. Deinde vt quis maximè diuinis mandatis pareat, & in illis inoffenſo curſu progrediatur, tamen iudicio & prudentia non ità ſæpè excellit, vt iuſtificationes Domini facere videri poſsit. Atqꝫ vt hoc iudicium etiam homini verè pio contingat, vix tamen publicam reprehenſionem euitabit, aut certè quorundã querelas & accuſationes audire cogetur. Eoq́ꝫ magis Zachariæ & Elizabethæ virtus elucet, in quibus ne ad ſanctimoniæ laudẽ deeſſet quicquã, tam induſtriè & exactè Lucas, ſicut Origenes,

Parentes Ioannis præcipuè à iuſtitia commendari.

In Lucam hom. 2.

Emphaſin habent, quæ narrat Lucas de Baptiſtæ parentibus.

genes, Ambrosius & Beda annotârunt, ordine quodam hæc commemorauit: Erant iusti ambo ante Deum, vel in conspectu Dei, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.

Grande quiddã est coram Deo iustum esse.
Hom, 2. in Luc.

Illud autem potissimum ac precipuum est, quod ante Deum iusti fuisse dicuntur. Difficilis res est, inquit Origenes, in conspectu Dei "iustum esse, vt non ad aliam causam quid boni "facias, nisi propter ipsum bonũ, et Deũ tantũ "queras boni operis retributorem. Tale quid et "Apostolus loquitur, Cuius laus nõ ex hoĩbus, "sed ex Deo est: beatus qui in conspectu Dei iu "stus est atq; laudabilis.] Origenem sequitur Ambrosius, pariq; studio cum illo refellit eorum errrorem, qui docent, Christianum absq; peccato, mortali scilicet, nõ posse viuere, vt sit, sicut scriptura loquitur, immaculatus, vel sine crimine, quemadmodum Paulus requirit. Cuius rei luculentũ exemplũ Zacharias & vxor eius prebent, qui sunt irreprehensibiles, obedientes, iusti & sancti, atq; sicut Paulus loquitur, corã Deo et hominibus bona prouidentes. Ambrosius hic ità loquitur: Perfecta laus est ante Deum iustum esse. Beatus planè ille, qui "in conspectu Dei iustus est. Beatus ille, de quo "Dñs dignatur dicere: Ecce verè Israëlita, in "quo

Rom, 2.
In Luc, li. 1. ca. 1.
Psal. 17. 36. 118. Tit. 1. & 1. Cor. 1.
Sine graui peccato iustum posse viuere.
Rom. 12.
In 1. cap. Lucæ.
Joan, 1.

» quo dolus non eſt. Solus perfectior, qui ab eo
» probatur, qui non poteſt falli.] Auguſtinus
de his ipſis (Zacharia & Elizabeth) ſcribens, De ſanctis ſer. 224
» beatos illos appellat, velut quos in ſeculo iſto
» aliqua culpa non percuſſerit, nullumq́ue vulne-
» rauerit crimen, nec querela vlla tetigerit, quo-
» niã in omnibus mandatis & iuſtificationibus
» Domini ſine querela inceſſerunt.] Tùm de
conſilio et ſcopo Lucę iſtos egregiè commen-
» dantis hoc admonet: Euangeliſta virtutes pa-
» tris matriſq́ue deſcribit, vt generantium meritis
» dignitas germinis noſceretur, & probaretur
» ab homine, qui ortu ſuo excedebat leges nati-
» uitatis humanę.] Cùm verò ſit duplex iuſtitia, Iuſtitiæ nomen bifariam accipi.
ſpecialis & generalis, à qua iuſtus homo rectè
dicitur, obſeruauit Chryſoſtomus, hoc quidẽ Hom. 4. in Matt.
loco iuſtos generatim accipi, & ſecundùm eã
ſcripturæ phraſin, quæ iuſtitiæ nomine virtu-
tes omnes complectitur. Sic igitur Zacharias Matth. 1.
& Elizabeth, ſicut Ioſeph Mariæ ſponſus, in Iuſtitia generalis eſt virtus, quæ iuſtis in ſcriptura tribuitur.
Euangelio iuſti celebrantur, quandoquidem
in omni virtute perfecti, & excellenti quadã
iuſtitia, eodem Chryſoſtomo teſte, prędìti ex-
titêre. Hinc idem alibi quoq́ue docet: Iuſtitia eſt Hom. 12. in Matt.
omnium mandatorum plena cuſtodia.] Cui
conſonat Ambroſius: Vbi iuſtitia, inquit, ibi Lib. de Paradiſo cap. 3.
concordia virtutũ eſt cęterarum. Non .n. pars

eſt

est iustitia, sed quasi mater est oīum.] Et lucu-
Lib. de beatitudinibus. Matth. 5. lentius adhuc Gregorius Nissenus, cū Christi sententiā, Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiā, explicat, omnem virtutis speciem hic nomine
In Psal. 100. iustitiæ designari testatur. Demùm Augustinus præclarè sentit vniuersam iustitiæ rationem vnico innocentię vocabulo contineri. An
Iusti ab operibus inscriptura dicuntur. verò in scripturis est inusitatum, ab operibus ipsis iustū definiri atque describi? Ioannes aper-
1. Ioan. 2. & 3. tè pronunciat: Omnis qui facit iustitiam, iu-
Ezechiel. 18. stus est. Et apud Ezechielem extat operum descriptio, à quibus iustum oporteat ęstimare, nimirùm, si in præceptis Dei ambulauerit, & iudicia eius custodierit, veritatemque fecerit: & additur demùm in epilogo, Hic iustus est, vita viuet, ait Dominus Deus. Tum alibi legi-
Prouer. 15. mus: Qui sequitur iustitiam, diligitur à Do-
Eccles. 18. mino. Et rursum: Ante iudicium para iustiti-
Rom. 2. am tibi. Paulus verò in hūc modum: Factores
Matth. 25. legis iustificabuntur. Demùm iustos Christus pronunciat eos, qui habebunt opera in iudicio celebranda, & æternis præmijs afficienda.

Quæ omnia præfari, & vtcunque stabilire voluimus, non solùm vt iustitię nomen rectius pro vero & germano scripturæ sensu accipiatur, verùm etiam ob nouos istos Euangelij nō tam interpretes, quàm deprauatores, quibus visum

visum non est, vel in Ioannis gratiam, vel propter veritatis confessionem tantum Zachariæ et vxori eius tribuere, quantū perspicua Lucæ verba illis tribui postulant, & Patres tribuendum esse censuerunt. Ioanni certè detrahunt, qui singulari parentum eius virtuti detrahunt, cùm etiam, Hieronymo teste, constet, hunc filium suis parentibus iustiorem ac meliorem extitisse. Quam verò exiguam partem tùm iustitiæ, tum sanctitatis illius parentibus relinquunt, qui iustos duntaxat eatenus agnoscunt, quatenus illis à patre æterno Christi iustitia imputetur, & quatenus veram Dei notitiam & fidei lucem habeant, sicut suis verbis, quæ proposuimus, Magdeburgici scriptores exponunt. Eodem concedunt reliqui nouæ religionis assertores, inter quos Lossius: *Erant*, inquit, *iusti ambo coram Deo, id est, placentes Deo per fidem, quia crediderunt in promissum et uenturum semen Abrahæ, statuentes se propter ipsum, id est, Iesum Christum habere remißionem peccatorum, et reputari iustos corā Deo, etiam si legem non perfectè impleant, propter reliquias peccati hærentis in natura corrupta.* Strigelius rem vno verbo expedit: *Erant iusti fide,* inquit, *non operibus.* Ità verò Sarcerius: *Hic lo-*

Lib. 1. aduerſ. Pelag.

Qualem iustitiā Parentibus Ioannis tribuant nouatores.

Annotat. in 1. cap. Lucæ.

In 1. cap. Luc.

Schol. in Lucam.

quitur de iustitia fidei per imputationem: nam hac iustitia sola ante Deum sumus verè ac propriè iusti. De hac disputat & Brentius, solamque iustitiã

Hom. 3. in Lucã.

eam esse dicit, qua iusti reputati sunt Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, adeoque quotquot vnque pij fuerunt. *Proinde cùm scriptura testetur, Zachariam & uxorem eius iustos fuisse coram Deo, manifestè significat credidisse eos; quod habebant benedictionem per semen Abrahæ promissum: hoc est, quod habeant remißionem peccatorum, per Iesum Christum, & quod propter hunc reputentur coram Deo iusti.* Nullus verò ex nouis istis Theologis, quod quidem sciam, est vno Beza vel procacior, vel arrogantior, qui ne parum sapere videatur, indoctos & blasphemos omnes esse pronunciat, qui ex hoc loco & similibus conantur iustitiam operum stabilire, quorum meritis salus nostra vel in solidum, vel ex aliqua parte nitatur.

Confutatur Bezæ calumnia.

En quantum istorum est supercilium, vt non solùm Zachariæ & Elizabethæ laudem obscurent, sed etiam in Lucæ verba impetum quendam faciant, ac vel inuitum eum cogant, non aliter quàm de imputatiua, vt ipsi vocant, iustitia loqui. Secus verò qui sentiunt, & iustitiam operũ hinc astruunt, partim indoctos, partim

partim blasphemos eos habet Beza, cùm in eo ipso, in quo alios tanto conuicio insectatur, se indoctum atque blasphemũ esse satis ostendat. Damnat igitur homo vanissimus Patres, quorum sententias attulimus, adeóque magistrum suum Caluinum, vt indoctum et blasphemum hac sua censura verberat. Sic enim Caluinus loquitur: *Qui simpliciter exponunt, Zachariam & Elizabeth fide iustos fuisse, quia gratis Deo propter mediatorem placuerunt, in alienum sensum torquent Lucæ uerba.* Deinde subijcit, Dominum quia illis peccata non imputauit, sanctam illorum vitam licet imperfectam, iustitiæ titulo dignatũ esse. Vnde non solùm à Patribus, sed etiam à Caluino ipso sectarij quos diximus, expugnantur, velut qui sensum alienum inducant, cùm locum præsentem ad solam fidei iustitiã audent detorquere. Præterea licet ac decet per Caluinum sic Lucã interpretari, vt iustitiæ titulus ob vitam piè & sanctè gestã his duobus coniugibus donetur præ cæteris, qui tametsi communem de Messia fidem in synagoga retinerent, tamen minus Dei præceptis obedientes, minusque iusti coram Deo extitêre. Quod verò Caluinus admiscet de imputatione et imperfectione, quam in vita et iustitia illorũ coniugũ contẽplatur, de illo postea vi-

In Harmon. euang.

Caluinus & Zuinglius ab alijs discrepant nouatoribus in nomine iustitiæ.

 deri-

Zuinglij sententia de iustitia parentum Ioannis.

In 1. cap. Lucæ.

derimus. Neq; solùm Caluinus, verū et Zuinglius istos, qui solam fidei iustitiam hîc agnoscunt & statuunt, palàm oppugnat. Adducit enim Hebraicæ locutionis formulam, *quæ Liphne Adonai eos iustos dicit, qui metu Dei & amore iustitiæ, innocentiæ, & sanctitati student, qui bona conscientia & syncera, quasi in conspectu Dei omnia uidentis uersantur. Sic Deus Abrabæ dicit: Ambula coram me & esto perfectus seu integer: Sic Enoch dicitur ambulasse, & Noë iustus fuisse coram Domino: hoc est metuentes et reuerentes Dei fuerunt. Coram Deo ergo iustum esse, est timorē Dei habere. Erant ambo iusti coram Domino, id est, omnibus quæ Deus in lege sua præceperat, diligenter & magnopere studebant, horrebant quicquid Deus uetuerat, componebant uitam & mores ad normam diuinæ uoluntatis, idq; à teneris iam annis.*

Genes. 17. 5. 6. et 7

Hæc propterea repeto, non vt testimonium veritatis à Caluino & Zuinglio vel petendū, vel accipiendum existimem: sed vt doceam, nouatores non solùm cum Ecclesia, sed inter se quoq; ipsos haud leuiter dissidere, sibiq; repugnantes tueri sententias, vt neq; cum Patribus, neq; cum Catholicis, neq; cum suis in doctrina socijs & satellitibus conuenire possint, sed noua semper bella meditari videantur.

Mi-

Mirum vero quàm turpiter idem Zuinglius eodem loco iustitiam humanam & Christianam misceat atque confundat, postea nihil nō fidei tribuens, adeò vt fidere Deo per Christum, quod se in primis facere sectarij omnes videri volunt, religionis nostræ summa esse testetur.

Cæterùm quàm vanè isti tùm de Ioannis parentibus, tùm de iustis omnibus sentiant, facilè apparebit, si paulò diligentius, qui verè iusti in verbo Dei nominētur atq; describant, consideremus. Iusti prædicantur Abel, Noë, Abraham, Isaac, Iacob, Iob, Loth, quibus annumerare licet Prophetas, vtpote sanctos Dei homines, vt eos Petrus vocat, multosq; alios à Paulo enumeratos, qui vt ipse inquit, per fidē vicerunt regna, operati sunt iustitiam & adepti repromissiones. Ad horum præterea numerum pertinent, quos in nouo testamento iustos legimus appellari, vt sunt cum Ioanne Baptista sæpè dicti parentes, Mariæ sponsus Ioseph, Simeon, Ioseph ab Arimathia, & præsertim Apostoli omnes, de quorum eximia quidem iustitia & sanctitate, postquàm Spiritu sancto repleti fuerunt, nefas sit subdubitare. De his omnibus ita sentiendum est, nō modò iustos eos rectè proprieq; dici, sed etiā

Qui nominentur & habeantur verè iusti in scriptura.

Matth. 23. Genes. 6. & 7. In orat. Manass. Iob. 13. 2. Pet. 1. Heb. 11.

Matth. 21. Luc. 1. Matth. 1. Luc. 2.

ſe hoc nomine dignos præſtitiſſe, quandoquidem propoſitas à Deo iuſtitiæ leges obſeruârint, Deumq́ue ſuæ iuſtitię & teſtem habuerint ſimul & remuneratorem. Sunt enim de quibus ipſe Deus per Prophetam dixit: Dedi eis
Ezech. 20.
præcepta mea, & iudicia mea oſtendi eis, quæ faciens homo viuet in eis. Fecit ea citra controuerſiam Noë, qui propterea quòd voluntati diuinæ per omnia conformis eſſet, cum
Geneſ. 6. Eccli. 44.
Deo ambulaſſe dicitur, virique iuſti & perfecti ac præconis iuſtitiæ nomen eſt cōſecutus.
2. Pet. 2.
Fecit magnus credentium pater Abraham,
Geneſ. 26.
quem idcircò Deus ipſe commendat, quod præcepta & mandata ſua cuſtodiuit. Fecit Iob vir ille patiens, rectus & timens Deum, &
Iob. 1.
recedens à malò, diuina & ipſe voce laudatus. Fecit Propheta regius, qui cuſtodiuit mandata Dei, & ſecutus eſt eum in toto corde ſuo,
4. Reg. 14.
faciens quod placitum eſſet in conſpectu eius. Et de quo rurſum hoc affirmauit Deus: Inueni Dauid filium Ieſſe, virum ſecundùm cor meum, qui faciet omnes voluntates meas, ſicut iuſtus ille martyr Stephanus dixit. Fecit Ezechias, qui coram Deo ſe in veritate & perfecto corde ambulaſſe teſtatur: imò etiam cui hanc ſcriptura laudem tribuit,
Act. 7.
Eſai. 348.
quòd

quòd fecerit bonum coram Domino, quod- 4.Reg 18.
que placitum erat in conspectu Domini iu- 2.Paral. 19.
xta omnia quæ fecerat Dauid pater eius. Fecit Iosias, qui hoc præclarum retulit elogium: Similis illi non fuit ante eum rex, qui reuer- 4.Reg.23.
teretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in vniuersa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi. Et ne multis agam, diuina etiam præcepta cum Ioanne nostro eiusque parentibus religiose seruârunt, quoscunque Spiritus sanctus siue iustos, siue sanctos, perfectos, vel immaculatos, aut rectos corde in scripturis voluit appellari. Neque nunc Iusti censentur, licet peccato non careant.
de illo agitur, an iusti absque vllo peccato suam iustitiam retineant semper, quod nemo prudens affirmauerit, præsertim cùm scriptũ habeamus, In multis offendimus omnes. Iacob.3.
Et, Septies in die cadet iustus & resurget, Prouerb.24.
quemadmodum pluribus etiam testimonijs hoc ipsum synodus Mileuitana confirmat. Can.6. 7. & 8.
„ Scitè dixit Hieronymus, Iusti vocabulum Ad Rusticum.
„ non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit.] Vnde Augustinus de rege Dauide De octo Dulcitij
hoc præclarè scripsit: Cùm præsciret Deus quæstionib. q. 5.
illum peccaturum, & peccata sua pia humili-

De Dauidis iustitia licet non fuerit sine peccato.

militate & pœnitentia deleturum, cur non di- "
ceret, Inueni Dauid secundùm cor meum? "
cui non erat imputaturus peccatum tam "
multa bona facienti, & cum tanta pietate vi- "
uenti, & ipsa pietate pro peccatis suis sacrifi- "
cium contriti spiritus offerenti? Propter hæc "
omnia verissimè dictum est, Inueni Dauid se- "
cundùm cor meum, quia licet secundùm cor "
Dei non esset quod ille peccauit, tamen secun- "
dùm cor Dei fuit, quod pro peccatis suis con- "
grua pœnitentia satisfecit.] Sic & Hierony-
mus cũ de peccato Ezechiæ tractasset: Nõ, in-
quit, ex eo quòd parua peccauit iustitiæ nomẽ "
amisit, sed ex eo quòd multa bona fecit, iusti "
vocabulum possidet.] Vbi hoc etiam subiun-
git, scripturarum sanctarum testimonijs com-
probari, non eo peccatores esse iustos, quod
aliquando peccauerunt, sed ex eo iustos per-
manere, quod multis virtutibus floreant, quẽ-
admodum exemplo regis Iosię commonstrat.
Proinde nihil impedit, sicut & Augustinus
sæpè docet, eximiè iustos in scripturis prædi-
cari eos, qui absq; peccato non vixerunt, quo
neq; Prophetas, neq; Apostolos caruisse Hie-
ronymus docet. Ac eleganter ab eodem dictũ
est: Absque vicio quod græcè κακία dicitur, "
hominem posse esse aio: ἀναμάρτητον, id est, sine "
peccato esse nego.] Atq;

Lib. 2. aduers. Pelagian.

De natur. & grat. cap. 26. & Lib. 2. de pecc. mer. & remiss. cap. 13.

Epist. ad Rustic.

Lib. 2. aduers. Pelag.

Atq; ita nunc è ſcripturis intelligi poteſt, iuſtitiæ titulum illis competere, qui quod iuſtorum eſt proprium, pro ſua virili præſtare curauerunt, iuſtitiam & iudicium facientes, & in via regia iuſtitiæ, vt neq; ad dexteram, neq; ad ſiniſtram declinarent, rectà progredientes. Nam & ratio ipſa conuincit & poſtulat, vt de homine qui iuſtus legitur, idem intelligamus, quod de ſapiente, forti, manſueto ac zeloſo, ſcriptura ipſa duce, intelligi par eſt. An non Salomonem ſapientem dicimus à ſapientia, Samſonem fortem à fortitudine, Moyſen manſuetum à manſuetudine, zeloſum Eliam à zelo ſuo peculiari, quemadmodum è diuina ſcriptura didicimus? Vnde fatentur omnes, qui iudicio pollent, veram & excellentem in his quos diximus, virtutem inhæſiſſe, illisq; tùm laudem, tùm rem ipſam ſapientiæ, fortitudinis, manſuetudinis atq; zeli ſancti meritò tributam eſſe. Cur igitur eodem modo non cenſeamus de his, qui vel ſimpliciter iuſti, vel quod eſt expreſsius, apud Deum, vel in Dei conſpectu iuſti in ſcriptura dicuntur? Vtique nõ illi fide tantùm, quæ omnis iuſtitiæ fundamentum eſt, claruerũt, ſed cum vera fide multas & præclaras in ſua vocatione virtutes cõiunxerunt, ac diuinæ gratiæ cooperatores ef-

Rectè iuſtos à iuſtitia dici.

fecti, veræ sanctimoniæ fructus amplissimos, suæ'que iustitiæ præmia maxima sunt consecuti. Non illis iustitiæ nomen ac professio satis fuit, rem ipsam factis & moribus expresserunt, digni etiam à Deo habiti, quorum fidis laboribus promissa & decreta iustitiæ corona redderetur. Hinc illæ sententiæ & dulcissimæ consolationes, quibus pij omnes in summis etiam laboribus & periculis meritò se recreant atque consolantur. Dicite iusto, quoniam bene, quoniam fructum adinuentionum suarum comedet. Iustitia iusti super eum erit, & impietas impij super eum erit. Iusti in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum. Seminanti iustitiam merces fidelis. Reddet Deus iustis mercedem laborum suorum. Dominus retribuet vnicuique secundùm iustitiam suam et fidem. Ita verò sæpius legas, ne dubium esse posit, inter fidem & iustitiam rectè distingui, & plures quidem fideles quàm iustos esse, eos verò qui sunt fide præditi, semper egere commonitione scripturæ, vt sacrificent sacrificium iustitiæ, vt iudicium & iustitiam faciant, vt seminent in iustitia, vt ingrediantur sine macula & iustitiam operentur, vt in iustitia & sanctitate omnibus vitæ suæ diebus Deo seruiant, demùm vt peccatis mortui, iustitiæ viuant.

Quid

[Margin notes: Testimonia scripturæ de iustorũ præmijs. — Esai. 3. Ezech. 18. Sapient. 5. Prouerb. 11. Sapient. 10. 1. Reg. 26. — Scriptura inter fidẽ & iustitiam apertè distinguit. — Psal. 4. & 17. Ezech. 18. Prouer. 11. Oseæ 10. Psal. 14. Luc. 1. Rom. 6. 1. Pet. 3.]

Quid porrò de Christo dicam, qui se iustitiæ doctorem, sicut à Ioële dicitur, in monte præbuit? & credentes omnes de Christiana iustitia, à qua iusti rectè dicerentur & essent instruxit? Eam verò à suo populo, quàm à Iudaico perfectiorem, & in obseruandis decalogi pręceptis exactiorem postulauit, eandemq́ coram hominibus ad ostentationem fieri vetuit, & ad illam demùm tria illa bonorum operũ genera, de quibus ex instituto tractat, eleemosynam, ieiunium et orationem reuocauit. Promittit iusti quoq; mercedem ijs, qui iustũ, hoc est, bonum, probatum, religiosum Dei cultorem, nomine iusti accepissent. Præterea cùm futuri iudicij velut imaginem depingit, ab operibus misericordiæ præstitis iustos vocat, eosq́ coram omnibus prædicat, & secundùm enumerata illorum opera mercedem illis iam antè promissam reddit æternam. Rursus beatos pronunciat eos, qui paupertatis, mansuetudinis, luctus, misericordiæ & patientiæ opus vel assumunt, vel sustinent: & hinc beatitudinem illis æternam pollicetur, si in bonis illis operibus perseuerent. An non iustos eosdem agnoscit, quos pro beatis prædicat? cùm sine iustitia beatus esse nullus possit, etsi multi sine beatitudine ad tempus iusti

Ioel. 2.
Matt. 5. 6. 7.
Quomodo Christus doceat de iustitia Christiana.
Christianam iustitiam refert Christus ad tria capita.
Matth. 10.
Quæ præmia iustis à Christo proponantur.
Matth. 25.
Matth. 5.

reperiantur. Proinde si Christi verba sententiasq́; accuratè perpendimus, fatendũ est prorsus, iustitiæ nomen ab eo non ad fidem ac imputationem, sed ad bonorum operum exercitationem, probatosq́; credẽtium mores, ac vitam verè iustam solere transferri. Hæc ego è scripturis tantùm repeto (Patrum enim sentẽtias studio breuitatis omitto) vt nouatorum fallaciam hoc loco refutem ac dissipem, quando sic illi Christianam iustitiam tractant, vt cùm fidei omnia largiantur, ei iustitiæ, quam à iustitiæ & virtutum exercitatione scriptura cõmendat, nullum ferè, aut exiguum sanè locum relinquere videantur. Huc enim confugere solent, quod iustos, quamlibet in scriptura celebratos, vera & vnicuiq; propria, seu vt vocant, inhærente iustitia exuant, eosq́; aliena & externa Christi iustitia sic induant, vt eosdem tamen coram Deo semper iniustos, immundos ac sordidos apparere confingant.

Quomodo Christus iustitiæ nomẽ soleat accipere.

Hinc iam perspici & iudicari potest, quàm sit vanum & coactum planè commentũ Centuriatorum, qui Zachariam & Elizabeth iustos ante Deum sic faciunt, quoniam ab accusatione legis liberi fuerint pronũciati, & quòd imputata iustitia propter Messiam propitiũ ha-

Quomodo Centuriatores malè tractent baptistæ parentes & eorum iustitiam.

habuerint Deum. Eodem reliqui ferè concedunt, quos suprà commemorauimus, hoc vnũ suis contortis interpretationibus assequentes, vt Lucæ verba non obscurè peruertant. Is veram iustitię rationem non ignorabat, quam ne soli fidei, vel imputatæ iustitiæ tribueret, non sine diuini spiritus afflatu hanc sanctorum coniugũ iustitiam tam multis verbis est prosecũtus. Cùm enim dicere tantùm potuisset, iustos eos fuisse, hoc etiam prudenter adiunxit, quòd iusti fuerint ante Deum, & incesserint in omnibus mandatis et iustificationibus Dñi, & præterea quòd coram hominibus inculpati, siue sine querela vixerint, ne quicq̃ omitteret, quod ad perfectam iustitiæ commendationem pertineret. An fortasse isti sentiunt, duriusculum in scribendo Lucam videri, quod subinde sic loquatur, quasi iustitia ex operibus veniat, sicut Lutherꝰ alicubi significauit? Quocirca nugantur Centuriatores, qui vt manifestam scripturæ vim inferant, nouam audent fallaciam comminisci, iustum nimirum hoc loco & alibi frequenter passiuè accipi, nempè pro eo, cui legis impletio per Christum facta imputatur, qui absolutus est coram Deo gratis, & acceptus in gratiam. Hoc vt probent, exempla proferunt, ex Euangelio petita quidem,

Lucas diligens in laudanda iustitia.

Serm. de Pharisæo et publicano.

Nouatores volũt iustitiam passiuè accipi.

 sed

Matth. 10. ſed perperam ab illis intellecta: Qui recipit iu-
ſtum, inquit Chriſtus, in nomine iuſti, merce- "
Matth. 13. dem iuſti accipiet. Fulgebunt iuſti ſicut ſol in "
Matth. 23. regno patris eorum. Ornatis monumenta iu- "
Matth. 25. ſtorum. Iuſti ibunt in vitam æternam. Et ho- "
Luc. 2. mo iſte iuſtus, ſicut de Simeone dictum eſt.
Quibus omnibus iuſtos Baptiſtæ parentes adiungunt, ſed quibus etiam paſsiuè ſolùm iuſtitiam & legis obedientiam tribui volunt. Quis verò fraudem iſtorum non ſentiat, qui vt Euangelica verba corrumpant, ad tropũ confugiunt, & Auguſtini regulam obſeruatu neceſſariam negligunt, ſcripturã ſcilicet per tropum nunquam eſſe intelligendam, niſi ſermonis proprietas ſenſum abſurdum inducat? Nihil verò hic abſurdi eſt, nihil incommodi metui poteſt, imò ſcripturis Patrumque ſententijs quas adduximus, prorſus eſt conſentaneum, ſi verè iuſtum ſtatuamus eum, qui iuſtitiæ titulum in ſcripturis conſecutus eſt. Illud verò abſurdum atque ridiculum meritò videatur, ea quę de iuſtitiæ nomine vel Chriſtus, vel ſcriptura dixit, ad iuſtitiam ſolùm imputatam, & propter Meſsiam credentibus applicatã velle accommodare. Vt enim abundè probauimus, et Chriſtus integris concionibus teſtatũ fecit, in ſcripturis nõ de paſsiua, ſed actiua iuſtitia ſermo

De doctr. Chriſtia. lib. 3. cap. 10. & 16.

Matth. 5. 6. 7.

mo est, semper vt obtineat illud, quod vnicum ad opinionem istorum confutandã sufficeret, QVI FACIT iustitiam, iustus est. An non seipsum Christus explicat satis, de quibus agat iustis in eo dicto, Iusti ibunt in vitã ęternam, cùm apud Ioannem disertè testatur: Et procedent qui bona fecerunt, in resurrectionẽ vitæ; cùm pręterea suos electos et eorum opera non solùm iustitiæ nomine, sed etiam æterna mercede dignatur? Gaudete inquit, & exultate, in persecutionibus scilicet, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Non enim est iniustus, vt obliuiscatur operis, quodcunque sui faciunt, sed ita iustus, vt reddat vnicuique secundùm opera eius, & non secundùm fidem vel misericordiam, cùm hic sit misericors, illic verò iustus, vt disertè admonet Augustinus. Sic illum quoque locum, Fulgebunt iusti sicut sol, apertè corrumpunt: vbi iusti non dicuntur à Christo alij, quàm qui bona fecerunt, suorumque operum retributionem habebunt in resurrectione iustorum, sicut Christus de suis electis alibi loquitur.

Ioan. 3. Qui iusti saluabuntur. Matth. 25. Ioan. 5. Matth. 5. Hebr. 10. Matth. 16. Serm. 38. de sanctis & de verbis Apostoli ser. 35. Matth. 13. Luc. 14.

Abutuntur etiã illa sententia, Qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Non enim hic iustum accipit Dominus pro credente tantùm, vt Losius contra propri-

De alio loco deprauato. Matth. 10. In eundem locũ Matth.

am ſcripturæ phraſim interpretatur, neq; pro illo, cui à DEO iuſtitia imputatur, id enim humanam fugit cognitionem, ſed de illo, qui ſiue ſit verè iuſtus in corde ſimul & opere, ſiue hypocrita, tamen pro iuſto Dei vel Eccleſiæ miniſtro excipitur atq; reputatur. Quare in

In 10. cap. Matth. hunc locum ita Hieronymus: Poterat, inquit, occulta eſſe credentiū reſponſio: ergo & pſeu-dopropheras & Iudam proditorem debemus recipere, & illis alimoniam miniſtrare. Hoc Dominus antè procurans dicit, non perſonas ſuſcipiendas eſſe, ſed nomina: & mercedem non perdere ſuſcipientes, licet indignus fuerit qui ſuſceptus ſit.] Habet igitur mercedem ſibi propriam iuſtus, & quiſquis hunc eo nomine, quòd ſit iuſtus, tractat humaniter, ſuaq; illum beneficentia iuuat, parem cum iuſto mercedē recipit, fitq; iuſtus ex honore iuſtitiæ, quando in recipiendo iuſto ipſe reuerentię affectus, iu-

Can. 10. in Matt. ſti honorem accipiat, vt Hilarius dixit. Eiuſcemodi hoſpitalitatem & in egenos liberalitatē non ſolùm Paulus ſæpè commendat, ſed etiam

2. Cor. 9. ad iuſtitiam transfert, eoq; citat Propheticum

Pſal. 111. dictū: Diſperſit dedit pauperibus, iuſtitia eius

Eſaiæ 58. manet in ſeculū ſeculi. Et Eſaias cùm de operibus miſericordię præſtandis mandata dediſſet, has mox adiecit promiſsiones: Tunc erum-

pet

» pet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citi-
» us orietur; & anteibit faciem tuam iustitia tua,
» & gloria Domini colliget te. Paulus verò in
hunc modũ: Augebit incrementa frugum iu- 2.Cor.9.
» stitiæ vestræ, vt in omnibus locupletati, abun-
» detis in omnem simplicitatem. Atq; ità sæpè
scriptura suam iustitiæ mercedem asſignat
planeq; docet, iustitiam nostram dici, sicut & Christus appellat, quia nobis inhæret, ac à nobis exercetur, cùm sit tamen & Dei iustitia, quod eius nobis largitate donetur, vt ei inhærendo iustè viuamus, & tanto magis iusti simus, quanto magis illi cohæremus, quemadmodum [a] Augustinus et [b] Gregorius tradunt. Quę quidẽ iustitia nõ solùm nostra in scripturis dicitur, sed etiam ab operibus ità cõmendatur, vt cùm illa fiunt à iustificato, maiora etiam gratiæ bona sibi habeant à Deo promiſſa, & homini conferant, sicut [a] Cyprianus, [b] Nazianzenus, [c] Ambrosius & [d] Augustinus luculentiſsimè declarârunt.

Matth. 5.
a De spiritu & liter. cap. 9.
b Lib. 24. moralium cap. 5.
a Lib. de opere & eleemos.
b Orat. de pauperum amore.
c Serm. 30.
d 50. homiliar. hom. 18.

Iam verò de Simeone quid attinet dicere? quem Lucas tot ornauit encomijs, vt illũ hominem iustũ & timoratum, et à Spiritu sancto gubernatũ, vtilitatis publicę studiosum, Christiq; præconem & amatorem ardentiſsimum fuiſſe declaret. Meritò is quoq; censetur inter

Luc. 2.
Qualis iustus Simeon.

cienti augeat iuſtitiam, nec ſua illum mercede defraudet.

Neq; diſsimilem iuſtitiam ab ea, quæ in Ezechia fuit, rex Ioſias præſtitit, cui ſcriptura ſummam, vt antè diximus, tribuit commendationem, quòd nempe ad Dominum reuerſus fuerit in omni corde ſuo, & in tota anima, & in vniuerſa virtute ſua iuxta omnem legem Moyſi. Quid ad hæc Brentius? ferre non poteſt tam illuſtre teſtimonium de iuſtitia regis. Hoc, inquit, *intelligendum eſt, qualis Ioſias fuerit coram humano iudicio in adminiſtratione regni ſui, non qualis fuerit coram diuino iudicio.* O calumniatorem, qui non ſolùm laudatiſsimo regi debitam laudem adimit, verùm etiam diuinã ſcripturam lacerat atq; corrumpit. Quà fronte ad humanum iudicium audet hic homo ea referre, quę ſecundùm legẽ Dei Ioſias ex animo feciſſe, et tam ſedulò perfeciſſe ſcribitur, vt cæteros etiam reges vera iuſtitia et obedientia ſuperaret. Reuerſus eſt ad Dominum in omni corde ſuo, & in tota anima ſua, & in vniuerſa virtute ſua, iuxta oẽm legem Moyſi. Quid hoc eſt aliud quæſo, q̃ ſicut Paulus loquitur, legis eſſe factorẽ, ſpiritu interim gratię cooperante? Quis igitur niſi ſtolidus, affirmet cum Brentio,

De iuſtit'a regis Ioſiæ.

4. Reg. 23.

In euang. Dominicæ 13. poſt Trinitatis.

Brentius & Ioſiæ, & ſcript: æ iniurioſus.

Rom. 2.

tio, tam præclaris ſcripturæ verbis hoc ſolùm aſtrui, Ioſiam coram humano iudicio in regni ſui adminiſtratione duntaxat probum et integrum, ſiue vt ità dicam, ciuiliter iuſtum fuiſſe? Adeò non verentur iſti ſcripturæ verba inuertere, & quod in ſuo verbo approbat Deus, id humano iudicio volunt metiendum eſſe. Sed enim cur Ioſiæ parceret Brentius, quem eodem ferè in loco adeò nihil pudet in Chri-

Brentius in Chriſtũ blaſphemus.

ſtum ipſum Dñm palàm eſſe blaſphemum? cùm de illo ità loquatur: *Videmus Chriſtũ ſic reſpondiſſe* (cùm Legiſperito ſcilicet diceret: Hoc fac & viues,) *ut potius indicauerit ei uiam ad æternam damnationem.* Quis obſecro Chriſtianus non horreat, cùm hoc tantùm de ſummo redemptore ſuo probrum audire cogitur? quis credat, eundem clementiſsimum Dominum,

1. Tim. 1. Luc. 19.

qui venit peccatores omnes ſaluos facere, viam ad æternam damnationem vlli hominum indicauiſſe? Quis demùm non ſuccẽſeat Brentio, Chriſti verba tam nefariè peruertenti, vt quod ille ad ſalutem legis periti reſpondit, viam eſſe dicat ad damnationem? Quid obſecro vel rectius, vel compendioſius, vel abſolutius, quàm de pręcepto charitatis obſeruãdo ei adferre potuiſſet, qui hoc pacto rogabat, Magi-

Luc. 10.

ſter, quid faciendo vitam æternam poſsidebo?

bo? Igitur cùm idem ipse qui rogauerat, primum & præcipuum legis mandatum protulisset, ita subintulit Christus, Hoc fac et viues. Vbi censet Brentius, id quod Christus exigit, à nullo hominum fieri posse, vt fingat scilicet in præcepto non dicam laborem, sed etiã impossibilitatem, & Ioanni penitus aduersetur, Psal.93.
„ ita pronuncianti: Hæc est charitas Dei, vt 1.Ioan.4.
„ mandata eius custodiamus: & mandata eius grauia nõ sunt. Plurimùm verò fallitur Brentius, qui charitatis opera non alia constituit, quàm quæ legis opera Paulo dicuntur, & ãd legis iustitiam referuntur, simulq́ à ratione iustificandi hominis remouẽtur. Quæ legis opera dicantur à Paulo. Pugnat enim Apostolus aduersus præposteros legis assertores, qui Christum Christiq́ gratiam ignorantes, imò etiam apertè repudiantes, ex legis operibus, quæ solis naturæ vel arbitrij nostri viribus peragũtur, coram Deo iustificari posse hominem existimabant. Hæc igitur legis opera, & quæ ex illis accipi potest, iustitiam imꝓbat Paulus, planeq́ submouet, vt par est, ab hominis iustificatione. Nusquàm verò vel fidei vel charitatis opera cum lege commiscet, quinimo perspicuè docet, iustificationem legis in illis impleri, qui nõ secundùm carnem, Rom.8.
„ sed secundùm spiritum ambulant, hoc est, in

operibus, quæ per dilectionem & gratiam faciunt iustificati. Quare neque nos vrgemus iustitiam operum, quæ absque spiritu gratiæ vel fidei à quibuslibet fiunt, sed palam asserimus, ex illis neminem iustificari. Illa verò prædicamus opera, quæ iubente Deo, & Christi adiuuante spiritu fideles renatique faciunt, cùm dilatante illorum corda spiritu, viam mandatorũ cum Dauide percurrunt, eaque in toto corde custodiunt, & acceptam primam in Christo iustitiam benè factis promouent atque confirmant, vt ita legẽ pro huius quidẽ vitæ iustitia impleant. Id verò vel maximè charitas facit, quæ legis est plenitudo siue perfectio, atque cõsummatio præceptorũ Ambrosio teste. Docet igitur Augustinus legis iustitiã sic opere factorum impleri, si dilectio & gratia coniungantur. Testatur et Gregorius, iustificationes Domini præcepta diuina dici, quæ si impleantur, iuuãte scilicet Christi gratia, iustos nos faciãt.

Psal. 118.

In 1. cap. prioris ad Timot.
Lib. 19. contra Faustum cap. 18.

Nihil igitur Paulus nobis obsistit, vbi vel de legis imperfectione, vel de fidei iustitia disserit; imò si rectè idem accipiatur, istorũ etiam opinionem retundit, qui hominem iustificari docent vel sola imputatione iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione. Etenim vt eximia, nec satis vnquam æstimanda Christi bene-

Iustificatio non constat sola imputatione iustitiæ Christi, vel remissione peccatorum.

beneficia, quæ per iustificationem homini cõtinguunt, rectius cognoscamus, ac sæpius in mentem reuocemus, pulchrè Paulus hæc distinguit, nec pro eodem accipi vult, peccatorum remissionem, iustificationem, renouationem, filiorum Dei adoptionem, & vitæ æternæ hæreditatem. Quippe res ipsa postulat, discrimen admitti in his, quę diuersam habent significationem, sicut & in statibus illis est distinguendũ, qui circa iustificationem à doctis vtiliter, adeoq; necessariò considerantur. Alius enim status est iustitiæ inchoatæ, paruulis in Christo congruens, quãdo impius vt iustus fiat, offenso Deo reconciliatur, & primùm veniam accipit omniũ peccatorũ. Alius proficientis iustitiæ status, grandescentibus illis cõueniẽs, qui post acceptã peccatorũ veniam, in Dei gratia crescere & augere sibi iustitiam ex animo student. Obseruant enim præceptum
» illud: Qui iustus est, iustificetur adhuc: & qui
» sanctus est, sanctificetur adhuc. Item: Non ve-
» rearis iustificari vsque ad mortem, quoniam
» merces Domini manet in æternum. Est & tertius idem'q; supremus iustitiæ gradus, vel status perfectorum, & spiritualiũ proprius, qui sensus habent exercitatos ad boni maliq́ue discretionem, vt de his loquitur Paulus. In his pati-

Rom. 5. & 6. 1. Cor. 6. Tit. 3.

Triplex iustitiæ status in homine considerandus.

1. Cor. 3.

Ephes. 4.

Apoc. 22.

Eccli. 18.

Heb. 5.

patientia & perſeuerantia boni operis diuturna quæritur, ſuntq; illi homines Dei perfecti
2.Tim. 3. in omni iuſtitia, & ad omne opus bonum inſtructi & aſſuefacti. Vnde ſapienter & ſecun-
Cent.1. capit. Theolog. dùm ſcripturas Maximus in centurijs docet, de triplici ſtatu Chriſtianorum: quorum infimos φοβουμένους, hoc eſt, timentes: medios verò προκόπτοντας, hoc eſt, proficientes: ſupremos autem τελέους, hoc eſt, perfectos appellat. Hæc obiter inſerere viſum eſt, vt ad Chriſtianæ iuſtitiæ gradus & profectus, qui magni ſunt certè momenti, tum in diuina ſcriptura, tum in
Iuſtitiæ gradus à nouatoribus confunduntur. omni vita ſedulò animos aduertamus. Et cauendum eſt in primis commune vicium aduerſariorum, qui loca ſcripturæ, iam de prima, iam de ſecunda & perfectiore iuſtitia nos commonefacientia fœdè commiſcent. Quaſi verò non multum interſit, ſiue agas cum ho-
Act.8. & 9. mine impio, veluti Saulo & Eunucho reginæ Candaces, qui nondum iuſtus & amicus Dei factus eſt, aut vix dum eſſe cœpit, & cum alio
Act.9. Philip.3. Dei amico fideli, vt Anania & Paulo iam cõuerſo, qui acceptam iuſtitiam Deiq; gratiam integram ſeruat, nec eget grauiorum peccatorum remiſsione, ſed ſpiritus tantũ renouatione, & ſancta perſeuerantia. Huc enim Pauli
Ibidem. vox illa pertinet, Quæ quidem retro ſunt obliui-

» liuiſcens, ad ea verò quæ ſunt priora exten-
» dens meipſum, ad deſtinatum perſequor, ad
» brauium ſupernæ vocationis Dei in Chriſto
Ieſu. Quicunq; ergo perfecti ſumus, hoc ſen-
tiamus. Cęterũ idẽ Paulus iuſtus & perfectus,
breuiq; moriturus erat, cùm hanc demùm vo-
cem, velut cygneam cantionẽ, edidit: Bonum 2. Tim. 4.
» certamen certaui, curſum conſummaui, fidem
» ſeruaui; in reliquo repoſita eſt mihi corona
» iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa
» die iuſtus iudex: non ſolùm autem mihi, ſed et
» his qui diligunt aduentum eius.

Pergamus autem id planius reddere, quod dixeramus, iuſtificationẽ non tantũ remiſsione peccatorũ vel imputatione, quam iſti ſtatuũt, ſed etiam interioris hominis renouatione cõſtare. Apoſtolus Paulus poſt longã enumerationẽ peccatorũ, quę ante baptiſmũ ab impijs ꝑpetrantur, ſic eoſdẽ baptizatos compel-

Iuſtificationem non tantùm remiſsione peccatorum, ſed etiam interioris hominis renouatione conſtare.

» lat: Et hęc aliquando quidẽ fuiſtis, ſed abluti 1. Cor. 6.
» eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed iuſtificati eſtis in
» nomine Dñi noſtri Ieſu Chriſti, ſed et in ſpiri-
tu Dei noſtri. En quantum his renatis tribuit Paulus, multò ſanè amplius, quàm condonationẽ, agnoſcens in illis ac prędicans admirandã vereq; ſalutarẽ mutationem, per quam non ſolũ ſint peccatorũ ſordibus abluti et expur-

 gati,

gati, ſed ex impijs etiã & immũdis facti puri, ſancti & iuſti, ſic Chriſto nimirũ Chriſtiq́ ſpiritu in illis ꝑ baptiſmũ operante. Tũ alibi baptizatos dicit renouatos, ac nouas omninò creaturas, quoniã per baptiſmũ non modò veterẽ hominẽ crucifixerint & exuerint, verũ etiam induerint nouũ. Hinc Chriſtus Dominus, & poſt illũ Ioannes et Iacobus de iuſtificatione, quæ in baptiſmo confertur, ità diſſerunt, vt generationem illam, ſicut & Paulus, regenerationem appellent. Non poteſt autem abeſſe renouatio vitæq́ ſanctitas & iuſtitia vera, vbi diuina illa peragitur regeneratio, ꝑ quam homines diuinæ naturæ conſortes, vt Petrus inquit, efficiuntur. Quarè Paulus hoc rurſus docet, quotquot lauacro illo regenerationis & renouationis donantur, non ſolũ à peccato liberari, ſed & fructũ habere in ſanctificationẽ, finẽ verò vitam æternam. Ac iterum: Quicunque in Chriſto baptizati eſtis, inquit, Chriſtũ induiſtis. Quis verò neſciat, Chriſtũ induere, Chriſtum inhabitare, Chriſtum in ſuis viuere, vt Paulus de renatis loquit̃, multò eſſe maius, multoq́ præſtantius, quàm à peccatis & eorũ pœnis abſolui? Nempe per baptiſmũ Chriſto cõmorimur & conſepelimur, imò & illi capiti tanquam membra copulamur atq; connectimur.

Heb. 6. Rom. 6. 2. Cor. 5. Epheſ. 4. Ioan. 3. 1. Ioan. 5. Iacob. 1. Tit. 3. 2. Pet. 1. Rom. 6. Galat. 3. 2. Cor. 13. Gal. 2. 2. Tim. 2. Rom. 12. Coloſſ. 2.

mur. Quemadmodum igitur à capite vis manat, qua singulæ corporis partes ad proprias functiones aptè exequendas mouentur: ita etiam ex Christi Domini plenitudine in omnes, Ioan. 1. qui iustificantur, diuina virtus & gratia diffunditur, quæ nos ad omnia Christianę pietatis officia habiles reddit & accõmodatos. Eoq́ue maior & illustrior erga nos Christi apparet beneficentia, qui non solũ in aqua vitæ nos 2. Cor. 7. mundat ab omni inquinamento, sed & cordis tribuit nouitatem, sed & Spiritum sanctũ im- Ezech. 36. pertit, quem in nobis habitantem quoq; relinquit, sicut loqui diuina scriptura cõsueuit. Atque hoc confirmans Apostolus dixit, Saluos Tit. 3. nos fecit per lauacrũ regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abũdè per Iesum Christum saluatorẽ nostrũ. Effudit autẽ tum ad remissionẽ peccatorum, tum ad copiam virtutum, vt cũ baptizamur, eximijs gratiæ muneribus aucti, non solùm iusti & filij Dei nominemur & simus, verùm etiam æternæ salutis hæredes instituamur. Atq; huc pertinet, quod ex Apostolo Paulo Rom. 5. Patres omnes repetũt atq; cõfirmant, charitatẽ in cordib⁹ nostris siue renatorũ esse diffusam, quę verè iustos faciat, eamq́; nõ solũ per legis præscriptũ doceri, sed & per donum Spiritus

 dari.

dari. Qua de re Augustinus ita testatur: Deus illuminationem iustificationemque nostram intrinsecus operatur.] Et rursus: Dat sui spiritus occultissimam fidelibus gratiam, quam latenter infundit & paruulis.] Tum sequenti capite: Legimus iustificari in Christo qui credunt in eum, propter occultam communicationem & inspirationem gratiæ spiritalis, qua quisquis hæret Domino, vnus spiritus est.]

Lib. 1. de peccat. mer. & remis. c. 9.

Cap. 10.

Nouatores errant in formali causa iustificationis.

Errant igitur scripturas non intelligentes, & suas opiniones nimiũ amantes, qui cũ Centuriatoribus putant, formalem iustificationis causam esse iustitiam imputatiuam & gratuitam, quæ sola fide credentibus in Christũ donatur, seu peccatorũ remissionẽ credentibus propter Christum, applicatur. Rectè autem et orthodoxè sentiũt, qui tum scripturarũ, tũ Patrũ authoritate cõmoti, formalem iustificationis causam faciũt iustitiã Dei, nõ qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donati, renouamur spiritu mẽtis nostræ, & non modò reputamur, sed verè iusti nominamur & sumus, iustitiam in nobis recipiẽtes, vnusquisque suã secundũ mensurã, quam Spiritus sanctus partitẽ singulis, prout vult, et secũdùm ppriam cuiusque dispositionẽ et cooperationem.

Aug. de spirit. & lit. cap. 9. 11 & 27. Et contra 2. epist. Pelag. cap. 7. Greg. lib. 24. moral. cap. 5.

tionē. Necq; solū ità docet Conciliū Tridentinū, sed et iustū anathema in eos omnes pronūciat, qui docēt homines iustificari vel sola imputatione iustitię Christi, vel sola peccatorū remissione, exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum sanctū diffunditur, atq; illis inhæret. Cur enim non damnētur cum suo pestilenti dogmate, qui in sacrum baptismum, eiusq; vim admirabilem sunt palam iniuriosi: dum Christianū pectus illo Spiritus sancti maximo pignore spoliant, quo renati diuinè signantur, vt vera sint templa Dei inhabitantis, qui quoniam sanctus & iustus est, sanctos etiam ac iustos eos facit. Qui præterea cùm hunc suum tuentur errorem, doctrinam deprauant Apostolicam, in qua disertè traditur, per Christi obedientiā iustos constitui multos, & vbi abundauit delictum, etiam gratiā superabundasse: primumq; & terrestrē Adā non plus nobis incōmodasse et ademisse, q̄ secundus & cœlestis Adam ille Christus profuerit atq; restituerit. Demùm hæc istorū sententia, vt alia incommoda plurima grauissimaq; prætermittam, amplissimum Christi beneficium, & sacrosanctæ passionis mortisq; illius virtutem obscurat et extenuat vehementer. Negatur enim apertè, per Christum eiusq;

Sess. 6. cap. 7. & can. 11.

Rectè damnari illorum errorem, qui iustificari hominem volunt imputatiuè tantùm, vel sola peccatorum remissione.

2. Cor. 1. 1. Cor. 3. & 6.

Rom. 5.

Virtutem passionis Christi à nouatoribus obscurari.

gratiam nos verè iustificari, verè sanctificari, verè ablui, et filios Dei effici: affirmatur verò, peccatum in renatis manere, sed credentibus tantùm non imputari: tollitur etiam inhærens iustitia, & duntaxat imputatiua substituitur et retinetur. Vbi verò scriptura proponit? quis docuit orthodoxus? quando probauit vnquam Ecclesia, Christi iustitiam (de personali autem loquimur) ad iustitiam nobis reputari, ac si nostra foret propria, vt nullam aliam inhærentem nobis reliquam habere possimus? Quę docendi loquendique forma de iustitia imputatiua, cui haud leues alij errores connectuntur, nostris quidem maioribus inaudita fuit, & ab ætatis nostrę sectarijs primùm est introducta, planeque pertinet ad prophanas illas vocum nouitates, vt & suprà meminimus, quas Paulus iubet deuitari, quasque sinceritas orthodoxa respuit atque damnat. Illud verò quod scriptura docet, libenter agnoscunt Catholici omnes, reuerenterque accipiunt, reputari nempe nobis fidem ad iustitiam, beatum esse cui non imputauit Dominus peccatum, et propter Christum nobis Deum nostra delicta non reputare.

Nouum commentum est de iustitia imputatiua.

2. Timoth. 2.

Atque hęc omnia nobis eò dicuntur, vt istorum & detegatur error, & vanitas profligetur, qui imputatiua iustitia confisi, nec in se, nec in alijs, quos etiam scriptura iustos et sanctos celebrat,

verum

verum & proprium iuſtitiæ donũ agnoſcunt: qui præterea ſe alioſq́ꝫ oẽs iuſtos eo vno ſtatuunt, certoq́ꝫ credi volunt, quod Chriſti iuſtitiã fide apprehendant, etſi nihil interim iuſtitiæ et ſanctitatis interioris vel habeant, vel etiã adipiſci conentur.

Vbi nobis prætereunda non eſt ſententia: Ioan. 3.
„ QVI CREDIT in filiũ Dei, habet vitam ęternam. Et ſimile dictũ apud eundẽ extat Euan- De verbis, Qui credit in filium habet vitam ęternam, ſententia nouatorum.
„ geliſtam: Vt oĩs qui credit in eum non pereat,
„ ſed habeat vitã ęternam. Vtrumq́ꝫ verbum, vt putant, ad Ioannis noſtri conciones pertinet, et ſingularem fidei virtutẽ oſtendit, dum credenti ſalutem promittit ęternam. Mirum aũt, quantopere hîc ſibi placeant nouatores, qui nobis vtrumq́ꝫ dictum obijcere, et ad ſua impura dogmata confirmãda torquere conſueuerunt. *Imprudenter igitur agunt*, inquit Pellicanus, *qui filium negligentes uel relinquentes, alios ſibi ſaluatores perquirunt, proſtituunt tutelares, in tenebris ambulant: Chriſti præconia relinquentes, ſanctorum laudibus occupãtur, & interceßionibus falſò ſe iuuari credunt, contra uerbum Dei & rationem rectam. Quiſquis fiduciam ſuam ponit in filio, iam habet filium: quiſquis habet filium, habet uitam æternam.* (In 3. cap. Ioan.) Imò verò impudenter agit Pellicanus, (Confutatio Pellicanæ interpretationis.) qui genuinum huius loci ſenſum relinquens

vel

vel negligens, ad calumniandum excurrit, & alienam prorsus tractationem admiscet. Nullus profectò Catholicus adeò desipit, vt saluatorem vllum aut perquirat, aut agnoscat, præter Iesum Christum Dominum nostrum, in

Act. 4.

quo saluos fieri omnes oportet, et qui solus est Iesus, hoc est, saluator, quoniam vt angelus

Matth. 1.

dixit, Ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Sed alibi locus erit de sanctorum cultu & intercessione tractandi, simulque confirmandi, eorum cultum & honorem tot seculis in Ecclesia receptum, & à doctissimis grauissimisque Patribus comprobatum minimè prohibere, quo minus in filium credamus, & credentes vitam habeamus æternam. Crassus verò Pellicani error est, quod fidem atque fiduciam hoc loco misceat, sicut et Melanchton fa-

In 3. cap. Ioan.

cit in hac sua interpretatione: *Verba, inquit, clarè iubent ut credas tibi remitti peccata, & te recipi à Deo & fieri hæredem uitæ æternæ.* Ac de hoc quidem errore fidem & fiduciam commiscentium postea suo loco dicemus. Petrus verò

In 11. cap. ad Roman.

Martyr ex præsenti loco colligit, à fide tantùm pendere iustificationem: sicut & alibi monet

In disputat. de exclusiua sola art. 9. & 10.

Philippus, simpliciter idē significare, Fide iustificamur, & sola fide iustificamur: quia ne-

Non sol a fide iustificamur.

cesse sit doceri, quod sola fide iusti pronunciemur.

mur. Tam audacter, tam temerè isti quod scriptura nusquam expressit, imò verò contra scripturã contrarium apertè testantem, de sola fide iustificante audent pronunciare. Nam Iacobi Apostolica epistola ex professo id conuincit atque concludit: Videtis igitur quod ex operibus iustificatur homo, et non ex fide tantùm. Tum rursus: Vis autem scire ô homo inanis, quod fides sine operibus mortua est? Quàm sunt igitur inanes isti, qui sursum deorsum voluunt omnia, tantùm vt non modò suum, sed etiam Eunomianum dogma tueantur: sola nimirum fide apprehendi, comparari atque conseruari iustitiam, sola fide impium iustificari, & salutem à Christo promeritam ac promissam obtineri. Quòd si Brentio credimus: *Omnia merita politicorum et moralium operum hoc dicto abrogantur, et omnes hic exæquantur homines in uita æterna consequenda.* Quid autem hoc est aliud, quàm peregrina prorsus inducere, et Euangelica verba studio quodam obscurare atque peruertere (præsertim cùm neque fides bonorũ operũ merita tollat, sed quatenus Dei promissionibus nititur, cõfirmet potius atque stabiliat: nec vlla hìc fiat mentio de beatorum in æternis cœlestibusque præmijs æqualitate, quã nos alibi satis refutauimus. Denique Marloratus ne omnino

Iacob. 2.

Aug. hæresi 54. ad Quod vult Deũ.

Hom. 33. in Ioan.

In. 3. cap. Ioan.

ninò nihil dicat,hoc modo nugatur: *Qui nec quibusuis Patribus credit, nec Romano Pontifici, sententiæ isti nō est obnoxius,modò credat filio Dei.* Quasi verò vtrumque credenti non competat, vt & filio Dei fidem habeat, & eundē non so-
2.Corinth.13. Matth.10. Rom.13. lùm in Apostolis, sed etiam in suis vicarijs & Patribus electis organis loquentem audiat, illorumque autoritati propter Dei præceptū legi-
Hebr.13. timè pareat. Frustráne Paulus præcepit, Obedite præpositis vestris? Quin Christus ipse de
Luc.10. præpositis Ecclesiæ dixit, Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit.

Sed missas facio has aliasque similes nouatorum interpretationes, quas risu potius quàm recitatione dignas intelligunt sapientes. Ego verò
Chrysostomus negat solam fidē ad salutem esse satis. Hom.30.in Ioan. non video,quid aduersus istos fortius, & pro Catholicis cōmodius dici posśit, quàm quod Chrysostomus hunc locum tractans pronunciauit. Afferibam eius verba, quibus ille nos quodammodo respondendi labore leuauit.
"Nunquid ergo satis est ad vitam æternam (sic "enim loquitur) in filium credere? minimè. Non
Matth.7. "enim omnis,qui dicit mihi, Domine Domine, "intrabit in regnum cœlorum. Et peccatum in "Spiritū vel solum est satis,quod in gehennam "detrudat. Et quid de Patre loquor? nam si in "Patrē et Filium et Spiritū sanctum rectè credi-
deris,

» deris, non aũt rectè vixeris, nulla tibi ad salutẽ
» vtilitas. Cùm ergo dicit: Ipsa est vita ęterna, vt Ioan. 17.
» cognoscant te solum verum Deum: nolimus
» hoc nobis ad salutẽ satis arbitrari. Opus nam-
» que nobis est et vitę et morũ puritate pollere.]
Et paulò pòst: Dicimus satis non esse solã fidẽ
» ad salutem, quod quæ de vita sæpè in Euange-
» lijs dicũtur ostendũt.] Chrysostomũ sequitur
Theophilactus, qui negat in filiũ credere vitã In 3. cap. Ioan.
immundã agentes. Nam vt Euthymius quoq; Ibidem.
docet: In filiũ credunt, qui non solùm eius do- Credere in filiũ quid.
ctrinã amplectuntur atq; profitentur, sed etiã
illius voluntati obtemperant, eiusq; præcepta
seruant. Igitur in Dei filium ait, eos non crede-
re, qui, vt Paulus inquit, confitentur se nosse Tit. 1.
Deum, factis autem negant. Augustinus per-
» spicuè dixit: Hoc est credere in Christum, dili- In Psal. 130.
» gere Christum. Qui sic credunt, tanq; lapides 1. Pet. 2.
» sunt viui, de quibus templum Dei ædificatum
» est, et tanq; ligna imputribilia, quibus arca illa Gen. 8.
» compacta est, quæ in diluuio mergi non potu-
it.] Tùm alibi: Quid est credere in eum? cre- Tract. 29. in Ioannem.
» dendo amare, credendo diligere, & credendo
» in eũ ire, & eius mẽbris incorporari. Ipsa est fi-
» des, quã de nobis exigit Deus, nõ qualiscunq; Quæ fides exigatur & saluet.
» fides, sed fides quę per dilectionem operatur.] Gal. 5.
Errant igitur vehementer nouatores,

Ioannis corrumpi sententiam. qui propositam Ioannis nostri sententiam sic explicant, velut nihil ille aliud præter fidem exigat, & eam quidem fidem intelligat, de qua ipsi contra veterum doctrinam absurdè philosophantur. Errorum verò quos hic plurimos maximosque committunt, fons & principium illud est, quod fidei nomine, sicut mox ostendemus, abutantur, neque propriam scripturæ phrasin obseruent, qua fieri sæpè solet, vt quod multarum virtutum commune est, vni tribuatur, sed sine alterius exclusione. Scripturæ vox est, exempli gratia: Quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Et illa: Spe salui facti sumus. Et alia: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit: Sed & illa: Si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitauit à mortuis, saluus eris. En tibi humanę salutis effectum varijs modis accipi, & non solùm ex fide, sed etiam è spe & inuocatione perseuerantiaque nostra pendere, licet aliquando scriptura de vna duntaxat virtute faciat mentionem, quæ more suo, quod vno in loco prætermittit, alibi pluribus explicat, apertiusque tradit. Neque tamen inficiamur sic aliquando Patres docere, sola fide hominem iustificari, quos tamen secundùm sanam & constantem

Scriptura vni virtuti tribuit, quod etiam pluribus debetur.

Ioël. 2.

Rom. 8.

Matth. 24.

Rom. 10.

Quo sensu Patres aliquando sola fide hominem dixerint iustificari.

Eccle-

Ecclesiæ doctrinam intelligi par est, quando illi se et sua scripta omnia nullius magis quàm Ecclesiæ iudicio subiecerunt. Verè sola fides iustificat & saluat, Christiana nimirum atque Catholica, & non quæuis alia, quam ab Ecclesia separati seiunctiq; homines profitentur. Sola item fides Euangelica iustificat sine operibus, quæ fiunt vel à Iudæis per legem Mosaicam, vel à Philosophis per naturã, sine gratia. Rursum iustificat sola fides sine bonis operibus, si meriti rationem in illis quæras ante iustificationem. Adhæc sola fides iustificat sine sacramenti susceptione, sine confessione & satisfactione, quando tempus & necessitas prohibet, vt quẽ animo inclusum tenes Christianæ debitæq; pietatis affectum, eum re ipsa declarare non possis. Augustinus vt Paulum de fide iustificante docẽtẽ nobis interpretetur, perquàm eruditè dixit: Ex fide ideo dicit iustificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cætera, quæ propriè opera nuncupantur, in quibus iustè viuitur.] Verùm ea mens Patrum nunquam fuit, vt cùm fidem solam iustificare scriberent, intelligerent impium iustificari, Christianam conseruari iustitiam, & vitam cõparari æternam huiusmodi fide tantùm, qua Deo pro-

Rom. 3.
De prædestinat. sanctor. cap. 7.

 mit-

mittēti credimus, vel Christi meritis fidimus. Deinde cùm fidem solam prædicant, nunquā hoc illis venit in mentē, vt aliqua ex parte vel reijcerent, vel excluderent, aut etiam non necessaria putarent opera, quæ à Deo vel ab Ecclesia præcipiuntur. Sciebant enim vtique, quàm sanctè, quàm vtiliter, quàm necessariò Apostoli tradidissent, regeneratos ad opera bona in Christo creari, vt in illis ambulēt, suāque vocationē & electionem per illa certā faciant, & ijsdē fidem suā consumment, sanctificationemque in timore Dei perficiant. Tribuit interim Paulus fidei iustificationē, tribuimus & nos: negat ille quenque operibus legis iustificari, negamus & nos: sed secundùm Pauli spiritū et Ecclesię interpretationē. Etenim homo per fidem iustificatur gratis, id est, nullis suorū operum præcedentibus meritis; alioquin gratia iam non esset gratia, quandoquidem ideo datur, non quia opera fecimus, sed vt ea facere valeamus, id est, non quia legem impleuimus, sed vt legem implere possimus,] quēadmodum fidissimus ille Pauli interpres Augustinus explicat. Præclarè igitur dixit Ignatius: Principium vitæ est fides, finis verò eius dilectio: ambo verò simul iunctę, & in vnitate factæ, hominē Dei pficiunt.] Ignatio pulchrè con-

Sola fides Patribus incognita, quemadmodum eam intelligunt nouatores.

Rom. 6. 8. & 12. Ephes. 2. 1. Pet. 2. Iacob. 2. 2. Corinth. 7.

Rom 3. Quid sit Paulo Gratis iustificari.

De spirit. & lit. cap. 10.

Epist. ad Philippenses.

consonat Origenes: Puto, inquit, quod prima In cap. 4. epist. ad Rom.
» salutis initia & ipsa fundamenta fides est, pro-
» fectus verò & augmēta ædificij spes: perfectio
» autē & culmen totius operis charitas.] Quam Origenis doctrinā secutus planè videtur Maximus, cùm in hunc modum scribit: ἡ πίστις γὰρ βάσις ἐστὶ τῶν μετ' αὐτήν, ἐλπίδος λέγω καὶ ἀγάπης, βεβαίως τὸ ἀληθὲς ὑφεστῶσα. ἡ δὲ ἐλπὶς τῶν ἄκρων ἐστὶν ἰσχὺς, ἀγάπης λέγω καὶ πίστεως; ἡ δὲ ἀγάπη τούτων ἐστὶ συμπλήρωσις. Cent. 1. cap. Theolog. κε.

Cæterùm aduersarij nostri sæpe multumq; in eo peccant, quòd scripturæ de fide loca cōfundant, & quæ de iustificandis dicta sunt, ad iustificatos indiscretè transferant, idemque iudicium de operibus legis & fidei siue charitatis interponant. Rectè quidem illi Paulum de fide conciónantem obseruant, sed intelligūt malè, perpetua fiduciæ, nescio qua, vana idæa, & superba præsumptione impediti. Parum verò eundem Paulum obseruant, vbi de charitate, quæ legis perfectio est, deq; operibus cum fide coniūgendis docet, & mandatorum Dei obseruationem, quæ valeat apud Deum, inculcat: nec syncerè fidem illam victricem ac triumphatricē vrgent, per quam sancti operati sunt iustitiā, et adepti repromissiones, Apostolo teste. Heb. 11. Ad hæc quantumuis multa & speciosa de fide iactēt, ne in ipso quidem fidei nomine

mine sibi constant, sed adeò sunt lubrici, versatiles ac varij, nihil vt certi tradere videãtur. Etenim aliquando fidem rem adeò facilẽ omnibus et parabilem, obuiamq; faciunt, vt quisquis Christum profitetur, secundùm eos fidẽ habeat. *Fides enim*, vt inquit Lutherus, *nihil aliud est, quàm quod Deus dicit aut promittit, credere*. Contrà verò sic fidem nonnunquam attollunt, & quasi remotissimè positam aditũq; difficillimam fingunt, vt si Brentio credimus, credentes paucissimi reperiantur. Hinc Marloratus: *Soli electi credunt Euangelio, & soli apprehendunt uitam æternam*. Alicubi negant in peccatoribus fidem inesse, quasi verò quoties per mortale peccatum amittitur gratia, toties fidem amitti necesse sit, quod nouum & inauditum istorum dogma est. Vnde cum fide spẽ, charitatem & opera bona sæpè coniungunt, eamq; coniunctionem, etsi in se nunquàm reperiant, tamen inseparabilem esse somniant. Alibi verò fidem à charitate disiungunt, nihil ad iustitiam & salutem amplius exigentes, quàm vt verbo Dei credant homines, & confidant se gratiam Dei & iustitiã esse adeptos, certoq; statuant, se porrò Dei gloriam consecuturos. Quid istorũ fide prõptius, quid expeditius esse queat, si rectè Lutherus affirmat: *Vnum*

In Ioann. homil. 53. & 57.

In 3. cap. Ioan.

Serm. de assump. B. Virginis.

Vnum necessarium est, nimirum fides & uerbum. Nibil enim coram Deo operibus subsistere potest. Christianæ uitæ ratio in nullo opere consistit. Et rursus: *Ego nullum opus quamlibet magnificum agnoscam, quàm illud Mariæ* (Magdalenæ) *opus, hoc est, fidem, ut uerbo credatur.* Et paulò post: *Diligentissimè igitur hoc notate, ad uitam æternam consequendam unam tantùm rem necessariam esse, uidelicet uerbum Dei & fidem.* **Eins ist von nöten auff Erden / der lauter bloß Glaub.** A qua Lutheri sententia nouatores alij ferè non discedunt, qui vnum illud necessarium pro auditu fideq́; sermonis Christi solent interpretari. Losius in hunc modum docet; *Vnum est necessarium ad consequendam ueram salutem, uidelicet audire uerbum Dei, & discere doctrinam religionis.* O viam minimè angustam, ô viam latam, spaciosam & placidam, quam errones isti nobis demonstrant. Bullingerus eandem tuetur opinionem, sic explicãs illud ἑνὸς δέ ἐστι χρεία, id est, vno est opus, auscultationem nimirum verbi & fidem requiri. Nec aliter quidem Brentius vnum hoc necessariũ, quàm ad auditum verbi Dei retulit. Vnde liquidò perspicit lector, nihil magni & operosi ab istis postulari, cùm sola nos fide iubent esse cõtentos.

Serm. de assump. B. Virginis.

Vnum est necessarium, quomodo interpretentur nouatores.

In 10. cap. Luc.

Matth. 7.

In Lucam hom. 96. & in hom. domin. 17. post Trinit.

Matth. 11. tos. Atq; huc etiam detorquet idem Brentius
Quid sit Brentio, Tollite iugum meum super vos. diuinum præceptũ, Tollite iugum meũ super vos, &, sicut continuò sequitur, discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Vt enim antea contra veterum omnium sensum atque cõsensum, vnum illud necessarium deprauârunt, cùm illud ad fidẽ detorquent, & Martham humanissimam Christoq; fidelissimam hospitã de fide suspectam maximè reddunt: sic etiam hoc loco Brentius multò magis ridiculum sese præbet, cũ vtrunq; postremũ Christi dictũ nõ sine sacrilega quadã licentia interpretatur.
Hom. 94. in Luc. *Tollere iugum Christi, inquit, est credere in Christum, quod propter ipsum habeamus remissionem peccatorum, placatum patrẽ & uitã æternam. Non solùm autem dicit, Tollite iugũ meum super uos, sed addit etiam, Et discite à me quod mitis sim & humilis corde. Hoc loco non proponit Christus exemplum imitationis, sed proponit doctrinam fidei.* Nec minus hallucinatur Philippus, cùm ex iugo, doctrinæ confessionẽ extruit. Equidẽ propemodum exhorresco, cùm istam nouatorũ non dico incogitantiam, sed impudentẽ malitiam & malitiosam impudentiã in sanctissimis Christi verbis corrũpendis cogito atq; perpendo. Quid enim ęquè coactum, & à Christi mente Patrumq; interpretatione magis alienum potest

In 11. cap. Matth.

test adduci: Hilarius apertè testat, quod præcipiat Christus, vt iugũ eius tollamus, hoc est, vt mandatorũ eius præcepta suscipiamus, eũque sacramẽto crucis adeamus.] Eodẽ modo [a] Euthymius iugũ exponit, quo prǽcepta Euangelica significẽtur, quoniã accedentibus ad ea in iugi modũ superponãtur. Sic etiã [b] Ambrosius, [c] Chrysostomus, [d] Hieronymus, [e] Gregorius hũc locũ explicant: de fide aũt hic et in sequenti sentẽtia nemo ne per somniũ quidem cogitauit. [f] Augustinus etsi de charitate hoc dictũ accipiat, tamen fateť hic Dñi iugũ, et sarcinã ab illis ferri, qui piè viuunt in Christo & propterea persecutionẽ patiuntur: iugũ autem hoc illis esse suaue & onus leue, quandoquidẽ laborantibus adsit Spiritus sanctus, et prǽsentia quæ aspera videntur mitiget, omniaq́ue grauia illis releuet consolatione spirituali, & spe futurǽ mercedis. Nihil verò miror, ab hoc vero Christi iugo istos & intelligẽdo aberrare, & moribus abhorrere, qui nõ obscurè præ se ferunt, iugũ Christi ipsis nõ modò durũ atq; graue, sed etiam prorsus importabile, et ad implendum impossibile videri. Quid verò ineptius atque indignius, quàm quòd pulcherrimam Christi sentẽtiam deprauat porrò Brentius, neq; fert ad imitandã Christi Domini humili-

Can. 11. in Mat.

a In 11. c. Matth.

b Lib. de Isaac & anima cap. 8.

c Hom. 39. in Matth.

d Lib. 2. aduersus Pelagianos.

e Lib. 20. moralium cap. 16.

f Ser. 9. de verbis Domini.

militatē et mansuetudinē maximū incitamentū & calcar nobis illud extare: DISCITE A ME, quia mitis sum & humilis corde. Igitur cōtra verborum vim & proprietatem, contra sanctorū Patrum intellectionē, contra communem omniū explicationē affirmat, hęc verba nunquam satis laudata, omnibusque semper necessaria, non ad exemplum & mores, sed ad doctrinā fidei pertinere. Quin fatetur etiā Caluinus, hoc dicto eos argui, qui ad carnis indulgentiā Christi conuertūt gratiam, eosque moneri, vt Dei gratia erecti, simul iugū suscipiant, ac liberi secundùm spiritū, constringāt carnis suę lasciuiam. Pręterea docet, nos ad imitationem Chtisti hoc loco formari: sic enim libēter & placidè collum quemque iugo Christi submissurū, vbi mansuetudinem & humilitatem indutus, Christo se conformauerit.

In Harmonia Euang.

Iam verò si fidem non adeò laxè, sed cōtractè velint accipi, vt à charitate non dirimatur, sed & cætera omnia, quæ credentem facere oportet, includat, cur tantopore pro fide sola contendunt, maximasque tragœdias mouent, præsertim cùm neutiquam ignorent, ac res ipsa nimium doceat, hoc loquendi genere non modò pios maiorem in modū offendi, sed & vulgi animos ad laxanda frena cupiditati-

Fides aliquando cum charitate, aliquando sine illa & operibus accipi solet à nouatoribus.

bus,

bus, et ad omne virtutis studium eneruandum impelli? Omitto factam hac de re transactionem publicè, in qua moniti protestantes Catholicis promiserunt, se ab hoc nouo & periculoso dicendi docendiq; more in posterum abstinere velle. Nec dicã, quantopere sibi suęque causæ obsint, cùm solam fidem iustificantem pergunt vrgere, quandoquidem inde consequi necesse est, vt homines perpetuò dubij, et de acceptæ fidei dono tantùm non desperantes maneant. Nam quotusquisq; obsecro, fidem sibi vendicare, aut de illa Deo lætus gratias agere, & propter illam tranquillo animo esse potest, si verè docetur, illos fide carere, qui bona non pręstant opera, & ex fide bona cætera necessariò sequi, indiuiduamq; eius sociã charitatem atq; iustitiam esse, vt nulla sit, sicut volunt, fides Euangelica, quæ velut arbor bona, fructus bonos non proferat & ostendat. Sic isti certè gladium ad se iugulandos præbent, mundus vt totus & videat et iudicet, nouos Euangelicos fide carere, ac tantùm non inter infideles numerari posse, quando fidem, cui fructus bonorum operum veræq; pietatis adhærent, adeò non exhibent, vt illa se plurimùm destitutos ostendant, vltroq; fateantur. Qui neq; iusti quidem esse possunt, si vt faten-

De sola fide non docere promiserunt nouatores. In Comitijs Augustanis.

Dogma de sola fide non ędificat, sed destruit, & suos defensores arguit.

tur,in omni opere bono peccant,et ſicut Bren-
Hom. 3. in Lucã. tius aſſirmat,etiam bonis operibus contra pri-
mum Dei præceptum delinquunt, ſemperq́ꝫ
2.Corinth. 6. manent iniuſti. Quæ enim participatio iuſti- "
tiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci ad "
tenebras? vt Paulus pronuntiauit.

Sed enim quoniam aduerſarij cum ſua fide, fideiq́ꝫ iuſtitia tantas nobis turbas & perpetuas diſputationes excitant, in quibus eandem ferè cantilenam in morem cuculi occinunt, non grauabimur tandem aliquid in medium adferre, quod vt arbitramur, ad peſtilentem iſtorum tùm cauendam,tùm profligandam de fide doctrinã ſcire & obſeruare ſit operæ precium.

Summa ſequentis tractationis. Quomodo fides à nouatoribus definiatur.

Summa verò et caput tractationis in excutienda fidei definitione verſabitur,quam ità nunc illi ſolent tradere, vt multorum errorum in ea velut fons et ſcaturigo ineſſe videatur. Vt igitur à Luthero rem ordiar: *Fides eſt*, inquit, *certa, altiſsimeq́ꝫ animo inſidens, diuinæ bonitatis & gratiæ per uerbum Dei cognitæ atque manifeſtæ fiducia*. Caluino hæc placet definitio: *Fides eſt diuinæ erga nos beneuolentiæ firma certaq́ꝫ cognitio, quæ gratuitæ in Christo promiſsionis ueritate fundata, per Spiritum ſanctum & reuelatur mentibus noſtris, & cordibus obſignatur*. Philippus in

In Dominicam 2.quadrageſ.

Lib.3.inſtitut. cap.2.

hunc

hunc modū: *Fides est fiducia misericordiæ propter Christum promissæ. Est enim fides quæ certò statuit de uoluntate Dei, Deo nos curæ esse, Deum nobis ignoscere.* Brentius ità docet: *ut credere sit firmam fiduciam in Iesu Christo iuxta Euangelij prædicationem collocare, uidelicet ut certò & indubitatè confidamus, nos habere, peccatorum remissionem propter mortem CHRISTI, & adoptatos esse in filios Dei ac hæredes æternæ uitæ propter resurrectionem CHRISTI, adeoq; nos habere propter Christum ius cœlestis regni.* Ac alibi succinctius: *Credere,* inquit, *est certam & firmam fiduciam habere in CHRISTVM.* Sarcerius aūt loquitur: *Veram fidem habent, qui certam fiduciam habent in promißionibus de Christo, quæ iustificat omnes coram Deo imputatiuè sine operibus aut meritis.* His demùm accedunt VVigandus & Centuriatores, qui fidem definiunt, vt sit *fiducia innitens promißionibns gratiæ propter Christum.*

In disputat. de exclusiua sola.

In explicat. catechismi.

Hom. 98. in Luc.

De consensu veræ Ecclesiæ titulo 14.

In corpore doctr. de iustificat. par. 1.

Cent. 1. lib. 1. cap. 4. pag. 113.

Quæ omnia si quis accuratè perpendat, facile iudicabit, credo, hos nouæ doctrinę magistros in fide definienda verbis quidem discrepare, reipsa verò conuenire, simulque in tetros & communes errores incidere, vt ve-

Quibus de causis fides à nouatoribus malè definiatur.

ræ

ræ fidei peruersores potius, quàm synceros definitores sese præbeant. Primùm enim vix leuiter eam fidem attingunt, quã Christus Dominus vniuerso mundo per Apostolos voluit prædicari, & ad quam recipiendam omnes vbique gentium homines, nisi se vellent ire perditum, obligauit. Definiunt enim fidem ab ea quidem actione, quę vel nullo modo in homine alioquin fideli inest, vel si inest, ad naturam tamen fidei Catholicæ & Christianæ, quæ definienda erat, nequaquam pertinet, sed potius ad illud donum, quod per fidem impetratur, referenda est. Deinde vitio nõ caret, quod non solùm à communi scriptorum sententia & loquentium consuetudine discedunt, cùm hanc nouam et inauditam fidei rationem inducunt, verùm etiam pestifera miscent hic dogmata: hominem nimirum sola fide iustificari, & eum qui fidem habet, de sua salute certum esse oportere: eam verò certitudinem non solùm ad tempus, sed etiam in æternitatem durare. Quem postremum errorem vt Bucerus & Caluinus confirment (in multis enim à reliquis dissentiunt) fidem in eo esse posse negant, qui ad tempus tantùm credit. Quasi donum fidei nunquam à Domino cuique absque dono finalis, vt vocant, perseuerantiæ tribuatur. Quid autẽ hoc aliud, quàm

Matth. 28. Marc. 16.

Quam certitudinem fidei doceant nouatores.

quàm stolidę mentis phantasma est, quod non modò cum diuina scriptura, quę in fide stantibus, ne cadant, timere et cauere pręcipit, sed etiam cum quotidiana pugnat experientia, quæ tot nobis temporales ostendit. Sic. n. Christus eos vocat, qui ad tempus cũ Galatis credunt, & in tempore tentationis à fide discedunt.

1. Cor. 10. Rom. 11. Matth. 13. Luc. 8. Galat. 1. & 3.

Nec mediocris istorum lapsus est, quod in suis definitionibus circa fidem illam versentur, quam neq; Catholici agnoscunt, nec hæretici ostendunt, sed nec illi quidem, quibus fidem scriptura tribuit, præ se ferunt. Vt enim de Catholicis primùm dicam, habent illi hoc sibi planè persuasum, solideque probant, sine diuina & peculiari quadam reuelatione hominem certa fide, cui falsum subesse non posit, secum statuere non debere, quod in aliorum iustorum ac prædestinatorum societate versetur. Sunt quidem è Catholicis sanè pij, qui Dei mandata pro viribus obseruare conantur: sunt viri verè spirituales, qui præter Deum & quod propter Deum amandum est nihil amant; quibus viuere tantùm Christus est, qui prouident Deũ in conspectu suo semper, & sollicitè ambulant cum Domino Deo suo, vt pluribus Bernardus explicat. Hi non rarò suas conscientias in placida quiete collocatas

Talis fides à nouatoribus definitur, qualis nusq; reperitur.

De certitudine fidei constare pijs potest per reuelationem.

Epist. 117. & ser. 2. in octaua Paschæ.

habent, & paternum erga se diuinæ bonitatis experiuntur affectum: quicquid autem interioris pacis, libertatis ac securitatis obtinent, id ad certitudinem spei magis quàm fidei, doctorum omnium iudicio est referendum. Etenim diuina promissione nitentes, in spem omninò firmam & certam veniunt, fore nimirùm aliquando, vt iustitiæ coronam per opera sua in DEO facta consequantur; & supernæ vocationis brauium, agone iustitiæ ritè confecto, certò sibi promittunt & fidenter expectant. Alia verò fidei certitudo est, quam Catholici omnes in his, quæ credenda sunt, maximam adferunt, quæque omnem illis dubitationem ex animo tollit, nec locum timori qualemcunque relinquit: nihil vt ea certitudine in his rebus, quæ vel experientia, vel sensu vllo percipiuntur, illis ipsis esse certius queat. Et spei quidem gratiæque certitudo, sicut nunc quidam loqui solent, non ex fide tantùm, quæ circa symboli articulos maximè versatur, sed etiam ex illis pendet conditionibus, quas diuinæ promissiones passim in DEI verbo habent annexas. Hanc igitur non quilibet, sed qui bonæ & præclaræ sunt voluntatis Catholici, & eo sanè ma-

Alia fidei quàm spei certitudo est.

fore, quò meliores illi fuerint, in se crebrò experiuntur. De qua certitudine comparanda nemo rectius docuerit, quàm per suos Apostolos Spiritus sanctus, qui bonorum operum exercitationem, charitatem non fictam, conscientiæ bonæ testimonium, & mandatorum Dei obseruationem hîc maximè postulat. Vnde sic Petrus credentes omnes hortatur: Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Tum Ioannes non solùm charitatem nobis passim inculcat, verùm etiam de vera fiducia speiue certitudine sic admonet: Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad DEVM: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus. Cùm igitur Catholici eiuscemodi conditiones, quę cum diuinis promissionibus coniunguntur, sibi arrogare non ausint, scriptumq́ue sciant, Prauum est cor hominis & inscrutabile: quis cognoscet illud? certa & indubitata fide citra reuelationem statuere non possunt, se nunc DEI amicos & iustos esse, qui ex gratia & iustitia nequeant excidere. Quod verò ad necessariæ

Spei certitudo non sine conditionibus obtinetur.

2.Pet.1.

1.Ioan.3.

Hierem.17.

fidei & orthodoxæ religionis certitudinem spectat, eam ipsam nulla ex parte vacillantem, vt quę reuelato Dei verbo nitatur, sed prorsus integram ex æquo profitentur. Monstremus aūt exēplo, vt fiat planius, quomodo de vtraq; tum fidei, tum spei certitudine Catholici sentiant. Iob fide plenus simulq; spe longanimis, confidit prorsus adfuturum sibi Deum, quantūuis in suis afflictionibus vitā amitteret, atq; idcirco testatur: Etiamsi me occiderit, in eum sperabo. At multò certius idem credit & statuit, se post mortem aliquando rediuiuum fore, vt hinc seipsum consolando dixerit: Scio quod redēptor meus viuit, et in nouissimo die de terra surrecturus sum. Atq; ita quidem cū Catholicis negotium habet sese.

Iob in fide & spe certus quomodo.

Iob. 13.

Iob. 19.

Quod ad sectarios & horum præcipuos quosq; doctores attinet, quamcunq; illi tandē fidem profiteantur ac iactent, rarò certè vel nunq; id assequuntur, vt quod de iustitia & salute sua certò atq; infallibiliter statuendum prædicant, in seipsis experiantur: quin potius circa multos & graues fidei articulos, ex quorum certa & indubitata fide salus animæ hominisque iustitia pendet, dubitationes et fluctuationes animique tentationes tùm maximas, tùm frequentissimas persentiunt. Quarè

Certitudo fidei apud nouatores non reperitur, sed magna potius dubitatio de vera iustitia & salute.

In Antidoto.

Quarè fatetur Caluinus, vbi de suis loquitur fidelibus, eos in recognoscenda erga se Dei gratia non modò inquietudine tentari, sed grauissimis etiam terroribus quatefieri, quin etiã perpetuum illis esse certamen cum sua ipsorum diffidentia. Testatur & Brentius, difficillimum esse, vt homines se habere certam fiduciam in Christum agnoscant.

Hom. 98. in Luc.

Quod si nouatorum fides tantis tentationibus perturbatur, vt ea semper sit cum dubitatione & diffidentia quadam coniuncta, sicut in seipsis agnoscunt: si notitia certę in Christum fiducię summam habet difficultatem annexam, quæ constans obsecro, quę solida consolatio, imò verò quæ de iustitia & salute securitas & certitudo in ipsis possit inesse: quicquid tandem de sua fide vel scribant, vel definiant, vel exigant. An non orbi patet, quas quantasq́ inter se foueant in doctrina dissensiones, non dico de rebus minutis aut prophanis, sed de grauissimis ac necessarijs fidei nostrę capitibus, dum alij quidem aliter sentiunt de hominis iustificatione, de sacrosancta Eucharistia, de vbiquitate corporis Christi, de canone scripturarum, de numero effectuq; sacramentorum, de Ecclesiæ authoritate. In his enim alijsq; pluribus rebus, de quibus Christianum dubitare sit nefas, vt

Cùm apud nouatores nulla sit vnitas fidei, nulla iustitiæ & salutis certitudo reperiri potest.

illi totius Ecclesiæ consensionem ac fidem deserunt, sic etiam inter se ipsi varijs modis dissecti, pugnantes tuentur sententias, seque mutuò tanquam hæreticos damnant. In vno certè fidei articulo Thomas olim hærebat, & quoniam de Christi resurrectione dubitabat, sic arguitur, vt etiam pro infideli à Christo iudicetur, haud dubiè nullam in Christi regno partē habiturus, nisi fidei correxisset errorem. Quid verò de hisce hominibus censeas? quam illis in Dei regno partem assignes, quámue iustitiæ laudem tribuas, salutisque & certitudinis spem habere credas, qui tot falsarum opinionum fluctibus interclusi, & contrarijs velut ventorū tēpestatibus circumacti, anchoras figere nusquam possunt, vt in fide stabiles immobilesque cōsistant, quando quid ipsi demùm suique magistri credant, frequenter incerti sint? Quid igitur nisi seipsos turpissimè miserrimeque fallūt, qui summa quæque & certissima sibi pollicētur, & in illa nescio qua fide siue perfidia, in illisque moribus, & diuinę gratię, et Christianę iustitiæ, & salutis perpetuæ certitudinē sibi audacissimè vendicant? Quanto demū rectius et felicius cū Catholicis agitur, qui certò et indubitatò sciunt, quam fidei rationem, doctrinam & normam sibi proponant, semperque

Ioan. 20.

Conditio Catholicorum potior quàm nouatorū ad veram fidelis animi consolationem & tranquillitatem.

ſequi debeant: quicq; non ſine magna voluptate in matris Eccleſiæ fide & authoritate penitus conquieſcunt. Nec enim ignorant, quàm verè dixerit Leo Magnus, niſi vna ſit fides, veram & integram fidem eſſe non poſſe, in qua nec augeri ab vllo quicquam, nec minui queat, & idcircò ſcripſiſſe Apoſtolum: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma. Huic vnitati inconcuſsis mentibus inhærent Catholici, in hac præceptis Domini deſeruiendũ eſſe ſciunt, ſine hac fide impoſsibile putãt placere Deo, ex hac demũ fide iuſtum viuere cũ eodem ipſo Leone confitentur. Cæteri verò, quibus hic portus, hoc aſylum & perfugiũ, ſiue vt Paulus loquitur, columna & firmamentũ veritatis Eccleſia non cõtigit, de fide diſputare, ſuaſq; de verbo Dei ſententias ſubinde mutare poſſũt, nihil verò in religione firmi cõſtituere ac retinere poſſunt, ſed vt quotidiè fieri cernimus, in omne genus dubitationũ ac errorũ prçcipites dilabũtur. Proinde quam iſti definiunt fidẽ, et nunquam reipſa teſtantur, ſi verum fateri velint, non fides eſt Euangelica, ſed præſumptio vana & Platonica quædam idæa.

Serm. 4. de natiui Domini.

Epheſ. 4.

Heb. 11.

Abac. 2.

1. Tim. 3.

Fidei certitudo non agnita & reperta fuit in primis fidelibus, ſicut iſti eam docent.

Nunc ad illos porrò veniamus, quibus diuina ſcriptura fidem tribuit, quorum tamẽ fi-

des

des in horum definitionibus locum nullum habet. Noti sunt sanè primi Christiani, quorũ aliquot milia Petrus Apostolus, cùm primũ

Act. 2. & 4. Hierosolymis concionaretur, Christo lucrifecit. Agnouerunt illi & receperunt fidem, neq; multò post præclarum & multiplex fidei suæ specimen ediderunt, vt in illis credentibus nomen Iesu plurimùm glorificaretur. Quis verò arbitretur, in hos competere superiores fidei definitiones? quæ si veræ sunt, impromiscuè omnes illi, qui tunc crediderunt, de iustitia & salute sua certò statuerunt, vt ab illa nũquàm excidere possent. Hoc sibi persuaserunt scilicet Ananias, Sapphyra, Simon Magus, Nicolaus Diaconus, horumq; similes alij non optimi, quos probabile est Petri concionibus interfuisse. Eiuscemodi verò vt sibi maximè hanc certitudinem promisissent, falsum haud dubiè credidissent, atq; vt falsum crederent, si his authoribus assentiamur, tantùm non coacti videri possent. Eam verò Ecclesiæ primæ

De statu Ecclesiæ primitiuæ. Act. 2. 4. & 5. constitutionem nobis tradidit Lucas, quòd in in ea homines corde compuncti fuerint, quòd crediderint, baptismum acceperint, in doctrina Apostolorum & frequenti vsu Eucharistiæ sumendæ orationibusq; perseuerauerint, quòd præterea non vulgari timore affecti fuerint,

rint, cùm infelices coniuges Ananias & Sapphyra ob peccatum occultum Apostolica seueritate castigarentur. At nusquã Lucas prodidit, aliquid apud illos fideles de fide vel dictum vel factum esse, quod ad præsentem iustitiæ & salutis certitudinem spectet: imò verò non solùm Ananiæ, sed etiam Simonis magi & similium exempla nos admonent, aperteq́ probant, etiam credentem & baptizatum è Christi gratia excidere, & à vera iustitia omniq́ salute prorsus alienari posse, quicquid is demũ sibi de gratia Dei meritisq́ Christi polliceatur. Sed in historia Euangelica consistamus, in qua Christus fidem à multis postulat, vt nimirum credant ipsum, quod alius nemo faceret, in curatione morborum & miraculorum perpetratione ex diuina sua virtute posse præstare. Quocirca cùm duobus cæcis lumen esset redditurus, ex illis hoc primùm percunctabatur, Creditis quia hoc possum facere vobis? fidem vtiq́ præsentem non de sua beneuolentia, sed de potentia postulans. Cùm ergo illi respondissent, Vtique Domine: tetigit eorum oculos & dixit, Secundùm fidem vestram fiat vobis. Alibi Dominus sacræ manus attactu, leprosum curat, cùm ille supplex ita dixisset: Domine si vis, potes me mundare, ni-

Act. 5.

Qualem fidem Christus in Euangelio à curandis exigat.

De fide duorum cæcorum. Matth. 9.

De fide leprosi. Matth. 8. Luc. 7.

mirũ hoc ipſo ſatis indicans, quod de Chriſti potentia crederet, de illius autem voluntate dubitaret ac incertus eſſet. Quis verò neget, veram in hoc leproſo fidem extitiſſe, quam adiuncta eius obedientia felixq́ ſucceſſus miraculi reddidit illuſtriorem. Neque ſemper illorum qui curati ſunt, fides propria, multoq́ minus fidei certitudo adfuit, cũ aliquando Chriſtus etiam aliena fide contentus, præclaris miraculis verum ſe Meſsiam oſtenderit. Illuſtris profectò & à Chriſto ipſo prædicata eſt fides Petri, ſicut & Centurionis, & Cananææ: nihil verò adiectum videas de noua iſta certitudine, quam iſti, ne ſint parum audaces, ſine timore volunt ſtatui atq; in corde ipſo ſentiri de facta cum Deo reconciliatione. Breuiter, quam iſti definiũt fidem, eam Chriſtus à nullo vnq́ exegit, nec indicârũt Euangeliſtę, nec Patres agnouerũt. Imò verò vbi Chriſtus de filio prodigo pœnitente, & Publicano in templo precante diſſeruit, hanc nouitiã fidem ab illis procul abfuiſſe, liquidò ſatis apparet.

Christus nõ ſemper propriam, ſed etiam alienam fidem reſpicit.

Matth. 9. 15. 17.

Matt. 16. 8. & 15.

Fides cum noua certitudine in Euangelio non docetur.

Luc. 15. & 18.

Præter hæc omnia in adductis definitionibus cõprobari à nemine poteſt, quod nouatores nomen fidei fiduciæq; confundant, ac pro eodem prorſus velint haberi. Aliter ſanè Paulus docet, qui inter hæc duo diſtinguit, vbi ſic

Malè confunduntur voces fidei & fiduciæ, quas etiã ſcriptura diſtinguit.

" sic de Christo scribit: In quo habemus fidu- Ephes. 3.
" ciam & accessum in confidentia per fidem eius. Vbi notat Hieronymus, fiduciæ prin- In eandem epist. cipium & originem esse fidem in Christo. Tùm alibi sic loquitur idem Apostolus: Ac- 1. Timoth. 3.
" quiret sibi multam fiduciam in fide, quę est in Christo Iesu. Nec modò latinus interpres hãc fidei & fiduciæ differentiam obseruauit, sed & Paulus græcè tradidit, à quo fides πίστις dicitur: fiducia verò siue confidentia, tùm παῤῥησία, tùm πεποίθησις nuncupatur. Verùm vt nouatores nihil nobis relinquant integrũ, mirum, quantopere has voces fidei & fiducię, credendi & confidendi conturbent, & in sensus peregrinos torqueant. Quomodo autem à fide spes siue fiducia differat, quarum hæc ad voluntatem, illa ad intellectum eiusq́ certitudinem spectat, Augustinus his verbis o- In Enchirid. c. 8.

Quomodo spes vel fiducia differat à fide.

" stendit: Quid sperari potest, quod non credi-
" tur? Porrò etiam aliquid quod non speratur,
" credi potest. Quis namque fidelium pœnas
" non credit impiorum, nec sperat tamen?
" Est itaque fides & malarum rerum & bo-
" narum: quia & bona creduntur & ma-
" la. Est etiam fides & præteritarum re-
" rum, & præsentium, & futurarum. Credi-
" mus enim (Christum) mortuũ, quod iam prę-

terĳt. Credimus ſedere ad dexteram Patris, "
quod nunc eſt. Credimus venturum ad iudi- "
candum, quod futurum eſt. Item fides & ſua- "
rum rerum eſt & alienarum. Nam & ſe quiſ- "
que credit aliquando eſſe cœpiſſe, nec fuiſſe "
vtique ſempiternum, & alia atque alia: nec ſo- "
lùm de alĳs hominibus multa, quæ ad religio- "
nem pertinent, verùm etiam de angelis credi- "
mus. Spes autem non niſi bonarum rerum eſt, "
nec niſi futurarum, & ad eum pertinentium, "
qui earum ſpem gerere perhibetur. Quæ cùm "
ita ſint, propter has cauſas diſtinguenda erit fi- "
des à ſpe, ſicut vocabulo, ita & rationabili dif- "
ferentia.] Itaq; licet fides in nonnullis ſcripturæ locis pro fiducia commodè accipi queat, vbi tamen propriè loquendum eſt, vt in definitionibus maximè conuenit, & Paulus frequenter obſeruat, certè inter has duas virtutes, ſicut etiam inter vitia illis oppoſita, infidelitatem & deſperationem, ritè neceſſarioq; diſtinguere oportebit, ſicut eruditè monuit Auguſtinus.

Fidem à charitate ſeparari apud Paulum. 1. Tim. 1.

Neq; ſolùm fidẽ Paulus à fiducia, ſed etiã à bona conſcientia, ac ſæpius à charitate ſiue dilectione diſiunxit, vt è ſequentibus eius verbis intelligi poteſt: Si permanſerit in fide & dile-

1. Tim. 2.

Ephes. 6.

ctione. Pax fratribus & charitas cum fide à

Deo

Deo patre nostro. Sectare iustitiam, pietatem, fidem, charitatem. Clarissimum verò illud est: Nunc manent, fides, spes, charitas: tria hęc, quibus nimirum perfectus Dei cultus absoluitur, & vera hominis sapientia continetur, omnisque prophetia militat, vt ait Augustinus. Est enim ordo quidam in hisce virtutibus, vt fides quidem præcedat, primumque subiuget animam Deo: nascitur porrò ex fide spes bona fidelium, & benè beateque viuendi præceptis obseruatis confirmatur: accedit demum operosa charitas, quæ quanto in quocunque fideli et sperante maior est, tantò illum in quo est, meliorē reddit, vt ab eodem [a] Augustino traditū accepimus. Atque hæc ipsa tria repetuntur à Paulo, cùm ad Timotheum scribit; Finis præcepti charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, vt rursus explicat [b] Augustinus. Hinc à Chrysostomo illud quoque scriptum est: Fides quod verum est indicat: & ex syncera fide charitas gignitur. Iam verò ne quisque dubitaret, fidem à charitate separabilem esse, nihil à Paulo dici poterat expresſius quàm illud: Si habuero omnem fidem, ità vt montes
» transferam, charitatem autem non habuero ni-
» hil sum. Fabulentur de fide miraculorum, qui prophanis vocum nouitatibus delectantur,

1. Timoth. 6.

In Enchiridio cap. 2. & 3. & lib 3. retract cap. 3. & de doctrina Christ. lib. 1. cap 37.

a De agone Christ. cap. 30. & in enchirid. cap. 114. & 117.

1. Timoth. 1.

b Lib. 1. de doctr. Christ. cap. 40.

In epist. ad Tim. 1.

Fidem à charitate separabilem esse.

1. Cor. 13.

Pauli verba quæ diximus, obſcura non ſunt, & ſic à Patribus explicantur, vt ad perfectam, ſolidam & integram fidem, quæ ad montes etiam transferendos ſufficiat, omninò pertineant, quemadmodum hunc locun [a] Origenes, [b] Baſilius, [c] Theophilactus & [d] Gennadius interpretantur. Talis illorum quoque fides eſt, de quibus Chriſtus futurum affirmat, quod etiamſi electi non ſint, tamen in ſuo nomine prophetent, & dæmonia eijciant, multasque virtutes faciant. Atque vt maximè Paulus de miraculorum fide, vt vocant, iſthæc dixerit, tamen ea ſine fide Catholica, cui etiam excellentiam quandam adiungit, eſſe non poteſt, & ſecundùm Paulum à charitate aliquando ſeparatur, vt inſit quidem, ſed non proſit, cùm fidem homini ſalutarē non faciat niſi charitas, vt admonet Auguſtinus. Quarè Paulus charitatem fidei & ſpei anteponit, & ſuperioribus verbis: Nunc manent fides, ſpes & charitas, tria hæc, ‹‹ ſtatim hoc adijcit: Maior aūt horum eſt charitas. ‹‹ Hanc oīum virtutum maximam & velut arcem Paulus facit, hanc excellentiorem viam, omnisque præcepti finem ſiue conſummationem, & vinculum perfectionis, ac legis plenitudinem dicit: nec aliam fidem, ex qua viuat iuſtus, & quæ valeat apud Deum, agnoſcit, quàm quæ per dilectionem operatur. Hinc Abra-

a Tract. 4. in Mat.
b In regula de inſtituto monach. cap. 4.
c In cap. 13. prioris ad Cor.
d In catena græca.
Matth. 7.
De Trinit. lib. 15. cap. 18.
Charitas fidem & ſpem antecellit.
1. Cor. 12.
1. Tim. 1.
Coloſſ. 3.
Rom. 13.
Rom. 1.
Galat. 5.

Abraham credentium patrem nominat, qui Rom.4.
cùm ex fide, & non ex operibus gratiam præcedentibus esset iustificatus, fidem eandē operibus in charitate vera factis consummauit, Iacobo Apostolo teste. Iacob.2.
» Ex fide iustificatus est
» Abraham, inquit Augustinus, sed si fidē ope- In præfat.psal.31.
» ra non præcesserunt, tamen secuta sunt.] Et
» rursum: Nemo iactet bona opera sua ante fi-
» dem, nemo sit piger in bonis operibus accepta
fide.] De hac ipsa charitate præclarè idem
» Augustinus in hunc modum: Quicquid vis Tract.5.in
» habe, hoc solùm (de charitate aūt loquitur) nō epist.Ioan.
» habeas, nihil tibi prodest: alia si non habeas,
» hoc habe, & implesti legem. Qui enim diligit Rom.13.
» alterum, legem impleuit, ait Apostolus, et Ple-
nitudo legis charitas.] Et rursus: Sine charita- Lib.15. de Trinit.cap.18.
» te fides potest quidem esse, sed non & prodesse.] Eandem pulchrè vocat margaritam illam Tract.5.in epist. Ioannis.
euangelicā & preciosam, quā qui inuenit prudens negociator, ad emendam illam sua vendidit oīa. Matth.13.
Vocat & oleū, quod sapientes virgines in suis lāpadibus ad sponsum detulerunt. De verbis Domini serm.23. Matth.25.

Atque vt seipsum Paulus de fide loquens explicet, nullus enim Apostolorum de fide pluribus disseruit, veram ac propriam eius naturam explanans, hanc definitionem assi- De vera fidei definitione.
» gnat; Fides est sperandarum substantia rerum, Hebr.11.

argu-

argumentum non apparentium. Substantia, siue vt græcè significantius dicitur ὑπόστασις rerum quæ sperantur, non autem, vt scitè Bernardus dixit, inanium phantasia coniecturarū, quibus hæretici delectantur, argumentum verò seu demonstratio (nam græcis ἔλεγχος dicitur) vel sicut Augustinus legit, conuictio rerū quę non videntur, nec possunt quidem videri. Quæ enim videntur vel apparent, fidem non habent, sed agnitionem ex Gregorij sententia. Et prudenter quidem Paulus hanc fidei definitionem illustrat, cùm exempla subiungit, in quibus etiam fides à fiducia necessariò separatur. Fide, inquit, intelligimus aptata esse secula verbo Dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Et rursum: Fide Noë responso accepto de ijs quæ adhuc non videbantur, metuens aptauit arcam in salutem domus suæ. Hîc Noë tribuit fidem, hoc est, assensionem, quam ille Deo minanti habuit, et & ex qua metum concepit, per quā demùm hęres est iustitię institutus. Quam fidei definitionē non solùm probat, sed sequitur etiam Damascenus, & ante illum Clemens Alexandrinus, cùm ita docet: Fides est voluntaria anticipatio, pietatis assensio, rerum quæ sperantur substantia, argumentum earum quę non videntur.] Rectè igitur etiam Basilius: Fides

De peccat. mer. & remiss. lib. 2. cap. 31.

Homil. 26. in Euang.

Paulus exemplis illustrat fidei definitionem.

Quomodo Clemens & Basilius fidem definiant.

Lib. 4. orthod. fidei cap. 11.

Lib. 2. Strom.

Serm. de fidei confessione.

» Fides eſt eorum, quæ dicta ſunt, aſſentiens ap-
» probatio ſine vlla hæſitatione, cum animi per-
» ſuaſione de eorum veritate, quæ Dei munere ſunt prædicata.] Rectè & illi, qui fidem vocãt certam notitiam & aſſenſum eorum, quæcunque nobis à Deo reuelantur, & per ſcripturam Eccleſiamq; proponuntur, ſiue demum illæ ſint promiſsiones, ſiue comminationes, ſiue præcepta vel prohibitiones. Rectè illi præterea, qui fidem tanq; principium faciunt, ex quo ſpes, fiducia, precatio & perſuaſio de beneuola & miſericordi erga nos Dei voluntate concipiatur: cùm hęc omnia vt ex fide tanq; ex principio manant, ſic etiam per fidem fulciantur atq; ſuſtententur. Vnde [a] Auguſtinus fidem humanæ ſalutis initium, [b] Proſper virtutum omnium fundamentum, [c] Chryſoſtomus originem iuſtitiæ, [d] Cyrillus Hieroſolymitanus oculum, qui omnem illuminat conſcientiam, et magnã lampadẽ ad viam inueniendã, [e] Euſebius verò Emiſſenus lumen animæ & oſtium vitæ, & ante hos omnes [f] Clemens Alexandrinus primam ad ſalutem inclinationem nuncupauit. A quo poſtremo citatur hoc antiquiſsimi Paſtoris elegans dictum:
» Præcedit quidem
» fides, timor autem ædificat, perficit autem dilectio.] Habeant verò ſibi nouatores, quã prę-

Epitheta fidei apud Patres.

a Serm. 38. de tempore.
b De vita contemplat. lib. 3. cap. 21.
c Serm. de fide, ſpe & charitate.
d Catecheſi. 5. ad illumin.
e Homil. 2. de ſymbolo.
f Lib. 2. Stromat.

Historica fides non rectè dicitur.

Fides Diabolica non est fides ad homines pertinens. Iacob. 2.

Fides mortua perperam à nouatoribus vsurpatur. Iacob. 2.

ter veterum omnium authoritatem appellare cœperunt, fidem historicā, cùm ea nescio quibus humanis narrationibus, non diuinis oraculis debeatur. Valeat & diabolica fides, qua credunt dæmones & contremiscunt, indigna prorsus hoc augusto nomine, cùm sit fides coacta quędam et inuita, non libera et voluntaria persuasio, quę ex imperio et pio voluntatis affectu proficiscatur. Rursus huc non pertinet fides mortua, qualem isti quidem interpretantur, velut eo modo apud Iacobum mortua nominetur, quo dicere solemus hominem mortuum, quasi verę fidei naturā ꝑrsus amiserit. Nā ea fides, quæ in adulteris, alijsq́ꝫ malè viuentibus & rectè tamen credentibus reperitur, idcirco mortua dicitur, non quia in illis esse desinat, sed q̄d effectu dilectionis omninò vacet, atqꝫ in homine nisi cū charitate coniuncta fuerit, viua minimè appareat. Falluntur ergo qui naturā fidei, aliam quidem in iusto, aliam verò in fideli, sed tamen iniusto statuunt: cùm eadem planè fides eademq́ꝫ certitudo credendorum in vtroqꝫ inueniatur. Etsi verò sine iustitia fides in homine, sicut in Dauide mœchāte, potest reperiri, tamen singulare semper Dei donum est ad intellectum pertinens, quod vt mundi sapiētibus et hęreticis iustus Deus meritò

ritò denegat, sic ex gratia illis reuelat paruulis, qui iuxta regulam Apostolicam non plus sapiunt, quàm oportet sapere in Ecclesia Dei, quiq; simpliciter & constanter ea, quæ Deus reuelauit, & Ecclesia nobis credenda proponit, amplectuntur.

Fidei donum esse magni faciendũ. Rom. 12.

Ex quibus omnibus iam facile sit iudicare de veteri eaq; vera, & noua seu falsa fide: et nouæ quidem fidei magistros bis ineptos videri, tùm quod veram fidei definitionẽ aut non intelligant, aut peruersè tradant, tùm quòd frustra de fide iustificante doceant suos, quamdiu synceræ fidei lumine destituti, à communi Ecclesiæ fide, sine qua nemo iustificatur, se alienos ostendunt. Veræ, catholicæ & orthodoxæ fidei certa hucvsq; fuit, est eritq; semper regula, quã primi eiusdem fidei prædicatores, fundatores et principes Apostoli pulcherrimè tradiderũt, ac sequentes deinde Patres in suis symbolis & synodis aliquantò planiorẽ & explicatiorem reddiderunt. Hæc fides oppugnari potest, & atrociter sane tùm ab impijs, tùm ab hæreticis oppugnatur, expugnari verò nunq; potest, Christo illã vt nullo tẽpore deficiat, vtq; semp victrix contra portas inferorũ triumphet, mirabiliter conseruante. Ab hac demùm fide fi-

Cur admitti non debeat fidei noua definitio.

Vera fides quantũuis oppugnata nunq; expugnatur.

Fideles à qua fide dicti.

deles perpetuò dicti sunt Catholici, qui hoc etiam nomine, pulchra velut tessera, ab hæreticis & infidelibus omnium temporum secernuntur. Cæterùm quod ad supradictam istorum definitionem attinet, suis illam autoribus relinquemus: satis nobis fuerit lectorem admonuisse, eandem commentitiam, imaginariã, paucis abhinc annis inuectam, & sectarijs omnibus vsurpatam, quin etiam tetris erroribus inuolutam esse. Nec probabunt isti vnquam hoc suum dogma, quod Euangelij tamen loco plenis buccis crepant, cuiq; nimirùm licere, imò & oportere omnes ac singulos id secum statuere certoq; credere, propter Christũ se iam iustificatos, Deoq; gratos esse, ac vitam habituros ęternam. Hanc fidem, seu potius inanem de fide persuasionem nulla proponunt symbola, nullæ synodi probant, nulli Patres iuxta istorum quidem sensum astruunt. Non habuit hanc fidem verè iustus ille Iob, qui adeò firmiter non credidit certoq; non statuit de sua iustificatione, vt plurimùm etiam se timere testetur. Etiamsi, inquit, habuero quidpiam iustum, non respondebo, sed meum iudicem deprecabor: & cùm inuocantem exaudierit me, non credo, quod audierit vocem meam. Etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima

De sola fide certo iustificante falsum dogma.

Noua fide & eius certitudine Iob caruit.

Iob. 9.

ma

„ ma mea. Et rursum : Verebar omnia opera
„ mea, sciens quod nō parceres delinquenti. Sed
neque Paulus hanc sibi fidem arrogauit, qui se coram Deo iustificatum ausus non est pronūciare, & quadantenus timuit, ne reprobus inueniretur, ideoq; corpus suum pœnis affecit, quantumuis malè sibi non esset conscius, sed bonæ conscientiæ testimonio lætaretur. Est ille quidem, si vllus alius, fidei maximus prædicator, sed qui vanam fidei præsumptionem ac falsam credentium securitatem omninò reijcit, cùm timorem Domini tot modis inculcat, diserteq; monet, vt suam quisq; salutem cum timore & tremore operetur: vt præterea seipsum quisq; iudicet, probet ac emundet: tempus enim aliquando fore, vt nos omnes ante Christi tribunal manifestari, & vnūquemq; propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum, referre oporteat. Scientes
„ ergo, inquit, timorem Domini hominibus suademus. Ac ne vllum dubitandi relinqueret locum, fiduciam diuinę misericordiæ propter Christum esse fallacem, si reliqua non responderent, conditiones plærasq; cum fide coniungendas præscripsit, atq; ex illis veram Christianorum iustitiam & electorum proprietates voluit æstumari. Hæredes quidem Dei, in-

In Paulo fidei certitudinem nō fuisse, vt sentiunt nouatores.

1. Cor. 4. 9.

Philip. 2.

1. Cor. 11.

2. Tim. 2.

2. Cor. 5.

Rom. 8.

quit, cohæredes autem Christi, si tamen com- "
2.Timoth.2. patimur, vt & conglorificemur. Si commor- "
tui sumus, & cõuiuemus: si sustinebim⁹, et cõ- "
Coloss.1. regnabimus. Si permanetis in fide fundati & "
Heb.13. stabiles & immobiles. Si fiduciam & gloriam "
Rom.11. spei vsq; in finem firmam retineamus. Si per- "
Rom.8. manseritis in bonitate. Si non secundùm car- "
nem vixeritis, sed secundùm spiritum fa- "
cta carnis mortificaueritis. Si tamen vesti- "
2.Cor.5. ti, & non nudi inueniemur. Omitto id genus alia, quæ Paulus Christi Domini secutus exemplum, præter fidem exigit, atq; ad benè beateq; viuendum præstari vult, ne quis vana confidentia seu fidei præsumptione deceptus, remißionẽ peccatorũ & Dei gratiam sibi frustrà polliceatur. Procul igitur à Pauli doctrina veraq; fide discedũt, qui tam facilẽ & expeditã salutis viam cunctis ostendũt, & fiducia, nescio qua, iubent illos esse contentos, pacem falsam præposterè pollicẽtes, cùm interim mẽdacium in hypocrisi loquantur, vt de quibusdam Apostolus dixit, quorum verbum non
1.Tim.4.
est sine simulatione.

Catholici non iubent homines de salute sua perpetuò dubitare.

Neq; tamen cùm gratię certitudinẽ hoc loco reijcimus, Christianos de salute sua perpetuò dubitare iubemus, sicut isti, egregij scilicet consolatores, nobis nunq; non obijcere, & calum-

lumniando dicere solent. Quin iubemus Catholici, Christianos omnes de Dei bonitate Christiq́ꝫ meritis benè semper optimeq́ꝫ sperare: remissionē verò peccatorū et iustificationis gratiā non sibi cōfidenter arrogare, sed eos ante & post remissionē peccatorum acceptam non esse sine metu, suamq́ꝫ salutem cum timore & tremore operari, sicut scriptura ipsa prædicat. Iubemus, inquam, cum Paulo eos ad thronum gratiæ Dei fidenter accedere, vt misericordiam consequantur, simulq́ꝫ monemus accedentes, vt Dei benignitate ad pœnitentiā eos alliciente ne abutantur, vtq́; meminerint, Christum non credentibus tantùm, sed simul obedientibus sibi factum esse causam salutis æternæ. Iubemus, fideles omnes in cruce Domini gloriari, qui factus sit nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, via, veritas & vita: neque tamen cessamus illud adiungere, vt qui stat, sollicitè videat ne cadat, neue quisquā in vacuum Dei gratiam accipiat, sed omnes fideles Dei ministros sese præstent, et gratiæ Dei cooperentur, nec deserant sanctimoniam, sine qua nemo Deum videbit. Iubemus postremò, vt Christi promissionibus mœsti & afflicti animi sese consolent, & ex Dei gratia et misericordia in vita et morte vel maximè pen-

Eccli. 5. Philip. 2. Heb. 4. Rom. 2. Heb. 11. 5 Gal. 6. 1. Cor. 1. Ioan. 14. 1. Cor. 10. 2. Cor. 6. Heb. 12.

Quomodo benè & malè consolari alios licet.

Psal.102.&33. pendeant: cùm sit ipse qui propitiatur omni- "
bus iniquitatibus, qui sanat omnes infirmita- "
tes, qui redimit de interitu vitam, qui coronat "
in misericordia & miserationibus, qui denique "
replet in bonis desiderium timentium eum, & "
humiles spiritu saluat. Cęterùm non conuersis
Heb.10. & voluntariè peccantibus pro meritis pœnis
veniam, pro ira Dei gratiam, pro terroribus
pacem & libertatem polliceri, non id Catho-
licorum, sed veterum Pseudoprophetarum,
sed nouorum doctorum est proprium, qui, vt
Hier.6. verbis vtar Propheticis, curant contritionem
filiæ populi cum ignominia, dicentes, Pax,
Ita docēdi Christiani, sicut suos discipulos docuit Christus, exigens obedientiam. pax, et nō erat pax. Nec sanè possumus aut de-
bemus meliore loco nūc habere fideles, quàm
Christus olim habuit suos longè charissimos
Apostolos, quibus gratiam & salutem non
promisit, nisi ea facerent, quæ ipse iussisset.
Luc.6. Quid vocatis, inquit, me Domine Domine, &
non facitis quæ dico? Si hæc scitis, beati eritis,
Ioan.13.& 15. si feceritis ea. Si præcepta mea seruaueritis,
manebitis in dilectione mea. Vos amici mei
Matth.7. estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Omnis
arbor, quæ non facit fructum bonum, excide-
detur, & in ignem mittetur. Quid multis? iu-
Matth.25. bemus, ne cum fatuis virginibus se ipsi homi-
nes miserè fallant, fide tantùm & inuoca-
tione

tione contenti, quin potius vt à Christo curandi atque iustificandi, pœnitentiam tùm interiorem, tùm si possunt, exteriorem cum fide coniungant, & remissionem peccatorum per Ecclesię claues accipiant, ac porrò peccatis mortui, iustitię viuāt, & demùm in Dei Ecclesięque obedientia felicitatem omnem se certò confidant assecuturos per Iesum Christum Dominum nostrum.

Matth. 16. & 18. Ioann. 20. Rom. 6. 1. Pet. 2.

Ego verò ne simul & decori & instituti mei oblitus esse videar, modum cogor facere, præsertim quando complures in hac arena ante nos præclarè decertârunt, & de hostibus gloriosè triumphârunt. Loquor autem de scriptoribus Catholicis, quos fidus Ecclesiæ suæ propugnator & custos Israëlis Christus in varijs Europæ prouincijs, nostro etiam seculo excitauit, & in hunc vsque diem prosperè conseruauit. Etenim lupis in dominicum ouile vi summa nunc irrumpentibus, & omnis impietatis administris aduersus sacra religionis iura grassantibus, operæ pretium erat adesse nõnullos, qui se velut murum pro domo Dei Israël opponere, cõmunesque Christi & Ecclesiæ hostes arcere vellēt & possent. Ex his fuère Patres, qui superioribus ætatibus cum varijs hæreticorum monstris acerri-

Transitio ad scriptores Catholicos huius ætatis.

Psal. 120.

Christus Ecclesiæ suæ fidos operarios vsq; donat.

Ezech. 13.

Theologorum labor contra sectarios non fuit infelix.

mè iuxtà ac felicissimè conflixerūt: Quos tanquam duces pulcherrimè secuti sunt, qui hoc seculo tùm disputando, tùm scribendo tantū Christi gratia profecerūt, vt p illos orthodoxæ fidei & veritatis lumen mirabiliter elucescat, vtq; nouarū opinionum densæ velut nebulæ imperitorū oculis offusę, magis magisq; dispellantur, & detectis nouatorum, imò dæmonum, fraudibus, necessaria religionis vnitas atq; synceritas certius cognoscatur, firmiusq; retineatur. In quorum numero Germaniæ Theologis principem locum tribuo, qui cum primis & pręcipuis sectarum architectis et antesignanis apertò Marte fortiter dimicauerunt. Tales fuêre Eckius, Faber, Schatzgerus, Pelargus, Cochlæus, Nausea, Dietenbergius, Billichius, Hofmaisterus, vt cæteros, præsertim recentiores Theologos, prætermittā. His adiungo ex Belgio nobis diuinitus oblatos Latomum, Driedonem, Pighium, Ruardum, Hesselium, Tiletanum. Non dicam de Theologis Anglis, inter quos Ioannes Roffensis sacri martyrij quoq; laurea coronatus effulsit: non de Gallis, è quibus Clichthouæus & Arboricensis sunt haud quaquam postremi: non de Hispanis, qui Alfonsos & Sotos egregiè pro religione pugnantes exhibuerunt: nec

De primis Germanię Theologis sectariorum oppugnatoribus.

Theologi variarum nationum Catholici sectis restiterunt.

demùm

demùm de Italis, inter quos præclarũ sui specimen Catharinus & Lipomanus palàm ediderunt. Nam de viuis hodie scriptoribus, qui contra hæreticos in generoso adhuc sudãt certamine, præstat me omninò tacere, quàm debitas illis laudes parcè attingere: quos ego tãtò maiore bonorum omnium commendatione dignos duco, quò virulentius illi ac amarulentius ab insanis hæreticis religionis ergò exagitantur atq; proscinduntur.

Atq; hos omnes ego honoris gratia nominatos esse volui, eorũq; causa Christo Domino gratias maximas ago, cuius illi spiritu afflati, & zelo impulsi, cum horum temporum sectarijs congredi, ac potissimùm primos aduersariorum impetus & furores magno difficiliq; bello comprimere studuerunt. Extant illorum scripta, ex quibus tanquam ex vnguibus, vt dicunt, leones facile cognoscantur, & quæ non modò grata leget posteritas, sed ex quibus etiam eorum in obeundis certaminibus dexteritatem atque constantiam meritò admiretur. Digni sunt certè illi, quibus etiam post mortẽ benè precemur, et quorum tùm nomina, tùm monumenta eò pluris faciamus, quò minus hæreticis placent, et quò illi gloriosius pro religione certârunt, quoq; plu-

Agendæ Christo gratiæ pro constantia & peritia Theologorum sectas oppugnantium.

Scripta Theologorum cur magnifacienda.

2.Reg.18.
2.Paral.5.

Theologi Catholici consentiunt in doctrina, reliqui dissentiunt.

Noui scriptores Catholicis valde dissimiles.

plura & grauiora bella Domini sunt præliati, vt scriptura dicere solet. Illud verò non solùm diuinæ erga nos bonitatis, sed etiam Catholicæ veritatis præclarum est testimonium, quod ij qui sunt tam multi, tamque longis terrarum interuallis atque spacijs separati, tam varijs modis contra perditos hæreticorum mores atque libros sese obijciant: interim verò tam consentientem de religione doctrinam, & nulla in re discrepantem veritatis confessionem edere, scribendoque testari queant. Quod si fortasse alicubi discrepent, id tamen citra fidei periculum, & salua semper Ecclesiæ authoritate fieri satis constat. Quid simile apud sectarios? qui nihil non in contemptum Ecclesiæ faciunt & facere docent, qui sua scripta & dogmata nullius vel Episcopi, vel Concilij iudicio submittunt, qui præpositos Ecclesiæ blasphemare malunt quàm agnoscere, qui donũ interpretandi scripturas sibi vel solis, vel maximè arrogant, qui vt lucem fugiant, suamq; doctrinam Ecclesiæ iudicio subtrahãt, diuinæ veritatis patefactionem in priuatis personis ac ędibus locant: qui deniq; nunq; non disceptant, scribũt, edũt atq; commentantur: sed qui neque in vna prouincia, nec in ciuitate, neque schola, neque mensa

ſa diu poſſunt concordes permanere, atq; vt inter ſe frequenter, ſic ſecum ipſi haud rarò pugnant, contrariaq; docent ac ſentiunt. Hinc tam multæ tamq; variæ ipſorum Confeſsiones, et Eccleſiarum, quas vocant, ordinationes: hinc tot apud illos ritus & catechiſmi, vt vulgo etiam & magiſtratibus hæc magiſtrorum inconſtantia, et in religionis doctrina diſſenſio atq; varietas magnas pariat offenſiones, & excitatis animorum perturbationibus, omnem fere ſectis detrahat authoritatem. Sed ad finem capitis properandum eſt.

HACTENVS in Ioannis Baptiſtæ hiſtoria nec parua, nec leuia perſecuti ſumus, vt omnem tum prophanæ nouitatis, tum inſulſæ temeritatis vanæq; commentationis ſordes, pro noſtra quidem virili, abſtergeremus. Dignus eſt enim ille, ſi quis alius, cuius laudem et gloriam poſt præcones eius Prophetas & Euangeliſtas, pij omnes illuſtrent & vindicent: Superiorum capitum epilogus.
" Ioannes, inquam, ille maior inter Prophetas Ioannes à Cypriano laudatus.
" habitus, ille diuina gratia adhuc in vtero ma- Matth. 11.
" tris impletus, ille Elię ſpiritu et virtute ſubni- Luc. 1.
" xus, qui non aduerſarius Domini, ſed præcur-
" ſor & prędicator fuit, qui Dominum non tan-
" tùm verbis prænunciauit, ſed & oculis oſten-
" dit, qui ipſum Chriſtum, per quem baptizan-

Epist. ad Iubaianum.

Centuriatores Ioannis historiam mala fide contexunt.

tur cæteri, baptizauit.] vt Cypriani verbis vtamur. Sed libuit Cẽturiatoribus alijsq; multis, qui è sectis nouis prodeuntes, ad Euangelium interpretandum irrumpunt: libuit, inquã, ne Ioanni quidem parcere, cuius historiam, vt ostendimus, tot modis deformârunt atq; conspurcârunt. Inuidi homines, vt nihil acerbius dicã, non illi sanctissimo viro et Prophetę maximo suã in vasta solitudine habitationẽ, non victum, non vestitũ integrum intactumq; reliquerunt, non laudem à vita sanctissimè et seuerissimè acta, quę vera laus censenda est, inuiolatam esse passi sunt, sed illum prorsus in ordinem redegerunt, adeoq; non dissimilem vulgari pædagogo, & Mosaico sacerdoti, imò & seditioso concionatori, & authori schismatis, & Ecclesiastici magistratus contemptori parem effecerunt.

Iudicent igitur sapientes et boni omnes, qua fide isti Magdeburgici contexant historias, qui historiam Euangelicam tot modis in vno Ioanne deprauant, suisq; nugis contaminant. Neq; boni Theologi, nec fidi esse historici possunt, quos adeò iuuat ad vanos tegendos errores, & ad impuros explendos affectus, in historia etiam sacra sibi nihil non indulgere & sumere. De alijs non repetã nouatoribus: cùm

Nouatores de Ioanne perperam & licenter tractant.

res

res ipsa declaret, et è superioribus intelligi facile posſit, quàm illi & circa Ioannis historiam inſcitè prauéq; multa notauerint, dum aut nimis oſcitanter ſcripturam ſacrã explicant, aut nouis tuendis opinionibus addicti, non tã quod licet, quàm quod libet euomunt atq; profundunt. Nunc ad poſtremam huius libri partẽ nos conuertemus, eamq; in mediũ proferemus, quæ tanq; floſculos parum quidem odoriferos, ac minus etiam ſalutares, iſti agreſtes hortulani, præſertim verò Magdeburgici, ſuorum ſcriptorum impuris hortulis inſeruerunt, & quibus ad Ioannem non ornandũ, ſed potius dedecorandum, turpiſsimè ſunt abuſi. His floſculis, imò verò ſentibus & ſordibus, in vnum velut aceruum ex tractatione ſuperiore comportatis atq; congeſtis, cenſurã nos aliquã, velut falcẽ, breuiter et ſuccinctè admodum apponemus, vt rudiores pręſertim et veritatem amantes rectius iudicent, quantum ſibi ſumpſerit circa vnum Ioannem, eiuſq; hiſtoriam licentia nouatorum. Sunt aũt infiniti penè libri ſectariorum, ex quibus innumera propemodum talium floſculorũ genera poſſint excerpi, et opus aliud longè maius ab eruditis confici. Ac fortaſſe erit aliquando, qui noſtrum exemplum ſecutus, ex varijs huiuſmodi

Tranſitio ad poſtremam huius operis tractationem.

modi nouatoribus nouæq; religionis docto-ribus similes excerpet,& ad rudiorum cautio-nem in medium adferet corruptelas.

CAPVT DVODE-CIMVM.

Farrago & index corruptelarum, figmentorum & ineptiarum, quibus Ioannis Baptistæ historiam in suis scriptis sectarij asperserunt.

I. *QVod Ioannis parentes Zacharias & Elizabeth iusti fuerint ante Deum, hoc est, fide, non operibus: quia crediderunt in Messiam, propter quam illis imputata fuit iustitia, ut Deum haberent propitium.* Sic Strigelius, Brentius, Lossius, præter Centuriatores & alios.

De parentum Ioannis iustitia.

PRobatum est, Ioannis parentes aliosq; id genus iustos, in scriptura celebratos, non minus ob vitam piè sanctèq; gestam, quàm propter fidem, iustitiæ nomen ac laudem obtinere. Monstratũ est etiam, graues ac perniciosos hodie sectariorum

errores

errores grassari, quibus vera fidei & iustitiæ doctrina deprauatur. De his capite statim prę cedente & decimo ex instituto tractatur.

II. *Sicut Ioannes in matris utero fidem habuit & ostendit, ad Deiparæ uirginis aduentum & salutationem exultans: sic etiam suos fidei motus esse paruulis cùm baptizantur.* Bucerus, Kemnitius, Æpinus & alij. De Ioannis exultatione in vtero matris.

Etsi concedatur, Ioannem ex vera fide in matris vtero subsilijsse, & sui redemptoris aduentum cognouisse, non tamen continuò sequitur, infantibus alijs fidem propriam, fideique motus peculiares inesse: quibus nihil aut boni aut mali intelligentibus vt baptizentur atque sanctificentur, fides sufficit aliena. Id probatum est capite primo.

III. *Quod Ioannes in matris utero sanctificatus indicio sit, infantes Christianorum non perire, sed sanctos etiam ac saluos esse posse, licet sine baptismo ex hac uita migrent.* Caluinus, Petrus Martyr, Bullingerus, Beza, Brentius, Schmidelinus, Cythræus. De sanctificatione Ioannis in vtero materno.

Quod Ioannes sanctus prius quàm natus fuerit, vt Euangelium probat, ad singulare quoddam priuilegium referendum est, idque ad alios pręterea paruulos non est accom-

modandum, qui neq; sancti, Christiani et fideles, neq; regni cœlestis participes esse possunt, nisi ex aqua & Spiritu sancto regenerentur. Qua de re caput primum itidem docet.

De familiaritate Ioannis & Christi in pueritia.

IIII. *Quod dubium non sit, Mariam crebrò ad Elizabetham excurrisse, & Iesum etiam in pueritia sanctam atq; pulcherrimã cum Ioanne adhuc puero, & postea etiam in reliquis ætatum gradibus amicitiam coluisse.* Centuriatores.

De Mariæ ad Elizabetham crebra excursione, quam nos fabulosam ducimus, libro sequenti respondebitur. Illud verò fictitium ac falsum est planè, quod isti tamen pro indubitato volunt haberi, Christum & Ioannem in pueritia & adolescentia, nescio quam, singularem familiaritatem, & familiarem consuetudinem inter se contraxisse mutuò atq; coluisse. Etenim Ioannes ipse testatur, Ego nesciebam eum: idq; sic accipiunt Chrysostomus, Theophilactus, Euthymius, Rupertus aliiq; Patres, Christum anteq; ad baptismum accederet, Ioanni de facie quidem ignotum fuisse, nihilq; cũ illo familiaritatis habuisse. Vixerat eñ in deserto Ioannes inde à pueritia, vt ostendimus, et vsq; ad tempus publicæ prædicationis occultus in deserto mansit. Tum vtilitas exigebat

Ioan. 1.

publi-

publica, Ioannem primis annis Christo minimè familiarem esse, præsertim ad amoliendam hominum suspicionem, ne videretur idem postea tam præclara de Christo dicere, vel affinitatis, vel familiaritatis gratia, quam puer cum eo contraxisset, sicut et Theophilactus monet. Quin etiam Beza, Bullingerus, Bucerus, Marloratus apertè fatentur, Christum Ioanni facie ignotum fuisse.

In 1. cap. Lucæ.

V. Ioannem in primis annis fideliter in sacris literis institutum, & feliciter progressum fuisse. Et hoc Centuriatores.

De studijs Ioannis in literis sacris.

Contrà probatum est, de Ioannis pueritia & prima institutione longè sublimius iudicandum esse, quàm isti faciunt, & puerum illum diuinitus edoctum, non eguisse communi illa discendi ratione, quæ pueris alijs necessaria esse consueuit. Lege caput primum.

VI. Esse uerisimile, Ioannem in bonorum uirorum scholis literarum semina percepisse. Ex eodem fonte.

De Ioannis institutione in scholis.

Nos ex Chrysostomo & Bernardo confirmauimus, esse probabilius, et vero magis consentaneum, Ioannem puerum sine præceptoribus, sine schola, in doctrina spiritus profecisse.

VII. Quod procul dubio doctores & enarratores

De Ioannis præceptoribus & ludi magistris.

res sacrarum literarum, annis atque iudicio confirmatus, attentè audierit: quod fortè & ipse priuatim & modestè docuerit. Et hoc ex officina Centuriatorum.

Procul dubio imbecilles sunt et parum probabiles huiusmodi coniecturæ, quibus nullũ à Patribus vel scriptoribus alijs accedit suffragium: & in quibus excogitandis nimium hi sibi indulgent autores, qui in scholis à prima pueritia versati & educati esse videntur. Nihil enim nisi de scholis & scholasticis exercitationibus Ioanni puero affingunt, eumque perinde ac vulgarem quemuis alium studiosum ac magistrum artium tractant. Hoc verò quid ad historiam Euangelicam?

De Ioannis apud parentes educatione.

VIII. *Ioannem puerum & adolescentem in œconomia parentum suorum educatum fuisse.* Sic rursus Centuriatores.

Id verò non conuenit cum his, quę scribunt Patres, vt docuimus, Ioannem scilicet puerum à parentibus discessisse, & diuino spiritu concitatum, maturè desertum adijsse, sicut & primum & sextum caput ostendit.

De Ioannis deserto & vita solitaria.

IX. *Ioannem non in deserto uel uasta solitudine, sed in locis prope Iordanẽ uixisse, nec procul à montibus, pagis et oppidis habitasse.* Bullingerus, Bucerus, Centuriatores.

Circa desertum Ioannis mirè nugantur sectarij, quod vt nobis planè tollant, vel in loco montoso, aut ad regionem montosam sito, vel prope desertum, vel non procul à pagis & oppidis, vel solùm in vita & educatione priuata collocare nitũtur. At è scripturis & Patribus, vt opinor, conuicimus, Ioannem, vt verum eremi cultorem, non alibi quàm in vasta eremo & intima solitudine, vitã austeram transegisse. Qua de re caput secundum propriè tractat.

X. *Quod usitato genere uestitus induebatur, quo alij uicinis in locis babitantes.* Caluinus, Bucerus, Strigelius, Centuriatores. De Ioannis vestitu minimè aspero.

Cùm blandè doceant omnia sectarij, in Ioannis quoq; vestitu spontaneum rigorem, & inusitatam seueritatem nolunt agnoscere, sed illum moderatè potius, & iuxta morem aliorum vestitum fuisse fingunt. Quasi verò tunc vsitatum fuerit, sacerdotis filium vestiri pilis camelorum, & pellicea zona cingi. Aliter de Ioannis vestitu iudicare docet Christus, Euangelistæ, Patres, quemadmodum capite tertio confirmatur.

XI. *Vestis Ioannis erat contexta ex pilis cameli, similis ei, quam uulgo à camelis uocamus Kamlot uel Schamlot, latinè undulatam.* Cythræus. De veste vndulata Ioannis.

Et hoc nouum ac ridiculum planè figmentum est, falso grammaticæ tantùm fundamento nitens, & mundi spiritum redolens, Patrũque sententijs minimè consentaneũ, qui tantopere Ioannem à vestiũ asperitate laudãt, alijsq́ imitandũ proponũt. Vide rursus caput tertiũ.

De Ioannis vestitu vulgari, non peculiari & insueto.

XII. *Cibi genus Ioanni fuisse non peregrinum & insolens, sed assuetum his, cum quibus agebat.* Bucerus.

Retinenda est studiose veterũ sententia, qui ex Euangelicis literis colligunt ac probant, Ioanni à victus & vestitus minimè vsitati austeritate laudẽ deberi peculiarem: quod & caput quartum pluribus astruit.

Ioannem edisse locustas, id est, pisces siue cancros.

XIII. *Quòd locustæ* (Ioannis esca) *ad genus marinorum piscium magis, quàm ad terrestre animal sint referenda, & speciem eam fuisse cancrorum.* Melanchton, Strigelius, Losſius, Centuriatores.

Probauimus, locustarũ nomen à Patribus potissimũ ad volucre animal, nonnunq̃ verò ad herbę genus accõmodari. Ridiculum autẽ est & inauditum, locustas Ioannis in cancros velle transformare, & quod Ioannes pisces illos à piscatoribus vel abiectos, vel donatos ederit, comminisci. Vide caput quartum.

XIIII.

XIIII. Quòd Ioannes locustas edendo exemplū dederit Euangelicæ libertatis, quia cibus hic Iudæis in Leuitico prohibitus erat. Philippus, Strigelius, Lossius, Centuriatores. De libertate Ioannis in edendo Euangelica.

Iniquè & falsò Ioannes de violata lege accusatur, cùm lex non vetuerit huiusmodi locustis vesci, quas omnis antiquitas Ioanni in vsu fuisse testatur: & puerse iudicant, qui hoc Ioannis exemplo ad suę carnalis potius quàm euangelicæ libertatis defensionem abutuntur. Meminit de eo etiam caput quartum.

XV. Pro locustis pyra syluestria posse accipi, ut ἀχράδας pro ἀκρίδας legatur. Beza. De pyris Ioannis.

Noua prorsus commentatio, quæ nihil etiā probabilitatis ostendit, cur constans græcorū codicum lectio mutari, & locustæ Ioannis in pyra syluestria conuerti debeant. Nullus veterum aut scripsit aut sensit, cibum Ioannis ad fructus arborum pertinere.

XVI. Quòd mel syluestre à Ioanne sumptum sit idē planè, quod manna in pharmacopolijs uocāt, & in medicationibus usum habet. Lossius, Strigelius. Ioannes comedit mel syluestre, id est, manna.

Multò aliter de hoc melle scribunt Patres: nec est quidem verisimile, manna vel medicamenti genus vllum in vsu viro continentissimo

mo fuisse, Atq; vt maximè fuisset, maneret tamen Ioanni sua integra perfectaq; abstinentiæ virtus, quam frustra sectarij tot suis figmentis labefactare & obscurare conantur. Plura de eo extant quarto capite.

Ioannes in patria sua celebris, patri suo successit, & cum laude vixit.

XVII. Quòd Ioannes in parentis sui senio confecti & emortui locum successisse, sed & in sacerdotis functione summa cum laude uixisse uideri possit. Centuriatores.

Fallaces ac friuolæ sunt istiusmodi coniecturæ, neq; videntur scripturis consentaneæ, ex quibus colligunt & conuincunt Patres, Ioannem inde à pueritia, se à parentibus subduxisse, et studiose caruisse publico, neq; functionibus politicis se vllis immiscuisse. Nec decebat quidem, futurum Christi pręconem his rebus occupari, quæ ad sacerdotes legis pertinebant. Sed enim Ioannem, & politicum hominem, & sacerdotem Mosaicum, & nescio quem antistitem, nominatumq; in vrbe ciuem videri volunt sectarij. Quid igitur obstet, quo minus porrò eâdem fingant licentia, Ioannem in suo sacerdotio vxorem duxisse, & bonum fuisse patrem familias, & liberos educasse? quemadmodum noui quidem isti doctores facere solent.

XVIII.

XVIII. Ioannem primum esse authorem & instauratorem eius baptismi, quo adhuc utitur Ecclesia, & quo utetur usque ad consummationem seculi. Brentius, Philippus.

Ioannes instituit baptismi sacramentum.

Et Ioanni minimè cõpetit, & in Christum est contumeliosum, & veritati Patrumque sententiæ prorsus repugnat, ex Ioãne facere Christiani baptismi vel authorem, vel instauratorem. Vide caput sextum.

XIX. Quòd Ioannes priusquàm baptismi cæremoniam conferret, prolixè auditoribus, quid sit baptismus explicuerit, unde sit, cur expetendus omnibus, quomodo & quibus prosit. Centuriatores.

Quid Ioannes tradiderit de baptismo.

Hic de Ioannis baptismo nimium præclarè sentiunt, & maiorem ad illum præparationẽ, exactioremque catechismum excogitant, quàm vel Ioannes à populo exigebat, vel res ipsa fieri postulabat. Quòd si scriptura sacra essent isti contenti, ab huiusmodi rebus Ioanni & eius baptismo affingendis facilè supersederent. Huc sextum & septimum caput referatur.

XX. Ioannem de suo docuisse baptismo, quòd sit à Deo, quod adferat remißionem peccatorum. Item, Ioannis & Apostolorum baptismum ministerio &

Quis effectus fuerit baptismi Ioannis, & an sit æqualis baptismo Apostolorum.

& efficacia prorsus conuenisse: actioni Ioannis in baptizando annexam fuisse remißionem peccatorũ. Caluinus, Bucerus, Kemnitius, Centuriatores & alij.

Vetus et damnatum est hoc dogma Donatistarũ, Ioannis et Christi baptismum eundem facere, paremq́ dignitatem, virtutem & efficaciam in baptismo serui & Domini cõstituere. Confutatur hoc dogma tum eiusdem Baptistę verbis, tùm varijs diuinæ scripturæ locis, tùm communi veterum sensu atq́ consensu, quemadmodum caput sextum ostendit.

Qualem præparationem Ioannes exegerit à baptizandis.

XXI. *Quòd Ioannes ad baptismum non admiserit quenq́, nisi prius peccata fuisset confessus, hoc est, egisset pœnitentiam, & Iudaismo ualedixisset, et in Meßiam credidisset, & priores errores & peccata damnasset, ac etiam promisisset in fide & operibus bonis perseuerantiam.* Centuriatores.

Abutuntur hic nomine confeßionis, quod non tam multa, quàm hic enumerantur, includit. Nec est aut scripturæ, aut veritati consentaneum, à baptizandis tam multa postulasse Ioannem, præsertim vt eo tempore valedicerent Iudaismo, certoq́ crederent & statuerent, se post baptismum acceptum, in fide & operibus bonis tota vita perseueraturos. Reliqua vide capite septimo.

XXII.

XXII. *Quòd Ephesij à Paulo rebaptizati, de quibus Lucas refert, à Ioanne uerè non fuerint baptizati.* Bucerus, Bullingerus, Losſius, Centuriatores.

De Ephesijs à Paulo rebaptizatis Act. 19.

Mirum, quantopere iſti circa hoc exemplũ Epheſiorum ſe torqueant diſſentiantq́; Sed Lucæ verba ſunt luculenta, & à Patribus tam ſolidè confirmantur, nullus vt dubitare debeat, Chriſtiano baptiſmo in Epheſijs hoc ſuppleuiſſe Paulum, quod illis ad gratiam ſpiritualem deerat ex imperfecto Ioannis baptiſmo, quo verè fuerunt baptizati, ſicut capite ſexto declaratur.

XXIII. *Quòd à Ioanne baptizari ſit idem, quod erudiri & doceri euangelium.* Zuinglius, Losſius, Bullingerus.

Idem eſſe baptizari à Ioanne & doceri.

Pudendus hic error eſt, atq; vt videtur, ex ſumma vel ignorantia, vel peruerſitate profectus, dum aduerſus propriam ſcripturæ phraſin, magnumq́; conſenſum doctorum omniũ, baptiſmi & doctrinæ nomina confunduntur. Hoc ſi admittamus, conſequi neceſſe eſt, Chriſtum in Iordane non verè baptizatum, ſed in doctrina ſolùm à Ioanne inſtitutũ fuiſſe, quod ſit longè abſurdiſsimum. Qua de re ad finem ſexti capitis eſt annotatum.

Peccâsse Ioannẽ, cùm baptizare Christum recusaret.

XXIIII. Quòd Ioannes imprudenter & stultè agat, cùm detrectat Iesum baptizare, & mauult carnali suæ prudentiæ, quàm spirituali mandato Christi baptismum postulantis obsequi. Vnde magna Christum afficit contumelia, perinde ac si diceret: Ego sapiens, tu stultus: ego prudens, tu ineptus. Sic Brentius.

Hoc verò est imprudenter & stultè, adeoque cõtumeliosè in Ioannem debacchari, qui non reprehensionem, sed laudem potius meretur ob insignem illam sui submissionem, & singularẽ erga Christum reuerentiam. Fuit ille ab omni carnali prudẽtia, quæ in sectarijs plurimùm regnat, semper alienus, suamq́ sanctã simplicitatem & promptam erga Christum obedientiam vel hoc ipso satis declarat, quòd iussus è vestigio pareat: ac posito metu, Domino gloriæ seruiat, postulatumq́ illi baptismũ impendat. De hoc plura in fine capitis quinti.

Ioannes à templo & synagoga fecit secessionem.

XXV. Quòd Ioannes à templo Hierosolymitano & synagogis Iudæorum, & à potestate ordinaria, siue sacerdotibus, palàm & publicè discesserit. Philippus, Centuriatores, Crucifer, Maior.

Ab Ecclesia & eius magistratibus legitimis secessionem faciunt, & facere docent sectarij.

Nihil

Nihil tale vnq̃ in animum suum induxit Ioannes, qui magistratus Iudaicos, præsertim in cathedra Moysi sedentes, tùm verbo, tùm exemplo suo haud dubiè docuit honorare. Sed neq; tempestiuum quidẽ erat, neq; reip. tranquillitati conueniebat, vt ab illo synagogæ magistratu & cultu diuino Ioannes faceret secessionẽ. Atq; vt maximè concedatur, Ioannẽ ab illius temporis Ecclesia discessisse, non haberent tamen Ecclesiæ desertores, cur tanti viri exemplo suam schismaticam à vera Christi Ecclesia secessionem & publicam rebellionẽ meritò excusare ac defendere possent. Fient hæc planiora, caput octauum si legeris.

XXVI. Sicut Ioannes & Prophetæ à Deo immediatè uocati peculiare habuerunt mandatum docendi Ecclesiam: sic etiam hodie à Deo excitantur & uocantur extra ordinem & uocationem ordinariæ potestatis repurgatores doctrinæ & doctores Ecclesiæ. Philippus, Georgius Maior, Losius.

Ioannis exemplo excusari nouos hodie ministros, qui sine vocatione ordinariæ concionantur.

Etsi Ioannes & Prophetæ à Deo immediatè vocati & missi, verbum Dei legitimè prædicârunt, & vocatione ordinariæ potestatis non indiguerunt, tamen se sui temporis Ecclesiæ non opposuerunt, & ab ordinaria pote-

ſtate diſceſsionem nullam aut ipſi fecerunt, aut in aliјs probârunt, genuſq; doctrinæ & ritus in Moyſi cathedra probatos & receptos confirmârunt potius, quàm aut labefactârunt aut immutârunt. Malè igitur Ioannis & Prophetarum exemplum ſequuntur, qui cùm vel immediatæ à Deo, vel mediatæ ab Eccleſia vocationis ac miſsionis ſuæ teſtimonium nullum proferre poſsint tamen poteſtati ordinariæ & Eccleſiæ prępoſitis palàm reſiſtunt, doctrinamq́ue & ritus Eccleſiæ prorſus immutant, totumq́ue ſtatum religionis ita perturbant, vt hoc ipſo ſe à Deo minimè vocatos ac miſſos eſſe teſtentur. Qua de re caput octauũ plura proponit.

Qualem putauerint Ioannem eſſe Iudæi.

XXVII. *Quòd Ioannis acerrimi perſecutores fuerint Phariſæi, & qui ad clauum Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ſedebant, eumq́; cæco furore perrexerint in ſuis conciliabulis, tanq̃ hæreticum, & totius patriæ atq; auitæ religionis turbatorem damnare: qui & uoluerint eum ueluti peſtiferum clamatorem, è medio tollere.* Centuriatores.

En tibi licentiam pluſq; poëticam in hiſtoria Euangelica contexenda. Præclara fuit de Ioanne omnium exiſtimatio, quem & ſynagogæ maiores pro Meſsia ſibi contingere cupièrunt,

runt, in cuius etiam inculpatiſsimos mores ne ſuſpicio quidem eorum criminum,quæ hîc illi obiecta dicuntur, cadere potuiſſe videatur. Plura de his diximus eodem octauo capite, & reiecimus iſtorum fictiones friuolas, quibus Iudæos contra Ioannem concitatos fuiſſe fabulantur.

XXVIII. *Quòd Ioannes Phariſæorum & Sadducæorum peccata ligauerit, nihilq́; curauerit illorum indignationem aut bruta fulmina.* Centuriatores.

A Ioanne ligata eſſe peccata Iudaicorum magiſtratuum.

Magna iſtorum eſt petulantia, quòd Ioannem accuſare non vereantur velut ſeditioſum, qui ſe palàm oppoſuerit legitimis in ſynagoga magiſtratibus,quibus ipſe Chriſtus honorem haberi mandauit, eorumq́; contempſerit authoritatem à Deo ipſo inſtitutam atq; confirmatam. Quomodo verò peccata quorundã ligaret, qui nec ad ſoluendum, nec ad ligandũ clauium acceperat poteſtatem? Quem autem ad finem illi hæc viro ſanctiſsimo tribuant,& quomodo Ioannis perſonam ſibi imponentes cauſam Catholicorum per odioſam collationem grauent,ex octauo capite perſpicietur.

XXIX. *Ioannes nouam incboauit Eccleſiam, quæ uſq; ad finem mundi duratura eſt, inſtituit nouam*

Quàm multa & magna pertineant ad Ioannis miniſterium.

cæremo-

cæremoniam baptiſmi, recepit gentes ad ſocietatem Eccleſiæ Dei. Abrogauit legem Moſaicam & cultus Leuiticos, aboleuit circumciſionem, et inchoauit uniuerſalem uocationem gentium: & fuit miniſterium eius deſtinatum non ſolùm inchoationi noui teſtamenti, uerùm etiam manifeſtæ receptioni gentium ad ſocietatem Eccleſiæ, & repurgationi uniuerſæ doctrinæ. Georgius Maior, Cythræus, Philippus, Loſsius & alij.

Plura id genus de Ioanne ac eius miniſterio temerè ac ridiculè fingi poſſunt, ſed è ſcripturis & Patribus probari nunquam poſſunt. Quin pugnant etiam cum Chriſti officio & dignitate, quam tantò magis obſcurant & deprimunt, quò Ioannis miniſterium amplius illuſtrare & altius attollere ſtudent. Solus eſt Chri-
Ioan. 11. ſtus, qui filios Dei diſperſos in vnum congregat, & nouam ex Iudæis & gentibus colligit inchoatque Eccleſiam ad mundi finem vſque duraturam. Solus ipſe baptiſmum & omnia Eccleſiæ Sacramenta inſtituit. Solus ad Euangelij conſortium per Apoſtolos recipit gentes, et corpus vniuerſæ doctrinæ ad credentium ſalutem repurgat. Solus ipſe finis & abrogator legis eſt Moſaicæ, qui noua facit omnia, ſicut partim quinto, partim octauo capite pluribus declaratur.

XXX. Ioannes terminauit uetus, & orsus est nouum testamentum, de facto & iure abrogans cæremonias Mosaicas, & immutans totius religionis Mosaicæ formam, non solùm destructor ueteris, sed & inchoator noui testamenti. Centuriatores, Georgius Maior, Crucifer.

Hic rursus Ioanni attribuunt, quæ ministerio eius non congruunt, & Christi derogant maiestati, vt qui solus venit veterem legem implere, & nouam condere. Nec in scripturis vllum apparet vestigium, vnde probari possit, Ioannem sibi vendicasse munus Mosaicæ religionis formam vel mutandi, vel abrogandi, quæ nec debebat ante Christi mortem mutari, vel à quoq; aboleri, sicut caput quintum explicat.

XXXI. Non est dubium, quin Ioannes hac una uoce, Ecce agnus Dei, quasi bellicum non inter Pontifices & sacrificulos tantùm, sed etiam inter sapientes quosq; Iudæos, adeoq; in uulgo ipso cecinerit. Quæ concio uisa est sapientibus non solùm abrogatio ciuilis honestatis, sed etiam deuastatio totius Iudaicæ religionis, ac idcircò Ioanni constitit magno uitæ suæ periculo. Brentius. De Ioanne seditionem excitante.

Non isthæc ad historiam Euangelicam, sed ad merã potius fabulam spectant, et nec speci-

em quidem veritatis præ se ferunt. Vt enim maximè concedatur, Ioannem hæc pauca verba dixisse palàm in frequenti hominum cætu, eaq́ perfectè ab omnibus intellecta fuisse: tamen prudens nemo dixerit, hinc tantas turbas, quantas fingit Brentius, excitatas videri, vt quem omnes velut virum sanctissimum reuerebantur, huius etiam vitæ insidiarentur, & propter vnam sententiolam adeò sibi de suæ legis ac totius religionis, imò & ciuilis honestatis abrogatione timerent. Vide plura octauo capite.

Sic à Ioanne doceri de agno Dei, vt ad remissionem peccatorum nō sint opera necessaria.

XXXII. *Hoc dicto, Ecce agnus Dei, testatur Ioannes, abrogari satisfactiones, merita bonorum operum, et sine adiumento operū humanorum, peccatorum remissionem parari ac donari victimæ Christi immolatione.* Centuriatores, Caluinus, Marloratus, Brentius.

Fallūtur prorsus et fallunt in Ioannis dicto interpretando, qui Christū Dei agnum, & pro peccatis nostris hostiā sic accipi volunt, vt hac ratione fidei opera piorumq́ merita & digni pœnitentiæ fructus excludantur: cùm hæc oīa non aliter nobis in Ecclesia commendentur, & homini salutaria esse credātur, nisi Christi meritis, et cruento eius in cruce sacrificio innitantur.

tur. Nec fieri sanè potest, vt idem Christus cũ suis meritis nobis causa sit salutis æternæ, nisi volentes, credentes et pœnitentes illum ipsum nobis applicemus, illius gratiæ cooperemur, & secundùm illius spiritum ambulemus, sicut Ioannes & Apostoli tradiderunt.

XXXIII. *Quòd in Ioanne aliquando fuerit opinio, neq; certa, sed infirma, seu coniecturalis cognitio, Iesum uerum esse Meßiam.* Brentius, Losſius.

De Ioanne coniecturalem Christi cognitionem habente.

Atrocem Ioanni eiusq; ministerio iniuriam adferunt, qui de tanto viro tam indignè sentiunt, tamq; insulsè garriunt. Est enim ille testis omni exceptione maior, qui de luce vera Christo non potuit non habere, quam alios docuit certam, indubitatam et perfectam fidem Christiq; cognitionem. Est idem Propheta & plusquàm Propheta, vt præstantem & absolutam diuinæ veritatis Christiq; maiestatis intelligentiam præ cæteris assecutus videatur, præsertim cùm etiã in matris aluo clausus, singularem tùm gratiæ, tùm scientiæ acceperit prærogatiuam. Plura vide ad calcem quinti capitis.

XXXIIII. *Ioannes docet, Qui credit in filiũ Dei, habet uitam æternam. Vult igitur homini satis*

Ioannem de sola fide docuisse.

esse, si Christo fidat, et illi credat, non Patribus, non Pontifici. Pellicanus, Melanchton, Brentius, Marloratus.

Deprauantur hîc penitus verba Ioannis, qui fidem pro fiducia sola nunquam intellexit, & tam sedulò non solùm de fide, sed etiam de pœnitentia & operibus bonis ad salutem necessarijs docuit. Decet verò credentes, velut oues morigeras, vocem Christi pastoris audire, qui non modò per seipsum, sed etiam in Apostolis, Patribus & Præpositis Ecclesiæ nobis loquitur, suamque voluntatem declarat. Reliqua vide vndecimo capite.

Quales pœnitentiæ fructus Ioannes exigat.

XXXV. *Quòd Ioannes docet ac præcipit, Facite fructus dignos pœnitentiæ, id uel ad fidē, uel ad charitatem, uel ad humilitatem, uel ad fructus spiritus, uel ad nouam obedientiam, uel ad opera secundæ tabulæ pertinere, & in his fructus pœnitentiæ dignos sitos esse.* Zuinglius, Pellicanus, Caluinus, Brentius, Philippus, Sarcerius, Centuriatores.

Qui veram de pœnitentia doctrinam deserunt & oppugnant, sicut ostendimus, eos mirum non est de proprijs dignisque pœnitentiæ fructibus vel operibus hallucinari. Imperitè verò fructus iustitiæ ac bonorū operum cum veris

veris pœnitentiæ fructibus miſcent, quos Ioannes perfectæ pœnitentiæ doctor exegit, quosq; Paulus cũ ſollicito timore, cum ira et indignatione contra peccatum, cum æmulatione itidem & vindicta coniunxit. Præterea inter iuſtorum, vt Ioannis & Pauli, aliorumq; pœnitentium, vt Dauidis poſt adulterium, & Magdalenæ poſt integram ad Deum conuerſionem opera non diſtinguunt, nec intelligunt, cauſam relapſorum, pœnitentiam tamẽ agentium, quàm iuſtorum in nouitate vitæ proficientium duriorem eſſe. Atq; huc caput decimum ſpectat. 2.Cor.7.

Ioannem de operibus moralibus tantùm docuiſſe.

XXXVI. *Quòd Ioannes de bonis operibus docens, opera moralia tantùm propoſuerit.* Centuriatores.

Sunt opera quædam ad decalogum propriè nõ ſpectantia, in quibus Ioannes ſeipſum exercuit, atq; vt ſe exercerent alij, tùm verbo, tùm opere totaq; vita procul dubio commonefecit, ſicut capite decimo confirmatur.

De Ioannis operibus nobis non curandum.

XXXVII. *Quòd Ioannis doctrina ſit nobis conſideranda, de uita uerò eius & moribus non adeò curandum.* Lutherus, Schmidelinus.

Confutatus etiam hic error eſt, qui Euangeliſtarum propoſito aduerſatur, quando illi Ioannis vitam & exemplum tam accuratè de-

ſcribunt, non ſolùm vt eius doctrinam intelligamus, ſed vt eiuſdem mores etiam atq; virtutes, veluti lucernam quandã ardentẽ longeq; ſplendentẽ intueamur, ſeduloq; imitemur: neque minus operibus, quàm fide, tùm patris Abrahę filij, tùm Ioãnis perfecti in fide et veritate doctoris diſcipuli eſſe pro noſtra virili ſtudeamus. Qua de re cãput decimum in fine pluribus tractat.

Ioannis exemplum non ſeruit monachis.

XXXVIII. *Ioannes ut perſonali uocationi obſequeretur, ſeceßit in deſertum, & ibi deſertis urbibus habitauit, uitamq; non ſolùm à ciuili conſuetudine alienam, ſed & longè omnium aſperrimã tranſegit. Sed hoc exemplum trahendum non eſt ad monaſticam uitam.* Brentius, Bucerus, Centuriatores.

Quemadmodũ Ioannis victus ac veſtitus totiuſq; vitæ eius diſciplina in eremo peculiaris, licet mandatum Dei non haberet, tamẽ ob perſonalem, vt vocant, vocationem ac diuini ſpiritus afflatum, qui huc illum impellebat, laudari ac defendi meretur: ita certè ob eandem cauſam reprehendi non debet, ſed cõmendatione dignum eſt inſtitutũ Antonij, Hilarionis, Benedicti ac aliorũ piorum, qui vitam ſibi aſperiorẽ ſiue in ſolitudine, ſiue in monaſterijs Spiritu ſancto authore delegerũt. Conſtat

ſtat enim eiuſcemodi Ioannis velut diſcipulos eſſe, qui poſt illũ omnibus ferè ſeculis vitã vel eremiticam, vel monaſticam ritè tranſegerũt. Vnde Patres Ioannem, ſicut diximus, monachorũ ducem ac principẽ, eremitarumq́ principium vocant. Habes ea de re plura ſecundo capite.

XXXIX. *Quòd Ioannes more Prophetarũ penes ſe aluerit ſcholam, tanꝗ ſeminarium doctorum ueræ Eccleſiæ, quodq́ diſcipuli eius iuuerint Euangelij propagationem.* Centuriatores. De ſchola & diſcipulis Ioannis.

De ſchola Ioannis & Prophetarum longè alia eſt ratio, quàm ſomniant nouatores, qui ſuas ſcholas, non dicam quales, monaſterijs etiam optimè conſtitutis, ſuperbè anteponunt. Habuit Ioannes vtique diſcipulos, non ad tractandas quidem artes et literas, ſed ad ieiunationes & precationes ſæpè multumq́ exercitandas. Neq́ conſtat, prædicationẽ Euangelij ab his diſcipulis propagatam eſſe: imò ex Euãgelicis literis probãt Chryſoſtomus, Hieronymus, Auguſtinus, eos ipſos Phariſæorũ potius quàm Chriſti fauiſſe partib9, rei aũt Euangelicę ſucceſſum moleſtè tuliſſe, & contra Chriſtum eiuſq́ diſcipulos murmuraſſe, demùm ex liuore quodam atq́ ambitioſe itidẽ contendiſſe, vt hinc eos Chriſtus hac ſententia

tia percuteret: Beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me. Nec obſcurè ſcriptura prodit, eos de Meſsia dubitaſſe, & Spiritum ſanctum ignoraſſe. Matthæi 11. Lucæ 7. Ioann. 3. Act. 19.

Ioannem in docendi munere dūtaxat alijs maiorem eſſe.

XL. *Quòd Chriſti teſtimonio inter natos mulierum maior Ioanne Baptiſta non ſurrexit, id propter officium ſeu miniſterium Euangelicum, uel ob prophetandi euidentiam dici, nec ad uitæ ſanctimoniam pertinere.* Bullingerus, Bucerus, Caluinus, Centuriatores.

Propoſita Chriſti ſententia non ſolùm prophetiæ dignitatem, & in docendo prȩſtantiam ſummam Ioanni aſtruit, verùm etiam illius perſonæ ſanctitatem & virtutum amplitudinem, qua reliquis præſtabat, ſecundùm Patrum interpretationem oſtendit. Vnde multis probauimus, Ioannem vitæ innocentia & virtutis perfectione reliquis maiorem rectè cenſeri. Qua de re caput nonum diſſerit.

De imperfectiōne vitæ Ioannis.

XLI. *Imperfectio uitæ Ioannis indicatur, cùm ipſe de Chriſto ita teſtatur: Cuius ego non ſum dignus, ut ſoluam corrigiam calceamenti.* Centuriatores.

His verbis maior quidem perfectio, quàm imperfectio viri ſanctiſsimi deſignatur, qui cū

talis

talis ac tantus esset, sese infimum statuit, seque maiorem in modum deiecit, velut ad ministerium Christo vilissimum exhibendum esset indignus. Quin & angeli se ad Deo ministrandum indignos, quantumuis interim perfecti maneant, possunt pronunciare, si suæ quidem naturæ sine gratia consideratæ statum intueantur, seq; cum illo æterno bono & inexplicabili maiestate conferant, in cuius comparatione cuncta velut pro nihilo reputantur. Excussum etiam hoc est capite nono.

XLII. In afflictionibus Ioannis (dum in carcere constitutus est) ostendi seriam iram Dei aduersus peccatum, dum hinc necesse habuit crucem sustollere & affligi, atq; sic cogitare: O Domine Deus, si tu uelles de me secundùm iustitiam legis tuæ iudicare, non sufficeret hic carcer & squalor eius, sed necesse haberem conijci in perpetuum carcerem inferni. Brentius.

Ioannem in carcere iram Dei & pœnas peccatorũ suorum timuisse.

Hoc verò nihil est aliud, quàm innocẽtissimi sanctissimiq; viri, quẽ à peccatis purũ Patres affirmant, vitã suspectã, et nescio quibus peccatis obnoxiam reddere. Is verò Herodis persecutionẽ, & carceris incõmoda, cæterasq; afflictiones forti haud dubiè & constanti animo pertulit, atq; ita vixit, vt opus non haberet vel Dei irã, vel meritas peccatorũ pœnas ex-

timeſcere. Multis autē expoſuimus, quomodo Ioannes in carcere fuerit affectus, et quibus de cauſis viri ſancti in hac vita vexentur & affligantur.

Ioannes nihil plus habet in cœlo præmij quàm peccatrix Euangelica.

XLIII. *Ioannem, quod ad cœleſte præmium attinet, nihilo plus accipere, quàm Zachæum, mulierem peccatricem aut Lazarum.* Georgius Maior, Sarcerius, & alij.

Iniqua prorſus, & à verbo Dei aliena eſt iſthæc comparatio: nec dubitare fas eſt, quin vir tantopere à Chriſto ipſo cōmendatus, alios minus innocentes ac iuſtos non ſolùm in terris, ſed etiam in cœlis antecellat. Quod autem ſanctorum & merita & præmia ſint prorſus inæqualia, & Ioannes ſingularem obtineat gratiæ gloriæq́ꝫ prærogatiuam, caput nonum explanat.

SED iam finis ſit floſculorum, quos ex ampliſsimo campo, & immenſo aceruo à nouatoribus congeſto decerpſimus, multa interim alia prętermittētes, quæ illi de noſtro Ioāne vt peſsimè confinxerunt, ſic etiam vaniſsimè ſimul & impudentiſsimè literis prodiderunt. Nunc ſummatim indicabimus, quid Cēturiatores, Euangelicæ ſcilicet hiſtoriæ fidi ſcriptores, præter plæraq́ꝫ iam antè citata, de hoc

hoc tam celebri viro sanctissimoq; Propheta sparsim fabulentur. Vtar autem proprijs illorum verbis, ne quid de meo videar assuere, vel rem mala fide narrare, aut, vt illi solent, in amplificando & extenuando modum excedere. Sic igitur de illo narrant:

XLIIII. Ioannis parentes summa pietate ac diligentia tenellū etiam puerum erudierunt et exercuerunt, neq; mediocriter eius ingenio & profectu delectati sunt. Postea paulatim ad intelligenda uaticinia Prophetarum eum instruxerunt. Facile autem tantum ingenium, gubernatorem habens Spiritum sanctum, omnes alios coætaneos in studijs suis superauit, & admirationem sui peperit. Ritus Mosaicos amauit, atq; doctiores enarratores sacrarū literarū procul dubio annis atq; iudicio confirmatus, attente audiuit, ac genuinam uerbi diuini sententiam scrutatus est. Familiaritatem habuit cum sanctißimis hominibus præter parētes suos, Iosepho, Maria, ipsoq; Christo. Didicerat ex pijs parentibus, ex Maria & alijs pietati synceriori deditis, sese præconem ac præcursorem fore Meßiæ. Deinde ubi in Prophetarū libris uersari ipsemet potuit, sedulò plura est scrutatus: ac Spiritu sancto lucē præbēte, res maximas solerti ingenio cōsiderauit. Reuelationes diui-

Quid præterea Centuriatores de Ioanne fabulentur.

Præceptores Ioannis & studia.

Familiaritas Ioannis cum Iosepho, Maria & Christo puero.

Habuit Ioannes reuelationes.

Quid Ioanni rei fuerit cum magistratibus synagogæ.

diuinas plures habuit, quàm proditæ sint. Opinionē de iustitia operum acriter taxauit, irā Dei ac pœnas æternas Pharisæis propterea certò denunciās. Arduas quæstiones, quales tum temporis plurimæ mouebantur, maxima dexteritate iudicij discernebat. Certamina sustinuit maxima et acerrima. Sæpè enim cū Pharisæis & Sadducæis luctatus est, præsertim cū doctrinæ genus, quod profitebatur, uideretur esse nouū & horridum: et nouā religionis formā extrueret, cùm tamē Moysi non putaretur esse par. Offendebātur magnopere omnes, decorem atq; splendorem ueteris status ac tranquillitatē amantes, quòd omnia uideretur demoliri, idq; sine expressa, ut putabāt, uocatione.

Quid Ioanni obuenerit in aula Herodis.

Non exiguos habuit labores in aula Herodis, ubi regis tetrū factum acriter taxauit, & iram Dei annūciauit, nisi ageret pœnitentiā. Id uerò uidebatur crimē læsæ maiestatis, labefactatio existimationis regiæ, conatus seditiosi. Procul dubio & alia peccata, quæ in aulis plærūq; uagantur, reprehēdit: quæ res, sicut aliâs semper, ita hic quoq; admodū ingrata fuit. Erat egregius doctrinæ repurgator, quæ à doctoribus Hierosolymitanis horribiliter obscurabatur et corrūpebatur.

Palàm & publicè discedit à synagoga.

Deinde à tēplo Hierosolymitano et Synagogis Iudæorū palā et publicè discedebat, et in regionibus ꝓpe Iordanē positis, nouos congressus, nō quidē alligatos loco faciebat, reipsa abrogans

gans

gãs totũ religionis ſtatũ à Moyſe inſtitutũ: finiẽs umbras omnes in lege propoſitas, & inchoans nouã religionis formã tẽpori Meßiæ congruentẽ. Perſecutores Ioannis acerrimi primi erant Phariſæi, & qui ad clauũ Eccleſiæ Hieroſolymitanæ ſedebant. Colligebant aduerſus illum hæc crimina tanq̃ atrociſsima, quod miniſterium docendi priuata temeritate, ſine uoluntate eorum, quibus Eccleſia Dei erat commiſſa, uſurparet: doctrinam nouam & alienam ab uſitata atq; recepta in ſynagogis traderet: monſtraret Meßiam talem, qui nihil regij præ ſe ferret, humilem tantùm, pauperem & moriturum: argueret ſummos Eccleſiæ gubernatores, quod cœleſtem doctrinã ac ueros Dei cultus fœdè corrupiſſent, populumq; non rectè erudirent: adhiberet ſummam uerborum acerbitatem, & quaſi excommunicationis fulmina in ipſos conijceret. Ità cæco furore pergebant in ſuis conciliabulis Ioannẽ Baptiſtam tanq̃ hæreticum, et totius patriæ atq; auitæ religionis à Deo præſcriptæ & confirmatæ turbatorem damnare. Nec deerat ipſis uoluntas, ſed facultas Ioannem trucidandi. Tantum igitur odio, criminatione & damnatione apud ſuos eum inſectabantur, intenti tamen interea in alias ſuas occaſiones, quibus & uitam eius inuadere, & tam peſtiferum clamatorem, ut ipſi ſibi perſuaſe-

Quid Ioannes egerit in ſuo miniſterio.

Ioannis perſecutores.

Quæ Ioanni obiecta ſint crimina.

Quàm infenſos hoſtes Ioannes habuerit.

ſuaſe-

suaserant, è medio tollere possent. Congrediũtur igitur sæpè cum eo, atrociter expostulantes, eum sine peculiari mandato in hanc uocationem irrupisse. Verũ talibus responsis à Ioanne dimittuntur, ut audita ueritate, & patefactis suis proprijs erroribus, cum summo dedecore & conscientia læsa domum redire cogerentur.

Hæc sit satis è multis, quæ missa nunc facimus, ex prima Centuria transscripsisse. Et quò plura huius generis commenta eodem in opere conglomerantur, eò certius vident ac deprehendunt omnes, bis peccare grauiter Centuriatores. Primùm quidem, quòd quam ipsi legem cunctis præscribunt, eam vix minimo quidem digito attingere studeant, nequid videlicet verbo Dei temerè adiungatur: ipsi autem historijs Euangelicis, quicquid libuerit, sine vllo timore apponunt atque commiscent. Deinde verò, quòd contra officium historiographorum de Ioanne plæraque narrent, quæ nec vera sunt, nec veri similia prudentibus videri possunt, & solùm ex fallacibus merisque coniecturis frigidè hauriuntur, sed & studiosè in hunc finem confinguntur, si liberè dicendum est, vt Ioannes cum suo ministerio malè Catholicus, & quasi semihæreticus, aut falso

Centuriatores à verbo Dei licenter discedere, & in historia Euangelica scribenda fide mala versari.

Euan-

Euangelicus esse doctor imperitis saltem lectoribus videatur. Aequum aūt erat sanè, meliore fide, maioreq́ religione historiā nō dico sacram, sed et Euangelicam tractari ab his, qui summam in hoc opere synceritatem pollicentur, quiq́ in iudicandis alijs autoribus, quamtumuis vetustis & receptis, supra modum rigidi & nasuti solent esse censores. Quàm sunt demum vana, quæ isti colligunt crimina, & à Iudaicis magistratibus tanq́ atrocissima fingunt obiecta èsse Ioanni? Quando autem obiecta? opinor gręcis, vt aiunt, calendis. Iam quę de Ioannis pueritia & Herodis aula memorant, ex fabulis & nugis, vt alia pleraq́ conflata sunt. Profectò tantum isti licentiæ sibi sumunt & vsurpant in sacra historia proponenda, quantum boni Poëtæ in scribendis huius argumenti Comœdijs & Tragœdijs vix sibi permitterent, alijsq́ permittendum putarent. Cur nos igitur in istis fabellis & fictis narrationibus reijciendis diutius immoremur, & oleum, vt aiunt, operamq́ perdamus? Tam facilè isthæc commenta refutantur à Catholicis, quàm temerè ac leuiter ab istis verbi diuini prophanatoribus ac ludificatoribus asseruntur.

CAPVT

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Refutatio illorum, quæ de ſepultura, reliquijs, miraculis & inuocatione Ioannis Baptiſtæ à Magdeburgenſibus obijciuntur.

IBuit Centuriatoribus, Ioannem non ſolùm in his, quæ de illo ſacra ſcriptura prodidit, verùm etiam in alijs, quæ ad illius laudem & gloriam in Eccleſiaſticis extant hiſtorijs, indignè tractare. Adeò illis deſipiunt & ſordent omnia, quæ de Ioanne poſt mortem præclarè geſta, adeóque miraculis quibuſdam diuinitus ad illius honorem edita, vel à pijs obſeruata veteres annotârunt. Priuſq̃ verò iſtorum cauillationibus reſpondeamus, hoc obiter ex [a] Ioſepho, [b] Euſebio, [c] Beda & [d] Hieronymo repetemus, Ioannem in arce Macherunte ab Herode captũ, & ſuaſu Herodiadis capite obtruncatum fuiſſe. Tum ex [e] Marco conſtat, diſcipulos Ioannis poſt auditam crudelem magiſtri necem, illuc ad ſepeliendum corpus acceſsiſſe. [f] Nicephorus

a Lib. 18. antiquitatum Iudaic. cap. 10.
b Eccleſ. hiſt. lib. 1. cap. 11.
c Homil. de decollat. Ioan. & in Matthæum.
d In 14. cap. Matth.
e Marc. 6.
f Eccleſ. hiſt. lib. 1. cap. 19.

phorus corpus hoc sacrum ab illis ipsis cum veneratione solenni furtim sublatum, & in celebri quodam loco terræ mandatum esse confirmat. Et magno certè miraculo tribuendum est, quod huius nefariæ cædis autores Herodes & Herodias adultera, incæstaq; huius filia diuina vltione exagitati, sceleris pœnas graues iustasq; persoluerint, quemadmodum idem Nicephorus ex Iosepho et aliјs antiquioribus recitat. Sed & illud miraculi loco æstimari potest, quod sacra Ioannis ossa mirabiliter semper custodierit Deus, primùm quidem apud Sebasten Palestinæ ciuitatem, vt etiam meminit Hieronymus, deinde apud Hierosolymam: vnde porrò Alexandriam per Iulianũ diaconum magno Athanasio missa, & apud Theophilum eiusdem postea successorem asseruata fuerunt, sicut et Rufinus Theophili familiaris affirmat. Rursus quis non miraculo tribuat, quod sub apostata Iuliano, sęuiẽtibus in sacras ædes paganis, cũ ossa veneranda igni tradi, & cineres Ioannis dispergi iuberentur, per quosdam pios viros reliquiæ sanctæ conseruatæ, & in Alexandrinæ Ecclesiæ sacrario reconditæ manserint? Accessit postea senior Theodosius, cui hoc præclarum depositum videtur diuinitus reseruatum fuisse, vt qui peculiari

Miracula notatu digna circa corpus Ioannis Baptistæ mortuum.

Ibid cap. 20.

In epitaphio Paulæ.

Lib. 2. suæ histor. cap. 28.

Theodosius Ioannem singulari est honore prosecutus.

culiari honore Ioannem ſemper eſt proſecutus,& ad eius memoriam laudemq; templum in loco qui Hebdomum dicitur, & ampliſsimum,& pulcherrimum,vt Sozomenus notauit;iuxta Conſtantinopolim ædificauit. Cui rei cauſam præbuit caput Ioannis Baptiſtæ, omne precium ſuperans, vt Nicephorus inquit, quod à Hieroſolymis in Ciliciam tranſlatum,& à Macedonianis ad tempus ſub Valente aſſeruatum,Theodoſio tandem feliciſsimè ceſsit. Hinc teſtatur Proſper, quem ſequitur & Sigebertus: Theodoſius venerabile Ioannis Baptiſtę caput ex vico Coslai Conſtantinopolim deportans,ſeptimo ab vrbe lapide, in baſilica quam magno ſumptu in eius honorem erexerat,recondidit.] Prætermitto miraculum, quod à Sozomeno narratur accidiſſe Valenti, qui Arrianus Imperator fuit, & ſacrum hoc caput Cōſtantinopolim transferre, diuino nutu impeditus, minimè potuit. Nec dicam de Palladio,qui fuit æqualis Hieronymi,palamq; teſtatur, ad Ioannis reliquias paralyticum,& eum energumenum,ſanitati priſtinæ reſtitutum fuiſſe. Omitto id genus reliqua,quæ apud [a] Theodoretum, [b] Gregorium Turonenſem, [c] Adonem Treuirenſem, [d] Simeonem Metaphraſten & alios non contemnendos

Lib.7.hiſt.eccleſiaſt.cap.21.

Lib.12. cap.49.

In chronicis.

Vbi ſuprà.

In Lauſiaca hiſtoria.

a In hiſtoria ſanctorum patrum.
b Lib. in gloriam mart.cap.8.
c In chronicis.
d De exportat. precioſæ manus.

dos autores legimus miracula, quibus prçcursorem suum post mortem Christus voluit cohonestare, & Ecclesię suæ passim illustriorem reddere.

Cęterum hanc Ioanni gloriã inuident Centuriatores, qui tam illustria veterum testimonia cæteraq; miracula, quibus Ioannem nobis commendat Deus, vel dissimulant prorsus, vt ne attingant quidem, vel de illis ità contemptim loquuntur, vt nonnunq; ea penitus damnent, ac pro superstitiosis quibusdam nugis velint existimari. Quod vt illorum verbis fiat euidentius, è Centurijs quædam huc repetemus, simulq; in lectoris gratiam expendemus, vt rectius de istorum ingenio & fraude iudicetur. Scribunt igitur in hunc modum: *Hieronymus in Epitaphio Paulæ matris ait, sepulchrum Baptistæ Sebastæ, quæ olim Samaria dicta fuit, extitisse. An uerò discipulis tam procul, nempe Macherunte Samariam usq;, ubi & Iordanis fuit transeundus, & aliquot porrò miliaria, licuerit exuuias Ioannis portare, Herodiade adhuc fremente, & Herode populum metuente, ob recens interemptum tam præstantem Prophetam, prudens lector iudicet.* Vbi rectè quidem ex Hieronymo confirmant, Baptistę sepulchrum Sebastæ

Centuriatores quomodo tractẽt historiam de Ioannis defuncti miraculis.

Cent. 1. lib. 1. cap. 3. pag. 12.

 fuisse,

fuiſſe, ſed fraudem ſubolet, quod ſtatim in dubium reuocare conantur, an vera ſit iſthæc Hieronymi ſententia. Adferunt enim ſuam coniecturam, eamq; frigidã ſatis, qua lectori perſuadere ſtudent, probabilius eſſe, contra id quod ſcripſit Hieronymus, Ioannis beatum corpus à diſcipulis tam procul non deportatum, ac neq; Sebaſtæ quidem conditum videri. Qua ratione an iſti quæſo totam narrationem de Ioannis apud Sebaſten ſepultura ſuſpectam non faciunt? cui tamen tam præclara miracula, quæ poſtea recenſebimus, Hieronymus annectit. Neque poſſunt interim diffiteri, non ſolùm Hieronymum, verùm etiam [a] Theodoretum, [b] Rufinum, [c] Bedam, [d] Iſidorum, [e] Adonem, [f] Theophilactum alioſq; plures autores de hac Baptiſtæ ſepultura diſertè teſtari. Quàm verò ſit vanum ac friuolum iſtorum ſtudium in Hieronymo oppugnãdo, vel inde perſpici poteſt, quod is non dixerit, Ioannis corpus à diſcipulis Sebaſten deportatum, primumque ſepultum fuiſſe (etſi hoc fieri potuiſſe non ſit improbabile, præſertim ſi corpus furtim ſublatum, vt autor eſt [g] Nicephorus, in celebri loco recondendum curârunt:) ſed hoc ſolùm affirmat, apud Sebaſten, quæ in honorem Auguſti ab Herode

Centuriatores in dubium vocant ſepulturam Ioannis contra veterum fidem.

a Eccleſ. hiſt. lib. 3. cap. 6.
b Lib. 2. ſuæ hiſt. cap. 28.
c Homil. de decollat. Ioan. bapt.
d Lib. de patrib. noui teſtamenti.
e In martyrologio 4. Cal. Sept.
f In 14. Matth.

g Eccleſ. hiſt. lib. 1. cap. 19.

græco

græco ſermone Sebaſte, hoc eſt, Auguſta eſt nominata, ſitos eſſe Prophetas Elizæum, Abdiam & quo maior inter natos mulierum non fuit, Ioannē Baptiſtam. Atq; vt de hoc Hieronymi teſtimonio minus dubitemus, pluribus alijs in locis eandem de Ioannis ſepulchro veritatem idem ipſe comprobat. Nam in Micheam ſcribens: Erat, inquit, Samaria in montibus ſita, vbi nunc Sebaſte eſt, in qua & Ioannis Baptiſtæ oſſa ſunt condita.] Et Abdiam explanans: Sepulchrum eius, inquit, vſq; hodie cum mauſolæo Eliſæi Prophetæ & Baptiſtę Ioannis in Sebaſte venerationi habetur, quæ olim Samaria dicebatur.] Extat eiuſdem ad Marcellam epiſtola, illam ad petendā Paleſtinam inuitans, quæ luculenter indicat, Ioannis Baptiſtæ cineres non ſolùm eo tempore in Samaria conſeruatos, ſed etiam à fidelibus adoratos fuiſſe. Vt hinc etiam liquidò pateat, locum qui ſacra Ioannis oſſa tenebat, apud Sebaſten ætate Hieronymi celebrem, & Chriſtianis venerationi fuiſſe. Quæ cauſa fortaſſe Paulam Romanam impulit, vt libentius illuc accederet, ſimulq; miracula, quæ illic Deus maxima oſtendebat, vt poſtea dicemus, oculis intueretur. Pergunt autē prioribus hæc quoque ſubijcere: *Narrat Socrates libro ſecundo*

Hieronymus cōſtanter affirmat de ſepultura Ioannis.

In 1. cap. Mich.

In 1. c. Abdiæ.

Tom. 1. quæ incipit, Menſuram charitatis.

Cent. 1. lib. 1. cap. 3. pag. 18.

Quid sentiant Centuriatores de Ioannis reliquijs.

capite uicesimo octauo (vbi pro Socrate Rufinum citare debebant) *& Theodoretus libro tertio capite sexto: Paganos tempore Iuliani, Ioannis sepulchrum furiose aperuisse, ossaq́; dispersa, postea recollecta cremasse, ac cinerem late dispersisse: quædam tamen à nonnullis lecta, & Alexandriam Athanasio transmissa esse. Addit & Sozomenus libro septimo, capite uicesimo primo, quædam prodigiosa de capitis Ioannis inuentione, & translatione per Imperatorem Valentem Constantinopolim. Habetur & in Cypriani operibus quidam de inuentione capitis liber, sed quem nemo sanus Cypriano tribuerit. Cùm autem ista omnia superstitionem sapiant, relinquamus ea, præsertim cùm Euangelistæ Spiritu sancto procul dubio gubernati, ne locum quidem indicare uoluerint, ubi Baptista terræ sit mandatus, quasi obuiam ituri superstitioni, quæ postea in Ecclesiam Christi irrupit.*

Centuriatores fidem abrogare student historijs de Baptistæ reliquijs sacris.

Hæc illi ad omnem venerãdæ antiquitatis fidem & authoritatem eleuandam, planeq́; opprimendã audent depromere, huc nimirũ contendentes, vt nihil præclari de sepultura, reliquijs, miraculisq́; Ioannis totus orbis aut credat, aut cogitet. Hinc tam petulanter illis ob-

obtrectant authoribus, qui de his rebus præclara testantur,& ingrati homines nõ verẽtur eos vanitatis insimulare,quos vident et vetustiores,et probatiores rerũ in Ecclesia gestarũ esse scriptores: quorũ prӕterea fide ac opera in suis Centurijs ipsi frequẽter vtũtur,ac, velint nolint, vti sæpè coguntur. Multò autem est id impudentius, quod ad horrendum superstitionis crimẽ ea torquent loca,quӕ graues pijq; scriptores de rebus Ioannis post mortẽ gestis bona fide, nec minus vtiliter ac piè tradiderunt,& de quibus nullam illis tot seculis controuersiã mouit quisq;,cũ apud omnes bonos in cõfesso semper fuerit, hæc aliaq; id genus mirãda per sanctos suos Deũ plurimis in locis operari,& ad ӕdificationẽ Ecclesiӕ,multorũq; consolationem valere. Verumenimuerò qm̃ isti cũ sanctorũ hostibus apertè conspirãt, et totius Ecclesiӕ calculo damnatum hӕresiarchã Vigilantiũ non modò laudare, sed etiã ab inferis quodãmodo in vitã reuocare contendũt,cultumq; omnẽ,qui sanctis in Ecclesia solet exhiberi,abrogatũ cupiunt,non possunt nõ respuere nauseabundi,quicquid apud veteres de nostro Baptista legunt,quod ad illũ quidẽ piè colendũ honorandumq; momenti aliquid adferre videat̃. Nã Ecclesiӕ odio impediti aut nequeunt, aut nolunt intelligere,ad diuini nomi- Cent.4.cap.8. pag.602.

mi-

minis gloriam illustrandam, & ad Christianæ vocationis gratiam in nobis augendam illud quoq; conferre, cùm Deus in sanctis suis peculiariter honoratur à nobis, ac gloriosus & mirabilis in amicis illis lectissimis vbiq; gẽtium prædicatur. Sed ad ipsam rem propius.

Fides historiæ de Ioannis reliquijs non pendet ex tractatu, qui tribuitur Cypriano.

Nihil hic digladiabimur de tractatu, qui inter opera Cypriani de inuentione capitis Ioannis Baptistæ passim circumfertur. Cuiuscunq; tandem sit authoris hic liber, minimè quidem nouus est, & cum alijs indubitatæ fidei authoribus in eo consentit, tanti Prophetę reliquias, quæ semper in Ecclesia summo in honore habitæ sunt, ex Sebaste Alexandriam translatas fuisse, sicut ex Rufino & Theodoreto ipsi quoq; aduersarij probari posse animaduerterunt. Nihil aũt prodigiosum in eo est, vt ipsi volunt, quod Sozomenus retulit de capitis Ioannis inuentione simul & translatione, quę vel inuitis istis miraculum exhibuit sępè.

De translatione capitis Ioannis miraculosa.

Illud planè falsum est, quod subiungũt, apud Sozomenum legi de huius capitis translatione, quę per Imperatorem Valentem Constantinopolim facta sit. Memorat ille quidẽ, Valentem iussisse, vt repertum hoc caput, quod Herodias ab Herode tetrarcha petierat, Constan-

Eccles. hist. lib. 7. cap. 21.

stan-

ſtantinopolim transferretur: adiungit autem eum mutaſſe poſtea ſententiam, & caput idem in Coſilai pago depoſuiſſe, cùm agnoſceret rem non ſine miraculo ac numine diuino geri, vt muli vehiculũ trahentes, quãtumuis flagris incitarentur, ad porrò progrediendum impelli non potuerint. Igitur, vt & antè diximus, quod Valens efficere non potuit, Theodoſio conceſsit Deus, vt is thecam, in qua venerandum iacebat caput, purpura inuolutam acciperet, ac reuerſus ante vrbem Conſtantinopolitanam conderet in loco, quem Hebdomon vocant, vbi templum ampliſsimum pulcherrimuḿꝗ ædificauit, de quo poſtea locus erit iterum diſſerendi.

Nunquam verò iſti, quamuis arguti & ſolertes ſibi videantur, prudentibus perſuadebunt, ſuperſtitionis notam in eos cadere, qui de Ioannis reliquijs & miraculis aliquid memoriæ prodiderunt, vel nunc etiam præclarè ſentiunt. Oblatrent hic Eccleſiæ veteres nouíꝗ Vigilantiani, quantum libuerit: expedita eſt & præclara hæc Ambroſij reſponſio: Si
» dicas mihi, quid honoras in carne iam reſolu-
» ta atꝗ conſumpta, de qua nulla iam Deo cura
» eſt? honoro in carne Martyris exceptas pro
» Chriſti nomine cicatrices: honoro viuẽtis me-

Falsò Centuriatores referunt ad ſuperſtitionem, quæ de Ioannis reliquijs ſcribuntur & leguntur.

Ser de Nazario & Celſo.

Quomodo reliquiæ ſanctorum in Eccleſia honorentur.

moriam perennitate virtutis:honoro in cine- "
ribus semina ęternitatis:honoro corpus,quod "
mihi Dñm meum ostendit diligere,quod me "
propter Dominum mortẽ docuit non timere. "
Cur autem non honorẽt corpus illud fideles, "
quod reuerentur et dęmones,quod & afflixe- "
runt in supplicio,sed glorificãt in sepulchro? "
Honoro itaq; corpus,quod Christus honora- "
uit in gladio, quod cum Christo regnabit in "
cœlo.] An verò idẽ sensus eademq; doctrina
nõ fuit Chrysostomi,cùm tam disertè diceret:
De natiuit. 7. Machab. hom. 7. Non attẽdas cinerem sanctorũ corporum,nec "
fauillam reliquiarum carnis,omniaq; ossa cõ- "
sumpta temporibus: sed aperi oculos fidei, & "
vide hos diuina virtute et gratia Spiritus san- "
cti amictos,et diuini numinis claritate radian- "
tes.] Eadem planè & nostra,imò & Ecclesiæ,
est cõfessio,summãq; istorũ arguit impuden-
tiam,qui nõ secus quàm si Christiana fide nũ-
quam initiati essent,de sanctorum reliquijs ni-
hil præclari credunt, impieq; loquuntur, &
omnem earum venerationẽ superstitionẽ in-
terpretantur: cùm alioqui partim fides nostra
in vnum Deũ, partim spes nostrę in carne re-
suscitationis hinc plurimùm corroboretur.
Facessat igitur tetra et Christianis hominibus
semper indigna superstitio, quam isti frustra
metuunt

metuunt in adductis modò scriptoribus, & non sine summa iniuria in Christi sponsam Ecclesiã audent transfundere. Verùm non est huius loci, de sanctorum reliquijs & cultu ex instituto tractare, quod multi quidẽ cum laude præstiterunt, illudq́ꝫ cõuicerunt, citra oẽm diuini cultus & honoris iniuriam, sanctos ab Ecclesia cõuenient coli atqꝫ honorari. Qua de re docẽt[a] Basilius, [b] Chrysostomus & [c] Augustinus: meminerũt etiam [d] Cyrillus Hierosolymitanus et [e] Gregorius Naziãzenus: præcipuè verò in hoc conflictus genere decertauit & de hoste Vigilantio, istorũ omniũ principe atqꝫ patrono triũphauit [f] Hieronymus. Quid verò aduersarij sua tergiuersatiõe aliud demũ efficiunt & assequuntur, nisi quod non solùm Vigilantianis, sed & Arrianis impijs egregiè sese conforment, quos olim in odium Catholicorum constat de sanctorum honoribus palàm detraxisse, & eorum quoqꝫ miraculis nequiter inuidisse. Ac de Arrianis quidem sic ab
» [g] Ambrosio traditur: Arriani, inquit, negant
» Martyrum merita, quorum opera etiam dæ-
» mones confitentur. Sed hoc non mirum, si-
» quidem tanta est incredulorum perfidia, vt
» tolerabilior sit Diaboli confessio. Et paulò
» pòst: Arriani dicunt, Non sunt isti Martyres,

Dei honos & cultus non læditur, cùm sancti ex more Ecclesiæ honorantur & coluntur.

a Homil. in sanctos 40. Martyres & in Mamantẽ.
b Homil. in Babylam mart. Itẽ in Iuuentinum & Maximum, & ad pop. Antioch. Homil. 66. & aliàs passim.
c De ciuit. Dei lib. 22. ca. 8. & 29. Item, de cura pro mortuis cap. 15. 16. & 17. & cõtra Faust. li. 20. ca. 21.
d Catechesi mystag. 5.
e Orat. 19. quæ est in Cyprianum, & 25. in Athanasium. Item monodia in Basilium.
f Lib. aduers. Vigilantiũ, & Epist. ad Riparium.
g Ser. 91. de inuentione Geruasij & Protasij.

nec torquere diabolum poſſunt, nec aliquem “
liberare: cùm tormẽta dæmonum ipſorũ vo- “
ce probentur, & beneficia Martyrũ, remedijs “
cæcorum & abſolutorum iudicijs declaren- “
tur.] Alibi verò idem Catholicos ita compel-
lat: Cognouiſtis, imò vidiſtis ipſi multos à “
dæmonijs purgatos, plurimos etiam vbi veſtẽ “
ſanctorum manibus cõtigerunt, quibus labo- “
rabant, debilitatibus abſolutos: reparata vetu- “
ſti temporis miracula, quo ſe per aduentum “
Domini Ieſu gratia in terris maior infuderat, “
vmbra quadam ſanctorum corporum plæ- “
roſq; ſanatos cernitis.] Et paulò pòſt: Gra-
tias tibi Dñe Ieſu, quòd tales nobis ſancto- “
rum Martyrum ſpiritus excitaſti, hoc potiſsi- “
mum tempore, quo Eccleſia tua præſidia ma- “
iora deſiderat.]

Epiſt. 85. De Martyrũ reliquijs et miraculis.

An verò frigida & ridicula coniectura non eſt, quod poſtremò adferũt, Euangeliſtas de loco ſepulturæ Ioannis propterea nihil indicaſſe, vt obuiam irent ſuperſtitioni, quam poſtea dicũt in Eccleſiam irrupiſſe? Abutũtur hic etiam nomine ſuperſtitionis, quod ad ſanctorum cultũ tot ſeculis receptũ & probatum in Eccleſia ſcelerate detorquent: ac ſe propemodum ſolos cũ Vigilantianis videri poſtulant religioſos. Certè quod ad Euangeliſtas attinet,

Cur Euangeliſtæ tacuerint de ſepultura Ioannis iuxta mentem Centuriatorum.

attinet, qui multa breuiter attingunt magis quàm explicant, ab eorum consilio & mente fuit hoc prorsus alienū, vt suo silentio Ecclesiā coarguerēt, & Vigilantianos defenderēt, vtq; communem Patrum sententiam, atq; Christiani populi pietatem, quæ in sanctorū cultu tot seculis exercetur, tanq; superstitiosam condemnarent. Nam de priuatis hominum vitijs, & prauis quorundam affectibus, qui non solùm in sanctorum, sed in diuino etiā cultu facilè peccant, nullus nūc sermo est: adeoq; stultum sit eos vel excusare, vel defendere, qui re bona contra Ecclesiæ institutum vtuntur malè, quiue ad Dei iniuriam vel ad sui perniciem Catholicæ pietatis studium ritusq; conuertūt, Aliud est nimirū quod docet, aliud quod inuita sustinet Ecclesia: quemadmodum aliud disciplina Christianorum, aliud verò infirmorum error est.

Abusus quorūdā non debet esse tāti, vt verus sāctorum cultus damnetur vel aboleatur.

Sed malè istos habet, cùm de sanctis alijs, tum de Ioanne Baptista, quædā miracula prædicari. At iustè quidem hinc offendi nemo sanè queat, qui rectè cogitat secum, ita summo Deo visum esse, vt sanctos suos nō solū in hac vita, sed post mortem etiam sæpè cohonestet, miraculisq; eosdem sibi gratos ac mortalibus vtiles esse commonstret: miraculis, inquam,

Ob sanctorū miracula nullus debet offendi, licet ea non intelligātur.

quæ per illos ad nostram vtilitatem efficit, etsi mundus nulla vel ratione, vel sapientia, tam stupenda Dei opera perfectè consequi possit. Manet interim immotum & fixum, quod ab Augustino præclarè scriptum est: Faciunt ista miracula Martyres, vel potius Deus, vel orātibus, uel cooperantibus eis, vt fides illa proficiat, qua eos nō Deos esse nostros, sed vnum Deum nobiscum habere credamus.] An verò huiusmodi miraculorū in sacris literis nulla prorsus fit mētio? Nota est de Propheta Elisæo historia, qui verè, vt Syrach testatur, in morte mirabilia est operat⁹. Vbi quippe corpus eius in terra conditum iacebat, alius quidam defunctus in eodem sepulchro positus, ex sacri corporis eius contactu vim tantam persensit, vt è vestigio mortem cum vita commutârit, & è sepulchro viuus sanusq; prodierit. Qua de re sic etiam scribit Cyrillus Hierosolymitanus: Elisæus excitat post mortem in sepulchro mortuū corpus, vt demonstretur, quod absente etiam anima, inest virtus quædam corporibus sanctorum.] Et Epiphanius refert de Propheta Hieremia, quod per illum, quamuis defunctum, iuuerit Deus Ægyptiacos, idq; multis & præclaris experimentis ad suam vsq; ætatem esse compertum. Memorat

Lib. 22. de ciuit. Dei cap. 10.

Scriptura prædicat miracula sanctorum.

Eccli. 48.

4. Reg. 13.

Catechef. 18. ad illuminatos.

Lib. de vita & interitu Prophetarum.

Ibidem.

&

& Ezechielem Prophetam, in edendis miraculis post mortem in terra Spyriorum, vbi se-
„ pultus iacet, claruisse. Multiq́; inquit, ad mo-
„ numentum eius confluunt ad precationem & obsequiũ.] Testatur etiã de sepulchro Esaiæ Prophetæ, quòd insigni miraculo Deus cohonestârit, illudq́; ad suum vsq; tempus durasse confirmat.

Solus igitur non modò Propheta, sed plus quàm Propheta Ioannes inglorius erit? Mors eius in conspectu Domini non preciosa: sepultura eius non memorabilis, sed neglecta & semper abiecta iacebit? Et corpus illud cùm viueret, spiritui expeditè subiectũ, virtuti semper deditum, ab omni, vt putant, peccato liberum, nullo dignum honore apparebit? Deniq; ossa tam electi organi, in quo Christi gratia inde ab vtero matris cumulatè regnabat, ad nullorum mortalium commodum diuina virtute cohonestata fuisse credemus? Ex scriptura diuina probat Chrysostomus, prophetam Dauidem secundùm carnem mortuum, in spiritu verè vixisse, adeoq; merita eius viguisse, vt regi Ezechię & ciuitati regiæ opem præsentem attulerit. Omitto quod de propheta Hieremia legimus, & Origenes annotauit, post mortem eũ pro ciuitate sancta, proq; Dei populo multum

Miracula Ioanni quoq; conueniẽter tribui.
Psal. 115.
Esaiæ 11.
Esai. 37. & 4. Reg. 19.
Homil. 2. in Psal. 50. & serm. 35. de vitijs & virtut.
2. Mach. 15.
Homil. 3. in cãtica.

tum intercesſiſſe, cuius preces quis arbitretur inanes prorſus fuiſſe? Quod ſi plerisq; alijs in veteri Teſtamento mirabiliter adfuit, & propter illos libenter multis pepercit, neq; pauca beneficia tribuit Deus, an ſoli fortè Ioanni hãc gratiam negatam eſſe putabimus? Quis verò prudens & pius de ſumma illa Dei bonitate nõ meliora cogitet, neq; plura & potiora Eccleſiæ, quàm olim Synagogæ per ſanctos collata fuiſſe interpretetur? Permultũ apud Deũ valuerũt olim ſanctiſsimi viri [a] Noë, [b] Abraham, [c] Moyſes, [d] Samuel, [e] Hieremias, vt diuinis teſtimonijs eſt traditum. Quantum igitur ille modò valebit, ille inquam, Prophetarum maximus, Martyrum innocentiſsimus, inter virgines caſtiſsimus, doctorũ nulli ſecundus, inter maximos primus, in quo vno laudando Angelicæ, Propheticæ & Apoſtolicæ voces cum ipſa Chriſti Domini prædicatione diuina tam mirificè accuratéq; conſentiunt? Quod ſi quiſq; alius, certè Ioannes, vt credere par eſt, tum in vita, tum poſt mortem corporis, ampliſsima Dei benedictione cumulatus, & voluit, & potuit de mortalibus benè mereri. Et ſanè diuinam bonitatem decebat, vt tam puræ animæ, tam ſacri corporis, tam fidi & ſingularis amici, & miniſtri primarij, qui velut lucifer

a Eccli. 44.
b Geneſ. 19. & 26.
c Exod. 32. Numer. 12.
d 1. Reg. 8.
e 2. Machab. 15.

cifer ſolem anteceſsit, orationem duceret ſingularem. Per illum profectò vim gratiamq́; ſuam libenter exerit Deus, per illum ad conſolationem opemq́; multis liberaliter impartiēdam eſt propenſiſsimus: per illum plura & maiora dona quàm cogitatione aſſequi poſſumus, tribuit ſemper, tribuetq́; in Eccleſia ſua piè flagitantibus. Idq́; ſic eſſe complures varijs in locis atq; temporibus reipſa ſæpè ſenſerunt, quin & dæmones vel inuiti coactiq́; cōfitentur, & Eccleſia non vulgaribus edocta miraculis per homines fide dignos prædicat.

Atq; huc pertinent, quæ ſcribit Hieronymus, non alia quàm ſuo tempore comperta, & orbi nota proponēs exēpla, quę Paula illa Romana, nobiliſsima ſimulq́; ſanctiſsima vidua, cuius & antea meminimus, ſuis ipſa conſpexit oculis, pijsq́; lachrymis proſecuta eſt in illa Sebaſte Paleſtinę ciuitate, cuius toties fecimus mentionem. Extabat illic monumentum, in quo vnà cum Ioanne Baptiſta ſancti prophetæ Eliſæus & Abdias conditi aſſeruabantur, cui cū Paula coràm adeſſet, intremuit tot cōſternata mirabilibus, quæ per ſanctos illos diuina virtus potenter indies operabatur. Cernebat enim, vt Hieronymi verbis vtar, varijs dæmones mugire cruciatibus, & ante ſepul-

Miracula Ioannis ab Hieronymo prædicata.

In epitaphio Paulæ.

chra sanctorum, vlulare homines more lupo- "
rum, vocibus latrare canum, fremere leonum, "
sibilare serpentum, mugire taurorum, alios ro- "
tare caput, & post tergum terram vertice tan- "
gere, suspensisque pede fœminis vestes defluere "
in faciem. Quocirca (Paula) omnium misere- "
batur & per singulos effusis lachrymis Chri- "
sti clementiam deprecabatur.] Nec ferre pos- "
sunt adhuc aduersarij, eum qui terrori est dæmonibus, totque miseris profuit sæpè, à nobis & suspici, & coli, & glorificari, quantumuis absint impij cultus, vt isti vocant, & abusus superstitiosi, omnisque rerum huiusmodi benè gestarum gloria summo Deo, qui facit mirabilia solus, potissimùm tribuatur.

Psal. 135.

Quomodo Theodosius mirabiliter à Ioanne fuegit adiutus.

Adferemus verò miraculum aliud, quod Ioannes non tam habet cum alijs commune, quàm sibi proprium vendicat, in illa videlicet insigni victoria, quam illo iuuante in Alpibus Theodosius Imperator ab hostibus reportauit. Hic optimus princeps, qua erat in Deum & sanctos pietate maxima præditus, cùm aduersus Eugenium tyrannum coactus arma cepisset, ac grauissimum bellum iam iam imminere cerneret, in Italiam proficisci noluit, nisi cælestem in primis opem sedulò implorasset. Cùm verò inter sanctos Ioan-

nem

nem præcipuè honoraret, in templum eius, quod eximium construxerat, ingressus, simul & precationem ad Deum faciebat, quemadmodum Nicephorus narrat, & Baptistam ad ferendum sibi auxilium inuocabat, quo futura pugna & sibi optatum, & Romanis copijs felicem exitum sortiretur. Quid multis? Post grauem difficilemq; conflictum præclara stetit penes Theodosium victoria, qui fide certus, vt Augustinus loquitur, contra Eugenij robustissimũ exercitum magis orando quàm feriendo pugnauit. Eugenius enim à suis captus,& Theodosio supplex factus, gladio perijt, milites eius cæsi fugatiq; : tum malorum omnium autor Arbogastes post biduũ in fuga consumptum, mortem sibi ipse consciuit.

Eccles. hist. li. 12. cap. 39.

De singulari victoria Theodosij.

De ciuit. Dei lib. 5. cap. 26.

" Milites qui aderant in eo prælio,retulerũt no-
" bis,inquit Augustinus,extorta sibi esse de ma-
" nibus quæcunq; iaculabãtur,cùm à Theodo-
" sij partibus in aduersarios vehemens ventus
" iret, & nõ solùm quęcunq; in eos iaciebantur,
" concitatissimè raperet, verùm etiam ipsorum
" tela in eorũ corpora retorqueret.]Quo autem tempore hæc in Occidente victoria parta est, dæmon quidam Eugenij cædem in Oriente nunciauit: in eodem nempe Ioannis Baptistæ templo, quod antè memorauimus,haud ꝓcul

Ibidem.

Dæmoniacus miraculũ de victoriá Theodosij per Ioannẽ obtenta confitetur.

à Constantinopoli dissito, & in quo Theodosius Ioannis auxiliũ antea implorauerat. Nam illic homo quidam, qui dæmonis furore agitabatur, in sublime raptus, velut cum præsente Ioanne contenderet, conuitijs illum ob capitis obtruncationem proscidit, & his verbis in illum exclamauit: Tu me vincis, & exercitui meo insidiaris? Notatus est à multis dies, quo hæc diceret dæmoniacus, & euentus postea declarauit, eâdem hora in Alpibus Italicis habitum fuisse conflictum, & fauente Ioanne Imperatorem de hostibus triumphasse.

Quo modo Centuriatores opponant se dictæ historiæ.

Atq; hanc tam celebrem, vetustam & probabilem sanè historiam, de qua nemo hactenus dubitauit, morosi & lucifugi Magdeburgici adeò sustinere non possunt, vt eam etiam hostiliter insectentur. Quarè vt Ioannis virtutem & gloriam, quæ in hoc emicat miraculo, supprimant ac deprauent, excipiunt primùm aduersus huius historiæ testes atq; scriptores, Sozomenum & Nicephorũ, quos dicunt prę alijs fabulosos vulgi rumusculos suę narrationi libẽter intertexere. Eadẽ verò cẽsura perstringũt sępè alios, qui sanctorũ cultũ et honorẽ suis scriptis illustrant & cõprobant, imõ vt belli actores ꝓpositę fabulę seruiãt, & bellũ quod gigãtęa quadã audacia sanctis indixerũt,

Eccles. hist. lib. 7. cap. 24.
Lib. 12. cap. 39.

nefariè

nefariè persequantur. Quomodo autem pro fabulosis vulgi rumusculis haberi ea postulant, quæ tam sedulò & explicatè narrantur, quæq; non modò nihil absurdi continent, verùm etiam præpotentis Dei, à quo imperia gubernantur, prouidentiam, & singularem huius religiosi Imperatoris in Deũ sanctosq; pietatem commendant, quæ præterea Ioannis inuocati fauorem & opem ad grauissimum bellum prosperè conficiendum clarissimè arguunt? Frustra sperant Centuriatores, quod quidem velle videntur, suis cauillis & artibus hoc effectum reddere, vt nouis ipsorum narrationibus, velut fide dignis historijs oẽs credant: Sozomeno autem & Nicephoro alijsq; antiquioribus rerum in Ecclesia gestarum scriptoribus fidem nullam habeant, sed eos ob huiusmodi calumnias atq; latratus parùm fidos opinentur.

Audiamus porrò cætera, quibus isti artifices dictam historiam pergunt conuellere, & abolere nituntur. *Cùm hæc, inquiunt, à Socrate & Theodoreto, & Rufino, qui propius ad hanc ætatem accesserunt, ignorentur, quis non suspicetur, inferioribus seculis conficta esse?* At nihil tale homo doctus & sapiens rectè suspicabitur, cùm

Excipiunt Centuriatores contra Socratem & Theodoretum.

ex veterum lectione sit haud quaq; obscurum, consimilia miracula, quæ apud [a] Basilium, [b] Epiphaniũ, [c] Augustinum, [d] Theodoretum, [e] Paulinum, [f] Victorẽ permulta proferuntur, per sanctos inuocatos sæpè in Ecclesia contigisse. Nam quod præ se ferũt Magdeburgici, se reperire non potuisse miraculũ, quod quingentis post Christũ annis à sancto aliquo post mortem eius in Ecclesia gestum fuerit, impudens est planè mendaciũ, et sic ab [g] Alano Copo accuratè detectum, fortiterq; dissipatũ, vt res noua nõ egeat refutatione. Fatendũ est autem, in tãta librorum iactura, qui tot seculis interciderunt, etiam historias quasdã desiderari: & fieri sæpè cernimus, vt autores vetustiores nonnulla prætermittant, quæ posteriores diligentius vndiq; peruestigent, & copiosius explicent. Quamobrem ineptè isti colligunt, quod à Sozomeno & Nicephoro scribitur, idcirco ad nugas vel fabulas pertinere, quoniã de illo nullam fecerint mentionẽ antiquiores, vtpotè quorum monumẽta bona ex parte vel vetustatis vitio, vel hominum peruersitate interciderunt, & qui soli omnia nõ expresserint. Miror verò, cur hîc nobis opponant Rufinũ, qui opinionẽ ipsorum vel maximè labefactat, & duorum qui oppugnantur, autorum narrationem

a Homil. in 40. Martyres.
b Lib. de vita & interitu Prophet.
c Lib 22. de ciuit. Dei cap. 8.
d In historia SS. Patrum, & de curat. græc. affect. lib. 8.
e Natali. 6. in Felicem.
f Lib. 1. Vvandal. persecut.
g Dialogo 3.

Historiæ fidem non ex vno atq; altero scriptore pendere.

Rufinus de religioso Theodosio Imp. quid scribat.

tionem longè reddit probabiliorem. Testatur enim Rufinus, Theodosium non solùm preces ad Deum fudisse, sed & nocte quæ bellũ antecedebat, cum sacerdotibus & populo circumijsse omnia orationum loca, quin etiã ante Martyrum et Apostolorũ thecas, non in purpura sed cilicio prostratum iacuisse, et auxilia sibi fida sanctorũ intercessione poposcisse. An igitur suo se gladio nõ feriunt, qui ex Rufino contendunt, Ioannem à Theodosio nõ inuocatum, neq; eius victoriæ causam aliquã extitisse? Is multis in locis sanctos & coluit, & inuocauit, si Rufino credimus, idq; palã fecit, vt nullus sit tergiuersandi locus, præsente populo, sacerdotibus comitantibus, & certis indicijs tũ fidei, tum humilitatis, tum pœnitẽtiæ publicè apparentibus, quando suam indignitatẽ agnoscens, ante Apostolorũ et Martyrũ thecas siue reliquias supplex orauit. De quo Theodosio dictũ et illud videtur, quod Augustinus eius coætaneus refert, Imperij nobilissimi eminentissimũ culmen, ad sepulchrum piscatoris Petri submisso diademate supplicare.] Neq; id adeò de Theodosio mirandũ est, cùm receptũ olim ac vsitatũ omnib. fuerit, sanctos palã honorare, & suo modo in tẽplis adorare, vt hinc etiam dixerit idem Augustinus; beatissimum

Lib. 2. Eccles. hist. cap. 33.

Theodosius Imp. quàm sedulò sanctos & eorum reliquias honorauerit.

Epist. 42. ad Medauren.

Ser. 25. de sanctis.

Petrum

Apostoli Petri sepulchrum olim honoratum.
In Psal. 44.

Petrum piscatorem modò genibus prouolu- "
tis adorat gentium multitudo credentium.] "
Et rursus: In Petro quis honoratur, nisi Chri- "
stus defunctus pro nobis?] Cur igitur accusant isti Sozomenum & Nicephorum, quòd scribant Ioannem Baptistam inuocatum ab eo, qui pro sua pietate tot sanctos, vt ex Rufino monstrauimus, in conspectu totius Ecclesiæ studiosè coluit & inuocauit? Sit autem ita, vt Rufinus interim victoriam hanc Theodosij precibus ad Deum fusis asscribat: an idcirco negat Ioannem Baptistam ab eodem inuocatum, huic victoriæ opem & causam aliquam attulisse? Sciebat vtique Theodosius, verè dictum esse illud: Gratiam & gloriam da- "
bit Dominus, à quo veluti fonte manat, quicquid bonorum etiam per sanctos nobis aliquando confertur. Confidebat autem Deo diuinæque gratiæ, ad quam sibi conciliandam preces cum humilitate & pœnitentia maxima coniunxerat, simulque non modò sacerdotum & populi, verùm etiam regnantium cum Christo sanctorũ suppetias implorabat, multos vt apud Deum intercessores haberet in hac difficillima belli expeditione, & totius Reip. perturbatione. Quocirca luculenter hoc dixit Nicephorus, vt & antea meminimus,

Theodosius exitum belli & Deo & Ioanni piè commendauit.

Psal. 83.

Aliter Deo quàm sanctis fidunt pij.

Ecclesi. hist. lib. 12, cap. 39.

Theo-

Theodosium simul ad Deum preces in tẽplo fecisse, & Baptistam ad ferendum sibi auxiliũ inuocasse. Intelligebat enim sapiẽs Imperator, Deum qui perennis bonorum fons est, haud sine medijs quibusdã sua ferè dona distribuere, neq; suauiter minus quàm fortiter omnia disponere, eaq; delectari humilitate, qua credentes plus aliorum quàm suis precibus & meritis se consecuturos esse cõfidunt: demùm, vt re ipsa compertum est, per sanctos sæpè immerentibus parcere, multaq; largiri beneficia mortalibus, quemadmodũ [a] Chrysostomus et [b] Theophilactus apertè cõmonstrant. Quare sic monuit [c] Ambrosius: Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad præsidium dati sunt. Martyres obsecrãdi, quorũ videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vendicare. Possunt pro peccatis nostris rogare, qui proprio sanguine, etiãsi quæ habuerunt peccata, lauerunt. Isti .n. sunt sancti Dei Martyres, nostri præsules & speculatores vitæ actuumq; nostrorũ. Nõ erubescamus eos intercessores nostræ infirmitatis adhibere.]

Sap. 8.

Deus per sanctos multa confert mũdo beneficia.

a Homil. 2. in Psal. 50. & in 1. Cor. 16.

b In 11. cap. epist. ad Hebr.

c Lib. de viduis.

Addunt porrò isti calumniatores, siquid tale accidit, quale nimirũ superiores historici, de Theodosio et Ioanne narrãt, à diabolo huiusmodi præstigias ad confirmandã mortuorum

Centuriatores ad præstigias dæmonum referunt cultum & miracula Ioannis.

rum inuocationem & venerationem, oculis hominũ esse offusas. Quàm porrò istos nihil pudet, de re graui non modò leuiter, sed & impiè loqui, qui cum probationibus firmis destituuntur, nunquam non ad calumnias sese conuertunt, adeoque ad totã Dei Ecclesiam atrociter accusandam atque damnandã prosiliunt, tantũ vt qualicunque ratiõe veritatem eludere, ac nouo dogmati fidem apud suos astruere possint. At cordatus & prudẽs lector facilè intelliget, nõ ob dæmonum præstigias totam antiquitatem in sanctorum cultum & inuocationẽ mirabiliter conspirare, sed dæmonum potius stimulis & facib. istos agitari ministros, qui sanctos tantùm mortuos ethnico more vocant, eosque nõ secus ac olim fecit sceleratus apostata Iulianus, à tota Ecclesia superstitiosè coli & inuocari, petulantissimè calumniantur. Quod si scripturæ phrasim & veritatis doctrinam sequimur, iusti etsi coram oculis insipientium mori videantur, in perpetuum viuunt: & non est mortuorum, sed viuentium Deus. An illi alio quàm viuorum nomine cẽsendi sunt, qui mortalis nostræ cõditionis expertes, & omni huius vitæ miseria prorsus liberati, secundùm animam vitam beatissimam viuunt, & vnus planè idemque cum Deo spiritus effecti, in illa

Cyrill. lib. 6. cõtra Iulianum apostatam.

Sancti non appellandi mortui.

Sapien. 3.

Matth. 22.

perfe-

perfecta cœlestiq́ꝫ vita nos de sublimi spectãt, amoreq́ꝫ perpetuo prosequuntur, pro nobis etiam communẽ Dominum deprecãtur, multaq́ꝫ Dei dona precãdo nobis impetrant? vt re ipsa demonstrent, se fidos mortaliũ apud Deũ agere intercessores? Hos igitur fidenter colimus, et cum tota Ecclesia inuocamus, vt sicuti Augustinus docet, meritis eorũ consociemur atq́ꝫ orationib. adiuuemur. Illud interim perpetuò testatũ volumus, quod Cyrillus et Augustinus aduersus paganos professi sunt, sanctos neq́ꝫ Deos à nobis haberi, neq́ꝫ vt Deos adorari, etsi singularibus illos honorib. prosequamur. An enim adiutores totius generis humani pro nobis supplicationes porrigẽtes, vt inqt Damascenus, honorandi nõ sunt? Deiparam vt propriè et verè Dei matrẽ honoramus, præcursorẽ Ioannem vt Prophetã & Baptistã à Deo missum & Martyrẽ, Apostolos vt fratres Domini. Quæcunq́ꝫ adhibẽtur religiosorum obsequia in Martyrum locis, ornamenta sunt memoriarum, non sacra vel sacrificia mortuorum tanquam Deorum] vt Augustinus affirmat. Valeãt igitur subsannatores, qui ad eliminandã sanctorum inuocationẽ ac venerationem has præstigias hominum oculis effundunt, quas malus ille spiritus sine dubio

Contra Faustum Manich. lib. 20. cap. 21.

Lib. 6. contra Iulianum apostatã.

Lib. 8. de ciuit. Dei cap. 27.

Lib. 4. de fide orthodox. cap. 16.

Lib. 8. de ciuit. Dei cap. 27.

Proprium dæmonum est pugnare contra sanctos & eorum honorem atq; miracula.

primus excogitauit. Proprium enim hoc dæmonum esse solet, quomodo cum Christo capite, sic etiam cum potioribus eius mẽbris depugnare, eorumq́ꝫ reliquias odio persequi & auersari, neqꝫ rarò apud sepulchra sanctorum sua tormenta confiteri. At enim qui aut negant, aut spernunt sanctorum miracula, nihil certè noui faciũt, sed cum prophanis ethnicis, & horrendæ impietatis ducibus Porphyrio & Eunomio nefariè conspirant. Etenim con- " fingebant quondam & illi, quæ circa sanctos " admiranda visebantur, dæmonum esse præstigias, & non verè clamare dæmones, sed sua simulare tormenta, vt Hieronymus docet. Tum scribit peruetustus ille Iustinus, sanctorum Martyrum corpora & sepulchra à gentilibus abhorreri, cùm ea tamen, vt adiungit, tueantur homines ab insidijs dæmonum, morbosq́ꝫ incurabiles curent. Quarè contemnendum est magis quàm refutandum, quod Magdeburgici tandem cõcludunt, idololatricum, & tàm pio Imperatore indignissimum esse, si credamus, ad celebrandam Ioannis Baptistę memoriam templum ab illo ædificatum esse, & tanquam sanctum Martyrem inuocatũ ad victoriã à Deo impetrandã profuisse. Etenim ab omni suspicione idololatrię immu-

Lib contra Vigilantium circa finem.

Quæst. 28. ad Orthodox.

Centuriatores Theodosium faciunt idololatricum, si vera sit de illo historia.

immunis est Theodosius, verè pius idemq́; Catholicus Imperator: qui etiamsi fecisset, vt haud dubiè fecit, quod Sozomenus & Nicephorus de honorato & inuocato Ioanne illi tribuunt, nulla tamen idcircò reprehensione, sed eximia potius laude dignus videretur. Cur verò magis ille, quàm cæteri eiusdem ordinis, parisq́; pietatis Imperatores hac in parte proscinditur atq; laceratur? Quis regum & principum Constantino Magno in Christiana religione vel colenda vel propaganda, studiosior & ardentior vnquã fuit? Is verò sanctis Apostolis tum Romæ, tum Constantinopoli magnifica templa construxit, ornauit, dotauit pro sua summa in sanctos reuerentia. Inter alia verò, Ioanni Baptistæ præstantem Basilicam, quæ Constantiniana dicta est, eo loco, vbi sacrum Baptismum adeptus esse dicitur, & aliam in ciuitate Albensi, & tertiam Hostię iuxta portum vrbis Romæ eidẽ posuit & dedicauit, quemadmodum Beda testatur. Neq; hoc fidei suæ argumento officioq́; contentus, honore tanto sanctos prosecutus est, vt scribat Chrysostomus, cùm de aliȷs græcis, tũ de hoc maximè Imperatore, vt rectè quidã interpretantur, quòd purpura indutus peregre proficisceretur ad Apostolorũ sepulchra complectenda,

Defenditur Theodosius à nota idololatriæ.

Theodosius Cõstantini exemplũ est secutus in honorando Ioanne.

Lib. de sex ætatib. mundi.

Homil. 26. in 2. ad Cor.

ctenda, quodq; sine omni fastu sanctos rogauerit, & patrociniũ eorum apud Deum quæsierit. Cuius Cõstantini laudandum exemplũ

Quantus fidei zelus fuerit Theodosio Imp.

siquis omninò alius, certè Theodosius sibi imitandũ putauit, tanto religionis zelo flagrans, vt omnia gentium simulachra iusserit dissipari, vtq; deletis antiquæ idololatriæ vestigijs, profanas Deorum ædes, in aurea Christia-

Ecclesi. hist. lib. 2. cap. 28.

norum templa verterit, sicut Rufinus notauit. Hinc factum est etiam, vt Serapis templum, quod apud Alexandriam toti orbi percelebre habebatur, non modò antiquæ spurcitiæ sordibus expurgandum, verùm etiam in Ioannis Baptistæ basilicam vertendum atque consecrandum curârit, huc etiam tanti Prophetę ossibus illatis, quem ille per omnem

Theodosianam pietatem sequitur filius & nepos.

vitam summopere venerabatur. Paternam verò hanc pietatem secutus est Arcadius eiusdem Theodosij filius, qui Petrum & Paulum

Epist. ad Arcadium.

Apostolos, vt meminit Antoninus Constantiensis, tanquàm patronos rogare consueuit, quiq; beati Samuelis ossa de Iudæa in Thra-

Aduersus Vigilantium.

ciam transtulit, vt Hieronymus docet. Huic Arcadio non cessit iunior Theodosius, quin eum pietatis laude vicit, non indignus profectò qui magni Theodosij nepos esset. Is cùm Ioannis Chrysostomi sacrum corpus ab exi-

lio

lio relatum Constantinopolim inferebatur, magna illud religione & solenni pompa prosecutus est, vultuq; & oculis in sancti loculum defixis non se tantùm, sed suos etiam parentes viri sancti precibus solicitè cõmendauit, ac deinceps eundem suum patronum laudibus & hymnis celebrare non destitit, vti autor est Theodoretus. Possem id genus clarissimos Principes, vtpote Iustinianũ, Martianũ, Carolum Magnũ, Ludouicos, Otthones, Henricos cõmemorare, tantisq; heroïbus dignum prorsus hęredem adiungere Carolum quintũ, nostræ quidem ætatis & potentissimũ & religiosissimum Imperatorem. Nam & ipse vt in sanctis honorandis fuit perq; diligens, sic pietatis & gratitudinis ergô præclarũ templum ad Baptistę Ioannis honorem patriæ suæ (fuit quippe Gandauus) extruxit atq; locupletauit. Quæro igitur ex aduersarijs, an cum his laudatissimis Imperij principibus Theodosius vel sua dignitate, vel Christiana religione quicquam egit indignum, quod sanctos colere, & templum illis ædificare, illosque intercessores apud Deum agnoscere, sibiq; adhibere studeret? Imò verò, vt semel dicam, immortalem illi vnà cum Theodosio sibi gloriã pepererunt, quòd hæc aliaque plura Catholi-

Ecclesi. hist. lib. 5. cap. 36.

Carolus V. Imp. Ioannem Baptistã solitus est honorare.

cæ pietatis indicia dederint, & circa ſanctorũ cultum orbi teſtatum fecerint, ſe magno conſenſu profiteri ac retinere firmiter id, quod piũ & orthodoxum ſemper eſt habitum, quod à Patribus acceptum Eccleſiæ ſanciuit autoritas, quod piorũ conſuetudo cõfirmauit, quod Chriſtianæ fidei ſynceritatem, præſtantiam virtutemq́ comprobat, quod Deum ipſum in ſanctis ſuis mirabilem & glorioſum oſtendit, quod ſingulare præbet teſtimonium laudandæ humilitatis ac reuerentiæ tantis Chriſti amicis meritò deferendæ, quod multis mortalibus vtilitati, conſolationi & præſidio tot ætatibus fuit, quod contra inſanos hæreticos pietatem Catholicam magis magisq́ confirmat, quod poſtremò vt pijs cõmodat, ſic impios terret, & dæmones torquet atque fugat. Quid igitur? totúſne orbis tot deſipuit ſeculis, & nouatores tandem vel ſapiunt ſoli, vel maximè pij ac religioſi cenſendi ſunt? Vnde autem huiuſmodi religionẽ didicerunt? nimirum à ſuis illis præclaris maioribus, Luthero, Vigilantio, Euſtathio, Eunomio. Etenim vt illis olim, ſic iſtis hodiè libet in ſanctis inſectandis, eorumq́ cultu abrogando turbas ciere, totumq́ Chriſtianum orbem ſuperſtitionis crimine infamare, ac omnes tandem, qui ſecus ſentiunt,

ſentiunt, & ſuum ſanctis cultum, & probatos honores cum Eccleſia deferunt, ac deferri poſſe contendunt, velut idololatras aſpernari. Quanta verò iſtorum & cæcitas & impudentia, qui nihil omninò referre putant, fuerintne in eadem fide, doctrina, conſuetudine optimi Principes, grauiſsimi Patres, œcumenicæ Synodi, variæ nationes, penes quas hactenus Catholicum nomen fuit, quiq; legitimam Eccleſiæ poſſeſsionem tam multis ſeculis obtinuerunt. Ne verò pergant hic nobis obſtrepere, & ob quorundam abuſus, qui etiam à rebus optimis ſanctiſsimisq; vix vnquam ſolent abeſſe, Catholicam pietatem more ſuo calumnientur, cum Auguſtino iterum hoc teſtatum volumus, nos ità de ſanctorum cultu agere, cultus vt ille, qui græcè λατρεία dicitur, & eſt quædam propriè diuinitati debita ſeruitus, integrè maneat Deo, nec ad ſanctos vllo vnquã tempore transferatur: cùm nec ſancti, nec angeli vnq; ſibi velint exhiberi, quod vni Deo deberi nôrunt, vt illi latriæ cultu ab omnibus inſeruiatur. Alius igitur & inferior cultus eſt, quo ſanctos in vita felici & æterna victores, non adhuc in hac miſera vita pugnantes colimus & honoramus, quoſque non largitores, ſed interceſſores agnoſcimus & veneramur.

Contra Fauſtum lib. 20. cap. 21. Et ſuper Gen. cap. 61.

Deut. 6.

Verùm haud licet nobis, nec libet longius exspaciari. Plena est exemplorum antiquitas, quibus causam hanc toties agitatam, & certis quæ hodieq; per sanctos eduntur miraculis, illustratam confirmare possemus.

Ad Ioannem nostrum redeo, quem hactenus à Theodosio rectè pieq; honoratum esse monstrauimus, ac præterea Sozomenum atque Nicephorum à Magdeburgensium criminatiõe vindicauimus. Superest vt de Theodelinda Regina dicamus, quando illam quoque Magdeburgici ob singularem eius in Ioannem pietatem accusant, & his verbis apertè verberant: *In Modecia,* inquiunt, *Theodelindæ Regina templum Ioannis Baptistæ pro se & omnibus Longobardis construxit, ut pro se apud Christum intercederet. Exinde Longobardi cœperunt Ioannem inuocare, ut uideas stolidam mulierem, superstitiosam Baptistæ culturam excogitasse.* His paucis verbis partim ineptè, partim malignè deprauant ea Centuriatores, quæ apud Paulum Diaconum (hunc enim se ducem sequi fatentur) ad verbum ita leguntur: Per idem quoque tempus Theodelinda Regina basilicam Ioanni Baptistæ, quam in Mœdicia construxerat, qui locus supra Mediolanum tre- decim

Vindicata fides historię de Theodelinda regina contra Centuriatores.

Cent. 6. cap. 6. pag. 325.

De gestis Longobard. lib. 4. ca. 22.

» decim milibus abeſt, dedicauit, multisq́ ornamentis auri argentiq́ decorauit, prædijsq́ ſufficienter dotauit.]

Hinc iam depromunt ſuam, quam dixi, narrationem Magdeburgici: atq; vt habeant, quod mordeant, Reginam eandem audent dicere ſtolidam mulierem, quæ Longobardis nouæ ſuperſtitionis in Ioanne Baptiſta inuocando dux fuerit & origo. Vtrumq; verò falſum eſt, ô vos Euangelici, qui Dei præceptũ, Non dices falſum teſtimoniũ contra proximũ tuum, toties tamq́ ſuperbè violatis. Nam & Theodelinda à ſtultitiæ ac ſuperſtitionis nota prorſus immunis eſt, & Longobardi propter illam ad ſuperſtitioſam Baptiſtæ culturam non ſunt inducti. Habent ſanè Germani, & in primis Bauari, cur dictam Theodelindã ſtudioſè ament ac prędicent, cũ Germana ipſa fuerit, regis Boiariæ, quam nunc Bauariam dicimus, & Catholicam eſſe gaudemus, Garibaldi filia, vxor Antharĳ regis Longobardorum ſanè opulenti, qui primus in Italiam Longobardos induxit. Accedit, quòd illa non modò Germano Principum Bauarorum ſanguine nobilis, ſed et pietate Chriſtiana illuſtris atq; pręſtãs, cũ Gregorio Magno per id tẽpus Pontifice Romano, ſingularẽ ſanctamq́ coluit

Falſum teſtimonium contra proximũ ſæpè in ſuis hiſtorijs dicunt Centuriatores.

Gregor. li. 7. epiſt. 42. & li. 12. epiſt. 7

Theodelindæ & Gregorij Magni coniunctio ſingularis.

 amici-

amicitiam, quæ multis eiusdem literis & muneribus fuit cohonestata. Laudat illam idem Gregorius, vt Christianæ fidei deditam, vt in bonis actibus excellentē, vt reconciliandæ pacis fidam procuratricem. Per hanc Reginam, "inquit Paulus Diaconus, multum vtilitatis "Dei Ecclesia consecuta est. Nam penè omnes "Ecclesiarum substantias Longobardi cùm ad- "huc gentilitatis errore tenerentur, inuaserant. "Sed huius Theodelindæ salubri supplicatio- "ne Agilulfus Rex permotus, & Catholicam "fidem tenuit, & multas possessiones Ecclesiæ "Christi largitus est: ac Episcopos qui in de- "pressione ac abiectione erant, ad dignitatis so- "litæ honorem induxit.] Et postea: Rex sug- "gerente Theodelinda Regina sua cōiuge, cum "sanctissimo Papa Gregorio atq; Romanis pa- "cem firmissimam pepegit.] Ex his Pauli ver- "bis, qui & ipse Longobardus fuit, fortissimè coarguuntur Magdeburgici, qui vt pergant proterui falsiq; esse narratores, tam contemptim & impudenter de hac tam sapiente, graui & religiosa Regina loquuntur: eamq; damnare non verentur, quam historici omnes cū multis nominibus, tum à singulari Christianæ fidei & pietatis propagatæ studio insigniter commendauêre. Hinc scribit & Platina, matronam

Lib. 4. de gestis Longobard. ca. 6.

Ibidem cap. 8.

In vita D. Gregorij.

tronam hanc insignem, & fidei Christianę studiosissimam extitisse. Auentinus illam appellat singularis prudentiæ & raræ pietatis in Christum, vltra captum muliebrem fœminam, quæ gentis ferocissimæ, Longobardorum scilicet, animos bonis artibus inflexerit, atq; armorum dissuetudine mitigârit, quæq; omnium gẽtium annalibus sit notissima. Cur igitur hi noui historici, vt in alijs multum, hîc parum adeò tribuunt Auentino?

In annalibus Boiorum.

Æquè friuolum, adeoq; criminosum est, quod addunt, quoniam templum Ioanni extruxerit, superstitiosam Baptistæ culturam ab illa excogitatam, & ad Longobardos translatam esse. Atqui non superstitionis, sed Christianæ pietatis studio impulsa Ioannem ipsa coluit, & exemplo suo ad idem faciendum alios excitauit. De religione vera vel falsa nihil docuit, sed quemadmodum par erat, Catholicis fidei magistris ac præpositis omnem docendi curam reliquit, atq; vt optimam decebat Principem, sua opera & industria rem Catholicam iuuit, magnamq; occasionẽ Longobardis à superstitione ad veram pietatem reuocandis præbuit. Diximus autem suprà, de Imperatorum et Patrum exemplis, qui hoc sextum à Christo seculum præcesserunt: satisq;

Theodelinda euertit, non peruertit Longobardos in religione.

tisq; probauimus, receptum etiam in veteri Ecclesia probatumq; fuisse morem, ad Baptistæ aliorumq; sanctórum honorẽ templa ædificandi, & eosdem inuocandi. Nam qui tertio etiam seculo vixerunt [a] Cyprianus & [b] Origenes, non obscurè docent, vsitatum fuisse suo seculo, vt crederent & docerent Christiani, sanctos defunctos orare pro viuentibus mortalibus, eosque illorum auxilijs apud Deum adiuuari. Quò spectat etiã exemplum Potamienę clarissimę martyris, quę post martyriũ carnifici suo Basilidi per quietẽ, vt [c] Eusebius tradit, apparuit, simulq; monuit, quòd pro ipso Dominum interpellasset, ac petita impetrasset, vt & ipse nimirum corona martyrij, quemadmodum probauit euentus, donaretur. Certè apud Gaudentium Brixiensem, qui quarto vixit seculo, hæc verba leguntur: « Vt venerandas sanctorum reliquias haberemus, Deus noster tribuit: deinde vt hanc eorum honori fundare basilicam valeremus.] Loquitur autem de basilica, quæ ad Ioannis Baptistæ honorem fuerat instituta. Meminit & Metaphrastes alterius templi, quod Ioanni Baptistæ apud Emessam fuit extructum, idq; sub Valentiano & Martiano Imperatoribus. Scribit de templo insuper Antiocheno,

a Lib. 1. epist. 1. ad Cornelium, & tract. de stella & magis.
b Super numer. cap. 31. & in Iesum Naue ca. 13. Item homil. 3. in Cantica & lib. 8. contra Celsum.
c Ecclesiast. hist. lib. 6, cap. 5.

Ser. de dedicat. templi in Lypomanno.

De exportat. preciosę manus, & de natali eiusdẽ.

no, quod nominant κρεμαστόν, hoc eſt, ſuſpenſum, quoniam tanta fuerit altitudine ſuper terram eleuatum, vt propè ſpectantibus, in aëre pendere videretur: eam verò ſublimem ædem ad Ioannis honorem fuiſſe conditam, vbi ex manu eiuſdem dextera digitus religioſe demonſtraretur, quæ manus ex Antiochia Conſtantinopolim honorificè translata fuerit, cùm Conſtantinus & Romanus regnarent, à quibus aliud adhuc templum Baptiſtæ ſit Conſtantinopoli poſitum. Certè in Sebaſte templum Ioannis extitit maximum, & propter ea quæ in ipſo fiebant miracula, & ob mirificam ædificij magnificentiam incomparabilē: vt omittam templum in Hebdomo ſuprà commemoratum, quod authorem habuit Theodoſium, & Chalcedonenſe, quod Ioanni quoq; ante Leonis imperium fuit extructum, Euagrio teſte. Eccleſ. hiſt. lib. 2.

Cum verò de templis Ioanni Baptiſtæ vel cuiuis ſancto conſtructis loquimur, quo modo veteres ſanè ſolent, nihil honori diuino detractum volumus, ad quem templa & altaria ſacrificiaque propriè ſpectare ſcimus, ſicut diſertè admonet Auguſtinus. Ità verò ſanctis conſtitui templa dicuntur, vt ad latriæ

Templa ſanctorum quæ dicuntur, Deo in primis dedicari.

Lib. 8. de ciuit. Dei cap. 27.

latriæ cultum in primis, quia Deo dedicantur, ac deinde ad ſanctorum memorias, conſtruentium & Eccleſiæ intentio referatur.

Memoriæ ſanctorum quid apud Auguſtinum ſignificent.

Quas quidem ſanctorum memorias Auguſtinus nominat, & ſæpè quidem, iam pro eorum ſepulchris reliquijsq; ſacris, quæ ſub altaribus maximè recondebantur, iam pro oratorijs & templis illorum nomine inſignitis, quæ idem ipſe Martyrum loca, & baſilicas Apoſtolorum, nonnunquam & martyria ſolet nuncupare.

Aug. lib. 20. cōtra Fauſtum cap. 4. et Epiſt. 43.

Quoniam verò Manichæi, & horum anteſignanus Fauſtus, calumniabantur, ſicut & Maximum idololatram Medaurenſem, aliosq; impios feciſſe legimus, quòd Catholici de more idola in Martyres verterent, & his templa fabricarent, altaria erigerent, ſacrificiaq; offerrēt, breuiter hoc illis Auguſtinus reſpondit, quod nunc etiam aduerſarijs reſponſum volumus:

Catholici olim etiam idololatriæ accuſati ob cultū ſanctorum in templis vſitatum.

De ciuit. Dei lib. 22, cap. 10.

Nos Martyribus ſiue ſanctis noſtris non templa ſicut Dijs, ſed memorias ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt ſpiritus, fabricamus: nec ibi (in templis) erigimus altaria, in quibus ſacrificemus Martyribus, ſed vni Deo & Martyrum & noſtro ſacrificium immolamus.]

Lib. 8. de ciuit. Dei cap. 27.

Tum alibi: Honoramus ſanè memorias eorum, tanquam ſanctorum hominum Dei, qui

vſq;

„ vſq; ad mortem ſuorum corporum pro veritate certârunt.] Eodẽ ferè modo Cyrillus Catholicos quoq; defendit. Quin fatetur etiam Kemnitius, ac rectè quidem, Ambroſij & Auguſtini ętate ſanctorum memoriam in actione cænę Dominicæ celebratam eſſe: tum Hieronymum, Baſilium ac Nazianzenum de ſanctorum patrocinijs, qui pro ſuis cultoribus intercedant, non obſcurè teſtari. Ac luculenta profectò ſunt antiquitatis teſtimonia, quibus multi cõfirmârunt, ſanctorum memorias iam olim in templis habitas eſſe non ſolùm vt iſti putant, propter eorum honorem ſeu venerationem & Eccleſiæ ædificationem, ſed etiam propter inuocationem, vt eorum nempè patrocinium & interceſsio imploraretur, velut quorum preces & merita per Chriſtum comparata plurimùm apud Deum valeant obtineantq;. Id quod vetuſtæ Patrum liturgiæ ſatis indicant, & Auguſtinus his verbis per-
„ ſpicuè tradit: Ideò quippe ad ipſam menſam,
„ hoc eſt, ad ipſum altare non ſic eos comme-
„ moramus, quemadmodum alios, qui in pace requieſcunt, vt etiam pro ijs oremus, ſed magis vt orent ipſi pro nobis, vt eorum veſtigijs adhæreamus.] Atq; huc demùm pertinet vetus dictum, ſiue demùm Auguſtinum,

Lib. 6. contra Iulianum.

In examine Concil. Trid.

Sanctorum habetur memoria, vt ipſi etiam pro nobis orent.

Tract. 84 in Euang. Ioan.

Lib. de Eccles. dogmat. c. 73.

ſiue Gennadium authorem habeat, quod non ſolùm communem Eccleſiæ conſuetudinem, ſed conſtantem quoq; doctrinam veritatis declarat ſacrisq́ue Concilijs eſt planè conſentaneum. Eo manifeſtè docetur, non Chriſtianos, ſed Eunomianos & Vigilantianos eos ritè cenſeri, qui negant ſanctorum corpora, eorumq́; reliquias, perinde ac Chriſti membra ſyncerè honoranda, quiue non admittunt baſilicas eorum nominibus appellatas, velut loca ſancta diuino cultui mancipata, pio affectu & deuotione fideli adeundas eſſe.

Sectarij magis efficiunt ac probant, deſtruere quàm ædificare templa.

Ergóne quod cum tam multis Theodelinda fecit in templo ad Ioannis honorem ædificando, quodq́ue illius quidem ac ſuperioris ætatis Principibus perquàm vſitatum ac laude dignum pietatis officium fuit, id iſti boni cenſores referent ad ſtoliditatem? & laudatiſsimæ Reginæ crimini vertent, eamq́ue ſuperſtitionis materiam ac ſegetem præbuiſſe inſani calumniabuntur? Quid? eam veteris & Catholicæ pietatis laudem, quam optimis maioribus, in templis extruendis & ornandis, tribuere par eſt, iſtis fortaſſe authoribus ad illos transferemus, qui præclaram ſe rem facere putāt, in templis immanitate pluſ-

quàm

quàm barbarica, & furioso impetu demoliendis prophanandisq́. Nam & tales cultores hoc nouum quintumque peperit Euangelium, quibus tantum non ludus & voluptas est, domos Dei spoliare, orationis loca euertere, aras in haras, templa in stabula commutare, pariq́ furore diuinos & sanctorum cultus absque vllo discrimine abolere. Quod si veterum orthodoxorum laudãda est diligentia, qui sacris ædibus construendis, & Christianæ pietatis, vt sic dicam, officinis pasim instituendis operam sedulam dabant, qua demùm reprehensione illos dignos esse dicemus, qui nouo afflati spiritu, in diruendis templis studiosè versantur, quique sic in sacra inuolant, sic ea dissipant & proculcant, vt Antiochum, Heliodorum, Iulianum, & siquid est impijs Turcis immanius, id sacrilegi homines palàm, aut æquare, aut superare contendant?

Præstat sequi veteres in templis extruendis, quàm nouatores in illis diruendis.

Verùm enimuerò si ab aduersarijs obtineri nõ potest, vt toties admoniti, veterũq́ scriptis & Ecclesiæ authoritate conuicti, de sanctis & eorum cultu, reliquijsq́ & miraculis præclarius sentiant, feramus id quoq́ moderatè, quod de Ioannis corpore atq́ miraculis, deq́ illius cultu & veneratiõe veterũ monumenta

Babylonicę turris architecti, quodq́ multo labore perfecerint, vt quam authoritatẽ veteribus derogant, sibi demùm arrogare velle videantur. Cæterùm quod ad nos attinet, puram & incorruptam Euangelicæ veritatis lucem totis animi viribus tuebimur ac prosequemur, ex eoq́ limpidissimo fonte, & non ex putidis novorum authorum lacunis petemus, quæ de hoc summo Dei viro Ioanne, aliisq́ præstantibus Ecclesię principibus syncerè & luculenter sunt tradita, quæq́ citra impuri dogmatis admixtionem Patres literis consignârunt, & nos velut per manus ab illis tradita, in hunc vsq́ diem bona fide in Ecclesia cõstantissimè retinemus. Quòd si historicos quærimus, vetustos recẽtioribus, Catholicos hęreticis, probatos obscuris longè semper anteponemus. Atq́ hæc quidem nobis de Ioanne disputata sint hactenus, minus quidem fortassè, quàm personę illius ac rei propositę dignitas postularet, sed tamen quantum hoc quidem tempore & varietas occupationum permisit, & diuina bonitas est elargita.

Quid obseruandum Catholicis in nouis ecclesiasticis historijs.

FINIS LIBRI PRIMI.

AVTHORIS CONFESSIO.

ONFITEOR TIBI PATER Domine cœli & terræ, creator & redemptor meus, virtus & salus mea, qui iam inde ab infantia me sacro pane verbi tui pascere, & cor meum cõfortare non desijsti. Ne verò vagarer cum errantibus ouibus, quæ sunt absq; pastore, in domo Ecclesiæ tuæ me collegisti, collectum educasti, educatum conseruasti, & sub illis magistris atque pastoribus instituisti, in quibus te præsentem audiri, & vocem tuam obseruari domesticis omnibus præcepisti. Confiteor ore ad salutem, quicquid corde ad iustitiam ab orthodoxis atque Catholicis creditur. Non noui Lutherum, Caluinũ respuo, hæreticis omnibus dico anathema: nihil mihi cum his cõmune esse volo, qui vnum non dicunt & sentiunt, eandemq; fidei non tenent regulam cum vna sancta, Catholica, Apostolica & Romana Ecclesia. Siquis verò Christum non solùm in verbo scripto docentẽ, sed in œcumenicis etiam Synodis iudicantem, in Petri cathedra sonantem, & in Patribus testificantem audit ac sequitur, huic ego communione consocior: huius & fidem amplector, & religionem sequor, & doctrinam probo. Quam enim alij blasphemi contemnunt & persequuntur Romanam Ecclesiam, ac velut Antichristianam execrantur, eius ego me ciuẽ esse profiteor, ab eiusdem authoritate nec latum vnguem discedo: ob illius testimonium vitam & sanguinem profundere non recuso, nec alibi prorsus, quàm in eius vnitate CHRISTI Domini merita,

& sancti

& sancti Spiritus dona mihi & alijs salutaria fore confido, certoq; persuasum habeo. Cũ Hieronymo liberè profiteor, Qui Petri cathedræ iungitur, meus est. Cum Ambrosio Ecclesiam Romanam in omnibus cupio sequi: eamq; Catholicæ Ecclesiæ radicem & matricem cum Cypriano reuerenter agnosco, in qua semper, vt Augustinus prædicat, Apostolicæ cathedræ viguit principatus. In ea verò fide atq; doctrina conquiesco, quam puer hausi, adolescens retinui, vir docui, atq; hactenus pro mea exiguitate defendi. Cæterùm ob nullum commodum temporarium, nec in hominis cuiusquam gratiam, vel aduersus cõscientiam (sic te mihi DEVS propitium semper opto) doctoris Catholici partes hucusq; sustineo, aut in posterum sustinebo. Quam cõfessionem non aliud sanè à me exigit & extorquet, nisi nominis & honoris tui ratio, nisi agnitæ veritatis vis, nisi canonicæ scripturæ disciplina, nisi Patrum sensus atq; consensus, nisi debitum fidei apud fratres testimonium, ac demùm nisi expectata in cœlo salus, & proposita synceris confessoribus beatitudo. Quod si propter eiuscemodi confessionem contemnor, si oppugnor, si traducor, singularem agnosco & prædico gratiã tuam DEVS, qui partim velis me propter iustitiam pati, quod certè beatorum est, partim nolis mihi beneuolos esse illos, quod in magni lucri parte ponendũ est, qui tibi amici esse nõ possunt, cùm Ecclesiæ tuæ & veritati Catholicæ palã aduersentur. Sed ignosce illis Pater, ignosce: quia vel nesciunt, vel scire nolunt, quę faciant, partim tetri Sathanę imperio incitati, partim falsæ doctrinæ præstigijs impediti. Hanc verò gratiã mihi perpetuò serues oro, vt quam tibi, quam Ecclesiæ, quam veritati synceram constan-

constantiam & cōstantem synceritatem debeo, eam tùm viuens, tùm moriens testatam facere non desistam, neq; à charitate tua vnquā excidam, particeps nimirum omnium timentium te, & custodientium mandata tua in sancta Romana Ecclesia: cuius demùm iudicio me scriptaq; omnia mea, vt libenter, ità reuerenter etiam subijcio. TVAM porrò immensam bonitatem pro me collaudent atq; deprecentur sancti omnes, siue quos in cœlo triumphans, siue quos militans in terris Ecclesia vno & indissolubili Catholicæ pacis vinculo firmissimè coniungit atque comprehendit. Tu & principium & finis es mihi bonorum omnium: TIBI ex me, per me, & de me sit

LAVS, HONOR ET GLORIA SEMPITERNA.

INDEX LOCORVM SCRIPTVRÆ SACRÆ, QVÆ POTISSIMVM HOC IN LIBRO TRActantur. Prior numerus capita biblica, posterior libri folia designat.

EX VETERI TESTAMENTO.

Genesis.

Exodus.

Deuteronomium.

Lib. 2. Regum.

Lib. 4. Regum.

Ante

Esaias.

Ieremias,

Ezechiel.

Daniel.

Ioël.

Micheas.

Ionas.

Abacuc.

Malachias.

2. Machab.

EX NOVO TESTAMENTO.

Matthæus.

Ego

Marcus.

Præ-

Lucas.

Puer

Ioannes.

Acta Apostolorum.

Epistola ad Romanos.

1. ad Corinthios.

2. ad Corinthios.

Ad Galatas.

Ad Ephesios.

Ad Hebræos.

Iacobus.

1. Petri.

2. Petri.

1. Ioannis.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM, QVÆ HOC LIBRO CONTINENTVR.

A.

Arcæ

B.

C.

Desertum

Ioan-

Q.

R.

S.

T.

V.

Z.

ERRATA CORRIGENDA.

Priore numero folium, posteriore autem, linea: per a b facies utraq; paginæ designatur.

Fol. 28. a. 21. contra spiri. 51. a. vlt. & æqualis Ba. 89. a. 10. exitium accersunt. 116. b. vlt. voci monstranti. 117. a. 1 Eadem fiunt. 119. b. 20. atq; sine dubio propriè. 131. a. 11. perseuerantiam. 139. a. 18. difficili pugna. 161. a. 27. gratiam nobis. 163. a. 4. agni tum ad. 170. a. 6. tam execrandum. 175. a. 6. Ecclesiæ vnitatem. 187. a. 14. qui animas. 203. b. vt vel in. & 24. valde sublimē. 236. a. 23. non intelligat aut dubitare posit, Christi. 247. a. 8. Vt hinc præclarè dictū sit in. 253. b. 12. errores cōtra. 256. a. 4. timorem aūt. Ibidem b. vlt. coniunctim. 264. a. 22. hoc triuit uo. 268. b. 8. Christus: imò verò. Ibid. 18. ethnico haberi. 271. a. 17. insania. 272. b. 23. entur vt etiam. 287. a. 6. summam esse. 293. b. 3. Apostolus iustificationem. 316. b. 1. Substantia, inquam. 349. a. 1. rationem duceret. 354. a. vlt. offundunt quas.